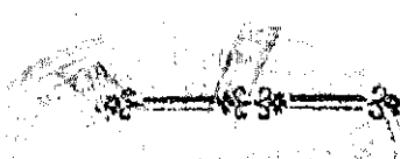

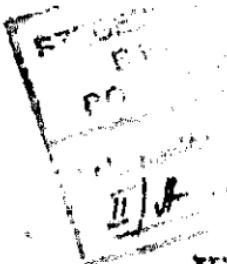
INSTITUTIONES
PHARMACOLOGIÆ
SIVE
MATERIAE MEDICÆ.

COMMUNICAT
IN USUM
TIRONUM
I. VAL. NOB. AB HILDENBRAND,
PRAXEOS CLINICÆ THERAPIÆQUE SPECIALIS
IN UNIVERSITATE C. R. LEOPOLITANA
PROFESSOR PUBL. ORD.
REG. BRIT. GOETING. ACAD. SCIENTIAR. ET SOCIET.
SYDENHAM. HALLENSIS SODALIS.

VIE N N Æ,
APUD I. G. BINZ.

142

VIIa

II A

Viro.

Inlustrissimo. Magnifico.

Doctissimo. Integerrimo.

Antonio.

Libero. Baroni. A. Stoerk.

S. Cæs. Reg. Ap. Maj. A. Consiliis. Aulicis.

Achiatro.

Per. Universas. Terras. Austriacas. Protomedico.

Academ. Plurim. Sodali.

Medico. Veterano. Venerando. Maxumo.

Ob.

Rem. Studia. Medica. In. Terris. Austriacis.

Promota.

Pharmacæ. Humanitati. In. Omnem. Posteritatem.

Utilissima. Inventæ. Restaurata.

Sincerissima. Observata. Arti. Donata.

Solidam. Doctrinam. Scriptis. Propagata.

Immortali.

l. 14

Hasce. Pagellas.

l. 15

In. Tesseram. Tenerimi. Pro. Benefactis. Animi.

Ac. Perennis. Observantiae.

l. 16

Sacras. Vult.

Se. Que. Totum.

D. D. D.

l. 17

Auctor.

PRÆFATIO.

Prouti artifex quivis certis indiget administriculis, quorum tum exacta notitia, tum justus adPLICANDI modus maximam ejus dexteritatis paginam absolvunt; ita & Medicus, dum artem exercet, adparatus necessarii adcurata cognitio-ne, prompteque exhibendi secura ratio-ne quam maxime instructus sit oportet.

Hicce medicorum adparatus, antiquissimi jam Celsi ad mentem, tripli ex fonte hauritur; nimirum pharmaceutico, diætetico atque chirurgico. Unicum pharmaceuticum hic exponere mens est,

Nam in percerebro tironum tentamine observare licuit, raro illos in medicinum prompto selectu versatos sufficienter esse. Quin & medicorum quorundam publicam praxin exerceantur, obsoletissima medicamina praescribentium, praestantissimaque alia negligentium, praxinque suam ad satua sape pharmaca restringentium exempla, suspicionem fovent, adparatus pharmaceutici copiam & selectum ipsis in promptu sufficienter non esse. Neque multos in Dispensatoriis nostris, utpote unice adparatum pharmaceuticum continentibus (tempore autem mutato, artis in emolumentum castigatis) perdiscendis & agnoscendis faciles deprehendo; neque, ut verum fatear, adaequatis de viribus medicaminum ideis instructos.

Tironibus saltē medicis propterea libellum destinatum diu optavi, qui ipsis viris medicaminum veras, adparatunque pharmaceuticum hodiernum

sufficientius explanaret; atque nostri Dispensatori verus commentarius es-
set. Non dixerim, aliorum virorum la-
bore factum hoc non fuisse; attamen
medicam materiem, austriaco provincialibus pharmacopœis adaptataam, de-
sideratis — non adeo ævi nostri, quam
Provinciarum nostrarum — ad-
numerare adhuc liceat; quibus nec re-
centissimus, etsi utilissimus ceterum,
sed extraneis Dispensatoriis adhærens
Arnemannus & Grenius satis-
fecerunt.

Novi equidem & indigenorum viro-
rum egregios labores, Stiffii præci-
pue & Michelitzii; utrumque ta-
men nondum finitum, & ante Pharma-
copœæ Austriacæ recentissimam emen-
dationem susceptum.

Quare tironibus medicis
Austriacarum ditionum re-
cens & completum de materie medica
nostra opusculum sacratum volui, nec
volumine amplum, nec pretio grave.

Fateor, intentionem prius fuisse
Crantzii materiem medicam, a no-
stris Universitatibus diu acceptatam,
suoque tempore multum valentem, aeo-
moderno adcommodare. Ast hæsit ani-
mus perlegendo illa plurima, quæ cum
nuperrimis & veris de viribus medica-
minum ideis minime quadrant.

Placuit ergo proprios tentare hume-
ros. Neque leve, si rem perpendo,
negotium suscepisse mihi videor, dum
tantis sub effervescentiis in medica re,
arduam materiem exponere audeo. Mi-
nime enim dubito, compositis quon-
dam undis, facilioris negotii rem fore,
unanimi medicorum sententia se ad-
commodare.

Multos quidem circa hæc objecta
auctores perlegi; neque propria defuit
plurium annorum severa animi ad hæc
adtentio, & multiplex experientia, in
foro præcipue illo, quod a novem ab-
hinc annis Augustissima Aula mihi ad-

credidit. Et quis non optaret, medicam materiem a practico medico concinnatam? — Interim tenuiter de meis sentio, & altiores solum viros fors ad perficiendum opus hisce invito,

Quare ista, quanta ævum & fata medica permittunt, tironibus in usum academicum offero, melioribus a splendido lumine quondam desiderandis. Dummodo quidpiam emolumenti ex hocce labore in tirones medicos redundet, mihi ex integro satisfactum esse arbitror.

De Literatura hujus disciplinæ, quantum potui, insevi. Omnia non potui; & quis poterit? Utinam & hæc pauca tirones ad literaturæ artis suæ studium nimis neglectum incitarent.

Quodsi haecce placuerint, diæteticas quoque institutiones, pharmacologicas strictissime junctas, quondam simili modo elaborabo tironum in commo-

dum, & therapeuticas. Etenim moneo,
ad forum therapeuticum plurima me
transtulisse, quæ in aliis pharmaco-
giis, nescio quo jure, crebro occur-
runt, therapiamque tum generalem tum
specialem strictius spectant. Ratio in
decursu patebit,

ELENCHUS CAPITUM.

PARS THEORETICA.

CAPUT I. *Generalia de materie medica.*

CAPUT II. *Historia & fata hujus doctrinæ.*

CAPUT III. *Literatura & scriptores præcipue hujus ævi.*

CAPUT IV. *Generalia de medicamentis.*

CAPUT V. *De viribus medicaminum in genere, & de methodo medicaminum vires explorandi.*

CAPUT VI. *De classificationibus medicaminum.*

CAPUT VII. *Therapeuticus & noster in pharmacis classificandis ordo; nec non de viribus medicaminum in specie.*

CAPUT VIII. *De Dispensatoriis.*

PARS PRACTICA.

CAPUT IX. *De Pharmacis Simplicibus Dispensatorii nostri.*

CAPUT X. *De Pharmacis compositis Dispensatorii nostri.*

CAPUT XI. *De formis medicaminum.*

CAPUT XII. *De methodo formulas concin-
nandi.*

APPENDIX

De venenis.

P A R S
THEORETICA

20170328

CAPUT PRIMUM.

GENERALIA DE MATERIA MEDICA.

Definitio.

Illa medicinae pars, qua docet corporum medicantium adparatum, eorum virtutes, doses, agendi applicandique modos, materia medica vulgo, aptius Pharmacologia vocatur. Quae quidem versatur circa omnia corpora naturalia, vim medicantem possidentia; speciatim vero circa illa, quae in officinas pharmaceuticas recipiuntur, atque pharmaceuticum adparatum, proprie dicendum, constituant. Excluduntur ergo ex hac doctrina omnia dietetica & chirurgica auxilia.

Diversis in regionibus, diversus — quod dolendum — adparatus pharmaceuticus in usum medicum venit. Noster propterea adparatus illa solum includit corpora medicata, que in recentissima Pharmacopœia Austrinaeo — provinciali Anni 1794ti continentur, aut ad quæ Servanda Pharmacopœi

pública lege stringuntur *). Singulis interim practicis non prohibetur, extranea quoque, atque alia, tum obsoleta, tum & neoterica adplicare, dummodo prostent in officina quadam pharmaceutica. Neque negatur, practicum medicum, sinnium omnino naturalium corporum, eorumque virium, aliquali notione opus habere. Attamen in tanta objectorum farragine, materiae medicæ studium ad illa solum restringere se potest corpora, quorum medicatrices vires efficaces sufficienter deprehensæ, & quæ proinde in usum publicum ad officinas pro aliis accepta sunt. Absentium enim nullus usus esse potest **).

Exinde abunde elucet, ea, quæ in officinis non continentur, stricte ad materiam medicam non

*) Nolumus illis adnumerari, qui omnibus cum Dispensatoriis, recentibus & que ac antiquis incontenti, meliora tamen ipsimet substituere nesciunt. Accipimus libenter ea, quæ tanti viri Augnstorū & consensu & jussu nobis selegerunt. Neque semper, quæ nobis superflua videntur, & aliis erunt; aut quæ nobis, in consuetudine potius, quam in valore sunt, aliis quoque eodem pretio tenentur. Composita præcipue pharmaca — quorum numerus quidem mulcet restringendus, dum individualibus indicationibus non semper justo satisfacere valeant — composita inquam pharmaca de lege præscripta, si quæ alicui non ardent, propriis melioribus magistraliter formandis substitui ad libitum possunt.

**) Videtur intentio nostri Regininis esse, vix non omni decennio Pharmacopœas emendare, a superfluis expurgare, delectis recentioribus ditare. Idem ergo cum materia medice studio quodammodo necesse erit.

pertinere. Possunt quidem talia, tum domestica, tum alia, ad adparatum medicum spectare, sed ad pharmaceuticum stricte non spectant. Eo minus talia indicata; quæ ex adparatu chirurgico hauriuntur, uti venæsectiones, hirudines, & similia, in nostra de pharmacis doctrina occurent. Attamen materia chirurgica vulgari in sensu, utut Acologiæ pars, sive externorum pharmacorum doctrina, a medica nostra non separabitur. Minime autem Dietetica, male in solo cibo & potu ponenda, cum medica materia conjungenda nobis videatur. Demum & venenorū — qua talium — nullus fieri potest mentio in doctrina de corporibus medicatis; nam nullus iis potest esse locus in illo adparatu, ubi mera medicantia corpora quæruntur. Loquor autem de illis, quæ absoluta venena semper sunt; aliarum enim tum & venenatæ, tum & medicatæ vires, relativæ solummodo sunt.

Objecta.

Eluescunt exinde vera materiæ medicæ objecta. Quidquid enim vires medicatrices possidet, atque eo scopo in officinis pharmaceuticis tenetur, materia medicæ objectum est. Hæcce objecta ex omnibus tribus naturæ regnis petuntur.

Auxilia hujus doctrinæ.

Subponit propterea hæcce materiæ medicæ doctrina, cognitiones tum generales, natura-

les, chemicas; tum speciales, pharmaceuticas *), therapeuticas.]

HISTORIA preprimis naturalis, seu Physiographia, docet corporum medicantium caracteres systematicos, formam eorum externam, sive criteria sensus ferientia, nomina, loca nativa, cultura, nec non detectionis eorum fata & historias.

CHEMIA tractat corporum medicatorum principia tum generalia, tum specialia, eorum inter se relationem, miscelam, atque inde exoriunda attributa varia.

PHARMACIA eorumdem corporum in usum medicum legendorum, servandorum, preparandorum modum, sinceritatem, virium artificiale exaltationem, immunitatem, salubremque cum aliis mixtionem, nec non formam applicandorum exhibet, simulque gustus gratiae, absque virium detimento studet.

THERAPIA denique tum generalis, tum specialis, ex sinceris observatis & experimentis eruit eorum in morbis adfectionibus rite adhibendorum rationem, atque variam pro datis circumstantiis modificationem; actuosa ab inutilibus

*) **Pharmacis**, sive medicaminum in usum medicum preparandorum doctrina Pharmacologia summe quidem adfinis scientia est. Attamen, cum in nostris Universitatibus separatis e cathedris doceatur, pharmaceutica principia — generalia saltem — a nostro scopo distincta quodammodo sunt.

separat, necessaria a superfluis; doses definit, & modos exhibendi optimos.

Atque omnibus hisce e fontibus, quin & e pluribus, mechanicis, physicis, œconomicis &c. materie medicæ auxiliaria hauriuntur.

CAPUT SECUNDUM.

HISTORIA ET FATA HUJUS DOCTRINÆ.

Aetas.

Quaindiu medica inter homines ars existit, tamdiu corporum naturalium medentium aliqua cognitio existere debuit. Simplicissimus ille adparatus primis in ævis absque dubio fuit, sub duce Empiria, aut sub mera analogica imitatione eorum, quæ tum homines, tum animalia instinctus naturales, auxilii tentandi necessitates, aut ipsi fortuiti casus edocuerunt. Magnam vero dein, ingenteinque in molem excrevit seniori tempore, ævis tum empiricis, tum hypotheticis, dum sectæ medicorum variæ singulares in singulis pharmacis vires quæsiverint, absurdas de viribus corporum medicatri-cibus ideas sibi formaverint, superstitionibus ridiculis adhæserint, & fatuas in compositionibus locupletissimis fiducias posuerint, proinde copiam pharmacorum, vegetabiliumque /præcipue, indies absque necessitate adauxerint; donec sinceror

physica, chemica atque therapeutica doctrina meliores de viribus medicaminum ideas subministraverit. Vix non pristinam iterum in simplicitatem redeuntem ergo speramus, si simplices naturae in aggritudinibus producendis & medendis vias felicius investigabimus.

Fata in variis ævis.

Videbimus jam, quænam fata hæcce medicinæ pars varijs in ævis, ad nostrum usque, perpassa fuerit *).

Tempora mystica.

Prouti artis medicæ inventæ, ita & primorum medicaminum detectorum notitiæ summe obscuræ & fabulosæ sunt. Verosimiliuum est, priscos mortales plantas præcipue in auxilia corporum ægrotorum adhibuisse; atque ita medica materies novis adnotationibus indies aucta est, quæ ad nepotes, per continuum quasi catenam, de manu in manu

* Liceat mihi in hoc capite plurima excerpere ex libro quoad hæc objecta omni laude superiori, historia scilicet pragmatica artis medicæ, viri maximi Curt. Sprengelli tam ex egregia ad mentem ejus concinnata dissertatione Car. a Khittel, fata doctrinæ de viribus medicaminum exponentis, Hale 1792 editæ; cuius præcipua momenta, si denuo publici juris flunt, ob tritatem hujus opusculi, non ingrata corde a tiroibus suscipienda forent.

transiverunt. In calidis febribus vis benefica restri-
gerantium cucurbitarum, aquæ ipsius; in diarrœis
vis aromatum facile innotuit. Desideria quoque
huc multum conferebant vehementiora certi cibi
potusve, quæ nonnunquam in morbis superven-
niunt, & quæ sepe feliciter cedunt. Sitis & aci-
dorum amor in morbis acutis est inter vulgaria
exempla. Desiderium halicum in diabete, avarum
in dysenteria &c. vim horum corporum medicantem
edocuit. Casus quoque fortuitos medicaminibus
detegendis occasionem dare potuisse, celeberrim-
um exemplum dat Cinchona arbor, ejus trun-
cus in stagnum delapsus aquam americanam reddi-
dit, quæ Peruvie indigenas a febre intermittente
liberavit. Imo ab ipsis animalibus eorumque in-
stinctu nonnullorum medicaminum vires homines
didicisse; & præcipue barbaris gentibus medicamina
quædam tali modo innotuissi credi potest Halle r u s,

A e g y p t u s.

A e g y p t u s, uti plerarumque artium, ita
etiam potissimum medicinæ mater fuit. Ex He-
rodoti & Diodori scriptis elucet, in Aegyptio
jam purgantium, emeticorum, balneorum, elys-
ianatumque usum innotuisse; quin & vegetabilia plu-
ra, scillam, adianthum, aromata resinasque varias
varium in usum medicuin venisse, & composita
medicamina multa inventa fuisse. An vero, quod
G a l e n u s & B e r g m a n n u s testantur, empla-
stra & unguenta cum ærugine & cerussa parare
jam sciverint, in dubium morito vocari potest. Su-

perstitione simul plurimi & vana in eam medicinam irrepsisse, negari nequit. Neo mirum est, & morbos, & eorum sanationem, & medicaminum vires, tanquam Deorum ipsorum immediata opera tunc fuisse considerata. Quare ab ipsis solum sacerdotibus medendi ars exercebatur, eorumque in familiis hæreditario modo transscendebat.

Seculum circiter XVI. ante Christum natum.

Osiridis Isidisque, primorum artis nostræ parentum, plurimumque medicaminum inventorum aut filius, aut coævus, aut in imperando successor Hermes Trismegistus variis scientificis notitiis, & medicis exornatus in antiquis auctoribus legitur. Fertur eum 42. libros humanæ scientiæ scripsisse, quorum sex ultimi doctrinam de anato me, de morbis, de instrumentis chirurgicis, & de medicaminibus tractasse dicuntur, qui tamen a Galeno & aliis pro genuinis non agnoscantur *).

Seculum XV. ante Christ. nat.

Cum dein Rex Minos in Græcia imperaret, atque navigationem populorumque commercium

* Libellos manuscriptos de herbis Sacris duodecim signorum Zodiaci, & de notis ponderum & mensurarum in Bibliotheca Vindobonensi adservari, Hallerus refert.

multum promoveret, Aegyptiorum de medicina & pharmacis notitia, cruda adhuc & misera, uti fuit, in Græciam transferebatur, ubi simili hucusque modo morbi hominum qua destinationes Deorum considerati, sibique ipsis relictæ, aut precibus meritis & sacrificiis sub miris ceremoniis impugnati fuerunt. Reliqua hujus ævi fabulosa mere sunt, & mythologica. Medicos tunc divina sere auctoritate gavisos esse, plurimi testantur.

Seculum XIII. ante Christ. nat.

Tempora heroica.

Ast Chiron Centaurus jam primus inter homines numeratur, qui medicam artem exercendo, vegetabilium usum ad rem medicam applicuit & variis cum plantis vulnera sanare scivit. Speciatim rei herbariae & materiae medicæ auctor a Plinio prohibetur. Nomen ejus in hodiernum diem gerit planta centaureum appellata, quæ & chironium olim dicta est. Melampus, qui herbare suum nomen reliquit, tunc quoque jam crocum martis & veratrum album; Achilleus ærugininem & millefolium ad hodiernum diem ab ipso nominatum; Heracles helleborum contra maniam in usum traxerunt; atque Hecate napellum & alia venena detexit. Celebris vero Aesculapias Græcorum, nullum cognitum augmentum materiæ medicæ dedit, quinque morbos quam maxime diæteticis, purgantibus & emeticis tractasset; neque a filiis ejus Machaone & Podalyrio aliquid præstitum

fuit, nisi quod posterior, venæsectionem primus instituisset.

Postea vero in ipsa Græcia, per multa secula, tum ars medendi, tum medicaminum cognitiones non multum exultæ videntur; donec a sacerdotibus sensim artis hujus exercitium in profanos, etsi mystico & symbolico modo transiverit, atque posterioribus, in insula præcipue Cnidos, varia vegetabilia, uti semina mezerei, euphorbia, scammonium, colocynthis, bryonia, aliaque ut plurimum drastica, in medicum usum vocari inceperint.

Secula VI. V. ante Christ. nat.

Ipse Pythagoras a sacerdotibus ægyptiacis præcipue, variorum medicaminum vires & applicationes perdidicit; multa tamen & ipse revelavit, magnumque usum fecit aceti scillitici, sinapis, anisi, unguentorum variorum & fomentationum.

Prima Empiria.

Sed methodus hæc pharmaca exhibendi, casu & analogia sola ducta, mere empirica fuit, neque unquam solebat explicare medicaminum actiones. Barbaris gentibus universim plurima pharmaca empirico tali modo detecta debemus; uti Rhabarbarum, Guajacum, Cassiam Fistulam, Tamarindos, Sassafras, Guassiam, Sennam, Contrajervain, Asam foetidam, Galbanum, Catechu, Zibethum; Aloëm, & ipsum peruvianum corticem &c. Nec non per

totam antiquitatem grecam empirica hæc methodus remediis utendi conspicua est.

Seculum IV. ante Christum nat.
Hippocrates.

Ipse immortalis Hippocrates in pharmacia suis adhibitis minus ratiocinio, quam empiria ductus videtur. Paucula medicamenta in usum vocavit; neque alia, nisi quæ experimento cognovit. Nec exotica multa exhibuit, nullaque nova detexit, atque universim materiam medicam non ita excolluit, quemadmodum semioticam & diæteticam medicinæ partem. Primus tamen exhibuit Ptisanas; decoctum hordei cum oxymele, in hodiernum usque diem maximi usus. Ex regno minerali alumnen, nec non preparata ex cupro & plumbo jam adhibuit, & de Pharmacia aliquam notitiam habuit. Ex vegetabilibus semina Laureola & Athamanca, radicem Thapsise, flores & semina Carthami tinctorii &c. præter alia ab antecessoribus usitata morbis obposuit *).

Eo magis vero post Hippocratem studium materiæ medicæ excultum fuit. Aristoteles corporum naturalium notitiam multum adauxit; atque promoto per Alexandri magni expugnationes commercio eum gentibus reliquis orienti-

*) Tractatus de medicamentis purgantibus; de veratri usu; de antidoto; de medicamentis secundum temperamenta; de virtutibus herbarum, Hippocrati adscribuntur; sunt autem inter libros minus receptos,

talibus, multa prius incognita medicamenta ex Arabia, India, Persia, Africa adlata sunt. Testante Plutarcho ipse Alexander medicamenta inventum. Theophrastus Eresius 500 fere plantas, earumque tum physicas, tum medicatas vires jam descriptis; atque Callias cinnabarim detexit.

Schola dogmatica.

Ipsissimo hoc ævo philosophica simul scientia caput suum extulit; cuius primus fundator Pericles facile agnoscendus. Proximi ergo Hippocratis successores, scholæ dogmaticæ fere principes, theorias ejus ævi philosophicas cum doctrina hippocratica conjungeret, nec non de viribus medicaminum si non primas, saltem meliores ideas formare studuerunt. Diagoras, Democriti discipulus, jam non inepit de viribus usque opii ratiocinatur.

Philosophi scilicet græci, non contenti causas rerum & motuum cœlestium indagandi; ad terrestres quoque res, ad plantarum, animalium & terrarum vires animum direxerunt, atque philosophicas suas speculationes de causa rerum universa ad doctrinam de viribus medicamentorum applicarunt. Et quidem prima theoria, quæ per totam antiquitatem ad nostra fere tempora dominata est, ea fuit, quam Plato a doctrina de quatuor elementis ab Alcmeone Crotoniate & Empedocle Agrigentino inventa desumxit. Philosophi hi, sicuti corporis humani partes sin-

gulas conflatas esse ex elementis quatuor constitutivis, ita & morbos oriri docuerunt ex prædominante qualitate una præ altera. Quare Praxagoras Cons & Plistonicus cum aliis doctrinæ humoralis auctoribus id egerunt, ut doctrinam eamdem ad medicaminum actionem applicarent, atque medicamina tali ratione prædominantibus morbose elementis adecoimodarent, nec non ergo ex qualitatibus medicaminum sensus ferientibus, eorum vires explicarent. Mox vero a Diocle Carystio *) ita hæc theoria exulta fuit, ut medicaminum actiones empiricis quoque experimentis subjicerentur. Quæ quidem doctrina in hodiernum usque tempus suos amatores habuit. Praxagoras, cuius medicina in herbis mere fuit, jam diuretica, strobilos, chamæpitin, radicem graminis in hydropē dedit.

Schola Alexandrina.

Post mortem Alexandri magni, successores regni philosophicam & medicam scientiam multum adhuc sovebant. Magnum institutum pro scientiis excolendis Alexandriæ fundatum est. Celebris ibi fuit Herophilus, major quidem anatomicus, quam medicus, attamen in theoriis coærorum sumine versatus. In praxi interim Empiricus a Galeno habetur, dum mera composita & specifica pharmaca in usum traxerit. Erasistrat-

*) Ejus de medicamentis venenatis tractatus habetur. Atenæus.

tu s*) econtra eodem aeo medicorum consuetudinem damnavit, qua plurima medicamina, & quidem ex omnibus naturæ regnis corraderent. Ipse simplicissimus in medendo fuit, semet ipsum succo rubi idæi sanavit, atque olea simplicia varium in usum adhibuit; opique usum, quem junior dannaverat, posteriori tempore probavit; externis medicamentis multum usus est. Mantias vero & Zeno specificorum iterum remediorum amatores fuerunt, atque de virtutibus medicamentorum, parandisque pharmacia tractatus concinuarunt. Andreas quoque Onomasticon medicamentorum scripsit.

Seculum III. ante Christ. nat.

Schola empirica.

Mox post Herophili obitum, qui ipse quodammodo occasionem præbuit, exorta est vera empirica secta, quæ ex tripode observationis sue & experientiae sprevit omnia ratiocinia & theoréticas speculationes, eo quidem tempore a Dogmaticis præter modum elatas. Apogogice demonstrarunt, philosophos esse infelices medicos, neque ullius rei, nisi memoriae & sensuum in medicina usum esse faciendum. Hujus sectæ fundatores Philinus Cous & Serapion Alexandrinus **) agnoscantur, qui posterior in

*) Ejus de medicamentis & venenis liber exstat. Dioscorides.

**) Scripsit de parabilibus medicamentis.

viribus medicamentum mera experientia indagandis magnam industriam posuit, externasque corporum qualitates in viribus discernendis insufficientes putavit, absolutosque eorum effectus ab accidentalibus & relativis sedulo distinxit. Medicamina quidem multa summe efficacia regris exhibuit, atque ipsum castoreum in usum introduxit; attamen & plurima absurdia, cerebra animalium, stercora, leporum corda, sanguinem testudinum, apri testiculos &c. modo summe empirico applicavit. Heraclides vero Tarentinus, licet empirice omnia corraderet, que ad usum medicaminum pertinenterent, absurdia quoque multa proponeret, varia tamen remedia secundum qualitates primarias disposita, morborum diversas causas quodammodo agnoscit, & cuique suum remedium commendavit, quo omnino recessit a ceteris Empiricis. Universim meliores hi Empirici, cum non penitus se continevere rationem & judicium contenderent, dummodo summum in iis non ponatur momentum, non neglexerunt doctrinam de qualitatibus primariis ad theoriam materiae medicæ explicandam.

Heraclides Tarentinus primus descripsit cosmetica. Opus completum de medicamentis, eorum præparationibus & compositionibus, atque de antidotis concinnavit. Præter opium, cicutam, hyoscyamum, asafoetidam quoque & myrrham, opobalsamum, cinamomum, costum & alia in usum medicum jam convertit. Agatharchides & Jolaus Bithynus de herbarum facultatibus scripserunt, &

posterior croco jam externe ad oculorum defluxiones utebatur.

Seculum II. ante Christ. nat.

Seriores materiæ medicæ scriptores in undique colligendis & exponendis remediiis operam omnem & industriam collocaverunt. Quamvis quoque interduum theoriam Platonicam sedlibasse ostenderent, nihil tamen diligentius curæ cordique habuerunt, nisi ferraginem medicamentorum cuiusvis generis colligere & augere. Huc pertinent Philonides Dyrrhachinus, Metrodorus *), Crates Rhizotomus, qui opus de viribus medicatis plantarum scripsit; Cleophanthus, qui descriptiones multarum plantarum medicinalium dedit, atque Nicander Colophonius **), qui carminibus venena & antidota descripsit, ubi colchicum, cantharides, cerussa, lythargirium &c. iam memorantur. Reges ipsi, doctrinam præcipue de venenis & antidotis multum amplificarunt propriis experimentis; inter quos Attalus Philometor & Mithridates Eupator, duplice suo nomine in hodiernum diem notus. Zopyrus quoque ex Aula Ptolomeorum non solum universale antidoton præparavit, quod

*) De medicamentorum facultatibus scripsit, & adstringentia omnia refrigerare docuit.

**) Nicandri Alexipharmacæ, edidit J. G. Schueler 8. Hale 1792.

Mjusd. Theriaca, interprete J. Gorzo. 4. Paris. 1557.

A m b r ó s i a m dixit; verum & de medicaminibus therapeutice classificandis jam cogitavit, dum er rhina, diuretica, diaphoretica, adstringentia, maturantia, expectorantia &c. in ordines locaverit.

Seculum I. ante Christ. nat.
Schola methodica.

Mox vero corpuscularis Philosophia, quam Epicurus & Diœarchus coluerant, ab Asclepiade Bithyno*) in theoriam medicam introducta, atque a Themisone Læodiceno & Thessalo Tralliano in extrinsecum systema methodicæ Scholæ conversa fuit. Communitates Methodicorum, sive similia, que in morbis & remediis occurruunt, ex stricto & lato explicarunt, & contraria itaque contrariis obposuerunt; nam Themisonis jam doctrina fuit, omnia medicamina aut robolare, aut relaxare. Dum hæc vero non sufficerent, ad metasyn crisin sive reparationem refugium ceperunt. Specifica, id est, ea remedia, quorum actio nullo ratiocinio patet, non adsumserunt, sed retulerunt semper vel ad communitates, vel ad metasyn crisin.

Seculum I. post Christ. nat.

Huic sectæ quoque adhæsit Aulus Cornelius Celsus, polyhistor ille, qui adcommu-

*) Medicamenta multa descripta reliquit, etiam composite,

nitates Methodicorum, more seculi sui respexit; dum theoriam medicaminum statueret. Primus nutrientia elismata exhibuit. Antonius Musa, coctaneus, in re medicamentaria illisigniter peritus, carneum viperarum, lactucam, cichorium & endiviam in materiem medicam introduxit.

Methodici ipsi vero non post viderunt; communitatis suis non posse omnibus satisfieri; refugerunt itaque iterum ad Empiriam non rationalem, sed que antidotis, specificis, farragine denique absurdâ remediorum satageret morbos sanare. Testes sunt: Philo Tarsensis, Aemilius Macer, Demosthenes Massiliota, & alii, quorum nonnulli multum auxerunt penum medicamentum suis simplicibus, verumtamen in distribuenda illa pena, & in theoria materie medice, parum aut nihil praestiterunt. Nominari hic praecepue merentur non solum Lycus Neapolitanus, qui fermentum panis contra tumores, & antipigmentum contra dysenteriam; Menius Rufus, qui anagallidem contra rabiem caninam adhibuit; Meneocrates, qui emplastrum diachylon invenit; Servilius Damocrates, qui dentifricia & varia malaginata versibus descriptis; Asclepiades Pharmacio, qui in libro Martellias multiplicissima remedia, & primus sacerda animalium commendavit; Apollonius Archistrator, qui compositiones miras contra excoenam, odontalgiam &c. laudavit; Pamphilus Migmato poles, qui arsenicum & cantharides jam externe in morbis cutaneis exhibuit; Scri-

bonius largus*), qui aloëm in pilulis, & balnea chalybeata ordinavit; *Andromachus*, qui theriacam composit; *Xenocrates*, qui in sanguine vespertilionum medicinam quiesivit &c.; sed præ aliis *Plinius Secundus* & *Pedacius Dioscorides Anazarbus*, qui posterior de medicinali materia opus egregium conscripsit, per plura secula classicum, in quo simul chemice quædam operationes, & prima criteria adulterationis medicaminorum adnotantur. Jam applicuit oleum ricini, & aquam calcis externe, alcali vegetabile contra gangrenam & scopo caustico; filicem marem contra vermes; corticem ulni in impetiginiibus; marrubium in phthisi, cornu cervi ustum, & plura alia ad hodiernum diem usitata. Interim tamen & absurdâ nonnulla adsert, uti cimices in febribus intermittentibus, scopo nauseante. Quam optime elaborata sunt capita de myrrha, bdellio, ladano, asa fœtida, gummi ammoniaco, opio, rhamponico, majorana, uva ursi, scilla **).

Sectæ, in quas deinde diducuntur sunt medicæ

*). *Scribonii largi compositiones mediceæ*, ex recens. & not. J. Rhodij. 4. Batav. 1655.

**). *Dioscoridis de medicinali materia libri VI.* Lugd. 1552. Fol.

Ejus d. de medica materia libri V. Colon. 1529. Fol.
P. Andr. Matthioli *Commentaria in Dioscoridis libros de materia medica*. Basil. 1598. Fol.
Cordi Val. annotationes in Dioscoridis libros. 1561. Fol.

Lusitani Amati in Dioscoridis mater. med. lib. V. enarrationes. Argent. 1554. qto.

Scholæ, licet Pathologiæ doctrinam alio plane modo excoherent, in theoria tamen materiæ medicæ parum recesserunt ab antecessoribus.

Schola pneumatica.

Pneumatici quidem, ex stoica Schola progressi, introductis suis spiritibus videbantur aliquid ad theoriam de viribus innatis, & corporis humani, & remediorum contulisse; verum symbola hæc fere erant, sub quibus, quid ipsi cogitaverint, haud ita facile explicari potest. Si spiritum calidum excitasse morbum crederent, exhibuerunt remedia frigidum spiritum continentia, & vice versa. Communitates Methodicorum adtingere ergo quodammodo videtur hæc idea. Fundator hujus sectæ Athenæus auripigmentum adhuc in elysiate contra dysenteriam ordinavit.

Schola eclectica.

Alii vero hujus ævi medici ideas Pneumaticorum cum illis Empiricorum & Methodicorum combinarunt, atque sic Scholæ eclecticæ, sive episynteticæ originem dederunt; quos inter Agathinus Spartanus & Archigenes, qui posterior non parum contulit ad meteriālē medicam locupletandam *). A fortioribus interim purgantibus abstinuit, myrobalanorum usum fecit, & vomitum adhuc raphano excitavit. Areteus Cap-

*) Script de pharmacie secundum genus;

padox primus vesicantia memorat, atque vires medicaminum egregie explicat. Mentionem quoque meretur Herodotus, qui balnea oleosa & aquas minerales scopo diætetico commendavit.

Seculum II. post Christi nat.
Galenus.

Claudius Galenus, auctor Scholæ, quæ per tot secula perstigit, & universim dominata est, materiam medicam in aliquam scientificam formam quidem rededit^{*)}; attamen non ea ratione excusat, qua reliquas medicinæ partes. Cum juvenis eclectice Scholæ adhæserit, mox eo modo recessit ab eadem, ut academicæ Philosophiæ subtilitates cum peripatheticis conjungeret, atque doctrinam de temperie elementorum cum ad Pathologiam, tum ad materiam medicam adhiberet. In colligendis medicaminibus Dioscoride secutus est, cum Botanices & Chemiæ peritus non valde esset. Ex hypotheticis qualitatibus primariis, calido, humido, frigido & sicco, quas iterum in quatuor gra-

^{*)} Scripsit de purgantium medicamentorum facultatibus.
De Ptisana.

De simplicium medicamentorum facultatibus.

De substitutijs medicinis.

De compositione medicamentorum secundum genus.

De compositione medicamentorum secundum partes.

De Thériaca.

De Antidotis.

De ponderibus & mensuris.

De remediis paratu facilibus.

dus dispesouit, saporem & odorem medicaminum pendere docuit, atque chemioam ad dignoscendas vires plantarum analysis penitus rejecit. Talique modo constituit systema, quale ad seculum præteritum usque perstigit.

Schola neoplatonica.

Pessima vero illa, atque absurdia opinio de actione stellarum & signorum Zodiaci in plantas & medicamina, tempore Galeni priuum efficta, per plura secula serpsit, undique aliquid adsumendum, quod absurditatem ejus augeret. Originem dicit magica haec theoria materiam medicæ ex Neoplatonicorum Scholis, quæ tertio. demum seculo vetera illa Persarum & Judeorum dogmata, a græcis Philosophis quidem accepta, sed mirum quantum detarpara, iterum cum platonica Philosophia & ejus ævi Astrologia conjungere, horrendum que monstrum theoriarum & systematum exstruere satagerunt; quale imposterum a Paracelso, Thurneisero & Carrichtero magis adhuc deformatum, & nuper elapsis seculis multorum hominum assensum recuperavit.

Secula III. IV. post Christ. nat.

Empiria pessima.

Tempore adhuc Galeni, Romæ vivebat Marcellus Pamphiliensis, qui jam medicamentum universale ex piscibus contra omnes morbos commendabat. Etiam Serenus Samonicus

uterque, carmina & amuleta cum nomine Abramadabra, & sextus Placitus Papyrensis*) collare ex corde leporino contra intermitentes febres applicabat. Atque sic observare licet subitanenum transitum ævi artis philosophici in superstitionem, & in pessimam, summeque ridiculam Empiriam, quæ pluribus Seculis dominabatur; & quæ a Pseudophilosophis neoplatonicis miro modo adhuc protecta fuit, dum cuique zodiacali signo suam herbam, siveunque morbum designaverint, cui fugando herba illa par sit. Nonnulli illorum ex figuris quoque variis vim insigne medicatricem exspectaverant, & ad certos numeros, dies, verba barbara consigerunt, dum morbum fugare conarentur. Hinc etiam vetus ille mos, preces, conjungere cum applicatione remediorum; cum non posse, nisi immediato auxilio Dei & angelorum sanationem contingere, neque medicum justum esse, nisi pius vir sit, sibi imaginarentur.

Secula V. VI. VII. post. Christ. nat.

Meliores quidem ejus ævi scriptores, optimis ex optimis auctoribus collecta medicamina commendabant; inter quos Sardianus Oribasius**), Theodorus Priscianus, Aëtius, Alexander Trallianus (qui primus rheum & hæmathitidem in dysenteria applicabat) & Paul-

*) Placiti Papyrensis de medicamentis ex animalibus liber.

**) De facultate simplicium medicamentorum.

tas Aegineta *). Alii vero adeo absurdā & ridicule superstitionā de medicaminibus proferebant, ut nomina eorum memorari non mereantur. Seculis adhuc octavo & nono Luciam Apulejum **), & Plinium Valerianum (nisi nomina hæc a Monachis ficta) & ipso decimo tertio Myrepse cum ***), aliasque huic perniciose sectæ additos miramur.

Secula VIII. IX. X. XI. post Christ. nat. Arabes.

Hæreditario quasi modo doctrinam Græcorum Arabes obtinuerunt. Theoriam quoque materiæ medicæ amplificarunt eo modo, ut Galeni divisionem in qualitates primarias suam facerent, simul quoque gradus facultatum adhuc amplius augerent. Quin ad regulas fere arithmeticas reduxerunt theoriam materiæ medicæ. Sed præter calculorum applicationem ad hancce theoriam, varia medicamina variis, iisque certis corporis humani visceribus & partibus favere crediderunt, atque actionem medicaminum specialem in hoc vel illud viscus jam tunc cognoverunt. Hinc innumera illa remedium copia, quæ posteri Arabum sectatores arbitrarentur

*) Paul. Aegineta de simplicibus medicamentis. Interpret. Ot. Brunfelsio. 8. Argent. 1531.

**) Luc. Apuleji de medicaminibus herbarum liber. Ex recens. & cum notis J. Chr. Akermann. 8. Nor. 1788.

***) De antidotis?

in proprium aliquod viscus agere; hinc cardiaca, aphrodisiaca, hepatica, splenica, pulmonalia &c. Hinc quoque ea remedia, quæ peculiarem aliquem humorē e corpore educant, quo pertinent melancholica, lymphatica &c. Hinc denique illa opinio de vi quorundam remediorum novas partes producendi, quæ Sarcoptica dicebantur.

Scriptores Arabum celebriores, qui in operibus suis & medicam materiam pertractarunt, sunt: Jāhiāh Ebn Māsawach (Mesue), præcipue junior (bēn Hāmech), qui libros pharmacologicos conscripsit *); Hhōnain Ebn Ishak, qui subtilissimam solventium theoriam exposuit; Jāhiāh Ebn Sērapion **), (Janus Damascenus testante. Hēnsleto) & Sērapion junior, quorum primus pharmaceuticam artem quodammodo excoluit; Jakob Ebn Ishak Alkhenī (Akkīnd), qui peculiarem ideam mathematicam de gradibus medicaminū proposuit ***); A bēn Guefīth ****), qui tractatum de viribus simplicium medicaminū concinnavit, & methodum nob̄ ineptam descriptis; medicaminū vires explorandi; Muhamēd Ebn Secharjāh Abu Bekr Arrāsi (Rhazes), qui in magnis suis operibus

*) De medicamentis solutivis. De aqua hordeacea. De dentifricio. De medicamentorum catharticorum correctione &c.

**) J. Sērapionis de simplicibus medicinis opus, per O. Brūnfelsiu m. Fol. Argent. 1531.

***) De medicamentorum compositorum gradibus.

****) De simplicium medicaminū virtutibus,

antidotarium edidit, sive syllabum simplicium & compositorum medicaminum, ubi de usu mercurii externo jam mentio fit *); Ali ben Abibas, qui Honainum ut plurimum secutus, & arabum medicorum denique princeps, Al-Hussain Abū — Ali ben Abdallāh, Ebn Sina (Avicenna), qui tamek naturalis historie multum ignarus, magnas terminorum confusiones introduxit in medicam suam materiam **). Aurum, argentum, alia metalla & gemmas pro usu interno commendavit; atque ab illo superfluis usus obductionis pillularum auro & argento in hodiernos medicos promanavit. Interam ab Arabibus materia medica tamen aliquid lucrata est. Draistica fortiora efforo medico expulsa, & leniora purgantia, tamariindi, manna, senna, introducta fuerunt. Camphorae & moschi jam notitia fuit. Primi Sacharum locinoris adhibuerunt, atque e regno minerali medicamina petierunt; mercurium pro usu externo adpli- carunt; olearia cimpyreumatica, aquas destillatas, spiritus, ipsum mercurium corrosivum fabricarunt; Looch, roob, syrups, julepos pararunt, quorum nomina & hodie in usu; Dispensatoria quo-

*) Eiusd. liber de medicamentis, que facile ubique inveniri possunt. De cucumere asinino. De sanguine draconis. De medicamentis naturalibus. De semiq̄ibus, aromatibus potioribus, trochiscis.

**) In libri II. tract. II. enumerat 756 simplicia medicamina, ordine alphabeticō.

In libri IV. Fen. 6. Tract. I. & II. de venenis agitur.

Liber V. continet antidotarium & composita pharmaca.

que jamjam formarunt, & Pharmaciam a practica medicina separarunt.

Ad ipsos Græcos ab Arabibus denuo medica scientia transscendebat. Saltem opus pharmacologico — diaeteticum, undecimo seculo a græco medico Symeone Seth *) concinna tum, evidenter demonstrat, Arabum de materia medica cognitiones in Græciam transmigrasse. In quo libro prima simul de Ambra mentio, nec non camphoræ, moschi & cynamomi bona descriptio.

Atabista.

Eodem ævo a Constantino Africano ex Oriente in Occidentem, & quidem præcipue in Scholam Salernitanam doctrina medica translata fuit; quin tamen Pharmacologia magnum ibi incrementum ceperit. Nam Nicolaus Præpositus, qui Antidotaria scripsit & Aromataria (a quo requies Nicolai vetusti Dispensatorii), aliquæ coævi, absurdâ potius & fanaticâ varia in materiam medicam introduxerunt.

Seculum XII. post Christ. nat.

Interim tamen jam pharmacopolia in Italia exstruere inceperunt, atque de Dispensatoria introducendis cogitarunt.

*) De cibariorum facultatibus, Par. 1658. Cr. & Ist.

Secula XIII. XIV. XV. post Christ.
natum.

Ceterum vero ab Arabistis & Latinobarbaris nihil omnino factum est, quod ad amplificandam & augendam scientiam nostram contulisset; cum undique solummodo corraderent antidota, specifica; mira & incredibilia de eorum efficacia narrarent. Huc pertinent; Rogerius Parmensis, qui Spongiam in Scrophulis adhibuit; Brunus Calaber, Guilelmus de Saliceto & Lanfrancus Mediolanensis, qui præsertim in Pharmacologia chirurgica laborarunt; Joann. a Sancto Amando *), qui subtilem de viribus medicaminum ideas protulit; Joann. Actuarius, celebrior practicus, quam pharmaco-
logus; Simon de Cordo, Raimundus Lullius, Guilielmus Varignana, Mathæus Sylvaticus, Petr. de Abano, Dondis **)
uterque, & Nicol. Leoncenus ***). Ex Gentili de Foligno ****) & Arn. Bachuone Villanova præsertim patet hujus ævi perni-

*) Ejusd. Expositio supra Antidotari. Nicolai. Ven. 1562. Fol.

Ejusd. De basibus medicamentorum. De virtutibus & operationibus medicinarum simplicium & compositarum.

**) Jac. Dondis promtuarium medicine. Ven. 1543. Fol.

***) De Plinii, aliorumque erroribus. 4. Ferrar. 1492.

****) De dosibus & proport. medicament. Ven. 1562. Fol.

cies; cum præter Dogmaticorum veterum explicaciones & Arabum calculos; Empiricorum deinde antidota & specifica, Magorum quoque vires absconditæ ibidem occurrant.

Præter hos etiam Joān. Ganivetius docet, quanta fuerit fides habita Seculo XV. Astrologie, & præsertim doctrinæ de signorum cœlestium influxu in vires medicaminum. Docet quoque Bartholom. de Montagnana *), quanta tributa sit vis numeris certis quibusdam. Namque pillulas non aliter, ac impari semper numero exhibuit. Inter meliores tamen hujus seculi scriptores mentionem merentur Joān. Platearius **), Saladinus Asculiensis ***), & Santes de Ardoynis ****).

Cum vero denique lues venerea novam, eamque cum theoriis Dogmaticorum haudquaquam congruentem requireret methodum, tandem perspexerunt atque cognoverunt medici, veterem suam doctrinam hic non sufficere; ideoque vel confluere oportere ad empiricam methodum, vel qualitates occultas adsumi debere. Primum igitur hoc fuit rudimentum repullulantis iudicij, & examinis liberioris virium, quas medicamenta exserunt; atque ita sensim & barbarios Arabum evanuit. Literæ quoque in Europa renascentes fecerunt, ut etiam ad eos lux antiquitatis penetraret, qui græcam

*) Antidotarium. Ven. 1565. Fol.

**) Expositio in Antidotar. Nicolai. Ven. 1562. Fol.

***) Compend. Aronatior. Ven. 1562. Fol.

****) De venenis tract. II. Ven. 1492. Fol.

linguam ignorarent, cum meliores versiones veterum auctiorum prodiverint. Ars simul typographica inventa, non parum ad hancce literarum culturam contulit. Noyo orbe quoque detecto, novæ divitiæ medicaminum allatæ sunt *), quæ a Græcis & Arabibus ignorata fuerint.

Interea tamen vitium Seculi fuit, quod multi fat cauti Botanici, plantas Dioscoridis & Plinii se reperiisse in frigida nostra Europæ parte crederent. Sic Otto Brunfelsius in eo totus est, ut plantas nostras cum græcis conciliet. Ita Corn. Petri infeliciter sæpius nostra cum veteribus remediis confert. Eadem ratione coaptare, ut potuerunt, græca cum nostratis vegetabilibus studuerunt Hier. Tragus, Herm. a Nevenaar, Ruellius cum aliis. Perversa hæc methodus, quam acriter impugnavit suo tempore Leon. Fuchsius, confusionem eam genuit in materia medica, at, quid proprie sit, quod prescribat, sæpius nesciret medicus, innumerique inde oriuntur errores.

Seculum XVI. post Christ. natum.

Alchemistæ Schola Spagirica.

Eodem fere tempore, cum necesse esset, ut novam induat formam ars medica, Philippus Au-

*) Nic. Monardes, de simplic. medicam. ex occidentali India delatis. Antv. 1574. 8.

Simplicium medicamentorum ex novo orbe liber Nic. Monardes, a Clossio Latio donatus, & not. illustrat. Ex offic. Plant. 1593. 8.

reolus Theophrastus Paracelsus Bombast ab Hohenheim (Philippus Hœchener adserente Hallero), celeber Alchemista, sed vir acuti ingenii, auctor exstitit novæ sectæ, quæ quidem antea in embryone quasi latuerat, jam vero nova specie caput extulit. Hæc quidem chemicam analysin ad dignoscendas vires plantarum, sed per verso plane modo primum adhibuit. Posse enim operi ignis & caloris certas corporum partes separari, quæ in minima quantitate exhibite sumnum ederent effectum, velut oleum, spiritus, sal &c., arbitrati sunt; sique omnes plantarum vires constitutivas seorsim tradiderunt, & hac ratione concluserunt, quo inodo ex his composite effectum producant. (Circa finem Seculi XVII. ulteriori examine dignam censuit hanc theoriam Regia societas Parisina). Diu sane & multum laboraverunt in hac re varii eruditii viri, donec fateri necessum duxerint, quod, etsi in multis plantis scopas adtingi videatur, aliæ tamen nimium quantum inde recedant.

Ignoscendum fuisset huic sectæ, si hanc tantum analysin, tanquam criterion virium medicaminum stabiisset; verum, cum alia & plane absurdâ dogmata introduxerit in theoriam medicaminum, dolendum profecto Seculi satum, quo ejusmodi commenta dominarentur. Astrologiam non solum eam introduxerunt iterum, de qua jam supra sermo fuit, quæque plantæ certæ sidus aliquod, tanquam numen tutelare, affigeret; sed simul quoque a natura plantarum externa vires hariolari annisi sunt. Statim luteas in ictero cum fructu adhiberi, e. g. ericum, curcumam, rheum, chelidonium &c.; rubra-

vero dysenteriæ mederi, ut catechu, sanguinem draconis &c. In colore quippe magnum latere maguale naturæ. Figuram quoque plantarum consuluerunt. In floribus orchidum fixerunt penes, testiculos, vulvas, uterum, propterea que veneri excitandæ has inservire opinabantur. Sic anacardium orientale propter figuram cordi robur addere; brassicam capitatam capitatis mala lenire; aurum ob fulgorem solis, præstantissimum esse remedium; euphrasiam ab nigrum punctatum papillam indicans, utilem esse ad ophthalmiam; asarum auribus simile, earum morbis quoque maxime conducere.

Philosophia ceterum Paracelsi prorsus aliena ab ea, quam ceteri mortales profitentur, ex eo quoque perspicitur, quod hyperici naturam cognitam adhiberet ad explicandam indolem morbi verminosi; ex visci quoque quercini, quem non nisi adscendente luna efficacem credidit, voluerit naturam epilepsiae planam facere. Quod si quis, hæc se comprehendere non posse fateretur; reges sit ingenio Paracelsus, posse hæc absque tinctura sapientiæ, absque revelatione divina non intellegi, cum magnalia sint Dei, quæ revelabit Elias Artista, dum veniet.

Et quainvis hæc quidein sensui communii adeo contraria essent, ut a nemine non irfideri mereantur (uti Thom. Erastus*), summus Paracelsi antagonistæ suo jam tempore agnoverit); innumeros tamen sibi adquisivit sectatores, inter quos Barth,

* Thom. Erastus de occultis pharmaceuticis potestatis bus. 4. Basil. 1574.

Carriherus; Leot. Thurneiserus, Adani, Bodensteinius; Joh. du Chesne *) (Quercetanus dictus), Osw. Crollius **), praecepit nominandi. Metalla universim, ob efficaciem influxum astralem, plantis longe praetulerunt; ut & Joh. Quercetanus universam purgantium classem cum mercurio dulci & antimonio crudo mutaverit; atque Thom. Bovius vitriolum cœruleum scopo emeticō exhibuerit.

Ceterum Paracelsus, quemadmodum doctrina sua mirabilis, & vano conatu inveniendæ Panaceæ universalis summe ridiculus evasit, aliquid tamen boni pro materia medica prestitit; chemica præparata multa detexit; pharmaca summe efficacia, præcipue mineralia in usum trahere docuit; atque occasionem saltem præbuit, severioris cognitorum medicaminum indagationis, ita ut Chemiæ pharmaceuticæ quasi fundator agnoscendus sit.

Conciliatores.

Nec defuerunt auctores, qui derelicta idea fidicula Panaceæ inveniendæ, aurique potabilis dete-

*) Antidotaire Spagyrique. g. Lyon 1576.

Ejus d. Pharmacopea Dogmaticorum restituta. Lips. 1607. g.

Ejus d. De priscor. Philosophorum verè medicinæ materia, præp. iodo &c. Lips. 1613. g.

**) De signaturis rerum.

Inter alia, plantas masculinas maribus, feminas mulieribus conducere contendit. Stellas qua plantas, & plantas qua stellas considerat.

gendi, reliquam melioram Paracelsi theoriam, cum doctrina Galeni combinare conati sunt. Hisce adnumerandi veniunt Andr. Libavius, Angelus Sala, Bened. Aretius *), Dan. Sennerius, Raim. Mindererus, Laz. Riverius, Petr. Castellus **), Petr. Poterius ***), Hier. Cardanus ****), Alit. Musa Brassavolius *****), cum aliis.

Spiritualistæ & Theosophi

Nonnulli vero fanaticis ideis replete, multumque neoplatonicae Sectæ adhærentes, Dæmonibus &

*) Ben. Aretii de medicamentor. simpli gradibus & compositionibus opus novum. 8. Tigur. 1572.

**) Petr. Castelli Antidotario romano commendato. Fol. Messin. 1637.

***) Petr. Poterii Pharmacopœa spagirica, sive de secretioribus medicamentor. præparationibus & usu, libr. II. 8. Bonon. 1622.

****) Hier. Cardani liber de medicamentis simplicibus. It. De Sarsaparilla. It. De cyna radice. It. De venenis.

*****) Aut. Musæ Brassavoli examen omnium electuariorum, pulver. & confection. 8. Ven. 1548.

Ejusd. Examen omn. Catapotior. & pillular. 4. Basil. 1545.

Ejusd. Examen omn. tröchiscor. unguent. cerat. emplastr. cataplasiæ. & colyrior 8. Ven. 1551.

Ejusd. Examen omn. linetum, aquar, oleorum. 8. Ven. 1553.

Ejusd. Examen omn. simplici medicamentor. 8. Ven. 1545.

I dem De medicamentis tam simpl. quam comp. catharticis. 8. Tigur. 1555.

Spiritibus aliis magnas potestates in morbis producendis & sanandis tribuerunt, atque ex hisce chimæris vires medicaminum, quam plurimum explicarunt. Excellunt inter eos Thom. Campanella & Rober. Fludd (Barometri inventor), qui medicaminum actiones unice ex principio aetivo caloris & frigoris, intercedente aliqua Spirituali substantia eruerunt.

Ex his quoque Scholis originem duxit sympathica illa curatio, que per effluvia in distans agere præsumeretur. Alii respexerunt in hac absurditate explicanda ad Deum ipsum, alii ad sympathiam aut magnetismum universalem consilia transtulerunt, alii demum diabolum hic intercedere opinabantur.

Observatores.

Interea tamen varii viri eodem Seculo æque liberi a servitute Galeni, ac a fanaticis paradoxis Paracelsi, sedulo ipsi investigarunt & examinarunt naturam; ordinem naturalem in plantis & mineralibus hariolati sunt, & materiam medicam propria peritia auxerunt. Conr. Gesnerus medicam Botanicæ partem studiosissime excoluit; sapores, odores & vires medicaminum ipse tentavit, imo & vitam periclitatus est in radice Doronici. Huc etiam pertinent: Jo. Bapt. Montanus ^{*)},

^{*)} J. B. Montani Explicatio eorum, que pertinent tam ad qualitates simplicium medicamentorum, quam ad eorumdem compositionem. g. Ven. 1555.

Petr. Andr. Mathiolus *), Laur. Joubertus, Hier. Capivaccius, & Jul. Argenterius, qui a plerisque sui ævi præjudiciis alieni, multum contulerunt ad liberam investigationem naturæ, & lites componendas, quæ inter Galeni & Paracelsi asseclas longe lateque tunc grassabantur. Antecessit hisce Aloys. Mundella, qui in epistolis suis ad historiam materiæ medicæ spectantibus, usum internum geminarum, ab anno 1535 valde divulgatum, primus damnavit.

Studium græcæ antiquitatis in eam mox viam divergit, ut regulas generales curativas Græcorum sequerentur medici, materiem medicam eorum suam facerent, & denique longe alia nostro climati conducere medicamina contenderent, ac quæ olim in Græcia, Oriente & Italia usu venissent.

Observatores deinde egregii adparuerunt, qui a partium studio alieni, naturam morborum, curationum & remediorum candide examinarent, eodemque modo materiam medicam eo dirigerent, ut experientiæ — non commentis; factis — non ratiociniis superstrui potherit. Inter observatores hujus ævi primos ordines ducunt: Joh. Schenk von Graffenbergh, Nic. Piso, Petr. Forestus, Fel. Platerus, Alex. Massaria, Lud. Septalius, cum aliis.

*) P. A. Mathiolli Materia medica. Ven. 1565. Fol.

Ejusd. Comment. in Dioscoridis libros de materia medicae.

Chemiatri.

Chemia quoque, que antea vel auri sacra fames, vel ad stabiliendam Fanaticorum doctrinam usurpabatur jam in usum historice medicamentorum est conversa. Rud. Glauberus, Adr. Minsichtius*), Jo. Chr. Schröderus, Joan. Hartmannus, aliqui in eo laborarunt, ut & meliori examini subiecissent remedia, & formulas absurdas exules facerent, & ordinem systematum in materiam medicam introducerent. Veterum quoque theoria magis magisque obsoleta visa est, simul ac cum Guern. Rolfino Chemia in cathedras publicas translata est.

Secul. XVII. post Christ. nat.
Helmontius.

Intervenit autem mox alia schola fanatica Jo. Bapt. Helmontii, que boni hoc quidem habuit, ut liberum magis, & ab antiquitatis prejudiciis alienum redderet examen medicaminum; in se vero spectata absurdia tot continuit, quot Paracelsi secta, Fermenta Helmontii, sive principia motus & productionis, que in mineralibus Bur, in vegetabilibus vero Leffas dixit, totam actionis medicaminum causam continuerunt, agere insuper medicamenta, prout Archeo amica sint, & possimum ratione odoris docuit. Cumque acidum sit

*) Hadr. a Minsicht Armamentarium medico—chymicum. 8. Francof. 1675.

principue corpori inimicum, calida, absorbentia, sudorifera in praxin quotidianam introduxit.

Et alii.

Secutis est illum Franc. *Sylvius de le Boe* cujus theoria male excoigitata versata est tota in accido debellando; quem in finem direxit omnia sua remedia, ut & acorem succi pancreatici corrigerent, & sudorem promoverent. Hinc ortum duxit perniciosa illa methodus diaphoretica, quæ per totum seculum praeterlapsum, & per magnam nostri partem dominata est. Ex eadem theoria ridiculae de variis humorum acrimoniosis ideæ originem traxerunt.

Fuerunt præterea, qui *Sylvii* doctrinam *Cartesii Philosophia* conciliarent, ex hac vero fulcimen illius quæterent. Id egerunt Benj. van BrœkhuySEN, Corn. van Bortekœ (Dekkerus alias dictus), Steph. BlanCARDUS, aliqui Batavi, a quibus commeudata bezoardica, calida, absorbentia; cum infuso Theæ sinensis deinde adeo in usum venerunt, ut secularem fere laborem optimorum auctorum requireret, donec pessimus hic amor absorbentium & calidorum exterminaretur. Adplicuerunt quoque doctrinam chemicam *Helmontii* & *Sylvii* atque *Cartesii Philosophiam* ad explicandas vires medicaminum Rob. Boyleus *), Car. Musitanus, Bern. Ramazzini, Joh. Dolæus, G. Wolfg. Wedelius **)

*) R. Boylei Dissertat. de medicament. specifici;

**) G. W. Wedelius de medicamentorum facultatibus cognoscendis. 4. Jen. 1678.

& Mich. Etmüllerus, quorum autem doctrina
tum ab Herm. Grube*) & Jo. Nic. Pechlino**),
tum solidius dein a Jo. Bohnio, Frid. Hofmanno
& Herm. Boerhaavio suo tempore impug-
nata fuit.

Chemia interū indies magis exculta, & soli-
dioribus observationibus atque experimentis super-
structa, materiæ medicæ incrementum non medio-
cre largita est. Jo. Becheri, Ot. Tachenii,
Nic. Lemeryi, Wilh. Hombergii, J. Zwelf-
feri & Chr. Ludovici laboribus factum est, ut
præparata medicaminum varia detergerentur, absur-
da vero & nimis superstitionis medicamina ex Dis-
pensatoriis & officinis relegarentur, simul quoque
simplicior methodus experimentalis & systematica
communis evaderet.

Summum accessit augmentum scientiæ nostræ
invento hisce temporibus Cortice peruviano,
qui etsi jam ab anno 1638 Europæis innotuerit,
anno 1648 tamen a societate Jesu magis magisque
divulgabatur. Mox quoque Ipecacuanha, a J.
A. Helvetio præcipue commendata, non parvi
momenti augmentum tribuit.

Inventio præcipue peruviani corticis novam
reformationem in scholis medicorum, & medicaminum

Cjus d. Amoenitates mat. med. 4. Jen. 1684.

Reliqua copiosa pharmacologica hujus auctoris opera in
decurso memorabuntur.

*) H. Grube De modo, simplici, medicamentorum fa-
cultates cognoscendi. 8. Haßn. 1669.

**) J. N. Pechlin De purgantium medicamentorum facul-
tatis. 8. Amst. 1672.

theoria largita est; quum intellexerint medici, non posse ipsos in viribus ejus explidandis, nisi confugere vel ad specificam ejus naturam, vel ad chemicam analysin principiorum activorum. Præter Jo. Jürgkenium & Ph. Hermannum, qui ex analysi chemica vires plantarum definirent, præsertim Jo. Floyerus memorandus venit; qui abrogatis aliis omnibus criteriis virium, remediorum, solo sapore & odore contentus fuit. Ipse ingenue fatetur, corticis peruviani inventionem primam præbuisse ipsi ansam, ut systema suum experientis innumeris firmatum extruxisset; invenisse quoque in veteribus auctoribus, præsertim in Hippocrate & Galeno vestigia manifesta suæ methodi. Paucos vero habuit sectatores, donec nostro aevio eo plures redirent, ut missis aliis criteriis ad saporem & odorem solum confugerent. Jo. Pitton de Tournefort, magnus ille Botanicorum dux, analysin chemicam multi quidem facit, neque tamen alienus est a saporis & odoris examine; utrumque argumentum conciliare studet; spernit investigationem principiorum remotiorum, vires vero plantarum universas pendere a principiorum propriorum ratione admittit.

Jatromathematici & Jatromechanici. Secul. XVIII. post Christ. nat.

Alii, præter chemicas & physicas medicaminum proprietates, in viribus medicaminum eruendis ad leges mathematicas & staticas multum respexerunt, quorum antesignanus J. Alf. Borellius. Post il-

lum J. Bapt. Mazinius *) omnium medicaminum actionem iam ex figura particularum eorum explicat; adstringentibus & narcoticis uncam, solventibus asperam & angulatam, emollientibus glabram &c particularum figuram contribuit. Simil quoque ad actionem medicaminum in solidas partes magnum respectum habuerant: Th. Morganus, Fr. Hoffmannus **), Arch. Pitcairnus & ejus discipulus Herm. Boerhaaveus, qui posterior medicaminum vires ex legibus mechanicis ceterum eruere, ut plurimum conatus fuit ***). Imo & seniori tempore Jo. Frid. Schreiberus atque Rich. Meadius ****) vim imitantem penitus organorum structuram & conditionem medicaminibus adtribuerunt; nec non Fr. Boissier de Sauvage s recentius adhuc, ex particularum tum figura, tam pondere & adtractione versus certa organa, Cartesiano quasi modo, medicaminum vim explana-re voluit.

*) J. B. Mazini Mechanica medicamentorum. Brix. 1734. 4to.

**) Fr. Hoffmann De remedior, evacuantium mechanica operandi ratione. 8. Hal. 1698.

— — — De remed, alterant. mechan. oper. ratione. 4. Hal. 1698.

— — — De modo operandi remedior. physico me-chanico. Hal. 1718.

Reliqua hujus viri copiosa pharmacologica scripta inscribus occurrent.

***) H. Boerhaave De viribus medicament, Plur. edit.

****) R. Mead Mechanica venenorū expositio. 8. Lugd. 1737.

Reformatores.

Eandem sere cum Boerhaavio viam ingressi sunt hujus seculi de materia medica plerique scriptores, inter quos præcipni: Steph. Frid. Geoffroy, Jo. Pr. Chartheuser, Lud. Lüsekius, Wilh. Lewisius, Henr. Jo. Nep. Crantzius, Car. Alstonius, Jo. Reinh. Spielmannus & alii, quorum plerique cum Boerhaavio analysin chemicam in viribus medicamentum eruendis nequam neglexerunt, licet ubique ex partibus constitutivis vim & virtutem remediorum dijudicare non voluissent.

Quin simul Car. Linnæi conatibus sistema plantarum & mineralium naturali proprius reddetur, huic methodo naturali conformem quoque reddere satagerunt Sectatores ejusdem viri materiam medicam. Secuti sunt eum Petr. Jo. Bergius & Jo. Andr. Murrayus, quorum opera maxime amplificata est hæc naturalis methodus.

Antihumoralistæ. Solidistæ. Dynamistæ.

Dum vero inceperint practici medici præcipuum respectum ad solidas & organicas partes corporis humani vivi habere, actionem medicamentum adcuratius investigantes, eorum operandi rationem magis ex solidorum per illa quam fluidorum mutatione explicarunt. Excellunt hic nuperi Angeli, inter quos Will. Cullenius & Cen. Monroe,

atque inter nostrates Just. Arnemannus & Frid. Car. Grenius.

Ipsissima hæcce doctrina simpliciorem posuit medendi rationem, proinde simpliciorem quoque medicaminum penum & pauciora reddit remedia. Nuperi totam farraginem eorum medicaminum exterminarunt, quæ vel melioribus substituerentur, vel plane superflua essent. Ad minorem itaque merito numerum est redacta copia nostrorum medicaminum. Post J. G. Brendelium *) J. Fr. Cartheusserum **) Chr. Jac. Mellinum, G. Bickerum & J. Clem. Tode plurimi recentiores, Dispensatoriumque neotericorum concinnatores; quam servidissimi autem M. J. a Mederer antesignano Academia militaris Vindobonensis, J. Petr. Frankius, Jo. Andr. Stiftius, Zach. Hussty a Rassynia, Joh. Lenhardus, & Galli in exercitu.

Interim nonnulli iterum viri augmentum materiae medicæ addiderunt, dum varia medicamina vel severius tentarent, vel oblivioni quæ tradita essent, iterum in usum revocarent, vel incognita & exotica varia commendarent. Innumeri serebunt; hic citare tantum præ aliis decet Wil. Alexandrum, B. Lud. Trallesium, Ant. I. B. a Stoerk, Henr. Joh. Collinum, M. J. Mar-

*) J. G. Brendel Diss. de vanitate complur. remedior. Vit. 1736.

**) J. F. Cartheusser De ignobili uobilium quorundam medicament. indeole & virtute. Fr. 1748.

xium, Car. Strakium, W. H. Buchholzium, Pasc. Ferro & Chr. W. Hufelandum.

J. Bruno.

Nemo tamen medicaminum tum copiam, tum agendi rationem simpliciori modo exposuit, respiciendo unice ad vires eorum incitantes & debilitantes, quam Jo. Bruno, incitabilitatis systematis auctor, cum asseclis multis in Italia, & Germania, inter quos præcipui M. A. Weikardus; Joh. Frankius, Andr. Röschlaubius, Car. Wernerus.

Jat rochemici.

Eodem fere ævo physiogiam animalem, statum quoque obpositum morbosum & ipsam medendi rationem, medicaminumque actiones ex principiis Chemiae repurgatae eruere & explicare tentarunt J. B. Baumesius & G. Chr. Reichius.

Recentissimi.

Sed modeste alii machinam humanam vivam nec considerant qua chemicum laboratorium, nec qua atomorum ludicrum; processum tamen quemdam chemicorganicum in omni animali vivo agnoscent. Medicamina ergo non tantum facultates vitales vario modo incitare, sed etiam organicas.

partes vario modo in forma & mixtione immutare,
non facile semper determinando. Ita Jo. Chr. Rei-
lius; Chr. W. Hufelandus, Car. Chr. Mat-
thæi, cum aliis recentissimis plurimis. Cujus doctri-
nae ratio in decursu patebit.

CAPUT TERTIUM.

LITERATURA, ET SCRIPTORES DE MATERIA MEDICA, PRÆCIPUE HUJUS ÆVI.

Non defuerunt quidem a medicæ artis juventute usque ad moderna tempora auctores, qui doctrinam de corporibus in medicatis, sive generalem, sive specialem singulorum pharmacorum explanarent, quorum numerus fere infinitus est. Nobis vero, omissis illis qui tum obscuris temporibus, tum & pristinis in seculis scripserunt, & quorum notitia tironibus (excipiendo illos, qui peculiariter huic literaturæ studio se dicare volunt) minus fere necessaria est *), ac recentium auctorum, eos præcipue adnotare hic placebit, qui ultimo nostro seculo hac in medicinæ parte laborarunt.

Prætereundo quoque Monographos illos, qui singularia tantum & specialia pharmaca descrip-

* Plerique scire una cum operibus suis in priori capite adsignari suerunt. Plures qui desiderat ex antiquioribus, adeat Halleri Bibliothecam medicopræsticam.

runt, quorum mentio in capite de singularibus
remediis siet (quorum tamen numerus ingens, &
vix complete adsignandus videtur) hi tantum scripto-
res hic adnotabuntur, qui pharmacologiam quasi
integram & generalem scriptis suis excoluerunt.
Sunt sequentes:

- J. J. Manget Bibliotheca pharmaceutica S. thesaurus
refertissimus materie medice. Fol. Gen. 1703. Par.
1704.
- Paul. Hermann Lapis materie medice lydius. 4. Lips.
1703. L. B. 1704.
- — — Cynosura materie medice 4. Argent. 1710.
1726. 1745. II. Vol.
- S. Dale Pharmacologia S. manuductio ad mater. medic.
8. Brem. 1713.
- J. Casp. Mangold Materia medica. 4. Basil. 1715.
- Herm. Boerhaave Libellus de mat. med., & remedior.
formulis. 8. L. B. 1719. It. in tom. ult. Comment.
Ger. v. Swieten. Id. germ. Wies 1777.
- J. Boecler Cynosura materie medice continua. 4. Arg.
1729. II. Tom.
- G. E. Stahl Materia medica, von Zubereitung, Kraft
und Wirkung der Arzneyen &c. 8. Dresd. 1731.
- Herm. Fr. Teichmeyer Instituciones materie medi-
ce. 4. Jen. 1737.
- Dav. de Gorter Materies medica, sistens medicami-
num simplic. catalogum, 4. Anist. 1740. Par. 1767.
- Steph. Fr. Geoffroy Tractatus de materia medica.
g. Par. 1741. III. Vol. Gal. Par. 1757. Germ.
Leipz. 1760.
- J. Fr. Cartheuser Rudimenta materie medice. 8. Frs.
1741.
- — — Fundamenta materie medice tam generalis,
quam specialis. II. Vol. Fr. 1750. 1767.

- J. Fr. Cartheuser *Pharmacologia theoretico practica.*
Berol. 1770.
- J. H. Schulze *Materia medica.* Nor. 1746.
- C. D. Brotbeck *Selectus materiae medicæ.* 8. Ulm.
1749.
- Car. a Linnè *Materia medica.* 8. Upsal. 1749. Edit.
Schreber Lips. 1772, 1781. &c.
- — — *Observat. in materia medic.* Ups. 1772.
- J. Hill's *History of the materia medica.* 8. London
1751.
- E. A. Nicolai *Systema materiae medicæ ad praxin ad-*
plicata. II. Vol. 4. Hal. 1751.
- A. E. Büchner *Fundamenta materiae medicæ.* 8. Hal.
1754.
- — — *Syllabus mater. medic. selectioris.* Ibid.
1755.
- Lud. Leb. *Loescke Materia medica, oder Abhand-*
lung der auserlesunsten Arzneymittel. 8. Berlin 1755.
1763.
- Durch Zückert 1773.
- Durch Gmelin 1785.
- Concentrit durch Rumpelt 1761, 1773.
- Rud. Aug. Vogel *Historia materiae medicæ.* 8. Lips.
1757, 1760, 1762, 1774, 1784.
- J. Juncker *Compendium materiae medicæ.* 4. Hal.
1760.
- Will. Lewis *Experimental History of the materia*
medica. 4. Lond. 1761, 1768.
- Germ. 4. Zürch 1771.
- Gallic. 12. Paris 1775. II. Vol.
- S. T. de Meza *Armamentarium medicum S. materia*
medica. 8. 1761.
- J. Nep. Crantz *Materia medica & chirurgica* 8. Vin-
dob. 1762, 1765, 1779. III Tom.
- German. Wien 1785.
- J. F. Rübel *Materia medica.* 8. Nürnb. 1764.

- C. Albr. Gerhard Materia medica, oder Lehre von den fohnen Arzneymitteln. 8. Berl. 1766, 1771.
- C. Guil. Pömer Selectus materiae medice. 8. Lips. 1767.
- A. V. Zarda Pharmaca vegetabilia. 8. Prag. 1768.
- M. Ferrein Materie medicale. 12. Paris 1768. III Tom.
- J. Gottl. Gleditsch Alphabetisches Verzeichniß der gewöhnlichsten Arzneygewächse. 8. Berlin 1769.
- — — Wissenschaft der Arzneymittel. 8. Berlin 1770, 1781. II. Th.
- Ch. Alston Lectures on the materia medica. 4. Lond. 1770. II Vol.
- J. Lieutaud Precis de la matière medicale. Paris 1770. II Vol.
- J. A. Gesneri Materia medica. Ed. Sturg. 1771.
- C. P. Herwig Selectus medicamentorum rationalis. 8. Jena 1771.
- Chr. Jac. Mellin Praktische Materia medica. 8. Altenb. 1771, 1778. Leipzig 1772, 1778. Frf. 1789, 1793.
- Will. Cullen Lectures on the materia medica. 4. Lond. 1772, 1773.
- Germ. durch Cornebruch 8. Leipzig 1790.
- — — durch Hahnemann. 8. Leipzig 1790. II. Band.
- L. I. Jancky Selectus materiae medice. 12. Altdorf 1773.
- De la Beyrie Dictionnaire raisonné universel de matière medicale. 8. Paris 1774. VIII. Vol. 4. IV. Vol.
- J. Reinh. Spielmann Institutiones materiae medice. 8. Arg. 1774.
- Germ. 8. Strasb. 1775, 1778.
- J. Jaskiewicz Pharmaca regni vegetabil. Vind. 1775.
- D. Ratty Materia medica antiqua & nova repurgata. 4. Roter. 1775.
- Jos. Jac. Plenk Selectus materiae medice chirurgicæ. 8. Wien 1775.

- Joh. Jac. Plenk *Pharmacologia chirurgica.* 8. Vien, 1782.
- J. Andr. Murray *Apparatus medicaminum.* 8. Goet. 1776. V. Vol.
Germ. durch Seeger. 8. Braunschweig 1778.
- — — durch Althof. Goet. 1793.
- — — *Apparatus medicaminum post mortem auctoris edidit.* L. Chr. Althof. Vol. VI. 8. Goet. 1792.
- — — *Apparatus medicaminum continuatus, regnum mineralium compl. auct.* J. Fr. Gmelin. 8. Goet. 1795.
- Pet. J. Bergii *Materia medica e regno vegetabili.* 8. Holm. 1778, 1782. II. Tom.
- G. Bicker *Materia medica practica.* 8. Brem. 1778.
Germ. 8. Lips. 1781.
- J. Cl. Tode *Præstantissima ratio illustrandi materia medicam.* Hafn. 1778.
- — — *Arzneymittellehre.* 8. Copenh. 1797.
- F. X. Hoezer *Pharmaca simplicia mineralia.* 8. Prag 1778.
- G. C. Würtz *Conantē nappæ generalis medicamentorum simplici.* 4. Arg. 1778.
- D. Venel *Precis de matiere medicale* 8. Paris 1780.
- C. Mœnch *Systematische Lehre von den Arzneymitteln.*
8. Marb. 1789, 1792, 1795.
- Ph. R. Vicat *Materia medica.* 8. Leipzig 1782.
- J. H. Pfingsten *Magazin für Pharmacie, Botanik und Materiæ medica.* 8. Hal. 1782. II. B.
- Conr. Soherr *Materia medica secund. Systema sexual.*
Vindob. 1782.
- D. J. Schœpf *Materia medica americana.* 8. Erl. 1787.
- Tavares *Pharmacologia.* 8. Cbmimbr. 1787.
- G. Fr. Hildenbrand *Versuch einer philosophischen Pharmacologie.* 8. Braunschweig 1787.
- Don. Monro *Treatise on medical and pharmacchemicstry and materia medica.* 8. Lond. 1788. III Vol.

- Germ. durch Hahnemann. g. Leipzig 1791,
1794.
- A. J. Batsch Versuch einer Arzneymittellehre nach den
Verwandtschaften der wirkenden Bestandtheile. g.
Jena 1790.
- W. Gessius Tabellarisches Verzeichniß der einfachen
Arzneymittel des Gewächsreiches. Fol. Stend. 1790.
- — — Handbuch der praktischen Heilmittellehre,
g. Stend. 1791. 1796.
- J. Casp. Ellwein Repertorium für Chemie, Pharma-
cie, und Arzneymittelkunde. g. Hildes. 1790.
- F. A. C. Gren Handbuch der Pharmacologie. S. Hale
1798. II. Th.
- — — System der Pharmacologie. g. Hale 1798.
III. Th.
- Just. Arnemann Entwurf einer praktischen Heilmit-
tellehre. g. Goet. 1791, 1793, 1798. Wien 1799.
- — — Chirurgische Arzneymittellehre. Ibid.
- Bassiani Carminati Hygiene, Therapeutice, &
Materia medica. Ticin. 1791. III Vol.
- A. Michelitz Materia medica ad normam Pharmacopee
austriaco — provincialis ordine therapeutico
digestae I. Vol. g. Prag 1791.
- J. Andr. Stift Praktische Heilmittellehre. g. Wien
1791. II. B.
- Handbuch der praktischen Pharmacologie. Hale 1792.
- J. Chr. Hackel Abhandl. von den Arzneymitteln. g.
Wien 1793. III. Th.
- Auswahl aus der Materia medica. g. Erf. 1794.
- K. G. Kühn Magazin für die Arzneymittellehre. g.
Leipzig 1794.
- J. J. Römer Annalen der Arzneymittellehre. g. Leipzig.
1795.
- Fr. P. Steininger Lehre über die Arzney- und Nah-
rungsmittel. Wien 1796.
- Fr. J. Voltelen Pharmacologia universa. g. L. B. 1797.
- B. Björklund Materia medica selecta, g. Stockh. 1797.

Versuch einer einfachen praktischen Arzneymittellehre,
Wien 1797.

Fr. Jahn Auswahl der wirksamsten Arzneymittel. 8.
Fr. 1797.

F. L. Segnitz Handbuch der praktischen Arzneymit-
telchre. 8. Leipzig 1797. II. B.

Browniana Pharmacologia, oder Handbuch der
einfachsten und wirksamsten Heilmittel, im Geiste
der geläuterten Arzneylehre. 8. Stuttg. 1798.

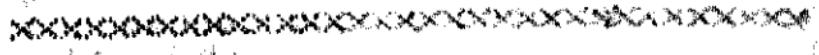
Taschenbuch über die praktische Arzneymittellehre.
8. Königsl. 1798. III. Th.

Fr. Molwitz Pharmacopea exquisita ad observationes
recentiores accomodata. 8. Stuttg. 1798.

F. Swediaur Materia medica S. cognitionis (medica-
mentorum simpliciorum operis analyticæ. 12. Par.
1800.

Fr. Marabelli Apparatus medicaminum, Ed. A; Ca-
reno. 8. Vieu. 1801.

J. Salom. Frank Versuch einer theoretisch-praktischen
Arzneymittellehre nach den Grundsätzen der Erre-
gungstheorie, Wien 1801.

CAPUT QUARTUM.

GENERALIA DE MEDICAMENTIS.

Scriptores. Schouhotzer de medicamentis. Bas. 1609.

A. Michet de generali medicamentorum cognitione & usu. Vien. 1753.

J. G. Döberi definitiones medicamentorum. Dresden. 1765.

G. T. Guermann von Arzneymitteln. Augsb. 1780.

C. Moeck Bemerkungen über Arzneymittel. Lpz. 1781.

Definitio.

Quidquid corpori animali vivo, in primis vero humano applicatum, immutare illud valet ita, ut præsens ibi morbus sanetur, aut & futurus preceveatur, medicamentum dicitur, strictiusve remedium. Nam chirurgica auxilia, aliaque multa, uti electricitas v. g., etiamsi remedia sint, non possunt tamen apte medicamentis adnumerari. Idem de dieteticis. Quare aptius illud, quod scopo memorato inservit, atque ex pharmacopeis petitur medicamentum aut pharmaceum vocatur. (Posterius Græcis etiam venenum designat).

Eorum cognitionis necessitas.

Medicamenta sunt erga mera instrumenta, quibus medicus ad morbum vel debellandum, vel præcavendum utitur. Et prout turpe esset artifici alicui, propria artis instrumenta ignorare, ita & turpissimum foret medico, illa non nosse quam exactissime auxilia, quibus scopum artis sue proprie adtingere valet. Quare Pharmacologia, sive in materie medicæ cognitionis necessitas, tironibus medicis sponte elucebit, Nec perfunctorie didicisse medicaminum sola nomina sufficiet.

Objetum.

In dirigendis autem hisce instrumentis, ut fiat talis mutatio, quam ars requirit pro restituenda sanitate, summa hæret difficultas. Regulas iis rite intendi, Therapia tum generalis, tum specialis tradit; atque medica materia non nisi medicamentorum adparatum pro objecto suo agnoscit.

Agendi diversitas.

Attamen notare hic convenit, mutationem, que usum medicaminum sequitur, & in qua vera eorum actio consistit, non absolute eandem ubique esse posse, sed sub diversis circumstantiis multum variam & differentem. Idein medicamentum in hoc morbo aut ægro plane nullum, in alio diversum, quia oppositum, aut inspetatum prorsus effectum edit; & sub pertinaci denique ac continuo usu in-

ers plane fit, & nullas amplius mutationes in eodem subjecto exerit.

Quare in medicamine quoconque propinando medicus adtentus esse debet:

1. Ad morbi varium genium, gradum, complicationem, indolemque insolitam;

2. Ad subjecti ægri individualitatem, ætatem, temporem, vitæ genus, consuetudinem, idiosyncrasiam;

3. Ad ipsius pharmaci variam conditionem, applicationis modum, cum aliis mixtionem, proinde ad virium illius decompositionem, imminutio nem aut exaltationem exinde oriundam.

4. Ad naturam ipsius partis, cui applicatur.

Descriptionis ordo.

Pharmaca in officinis adversata sunt vel simplicia, vel ex pluribus composita.

In historia singuli cuiusvis pharmaci simplicis enumerare oportebit:

1. Ejus quasi definitionem, sive denominacionem & systematicam descriptionem.

2. Partes ejus usuales, officinam pharmaceuticam intrantes.

3. Notas caracteristicas, quibus genuina a spuriis & adulteratis distinguntur, singularum que sinceritas cognoscitur.

4. Vires medicatas, tum generales, relatives; tum speciales, absolutas.

5. Dosis, seu quantitatem exhibendi necessariam.

6. Optimum exhibendi modum & formam.

7. Præparata ejus in officinis prostantis.

g. Compositiones pharmaceuticas, quas simplex quoddam ingreditur.

In historia autem compositorum pharmaceuticorum adnotanda solummodo erunt:

1. Copia & dosis ingredientium.
2. Vires medicantes exinde oriundae.
3. Dosis.

Divisio.

Simplicia & composita ex pluribus pharmaca varie iterum subdividuntur.

Simplicium enim aliqua sunt cruda, prouti a natura ipsa producuntur; alia vero preparata seu artificialia, varia arte exculta & immutata, mox occasionaliter & a medicis magistris litariter prescripta; mox pharmaceutice & pro usu necessario jam in officinis parata prostantia.

Composita pharmaca subdividuntur in homogenea sive mixta, ex pluribus, sed ejusdem generis & indolis concinnata; & in heterogenea sive aggregata, ex diversarum qualitatum ingredientibus constantia. Posteriorum saepe vires, quod sponte patet, sub diversis decompositionibus multum & varie eliduntur.

Utraque vel interno vel externo usui destinantur, proinde interna sive medica, externa sive etiam chirurgica pharmaca audiunt. Demum nonnulla domestica sunt, ubique & in quavis fere domo presto; alia vero officinalia, & nonnisi ex officinis pharmaceuticis habenda.

Quoad regionem, unde leguntur, pharmaca sunt vernacula, seu indigena; vel etiam extranea sive exotica, & a procul petita.

Quoad effectum sunt vel heroica, in minima dosi efficacia; vel mitia, nonnisi in majori quantitate vim exserentia,

Quoad scopum denique varium medicum dividuntur pharmaca in medentia; que morbum radicaliter sanant; in palliantia, que morbum solunmodo mitigant; & in præservantia, prophylactica, que futurum avertunt.

Arcanum illud medicamen vocatur, quod ab inventore mystice cellatum, versus specialem morbum in viribus suis extollitur. Panacea vero (ein Universalmittel) illud remedium audit, quod absque omni distinctione causæ & naturæ, cuivis morbo mederi dicitur; — ridiculum nonens. Hisce adnumeranda veniunt Supernaturalia & Sympathetica remedia, que a procul, quin corpus ægrotum tangant, medicantes vires exserunt.

Scriptores. Panac.

- J. W. Dienheim Medicina universalis. Arg. 1610.
- R. Coclenii Assertio medicinae universalis. Fr. 1620.
- R. Fludd De medicina catholica. Fr. 1629.
- J. C. Gersardi Panaceæ hermetiorum defensio. Ulm 1640.
- Tinctorius de medicament. universal. Reg. 1661.
- J. Snyders Tract. de medicam. univers. Fr. 1678.
- Crause Diss. de medicina universal. Jenæ 1679.
- G. F. Pernauer Panacea mirabilis. Ratisb. 1679.
- Kayin Præservatorium universale. Laub. 1680.

- Bruner Diss. de Panaceis. Heid. 1686.
 Massard Traité des Panacées. Amst. 1686.
 G. Hennike De Panaceis. Fr. 1689. Heid. 1721.
 Leichner Diss. de medic. universal. Erf. 1689.
 C. J. Garegnani Il morbifugo universale. Mil. 1693.
 (Vipera).
 Jungken Beschr. der Monkischen Panacea. Fr. 1698.
 Preuss Diss. de paradoxis medicin. univers. L. B. 1708.
 Alberti Diss. de Panacea. Halæ 1730.
 Gericke Diss. de medicina universal. Halæ 1739.
 Reflexions upon catholicon or universal medicine. Lond.
 1749.
 Schmitt Diss. de vanitate remedior. universal. Göet.
 1757. a Vogel?
 Jacquet Diss. de Panacea univers. L. B. 1768.
 J. C. Althau d' Abhandl. von der sichersten Art durch
 ein einziges Mittel zu heilen, Strasb. 1777. A. d.
 Franz. (Scammon),

Arcan.

- G. F. Wolff De arcana sapientis vanis. Arg. 1722.
 G. Ch. Detharding De laud. nimiis medicamentorum
 arcanor. venalium. Rost. 1731.
 — — — De arcana medicis. Buez. 1765.

Superstit.

- Ch. L. Welsch De superstitione morbor. cura. Lips.
 1710.
 Ch. M. Adolphi De morbor. per manuum attactum
 curatione. Lips. 1730.
 J. A. Fischer De priscorum adversus fascinum reme-
 diis. Erf. 1725.
 E. E. Baldinger Alexiteria contra diabolum. Göet. 1778.
 P. G. Pohl De medico Exorcista. Lips. 1788.

Sympath.

- A. Slevogt Pr. de Sympathetica morbor. curatione.
Jenæ 1704.
- M: G. Löscher De sympath. curation. medico indignis.
Vit. 1723.
- G. B. Nebel De curis sympatheticis. Heid. 1732.
- G. Fr. Siegwart De curation. sympathet. Tub. 1784.
- J. Zeutgraff De tactu Regis Franciæ, quo, brunis la-
borantes restituuntur. Vit. 1669.

Amulet.

- J. Ch. Vulpius De Amuletis. Reg. 1688.
- J. Wolff Scrutinum Amuletorum. Jenæ 1690.
- A. N. Hubner Amuletorum historia & censura. Hal.
1710.
- J. Fr. Dépré De usu & abusu Amuletor. Erf. 1720.
- I. Reichelt De Amuletis. Arg.
- J. Ch. Krause De Amuletis medicis. Lips. 1758.
-

CAPUT QUINTUM.

DE VERIBUS MEDICAMINUM IN GENERE ET DE METHODO MEDICAMINUM VI- RES EXPLORANDI.

Vires medicaminum in genere.

Theoria materie medicae, id est doctrina de viribus medicamentorum, a pristinis temporibus ea semper fuit, que maxime congrueret cum theoria medica universalis. Vidiimus in capite de historia hujus doctrinæ, quomodo variis sevis, variae de viribus medicaminum ideæ dominarentur. Jam vero que nostræ opinionis ratio sit, ex sequentibus patebit.

Ille facultates, quibus corpora medicantia in vivo tum homine, tum quovis animali, mutationes certas & motus ad morbosam conditionem auferendam necessarios producere valent, medicaminum vires vocantur. Absolvuntur mutatione, tum in partibus organicis vivis, tum in ipso medicamenti-

ne peracta; nam vicissim organon a medicamine, & medicamen ab organo immutari debet.

Mutationes in corpore vivo & organis exspectandæ.

Harum mutationum, quæ in corpore vivo a medicaminibus applicatis contingunt, adiquata notio, ex securis physiologicis & pathologicis principiis unice sere haurienda erit, igiturque vel tunc primum habenda, ubi sanæ & mabosæ animalium conditionis ratio melius elucebit.

Ipsò etiam nostro ævo leges animales organicæ non sufficienter cognitæ sunt, ut minus arduum esset, medicaminum vires & agendi rationes, mutationesque in corpore exinde productas exactius explanare. Nam plurimæ adhuc tum physiologicæ, tum pathologicæ theses claudicant, meroque hypothesis inanum valore gaudent.

Dum interim plerique recentissimi auctores vitam animalem in rectione organorum versus stimulos applicatos, atque in moderato hujus reactionis gradu sanitatem ponant; medicamenta horum extimulantium moderantiumve instrumentorum numero adsociarunt. Nec tamen omnium medicaminum virtus hisce solum limitibus includi videtur; dum & plurima alia nutrimentorum more in naturam & substantiam animalem sere commutentur, alia iterum consumi sere ab organis vivis videantur, alia demum materiali sere modo, formam & mixtionem organorum diversimode immutare.

Sufficit quidem ut plurimum practico medico

scire, quosnam effectus corpora medicata in ægris producant, etiamsi nesciat determinare, quomodo illos producant. Interim tamen, ne cæcorum empiricorum more, medicaminum usus a medicis fiat, ea saltem de theoria medicaminum & eorum agendi ratione commemoranda veniunt, quæ hucusque e melioribus medicinæ theoriis eruere licuit: & quæ, si non certissima, saltem summe probabilia sunt.

Omnium primo notare convenit, vires medicaminum in genere duplices esse, relatives & absolutas.

Relatives medicaminum plerorumque vires sunt, ad partium organicarum variarum, & varie affectarum conditiones. Pro subjecti scilicet morbo-si, atque ejus conditionis morbosæ diversitate, variae ab eodem pharmaco, atque eadem econtra in diversis subjectis mutationes ex diversis stimulis medicamentosis producuntur. Sic fatua althæa æque menses pellere potest in certis feminis, ac calidissima sabina in aliis. Sic æstum febrilem æque temperat, ac in alio casu exacerbat opium. Sic ipsa venena nonnulla æque salubria, ac sub aliis circumstantiis delèteria evadere possunt, Idem de medicaminibus fere omnibus, quæ in totum viventis corporis systema, & non specialius in certa organa viribus suis agunt,

Ipsæ doses ad relatives hæc medicaminum vires multum contribuunt. Sic opium sub diversa dosi mox exhilarat, mox somnolentiam causat. Sic rheum mox purgat, mox roborat, Quammaxime autem relativi ad doses & ad conditionem corporis

sunt secundarii medicamentum effectus, e primariis prodeentes. Sic emetica spasmos sanant, in aliis irritabilibus carent. Sic purgantia irritant, sed nimis evacuando debilitant.

Tamen & absolute vires medicamentibus insident; quae in subjectis summe diversis, atque sub varia eorum tum sana tum morbos conditione, immo sibi varia non raro dosi absolute eosdem, aut saltem consimiles effectus exseruant. Sic mercurius sub protracto usu ubique ptyalismum, cantharides ubique stranguriam producent. Atque haec sunt vetes specificæ vires, nulla artis theoria explicandæ nullaque ratione intelligendæ. Observantur ergo quammaxime in illis medicamentibus, quæ versus certa organa determinato modo agunt.

Jam autem omnis actio medicamentum in corpus ærorum, sive relativa, sive absoluta, duplice modo peragitur, vel immediate, vel mediate.

Actio immediate.

I. Immediate actio hæcce peragitur, in illis partibus organicis, quibus medicamina directe & ipso ad tactu applicari possunt. Videamus, quinam inde effectus produci valeant.

Si pharmaca aut medicamina qua corpora consideramus, aliter omnino agere posse non videntur, nisi viribus, corporibus naturalibus inditis. Corpora autem omnia, prouinde & medicata, in hominem vivum — nam vita est prima conditio pro medicamentum actione — alio modo agere non possunt,

nisi: mechanico aut physico, figura, volume, pondere, adtractione, repulsione, solutione unitatis &c., vel chemico, adfinitate varia, dissolutione, mixtione, adpropriatione; uno verbo & in genere, solidi alteratione aut arrosione; & fluidi immutatione, in specie autem calorificatione, phosphorisatione, azotisatione, oxygenisatione &c.

Attamen, quum corpus nostrum & omne animale, vi vitali, atque aliis variis huic subalternis qualitatibus praeditum sit, scire oportet, corporum medicantium actionem inde perquam mire alterari, & non raro aliud longe, quin contrarium effectum ipsam sequi, ac ex mechanicis, physicis aut chemicis corporum attributis debuisse. Natura enim animalis, ut alibi in suis operationibus, ita & hic prorsus incomprehensibilis est, ac in diversas sepe quin contrarias vias procedit, legibus summe occultis adstricta. Hinc pleraque medicamina inexplicabili fere modo agunt; mixto ex pluribus praedictorum, aut & ex aliis composito.

Ratio suadet, & illæ, quas modo habemus de processu animalium vitali ideæ & notiones ad opinionem nos ducunt, duplē medicaminum applicatorum effectum sub immediato illorum ad tactu sequi debere, materialibus & dynamicis & principiis eruendum.

M a t e r i a l i s.

Si consideramus organorum nostrorum strucram sub varia aetate, sub diversa sana & morbosâ conditione varie sepe & adeo immutatam, ut

ipsis fere sensibus diversitas hæcce percipi & detegi possit, quemadmodum flacciditas, robur, laxitas, tensio, pallor, rubor, caloris atque voluminis augmentum, immunitio &c. : minime dubitamus, ipsissimam hancce struetoram in materie, mixtione & forma, principiorum copia & proportione &c. a medicaminum usu : eque immutari posse, ac illam varie immutatum a nutrimento observare licet. Imo in organis vita destitutis, in carnibus aliisque partibus mortuis, eum medicaminum ad materiem effectum oculo videmus, qui ex emollientium, roborantium, aromaticorum &c. remediorum applicatione exoritur. Male quidem hæc observatio ad corpus animale vivum transfertur; attamen remotior aliqua analogia locum habet; nam cutis v.g. & in vivo homine a balneis tepidis adeo laxatur, ut econtra ab adstringentium multo usu corii adinstar densatur.

Quænam autem sint illæ mutationes, quas certa medicamina in organorum materie producere valent, penitus adhuc ignoramus; nec modum & rationes hujus actionis facile intelligimus, quoniam & signos adhuc latent, quibus sepe immutationem hanc percipere & sufficienter distinguere possemus.

Dynamica.

Alia vero est actio medicaminum præter materie organicæ mutationem, in ipsas organorum vivorum facultates vitales diversas, que sub usu medicaminum directe applicatorum tum excitari, tum deprimi, tum vario modo modificari observan-

tur. Effectus hujus operationis ex actione medicamentorum versus facultates organorum vitales, & ex reactione harum facultatum versus medicamina extoruntur. Mutationes autem, quae tali modo partibus organisatis & vivis per multiplicitatem stimulum medicatricem, tum positivum, tum & negativum fere inducuntur, processum vitalem in salubritatem hominis mire alterare valent. Sic vis vitalis varie excitatur, deprimitur, moderatur; sic incitatio adangetur, intinuitur; sic & specialius diversæ aliæ corporis viventis qualitates, fibrarum irritabilitas, nervorum sensibilitas & vis motrix, membranarum contractilitas, viscerum variorum spontaneitas & propria vitalia, vis vegetationis, aliæque occultæ adhuc & non determinatæ animales qualitates vi vitali subalternæ vario modo in ægrorum salubritatem incitantur, infringuntur, diriguntur.

Neque hæc dynamicæ medicamentorum actio facilius concipitur felicissime explanatur illa priori in materiem organorum directa. Experimenta cum partibus mortuis instituta huc nullam relationem habent; atque sola sincera observatio mutationum sub usu medicamentorum in vivo corpore extorundarum, actionum harum salubres & insalubres effectus a posteriori docet, vix dilucidandam a priori.

A ctio mediata.

II. Mediata actio medicamentorum absolvitur, dum mediantibus variis intermediis organis ad distata ab applicationis regione loca vires suas exercuntur. Hoc contingit medicamentum vel absorp-

tione, vel eorum penetratione, vel partium solidarum inter se consensu, viriumque vitalium cœquabili diffusione per corpus vivum.

I. Absorptio nonnullorum medicamentorum, aut saltem principiorum medicatorum in vasa, & delatio illorum ad loca remota negari non potest. Etenim multa tum ex ventriculo & intestinis temibus, tum ex cavis corporis variis & ipsa cute per vasa absorbentia adsumuntur, & in rivum humorum deducuntur, quod evidenti experimento demonstratur. Nam rubia tinctorum non solum chylum, lac, sed & ipsam ossium substantiam intrat & tingit. Rheum, aut saltem principium ejus colorificum in secundas vias transiit, & lotum colore suo imbuit. Allium, sulphur &c. ad ipsam corporis superficiem penetrant, odore distinguenda. Viole laeti vaccino odorem, & lichen islandicus nutritiū lacti amazorem impertinent, ut ubera sugere infantes detrectent. Kölpin. Neque desunt experientiae fide digitorum virorum, vires medicamentum, quin & ipsam mercurii antisyphiliticam virtutem per lac e nutritiū ad lactantes migrare. Th. Morgani experimentis dicitur constat, plurima medicamina, etsi non immutata, in mesenterii vasa transire.

Ipsissimum etiam contingit multis medicamentis externe applicatis, ut a vasis absorbentibus adsumta, in humorum communitatē ducantur. Atque sic externe applicata niedicamina internorum vices sepe agunt, quemadmodum jam Celsius sub nutritiū clismatum facultate; & inter hodiernos Henr. Marcardius sub balneorū multiplie usū exactissime adnotarunt. Post applicationem diligentē

neapolitani J. B. Morgagnus globulum hydragyri in parotide deprehendit. Immo recentissimis Fr. Chiarenti & Al. Brera aliorumque Italorum experimentis constat, medicamina animalibus humoribus subiecta atque per anatripsin cuti illata a vasis libenter absorberi & ad dissitiora loca defiri.

Nunc autem absorpta & in massam humorum deducta illa medicamina, aut fluida immutando in solida agunt, aut etiam vasa & solidas organicas partes adficiendo in fluida agunt.

Absurdum esset contendere, medicamina aliqua nullam omnino in fluidis mutationem producere; principia eorum aquosa saltem, saponacea, mucilaginosa, salina leviora, majorem omnino in fluida immediate ac in solida vim exercere videntur; nam illis facile admiscentur, secretionumque omnium inde oriundarum copiam, fluiditatem, mixtionem, principiorumque ad se invicem relationem absolute immutare debent.

Plura tamen medicamina in organisationis facultates, proinde in solidarum partium compaginem & vitam varie agunt; eas stringunt, laxant, varie incitant, vasorumque oscillationes varie alterant, aut & cohesionem & texturam destruant aut immunt, secretiones, absorptiones, alias functiones varie promovent, turbant &c., proinde fluida immediate adficiunt. Seorsim enim in solidis mutationem producere vix possunt, quin simul & fluidorum motus & mixtio aliter adficiatur.

Exinde eo magis patet, pleraque medicamina tum in solida tum in fluida simul agere, varia reci-

proea mutatione inducta; quod quidem Boerhaavia s^o suo tempore jam agnovit, etsi crassiores ceterum de hisce viribus ideas, & sere mechanicas tunc habuerit.

2. Penetratio medicaminum per poros sive organicos, sive inorganicos, atque propagatio tali modo ad dissita loca, non quidem penitus negari, attamen directis experimentis minime demonstrari potest. Propagantur quidem hocce modo calor, matieres electrica &c. Sed de remediiis pharmaceuticis hoc non constat. An tamen principia ætherea, aquosa, unguinosa &c. tali modo non propagantur, saltem ad loca minus remota? Cystis sellæ quodammodo exemplum præbet.

3. Consensus partium organicarum & vi-
tium diffusio per totum corpus.

Certe dantur nonnulla medicamina, que e primis in secundas vias, aut a cut^e in vasa absorbentia nec recipiuntur, nec recipi possunt, dum a natura pro indigenis agnosci nequeunt. Id intelligendum est de aceroribus pharmacis, de venenis, de metallis etc. Sic mercurii adhibiti vestigia in humoribus & in saliva nunquam deprehendi possunt. Nec ipsum ferrum facile a vasis accipitur. Juxta experimenta D. Wright in cane vivo instituta ferrum non intravit secundas vias; nam uncia dimidia chyli post vitriolum martis ventriculo exceptum, tincturam gallarum non immutavit; dum tamen postea, qua^rta grani pars in eodem chylo soluta, purpureum colorem induxit. Sic spirituosa in ventriculum adsumta, vi sua crispante absorbentia vasa con- trahentia, atque proinde absorptioni minime apta,

teinulentiam, ebrietatem, soporem causant, stimulo suo inter consentientes partes mere diffuso. Narrat Hunterus, laboratorum nuda crux in aquas salinas immissa, alvi vehementem dejectionem — a refrigerio aut aliis causis minime pendentem — causasse, quin adsumi posset, tantam salis copiam absorptam fuisse, quae diarrhoeam hancce producere valuisse. Neque etiam verosimile est, illa medicamina, quae naturae animali summe sunt heterogenea & iniuncta, a vasis absorbentibus vitalitate dampnatis, utpote ostiiorum munere fungentibus facile adsummi posse.

Alia ergo, quam per humores, via, multorum medicaminum vires propagantur. Agnit scilicet ab applicationis loco ad dissitas regiones per facultates vitales in totum corpus dispersas, in incitabilitatem, in irritabilitatem, sensibilitatem &c. mox per nervos, mox per membranas *), mox & per alia organa, quibuscum majorem adsinitatem agnoscunt, modo qui concipi vix potest. An sensationi analogo? —

Interne adsumtorum medicaminum actio in ventriculo utplurimum absolvitur, atque e centro hancce sensibilitatis, reliquis partibus per radios propagatur, eousque fere perdurans; donec in ipso ventriculo facta medicaminis aut eliminatione, aut immutatione, iterum extinguatur. Dudum iam Joubertus & Platerus hancce ventriculi dignitatem agnoverunt, ut gustus quasi proprii solum ei adscripserint. Aliqua hujus ideæ de ulteriori pro-

*) Explicabo hoc quondam fusili in proprio tractatu de dignitate membranarum in corpore animali.

agatione momenta in consensu partium cum ventriculo, aliqua in ipsa partium, præcipue membranarum cum ventriculo continuitate, cetera in superioris memoratis & præcipue in excitabilitatis provocatione ponenda sunt. Inter partes cum ventriculo consentientes encephalon prævalet; inter partes autem ob continuitatem cum ventriculo harmonicas, cutis & tota corporis superficies. Quare merito J. Petr. Frankius antimonialium & opiatorum conspicuam in cutem actionem & sudoriferam virtutem; ipsorum remediorum excitantium in longinas partes operationem, tum ex continuitate primarij viarum cum cute, tum ex nervorum commercio derivat. Reciproca cutis cum ventriculo amicitia abunde hoc demonstrat. Hinc & emeticorum & purgantium aliquales sudoriferas vires non multum amplius miraram.

Externe applicatorum medicaminum actio in ipsa utplurimum cute absolvitur, atque e peripheria per radios in consentientia organa transit. Plura saltem pharmaca a poris organicis non recipiuntur, sed alio commercio propagantur. Sic vinum, aliudve excitans, eo momento, quo ore adhuc retinetur, aut debili æstro externe inungitur, refectionem illam momentaneam per partium unanimem consensum (excitabilitatem) producit, quam alii inepte absorptioni in humorum massam, nonnisi longo itinere perficiundas adscripserunt. Sic mercurii externe inuncti, æque ac interne accepti vis sialagoga absque salis mercurialis absorptione conceipi potest; dum nempto nec saliva profluens cum auro tentata contenti mercurii portiunculam indi-

cet. Sic legio quondam integræ equitum, qui telonii eludendi causa folia nicotianæ sub induisiis thoraci imposuerunt, temulentiam cum vomitu passa fuit. Sic ipsa experimenta D. Chiarenti & Brera cum anatripsi instituta, omnem medicaminum absorptionem non penitus vindicant, clareque demonestrant, per varium aliud commercium vires medicaminum e superficie ad alias corporis partes propagari debere. (Quum autem in ventriculo & tenuibus intestinis, præter plura quoque absorbentia vasa, plures dentur nervi & libiores ac in corporis superficie, & plura etiam contactus punita; hinc externorum medicaminum operatio illi interne adsumtorum nunquam æquivalere potest).

Sunt denique permulta tamen medicamina, quæ, sive interne adsumantur, sive externe adplacentur, peculiares prossus & in determinata solim organa directas vires exserunt, e nullis legibus hucusque cognitis eruendas, quo pertinent vires nonnullorum corporum vere specificæ, quæ negari nullo modo possunt, sicuti ipecacuanhae in ventriculum, aloes in crassa intestina, mercurii in glandulas salivales, cantharidum in vias urinarias &c. Hæ nec intelliguntur, nec explicantur, adparetque inde, philosophiam nostram de actionibus & viribus medicamentorum multum adhuc imperfectam esse, & eosque fore, donec leges animantium organicæ felicius revelatæ fuerint.

Stimuli ergo, incitamenta &c. Sunt termini nimis generales, virium medicaminum nonnisi remotissimas ideas propinantes. Nam longe alijs est sti-

mulus in jalapa v. g. qui intestinum irritat & purgat, ac in vino aut opio, qui totum systema vitalitatis penetrat, inebriat &c.

Qui alienam ab hac nostra ideam de viribus medicaminum habuerunt, minus adhuc sufficienter eorum medendi rationem & intellexerunt, & explicarunt. Quare nonnulli medici falso putarunt, omnia pharmaca alimentorum adinstar in nostram & animalem converti substantiam, atque humoribus nostris semper commisceri; alii econtra crediderunt, nullum scire pharmacon animalem naturam inducere posse, neque humoribus perfecte misceri; atque propterea in venenorum classe quasiverunt generosissima medicamina. Nonnulli iterum omnium, aut plerorumque saltem medicaminum, medendi vires specificas agnoverunt, quasi occultas, conceptu & explicatu impossibilis; e contrario autem alii, omnes absque distinctione medicatrices corporum vires et legibus generalibus, physicis, chemicis, ipsisque organicis hodie cognitis erui posse inepte contenderunt.

Mutationes in ipsis medicamentis expectandæ.

Prouti organa a medicamentis, sic vicissim medicamenta in corpus adsumta & applicata a partibus organicis vivis ex mutua reactione immutantur. Minus autem interest scire, quænam mutationes in ipsis medicamentis a corpore vivo alteratis continent, & quo modo siant, nisi in tantum, in qua-

tum ad mutationem in organis factam exinde concludere licet.

Dantur omnino medicamenta, quæ vi organorum in naturam animalem penitus immutantur. Huc pertinent — præter alimenta consueta, sub certo respectu & medicata — vegetabilia plurima innocua, nutritive quedam principio donata, uti herbæ tum mucilaginosæ, tum aliæ succulentæ, deleterio stimulo destituta.

Attamen sunt & alia, & longe plura quidem, quæ naturam animalem induere nunquam possunt. Spectant huc metalla, vix non pleraque (ferro fors excepto), tum & alia aliorum regnorum corpora & corporum principia, vere propterea venenata, quia natura animalis non prius adquiescit, donec vel stimulum, nullis viribus imminutandum, expellendo vincat, vel viæta succumbat. Universim salina etiam principia vel maxime cum feoibus e corpore exeunt, atque ex illis quoad maximam partem elixari queunt. An non fors & terrestre medicaminum principium illis adnumerandum, quæ in naturam animalem difficulter, vel vix transeunt?

Nonnullorum medicaminum interne sumtorum vires primum in ipso ventriculo (aut fors externe in cute) enucleantur, exaltantur, immutantur, dum cum humoribus ibi contentis miscentur, atque novas adfinitates & amicitias ingrediuntur, aut repulsiones patiuntur. Salia v. g. metallica nonnulla a succo gastrico ipso omnino imminutantur, atque varie decomponuntur, recentibus inde viribus exortis. Mercurius ulceri venereo super impositus venenum non destruit, corpori vero ingestus spinationem

causat. Oleosa, aromatica & spirituosa comburuntur quasi & consummuntur in ventriculo, fatuis postea principiis relictis, quae sola versus secundas instantias migrant.

Aliqua econtra medicamina in secundas vias assumta, ibi fors primum quamplurimum immutantur, exaltanturque in viribus suis, quia & prius saepe insensibiliter infestant. Pauciora equidem haec sunt, & more fere nutrientium agentia, cum chylo in sanguinem transeuntia medicatas quasdam vires exserunt; directo autem experimento vix demonstranda.

Patet ex hisce, & illas mutationes plurimum adhuc incognitas esse, quas ipsa medicamina corpore vivo animali experiuntur.

Scriptores de viribus medicaminum.

Romanus De simplic. medicam. facultat. Wirc. 1601.
Sennertus De occultis medicam. qualitatibus. Vit. 1610.

Bartsch De medicamentis, eorum facultatibus &c. Arg. 1624.

A. Vari De simplic. medicamentorum. facultatibus. Alt. 1670.

J. P. Bruno De medicamentorum. facultatibus. Alt. 1670.
Kemper De specificis. Jen. 1682.

Courtois non ergo existunt specifica medicamenta? Par. 1687.

Langewagen De medicamentorum. operatione. L. B. 1691.

Rivinus De medicamin. proprietatibus. Lips. 1692.
— — — De dubio medicaminum effectu. Lips. 1693.
Fr. Hoffmann De medicamentis specificis, eorumque agendi modo. Hal. 1694.

- Fr. Hoffmann De specifica quos fund. medicamin, efficacia. Hal. 1727.
- — — De differenti medicamentor. operatione secundum divers. idiosyncras. Hal. 1731.
- Leon. de Capra ragionamento intorno alla incertezza di medicamenti. Nap. 1695.
- Gravius De simplic. medicam. facultatibus. Heid. 1704.
- H. Boerhaave De viribus medicam. Plur. edit.
- J. H. Fürstenau De medicamentis. rite astimandis.
- Alberti De medicamentor. modo operandi in corpore viyo, Specim. I-IV. Hal. 1719.
- G. Detharding De medicam. operatione. Hafn. 1734.
- C. Kannegiesser De felicium pharmacor. infelici sepe usu Kil. 1736.
- Juch Diss. de modo agendi medicamentor. in genere speßato. Erf. 1738.
- G. S. Kraus Diss. de modo agendi medicam. Erf. 1738.
- G. G. Richter Diss. de medicamentor. efficientia generatim determinanda. Goet. 1738.
- — — De causis instabilis medicamentorum effectus. ibid.
- — — De causa virium medicatarum inquisitione. ibid.
- — — De specificis. ibid. 1748.
- J. H. Schulze De inexspectato medicam. effectu. Hal. 1739.
- E. Hamberger De modo agendi medicamentor. in genere. Jen. 1744.
- Chr. G. Stenzel De minus generosis generosor. medicam. effectibus. Vit. 1745.
- — — De herculeis minus herculeor. medicam. fructibus. Vit. 1745.
- — — De præsentissimarum medicam. virium. ibid.
- Schäffer De causis, cur medicam. alium sepe effectionem edunt in sanis, quam in ægrotis. Alt. 1745.
- J. Juncker De specificis. Hal. 1747.

- J. Juncker Diss. exhibens principia ad modum operis,
di medicamentorum, intelligendam. Hal. 1756.
- Triller De specificorum dubia fide. Vir. 1751.
- C. Fr. Struve De medicamentorum, effectuum similitudi-
ne, Jen. 1752.
- Gyongyossi Diss. de empiricis remedii. Hard. 1753.
- A. E. Buchner De differentia actionis medicament. me-
dico & physica. Hal. 1754.
- — — De causis salutarem medicament. effectuum
impedientibus. Hal. 1763.
- J. E. Hebonstreit De medicam. ut menstruum agenti-
bus. Lips. 1756.
- Bonfeld De habitu virium motric. ad actionem medi-
cam. Got. 1758.
- H. Kenena Cogitationes varie circa modum agendi
medicamentorum. Arg. 1763.
- P. Camper de remediis specialibus.
- J. D. Isenflamn De cauta specificor. commendatione.
Erl. 1765.
- J. D. Schöpf De medicam. mutatione in C. H. preci-
pue a fluidis. Erl. 1768.
- Hanroy au remediorum etiam empiricorum adhibilia
dogmatica? Par. 1771.
- J. Kausch De medicamentorum. in humoribus C. H. non
solubilium efficacia. Hal. 1773.
- Chr. Fr. Elsner De methodia determinandi medicamen-
tor. vires. Reg. 1774.
- J. Fr. Cartheuser De operatione medicamentorum
absoluta & relativa. Fr. 1774.
- G. Chr. Würz De affinitatibus virtutum medicarum.
Arg. 1777.
- J. G. Esslich Welche Arzneymittel sind die besten,
und auf was für Art wirken sie? Aug. 1783.
- J. Fr. Ulrich De virtute medicam. rite estimanda.
Hal. 1784.
- H. F. Delius Cogitationes circa efficaciam medicam.
phys. chem. Erl. 1784.

- J. J. Freyling *De causis operat. medicamentorum vi nutrice. Ing.*
- Fr. Hildenbrand *Versuch einer philosophischen Pharmacologie.* 1786.
- L. H. Köhler *Effectus medicamentorum per vires vitales.*
C. H. determinari. Fr. 1790.
- J. Moore *Abhandlung über die Arzneymittellehre,*
oder Beleuchtung der Theorien des D. Cullen,
Hunter &c. über die Wirkungsarten der Arzney-
mitteln. Leipzig. 1794.
- Fr. G. Vetter & Haas *Diss. de remediorum viribus*
& usu salubriter limitandis. Lips. 1797.
- Th. B. Neuhof *Diss. de virium medicamentorum ma-*
xime probabili partitione. Lips. 1797.
- Kornacher *Diss. de modo agendi medicamentorum in*
corp. vivo animal. Alt. 1798.
- Kühnel *Meditationes de modo agendi medicamin.* Fr.
1798.
- Geisler *Monita quædam de difficultatibus vires medi-*
camin. rite determinandi. Fr. 1798.
- A. F. Henry *Diss. de viribus medicaminum.* Nan. 1799.
- Th. Percival *De eod. argum. (in Lond. medical.*
Journ. & in Samml. auserles. Abhandl.
- Schöpf *Von der innern Wirkung durch äußere Arz-*
neyen. In Hufeland Journ. V. B.
- J. Chr. Reil *Beytrag zu den Prinzipien für jede künf-*
tige Pharmacologie. In Röschblaub Magaz. III. B.
- Car. Chr. Matthæi *Ideen über Arzneymittel.* Ibid.
IV. B.
- Fr. Kretschmar *Versuch einer theoretisch pract.*
Darstellung der Wirkungen der Arzneyen. Hale
1800. II. Th.

Modus medicaminum vires explorandi.

Ex supra allatis jam liquet, quod vix unquam ex qualitatibus medicaminum conspicuis, certas eorum vires determinare licet; quam partibus organicis adplieata, mirum sepe & inexpectatum evenit ut inasciscantur medicamenta, e theoria nostra minima erendum. Videbisnus nunc, quenam ergo media dentor, hasce medicaminum vires certe explorandi. Non negligimus quidem penitus physicas, chemicasque eorum explorationes, theapeuticas tamen & experientia medica fundatis, plus fidimus.

i. *Physica media vires medicaminum explorandi, in sensuum applicatione ponuntur.*

Taetus parum detegere vallet. Attamen detegit aliquid; corporis medicantis v. g. duritatem, figuram, aliasque facultates alias physicas & mechanicas, homini in entolumentum aut detrimentum cedentes. Detegit acus aut vitri tusi deleteriam iridolem. Scobis metallicae mechanico attritu vermes necantem viam facile distinguit. Lubricantes, involventes, mucilaginosas, gelatinosas, pingues, aliasque corporum proprietates discernit. Quare iact inter Arabes Mesue vires medicamentum taetu quedammodo dijudicare voluit.

Visu volumen medicaminum, color, eorum consistentia, variaeque alias physicae proprietates facile agnoscuntur. Hocce sensu & Botanici e characteribus plantarum & fructificandi modo, vires medicatas aliquo modo determinare voluerunt.

J. Ern. Hebenstreit Diss. de sensu externo facultatum in plantis judicē. Lips. 1736.

Odor & sapor remediiorum jam majoris autem momenti est, ad dijudicandas eorum virtutes. Hæc criteria a summo auctore etiam brutis donata sunt, ut salutaria a venenatis pabulis distinguerentur. Sublato quoque sapore & odore medicamentis, tollitur & ejus efficacia plerumque; quod annuo examiné officinarum medici sciunt; quod patet ex callæ pallustris catistica radice, quæ, dum in farinam redacta saporem amisit, esculenta evadit, & quod idem etiam valeret de ari seculis. Sapidæ & odoræ plantæ, insipidas & inodoras viribus plerumque superant. Præstant itaque mentha crispa præ aquatica, melissa præ calamintha, thymus officinalis præ serpillo, viola adorata præ tricolore, rheum officinale præ rhabontico &c.

Quamquam peculiaris aliqua sit conformitas utrinque sensus, gustus & olfactus, ut & deletis particulis odoriferis deleatur quoque sapor sæpe; quemadmodum & sub corryza una gustus periret & olfactus; adeo tamen plane diversus est a se invicem uterque sensus, ut, quæ gratissimum odorem spirent, sæpius sapore nullo praedita sint, & vice versa, ut quoque gratissimus sit sapor earum rerum, quæ ingrato odore gaudent. Videtur itaque sapor ad partes fixiores; salsas, odor vero ad volatiliores unice referri.

Olfactu ergo præcipue volatilia medicamentorum principia percipiuntur, quæ ex corporibus fare omnibus exhalant, & etiamsi soli fuerint,

tritu & calore extricantur. In quoniam vero constat istud principium odorum peculiare, an oleorum æthereorum fors pars constitutiva sit &c. difficile nobis determinatu est. Cum tot atque tam diversi sint odores, ideoque diversissima principia odora assumere debeamus; que sub nomine spiritus cretoris post Ilærhaaviūm alii multi acceperunt, noluit tamen Genius.

Interim non intermisserunt rerum naturalium scrutatores, quin genera quædam odoris summa constituerent, tanquam facultatum in medicamentis judices. Atque inter hos maxime eminent Car. Linneus, qui optime odores in septem classes distribuit; in aromaticos, qui motum humorum accelerant; fragrantes, qui nervos erigunt; ambrosiacos, qui vim cordis intendunt; alliaceous, qui transpirationem augent; hircinos, qui venerem excitant; et ros, qui nervos sopiunt, & nauseosos, qui eosdem convellunt & alvum urgent. Sed quanta cum limitatione haec accipienda sint, facile patet. Sæpe enim uni homini cardiacum videtur, quod alteri nauseosum; atque idiosyncrasie, consuetudines, plurimæque aliae circumstantiae hic intervenire possunt, que in diversis hominibus diversas sensationes producunt.

Ceterum tamen olfactus, cuius & in animalibus præcipue is usus est, ut cibos salubres a venenatis discernant, & ab hominibus quoque ad diagnoscenda medicamenta jam diu jure adhibitus est, & jure adhiberi nostro iudicio videtur. Etiamsi negari non possit, aliqua tamen medicamina dari, que nullum odorem spargunt, & insigni potentia

inedendi instruēta sunt; uti mineralia pleraque; inter vegetabilia napellus, digitalis, belladonna, gummi gutta &c.; quinimo & talia existere, quæ sub similibus odoris principiis diversissimos effectus medicatos edunt, quemadmodum ex viribus allii & arsenici hōc conspicitur.

C. Linnæi Diss. de odoribus medicament. Ups. 1752.
Item in Amæn. acad.

J. Fr. IseuRamm de odoribus. Erl. 1766.

Hagen & Michałowski Diss. de principio plantarum odoro. Reg. 1788.

Sapor medicaminibus valde multiplex est; atque ad eruendas medicaminum vires non negligendus. Etsi ipse odor quoque ad saporem plurimum contribuat, nam & vinum v. g. gustu discriminare absque odore difficile est; tamen & corpora penitus inodora distinctum saporem exhibit. Ad quem explicandum multi ad partium sapidarum, & præcipue salinarum crystallorum diversam figuram, alii vero ad varias causas inter se compositas, figuram, densitatem, solubilitatem, attractionem, motum &c. principiorum, ex quibus corpora sapida constructa sunt, resulerunt.

Magnæ tamen cautelæ in eruendis e gustu corporum viribus requifuntur. Nam multum & hic facit consuetudo, & idiosyncrasia, & multiplex relatio. Quare de gustibus non est disputandum. Deinde etiam gustus multum dependet a conditione organi & nervorum gustantium, tum a siccitate, solubilitate corporis gustati &c. Plantarum sapor a solo præprimis dependet, quo coluntur; in siccis locis sapidiores sunt, in humidiuseulis insipidæ magis, in aquosis sæpius corrosivæ. Cinna-

mentum; thymus, lavandula, rosmarinus, hyssopus, melissa in arenosis, siccis locis provenient; in aquosis nympheae, ranunculi, phellandrii. Amittunt etiam multum aerodinis plantæ aquatice, si in locis siccioribus coluntur.

Sia omnia magnopere aeria sunt, præter sium alsarum, quod in hortis cultum dulcissimum est. Apium in paludibus sponte crescentes, aere & venenatum, in hortis cultum, dulce & esculentum est. Medicinales quoque plantæ virides haud sunt adeo sapida, qua exsiccatæ.

Aliquas saporis ope sat securo distinguimus in medicamentis medicatas vires. Amarula v. g. solida roborent, bilis vim aciunt, languenti stomacho succurrunt. Dulcia plerumque relaxant, (Excipias saturnina). Acidæ diluta sitim extinguent, calorem & vestum minuant. Aeria calefaciunt, fibras irritant & estimulant; copiose adhibita rodunt, externe quoque cutem rubefaciunt. Austeræ humores inspissant, fibras coarcent, prosluvia coerecent.

Salsa irritant, humores penetrant & disjungunt, alvum & urinam moveant. Mucilaginosa solidas partes emollint, relaxant & lubricant, mucum naturalem restituunt & nutriunt, aeria involvent. Sicea insipida humidum absorbent. Aquosa denique solida humectant, fluida diluunt, obstruēta expeditant &c. Attamen hæc omnia non sine restrictione sunt adsumenda. Detecta enim saporis ope attributa vires medicaminum non certo semper indicare, præstantissimum exemplum habetur in opio, colocynthide & gentiana,

tribus corporibus æque amaris, sed virtute sua multum differentibus. Ipsum arsenicum, atrocissimum venenorū, insipidum esse dicitur. Multa saltem penitus insipida medicamina summe efficacia esse possunt, prout exemplum in calomele.

Fr. Schrader de insipidotom efficacia. Helvust. 1687.

Schelhamer de sapidorum efficacia. Jen. 1694.

G. W. Wedel Theoria saporum medica. Jen. 1703.

Car. Linnæi Diss. de sapote medicamentor. Ups. 1751.

Petr. Lüchthians de saporibus & gustu L. B. 1758.

Videmus ex hisce, maximum judicandi difficultatem parere qualitates medicaminum sensibus perceptibiles; nam & sensus ipsi fallunt, & speciales medicaminum operationes externis sensibus non deteguntur. Quare Aëtius jam observavit, obscura dari ad sensum remedia. Aliquas tamen facultates quandoque sensibus detegi posse, etsi non omnes, nemo negabit. Propterea in medicaminum exploratione sensum adplicatio penitus tamen nequaquam negligi potest.

2. Chemicæ media sensum quidem usum nullatenus excludunt, sed analysi varia, in principia sua remotiora corpora medicata resolvunt, synthesis in priorem formam fere redigunt, additisque reagentibus tentamina eorum instituunt; atque proinde vires eorum, chemicò modo in animantia agentes enucleant, illis fors solis exceptis, quæ in qualitatibus insensibilibus aut nondum detectis latent, atque in organa viva occultissimo modo agunt. Sic omnès specificas vires minime explicare valent.

Docent autem econtra, sanis medicamentibus minima vim iressse posse, atque eorum therapeutica dignitatem, plenis utut buccis nonnunquam decantatam, ex mera superstitione se in urum practicum insinuasse, a medicis philosophis multum deridenda. Ille gemme, crania humana & mumie, ossa leporina, lucii dentes, stercore, aselli, plantaginis de tillata aqua; liquoritiae maguentum, innumeraque alia, tum simplicia, tum preparata & composita spectant.

Partes autem constitutivæ, quas mediante artificio chemicæ detegere in medicamentis licet, sunt præcipue aquosæ, saline, acidas, alkaline, terebratæ, spirituosæ, oleosæ, gummosæ, saponaceæ, resinosæ, terrestres, metallicæ &c. Quibus singulis sua virtus inest, qua diversimode corpora ægrota alterant; conjunctis vero mira quandoque decompositio & inexpectata efficacia contingit.

Quanvis autem ex partibus constitutivis debito modo eritis, certiores reddi possimus de virtutibus quibusdam medicamentorum, tamen monendum est, non posse easdem semper omnes per hanc viam perfecte explorari, neque recte inde determinari; sed dari quoque medicamina, quorum mixtionem nulla arte nobis eruere; alia, quorum aliqua duntaxat, non autem omnia principia extrahere licet; rursus alia complura præsertim ex plantarum choro, que licet eadem producta generatim largiantur, communem tamen, experientia duce, virtutem non exserant, uti scilla, opium & cicuta; alia iterum, quorum virtutes & facultates ex partibus constitutivis prorsus non pateant; alia denique,

quæ chemice examinata miracula promittunt, ad lectum vero ægrorum minoribus potentissimè distingunt, sèpius certe, quam creditur, remedia, quæ optimos etiam in corpus humanum effectus monstrant, non per illud agunt, per quod agere nos contendimus; sed principio longe alio operantur, nec analysi quavis, nec ad sensus demonstrando.

Hinc clare videtur non semper esse principia in corporibus naturalibus ostensibilia, quæ vires medicas eisdem impertiantur; proinde illorum medicamentorum virtutem, quæ principiis ad sensum activis praedita sunt, non quidem excludendam & prætervidendum esse; neque tamen illorum omnium, quæ his principiis destituta creduntur, ex solis rationibus physicis aut chemicis activitatem esse negandam,

Chr. S. Schefel de fatis medicamentorum chemicor, ex immodicis illorum laudibus. Gryph. 1753.

A. E. Buchner cautelæ circa chemicam remedior, explorationem. Hal. 1753.

C. Linnaeus de methodo investigandi vires medicamentorum, chemica. Holm. 1754.

Ph. Fr. Gmelin Diss. sistens Botanicam & Chemiam ad medicam adaptatam praxin. Tub. 1755.

G, Vogel. Diss. de analysi medicam. simplic. chemicas ad virtutes determinandas hactenus perperam adhibita. Got. 1764.

Muzel. Diss. sistens examen usus Chemicæ in medicam. historia. Hal. 1772.

G, R. Lichtenstein dubia circa Chymia in virtutibus medicamentorum. eruendis præstantiam. Helmst. 1772.

J. D. Herboldt commentatio de quæstione medica: num vires medicamentorum aut chymica analysi,

aut sensum opere, & cui consideratione non inservit
in partibus essentiaibus rectius cogitareantur? Havo,
1794.

3. Therapeutica media optimam ergo
& securissimam exhibent methodum medicamentorum
vires explorandi, & determinandi, ex ipsa expe-
riencia in corporibus humanis instituta desumendas.

Ad istam vero experientiam rite instituendam
requiruntur:

1. Subtilior & exactior observatio.
2. Unius & solius in tentaminis finem adhiben-
di medicaminis applicatio, sub observatoris con-
spectu.
3. Medicamen genuinum, aut juxte paratum
debita forma & dosi exhibitum, & sufficienter cog-
tinuum.
4. Morbi naturae, statuque exacta cognitio.
5. Regiminis vite & diaze sub hoc uso ne-
cessaria circumspecta commendatio.
6. Diversæ agri dispositionis, climatis ipsius
temporis & omnium illarum circumstantiarum (vi-
de Caput IV.) habenda ratio, quæ in immutandas
& detorquendas medicaminis vires, & effectus inde
oriundos, aliquem influxum habere possunt. Sic
idem medicamentum v. g. calide aut frigide ad-
sumtum, non absolute easdem actiones producit.
7. Proba distinctio effectuum medicaminis ab
effectibus aliarum accidentalium cauarum.
8. Experimentum in homine, & quidem negro-
to non sano, nequaquam in animalibus insti-
tutum.
9. Experimentum sepius repetitum.

Qui minus ad hæc omnia attendet, mirabitur, medicamen aliquod diversas actiones in diversis subjectis producere, sic, ut in hoc plane nullum, in alio contrarium, in alio insperatum prorsus effectum edat. Sub pertinaci denique ac continuo usu, inertia plaus fituit medicamina saepe, & nullas amplius mutationes in eodem subjecto exseruent.

Parum docent illa experimenta, que cum medicaminibus in partibus mortuis, carne, sanguine, aut & in vivis animalibus instituuntur. Longe atque enim plerisque mutationes ex eodem medicamine in corpore humano vivo animadvertisuntur.

Quod si hasce regulas omnes medicamentorum inventores & restauratores stricte observassent, multa superflua medicamina officinas nostras non intrassent, atque medendi simplicitas & Dispensatoriorum justa integritas magis omnino, & in maiorem utilitatem exulta semper fuisset. Præcipue dum magnæ auctoritatis viri pharmacum quoddam inventum extulerunt, exemplum — ad breve saltem tempus — libenter multi imitabantur. Unde venit, pharmaca nonnulla proprias quasi periodos observasse; crevit, decrevitque eorum valor cum inventoris fama, selecta solum illa in perpetuum constabunt, quorum virtutes quotidiana experientia admiratur, & nulla invidia negare valet, quia usum eorum nulla turpis credulitas introduxit, sed praxis omni die confirmata.

Grubus de modo simplic. medicamentor. facultates cognoscendi. Hafn. 1669.

G. W. Wedel de medicina facultatib. cognoscendis. Jen. 1678.

- F. Schrader de cognoscendis medicam. facultatibus Helmst. 1685.
- A. Vandi de remedior. investigatione. Bon. 1720.
- J. E. Hebonstreit de cognoscendis medicam. facultatibus Lips. 1750.
- A. Rüdiger Diss. de veritate medicamentorum. propria & methodo hanc explorandi. Lips. 1750.
- Fourcroy l'art de connoître & d'employer les medicaments. Par. 1785.
- J. P. Frank orationes academicæ de virtutibus corporum naturalium medicis equitorum modo determinandis. In delect. opuscul.
- J. D. Droop. Diss. sistens veram in medicamentorum vires inquirendi rationem. Gost. 1793.
- Weber. Diss. de methodis determinandi medicam. vires. Erf. 1797.
- S. Hahnemann Über ein neues Prinzip zur Auffindung der Heilkräfte der Arzneystoffen, nebst einigen Blicken auf die bisherigen. (Morbos per medicamenta, similes morbos clentia) In Russland Journ. II. B.
- A. E. Noldé Erinnerung an einige zur kritischen Würdigung der Arzneymittel sehr nothwendige Bedingungen. Ibid. VIII, B.
-

CAPUT SEXTUM.

DE CLASSIFICATIONIBUS MEDICAMINUM.

Quum notæ characteristicæ medicaminum eorumque virium ex multiplici fonte peti possint, pronti in prioribus dictum; patet sufficienter, plures omnino modos & dari, & ab antiquis observatos fuisse, pharmaca classificandi & in ordines redigendi. Præstant hic:

1. *Ordo naturalis seu systematicus.*
2. *Ordo physicus.*
3. *Ordo chemicus.*
4. *Ordo therapeuticus.*
5. *Ordo alphabeticus.*

Ordo naturalis seu systematicus juxta systema naturæ digestus, a multis scriptoribus materiae observatus fuit; quemadmodum ab ipso Linnæo, & post illum a Bergio, Murrayo, Soherro, Jaskiewiczio aliisque.

Fundatur in eo, quod omnes fere plantæ, quæ in genere conveniunt, etiam in virtute convenient; quæ ordine naturali continentur, etiam virtute proprius accedant; & que classe naturali congruunt, etiam viribus quoddammodo congruant. Sic graminum folia jumentis & pecoribus lœta pascua; semina minora avibus, majora hominibus esculenta sunt; stellatæ diureticæ, asperifoliae adstringentes & vulnerarie; umbellatae in siccis locis aromaticæ, ealcfacientes, & carminative, in humidis autem venenatæ; polyandria plerumque venenata, didynamia gymnosperma odorata, cephalica & resolvens est; tetrodynamia antiscorbutica, aquosa & acris, que virtus autem exsiccatione imminuitur; monadelphia polyandria inucilaginea & emolliens; diadelphica folia jumentis, semina animalibus esculenta, flatulenta ac farinacea sunt &c.

Licet hæc opinia pro maxima parte vera sint, atque systemati Linnæano summam auferant deus & ornamentum, non potest tamen omnis adsensus huic medicaminum classificationi dari. Quandoque enim species ejusdem generis longe diversas therapeuticas vires possident, uti exemplum habetur in cucumere sativo & colocynthide. Quinimo eadem planta in diversis suis partibus vires diversas exserit, uti prunus spinosa in flore & fructu. Sic & multæ a priori regula adsunt exceptiones in ranunculis & solanis obviæ. Nec non ipse systematis auctor hæc sensit, cum saporem & odorem, aliaque criteria sub sensu cadentia semper simul adhiberet ad dignoscendas vires plantarum.

Quare methodus hæc, pharmaca juxta naturale
systema ordinandi, non quidem penitus vituperau-
da, attamen nec perfecta satis & sufficiens agnos-
cenda erit, cum vires medicaminum notis eorum
systematicis non debita semper ratione respon-
deant.

J. L. Hannemann nova & accurata methodus cog-
noscendi simplicia vegetabilia. Kil. 1677.

J. Tilemann de signaturis herbarum, Marp. 1699.

R. J. Camerarius de convenientia plantarum in
fructificatione & viribus, Tub. 1699.

J. Gottl. Gleditsch Diss. de methodo botanica dubia
& fallaci virtutum in plantis judice. Lips. 1742.

A. G. Platz Pragr. de planar. virtutibus ex ipsarum
caractere haud quaquam addiscendis. Lips. 1762.

H. Chr. D. Wilke de usu systematis sexualis in me-
dicina. Gryph. 1764.

J. Fr. Isenflam methodus plantarum medicinæ cli-
nicoe administracionis. Erl. 1764.

Fr. J. Helg Diss. de Botanica systematica in medici-
na utilitate. Arg. 1770.

J. G. Vrolik de viribus plantarum ex principiis bo-
tanicis adjudicandis. L. B. 1796.

a. Ordo physicus &

3. Ordo chemicus medicamina exponunt
atque in classes redigunt juxta eorum qualitates,
sensibus odoris præcipue & saporis occurrentes,
tum etiam juxta principia eorum constitutiva:

Diximus iam, vires medicaminum ex physica
eorum qualitatibus & principiis constituentibus de-
finiti utcumque posse; attamen & alia tum occulta
non raro principia summe activa in illis latere,
tum & vires alias ex diversorum principiorum
varia mixtione & ad se invicem ratione exoriri.
Quapropter & physica & chemica medicaminum

classificatio practico medico aliquomodo insufficiens videtur.

Superstruxerunt quidem utrique huic, ex physica seque ac chemica compositae methodo suos medicaminum ordines plures celebres materiae mediceæ scriptores, prouti G. Chr. Storius, A. J. Batschius, F. A. Grenius & alii, quibus ipse Curt. Sprengelius adsentire videtur; attamen omnes hi viri therapeuticam simul explorandi methodum nequaquam neglexerunt.

Sciagraphia methodi materialis mediceæ, qualitatum assimilacioni superstruxit, Prae de Storr, resp. F. G. Bebel & G. Th. Bischoff Tubing. 1792.

4. *Ordo enim therapeuticus, practico medico omnium summe utilis & acceptatus, medicamina juxta vires eorum experientia medica confirmatas distribuit;* dum methodus vires hæcexplorandi practica, medicaminum non solum relati-
vam in corpore ægroti actionem, sed & positivam exacte determinat, physica exploratione haud inveniendam. Sic vis emetica ipecacuanhae, vis sia-
lagoga & antisyphilitica mercurii &c. sola practi-
ca exploratione innotescere potuit. Plerique etiam materiae mediceæ scriptores hanc therapeuticam classificationem propterea observarunt; uti L. L.
Lösekius, J. N. Crantzius, Gu. Culle-
nius, C. J. Mellinus, J. Arnemannus, J.
A. Stiftius, ceterique.

G. W. Wedel Synopsis qualitatum & effectuum me-
dicaminum, Jen. 1712.

Helseer Diss. sistens novum schema systematis circa
divisionem medicamentorum. Helmst. 1744,

J. C. Diez über die Methode in der Arzneymittelkunde. Jan. 1793.

Dubium quidem merito exoritur, utrum dentur naturales therapeuticae medicaminum classes, in tantum nempe, in quantum vires eorum plurimum relativae ad ægrorum corpus & morborum naturam sunt. Atque hocce intuitu, vulgaris medicaminum therapeutica classificatio Empiriam quoddammodo protegere videtur. Cardiacorum e. g. classis imperitos facile seducere potest ad indistinctum usum nutrientium, stimulantiumve; ubi tamen ob aliæ virium vitalium ex plethora aut gastrico faste subpressarum dejectionem, practico medico & venæsectio, & purgans, & emeticum ipsum cardiacum esse potest. Antispasticonin carminantumque classis, medicos ad causas morborum minus adtentos, ad volatiles nervinasque substantias exhibendas perducere potest in ægris, quibus sub alia morbi causa emeticum, purgans, emolliens medicamen, ipsa venæsectio antispastica evasissent. Idem de emmenagogis, aristolochicis, plerisque aliis therapeuticis medicaminum classibus intelligendum est, quoniam sub diversis circumstantiis easdem medicamina diversas virtutes, atque diversa easdem vires exercere possunt. Boerhaavia jam adnotavit, nullum dari medicamen, quod ubique bonum esset. Id, quod hac sub rerum facie salutare fuerat, mutata conditione, perniciosum sepe deprehenditur.

Hac quoque ex ratione, sub optima medicaminum & summe therapeutica classificatione evitari non potest, ut corpus quoddam medicatum in plures sepe classes simul referri debeat; docentis

teque ac discentis incommodo. Camphoram queso, quo reponam, & ubi queram? An inter antisепticas, stimulantia, nervina, sudorifera vel antihelminticas? Opium an inter sudorifera, nervina, antispaстica, stimulantia, aut inter narcotica & soporificia?

Denique nihil magis absurdum est, quam si descriptiones medicaminum præter caræcteres in classe adnotatas, decantationibus adhuc specialium virium in morbis extolluntur, que nimis Empiriam redolent; & quas nostris temporibus eradicare serio animus erit. Hinc empiricæ medicaminum nonnullæ classificationes, in antiepilepticas, anti-pleuricas &c. penitus nullius valoris sunt, quoniam vires hæ a relativis medicaminum actionibus pendunt. (Excipiuntur antisyphilitica, nulla ratione intelligenda & explicanda).

Sub tanta rerum objectorumque confusione non magna spes adfulget, & nostras therapeuticas medicamenta classes — qui tamen ordo inter reliquos præplaceat — perfectioni vere se multum adproximare. Quare ad illa complenda, que hic descrevere facile possunt, alphabeticum adhuc ordinem subjungemus in IX & X Capite.

5. *Ordo alphabeticus* enim, etsi mere grammaticus, hoc tamen habet commodi, ut corpora medicata securius ordinari possint, quia faciliter hoc modo a querentibus inventiuntur. Neque partes variae ejusdem medicaminis, aut preparata ejus diversa virtute pollentia; tali modo a se invicem disjiciuntur.

CAPUT SEPTIMUM.

THERAPEUTICUS ET NOSTER IN PHARMACIS CLASSIFICANDIS ORDO; NEC NON DE VIRIBUS MEDICAMINUM IN SPECIE:

Quemadmodum potentiae morbiſicæ tali modo in corpus hominum vivum agunt, ut mox totum ſyſtema vitalitatis, variasque ejus ſubalternas qualitates, per totum corpus diſfuſas adſipient, quin certas partes aut organa certa peculiarius adfectent; mox vero certa & determinata organa infenſent, ſub varia in reliquum ſyſtema actione; ita & medicamina ipsa, mox totam, ut ajuñt, ſubſtantiam corporis alterant, quin prædilecta quaſi organa adgrediantur; mox vero peculiarem actionem in certas & determinatas corporis partes evidenter demonstrant. Atque hæcce veriſima obſervatio in classificandis medicaminib⁹ nos hic unice diti-
get, quia in praxi medica ſumma adtentionem meretur.

Vix quispiam negabit, difficillimum omnino negotium esse, medicamina in justos therapeuticos ordines redigere, quoisque eorum agendi ratio exacte determinari nequit, & moraorum ipsorum sistema naturale non comparebit. Celebres propriae pharmacologi variis suis medicaminum divisionibus, nequaquam clinicis medicis suffecerunt; atque eo minus & nostram propriam classificationem vana superbia extollere conabimur, atque libenter debebimus, quæ maximi viri non praetulerunt. Quin & nostrum huncè ordinem qua recente inventum minime dividimus, probe gnari, & antiquissimos auctores eum quodammodo jam observasse, & decimo jam Sexto seculo ab Joh. Henrino provulgatum, nec non recentius nostro fere ævo a Fr. Boitier de Sauvages *) excutum fuisse. Eum tamen recentibus aridere, vetustiores simul haud offendere, minime dubitamus.

Videntur scilicet præ aliis, quoad veram medicaminum naturam, duæ classes stabiliri posse, ex viribus eorum therapeuticis, tum relativis, tum absolutis, & ex ipsa experientia haustæ. Prima classis illa comprehendit pharmaca, quæ in totum systema corporis humani vires suas exercent, quin partem aliquam peculiarius adficere videsantur. Secunda classis vero illa pharmaca includit, quæ versus particulare aliquod or-

*) Fr. Boitier de Sauvages Dissertation sur les medicaments, qui affectent certaines parties du corps humain plutot, que d'autres &c. à Bourd. 1752.

canon¹ specialius agunt, totum vero & reliquum corporis humani systema plus minus adficere valent.

Non tamen hæc ita intelligenda sunt, ac si partis alicujus morbus illis medicamentibus sanari non possit, quæ totam substantiam adficiunt; neque ita, ac si organum malum illa absolute pharmaca petat, quæ vites suas eo solummodo exserunt; sed virium medicantium via & directio hac in divisione aliquando monstratur; nam seligendorum in morbis medicamentum certiores regulas dare Therapiæ objectum est.

PRIMA CLASSIS.

Pharmaca in totum systema corporis agentia, quin organis aliquod peculiariter adficerent.

Ad istam classem præcipue illa pertinent, quæ in corporis totius facultates vitales agunt, atque in subalternas vitalitatⁱ qualitates undique dispersas, incitabilitatem, sensibilitatem, irritabilitatem &c., organorum vero propriam vitam. — si dicere liceat — vel non, vel haud sat conspicue adficiunt. Præterea huc quoque spectant, quæ circulationis negotium expedient, propterea & secretiones, absorbtiones, atque lymphatici systematis actiones facilitant, promoventve, aut lœsic restituunt. Huc ergo faciunt, ut quæ vitalitatem exorbitantem deprimant, antiphlogistica;

II, quæ depressam erigunt, excitantia; III, quæ circulum humorum pendentesque inde secretiones expediunt, solventia.

I. Antiphlogistica.

Antiphlogistica, antisthenica, refrigerantia, debilitantia pharmaca illa dicantur, quæ stimulo medicamentoso aut nullo, aut immoderatissimo reactiones vehementes morbosas in corpore compescunt, aut & humores nimis irritantes eliminant, proinde ipsam vim vitalem inserviunt, circulationem refrenant, calorem animalem morbosum ex nimis vivaci reactione versus incitamenta morbifica exortum imminuant, nervos membranasque non tantum non irritant, sed & irritatos componunt, stimulus morbosos, si non tollunt, saltem enervant, corpus debilitant. Propterea omnia evacuantia, quorum evacuans virtus stimulantes fors eorum superat, hancce ad classem quoque spectant. Ineptus atque immoderatus usus eorum noxius evadit, dum necessearios pro vita & sanitate stimulus detrahit, vires vitae & naturæ diminuit, atque directam — ut nuperi ajunt — debilitatem inducit; languorem scilicet ex defecitu incitamenti vitam. Externe fere æque, ac interne vires suas exserunt.

Indicantur in omni statu sthenico, in omni morbosa ex nimio incitamento conditione, in omni inflammatione vera & pyrexia, cum viribus vita exorbitantibus, cum circuli vehementia, atque calore exinde præternaturaliter aucto.

Contra indicantur ab omni conditione asthenica, & debilitate non spuria.

Includunt præter evacuantia antiphlogistica, tum ex adparatu chirurgico hanrienda dum in adparatu pharmaceutico inferius memoranda, 1. Relaxantia, 2. Diluentia.

G. Berger de refrigerantium modo operandi mechanico. Erf. 1702.

J. Fr. Cartheuser de refrigerant. differenti iadole ac modo operandi. Erf. 1740.

J. G. Brendel de justa methodi refrigerantis estimatione. Goet. 1752.

J. Fr. Faselius de medicamentis refrigerantibus. Jen. 1764.

F. E. Schröder de methodo refrigerante & antiphlog. Erf. 1790.

G. E. Hamberger de medicam. emollientibus. Jen.

1. Relaxantia.

Relaxantia, emollientia, chalastica Græcis appellata, in solidas partes & in ipsam organismi materiem præcipue agunt, contractilium fibrarum tensionem imminuunt, negativo fere stimulo reactionem morbosam vehementem impediunt, spasmos partiumque rigiditatem ex iisdem causis exortam solvunt, & immunita fere fibrarum cohaesione, majorem flexibilitatem membranis inducunt, stimulus denique morbosos mechanicos aliquomodo involvunt, aut enervant. In nervos ergo vix, aut negativo modo & indirecto agunt.

Adnumerantur hisce A. mucilaginosa, B. farinosa, C. gelatinosa, D. saccharina, E. unguinosa non raneida. Quæ tamen

omnia, interne adhibita, tam parce sunt ingerenda, ne stimulo voluminis noceant; & tali quantitate fluidi diluenda, ne nutriendo, vires agrorum alioquin exorbitantes, extollere adhuc valeant; aut adeo fatua exhibenda in potu tepido, ut quasi — nulla virtute, aut nullo saltem stimulo agant, & tamen vasa moderate implere, atque humores resarcire valeant.

A. Mucilaginosa.

Mucilaginosa medicamina principio vegetabilium mucoso aut gummoso scatent; proinde viscosa, insipida fere, in aqua solubilia sunt, atque exsiccata, verum quasi guimmi sistunt, de novo in aquis solubile. Huc spectant:

a. Vegetabilia viscosa insipida; radix salep, radix, herba, flores althææ, herba & flores malvæ, flores alceæ, papaveris rhœados & verbasci unacum ejus herba, flores meliloti, herba mereprialis & tussilaginis, capita papaveris, semina cydoniorum, faenugræci, & reliqua hujus farinæ.

b. Gummata vera; gummi arabicum & senegal, tragacantha, & nostratia, cerasorum, prunorum &c. purificata.

B. Farinosa.

Farinosa aut amylacea medicamenta a mucilaginosis in eo differunt, ut cum aqua quidem aliquomodo misceantur, mucilaginische

formam fere induant, non tamen perfecte in ea solvantur, sed fæculas in fundum dimittant. Naturam vero hancce farinosam etiam scria nonnulla possident; quare huc solum sequentia spectant:

Triticum, secale, hordeum, avena, cerealia pleraque & legumina esculenta, atque amyrum ipsum. Salep quoque hisce farinosis corporibus certo intuitu adnumerari posset.

C. Gelatinosa.

Quemadmodum mucilago vegetabilium, ita gelatina animalium pars constitutiva est, quæ in fluido statu lympha, in solido & coagulato gluten, in intermedio vero gelatina audit. Hæcce in aqua solvitur, aut potius diluitur; per se sapore & odore caret.

Extrahitur cum aqua coctionis ope; ex cornu cervi raso, ebore, ichthyocolla, atque animalium plerorunque carne, cartilaginibus, ossibus, aliisque partibus.

D. Saccharina.

Saccharina cum mucilaginosis corporibus fere eadem principia agnoscunt, quantitate potius, quam qualitate differentia. Differt tamen saccharum a mucilagine ob salinam & in crystallisationem pronam naturam, atque ob saporem summa dulcem. Ceterum vegetabile principium est, in

aqua solabile, & pro parte viscosum. Adnumerantur
venient:

Ipsum saccharum, manna, & fructus quidam
dulces saccharini, passulae, carica, pruna damas-
cena, dactyli, cassia, siliquae dulces; utque inter
radicos daucus, liquoritia, polypodium; ex regno
animali mel, & saccharum lactis.

G. W. Wedel de dulciis natura, usu & abuso.
Jen. 1694.

E. Unguinoſa non rancida.

Unguinoſa medicamina vocantur, que pingui potius, quam vero oleoso principio scatent.

Hocce principium æque in vegetabili ac animali regno deprehenditur; inflammabile est, sed nec in spiritu vini, nec in acidis, nec in aqua solubile; optimamque unionem cum salibus alcalinis init, dum in saponem mutatur. E vegetabilibus, eorumque præcique seminibus & nucleis pressione obtinetur, aut emulsione; ex animalibus coctione adquiritur, aut & collectum jam in cryptis nonnullis deprehenditur.

Ex regno vegetabili habemus amygdalas, atque earum oleum pressum, easque pro emulsionibus, uti & semina citrulli, cucurbitæ, cucumeris, melonum, pinearum & papaveris; olea quoque pressa cannabis, lini, nucum & olivarum, nec non butyrum cacao.

Ex regno animali lac & butyrum, vitellum ovorum, ceram, sperma cetaceum, animaliumque exungias, medullas & seva.

2. Diluentia.

Diluentia vocantur illa medicamina, quæ fluidorum nimiam tenacitatem, lentorem, coagulabilitatem morbosam &c. imminuant, quia humores dividunt, minore inque resistantiam ponendo, morbosas reactiones infringunt, ac solida simul huncent. Huc spectant A. inundantia, B. adtenuantia.

A. Inundantia.

Propterea ita dicuntur, quia humores aquoso vehiculo inundant, principique aquosi versus cetera proportionem augent; prouti

Aqua, & aquosa fatua, potus infusi, decocti, mixturæ forma, & copiose exhibita. Notandum tamen est, aquosos istos potus non semper humoribus bene misceri, aut saltem per urinas immutatos fere iterum non raro excerni.

G. W. Wedel de aqueorum natura, usu & abusu Jen. 1702.

S. P. Hilscher de medicam. diluentium natur. & cauto. usu Jen. 1744.

B. Adtenuantia.

Adtenuantia sive temperantia medicamina peculiari vi humores dissolvunt, & crassos spissosque tenuiores reddunt, circulo liberiori & secretionibus aptant; reactionem solidorum infrin-

gendo debilitant simul & refrigerant. Erunt sequentia:

Sales acidi vegetabiles aquâ diluti, acetum, sal essentialis tartari, atque succi fructuum horræorum, citri, tamarindorum, berberis, cerasorum, mororum, myrtillorum, r̄ibesiorum, rubi idæi, fragorum, & varia exinde parata oxyaccharina & oxymelita. Inter olera acetosa & acotosella, Ipsa acida mineralia, plurima aqua diluta quodammodo hic spectare possunt.

Sales neutri mitiores, humorum densitatem & coagulabilitatem imminuentes, solida non multum stimulantes, moderata dosi exhibiti, nitruunt, tremor tartari, tartarus tartarisatus & solubilis, alkali vegetable citratum & terra foliata tartari humida, hie sunim locum quoque defendunt.

P. Gericke de medicam. attenuantibus, Helmst.
1745.

II. Excitantia.

Excitantia aut etiam cardiaca medicamina vocantur, que vim vitalem languentem erigunt, solidas partes, præcipue sensiles incitando ad reactionem vividorem provocant, aut inordinatos earum ex debilitate motus occulto modo componunt & immutant; majori in gradu aut diutius adhibita ipsam irritabilem fibram extimulant, vimque ejus contractilem, atque circulum humorum adaugent. Immoderatus eorum & ineptus usus nocivus evadit, idum incitabilitatem & vim

yitalem exhaūſit, atque debilitatem — quam nuper vocant indrectam inducit. Externe varia intensione sub nomine r e s o l v e n t i u m , d i s c u t e n t i u m , a n t i s e p t i c o r u m , i r r i t a n t i u m &c. nonnulla eorum adplicantur.

I n d i c a n t u r i n o m i n i d e b i l i t a t e v e r a & i n o m n i a s t h e n i c a c o n d i t i o n e , c u m v i v i t a l i , n a t u r a l i , a n i m a l i v e r e l a n g u e n t e , m a l i s q u e i n n u m e r i s i n d e p e n d e n t i b u s . E o r u m s t i m u l i g r a d u s , d e b i l i t a t i s g r a d u i a d a p t a t u s s e m p e r s i t o p o r t e t ; a t q u e i n h o c c e s t i m u l i g r a d u d i r i g e n d o m a x i m a m e d i c i a r s c o n s i s t i t . Q u a e d o c t r i n a a u t e m T h e r a p i a m s p e c t a t .

C o n t r a i n d i c a n t u r a s t h e n i c o s t a t u , a t q u e a s p u r i a d e b i l i t a t e , e x p l e t h o r a , v e n t r i c u l i s a b u r r a &c. e x o r t a .

D i v i d u n t u r 1. i n d i f f u s i b i l i a , & 2. i n p e r m a n e n t i a .

H. Laub de virium debilitate & remedii cardiacis, L. B. 1707.

L. Heister de cardiacis medicam. 1729.

J. F. Faselius de medicam. cardiacis Jen. 1765.

G. H. C. Mehlis. de excitantium usu in febribus Göt. 1787.

1. Diffusibilia.

E x c i t a n t i a d i f f u s i b i l i a q u a m p r o x i m e & q u a m c e l e r i m e i n i p s a m v i t a l i t a t e m a g u n t , s u b i t a n e a s & v e h e m e n t e s r e a c t i o n e s p r o d u c u n t , s e d d u r a b i l e s & p e r m a n e n t e s e f f e c t u s n o n p r a e t a n c . V i d e n t u r a u t c o n s u m i i a b o r g a n i s w i v e n t i b u s p r o u t i s e v u m c a n d e l æ a f l a m i n a , d u m s e n s i b i l i t e r e c o r p o r e n o n e x h a l a n t ; a u t q u a æ t h e r e æ s u b s t a n t i æ

in principia corporis elementaria transire. Includunt A. analeptica, B. nervina, C. stimulantia D. alexipharmacæ. Nonnisi gradu stimuli differunt.

A. Analeptica.

Analeptica remedia momentaneam virium restorationem causant, quia directe in principium vitale & nervos, non per humorum viam agunt. Sensus saporis & odoris præ aliis adficiunt; nervos tamen universim ferunt; incitando reactiones vitales universas promovent. Talia sunt:

a. Vinosa, vinum ipsum & vino analogæ, acida scilicet alcohole dulcificata, æther & naphtha vitrioli, liquor anodynus, spiritus nitri & salis dulcis, atque æther aceticus; quodammodo acetum fortissimum ipsum & concentratum, tum & radicale ac aromaticum varium.

b. Spirituosa Alcoolisata; spiritus vini & frumenti rectificatus, eorumque præparata varia aromatico atque æthereo stimulo exarmata, quemadmodum spiritus anisi, aromaticus, balsamicus, carvi, juniperi, lavandulae, melissæ simplex & comppositus, cochleariae, menthæ, rosmarini, serpylli &c.

c. Alcalina volatilia, spiritus salis ammoniaci causticus, vinosus & aromaticus multiplex, sal & oleum cornu cervi, liquor cornu cervi succinatus, spiritus Mindereri, &c.

Hæc omnia analeptico scopo vel interne adhibentur, vel naribus adtrahuntur, vel & externe cuti inanguntur.

A. Vater analipsis rationalis. Vit. 1727.

G. Detharding de operationibus medicam. reficien-
tium. Hafn. 1735.

M. Alberti de analepticis. Hal. 1745.

P. h. Fr. Gmelin de analepticis quibusdam nobiliori-
bus. Jen. 1765.

B. Nervina.

Nervina medicamina, sub certo respectu & antispastica dicta, vim vitalem & nervinam languentem erigunt, minus tamen momentanee agunt, quam analeptica. Solidas partes universim ad vividiores refectiones invitant, & specialius nervos grato stimulo adficiunt, quin circulum humorum multum adfectent, nam magis in sensilem, quam in irritabilem fibram agunt; saporem quoque & odorem præ aliis sensitivis nervorum qualitatibus tangunt. Majori dosi & diutius sæpiusque adhibita, irritantia, stimulantia, calefacientia quoque evadunt. Huc pertinent:

a. Substantiae vegetabiles volati-
les, spiritu rectore, principioque æthereo donata
mitiori; earum infusa & aquæ distillatæ, quem-
admodum flores aurantiorum, lavandulæ, mactis,
tiliæ; herba majoranæ, melissæ, menthæ crispe
& aquatice, origani &c. Præterea substantiae guim-
mi resinosæ & resinosæ, pronti guimmi ammoniacum,
benzoë & camphora (quæ juxta experimenta

Alexandri, Marcardi, aliorum, adeo cirenum non auget, ut potius pulsuum frequentiam inhibeat; quod tamen non absolutis, sed relativis ejus viribus adscribendum mihi videtur).

b. Substantiae animales graveolentes, uti ambra, castoreum, moschus, zibethum & bezoardica, quondam usitata; deinceps

c. e regno minerali succinum, atque moschus artificialis, ex oleo succini cum spiritu nitri paratus.

Fr. Hoffmann de specificis antispasmod. Hal. 1704.

J. Ph. Nonne de antispasmodicor. modis agendi & usu. Erf. 1769.

Jadot ac. antispasmodicor. multiplex species? Nanc. 1773.

J. Fr. Cartheuser de precipuis remediis nervinis. Fr. 1777.

C. Stimulantia.

Stimulantia, irritantia, calefacientia medicamina, nervos & vim vitalem adeo incitant, ut & musculares fibras involuntarie agentes in consensum trahant, atque proinde arteriis & corde vividius excitatis, circulationem augeant, partiumque solidarum omnium actionem & fluidorum motum expediant. Ergo non solum nervos languentes erigunt, sed & reliquarum solidarum partium inertium contractilitatem intendent, oscillationes adaugent, motum circulatorium & calorem animalem extollunt,

Contraindicantur ob stimulum fortiorum a nervorum nimia sensibilitate & fibrarum nimia irritabilitate, atque potius indirectae debilitati, nervis stupidis & fibris paralyticis indicata videntur. Externe applicata similes vires exserunt, ac interne adhibita, quæ vires a secundariis effectibus denuo varias denominationes adquirunt; resolventium, discutientium &c.

Spectant huc, præter ipsa priora, analectica & nervina majori quantitate adhibita:

a. Aromata fortiora, anethum, anisum, amomum, cardamomum, carvi, caryophylli, cefefolium, canella, cinnamonum, coriandrum, cuminum, cubeba, laurus, nux moschata, piper, faba pichurium, rosmarinus, serpillum, thymus, zingiber &c. horumque corporum & similiūm olea ætherea, tincturae &c.

b. Substantiae fragrantes fortiores variae & balsama ætherea; abrotanum, chenopodium botrys, & ambrosoides, mentha piperita, ruta; radix angelicæ, contrajervæ, enulæ, imperatoria, levistici, serpentaria virginianæ, lignum sassafras, oleum cajeput, balsama naturalia & artificialia, resinæque penetrantiores.

G. W. Wedel de aromaticorum natura, usu & abusu.

Jen. 1695.

F. G. Abel de stimulantium mechanica operandi ratione. Reg. 1744.

Brendel de recto calefientium in morbis usu.

Car. Linnæi medicamina, graveolentia. Ups. 1758.

J. Fr. Cartheuser de simplicibus & aromaticis. Fr. 1764.

Douglas Diss. de stimulis. L. B. 1766.

D. Alexipharmacæ.

Alexipharmacæ remedia adeo incitante, tantoque stimulo non solum in nervos, sed etiam in circulatorium systema agunt, ut sudores moveant, & propterea miasmata imaginario modo in humoribus residentia per corporis superficiem expellere quondam crederentur.

Prieter penetrantissima vehementissimoque stimulo donata corpora prius enarrata, largiusque exhibita pertinent huc: olea empyreumatica, oleum cornu cervi, animale Dippelii, fuliginis, aleli volatile, & phosphorus, cuius tamen deleterius & periculosus semper internus usus videtur.

Chr. G. Stenzel de Bezoardicis, Vit. 1735.

2. Permanentia.

Excitantia permanentia vim vitalem & nervosam languentem erigunt; stimulo minus quidem penetrante & diffusibili, uttamen diutius persistente; proinde vires exserunt non momentaneas, sed diutius permanentes, nam fixo suo principio medicato agunt. Quare & majori dosi & minus repetitis vicibus propinari regis possunt & debent; quam volatiliter stimulantia. Quodammodo etiam in naturam animalem convertuntur, atque in organismi materiem transire videntur, nec non sanguinem & humores tum immediate, tum media te solidorum adficiunt, compingunt. Consistunt tum in nutrientibus tum in roborantibus remediiis.

A. Nutrientia.

Nutrientia non solum diverso stimulo corpus languens excitare valent, sed & necessaria solida atque fluida pro sanitate servanda subpedant, aut & per morbum deperdita resarciant. Plasticò principio organicas partes ædificant, atque organismo firmato vires deperditas restituunt. Nam solus stimulus non est, qui vitam animalem procreat & sustinet. A nutrientibus vita, uti flamma ab oleo foveri videtur. Stimulo calcis avenæ mixto v. g. inacilientissimus equus, quod hippopolis bene notam, in magnam molem brevi pinguescit; sed adeo non nutritur, ut post paucas hebdomadas insserrimus pereat fere. Nemo interim dubitat, admixtum nutrientibus aptum stimulum, excitantem eorum vim pro languentibus animalibus multum acuere. Quare absque condimento omnia fere nutrientia fatua.

Attainen hic nutrientia, quæ stricte ad Diæticam pertinent; pertractare scopus non est. Consistit eorum vis utplurimum in principio mucilaginoso & farinaceo vegetabilium, atque in gelatinoso animalium; quæ quo concentratora sunt, eo magis nutritant; nam fatua & diluta, ab aqua prævalente minores effectus edunt.

B. Roborantia.

Roborantia, tonica remedia, adstringentia quoque dicta, & in majori gradu stiptica, nec non inspissantia, incras-

santia, coagulantia, in quantum humores adficiunt; irritatione solidarum partium, nervorum, membranarum, fibrarum, contractionis reactionisque vividioris causas prebent, & vel ideo fors in secundas vias non libenter transmigrant, nisi multum mutata. Intelligitur inde, in quantum facultatem possideant, interstitiis membranarum se interponendi, atque adtractionem cohesionemque partium adaugendi. Hocce ex intuitu, laxis & flaccidis fibris compactionem conciliare, roburque induere veteribus videbantur; imo & modernis experientia compertum est, formam mixtionemque organicam, atque reciprocam principiorum in materiae relationem per ea immutari, quin autem veram hujus actionis rationem adsignare sciant. Et verum est, a roborantibus remediis non adeo stimulo illorum oscillationes, reciprocasque frequentes reactiones in solidis excitari, quam firmitatem potius eorum & tonum adangeri; quae solidorum conditio, ad vitam sanitatemque summe necessaria, minus consideratur ab iis, qui stimulus & reactiones versus stimulus unice & ubique somniantur. Tonica hacce virtute irritabilitatem nimiam morbosam quoque & erethismum e debilitate persæpe exoriendum, levant & corrigunt. In fluida simili modo agere, atque cohesionem eorum & mixtionem multum perficere, extra dubium fere est; sed indirecto modo, & per solida ipsa. Quare hoc respectu sunt vera simul antiseptica, diserasiam humorum prævertentia, corrigentia. Ipsas mortuas animalium partes, coriariorum testimonio stringunt; experimento autem ad viva op-

gata caute transferendo. Gaudent principio proprio,
e orario propterea dicto. (Gerberstoff).

Quoad qualitates suas sensibiles optime dividuntur in a. tonica levissime adstringentia, b. tonica amara simplicia, c. tonica amara adstringentia, d. tonica proprie adstringentia sive stipitia, & e. tonica amara aromatica. Non differunt haec nisi virium intensitate.

Meurer. Diss. de vera, corroborandi ratione. Lips.

1555.

Schenklinus de virium robore & roborantium natura.

Jen. 1624.

H. Heinrici de roborantibus. Hal. 1711.

Chr. S. t. Scheffel de fatis medicamentorum roborantium. Gryph. 1745.

J. H. Oberreid universa confortativa medendi methodus. Carolsr. 1767.

A. E. Buchner de roborantium differentiis in praxi bene attendendis. Hal. 1768.

Fr. J. Schröder de vita robore, nec non de medicamentis roborantibus. Marb. 1771.

P. A. Boehmer de quorundem roborantium praestatia. Hal. 1772.

J. Fr. Gmelin an adstringentia & roborantia ferre principio suam debent efficaciam? Tub. 1773.

J. Fr. Cartheuser de antisepticis. Fr. 1774.

Callisen & Anchersen de antiseptic. Hafn. 1775.

J. Fr. Jüngker Diss. de methodi robori, usu & abuso Hal. 1796.

a. Tonica levissime adstringentia.

Huc pertinent vegetabilia leviori tonica facultate donata, quorum principium adstringens muci-

lagine ut plurimum involutum est; quemadmodum flores rosarum, herba hederis terrestris, plantaginis, pulmonariae, saniculae, scabiosae, verbene, veronicae; lichen islandicus, radix consolidae, lapathi acuti, polygalae vulgaris &c.

b. Tonica amara simplicia.

Hæc solo sapore amaro inter alias dotes prævalente se distinguunt, uti fel taurinum, cardus benedictus, centaurium minus, cichoreum, fumaria, nasturtium, trifolium fibrinum &c.

G. W. Wedel de amarorum natura & usu. Jen. 1692.

A. E. Buchner de planarum amarac. insigni virtutis medica. 1768.

c. Tonica amara adstringentia.

Hæcce amarori saporem quoque stipticum jungunt, gustantisque lingue fibras crispant; quemadmodum cortex angusturæ, fraxini, hippocastani, salicis albæ, sinarubæ, ulni, querens, ejus & glandes & gallæ, lignum quassiae, radix gentianæ, rubiae tinctorum &c.

d. Tonica proprie adstringentia.

Talia sunt, quæ austero potius quam amaro sapore prædicta, vim stipticam & contrahentem exserunt, partium, quibus applicantur irritabilitatem & sensibilitatem imminunt; propti acidæ minera-

lia, alumén, flores zinci, vitriolum zinci & martis, atque sales martiales reliquias ex vegetabili regno fructus berberis, acaciæ, myrtilli, cydonii, cortex nucis inglandis, radix bistortæ, tormentillæ, succus catechu, hypocistidis, sanguis draconis, gummiking &c.

G. W. Wedel de austerorum & acerborum natura, usū & abusu. Jen. 1698.

M. van Goch de acido, ejusque usū & noxa in C. H. L. B. 1723.

S. Gaspard de hys die a m. adstringent. Edinb. 1763.

A. E. Buchner de destrcta partium irritabilitate per adstringent. usum. Hal. 1763.

J. Fr. Heyng de medicam. vegetabil. adstringent. Goet. 1785.

Chr. P. Schacht de modo, quo agunt medicam. adstringent. Harderv. 1789.

F. Wannowksi de principio plantar. adstringente. Reg. 1791.

J. G. Lucas Diss. de adstringenti methodi usu & abusu. Hal. 1796.

e. Tonica amara aromatica.

Hæcce utroque principio, tum fixo adstringente, tum volatili aromatico donata sunt; siue flores chamoillæ, herba absinthii vulgaris & pontica, agriimoniacæ, chamædrios, chamæpithios maricveri, marrubii albi, matricariæ, millefolii, sabinæ, salviæ; folia laurantiorum; turtiones spinæ; radix calami aromatici, caryophyllatæ, columbæ, galangæ, valerianæ; cortex peruvianus, cascarillæ, aurantium, citri; resinosa denique corpora & gumminifera.

ruleas nonnullas; uti myrrha, asa fetida, olibanum, styrax, elemi &c.

III. Solventia.

Dum circulus humorum in parte aliqua corporis languet, ob canalis obturationem aut obstructionem, saepius a vasis propellentis aut absorbentis inertia, ac a fluidi lentore pendentem; ipsa excitantia & roborantia remedias; quae solventia consideranda erunt. Nec tamen omnis fluidis morbus, omnisque morbosa aut tenacitas, aut visciditas negari potest; in singulibus saltem partibus, ac a communè circulo jam fere exclusis. Propterea medicaminum solventium aut de obstruentium idea consistit non tantum in solidorum ad debitum motum exstimulatione, sed etiam in humorum debita pro motu fluiditate. Non ergo excluduntur ex hac nostra classe stimulantia, & roborantia, dum solvendi scopo inserviunt; peculiarius autem hoc spectabunt, que solida irritando, fluidorum simul lentorem tollunt, ac motum circulatorium ideo expeditunt. Qui humorum morbosas qualitates negant, totam hancce solventium classem ab adparati medico excludunt; nos tamen cum Attentione minime eam exultatam volumus.

Indicantur solventia in omni infarctu ex inertia solidorum & amorphoso fluidorum lentore exorto; in illis praecipue casibus, ubi stimulanda vehementiora, aut & tonica stiptica conspiue nocent, uti in plerisque vasorum absorbentium morbis, in hydrope, arthritide, haemorrhoidie,

morbis pituitosis & lymphaticis &c. Nequaquam autem in omni secretione & absorptione languente & morbosa, sufficientia illa credimus.

Dividuntur in 1. Saponacea, 2. salina sive incidentia, 3. acria,

G. E. Hamberger de medicam. resolventibus. Jen.

1746.

J. Juncker de resolventibus, eorumq. agendi modo & usu. Hal. 1750.

Chr. D. Alzmann de Resolventibus. Lips. 1751.
Reche de medicamentor dissolvent, diversis generibus
Duisb. 1760.

H. Fr. Delius de resolutione noxia. Erl. 1765.

Fr. G. Hasenbalg de remedior. resolvent. actione & differentiis. Helmst. 1772.

Fr. C. Albert de resolutione. Hal. 1773.

S. C. Titius de virtute medicament. resolvent. recte
djudicanda. Vit. 1793.

J. A. Schnabel de medicamentor. resolvent, usu. Fr.
1793.

Th. F. Freytag de methodo resolvente. Hal. 1796.

x. Saponacea.

Saponacea remedia vasa penetrant, dum
omnis generis fere humoribus libenter miscentur
atque alkalino suo principio solidas partes vel irri-
tant, vel juxta recentiores cum fibra musculari &
membranis observationes institutas, solidas illas
partes ad vividiorem aliquum stimulorum impres-
sionem disponunt. Hoc præcipue tenendum de
sapone artificiali & vulgari, ast puro, quemadmo-
dum hispanicus, venetus, hungaricus; minus vero
de aliis saponaceis vulgo dictis, inter quæ radices

graminis, taraxaci, scorzonerae, hechi saponariae,
laetucæ, succus sempervivi, portulace & serum
laetis &c.

2. Salina.

Aequo modo ac saponacea, ast vehementius
fere humoribus junguntur salina, incidentia
eatenus diæta, quatenus soluta, particulas humo-
rum disjungunt, simulque vaporum paries irritant.
An vero in secundis viis magna eorum vis
esse possit, merito dubitatur. Hinc spiciant non
solum:

A. Alcalina, soda, & inter vegetabilia,
cini clavellatus & sal tartari, ast non caustica, &
tam moderata dosi ingesta, ne corrodant; sed &

B. Neutra, tali quantitate exhibita, ne vomi-
tum aut alviductipnem eausent; tum

a. Perfecta, mi arcum duplicatum, sal
polychrestus, tartarus vitriolanus, sal ammoniacus,
digestivus sylvii, borax, terra solata tartari &c.

b. Imperfecta metallica, antimonia-
lia, mercurialis, martialia, rum & ex terrestri-
bus terra ponderosa salita.

G. W. Wedel de salorum natura, usw & abuso.
Jen. 1702.

3. Aeria.

Aeria medicamina, principio sic dicto acri
scatent, quod quidem volatile est, ast ab æthereo
plutimum differt, nec semper odore percipitur,

& dum ab acidis & alcalinis immutari non potest, peculiaris & propriæ indolis esse videtur. Hæcce acria linguae ardorem causant, & universim in cutem vehementer agunt; ideo & interne adsumta solidas partes notabiliter irritant, quin & majori dosi exhibita venenosos effectus exserunt, dum omnis vitalitas cum ipsis rebellat. Remotiores ergo etiam, quas vix adtingunt, partes concutunt, venarum, lymphaticorumque vasorum absorbentem facultatem multum adangent. Incitamento irritante agere dixerim, quemadmodum ætherea stimulante.

Huc spectant radices ari, bryonie, chelidonii majoris & minoris seu ficariae, colchici, lobeliae, scillæ, flores arnicæ, herba aconiti, digitalis purpureæ, flammulae Jovis, laetucæ virose, pulsatillæ nigrantis, violæ tricoloris; stipites dulcamaræ, galbanum &c., pleraque uno verbo acria venena, purgantia & emetica, parca & cauta dosi exhibita, alterante ut ajunt scopo.

Deinde huc quoque spectant plantæ sic dictæ antiscorbuticæ, principio ammoniacali donatae, uti allium, armoracia, heccabunga, cepa, cochlearia, nasturtium, sinapis &c.

G. W. Wedel de acrium natura, usu & abusu, Jen. 1694.

G. Stahl Diss. de alterantibus, Hal. 1703.

J. A. Wedel de medicam. alterant, natura, usu & abusu Jen. 1733.

J. E. Hebenstreit de fonte medicament. remotas vias purgantium, Lips. 1752.

J. A. Ph. Gesner sciographia de acrius agendi modo Erl. 1760.

Denique relativis viribus medicatis, mox ad-tenuantia, mox roborantia, stimulantia, nervina &c. pro data varia causa, solventem vim exserere possunt.

SECUNDA CLASSIS.

Pharmaca versus particularia aliqua organa specialius agentia, totum vero et reliquum corporis systema plus minus adffientia.

Omnia medicamina exserunt quidem vires suas in totum — si dicere licent — corporis organici vivi sistema, aut in dispersas per totum corpus facultates vitales, plus minusve; attamen nonnulla, peculiares partes corporis, certa organa & precipue viscera specialius adflectare observantur, quasi peculiarem cum hisce familiaritatem & affinitatem agnoscere. Horum medicaminum astio difficultis quidem explicata est illis, qui ad vires specificas recurrere volunt; experimentalis autem eorum cognitio prudentem empiricum in applicanda justa medela versus copieas adflectiones feliciter dirigit.

Juxta organorum, que adflectant, situm, anatomico sere ordine dividuntur in illa, que I. capitis II. thoracis atque III. abdominis diversas partes peculiarius adercentiunt, ac denique IV. cutem & V. superficiem reliquam corporis vario modo adficiunt.

I. Pharmaca in capite specialiores vires exserentia.

Distinguimus hic illa, quæ proprie in cerebrum agunt; deinde quæ naribus adtracta sternutationem causant; ac denique quæ in ore salivæ & muci secretionem peculiarius promovent. Hic ergo spectabunt 1. narcotica, 2. ptarmica, 3. errhina; 4. apophlegmatonta, 5. sialagoga.

1. Narcotica.

Quæ caput peculiarius petunt medicamina, illa a veteribus non inepte cephalica dicebantur; atque pro vario, quem in cerebro edunt effectus mox sub nomine exhilarantium, dum menti quasi oblectamentum conciliarent; mox sub nomine antispasticorum, dum spasticos motus compонerent; mox sub nomine anodynorum, paregoricorum, sopientium, sedantium, dum dolores lenirent & molestas sensationes auferrent &c. occurrebant. Sed liquet sponte, consimiles medicaminum vires ut plurimum relatives esse, neque unum idemque medicamen, spasmis, doloribus &c. a diversis & sœpe contrariis causis oriundis, mederi semper posse. Absolutas tamen & vix non easdem in diversissimis individuis vires exserunt pharmaca sic dicta narcotica, hypnotica sive somnifera, quæ cerebri organon ita adficiunt, ut prius vertiginem aliquam & temulentiam induant, sensuum deinde tum in-

ternorum tum extenorū facultatēs imminent; atque somnolentiam denique causent. Hęc medicina ergo in cerebrum quidem directe & absque omni dubio agunt, attamen & totam vitalitatem reliquā conspicue adscieunt; & quidem per gradus, alteratis animalibus & naturalibus viribus, ipsam vitalem adgrediuntur. Vires suas proprie in ventriculo, & ad reliquas partes unice per consentum exserunt. An vero stimulo vehementi agunt, cibrique energiam extollunt, donec indirectissimam debilitatem induant? An autem alio occulto & proprio principio? Priori saltem opinioni Humboldtiana experimenta favent, dum caro penitus mortua ex opii stimulo denuo reviviscat.

Concludimus inde, narcotica pharmaca directe quidem in cerebrum, qua virium nervosarum fontem agere; somniferam vero eorum virtutem ut plurimum relativam esse, dum ipsissima hęc remedia, alia dosi aliaque sub opportunitate exhibita, vires etiam diversas, mox & ex opposito exhilarantes possideant.

Quare raro indicantur qua somnifera & sopientia, nisi in morbis ex exorbitante systematis nervosi sensibilitate provenientibus; etieius vero refractiori dosi, qua stimuli in nervos languentes specialitas agentes, scopo vero — ut ajunt — antispastico exhibentur.

Obtinentur unice ex regno vegetabili, & quidem ex plantis venenatis, aut saltem suspectis; quales bella donna, cicuta, crocus, hyoscyamus, nicotiana, stramonium, viola, & papaver, quod opium largitur.

- M. Söbernheim de cauto sedativor. usu Hal.
1724.
- G. E. Hämberger de paregoricis. Jen. 1747.
- — — de anodynis Ibid.
- — — de narcoticis Jen. 1748.
- Chr. A. Haertel Diss. de stimulantium & excitantium
effectu sedativo. Arg. 1749.
- F. Juncker de preparatione ac dosi anodynorum.
Hal. 1760.
- J. P. Uebethard de actione narcoticor. Hal. 1762.
- J. Fr. Carrheuser de inebriancum effectib. Erf.
1763.

2. Ptarmica.

Ptarmica, sternutatoria, nasalia, sunt pharmaca, que narium membranis & nervis immediate adplicata, stimulo suo sternutationem causant. Sunt ergo potius externa medicamina; sed numero fere infinita, nam & solus mechanicus stimulusvis, hosce effectus edere valet.

Vix indicantur alio scopo, quam ut vel concussionem corporis efficiant, vel ad irritamentorum summam aliquid contribuant.

Specialis liuc spectant majorana, marum verum, nicotiana, saccharum, vitriolum album; & ad fortiora, pulvis hellebore albi & euphorbii, calomel &c.

G. B. Metzger de medicam. sternutatoris Tüb.
1678.

R. W. Crause de natura & usu sternutator. Jen.
1696.

J. Vesti de sternutator. usu & abusu. Erf. 1696.

Fr. Hoffmann de pulverum sternucar. usu & abuso.
Hal. 1700.

J. H. Schulze de Elleborinis veteram Hal. 1717.

Cbr. J. Lange de sternutatoriorum usu & abuso. Lips.

3. Errhina.

Non absimili modo operantur, quæ naribus topice applicata, macum atque pituitam proliciunt, errhina dicta; eadem fere cum prioribus, & nonnisi gradu differentia; utpote fibras quidem irritantia, sed non convellentia.

4. Apophlegmatisonta.

Quæ vero in ore voluta, majorem quantitatem tum muci, tum & salivæ proliciunt, apophlegmatisantia vocantur. Huc spectant tum dura, mechanice irritantia, tum & stimulantia corpora, uti grana mastichis, radix pyrethri &c. diu ore retenta & masticata. Peculiari indicationi hisce remediis vix satis fieri potest, nisi topicam fors partium inertiam extinulare scopus sit.

J. G. Schneider de Apophlegmatizandum usu &c.
Hal. 1757.

5. Sialagogæ.

Quæ autem denique ipsius salivæ secretionem promovent, & specialius adaugent, sialagogæ aut salivantia dicuntur; evacuante sua virtute

nullum omnino respectum merentia. Hisce fere unice adnumeranda veniunt mercurialis praeparata.

- A. van Loon de ptyalismo artificiali; L. B. 1720.
 J. Fr. Schröder de medicam, salivantibus eorumq. agendi modo. Häl. 1743.
 J. Ph. Borelli de salivatione artificiali Marb. 1752.
 J. Graugier de modo excitandi ptyalism. Edim. 1753.

II. Pharmaca in thorace in

Specialiores vires exserentia.

Specifica pectoralia non dantur. Quæ enim versus thorace in diriguntur in medicamentosæ vires, non alio modo, quam ~~temp.~~ systematis affectione eo perveniunt; quia peculiare commercium inter pectus & primas vias non observetur. Deficientibus ergo absolutis medicamentum in thoracem viribus, relativæ eorum pectorales vires pro data varia causa multam diversæ erunt.

Dividebantur quondam in 1. bechica, & 2. expectorantia.

Chr. J. Lange de pectoris remedis.

1. Bechica.

Bechicis, quæ tussim leniunt, dulcia ut plucentia medicamina, daucum, liquoritiam, saccharum, siliquas dulces, & inicilaginosa, quin & sapientia inepte adnumerarunt. Diversa etiam tussis origo, diversam medelam reposcat.

J. Ph. Eysel de medicam, bechicis. F. F. 1715.

2. Expectorantia.

Atque idem fere intelligendum de expectorantibus, que spitorum excretionem facilitant; mox irritando, quemadmodum hyssopus, pulegium, senega, gummi ammoniacum, mox incidente sial & muci consistentiam pro facilitiori excretione disponendo, ut scillitica, stibiata &c.

H. Ludolf de usu & abuso medicam. expectorant. Ref. 1723.

A. E. Buchner de incongruo expectorantium usu. Habs. 1756.

III. Pharmaca in abdomen.

Specialiores vires exercentia.

Hæc in varia abdominis organa peculiariter agunt; tum 1. in primas vias & 2. in urinarias, tum 3. in partes sexuales.

1. Pharmaca in primas vias agentia.

Hoc spectant, que A. vel tubum alimentarium expurgant & evacuant, vel B. contenta ibi heterogenea morbifica immutant & in aliam natum invertunt, vel C. tonum tunicarum adagent.

A. Evacuantia.

Evacuantia medicamina proprie dicenda sunt, quæ contenta in primis viis, tum sano in statu eo pertinentia, tum morbifica heterogenea per os aut per anum eliminant. Dum autem hoc absque stimulo speciali in ventriculum & intestina directo fieri nequit, qui & a procul adliciat ingentem fluidorum copiam ad vitam & sanitatem necessariorum, eamque simul eliminet; hinc virium debilitatio ab incitantium horum humorum jactura pendens, cum evacuatione in aliqua semper ratione est.

Indicantur ergo 1. directo modo, ubi heterogenei elimiuandi scopus; indirecto modo, ubi detractionis aut debilitationis finis aliquis adest.

Contraindicantur propterea ab omni debilitate corporis, quæ urgentem heterogenei evacuandi indicationem superat.

Dividuntur in a. emetica & b. cathartica. Liceat hisce adnumerare, etsi minus apte, c. carminativa & d. anthelmintica.

a. Emetica.

Quæ convulsivam contentorum ventriculi per os expulsionem causant, emetica sive vomitoria remedia dicuntur. Multa sub hac actione etiam ex tenui intestino regurgitant; unde verus emeticorum usus clarus intelligitur. Nec unice expulsionem hancce, sed etiam nauseam, sudores &

concussiones qua vomitoriorum effeclum commemorare decet.

Indicantur emetica:

1. Ubi heterogena e ventriculo expellendi;
2. Ubi corpus concreendi, viscerum sinus, aut lymphatici systematis languidas secretiones aut absorptiones promovendi;
3. Ubi spasmos per alienas impressiones solvendi;
4. Ubi ventriculum ad meliores medicaminum actiones percipiendas disponendi sepius est.

Contraindicantur a debilitate vitali, aut & alia non spuria, a senio exhausto & rigido, ab hernia, graviditate, plethora & proclivitate in haemorrhagiis. Inflammatio quoque vera & schenicus status emeticorum usum certo vetant; nam superat sape incitamentum emeticorum debilitatem ex evacuatione oriundam.

Dividuntur:

- a. In illa, que copia & mole ventriculum convellunt, ut ipsa aquosa rapida fata & oleosa copiose sumta;
- b. In talia, que specifico vere & venenato certe stimulo ventriculum irritant, quemadmodum venena quidem omnia, & purgantia fortiora sive drasticas; specialius autem inter officinalia tartarus emeticus, ipecacuanha atque vitriolum album.
- c. In restringenda dosi, qua vomitum non cicut emetica, scopo nauseante, alterante, irritante, sudores movente adhibentur.

- G. Moebii Emetologia. Jen. 1649.
- G. W. Wedel Diss. de Vomitoris rite adhibendis. Jen. 1676.
- — — de Vomitoris. Jen. 1704.
- A. Brake de Vomitor. mediis. L. B. 1692.
- Bruno Diss. de vomitionis commode. Alt. 1700.
- J. S. Henninger de Vomitoris. Arg. 1704.
- N. Lehenherr Diss. de Vomotoris. Jen. 1704.
- Pinkemann Diss. de Emeticis. Reg. 1706.
- Detharding scrutinium operationis Vomitoriorum. Rost. 1713.
- J. Fr. de Prê Diss. de Vomitoriorum usu & abusu. Erf. 1719.
- L. B. Beringer Diss. de Emeticis. Herbis. 1723.
- Fr. Hoffmann Observ. de cauto Vomitor. usu. Hal. 1725.
- Br. Meibomius Diss. de Vomotoris.
- S. P. Hilscher de Vomitoriorum natura usu & abusu. Jen. 1732.
- A. O. Gölike Diss. de Emeticorum usu & abusu. Fr. 1734.
- A. E. Buchner Diss. de Emeticis. Hal. 1746.
- J. E. Geisler animadvers. de usu Vomitor. Lips. 1746.
- C. S. Scheffel de fatis medicam. in genere, & in specie Vomitor. Gryph. 1747.
- G. E. Hamberger de Emeticorum agendi modo & usu. Jen. 1749.
- N. Rosen de Emesi. Ups. 1754.
- J. G. Röderer Paralip. de Vomitor. usu. Göet. 1758.
- J. W. Neumann neglectus Emeticorum vindicatus. Prag. 1781. Germ. Schwer. 1786.
- Scipio Diss. de vomitus excitandi indicationibus. Jen. 1782.
- Kragl Diss. de methodo emetica. Vien. 1784.
- De Obercamp Diss. de Vomotoris. Heidelb. 1786.

S. B. Pearson de Vomitorius. Edim. 1795.

A. Dorn Abhandl. über die brennerregende Methode
und die vorzüglichsten Brechmittel &c. Bam. 1795.

b. Cathartica.

Cathartica aut purgantia dicuntur, quæ alvum fluidiorem atque frequentiorem reddunt; contenta ventriculi & intestinalium per anima eliminant. Forum astio sit proprio & speciali — an venenato? — stimulo, quo intestina irritantur, motus intestinalium peristalticus adaugetur, secretiones intestinales promoventur, atque humores a dissitis locis hue invitantur, nec non alijs secundarii effectus multiplices producuntur. Ob irritamentum scilicet in intestinalibus equatum, morbilicem in alijs partibus impressiones enervantur (revulsio); ob tunicarum continuitatem sudatione in eute canantur; ob humorum necessario incitantium copiosam detractionem, debilitas inducitur; ob depletionem, in dissitis etiam organis congestiones levantur & absorptio promovetur (derivatio) &c.

Indicantur:

1. In omni congestione stercorea, ex inertia tubi intestinalis oriunda.
2. In omni heterogeneo saburrali in primis viis contento, per vomitum haud eliminando.
3. In scopo detensionis parietum intestinali-

tum; pro meliori eorum functione & medicaminum vividiori actione.

4. In statu sthenico, ad implendam debilitatum potentiarum suministrum, & ad refrigerium inducendum.

5. In alibrum organorum, praecipue capitis inorbosa & pertinaci obsessione, ad revulsionem & derivationem, ut ajute; præstandam.

Contraindicantur: ab inflammatione partiali intestinorum & ventriculi; a debilitate non solum vitali, sed etiam ab omni collisione inter virium sustentationem aut exaltationem, & heterogeneum e primis viis simul eliminandum oriunda. Nocent uno verbo debilibus, quamprimum debilitas humorum detractione causata, medicaminis purgantis stimulanteim vim superat.

Juxta diversum stimuli sui gradum in leniora sive antiphlogistica proprieque purgantia, atque in fortiora sive drastica dividuntur.

a. Purgantia leniora.

Hæc plena dosi exhibita, laxantia, vel per epicrasin data, eccoprotica, alvum absque vehementia movent, quia leni stimulo agunt; propterea & antiphlogisticorum purgantium nomine veniunt. Spectant hic:

Salina media, cremen tartari, tartarus tartarisatus; sal seignetti, arcanum duplicatum, sal polychrestus, tartarus vitriolatus, sal mirabilis Glauberi, sal amarus; atque hocce imbutæ aquæ

minerales medicatæ, ut aquæ sedlicenses, seid-schützenses, tun & aliae saline, caroline, egræ &c. Praeterea

Ex vegetabilibus prona, tamarindi, cassia fistula, manna, quodammodo ipsum rheum & senna,

b. Drastica purgantia.

Drastica purgantia aeria, cum molestia & vehementia alvum movent, termina & spasmos intestinorum causant, & ob stimulum magis incitante, raro agunt, quin & nauseam simul aut & vomitum causent. Diutius fortiusque adplicata, communis lege peculiarem morbosam laxitatem intestinis, indirectam scilicet debilitatem relinquunt; hacque inducta flatulentiam, alvum cardam, affectionesque hæmorrhoidales excitant. Imo & moderatiorem eoruin usum alvus tarda plerumque sequitur; quod etiam de rheo valet, & de senna.

Adnumerantur hisce drastici; aloe, agaricus albus, bryonia, colocynthis, cucurbita asininus, cyclamen, gratiola, gummi guttae, Helleborus niger, jalapa, ricinus, scammonetum, spina cervina. Multa horum solo adspectu nonnullos movent, odore alios. Etiam ex mineralibus, antimonii & cupri sales hic referri possunt.

Mesue de purgantib.

O. Brunsels theses de artificio suppressam alvum ciendi. Arg. 1532.

M. Villanovani vera purgandi methodus. Par. 1540.

- A. Gazius quo medicamentorum genere purgationes fieri debeant. Bas. 1541.
- L. Jachini Comment. in Galenum de purp. medic. Lugd. 1542.
- C. Gesner enumeratio medicam. purgapt. Bas. 1546.
- G. Puteanus de medicamentor. purgant. facultatib. Lugd. 1552.
- H. Bonacossus de medicam. purgat, Bon. 1553.
- A. Musa Brassavolus de medicam. tam simplic. quam compos. catharticis, Lugd. 1556.
- G. Fallopius de simplic. medicam. purg. Ven. 1566.
- F. Mena liber de purgant. medicinis, Antw. 1568.
- J. P. Ingrassias de purgat. per medicam. Ven. 1568.
- Viseerus de medicamentor. purgant. viribus. Tub. 1581.
- P. J. Crassi de purgativ. medicamentis quæstiones, Bas. 1581.
- J. Zecchius tr. de purgatione, Bon. 1586.
- J. Bravi de ratione curandi per purgantis exhibitione, Salm. 1588.
- J. Grammann tr. de pharmaco purgante, Erf. 1593.
- T. h. Erastus de purgant. medicam. Tigur. 1595.
- Jostreterius admirationes medicæ de purgatione incongrua, Ven. 1596.
- A. Lonicerus de purgationibus, Fr. 1596.
- Scherbius de purgationib. in genere, Alt. 1598.
- Arnbruster disquis. circa modum, quo purgant medicam. cathartica, Stutg. 1599.
- Agenterius tr. de purg. medicam.
- Blofs de medicamentor. purg. virtutib. Tub. 1601.
- Koppius de purgatione. Bas. 1602.
- Stephan Diss. de purgat. & purgant. medicam. Bas. 1603.

- P. Dornkrell de purgatione. Lamb. 1603.
- Scunertus de purgat. Vir. 1603.
- — — de morbi tempore purgat. apud Ibid.
- — — de purgat. quantitate & loco. Ibid.
- Liddel Diss. de ratione purgandi. Helmst. 1605.
- Gr. Horst. de purgat. Vir. 1607.
- Salandi de purgat. Ver. 1607.
- Petræus de purgat. Marp. 1613.
- J. Fabri de purgat. C. H. Tub. 1615.
- N. Curii libellus de medicam. leniente. & purgant. Giess. 1615.
- Hartung de simplic. purgant. facultatibus. Lips. 1618.
- J. Kolner de purgationis secundum indumentum astrorum recta administratione. Gr. 1618.
- M. Sebitz de purgat. Diss. XIII. Arg. 1620.
- Nössler de purgat. Alt. 1628.
- J. Freytag de certa purgandi methodo. Fr. 1630.
- L. Gardinii medicam. purgant. Duse. 1631.
- H. Paschasy Purgatorium medicum. Hain. 1631.
- Pelshofer de purgatione. Vit. 1632.
- C. Tardy Hippocratica purgandi methodus. Par. 1636.
- Rolfink de purgat. Jen. 1638.
- Heunius de purgantibus. Gr. 1643.
- Macarius de purgatione. Jen. 1644.
- H. Courting de purgatione. Helmst. 1652.
- Chicot de purgandi ratione. Par. 1656.
- Bauhinus de necessario & perutili purgationis presidio. Bas. 1662.
- Ph. Grüning de purgatione. Lips. 1668.
- Hammerer Cachariologia. Arg. 1669.
- De Persyn Diss. de purgat. Vit. 1670.
- Bruno de natura purgant. nocua. Alt. 1672.
- — — de sanitate purgat. non indiga. Alt. 1672.
- — — de incongruo purgant. tempore Alt. 1699.

- G. W. Wedel de purgantibus recte adhibend. Jen. 1675.
 — — — de purgat. mechanica. Jen. 1702.
 — — — de elective purgantibus. Jen. 1720.
 J. L. Hannemann Aetiology facultat. purgacrisis. Hamb. 1677.
 J. N. Pechlin de purgant. medicam. facultate L. B. 1678.
 J. Thile de actu purgatorio. Vit. 1683.
 Vesti de purgatione. Erf. 1685.
 J. Müller de purgatione. Marp. 1686.
 Chr. Kursnerius de purgantium e foro medico proscriptione. Marb. 1687.
 A. Petermann de medicament. alvum laxantibus. Lips. 1702.
 G. Lemmers de purgantibus. L. B. 1693.
 O. Schwarz de medicament. purgant. & eorum operationibus. Bas. 1696.
 Fr. Hoffmann de purgant. specificis Hal. 1696.
 — — — de purgant. fortiorib. e praxi ejiciendis. Hal. 1703.
 — — — de purgant. selectis Hal. 1704.
 Redde witz de vero catharticor. usu. L. B. 1697.
 Fr. Sanchez liber de purgat.
 A. Vater Progr. de medicamentor. imprimis purgant. diversa operatione. Vit.
 Eya an estate purgat. ? Ultraj. 1702.
 Henninger Diss. de purgatione. Arg. 1709.
 J. Papirus de facultate medicam. purgant. Bas. 1710.
 C. van Gysen de purgantibus. L. B. 1710.
 Deprè de caute dandis purgant. in diebus canicularibus. Erf. 1714.
 J. Montecelli opinio de purgantibus. Ven. 1716.
 J. B. Spies de purgatione per alvum. Helmst. 1721.
 Ph. J. Düttel de virulenta purgant. indole. A. V. 1722.

- J. A. Fischer de medicament. purgant. natura & usu. Erf. 1728.
- Herriz de electione purgant. secundum instalem morbi. Geet. 1737.
- H. P. Juch de canto & incanto usu purgant. Erf. 1738.
- Ph. Douw & Gr. van den Lemmer de purgantibus L. B. 1739.
- M. Dickson de purg. Edinb. 1740.
- J. Fr. Catherus de catharticis quibusd. selectionibus. Fr. 1742.
- J. C. Laubmayer Diss. de modo operandi purgant. Hal. 1743.
- C. S. Scheffel de factis medicament. in genere, & in specie purgant. Gryph. 1747.
- Baier Diss. de abusu purgant. Alt. 1749.
- G. E. Hamberger de purgantibus. Jen. 1749.
- Langguth de purgatione frequent. veneno magis, quam panacea. Vit. 1751.
- G. H. Kannegiesser de remed. purgant. Kil. 1753.
- Bockmann de defecatione corroborante, & de nexu cutis cum intestinis. Gryph. 1755.
- S. G. Schröter de purgantium præsentim cui applicatorum agendi modo. Hal. 1757.
- J. G. de Pempelfort de diversa purgant. medicam, actione. Duis. 1760.
- Sauvages Diss. de catharticis. Monsp. 1762.
- C. Linnzi purgantia indigena. Ups. 1766, 1775.
- A. Westphahl de limitandis laudibus purgant. Gr. 1768.
- A. Duncan de alvi purgant. natura & abusu. Edinb. 1770.
- J. H. Liebhardt de generall catharticorum nodone & usu. Erl. 1796.
- Fr. F. Gehring Diss. de methodi laxantis & purgantis usu & abusu. Hal. 1796.

J. N. Seignette Diss. de medicament. laxantium abusa in gravidit. & puerpero, Gœt. 1801.

c. Carminativa.

Carminativa, carminantia, physagogæ medicamina vocantur, quæ flatulentiam levant, aërem elasticum intestina expandentem sursum vel deorsum eliminando. Non uno modo operantur, propterea specifica non sunt; nam expansionis & flatuum in intestinis non una est ratio. Quæ enim venit ex intestinorum laxitate flatulenta, tonicis, amaris, stomachicis, visceralibus sic dictis sanatur. Quæ venit ex spastica intestinorum strictura, antispasticis fugatur; atque sub frequen-
tissima spasmorum causa, debilitate scilicet, stimulantibus remediis & nervinis, aniso, cumino, chamomilla, mentha & similibus. Quæ denique venit ex sordium accumulatione, lenibus purgantibus aufertur &c.

R. W. Krause de Carminativis. Jen. 1699.

J. F. v. Cartheuser de Carminantibus. Fr. 1753.

J. A. Juncker de cauto Carminant. usu. Hal. 1-60.

J. G. Leonhardi de medicamentis flatum ventris absorbentibus. Vir. 1784.

J. G. Schröder Diss. de methodi physagogæ admixtæ. Hal. 1800.

d. Anthelmintica.

Anthelmintica sive antiverminosa sunt, quæ vermes ventriculi & intestinali tum

necant, tum & eliminant, quo in posteriori casu unice evacuantibus adnumeranda.

Dum vermes necant, eorum vitalitati contraria esse debent, & omni quoque vitalitati animali sepe contraria sunt. Hocce intuitu ad venenorū classem spectant; unde & intelligunt, hominū, infantūque præcipue sanitati & vita facilius periculosa evadere posse, quam tenacissimæ horum insectorum vitæ, quæ & tunc adhuc subsistit, ubi vermes in frusta discessi sunt.

Eluet ex eo, quantis sub cautelis eorum usufieri possit, & quam difficile nonnunquam sit vermes necare, quin aliud verminosis regris damnum interatur. Præcipue anthelmintica a majori irritabilitatis & debilitatis gradu contraindicantur, quoniam summe debilibus & heterogenea nociva e corpore eliminare sepe non licet.

Adnumerantur anthelminticis non solum drastica omnia, superius enumerata, dum veneno suo vermes & necant, & e corpore expellunt; sed etiam aliqua huc spectant, purgante vi minus donata, uti allium, asa fætidæ, alcali fixum, amygdalæ amaræ *), aqua calcis, semina cinæsive santoniæ, dictamnus albus, filix mas, cortex Geoffreæ, hel-

*) Non pressum ex amygdalis oleum, quod dulce est, sed ex muco earum destillatione adquiritum, in secula omnia momentaneæ, & etiam lumbricos necat; avibus omnibus infensissimum, sed & humanæ vitæ, præsertim in tenera etate suspectum.

mintocharon, mercurius in omni forma, nuces juglandes immaturæ, petroleum, saturnina, semina sabaillæ, spigelia anthelmia, stanni limatura, tannacatum, terebinthinacea, valeriana, vitriolum martis &c.; amarissima & nauseosa pleraque.

Sub certo respectu roborantia laxum intestinorum tubum, atque mucum incidentia acria, lymphamque & mucum adtenuantia, optima anthelmintica sunt.

Fr. Hoffmann de anthelminticis, Hal. 1698.

J. B. Gastaldi an dentur varia Anthelmint. qao pacto agant singula &c. Aven. 1715.

G. G. Stenzel de vermami venenis. Vit. 1741.

J. Ch. Lischwitz de plantis anthelminticis. Kil. 1742.

A. E. Buchner de Anthelminticor. usu & operandi modo. Hal. 1748.

Fr. X. Jugowicz de Anthelmint. Vien. 1770.

F. A. Nicolai de Anthelmint. Jen. 1775.

Abraham & Meyer cautele Anthelininticor. Göt. 1783.

J. Schäffer Diss. sistens Anthelmintica regni vegetabilis Alt. 1784.

B. Immutantia.

Vera quidem chemica contentorum ventriculi & intestinorum acrimonia esse vix potest, etsi hoc in primo animali laboratorio, ventriculo scilicet & intestinis facilius concipiendum foret, quam in secundis instantiis; deglutita tamen varia chemice acria laedere possunt organa hæc, antequam vere imminutur in natura sua, aut eliminantur, aut

vitam extinguant. Imo in infantibus lactantibus diu primarum viarum acidum subsistere potest, quod halitus oris & faciem fætor ad sensum demonstrant. Dantur ergo aliquo intuitu talia remedia, quæ in prima animalium culina reagente modo, naturam contentorum invertunt, proinde immutantia nominanda. Spectant huc & antidota contra venena adsumta, quæ mox obpositis viribus chemicam venedii indolem immutant, quemadmodum alkalina & absorbentia acidum acorem; mox vero obpositam solum impressionem organis inferunt, prouti acetum post opium adsumtum. Immutantium ergo vires in primis viis penitus relativæ sunt; arque pro dato diverso casu diversissima esse possunt, e chemieis fundamentis plerumque eruenda. Bolus, creta, cancerorum lapides, ostracodermata, magnesiae, unico tali intuitu fero, qua absorbentia scilicet, in officinis servantur.

C. Tonum augentia.

Denique autem nonnulla dantur remedis, quæ ipsum ventriculi & intestinorum tonum immutant & firmant, speciali fere stimulo, stomacho & intestinis summe grato, propterea stomachica & visceralia dicta; uti absinthium, calamus aromaticus, vinum &c. sed universim amara, aromatica & spirituosa huc spectant.

M. Sybling thesaur. de medicam. stomachicis. Bas.
1580.

- P. Antmannus de stomachicis. Lips. 1689.
 J. S. Henninger de remediis stomach. Arg. 1704.
 A. Normann de specificis quibusd. in imbecillitate
 ventriculi Ultr. 1707.
 Chrs J. Lange de remediis stomachicis.
 H. F. Delius de Visceralibus. Erl. 1773.

2. Pharmaea in urinarias vias agentia

In urinarias vias varia medicamina evidenter modo agunt, ut secretionem urinæ mox promoveant, mox & calculorum ibi latentium dissolutionem causare visa fuerint.

Iude ideæ & nomina A. Diureticorum & B. Lithontripicorum exorta sunt.

A. Diuretica.

Diuretica sunt, quæ lotii secretionem & excretionem augent. Actio eorum (exceptis cantharidibus, quæ absolute & semper in vias urinarias agunt) non specifica est, neque una ubique & eadem. Quidquid enim incitationem in toto sistente adauget, quidquid circulum humorum & una cum illo secretiones promovet, quidquid latitatem aquosum humorum multiplicat, quidquid rigorem aut spasmus solvit secerentium in renibus vasorum &c. hoc diureticam facultatem obtinere potest. Huc ergo præcipue pertinent:

a. Aquosa, præcipue tepida, acidula (præ-

aliis autem tartaroso acido imprægnata), magna copia ingesta, & decocta farfa vegetabilium, uti asparagi, bardanae, equiseti, ouonidis, sarsaparillæ, urtieæ &c. aquæ sotericæ pleraque & serum lactis.

b. Stimulantia, vinosa, spirituosa, principio æthereo donata, præ aliis apium, scenicum, juniperus, pettoselinum, terebinthina; acida mineralia dulcificata; ex actibus scilla & colchicum, nec non salia alcalina & calx.

Dum diuretica absolutas vires non exserunt, eorum indicationes certe difficulter etiam adsignari possunt. Eatenus ut plurimum prosunt, quatenus evacuato lotio absorptionem aliorum humorum in viam circulatoriam promovent.

G. W. Wedel de Diureticis. Jen. 1667.

J. Garbers de Diureticis. L. B. 1693;

G. D. Coschwitz de diurecos provocatione utili & noxia. Hal. 1724.

J. Chr. Lischwitz de plantis diureticis. Kil. 1730.

— — — — enucleæ circa administrati diureticor. ibid. 1739.

A: E. Buchner de Diureticis; eorum agendi modo & usu. Hal. 1745.

— — — — de Diuretic. salutari ac noxio usu. Hal. 1749.

— — — — de incempstiva Diuret. usu Hal. 1752.

J. H. Kniphof de Diureticis specificisi Erf. 1751.

J. van Heusde de Diuret. usu & abusu L. B. 1774.

E. Boose de cauto Diuret. usu Lips. 1782.

R. H. de Körber Diss. de medicament. urinam moventibus ex classe sedantium. Alt. 1797.

E. Lithontripcia.

Ad vesicæ aut renum calculum comminuendum vel dissolvendum sufficientibus viribus instruēta remedia, lithontripcia dicuntur. Dubitabitur interim merito, an remediis internis calculus dissolvi queat. Laudant empirici uvam ursi & calomel; ab alcalinis autem, calce & sapotie, præcipue ab aqua mephitica alcalina, in decomponendis calculi principiis plus sperandum est.

Causa non tam calculus in rene aut vesica solvi potest

Par. 1640.

J. P. Kind de remediis calcul. diffring. L. B. 1724.

J. H. Schulze ad dentor remedia, quæ calcul. in vesica comminuant? Hal. 1734.

J. Chr. Pohl medicam. lithontripcia anglicana revisa, Reg. 1731.

P. Bourgeois de calculo & remediis cum solventibus. L. B. 1744.

Cohen, Meyer, Calmann de calculo & lithontripticis. Göt. 1765.

J. Fr. Hoffinger selectus simplex medicam. lithontr. Vien. 1768.

F. C. Stipsics de natura & remediis calculi. Tyrn. 1774.

J. L. A. Müller lithontripticorum examen. Hal. 1797.

S. Pharmacæ in partes sexuales agentia.

A. Aphrodisiaca.

Aphrodisiaca, quæ venerem incendunt, specifica non dantur, sed varia in variis casibus

esse possunt. Neque indicatio talis facile in morbis exoritur. Si quæ latet specifica & absoluta ad partes sexuales actio in medicamine aliquo, unice in cantharidibus fors querenda erit, quæ, dum ad vias urinarias peculiari modo agunt, turgescientiam insimul sexualium partium causant.

C. G. Stenzel de cantharidibus & similibus, quæ vocantur Aphrodisiata. Vit. 1747.

B. Uterina.

Emmenogoga remedia, quæ menstruas purgationes urgunt; aristolochica quæ lochialem sanguinem pellunt; & echolica, quæ partum aut secundinas promovent, in uterum quidem vim exserere deberent; sed specialia non dantur, nam pro varia suppressionis causa, mox relaxantia, mox roborantia, mox stimulantia aut hervina uteri actiones expedient. Emmenogoga, ab ipsa morbosa mensium retentione, qua talia, vix unquam indicantur; contraindicantur vero ab omni graviditatis suspicione. Echolica ex pharmaceutico adparatu non facile perenda veniunt.

A. D.; Grundmann de medicam. uterinis. L. B. 1693.

J. J. Hering de medicam. uterinis. Lugd. 1711.

J. Juncker de Emmenagogis, eorū operandi modo & usu Hal. 1747.

J. B. Firbas de medicam. emmenagogis. Vien. 1759.
Toel Emmenologia. Goet. 1777.

IV. Pharmaca in cutem et corporis superficiem agentia.

Diaphoretica et sudorifera.

Dum movent insensibilem cutaneam transpirationem, diaphoretica sive diaphemica, dum autem ipsum sudorem carent, sudorifera vocantur medicamina. Solo fere intensionis gradu differunt.

A miasmate morbifico per cutem expellendo, a transpiratio subpresso, atque a sudore spontaneo levante, critico, indicata nonnullis visa sunt; minime autem recentioribus videntur. Nec, quæ talia, indicationi cuidam facile satisfaciunt, viribusque primariis, ut plurimum aliis agunt, quarum secundarius effectus in sudore producto consistit. Specifica ergo non dantur; sed quæ transpirationem & sudores movent, vel relaxando, vel irritando agunt.

i. Diaphoretica relaxantia.

Spectant huc antiphlogistica dieta, quæ constrictiohem vasorum cutaneorum a nimis vivida reactione oriundam solvunt; quemadmodum aquosa tepida, theata, decocta similia, potusque tepidi omnes haud stimulantes, præcipue acido quodam vegetabili, aceto aut oxymelle imbuti.

L

2. Diaphoretica irritantia.

Talia vi sua incitante, circulum humorum augente, secretorum vigorem promovente &c. actionem suam absolvunt. Suntque vel

A. Subhemetica sive alterantia, ut antimonialia, ipecacuanha in refrausta dosi, acuminatum, dulcamara &c.

B. Stimulantia, prout ammoniacalia, empyreumatica, camphora, opium, quajacum, sambucus, sassafeas, sulphur &c. Culicis balneorum, leisti & atmosphaera ad hancce quoque classem spectant; medicamentumque horum actionem multum promovet.

G. Koltinek de Diaphoreticor. usq. Jen. 1691.

J. Michaelis de sudoriferis. Logd. 1661.

Chr. Vater de medicam. diaphoret. Vp. 1683.

J. H. Herlin de sudore & sudoriferis. Lips. 1693.

J. H. Sievogt de sudoriferis. Jen. 1712.

P. F. Eysel de sudorif. Erf. 1712.

H. G. Lyer de sudorif. usq. & abaci. L. B. 1719.

J. Chr. Lischwitz de plantis diaphoreticis. Kil. 1734.

J. Chr. Henneus de modo agendi sudoriferorum. Goet. 1738.

W. G. Hesse de medicam. diaphoret. cursumque agendi modo. Erf. 1743.

G. H. Kaunegiesser de sudoriferor. abusu. Kil. 1744.

H. P. Juch de Diaphoreticor. modo agendi Erf. 1746.

J. Reusch de modo agendi medicam. diaphoretic. Marb. 1752.

C. P. Rehfeld de modo agendi remedior. diaphor. Gr. 1762.

H. G. Redell Diss. de diaphoret. methodo. Hal.
1797.

V. Pharmaca in partes alias externas
agentia, et externe applicari
solita.

- J. G. Deggeler Abb. von äusserl. Arzneyen. Herb.
1752.
- G. F. Gutermann von äußerlich. Aryneyen. Augsp.
1761. II. Th.
- J. F. Henkel von der Wirkung der äussérl. Arzn.
Berl. 1761.
- J. G. Morgenbesser Anleit. zur Kenntniss der
Wirkung äusserl. Arzneyen. Bresl. 1771.

Pleraque quidem, si non omnia supradictorum medicaminum externe applicata, in clismate exhibita, aut cuti illata eisdem fere medicatos effectus edunt, ac per os adsumta; nonnulla tamen eo scopo adhibentur externe, ut in superficie corporis vires suas exerceant, atque hæcce proprie adparatum pharmaceutico chirurgicum constituant, & vulgari sermone phar-maca exte-na sive chirurgi-ca audiant. Quorum actio ex supradictis (in Cap. de virib. medicam.) quoque eruitur. Suntque 1. Emollientia, 2. Adstringentia, 3. Anodynæ, 4. Irritantia, 5. Depilatoria, 6. Antiphtyriaca.

i. Emollientia.

Talia sunt, que fibram strictam laxant, stimuloque carent; prouti hoc superius de internis

2. Diaphoretica irritantia.

Talia vi sua incitante, circulum humorum augente, secretionum vigorem promovente &c. actionem suam absolvunt. Suntque vel

A. Submetica sive alterantia, uti antimonialia, ipecacuanha in refracta dosi, aconitum, dulcamara &c.

B. Stimulantia, prouti ammoniacalia, empyreumatica, camphora, opium, quajacum, sambucus, sassafras, sulphur &c. Calor balneorum, lecti & atmosphere ad hancce quoque classem spectant; medicaminutusque horum actionem multum promovet.

G. Kolfinck de Diaphoreticis. usu Jen. 1630.

J. Michaelis de sudoriteris. Logd. 1661.

Chr. Vater de medicam. diaphoret. Vir. 1683.

J. H. Herlin de sudore & sudoriteris. Lips. 1693.

J. H. Stevogr de sudoriteris. Jen. 1702.

P. P. Eysel de sudoris. Erf. 1712.

H. G. Lyrer de sudoris. uso & abuso. L. B. 1718.

J. Chr. Lischwitz de plantis diaphoreticis. Kil. 1734.

J. Chr. Henneus de modo agendi sudorificorum. Goet. 1738.

W. G. Hesse de medicam. diaphoret. eorumque agendi modo. Erf. 1743.

G. H. Kaunegiesser de sudoriferor. abusu. Kil. 1744.

H. P. Juch de Diaphoreticor. modo agendi Erf. 1746.

J. Reusch de modo agendi medicam. diaphoret. Marb. 1752.

C. F. Rehfeld de modo agendi remedior. diaphor. Gr. 1762.

H. G. Redell Diss. de diaphoret. methodo. Hal.
1797.

V. Pharmaca in partes alias externas
agentia, et externe adplicari
solita.

J. G. Deggeler Abh. von äusserl. Arzneyen. Herb.
1752.

G. F. Gutermann von äusserlich. Aryneyen. Augsp.
1761. II. Th.

J. F. Henkel von der Wirkung der äusserl. Arzn.
Berl. 1761.

J. G. Morgenbesser Auleit. zhr Kenntniß der
Wirkung äusserl. Arzneyen. Bresl. 1771.

Pleraque quidem, si non omnia supradictorum
medicamentinum externe adplicata, in elismate exhibi-
bita, aut cuti illita eosdem fere medicatos effectus
edunt, ac per os adsumta; nonnulla tamen eo scopo
adhibentur externe, ut in superficie corporis vires
suas exerceant, atque haecce proprie adparatum
pharmaceutico chirurgicum constituant, & vulgari
sermone pharaciaca externa sive chirurgi-
ca audiunt. Quorum actio ex supradictis (in Cap.
de virib. medicam.) quoque eruitur. Suntque 1.
Emollientia, 2. Adstringentia, 3. Ano-
dyna, 4. Irritantia, 5. Depilatoria, 6.
Antiphityriaca.

i. Emollientia.

Talia sunt, quæ fibrā stricātā laxant, sti-
muloque carent; prouti hoc superius de internis

pharmacis explicatum. Suntque easdem, quæ ibi memorata fuerunt; aquosa tepida, unguinea, pinguisa, laetea, mucilaginosa, amylacea.

Indicantur in partium vebementi incitatione, inflammatione vera, rigiditate, duritie.

M. Alberti de abuso emollient. in morbis chirurg.
Hal. 1743.

J. D. Grauen Abhandl. von den Erweichmitteln.
Lemgo. 1765.

A. G. Richter Pr. de remediiis antiphlog. externis.
Göt. 1780.

Eadem fere emollientia, dum acribus aut stimulantibus accidunt, tumores inflammatorios in subpurationem cogunt, & maturantia evadunt.

J. Chr. Holz. Diss. de maturantibus. Jen. 1790.

2. Adstringentia.

Sunt, quæ fibras laxas contrahunt, atonas indicant; superius quoque explicata. Sub varia vi-
rium intensione & modificatione, aut sub diverso secundariorum effectuum incitu diversas denominations nanciscuntur. Dum partes flaccidas strin-
gunt, Roborantia simpliciter; dum vulnerum & ulceram sanationem promovent Consolidan-
tia, Cicatrisantia, dum humiditates absor-
bent, Exsiccantia; dum haemorrhagiassistunt,
stiptica & Hæmostatica; dum congestiones humorum e partium laxitate oriundas resolvunt,
Discutientia; & dum denique putredinem a partibus jamjam corruptiis arcent, Antisepti-
ca dicuntur.

A. Roborantia externa.

Eadem omnino sunt cum illis interne agentibus, quæ in sectione de medicamentis excitantibus pertractata fuerunt. Specialius hoc pertinent:

a. Permanentia & stimulo fixo in organismum agentia, uti austera pleraque, cortices stiptici, peruvianus & quercinus, tormentillæ & bistortæ radix, guinini kino & laccæ, spiritus vini, saturnina, vitriola martis & zinci, acida mineralia, atque alumen.

b. Volatili, diffusibili stimulo agentia, quemadmodum absinthium, chamomilla, marrubium, mentha, melissa, rosmarinus, ruta, serpillum, thymus &c. vinosa, spirituosa, ætheræ.

Indicantur a partiali laxitate, debilitate, flacciditate & atonia.

Fr. Cattheuser de incitamentis mot. natural. exterratis. Fr. 1765.

— — — — de conservando, augendo robore per remedia externa. Fr. 1770.

B. Consolidantia.

Hæcce virtus a diversis medicaminibus relativo ad diversum ulcus modo obtinetur; plerumque autem hac illa spestant, quæ vulneribus laxioribus convenient, vulneraria etiam dicta; uti aquæ vulnerarie variarum compositionum, balsama subadstringentia, terebinthinacea, & tincturæ resinoæ, ex succino, myrra &c. Cicatrisantia omnino eadem.

organicarumque partium inertia sub circumstantiis putredini faventibus facile oriundam arcent, antiseptica dicta, ex classe tum roborantium, tum stimulantium quidem petuntur; præplacent tamen chirurgis pro externo usu camphora, cortex peruvianus & quercinus, salicis, fraxini, spiritus salis & vitrioli acidus, alcohol, acetum, vinum rubrum, terebinthina, myrrha; ex herbis absinthium, marrubium, ruta, scordium; e radieibus tormentilla, atque chamomilla & arnica e floribus.

Indicantur in partium gangrena non sphacelosa, atque inflammationibus huic stadio proximis.

Th. Grawe de putredine & antisepicis. Duish. 1782.

3. Anodyna.

Dolorem lenientia, specialia medicamina non existunt, sed pro diversa doloris causa, diversa erunt; quin & obposita esse possunt, mox summe emollientia, mox summo excitantia. Communiter tamen narcoticis plantis vis hæc adscribitur: foliis hyosciami, capitibus papaveris, opio &c., que autem sub vero inflammatorio stadio contrarios effectus exserere debent.

4. Irritantia.

Irritamentum cuti adhibitum, eandemque validius incitans, aut inflammandus, vario gradu & varia intensione agere potest. Tale erit mox Rubo-

faciens, mox Vesicans, mox Exuleans,
mox ~~Gauſticum &~~ substantiam corrodens.

A. Rubefacientia.

Hæc stimulo suo cutem, cui adplicantur, rubefaciunt. Epispasticorum, phænignorum quoque nomine veniunt. Suntque talia acetum forte, alcali volatile, allium, armoracia, cepa, euphorbium, fermentum panis, galbanum, piper, sinapis &c.

Indicantur ab inertia partium organicarum, atque ad obpositum alieni parti stimulum in cute inducendum, revellente, ut ajunt, scopo. Ad summam quoque excitantium remediorum implemandam conferunt. (Specialiores eorum indicationes therapia docet).

Hercul. Saxonia de phænignis. Pat. 1593.

J. Hickes de Epispasticorum usu. Edinb. 1776.

Bradley de Epispasticor. usu. Edinb. 1791.

Rougemont über die Zugmittel. Bonn. 1792.

B. Vesicantia

Hæc cuti adplicata non tantum ardorem, ruborem & inflammationem causant; sed etiam epidermidem elevant in vesicam sero plenam. Inserviunt huic scopo, præter rubefacientia diutius aut fortius adhibita, præcipue cantharides, earum tinctura & emplastrum:

Indicantur uti rubefacientia, sed ubi vehementius irritandi scopus & stimulandi; rarius ubi

epidermis a cute seperanda, aut ubi seri evacuatio instituenda. Posteriori modo adplicata, debilissim quoque feda ulcera relinquunt. (Plura in therapeuticis).

- R. Caju de Vesicantium usu. Ven. 1606.
- D. Tirelli Dilucit. de Vesicat. Ven. 1607.
- Obicius de Vesicatoriis. Vic. 1618.
- A. Massaria de abuso Vesicant. Ven. 1656.
- V. Martini de Vesicant. administras Ven. 1656.
- A. H. Faschius de Vesicatorijs. Jen. 1673.
- B. Janssen de Vesicator. Hardt. 1688.
- Sinnibaldi Apollo birrou. Rom. 1690.
- J. Fr. Ortlob de Vesicator. Lips. 1696.
- F. Santanielli dell' uso. de Vesicat. Ven. 1698.
- Schweicker de Vesicator. Fran. 1701.
- G. Ph. Neuter de Vesicat. usu. Arg. 1704.
- G. H. Crater de Vesicat. usu & abuso. Erf. 1704.
- G. Decharding scrutin. medic. Vesicator. Rost. 1713.
- Salomon de Vesicator. Vien. 1726.
- Baemeister de Vesicator. usu. Hal. 1727.
- Fr. Hoffmann de Vesicator. praestantia. Hal. 1727.
- — — — de Vesicant. circumsp. usu. Hal. 1736.
- T. Copius de Vesicator. Duisb. 1737.
- J. G. Bowden de usu & abuso vesicat. L. B. 1739.
- J. Perez de Vesicantibus. L. B. 1742.
- H. P. Juch de Vesicat. agendi modo & usu Erf. 1743.
- J. A. Zobel de modo agendi & effectib. Vesicant. Arg. 1751.
- A. E. Buchner de Vesicant. usu. Hal. 1765.
- A. J. Brandt de Vesicator. Vln. 1768.
- Timmermann de Vesicant. locis. Rint. 1771.
- Bose de Vesicatoriis recte uteudia. Lips. 1776.
- B. L. Tralle s usus Vesicant. salubr. & noxius. Berol. 1776.
- M. A. Reyfa de Vesicantibus. Vien. 1781.
- Douly de Vesicant. usu. L. B. 1784.

Ph. L. Usenb euz de Vesicator. Hal. 1785.

Hartmann & C. F. A. Benst Diss. de Vesicant.
usu & abusu. Fr. 1790.

Niemann de cantharisationis externæ effectibus.
Weissenf. 1791.

J. L. Pertsch de usu Vesicant. Jen. 1793.

V. H. Rube de remediis vesicandib. & rubefacientibus.
Marb. 1794.

C. Exulcerantia.

Artificialia ulcer a in superficie producunt,
atque subpuratione, quam causant, fonticulorum
sere vices agunt. Habentur ex cortice mezerei,
radice ranunculi variarum specierum.

D. Caustica (corrosiva).

Hisce substantia organica viva quævis arrodi-
tur, consuinitur, præcipue vero ubi delicatio-
vestimento testa, aut penitus eo orbata. Inser-
viant ad abscessus absque scalpello adperiendos,
ad carnem fungosam auferendam, cariem extir-
pandam, ad venena carni insinuata destruenda &c.
suntque ærugo, alumen ustum, arsenicum, anti-
pigmentum, alcalina fixa & volatilia caustica, calx
viva, acida mineralia concentratissima, butyrum
antimonii, lapis infernalis, mercurius sublimatus
corrosivus, præcipitatus albus & ruber, vitriolum
cæruleum; ex vegetabilibus pulvis herbe flammulae
Jovis, atque olea nonnulla stillatitia, præcipue
exotica, caryophyllorum, cinnamomi, cam-
phoræ &c.

Van Sanden Diss. de causticis medicam. Reg. 1697.

G. W. Wedel de Corrosiorum natura, usu & abusu
Jen. 1698.

J. W. Werner Diss. de medicam. corrosiv. Reg.
1740.

J. Junker de repicis. Ital. 1752.

Ipsissima, dum seniori gradu ad superficiem ulcerum leviter arrodendam adhibentur, detergentia sive de purantia habentur; aut etiam subpurantia, dum ulcerum subpurationem promovent.

H. Ludolfi de medicam. suppurant. modo agendi & usu. Erl. 1763.

5. Depilatoria.

Depilatoria sunt, quæ pilos à cute aferunt, eamque glabram & velut callosam relinquunt. Suntque :

A. Dropaces, sive tenacissima remedia adhaesiva uti pix, quibus emplastri forma applicatis capilli adeo tenaciter adherent, ut deinde vi externa, non quidem sine insigni dolore, evelli possint.

B. Philotra, quæ corrosiva quadam natura pilos, corumque bulbos fere destruunt, pilique nutritionem ulteriorem impediunt; prouti auripigmentum, calx viva &c.

6. Antiphtyriaca.

Talia sunt, quæ pediculos, aliaque insecta necant, & sugere cogunt; uti mercurialia præparata, terebinthinacea, oleum amygdalarum amarorum destillatum, & anisi, folia nicotianæ, ledi palustris, semen sabadille & petroselini &c.

CAPUT OCTAVUM.

DE DISPENSATORIIS.

Primis artis medicæ temporibus, ubi numerus medicorum exiguus adhuc erat, plurium seculorum spatio medici ipsimet legendis parandisque pharmacis operam dederunt. Tempore priscorum Græcorum autem occurunt tales jam, qui seplasiarii, Aromatarii, Pigmentarii, Unguentarii, Medicamentarii, Myropolæ, Pharmacopolæ, Circumforanei &c. dicti, inedicamina quedam vendiderunt; a nostris tamen hodiernis pharmacopolis multum distincti fuerunt. Copia medicaminum deinde aucta, numerosque morborum & ægrorum increscens, tales homines necessarios fecit, qui Apothecariorum, Confectionariorumque nomine pharmaca dispenderent. Vix quidem determinari potest, quoniam tempore ars pharmaceutica a medico practica separata fuerit; certum tamen est, Arabum

tempore eas jam separatas fuisse, scientiarumque inde in Europam transitu, nostris in terris ipsum hoc factum fuisse.

Postea, ubi provinciarum regimina magis magisque cognoverunt, quantum ad reipublice integritatem contribuat civium incoluntas, eo quoque respexerunt, ut medicamina publice divendita, eorumque preparatio ac distributio pharmaceopolarum ignorantie aut arbitrio non relinquantur. Sub publica ergo auctoritate prescriptiones, normasque ediderunt, medicaminum in usum communem divendendorum catalogum & preparandi modum comprehendentes. Talesque libri Dispensatoria, aut Pharmacopeæ dicebantur, publici sere codices pharmaceutici.

Cumque Pharmacologia & ars pharmaceutica cum genio atque progressu doctrinae chemice & therapeutice pari passu sere procedere soleant; hinc Dispensatoria illa zavis medicis semper suera adcommodata, atque serius a faragine ridicule compositorum medicaminum, simpliciumque superflua copia, nec non a fatuis omnibus & superstitionis remediis expurgata, dum ars medica indies divinæ simplicitati se adproximataverit, solis necessariis & utilibus medicaminibus contenta.

An autem cum Dispensatoriis hisce nostris simplicioribus redditis, medici simul hodierni omnes simpliciores in medendi sua ratione evaserint, questio mere exoritur, cui observatio quotidiana haud adservative respondet. Hinc medicorum horumce in gratiam sere, scienti & superstitione, certisque fatuis medicaminibus adherentis ple-

bis causa, nonnulla minoris efficacie pharmaca relictæ fuerunt, superflua quidem prudenti medico, non tamen dannosa, nisi in quantum melioribus sub morbo non substituantur.

In usum provinciarum nostrarum nostro ævo prodiverunt Dispensatoria dicta Austriae-Viennensis 1729. 1734. 1765, 1770. Fol.

Pharmacopœa austriaco-provincialis emendata, 1775. 1780. 1784. 1794. 8.

Pharmacopœa austriaco castrensis.

8. Viena. 1795.

Privata medicorum Dispensatoria, quæ vero publicam auctoritatem non habent, nec fors merentur, innumera fere sunt. Inter publica autem provinciarum Dispensatoria nominari merentur:

Pharmacopœa Collegii Reg. med. Edimburgensis. Edimb. 1774. 8.

Neues Edimburger Dispensatorium übers. von S. Hahnemann. Leipz. 1797. II. Th.

— — — — Londinensis. Lond. 1788. 8.

Londner Apothekerbuch übers. von C. G. Eschenbach. 8. Leipz. 1789.

— — — — Parisina S. Codex medicamentarius. 8. 1760.

— — — — Danica. 4. Havn. 1772.

German. von Schlegel. 8. Gotha 1776.

— — — — Suecica. 8. Holm. 1779.
germ. 8. Leipz. 1782.

— — — — Wirtembergica. Fol. Stutg. 1786.

— — — — Rossica. 4. Petrop. 1778. 1797.

- Pharmacopœa Rossica navalis. S. Petrop. 1794.
- — — — Helvetica. Prost. Alb. de Haller,
Fol. Basil. 1771.
- — — — Palatina. 4. Mainz. 1767.
- — — — Madritensis. 4. Madrid. 1739.
- — — — Lusitana. Fol. Lisb. 1711.
- — — — Amstelodamensis. Amst. 1714.
- — — — Leidensis. 8. Leid. 1720.
- — — — Hamburgensis pauperum. 8. Hamb.
1781.
- — — — Castrensis Boruſſica. 8. Berol.
1794.
- Dispensatorium reg. & eccl. Boruſſo Bran-
denburgicum emendatum & auctum. Vratisl.
1744. Berol. 1781.
- — — — pharmaceuticum Brunswicense
4. Brunsw. 1777.
-

PARS PRACTICA.

M

19. *Leucosia* *leucostoma* (Fabricius) *leucostoma* (Fabricius)

5

• 10

11

██

CAPUT NONUM.

DE PHARMACIS SIMPLICIBUS DISPENSATORII NOSTRI, EORUMQUE PRÆPARATIS PHARMACEUTICIS.

Sequuntur jani alphabetico ordine pharmaca in officinas nostras ex ultimi Dispensatorii austriaco provincialis An. 1793. repurgatione recepta, quorum tum cruda & simplicia, tum arte pharmaceutica præparata & composita in binis hisce capitibus pertractantur. In codicem nostrum pharmaceuticum commentarius *).

* Inservient quoque tironibus sequentes libri: Erläuterungen der neuen oesterreich. Militär-Pharmacopœ. Wien 1795. 1800.

Ordo rerum sequens erit.

1. Cujusvis pharmaci crudii characteristica descriptio premitetur, una cum notitia historica, quantum de ea rescire licuit.

2. Adnumerabuntur partes ejus usuales, in officinas recipiende, adjectis earum sinceritatis & adulterationis notis. Inde simul eluebit valor alphabetici syllabi, quo præstatur, ne partes ejusdem corporis diversa vi medicatrice pollentes, a se invicem disjiciantur in varias classes.

3. Adsignabuntur preparata pharmaceutica, quæ a crudis simplicibus nomina & vires adipiscuntur, atque in moderno Dispensatorio continentur. Quæ obsoleta sunt, nobis superfluerunt, & in officinis pharmaceuticis non habenda.

4. Mentio quoque erit, quænam composita pharmaca de lege prostantia, quodvis simplex ingrediatur.

5. Describentur vices, & proprietatibus eiusvis medicaminis physicis, praxique medica erendæ; tum generales, tum & speciales. Postiores vero, earumque justa applicatio & usus ad Therapiam specialem proprie spectant, quæ seque ac

J. C. Hackel kurzgef. Beschreib. der in die Pharmacopœ für österr. Staaten neu aufgenommenen Arzneykörper. Wien 1795.

Physisch therapeutische Erläuterung aller Arzneymittel in der verbesserten österreich. Provincial. Pharmacopœ. Von drey Aerzten. Wien 1796; 2 Theile.

pharmaceutica ars a Pharmacologia nostra penitus separatur, cujus limites transire nullibi placebit.

6. Dosis itidem medicaminum, quantum fieri potest & corpori humano non nocebit, in genere determinabitur. Sed specialioribus in casibus doses haec nimis relativae, nonnisi e legibus therapeutice stricte definiri possunt. *) Pro diversitate aetatis, consuetudinis, morbi ipsius &c. doses quoque diversae requiruntur.

7. Adnotabitur autem exactius forma medicaminum, qua quodvis optime prescribi & exhiberi poterit. Attamen & haec forma e therapeutice principiis non raro eruenda venit.

8. Denique scriptores de singularibus pharmaceuticis Monographi, & saltem vulgatores suo semper loco memorabuntur, ut Litteratura pharmacologica tironibus summe commendabilis minus negligatur. Ubi desunt Monographi, scriptores generales de materia medica, & armamentaria pharmacologica, si opus erit, in usum vocari poterunt.

*) P. A. Parent de medicamentor. dosibus. L. B.
1761.

H. F. Delius de dosibus medicam. refractis. Erl.
1765.

Eick de dosibus medicamentor. Duisb. 1779.

Fr. Th. A. Wagner & Döllinger de dosibus medicam. Bambe 1797.

PHARMACA SIMPLICIA,
quæ in officinis nostris vel tota ipsa
vel quorum saltem partes et præpara-
ta adesse debent.

Abrotanum Offic.

Stabwurzel, Gürtler.

Artemisia Abrotanum Botanic. *Artemisia fruticosa* foliis setaceis numerosissimis Lin. *Fruticulus* in montibus syriæ, Cappadociæ & Europeæ australis sponte crescens, apud nos in hortis culta.

Pars usualis. Herba (Summitates non florentes), mense circiter Julio colligenda, re- cens & sicca; foliis ramosissimis, setaceis, ex albo viridescentibus, saporis amari aromatici, odo- ris balsamici, penetrantis, quorum uterque siccan- do debilitatur. Parcam copiam olei destillati sub- peditat *).

*). Caracteres corporum medicatorum vere ad naturam depictos utplurimum desumti ex Cel. Chr. Mayr Dispensatorio universali, cuius libri magnum in hoc capite usum facio, quin ulteriores citationes paginis hisce infarciam. Specialiores, subtilius suisque descriptos qui desiderat, audeat ipsum auctorem, cuivis medico eo magis commendandum, quum & illa describat corpora, tum antiqua, tum & neoterica, quæ in nostris officinis de lege non

Præparatum. Conserva Abrotani ex recenti planta, ejus majores vires, cum duplo sacchari confecta.

Vires excitantes, stimulantes, resolventes; externe discutientes, antisepticæ. Empiricis uterina, antiæterica, antiphthisica, antipestilentialis planta dicitur.

Dosis. Manipulus unus vel seminuncia pro libra infusi aquosi aut vinosi. Conserva ad drachmas duas aliquoties in die.

Absinthium ponticum Offic.

Römischer Wermuth.

Artemisia pontica Botan. Artemisia foliis multipartitis, subtus tomentosis, floribus subrotundis nutantibus, receptaculo nudo Lin. Planta perennis in terris australibus, etiam in Hungariæ aridis locis hinc inde spontanea, in hortis culta.

tenantur, & quorum notione medicus tamen carere non potest.

Ad meliorem quoque simplicium medicaminum cognitionem adquirendam inter recentiores commendantur:

Van den Sande & Hahnemann Kennzeichen der Güte der Arzneyen, Dresden. 1787.

J. Arneimann Einleit. in die Arzneymittelkunde. Göet. 1797.

Schaub Abhandl. über die Güte der Arzneyen, Cassel. 1799. 2 Th.

J. B. Trommsdorff Handbuch der Waarenkunde. Erf. 1799.

Pars usualis. Herba (summitates non florentes) foliis teneris, tenuissime laciniatis, minus amaris Absinthio vulgari, gratiusque odoris & magis aromaticis. *Siccata adservatur.*

In creditur acetum antisepticum & aquam carminativam communem.

Vires stimulaentes, roborantes, propterea stomachicæ, anticachecticæ, anthelminticæ analogæ viribus Absinthii vulgaris, sed magis calefacentes. Externe discutientes, roborantes, antisepticæ.

Dosis uncia semis pro libra infusi aquosí, vinosi. Superflua planta, ubi sequens habetur,

Absinthium vulgare Offic.

Gemeiner Wermuth.

Artemisia Absinthium Botan. Artemisia foliis compositis multiſidis, floribus subglobosis pendulis, receptaculo villoſo Lin. Planta perennis communissima nobis, in locis ruderatis & ad vias spontanea.

Pars usualis. Herba (Summitates cum aut sine floribus), quæ mense Julio aut Augusto legitur, recens & siccata, foliis sessilibus, radicalibus & caulinis inferioribus compositis & multipartitis, superioribus minoribus, lanceolatis & simplicibus, coloris superne ex viridi cinerei, infra argentei cinerei, odoris nauseosi, fragrantis, saporis valde amari, subaromatici. Vires aquæ, vino & spiritui vini communicat.

Præparata. *Conserua Absinthii* ex herba recenti cum duplo sacchari. *Extractum Absinthii* ex decocto herbæ exsiccatæ inspissato. Libra una herbæ unclas tres extracti hujus equos largitur. *Oleum destillatum Absinthii* fragrans & non adeo amarum, limpidum, coloris viridis vel e fusco lutei. *Oleum Absinthij coctum* ex herba recenti cum quadruplo olei olivarum coctione ad humidi consumptionem & colationem obtentum. *Tinctura Absinthii composita* cum corticibus aurantiorum, calamo aromatico, gentiana & cinnamomo in spiritu vini rectificato digestis.

Ingreditur acetum antisepticum, electuarium antifebrile, emplastrum de melitoto, spiritum balsamicum, tincturam stomachicam & visceralem.

Vires stimulantes, roborantes, stomachicæ, anthelminticæ, specialius in febribus intermittentibus, cachexiis, primarum viarum debilitate & prava ob bilis inertiam digestione, nec non in morbis frigidis fere omnibus laudatæ. Nonnulli & narcoticam viam imputarunt huic plantæ, ex eo quod grayis capitis dolor & oculorum obscuritas sequatur usum ejus largiorem. Externe roborantes, insipitantes, propterea resolventes, antisepticæ, & Empiricis antipestilentiales. Ad ulcera inveterata, ad scabiem, ad tumores frigidos & ad febres intermitentes infantum ventriculo epithematis forma applicatae, etiam forma clismatis contra vermes laudatae leguntur.

Dosis. *Succus* plantæ recentis cum saccharo vel aliis varia dosi haud periculosus, nisi ex

stimulo metus. Conserva ad drachmas duas pluries de die. Pulvis herbe exsiccatæ a granis decem ad drachmam semis. Idem de extracto, volatiliori parte orbato, in mixturis, electuaris præscribendo, aut pilularum forma illis exhibendo, quibus amarities nimis ingrata est. Pro infuso aquoso, vino aut cerevisia medicata Uncia semis herbe ad libram; imo & major dosis pro balneo aut epithemate adhibetur. Oleum destillatum ad guttas tres & ultra pro eleosaccharo, certum antifebrile communiter dictum. Eodem scopo utrumque absinthiacum oleum spinæ dorsali illinitur, Tinctura absinthii cum aliis calescentibus composta, morbis ventriculi ex tono deperdito inservit, a guttis quindecim ad triginta ex aqua vel saccharo propinatur, vel mixturae immiscetur. Ceterum notandum — quod de omnibus tonicis & stimulantibus in decursu operis notari meretur — doses hasce non adeo ex legibus pharmacologicis, quam ex therapeuticis potius specialibus determinandas esse, utpote gradui debilitatis semper adaptandas.

Monogr. J. M. Fehrii Hierapica, vel de Absinthio analecta.

Acacia nostras Offic.

Schlehen.

Prunus spinosa Botan. *Prunus pedunculis solitariis*, foliis elliptico lanceolatis, subtus pubes-

centibus, fructibus rectis, ramis spinosis. Willden.

Frutex humilis, communissima ad sepes nostras & in apricis locis.

Partes usuales. *Flores*, qui mense Aprili colliguntur, pedunculis solitariis, corolla breviter petiolata, petalis quinque albis, subrotundis, emarginatis, cum perianthio monophyllo, quinquefido; odoris suavis, qui vero siccando perit, saporis subamari, qui infusione in aquam transit; principio resinoso scatentes. *Fructus* a plebe, sero autumno, quo maturi sunt, leguntur, officinas non intrant, medicinæ domesticæ inserviunt. Drupam rotundam presentant, cerasum minorrem æmulantem, obscure cæruleam, saporis valde austeri & constringentis, qui nonnisi gelu accedente mitigatur. Pulpa viridis succo scatet viscido, qui expressus utiliter in gargarismate ad relaxationem uvulæ & gingivarum atque pro vinis medicatis adhibetur. Corticem radieis, peruviano cortici substituere inepte quidam voluerunt.

Præparatum. *Syrupus florum Acciae* ex infuso florum recentium cum anatica sacchari portione debite inspissato.

Vires. Flores, qui unice officinas ingrediuntur, leniter alvum laxant; ab aliis vero purgantibus facile substituuntur. Inter anthelmintica & antiepileptica a nonnullis inepte referebantur, quin & sabulum renuum solvere dicebantur.

Dosis. Drachmæ duæ vel tres in aquæ Unctiis duabus aut tribus pro una dosi infunduntur.

Syrupi Uncia semis vel integra prescribitur, atque infantibus cochleatim exhibetur, donec purgentur.

Monogr. J. R. Spielmann *Acaciae officinalis historia*. Arg. 1768.

Acacia vera Offic.

Arabischer Schottendorn.

Mimmosa nilotica Botan. *Mimmosa spinis stipularibus patentibus, foliis bipinnatis partialibus extimis glandula interstinctis, spicis globosis pendunculatis Lin.* Arbor Aegypti, Arabie & vix non reliqua Africæ ineola.

Pars usualis. *Gummi arabicum*, quod ex arbore pro parte sponte stillat, atque per Turciam nobis adfertur in frustis globosis vel oblongis variae magnitudinis, solidis, siccis, fragilibus, semimipellucidis, albescensibus aut pallide flavis, fracturæ splendentis, odoris nullius, saporis satui & mucilaginosi. Quod vero ex aliquis arboris hujus immaturis expressis per inspissationem patitur, in frustulis rufescentibus advicitur, saporis acerbi & adstringentis.

In aqua gummi arabicum perfecte solvitur, limpidam cum ea solutionem efficiens; minime in alcohole vini & oleis; nec flammæ aëmotum ardet, sed intumescit, & in carbonem vertitur.

Dupla quantitas aquæ in fluiditatem mucilaginis crassioris illud redigit, & sexdupla in mucili-

ginem consistentiæ syrapi. Subigit talis mucilago & aquis miscibilia reddit olea, balsama, resinas, gummiresinas, pro parte etiam mercurium & camphoram. Obtundendis quoque acribus medicamentis inservit. In puro $\frac{1}{2}$ acidi saccharini latet.

Præparatum. Mucilago gummi arabici cum duplo aquæ parata.

In greditur taleolas catarrhales, pastam de althæa & pulverein guimmosum Haly.

Vires nutritentes, emollientes, lubrificantes, obvolventes. Quapropter exhibetur in muci naturalis defectu intestinorum sub dysenteria, in vesica erosa calculosorum, in exsiccatis a tussi faucibus atque in arrosione primarum viarum a venenis, & cantharidibus aliisque acribus interne adsumtis. Etiam externe ad clismata, & injectiones adhibetur, nec non fissuris labiorum papillarumque excoriationibus mucilago illinitur.

Dosis. In pulvere serupulus vel semidrachma aliquoties de die. Mucilaginis Uncia una pro libra mixturæ aut decocti (sed post colaturam addenda) sufficit. Urgentiores curatoriæ indicationes majores doses permittunt.

Simili virtute cum arabico gaudet *Gummi Senegal*, a celebri flumine denominatum, & ex Mimosa Senegal sudans, imo purius adhuc sic dicto arabico est, & pro illo passim venditur. Etiam cerasorum, prunorum nostrarum, gumiata exotica huic quodammodo substitui possunt.

Acetum radicale, acidum aceticum concentratum, ex solutione terrae foliate tartari siccissimæ cum medicata olei vitrioli decomposita, evolutum & destillatione obtentum, sale mirabili in retorta remanente. Addita cœtava parte magnesiae vitriariorum denuo destillatum, purissimum, oxygenisatum adquiritur, limpidum, summe volatile, gratissimi ferientis odoris & saporis, vase probe clauso adservandum.

Aceta medicata pluta, tum simplicia, tum composita, suo quovis loco memoranda; horumque acotorum oximel & oxisaccharum varium.

Oximel simplex ex acetō vini optimo cum duplo mellis debite inspissato.

Oxisaccharum sive syrupus aceti, ex aceto optimo cum duplo sacchari unica ebullitione in syrupum cocto.

Sales medii imperfecti & perfecti varii, acetis hydrargyri & plumbi inferius occurrentes, sodæ & ammonizæ hic memorandi.

Terra foliata tartari, Acetis sodæ Chem. sive soda acetata, sal medius ex alcali minerali cum aceto concentrato ad saturationem mixto obtentus & crystallisatus; crystallos formans longas, spiculatas, in spiritu vini & in aqua adeo solubiles, ut tres fere partes in quatuor partibus aquæ solvantur; in aëre quidem farinescentes (propterea vase clauso adservandas), minime autem huinescentes. Præfertur illi terre foliatæ, quæ cum alcali vegetabili fixo parari potest, atque facile in liquorem deluit, qui tamen liquor terra

foliatæ tartari ex aceto alcali vegetabili ad saturationem instillato & leniter evaporato juxta Dispensatorium nunc paratur.

Spiritus Mindereri, liquor acetis ammoniae Chem, ex alcali volatili sicco in s. q. aceti concentrati ad perfectam saturationem soluto exoritur, limpidus, dum bene paratus, odoris & savoris fortis, subtilinosi. In Gallia sal hicce forma sicca paratur, sal volatilis acetatus.

Aether aceticus denique, etiam liquo fano dy nus vegetabilis dictus, acetum alcoholæ dulcificatum sistit. Ex salibus nempe mediis, quos acetum ingreditur, oleum vitrioli instillatum illud dimittit, summe odorum purissimum & fortissimum. Duni nunc octo partes terre foliatæ tartari cum tribus olei vitrioli, & sex vel novem alcoholis retortæ immittuntur, atque unciae quinque lenissimo igne abstrahuntur, liquor sic obtentus denuoque rectificatus ætherenti aceticum exhibet, limpidissimum, odoris suavis, vini Rhenani similis, naphtharum qualitatibus donatum.

Adhibetur præterea acetum ad extrahendum principium medicaminum acre, & ad gummi seruaciam emollienda & depuranda, atque ingreditur diversa præparata & pharmaca composita.

Vires & dosis.

Aceto vires quidem vulgo antiphlogistice & æstui sthenico contrarie adscribuntur; sed, nisi maxima aquæ copia dilutum, vires otium possidet lenissime incitantes, adstringentes; præterea sudoriferas, plerisque venenis animalibus & vegetabilibus narcoticis, multum contrarias; specialius

laudabiles in hydrophobia, in scorbuto, mania & in siti fere omni febrili. Erythysmum nervosum immixuit. Externe vires exerit leniter irritantes, adstringentes, resolventes, putredine adversas; quare adhibetur vel per se, vel cum aqua mixtum sub nomine Oxyerati in contusionibus, sugillationibus, tumoribus, vulneribus, hemmoragiis, gangramis; varibus adtraustum in syncope & asphyxia; vaporis forma ad aërem corrigendum, atque in climate ad pertinaces alvi stipationes.

Dosis non periculosa, nam ad cibos condendos passim in magna sat quantitate adhibetur. Facile drachmæ duæ aut uncia semis pro dosi; Uncia una & plures in poto febricitantium.

Idem de acetō destillato valet.

Acetum radicale quoque easdem vires, sed concentratores possidet, proinde in parciori dosi exhibendum. Tanto validius autem pro externo usu erit.

Oxime simplex & syrupus aceti vires vere refrigerantes & antisthenicas exserunt; diuturniori usu primarum viarum laxitatem manifeste inducentes. Vis laudata pectoralis & expectorans mere relativa est ad morbi conditionem.

Dosis Uncia una & plures, vel per se linctus forma cochleatim, vel in decoctis & potibus refrigerantibus exhibenda. Pro edulcorandis medicaminibus non absque casus distinctione hoc remedio utendum.

Terra soliata tartari viribus gaudet egrediis resolventibus absque magno stimulo, diu-

reticis, lenissime eccoproticis, specialius laudandis in infarctu viscerum abdominalium, & omnibus inde pendentibus morbis.

Dosis a scrupulo uno usque ad drachmam unam & ultra, nisi purget, forma semper liquida aut electuarii, nullum saltem aliud vel metallum addendo. Liquor in paulo majori dosi exhiberi potest.

Spiritus Mindereri cum stimulo & irritamento resolvit more saluum ammoniacalium, peculiarius sudorifera & antispasmodica vi se commendat. Externe tumores frigidos & induratos solvit. Fortior omnino dum recens paratus. Etiam secca forma obtineri potest.

Dosis a drachma una ad unciam semis pro varia stimuli necessitate, cum vehiculo conveniente.

Aether aceticus penetrantissimum, volatilissimum & summe diffusibile remedium sistit, largam atmosphaeram adperta solum lagena spargens, oculis infestam. Ob vim summe incitantem in omni languore & debilitate utilissimum & gratissimum remedium. Externe quoque inunctus in locali debilitate summe incitans. Sed effectus hujus medicaminis valde transitorii sunt, uti omnium volatilium; proinde doses saepius repetenda.

Dosis interne a granis decem ad drachmatam semis pro casus diversitate. Decoctis semper frigidis addatur.

Monogr. C. A. a Berger de liquore acidō polychresto Aceto. Frst. 1717.

- J. L. Fickii de Aceto. Jen. 1726.
 S. Worthington de Aceto. Edinb. 1741.
 Chr. Sam. Gebauer de Aceto. Erl. 1748.
 Nic. G. Oosterdik de Aceto. Traj. 1762.
 N. Moritsch Diss. de Aceto. Oenop. 1774.
 J. H. Rahnii, Diss. de arcano tartari, sive ter. fol.
 tart. L. B. 1737.
 R. T. Hartmann de spiritu Mindereri. Frs.

Acidum muriaticum vide sal communis.

Acidum nitri vide nitrum.

Acidum vitrioli vide vitrioli oleum.

Aconitum, Napellus Offic.

Eisenhütlein.

Aconitum Napellus Botan. *Aconitum neomontanum?* Willden. *Aconitum euculli calcare aduncō obtuso, labio lanceolato revoluto bifido, galea convexa, foliis nitidis digitato quinquepartitis, lacinias lato lanceolatis, brevissime dentatis, pedunculis glabris.* Planta perennis in Germaniae locis nemorosis, præcipue in Helvetia, Carinthia, Austria, Silesia sponte crescens, quandoque etiam in hortis culta.

Pars usualis. Herba recentia, ante florescientiam colligenda, foliis amplis, ter, quater vel quinques partitis, laciniatis & acuminatis, glabris, supra profunda viridibus & nitidis, subtus pallidioribus, odoris, si teruntur, virosi, saporis amaricantis, intense acris.

Præparatum. Extractum Aconiti o

succo herbæ inspissato, coloris ex fusco rufi, saporis subsalsi, linguam ferientis; diu servatum vires deperdens.

Vires in majori dosi venenatæ, vertiginem, cæcitatem, paralyses transitorias aliasque nervosas adfectiones inducentes; in minori stimulantes, potenter resolventes, penetrantes, specialius in morbis chronicis arthriticis, rheumaticis glandulosis & obstructionibus viscerum laudabiles.

Dosis extracti a grano uno vel duobus in die paulatim adscendendo ad triginta & ultra; formu pulveris aut pilulari cum aliis extractis.

Monogr. Ant. L. B. a Störk libellus de Aconito,
Vien. 1762.

Manghini Epist, ad Störk, de Aconito. Vien. 1766.
Phil. Ad. Boehmeri de salutari extr. Acon. in
arthr. observ. Hal. 1768.

S. Abr. Reinhold de Aconito Napello. Arg. 1769.
J. L. Chr. Kölle spicileg. observ. de Acon. Erl.
1787.

Acarus vulgaris.

Calamus aromaticus Offic.

Kalmus.

Acorus Calamus Botan. Acorus scapi mucrone longissimo, foliaceo Willden. Planta perennis arundinacea, in fossis & aquis stagnantibus Europæ frequens.

Partus usualis. Radix primo vere aut sero

autumno effodienda & cante siccanda, longa, compressa digitum crassa, geniculata, spongiosa, coloris pallide bruni, odoris gratae fragrantis, saporis aromaticae, pungentis, subamari. Ne confundatur cum iride pseudonucoro. Vocatur etiam nautica radix, quia naviantibus ob usum antiscorbuticum adeo familiaris est. Saccharo condita aut spiritu vini digesta debilioris ventriculi hominibus in jentaculum servit. Aqua amaras partes, spiritus virg aromaticas extrahit. Indigenis aromatibus palmam facile praecepit, & vulgatoris medicie usus case meretur,

Præparatum nullum, posset tamen extractum spirituosum utile parari.

In greditur acetum antirepticum, tinturam aromaticam acidum & absinthii compositam.

Vires stimulantes, tonice, incidentes, specialius stomachico; quare magni usus in morbis trigidis, in chlorosi, in febribus intermitcentibus & in digestionis ex debilitate lesionibus. Dantur tamen idiosyncrasie, que hanc radicem non ferunt. Externe in carie laudatur.

Dosis in pulvere ad graanæ decem & ultra; in viño medicato a drachmis duabus ad Unciam semis pro libra, frigide infundendis.

*Monogr. J. Ad. Wedel de Calamo aromatico,
Jen. 1718.*

It. Cech. Martinellus,

Aerugo vide cuprum,

Agaricus albus offic.

Weisser Lerchenschwamm.

Boletus laricis Botan. Fungus horizontalis acanlis, subtus porosus, qui decorticatus officinas intrat. Crescit in Helvetia & montibus tyrolensibus, nec non in Carniola ex arbore Pini Laricis Lin. ubi terebinthinam stillare desinit. Figura & magnitudine hepar sere infantile refert. Optimus est, qui ex Aleppo advehitur, candidus, fragilis, levis. Sapor ejus dulcis ab initio, mox amaricans, dein nauseosus, parumque adstringens; odor recentis farinæ. Alcohol vires ejus medicatas extrahit, in resinosa parte residentes.

In g r e d i t u r extractum catholicum, similesque alias absurdas drasticas compositiones.

Vires anthelmintice, drasticæ, purgantes cum stimulo & torminibus, veterum opinione puitam eduentes, atque propterea asthmaticis inepte laudatæ. Ob viam tamen emenagogam aut vehementer potius irritantem, prægnantibus usus ejus interdicendus censebatur. Hodie superfluuus, melioribus in usum vocandis.

Dosis esset ad semidrachmam in pulvere, in quem tamen difficulter teritur, & qui intestinorum plicis nimis adheret, & tormina causat. Additis tamen extractis pilulari forma exhiberi po-

test. Melius drachinæ duæ vel tres infunderentur scopo purgante in vino aut spiritu viu.

Agaricus Chirurgorum.

Feuerschwamm.

Boletus igniarius Botan. *Fungus ex quercu* robore & aliis arboribus vetustis, *in primis* cæsis excrescens, acaulis, utpote in ligneam arborum compaginem penetrans, pulvinatus, convexo planus, unguiculæ equinæ figuræ, supra corticis, porosus, infra fistulosus, in medio mollis & elasticus. Utroque cortice abjecto nonnisi medulla malle istibus emollita adservatur in sicciissimo loco; communiter, excipiendis scintillis inserviens. Colligitur optime Augusto vel Septembri mense, & quidem optimus Fagineus & Tiliis innascens.

Vires. Internum nullum habet usum. Externæ vero ad sistendas haemorrhagias a Chirurgis applicatur, ea tamen cum cautela, ut ea superficies vulneri adaptetur, quæ cortici superiori non sunt contigua. Nulla stiptica arteriam contrahens virtus ipsi inest, sed mechanicæ arteriarum pressioni melius obsecundat, ac linteum carptum. Thrombus, qui ex hacce sanguinis mora enascerit, novum q. tergo adfluenti sanguini obicem ponit. A Brossardo An. 1751 oronium primo commendatus fuit,

Monogr. Hermant, ergo in arteriarum vulneribus tunc hemor. sistenda auxilium fungus maximus pulvigerulentus? Par. 1753.

Fr. Rubel de Agarico offic. Vien. 1778.

A. G. Richter Progr. de Agarico. Goetting. 1778.

Agrimonia Offic.

Odermennig.

Agrimonia Eupatoria Botan. *Agrimonia* fructibus hispidis, foliis caulinis pinnatis, foliolis oblongo ovatis, spicis elevatis, petalis calyce duplo longioribus Willden. Planta perennis ad sepes, vias & margines agrorum sponte crescens.

Pars usualis. *Herba* sicca, mensibus Majo & Junio colligenda, foliis ovatis, serratis, pinnatis, impari petiolatis, mollibus, pilosis, superne profundius, infra dilutius viridibus, odoris non ingratii, debilis, siccatione pereuntis, saporis subsalsi, amaricantis, leniter adstringentis. Obsoleta.

Vires non magnae, lenissime roborantes & resolventes; a veteribus Empiricis in affectionibus hepaticis, lienosis, multis encomiis laudatae; serius diaphoretice deprædicatae, quia infusum — uti omne insusum calidum. — sudores movet. Ob leviter adstringens principium, balsamicis ac vulnerariis herbis adnumerata quoque fuit, atque in phthisi pulmonum, renum, hepatis, nec non in angivis subpuratoriis commendata. Emenagoga, anticancroa vis huic plantæ imputata, ridicula. Radici antifebrilis virtus a nonnullis tribuitur.

Dosis minime periculosa. Infunditur (vel potius coquitur) Uncia semis vel integra pro co-

latura librae unius; idemque infusum gargarismatis atque injectionibus chirurgicis ad loca exulcerata servire potest. A solutione vitrioli martis ingerescit.

Monogr. Jo. Conr. Becker de Papaveri Gracorum seu Agrimonie viribus Fis. Ord. 1785.

A l c a l i, vide sal alcalinus.

A l c o h o l vide spiritus vini.

Allium Offic.

Knoblauch.

Allium sativum Botan. Allium caule planifolio bulbifero, bulbo composito, staminibus tricuspidatis L. in. Planta perennis in Sicilia & Helvetia sponte crescens, apud nos inter olera in hortis culta.

Pars usualis. *Radix*, bulbus compositus, albicanthibus membranulis vestitus, carnosis, succulentus, odoris gravis, penetrantis, proprii, non grati, saporis acris, subdulcis. Condimentum culinarare vulgatissimum.

In creditur acetum antisepticum.

Vires alcalescentes, incidentes cum stimulo, anthelminticae jam a Dioscoride commendatae & a romano Poëta Macro decantatae. Infusum bulbi vinosum in morbis mucosis, febribus intermittentibus & hydrope profuisse legitur. Læcteum bulbi infusum interne adsumptum, clismatis aut vaporis forma ad annum applicatum, vermes necare di-

citur. A Foresto allium quo antihydrophobicum non adeo inepte laudatur. Externe vim exercit rubefacientem.

Dosis haud serupulosa; quia communiter fereulis nostris larga manu immiscetur, imo crudum a pauperibus cum pauca comeditur, quod digestionem promovet, animam autem frigidam reddit, praecipue dum hesternum eructatur.

Monogr. Ge W. Wedelius de Allio. Jen. 1718.

Alb. de Haller de Alliorum naturali genere. Gott.

1745.

Aloe Offic. Aloe.

Aloe perfoliata Rota n. *Aloe caulescens*, foliis episiformibus dentatis erectis, floribus racemosis, reflexis, cylindricis Willden. Planta perennis in India utraque, praecipue in Africa & copiosissime in capite bonae spei crescentis.

Pars usualis. Succus gummiresinosus, qui vel sponte promanat ex foliis incisione vulneratis, & a radibus solis condensatur, vel ex foliis vi exprimitur atque inspissatur. *Aloe dictus*, cuius vero variae species occurunt.

Omnium vilissima est *Aloe cabalina*, a fecibus neutriquam depurata, nigra siccata, heterogeneis plurimis inquinata; saporis odorisque summa nauseosi, & propterea equis potius quam hominibus exhibenda, unde nomen habet.

Aloe hepatica in putaminibus cucurbitaceum adlata, purior longe est priori, compagis solidioris, impellucida, magis resinosa, coloris pro-

funde rufi sive hepatici, medium versus nigrescentis, odoris fortissimi ingrati, saporis nauseoso amari. Ex Capite bone spei, item ex insulis Jamaica & Barbados in Europam transfertur. Aloe socotrina in insula Arabica Socotra parata, in simili quidem adparatu, ac prior, advehitur, sed coloris est magis flavo rubri, in purpureum fere inclinantis, imo crocei, dum in pulverem redigatur, superficie magis splendor, & in frustula diffracta subpellucida, friabilior & magis gummosa, oloris minus ingrati, balsamici, myrrham mentientis, saporis amari quidem, sed subaromatici.

Omnium optima & purissima, pellucida, flava, sed & rarissime occurrens est Aloe Incisa, quæ nonnisi socotrina exquisitior esse videtur.

Aloe constat tam ex dissolubilibus partibus, scilicet resina & gummi, quam ex terra, solutionem omnem respuente. Proportio harum variat in diversis succi speciebus, & connubium gummi cum resina tam arctum est, ut menstruo tam aquoso resina, quam spirituoso gummi pro parte solvatur. Resina insipida & inodora fere est. Sapor odorque quin & ipsa vis purgans aloes manifestius longe latet in partibus gummosis, etenim resina quocunque modo sumta vix dejectiones efficit. Hinc Aloe socotrina, quæ plus gummi comprehendit, pro usu interno, hepatica vero pro usu externo adhibetur. Alcalina aloes amarorem & vim purgantem, multum infringunt.

Præparata. Tinctura Aloë simplex solutio scilicet succi hujus in sexduplo spiritus vi- ni, facile ex tempore paranda. *Tinctura*

Aloes composita, cum myrrha & croco confecta, vulgo *Elixirum proprietatis dulce*, mirabilis *Paracelsi compositio*. Idem *elixirum* cum octava spiritus vitrioli parte, tincturam *Aloes acidam* exhibet. *Massa pilularum Rifi* ex iisdem cum *elixirio* proprietatis ingredientibus pulveratis constat, cum *elixirio* proprietatis in pilularum massam facile congeturam.

Inreditur Aloe præterea extractum catholicum, pilulas purgantes drasticas & mercuriales, balsamum Schauerianum & Commendatoris, nec non unguentum de arthanita.

Vires valide purgantes etiam ab ipsa exterrna ad plicatione, anthelminticæ, menses & hæmorrhoides moventes, in minori dosi s' omachicæ. Ob istas vires pleraque universalia medicamina ingreditur. Prodest omnino prudenti sub usu leucophlegmaticis, chloroticis, pituitosis, verminosis, abdomine infarctis; nocet gravidis, hæmorrhoidariis, hefticis. Externe in ulceribus sordidis, fistulosis, verminosis, cariosis, subtilissime pulverata scopo depurante, antiputredinoso adhibetur. Ad morbos quoque oculorum externum in usum trahitur.

Dosis in *Substantia* scopo purgante adulatis a granis quindecim usque ad semidrachmam, plerumque in pilulis, cum sapone, extractis, aliisque coindicatis; scopo roborante, resolvente refractiori. *Tinctura Aloes simplex* interne vix unquam, sed tanquam mundificans a Chirurgis unice expetitur. *Elixirum* proprietatis

dulce & pilulæ Rusi, viribus purgantibus tonicas & resolventes simul juncas habent, facile ad serupulum unum & drachmam semis in die prescribi possunt, dummodo haec compositio aliquid arrideat. Eadem dosi elixirium proprietatis cum acidio exhiberi potest, de quo Paracelsus more suo multa promittit, quod tamē maxime solum digestionem adjuvat laxis, pituitosis & verminosis agris, quibus aloetica ceterum convenire possunt.

Mano. R. Raym. Mindereri Aloedarium Mardeo-
sticum. A. V. 1616.

Jo. Arn. Friderici de Aloe. Alt. 1670.

Jo. Henr. Schulze de Aloe. Alt. 1723.

Jo. Dav. Busch de Alocticorum abuso. Marp. 1781.

Jo. Andre. Murray Progr. succi Aloes amari India. Gott. 1785.

Thunberg de Aloe. Ups. 1785.

Chr. Lange de Elixir. propriet. Lips. 1660.

Ge. Stephens de Elix. propr. L. B. 1718.

G. W. Wedel de Elix. propr. Jen. 1719.

H. Ludolff de Elix. propr. Lat. 1745.

B. J. de Buchwald de pilulis Aloeticis. Erf. 1745.

Althæa, Bismalva   Offic.

Ribisch.

Althæa officinalis Botan. Althæa foliis tomentosis, oblongo ovatis, obsolete trilobis dentatis Willden. Planta perennis, que tam in hortis colitur, tum & sponte in Germania, Helvetia, Gallia, Belgio, Anglia, atque in insulis minoribus

Daniæ e solo argillaceo, humido crescit. Tota mucilagine scatet, præcipue junior.

Partes usuales. *Flores Althææ*, mense Julio colligendi, & siccandi, perianthio duplice, corolla quinquepetala, petalis obcordatis, præmorsis, russei coloris, odoris nullius, saporis mucilaginosi, amarescentis. *Herba* mensibus Junio & Julio autem efflorescentiam colligenda & siccanda, foliis simplicibus, cordatis, subdentatis petiolatis, tomentosis, coloris cinereo viridescentis, odoris nullius, saporis mucilaginosi, subamaricantis.

Radix ramosa ramis longis, calatum vel digitum crassis, intus alba, extus flava epidermide obducta, quæ in officinis abjicitur, odore carens, saporis subdulcis, mucilaginosi. *Radix* principio hocce mucilaginoso præ aliis plantæ partibus scatet, nam dimidium fere ponderis mucilaginem erogat, folia vix ad quartam partem, & flores ad minorem adhuc quantitatem. Hæcce mucilago infusione vel potius decoctione aquosa extrahitur, atque more aliarum mucilaginum, refrigerata in materiem tremulam semipellucidam transit, atque ad resinosa corpora subigenda applicari commode potest.

Præparata. *Pasta de Althæa* cum arabico gunimi, saccharo & albumine ovi. Species decocti *Althææ* quondam multiplices, nunc ex herba & radice *Althææ*, liquiritia & floribus malvæ constantes. *Syrupus de Althæa* ex decocto radicis cum sesqui altera parte sacchari. *Tabulæ de Althæa* cum saccharo & tragacanthæ mucilagine paratæ, *Unguentum de Al-*

thæa sive citrinum (a cirtina mercuriali proba
distinguendum) ex axungia, cera, resina pini, &
rebinthina & pulvere radieis curenta abisque
Althæa hodie paratur, quia mucilagines pro usu
externo emollienti inutiles; a plebe tamen hocce
nomine expetuntur.

In greditur emplastrum de mucilaginibus,
mal peitorale, species emollientes & peitorales.

Vires Althææ sunt mucilagineæ, emollien-
tes, relaxantes (antiphlogisticae), inviscantes,
pro parte nutrientes, sub certo re peclu anodynæ.
Usus ejus maximus in medicina, regina enim emol-
lientium est. Frequentissime properea præscribi-
tur in morbis inflammatoriis athenicis, præcipue
peitoris, in tussi, phthisi, in morbis sistematis
uropoeticis, quo libenter migrat; in dysenteria, &
in primarum viarum agritudinibus, ubi heteroge-
nea aut acrimonias inviscare, & muci naturalis de-
fectum resarcire scopus est. Ad obvolvenda
quoque medicamina acriora frequenter vehiculum
præber.

Dosis. Radicis Uncia semis, ad summum
integra per horæ quatrauenem coquitur pro libra
colatura. Sunt tamen, qui mala consuetudine ma-
jorem dosin pro eadem colaturæ quantitate & di-
tius coquunt, errore tum practico tum pharmaceuti-
co, quia nauseosum medicamen propinant, quod
gratum esse posset. Eodem modo herba Al-
thææ ad Unciam semis (manipulatim) infunditur
pro colatura libra unius. Flores autem ad
drachmam (pugillatim) eodem modo in infusis præ-
scribuntur, aut & sicci, species varios theatos

colore suo exornant. Non magnarum virium. Olim prostabant in officinis etiam semina, quae vero minus adhuc mucilaginosa sunt.

Externus Althææ usus æque magnus ac internus. Cismatibus laxantibus basin dat, cataplasmatibus emollientibus, maturantibus optimam herba consistentiam. Unguentum itidem relaxando, emolliendo, præsertim camphora armatum discentiendo agit, frequenterque in usum trahitur. Emplastrum mucilaginosa inutilia dixi.

A l u m e n c r u d u m . *Offic.*

Alum.

Sulfas acidulus aluminæ Chem. Argilla vitriolata. Sal imperfecte medius ex terra propria aluminoosa vitriolico acido supersaturata, saporis austeri, & ob prædominans acidum manifeste acidi, crystallos formans octoedras, claras, duras, aeris contactu in superficie farinescentes, in 16 circiter partibus aquæ calidæ, & 44 frigide solubiles, minime in spiritu vini, a quo & decomponitur solutio aquosa. In Anglia, Suecia & Germania ex nativa sua minera (schisto aluminari) elicetur, ferro magis minusve inquinatum. Prope Romanum vero e saxis excoquitur rubelli coloris, non a marte sed a terra rubra coloratum, romanum sive rubrum alumnen dictum. Album & vulgare, quod vero ex oppido Syrie Rocca venit, alumnen Rockæ, vel per errorem ruprum vocatur.

O

Præparatum. Alumen ustum. Crudum scilicet alumen igne fusum expulsa crystallisatione aqua intumescit & extenditur in massam impellendum, spongiosam levem, candidam, quam ustum alumen vocant, majori nunc aeredine præditum.

Ingreditur alumen syrum Kermesinum ad colorem exaltandum.

Vires Aluminis crudi sunt adstringentes, stipticae. Interne in erethysmo nervoso, in colica pictonum, in febribus intermittentibus, in diarrhoea pertinaci & aliis profluvijs & laxitate laudantur. Externe solutio aquosa ad haemorrhagias & laxitate, præcipue uterinas cohibendas, ad ulcera scorbutica & tumores laxos, ad anginas catarrhales & gingivarum laxitatem, tum & ad oculorum asthenicas inflammationes in usum venit.

Dosis interne ab aliquot (quinque) granis, ad scrupulum unum in pulvere aut mixtura. In majori dosi alvum movere, & haemorrhagias excitare dicitur. Pro externo usu, injectionibus aut collyriis drachma semis vel integra in Unciis sex alienjus liquidi præscribitur. Frustulum aluminis subpositorii forma anno inunissum, in ejus prolapsu laudatur.

Alumen ustum, arrodens & exsiccans remedium, a Chirurgis ad corrodendas carnes luxuriosas, parvis portionibus, sed saepius inspergendas adhibetur.

Monogr. Jo. Fr. M. Khyon de Alumine. Alt. 1715.

Jo. Fr. Fürstenau de Alumine. Rint. 1748.

Gerh. Andr. Müller de solutione Aluminis vitriolica, medicamento euporesco polychresto. Gieß. 1748.

Jo. Pet. Brinckmann de Alumine. L. B. 1765.

G. L. Seydler de Alumine, ejusque usu medico. Lips. 1772.

Jo. Lud. Lindt de Aluminis virtute medica. Gott. 1784.

N. Ries von den Eigenschaften und Zubereitungen des Alauns. 1790.

A m o n u m vide **G i n e n t o .**

A m m o n i a c u m g u m m i O f f i c e .

A m m o n i a k g u m m i .

Gummi resina ex India orientali atque Aegypto, præsertim ex Alexandria ad nos advecta, probabilititer in Lybia circa Templum Jovis Hammonis collecta, ubi ex magna quadam planta umbellifera stillare dicitur, quam non determinant Botanici. Duplex in officinis habetur. Gummi ammoniacum in panibus in massis magnis externe obsolete fuscis, interne ex albicante, rubente & profunde flavo variegatis, quibus copia inhibitor granorum lactei coloris, que unguis sive amygdala vocantur, arena, partibus lignosis, & seminibus anethi semini similibus intermixtis ad portatur. Guanmi ammoniacum in granis vel lacrymis vero in frustulis varie magnitudinis, albis vel flavescentibus, siccis, friabilibus, invicem concretiatis occurrit. Utrumque intet

digitos tritum mollescit, prunis impositum ardet, nonnisi in frigore in pulverem reditur, odoris est balsamici, fortis, ingrati ex alio & castoreo quasi mixti, saponis initio subdoleis, nauseosi, postea amari, subhaeris & resinosi; in oleis æthereis totum, in alcoholе vini ad diuidium, in aqua, quam colore imbuit lacteo, minus solvitur. Posterior species purior est priori, atque impurior externo, purior interno usui destinatur. De puratur pro usu medico, dum aceto emollitur, filtratur, evaporatur, dispersis semper volatileibus partibus. Omnis ejus & albescens superficies ex ad tactu aeris rufa redditur. Di se oridi jam notum fuit.

In greditur emplastra varia, diachylon cum gumami, diabotanon, meliloti, oxyeroceum.

Vires sunt leniter stimulantes, proinde in dato casu resolventes. Quare vulgo adhibetur in morbis pectorum pituitosis, in asthmate, in spuria peripneumonia, in obstructionibus viscerum, glandularum, in hydrope &c. Externe emollire dicitur, sed non absque stimulo agit, propterea resolventibus, discentientibus adnumeratur. Aceto emollium ad tumores frigidos articulorum aliquos commendatur, atque ob eandem vim predicta emplastra ingreditur.

Dosis interne a granis quinque ad viginti; in majori dosi leniter purgat. Optimus prescribendi modus in pilulis. In mixturis cum mucilaginibus subigi debet; aqua enim, aut aceto vel simplici vel scillitico solutum facile resinosam par-

tem dimittit. Decoctis nomisi frigescatis addendum. Diuturnus usus ventriculum molestat.

Monogr. Ern. Ant. Nicolai de Gummi Ammoniaci virtute. Progr. I. Jen. 1767.

Eiusdem. Progr. II. Jen. 1772.

Ant. Ulr. Wagner de gummi Ammoniacos. Gott. 1775.

Amygdalæ Offic.

Mandel.

Amygdalus communis Botan. *Amygdalus* foliorum serraturis insimis glandulosis, floribus sessilibus geminis Lin. Arbor in septentrionali Africa spontanea, in Italia, Gallia copiose culta. Germaniae etiam clima ferens.

Pars usualis. *Nuclei* ovati, complanati, pellicula brunea instruti, intus bipartibiles, albi, in apice corculum gerentes, saporis dulcis, laetei, cum fragrantia quadam. Dantur etiam amaracæ amygdalæ, saporis intense, sed non ingrate amari, subacris.

Præparatum. *Oleum amygdalarum* pressum, unguinosum, gratum & subdulce, non omnino limpidum, facile rancescens, & quo magis rancescit, eo magis limpidum. In spiritu vini non solvitur, nec aquæ miscetur, nisi macilagine subactum. Ex amaris æque ac dulcibus oleum hocce gratum, blandum, & subdulce obtinetur, nam amarities non insidet oleo expresso; ex ama-

ris vero ad $\frac{1}{2}$ tantum partem, ex dulcibus dimidium fere ponderis exprimitur.

Vires et usus.

Amygdalæ dulces, vel solæ, vel cum amaris aliquot ad gratiam oris junctæ, decorticatae seu epidermide private, ab Uncia semis ad unam cum libra aquæ tritæ emulsionem sistunt, quæ saccharo edulcorata & palato grata est, & vi refrigerante, sitim sthenicam sedante, involvente, leniter nutritive, & sub certo respectu anodyna gaudet. Hinc tantus est usus emulsionum in febribus inflammatorijs, sthenicis, in urinæ ardore & sub applicatione cantharidum, in doloribus ex ingestis venenis mineralibus &c. præcipue si adhuc mucilago superadditur. Simili ratione & oleum amygdalarum ope mucilaginis cum aqua mixtum idem præstat.

Oleum amygdalarum per se interne applicatum, dum recens & non rancidum est, scopo inviscante, lubricante, leniter purgante magnum usum habet, cochleatim vel solum adsumptum, vel mucilagine & syrupo mixtum. Externe quoque inservit vel pro clysmatibus, vel pro consistentiâ linimentorum, præcipue volatilium, cum spiritu salis ammoniaci parandorum; tum etiam ad cerumen aurium induratum epollendum, aut ad insectula in meatu auditorio externo necanda.

Amygdalæ decorticatae in dupla quantitate resinam Jalappæ optime subigit.

Amaræ amygdalæ suspectas vires possident, avibus quibusdam & gallinis veneno sunt, imo ipsis infantibus nocivæ, peculiarius iufestæ

vulpibus, Dioscordide jam testaute, canibus & cœconatis sere omnibus. Residua earum post olei expressionem pars, atque pellicula destillatione oleum æthereum largiuntur aqua specifice gravius, causticum, odoris foliorum laurocerasi, amarissimum, a quo ergo nucleorum amarities pendet. Et hocce oleum aves, insecta, vermes instantaneæ necat. An adeo tutum, quam certum anthelminthicum?

Monogr. Jo. Ulr. Hegner de Amygdalis. Bas. 1703.

H. P. Juchius de genuino Amygdalatum usu in medicina. Erf. 1733.

Petr. J. A. Daries Epist. de Amygdalis, & oleo amararum æthereo. Lips. 1776.

Amylum,

Kraftmehl, weisse Stärke.

Feculæ tritici macerati trituratique exsiccatæ, albissimæ, inodoreæ, insipidæ, insolubiles in aqua frigida, cum ea coctæ in pultem viscidam abeuntes.

Ingreditur pulverem gummosum seu Haly.

Vires nutritantes, glutinantes, obvolventes. Externe scopo siccante in intertrigine & exorationibus cutaneis, præcipue infantum a spurcitie, magnum ejus vetule usum faciunt. Male; dum citio fermentat & acescit.

Monogr. Jo. Fr. Cartheuser de Amylo. Frf. 1767.

Reufs de Diapasmate. Tub.

Anagallis Offic.

Hünerdarm, Gauchheit.

Anagallis arvensis Botan. *Anagallis* foliis indivisis, caule procumbente Willden. Plantula annua, qua sponte crescit in totius fere Europa urvis.

Pars usualis. *Herba* florens siccata, flore phoeniceo, corolla monopetala rotata, perianthio quinquepartito, caule quadrangulari procumbente, foliis ovato lanceolatis, late viridibus. Variat foliis ternis, quaternis, flore albo, umbilico purpureo. Probe igitur distinguenda ab *Alsine media* & *Veronica Anagallide* Lin. Tota planta principio volatili caret; sapor acerbus, amariuscus.

Vires huius plantae ab Empiricis tribuantur antispasticae, antiepilepticae, antimaniace. In hydrophobia ab antiquissimis medicis in usum vocata fuit, atque recentius a Kæmpf si o contra incredulos vindicata. Prophylactico scopo, demorsis a cane rabido scrupulus unus pulveris herbare siccata, quater in die porrigitur, & vulnera hoc pulvere inspergitur. Inepit sane, si alia meliora negliguntur. Nescio certe, quannam spasmi causam factua haec herbula tollere valeat. Propterea ab Hallero & Tissoto frustra tentata fuit.

A rusticis in ovium vertigine laudatur, atque in regionibus orientalibus succum herbare gossypio exceptum ad equorum cataractam incipientem adplicant.

Monogr. Car. Lud. Bruck de Anagallide. Arg.
1758.
Gotl. Nath, Schrader de Anagallide. Hal. 1760,

Anethum Offic.

Dille,

Anethum graveolens Botan. *Anethum fructibus compressis* Lin. Planta umbellata annua in Hispania, Lusitania, Turcia sponte crescens, apud nos hortensis, conditensis cucumeribus vulgariter destinata.

Pars usualis. *Semina* ovata, latere uno plana, altero convexa & ter striata, torosa, margine membranoso, dilute fusca, odoris fragrantis, saporis aromatici, calidi.

Præparatum. *Oleum Anethi destillatum*, $\frac{1}{6}$ fere totius, fragrans, moderate urens; quod in grēditat unguentum nervinum.

Vires stimulantes, carminativæ, incidentes, diureticæ; externe disstinentes. Lac augere dicuntur. Usus rarius, ob alia meliora.

Dosis in pulvere a scrupulo uno ad semi-drachinam; in infuso a drachinis duabus ad semi-Unciam pro variis stimuli necessitate.

Monogr. Jo. B. Karcherius de Anetho. Arg.

1734.

Angelika, Engelwurzel.

Angelica Archangelica Botan. *Angelica foliorum impari lobato* Willden. *Planta biennis umbellata generosa*, in Lapponia, Norwegia, etiam in Silesia, Austria, Helvetia in montibus & ad fluviorum ripas sponte crescens, in hortis nonnullis culta. *Omnibus partibus aromaticata est*, & moschum quodammodo redolat. *Ab Angelica sylvestri Lin. caute distinguatur.*

Partes usualis. Radix, sero autumno aut veris initio in secundo etatis anno effodienda, caute siccanda & non nimis dum, ne vermibus atrodatatur, servanda, magna, crassa, ramosa, extus bruna vel grisea, intus albida, balsamica & succo gummirosino scatens, odoris fragrantis, aromatici, in decoquendo moschati, saporis initio aromatici & dulcis, deinde subacris & amaricantis. Libra una radicis integrum fere drachmam olei essentialis largitur. Spiritus vini plures quam aqua medicatas partes extrahit.

Præparatum. Extractum Angelicae spirituinosum, ex tinctura radicis abstracto spiritu obtendum, colore profunde fuscum, saporem aromaticum referens, volatilissimo principio tamen destitutum.

In greditur radix spiritum aromaticum & Carmelitarum, atque tincturam balsamicam.

Vires sunt stimulantes, excitantes; sudoriferæ, carminativæ, leniter roborantes, propterea stomachicæ, incidentes Antisepticæ quoque dictæ sunt, & in peste, tum masticatione adhibitæ, prophylacticæ, tum interne alexipharmacæ summi-pere laudatæ. Majores laudes sibi promeruit radix in febribus nervosis, & omni vera debilitate cum viribus vitalibus prostratis; & subplet omnino serpentariam virginianam & contrajervam extraneas. Semina iisdem fere viribus cum radice gaudent, sed citius deperdunt.

Dosis radicis hujus varia, pro varia incitamenti necessitate; pulveris a granis deceim usque ad triginta; pro infuso drachmæ duæ aut & Uncia semis, aquoso & vinoso, libræ unius pondere. Infusum aquosum colore aureum induit, saporem acrem balsamicum, parumper amarum, odorem radici proprium. Extractum ad grana quindecim & longe ultra in mixtura, aut vino medicato.

Angustura. Offic.

Augusturatinde.

Cortex abyssinici fruticis (an Maugolæ glauce an Plumieri? Willden) ab Hispanis ex insula Angustura Indiæ occidentalis per insulam Trinitatis nobis advehitur in frustis convexis, diametri circiter sesquipollicis, vel minoris, longitudinis plurimum (ad sex) pollicum, lineam dimidiam crassis, diffractis splendentibus & resinosis, nun-

quam fibrosis, extus ex fuso luteis & albicantibus intus bruneis. saporis amari, subacris, subaloetici, aromatici, odoris debilis, specifici, nauseosi. Facile in pulverem teritur, flavedine rhubarbarum se re referentem. Aqua nihil, nisi amaras partes eruit, spiritus vini autem aromaticas simul. Usus hujos pharmaci ab An. 1786 per medicos Evers & William innotuit.

Præparatum quidem nullum de lege præscriptum, attamen extractum e decocto inspissato in plerisque officiis prostat,

Vires roborantes, resolventes, anthelminticae; proinde in omni debilitate, in febribus nervosis & intermittentibus, in cækexiis frigidis cum viscerum obstructionibus, atque in ventriculi intestinorumque laxitate sumnōpere laudandæ; viribus tamen peruviani corticis non penitus analogæ.

Dosis non absolute eadem. In pulvere a graniis decem ad semidrachmam & ultra, aliquoties in die. Gratiior serp pulvis, quam peruviani corticis, & pretio laerior. In decocto Uncia se mis vel integra pro libræ colatura.

Monogr. Fr. Meyer Diss. de cortice Angustura. Gest. 1790. Deutsch. 1793.

A. E. Brande Experiments and Observations on the Angustura Bark. Lond. 1793. Deutsch. durch Borges.

F. E. Filter Diss. de cortice Angustura, Jen. 1794.

Anisum stellatum Offic.

Sternanis, Badian.

Ilicium anisatum Botan. *Ilicium petalis* interioribus linearis-subulatis Willden. Arbor in Japonia, China & insulis philippinis crescens.

Pars usualis. *Fructus*, nomine anisi stellati veniens, ex sex plerumque vel octo capsulis stellatim in vicem junctis, compressis, unilocularibus, oblongis, aenatis, duris constans, ferrugineis, extus rugosis, intus glabris, nitidis, communiter margine superiori dehiscentibus, inferiori convexo, tumido, aspero; qualibet in capsula inclusum est semen ovatum, compressum, sub arillo fragili, nitido, glabro, badio, continens nucleum album, molleum, pingueum. Odore & sapore æmulatur semen anisi vulgaris vel fæniculi, sed magis aromatico, dulciori ac suaviori. Capsule ipsæ magis adficiunt linguam, quam semen, & hujus cortex magis nucleo, qui saporem cum leni aromate pingueum prodit. Semina plus olei ætherei destillatione exhibent, quam capsule seminales. Nuclei frigida pressione oleum unguinosum erogant grati odoris. In usum medicum plerumque & capsule & semina junctim adhibentur. Ad finem seculi XVI. per anglicum mercatorem omnium primo in Europam transferebantur. Ex Tartaria magna copia ad nos veniunt.

In greditur syrum mannatum.

Vires stimulantes, leniter incidentes carminativæ, ob suaveolentiam, medicinatum gratiam

exaltantes, & purgantium tormenta infringentes, in tussi catarrhalis laudatae.

Dosis in pulvere ad drachmam semis, & integrum aliquoties in die. In infuso drachmæ due & plures.

Monogr. Ant. Cassamajor, an nebuloso tempore seminis Badiani usus? Par. 1776.

Anisum vulgare Offic.

Gemeiner Anis.

Pimpinella Anisum Botan. Pimpinella foliis radicalibus trifidis incisis Lin. Planta annua, in Aegypto spontanea, in Germania, præcipue in Saxonia superiori & Thuringia copiose culta.

Pars usualis. Semina oblonga, parva, basi ventricosa, striata, vixidi fusca, ex duobus seminibus facie plana connexis coullata, saporis dulcis, aromatici, odoris fragrantis. Majora & matura semina seligenda. Omnem efficiaciam spiritus vini abripit. A Dioscoride & Plinio jam in medicum usum vocata fuerunt.

Præparata. *Aqua Anisi* seminum destillata, cum decuplo aquæ prægressa maceratione, ad medietatem abstracta. *Oleum Anisi* destillatum, minimo frigore (duim recens est) spissescens, ad Unciam unam facile ex libris tribus seminum eliciendum, utplurimum in cortice seminis latens. *Spiritus Anisi* (Manheimer Wasser) ex seminibus in octuplo spiritus vini maceratis,

destillatione obtinendus, omnem eorum efficaciam suscipiens.

In greditur electuarium pectorale, spiritum aromaticum, balsamicum, & salis ammoniaci anisatum.

Vires stimulantes, carminativæ, stomachicæ, sub certo respectu omnino incidentes, atque in morbis pectoris pituitosis & asthenicis specialius laudabiles.

Dosis varia. In pulvere grana viginti vel triginta. In infuso drachmæ duæ & plures. Aqua ad Uncias duas & plures in mixturis. Oleum ad guttas duas more vulgari pro eleosacharis. Spiritus ad drachmam semis & unam per se, ad duas drachmas & semiunciam in mixturis.

Monogr. J. S. Henniger Diss. de Aniso. Arg.
1704.

Anthos vide Rosmarinus.

Antimonium crudum, Stibium Offic.

Roher Spiegsglanz.

Sulphuretum Stibii Chém. semimetallum quarta parte sulphuris mineralisatum, ponderosum, striatum, fragile, nitens, coloris obscure plumbei, eoque digitos tangentes inficiens, insipidum & inodorum; in Galliæ, Saxonie, Bohemiæ & Hungariæ terrarum sinu obvium. Seligatur solidius & ponderosum, diffractum vix splendens, striis ex

cæruleo griseis, parallelis figuratum. Rejiciatur spongiosum & leve, irregularibus striis notatum, aliorum metallorum vestigiis inquinatum. Igne tractatum & liquatum, totum volatile est, imo & reliqua metalla, gravissimis nobilibus exceptis, secum abripit. Ab omnibus, etiam debilioribus acidis corroditur saltem, si non perfecte solvit, spiritus vini autem & aquæ solventem vim eludit, frustraque proinde in petias ligatum decoctionibus injicitur. Ad finem seculi XVI a Kunkelio omnium primo interne exhibitum fuit, venenis antea adnumeratum. Puriori suo statu & a sulphure liberatum, metallicum nitorem induit, & Regulus Antimonii seu Antimonium regulinum vocatur.

Præparata.

Aethiops antimonialis, sulphuretum hydargyri stibiatum, est mixtio anaticarum partium antimonii crudi & mercurii vivi, ad globulorum mercurii evanescientiam in mortario tritarum. Constat hicce pulvis ex 0,50 mercurii, 0,37 reguli antimonii & 0,13 sulphuris. Coloris sit nigri, ponderosus, nec Microscopio globulos mercuriales demonstrat. Ab Huxhamo primo commendatus.

Antimonium diaphoreticum non ab lutu ex tribus partibus nitri cum una parte antimonii crudi in crucibulo ignito detonatis param, constat regulo stibii acido nitri oxydato, arcano duplicato, nitro, & pauxillo alcali vegetabilis. Amoris saluis bisce reiterata ablutione in aqua principiis, renaret oxydata regulina pars albi coloris, quæ *Antimonium diaphoreticum*

ablutum officinarum sistit, sive oxydum stibii album. Pulvis insipidus, in aqua & spiritu viui insolubilis.

Butyrum Antimonii, murias oxygenatus stibii, varia methodo parari potest, quam optime vero obtinetur, dum juxta Dispensatorii præscriptiones due partes calcis sive croci antimonii sex partibus salis communis mixto, caute adfusis quatuor partibus olei vitrioli diluti destillantur, butyro in excipulum transeunte, atque sale mirabili in residuis remanente, sed abjiciendo.

Hepar Antimonii paratur ex partibus anaticis nitri & antimonii crudi seorsim pulverisatis & in cahdenti crucibulo detonatis. Massa dura splendens, ponderosa, hepatici coloris constat ex, duplicato areano & sulphuris acido antimonii regulo junctis. Aqua sufficienti edulcata & siccata Crocum Antimonii sistit, metallorum quondam dictum, (oxydum stibii sulphuratum semivitreum) qui a Veterinariis ad equos purgandos in usum trahitur.

Coctum vero hepar antimonii in multa aqua filtratumque, deponit sedimentum fuscum, quod edulcatum & siccatum prostat sub nomine sulphuris aurati Antimonii primæ præcipitationis (hydro sulfuretum stibii). Residuum liquidum adfuso acido v. g. aceto, secunda & tertia præcipitatione adhuc largitur simile præparatum, ast coloris magis aurantii, metallicoque principio magis orbuin. Inventum Basilii Valentini.

Juxta Dispensatorii prescriptiones pro justiori proportione & certiori stibii cum hydrosulfure unione, sulphur auratum Antimonii, sive oxydum stibii sulphuratum aurantiacum paratur, si Uncle undecim florum sulphuris cum septem Unciis antimoniis crudi pulverati in lixivio caustico concentrato ad perfectam sulphuris solutionem coquuntur, atque liquori filtrato instilletur spiritus vitrioli, quo usque precipitatum compareat, quod aqua eduleatum & siecatum semper 0,25 partibus calcis antimonii atque 0,75 partibus sulphuris & hydrogeni compositum est. Sit aurantii coloris, saporis & odoris nullius, cum sale ammoniaco tritum nullum exhibeat odorem urinosum, in crucibulo candenti penitus avolet, cum acido nitri non effervescat, & in lixivio caustico coctione solvatur, & per refrigerationem solutionis minime precipitetur.

Ex hocce pulvere in lixivio caustico cocto, eodemque post additum amygdalarum oleum evaporato & inspissato exoritur sapo antimonialis, tum simplex, tum resinosus varius, si loco olei amygdalarum resina jalapæ vel alia accipitur.

Analogum sulphuri surato preparatum est Kermes minerale, pulvis Carthusianorum, oxydum stibii sulphuratum rufum, cui parando pars una antimoniis crudi in pulverem subtilem iusi, cum quatuor alcali vegetabilis, & aqua sexdecim partibus coquuntur, liquorque fervidus filtratus quieti exponitur. Secedit tunc levis, ex rculo badius pulvis, qui aqua perfecte eduleatus &

in umbra siccatus servatur. In 100 partibus hujus præparati 48 partes sulphuris & hydrogeni, & 52 calcis antimonii latent. Sit coloris sanguinetini e fusco rubicundi, saporis & odoris nullius, tactu mollis, in s. q. lixivii caustici coctione penitus solvatur, refrigeratione autem iterum ex eo præcipitetur. A Glauberi quodam discipulo An. 1713 inventum fuit, atque Monachis Carthusianis qua secretum communicatum; 1719 vero a Monacho Simone divulgatum, unde nomen adquisivit.

Tartatus emeticus, tartris lixiviae stibiatu, multifaria methodo parari potest. Ad mentem Pharmacopœæ austriaco provincialis anatice partes croci antimonii & crystallorum tartari in duodecim partibus aquæ destillatae coquuntur, decoctio filtratur, evaporatur & ad crystallisandum reponitur. Crystalli collectæ & siccatae in pulvrem teruntur & servantur; coloris ex dilutissime flavo virecentis albi, saporis nauseosi, metallici. Optimus tartarus emeticus, qui $\frac{3}{4}$ reguli antimonii continet. In aqua solvitur; sed prævalet destillata, ne decompositio fiat.

Pulvis antimonialis, vulgo James powder ad inventoris D. James mentem paratus etiam mercurii portiunculam recipit; juxta nostrum autem Dispensatorium obtinetur, dum anatice partes antimonii crudi pulverati & cornu cervi rasi ad albedinem calcinantur.

Tinctura Antimonii simplex sive tar-
tarisata ex hepate antimonii cum alcali parato,
sive ex una parte antimonii crudi cum duabus al-

cali vegetabilis fusione mixta, adsuso sexduple spiritus vini rectificatissimi, donec spiritus fusco colore bene tintetus sit, digesta exoritur. Ejusdem librae tres cum saponis antimonialis uncia una tintetur am saponis antimonialem, vulgo sulphur Antimonii liquidum sistit.

Quondam plures Antimonii tincture in usu fuere, quarum anisata laudabilius. Plura quoque alia preparata antimonialia in usum medicum vocabantur, præcipue Antimonii vitrum simplex & ceratum, syrpus emeticus e priori paratus, cinnabaris antimonialis atque composita exinde multiplicissima, paucis nostris preparatis facile subplenda; præcipue tartaro emetico & sulphure aurato. Sic & vinum antimonialsum Huxhami ex vitro antimoniali in vino soluto, a solutione vinosa tartari emetici facile eliditur.

Vires & dosis.

Antimonii crudi vires sunt stimulantes, irritantes, subemeticae, propterea summopere solventes, diaphoreticæ, alterantes, incidentes, non raro purgantes. Laudatur ex hac ratione in rheumate non sthenico, in arthritide, rachitide, in scrophulis, atque obstructionibus & tumoribus aliis ex causa frigida.

Dosis varia. In pulvere a granis quinque ad scrupulum unum bis de die. Idem pulvis in pilulis, electuariis spissioribus. In petiam ligatum atque coctum aquæ vix aliquid de viribus communicit.

Aethiops antimonialis virtutes siu[n]l & mercurii possidet; quare in scabie venerea & aliis malis venereis inveteratis, præcipue in cutaneis & ossium morbis ex consimili causa laudari meretur.

Dosis in pulvere pro infantibus granum seminis vel unum cum aliis coindicatis, adscendendo paulatim ad tria grana & altius, dummodo vomitum aut ptyalismum non causet. Adultis ad grana decem, adscendendo ad viginti in die.

Antimonium diaphoreticum ob vires subemeticas, alterantes, sudorem mouere vallet, unde & desumvit denominationem suam. Non ablutum ob salinas particulas junctas, vires quoque solventes, incidentes, in frigidis pulmonum morbis specialius multum laudatas possidet. Ablutum vero a Boerhaavio jam absorben[tibus] fere adnumeratum, atque ob inefficiaciam vix amplius præscribitur. Tartarus emeticus tutior & efficacior utrumque nunc ex usu medico extrusit.

Dosis non abluti a granis dece[m] ad semi-drachmam, in pulvere, aut quia facile hunescit, in mixtura; abluti a granis viginti aut quadraginta, male in aquoso vehiculo, quia fundum petit. Non præscribatur cum cremore tartari.

Butyrum Antimonii causticas vires exserit, usui externo chirurgico destinatas, in ulceribus callosis, in staphylomate cornee, atque in vulneribus a cane rabido demorsorum ad venenum destruendum. Aqua dilui non potest, quin decomponatur.

Hepar Antimonii non nisi veterinariis medicis usitatum, ad alia potius preparata antimonialia adhibetur, precipue ad obtinendum crocum antimonii, & aquam olim benedictam Rulandi.

Sulphur auratum Antimonii viribus gaudet stimulantibus, potentissime resolventibus, alterantibus, emeticis in minima quandoque dosi. In morbis pectoris pituitosis & asthenicis, in cutaneis chronicis, in hydrope frigido, in viscerum & glandularum obstructione & aliis lymphaticis morbis, in arthritide, rheumate &c. maximo cum fructu adhibetur.

Dosis a grano uno adscendendo ad duo in die, vel & ultra, dummodo vomitum non causet.

Kermes minet ale easdem vires exserit, atque in iisdem morbis fere laudatur; ob partes vero plures regulinas minori dosi exhibetur, & raro plus quam semigranum propinari potest, quin vomitus sequatur. In Gallia emetico scopo adhibetur, quemadmodum tartarus apud nos emeticus.

Ambo preparata optime in pulvere, aut in pilulis prescribuntur.

Sapo antimonialis a Kämpfio multum lapdatus in viscernip abdominalium obstructionibus & glandularum, multum quoque laudabilis in morbis cutaneis inveteratis & lymphaticis, varia quidem dosi & adscendente dari potest, sed communiter a granis sex usque duodecim in die fertur ab zegris, quin vomitum moveat. Forma pilularis optima.

Tartari emetici vires ex denominatione patent. In minori dosi mucum incidit, resolvit,

stimulat, alterat, diaphoresin movet, alvum dicit, vermes necat; in majori vomitum ciet, atque exinde secundarii iterum effectus sperandi, anti-spasmodici, deobstruentes, concutientes &c. Propterea magnum in praxi usum promeruit, non solum ad heterogenea e primis viis, præcipue e ventriculo eliminanda, sed etiam in morbis pituitosis & lymphaticis, ubi humores incidere, solida inertia incitare, stases levare absorptionesque promovere scopus est, quemadmodum in tussi convulsiva, in frigidis pulmonum congestionibus, in hydrope, in ipsa paralysi, mania &c.

Dosis incerta, pro vario medendi scopo, pro varia ægri ætate, irritabilitate, idiosynsacia &c, multum varia. Scopo resolvente alterante $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{4}$ vel rarius integrum granum adultis in die exhibere licet; ad plenum vomitum autem excitandum, plerunque duo vel tria grana pro dosi adultis requiruntur. Ipsamet varia tartari emeticici præparatio incertitudinem virium ejus causat. Quare optimum est, ut omnis periculosa hyperemesis evitetur, grana tria vel quatuor in Unciis duabus aquæ destillatae dissolvere, atque cochleatum solutionem caute exhibere, donec vomitus exoriatur. Raro in pulvere prescribitur, quia sufficienti volumine caret, atque cum saccharo aut terra absorbente, præcipue cum salibus alcalinis aut & mediis acidum vitriolicum vel nitrum continentibus non uniter, quin decomponatur. In constipationibus alvi pertingacibus, in asphyxia &c. clismatibus irritantibus grana facile deceunt, & plura quandoque addi possint,

Insidet ceterum remedium, atque cautissime propterea exhibendum. Quandoque emetico scopo exhibitum insperate alvum tumultuatio movet, præcipue ubi jam aliqua in diarrhoeam proclivitas. Quandoque econtra alterante indicatione cautissime propinatum, vomitum causat.

Pulvis antimonialis vulgo James powder, etsi in Anglia quondam multum usitatus, atque per totam Europam fere qua arcanum divenditus, vires alias tamen non possidet, ac crocus antimonii quivis, subemeticas, alterantes, resolventes, sudoriferas. Sunt tamen, qui putant, acidum phosphoricum huic remedio inherens, alias illi modificationes tribuere.

Tinctura antimonii a guttis viginti ad quadraginta & ultra, scopo stimulante, resolvente prescribi potest in variis morbis, supra fere memoratis.}

Tinctura saponis antimonialis easdem cum sapone antimoniali vires possidet, paullisper fortius stimulantes, ab alcoholе adjuncto. Dosis a guttis quindecim ad triginta, bis, serius etiam ter in die.

Monogr. Gu. Rollfinky Diss. de Antimonio.
Jen. 1660,

Henr. Steiner de Antimon. plerisque ejus prepar.
& virtut. Basil. 1699.

Chr. Helwig h de Antim. Gryph. 1708.

P. Fr. Eysel de Antim. & medicam. nonnull. ex illo,
Erf. 1711.

Jo. Val. Pietsch de stibio veterum. Reg. 1715.

Jo. Dan. Reiseisen de Antimon. crudii in medicina
vnu. Arg. 1721.

- J. A. van der Vichte de Antim. *préparatis præcip.*
Duis. 1724.
- Jo. Casp. Dietrichm de selectis ex Antim. *remed.*
Bas. 1726.
- J. Stahl de salutari & noxio Antim. crudi usu. Erf.
1730.
- J. G. Käpfer de medicament. antimonial. Alt. 1732.
- Alex. Camerarius de Antim. Tub. 1735.
- M. H. Ingwersen de Antim. Traj. 1739.
- Mos. Ein de Geldereu de Antim. crudi usu interno tenu & effic. Duisb. 1742.
- Jo. Fr. Fürstenau de Antim. crudi ejusq. usu int.
Rint. 1748.
- Jo. Juncker de Antim. crud. usu interno. Hal.
1750.
- Jo. Hen. Zaencker de Antim. ejusq. virtute med.
Reg. 1753.
- Leop. Fr. Plappart de Antim. Vien. 1765.
- Wil. Saunders de Antim. Ediab. 1765. Deutsch
Altenb.
- N. Meusing de Antim. Vien.
- Fr. Schoenmez el Progr. de Antim. Heid. 1780.
- Chr. Ad. Hartwig de nonnullis Antim. *præpar.*
corundemq. usu med. Lips. 1783.
- Ern. Fr. Ebell de medicam. antimonial. differentia.
Gott. 1784.
- R. Herm. Stender analœcta de Antim. Gott. 1785.
- J. Fr. Ackermann de præcipuo Antim. usu. med.
Kil. 1785.
- Chr. G. Krälpenstein medicamentor. antimonial.
conspelus. Hafn. 1787.
- J. J. Westra de Antim. Gron. 1792.
- F. C. N. Théyne Diss. de Antimonial. varia indole
& virt. Hal. 1792.
- Wedelii partis & filii Diss. de Antimon. diaphor.
Jen. 1690. 1742.
- J. Chr. Scheider de Antim. diaph. L. B. 1705.

- J. H. Schulz de Ant. diaph. prepar. nat. & usu, Hal. 1738.
- Fr. Chr. Juncker Diss. de activitate Antim. diaph. Hal. 1770.
- Fr. Hoffmann de mirabili sulph. Antim. efficacia, Hal. 1699.
- M. Alberti de sulph. Ant. aurati usu medico Hal. 1737.
- Ja. God. Brendel de sulph. aurat. Ant. Gott. 1757.
- Phil. C. Fabricius de sulph. Antim. aurati eximio usu in arthrit. Helmst. 1759.
- C. Fr. Kaleschmied de natura sulph. aurat. Ant. Jen. 1763.
- G. L. Alsfeld de insigni usu sulph. Ant. aurat. in morbis a vit. lymph. ortis. Gieß. 1765.
- E. A. Nicolai de sulph. Antim. aur. Jen. 1763—65.
- Jo. Th. Ehrhard de variis sulph. Antim. aur. par. meth. ejusq. usq. med. Erf. 1775.
- Jo. Ern. Th. Guericke de sulph. Ant. aur. liquido. Erf. 1776.
- Chr. Koehler detto. Erf. 1782.
- Gerke detto.
- T. Bergmann de antimonial. sulphuratis. Ups. 1782.
- J. C. Dieithelm detto.
- Fr. X. Millars de explorata Kerm. minerali, efficiencia Arg. 1752.
- Cas. Ch. Schmiedel de Kermes minerali. Kel. 1754.
- Fr. X. Soetzer de Kermes minerali. Vien. 1757.
- Jo. Ern. Schaper de emeticis antimoniali. Rost. 1713.
- J. J. Kirsten de Tartaro emetico. Alt. 1764.
- Petr. Steele de Tart. emet. Edinb. 1770.
- Th. Bergmann de stibio tartarisato. Ups. 1773.
- J. Chr. Ostermann de Tart. emet. Gott. 1777.

- Ch. P. Buch de Tart. emet. præstantia. Erl. 1777.
 Höpfner von der Bereitung des Brechweinsteins.
 Weim. 1782.
 Aasheim de tartaro emetico, Hafn. 1787.
 Witting de Tart. emet. Got. 1789.
 Ch. Alb. Mayer de Tinctura Antim. tartaris. Alt.
 1728.
 A. Vater de Tinct. Ant. efficacia. Vit. 1739.
     Deutsch. Jen. 1769.
 Ejusdem de Tinct. Ant. varia præpar. Vit. 1732.
 S. P. Hilscher de Antim. ejusq; Tincturis. Jen.
 1743.
 Ph. Fr. Gmelin de Tincturis Antim. minus usitatis,
     Tab. 1759.
 A. E. Buchneri de Antim. variisque ejus tincturis.
     Hal. 1767.
 J. Chr. Dehne de præpar. Tinct. Ant. Helmst. 1776.
 Monogr. de reliquis Ant. præpar. apud nos non of-
     ficialibus vide in Baldingerio.

Aqua.

Fluidum limpidum, saporis, odoris nullius,
 e variis fontibus ob varia heterogenea contenta quæ
 admixta variuntur.

Præparatum. Destillatione in usum phar-
 maceuticum & medicum depuratur, atque sub no-
 mine aquæ communis destillatæ adser-
 vatur.

Vires ob fluiditatem, penetrabilitatem, com-
 miscibilitatem diluentes, nec minime stimulantes,
 antisthenicæ, refrigerantes, siti contrarie, a tem-
 peraturæ gradu plurimum dependentes, ergo cali-
 ðarum & frigidarum nequaquam eadem, sed mul-

tum diversæ & relativæ, in diæticis & therapeu-
ticis fusius pertractanda.

U s u s multiplicissimus. Interne pro vehicle
infusorum, decoctorum, mixtuarum, externe pro
materie balnearum, fermentationum, gargatismo-
tum, clismatum, injectionum, vaporum &c. qua
ultima forma specialius emolit & relaxat.

Monogr. Fr. Hoffmann de aquæ natura & virtuti-
bus in medendo.

- R j u s d. de Aqua medicina universalis, Hal, 1712.

Chr. Lud. Charisius de Aqua, ejusq. usu, in me-
dicina, Reg, 1716.

Nic. Creszenzo medicina del' aqua, Nap, 1727.

- L. Heister de Aquæ laudibus in medicina nimis,
Helmst, 1745.

- R. Lewis Untersuch. der Natur und Eigensch. des
gem. Wassers, nebst Beitracht. über seine medicin.
Kräfte, A. d. Engl. Stend, 1792,

A. F. Mustaph Diss. de usu aquarum medico.

Reliqui Auctores in diæticis institutionibus,
quo spectant, adsignabuntur, ubi & aquæ medi-
catae pertractabuntur.

Arcanum duplicatum Offic.

Doppelsalz. Dupliçatsalz,

Sulfas likivæ Ch e m. Alcali vegetabile vi-
triolum. Sal mediis perfectus ex basi alcalina
vegetabili fixa & acido vitriolico compositus, ex
residuo destillationis acidi nitrri obtentus, dum ni-
tri partes duæ cum parte una olei vitrioli tractan-
tur. Crystallos offert pyramidales, sexlatales

fere, irregulares ut plurimum, inter se cohaerentes, vitreas, albissimas, dum purum est, saporis nau-seosi, amaricantis. In aere humido non humescit, nec fatiscit, solvitur in octodecim partibus frigi-dæ, & in quinque circiter servidæ aquæ. Quod vulgo venditur, raro sincerum est; mox cupro vi-tiatum, quod ex adfusione alcali volatilis sub cœ-rulescentia; mox ferro, quod ex adfusione aquæ gallarum sub nigrescentia dignoscitur; mox acido prævalente syrupum violarum mutat, aut ab instil-lato alcali vegetabili turbatur. Pro usu interno ergo depuratione indiget. Nativum in regnis na-turæ non deprehenditur.

Sal medius hic tartaro vitriolato *Ta-cheniano* & sali polychreste *Glaseri* per omnia similis est. Cuius autem sal mirabilis facile substituendus.

In greditur pulverem antispasmodicum, eleætuarium purgans & contra vermes, atque aquam angelicam.

Vires sunt irritantes, incidentes, resolven-tes, in majori dosi purgantes; a Levreto in depositionibus lacteis specificæ laudatae.

Dosis pro vario scopo diversa; a granis de-œm usque ad drachmam unam in die, scopo sol-vente; purgante autem major, ad duas tresve drachmas pro vario casu. Etiam ad elismata ir-ritantia.

Monogr. Chr. F. de Lang de Arcano duplicato,
Erlang 1764.]

J. Fr. Kratz de Arcano duplicato ejusq. salubritate &
damno in corp. hum. sanitatem. Helmst. 1770,

Argentum, Silber.

Metallum nobile abunde notum. In lamellas subtilissimas extensum, prouti aurum, ad pilulas obducendas a nonnullis medicis adhibebatur & adhucum adhibetur pro illis ægris, qui omnis medicaminis saporem renunt.

Præparatum. Lapis infernalis, nitras argenti fusus, seu argentum acido nitri oxydatum, in sufficiente scilicet aquæ fortis quantitate solutum, solutione ad siccitatem evaporata & lenti igne liquata in modulos effusum, atque in vasis optime clausis servandum. Sit coloris e fusco nigri, quodammodo in album vergentis, fragilis, intus ex centro versus peripheriam radiatus, & in aqua destillata communi penitus solubilis. In aëre huimescat, minime autem mox liquecat, eito enim liqueceus rejiciendus est. Qui coloris est cinerei, vel viridescentis, vel qui cum spiritu salis amino-niæ volatili tritus colorem induit cæruleo-cescentem vel viridescentem, cupro est inquinatus.

Vires et usus. Hoc præparatum modice huimescatum animales partes destruit, comburit, primum albo, deinde nigro colore tingit eschara exorta. Quare ob viam suam causticam a Chirurgis loco cauterii potentialis ad venenum topicum venereum destruendum ad absuendas carnosas excrescentias, atque ad ulcera fungosa & lardacea aut callosa, nec non ad suppurationem excitandam, promovendam adhibetur. Aqua solutum, multumque dilutum ulcera detergit, staphylocœta corriœ consumit, aliquique in varium chirurgicum usum

vocatur. Internè venenum est corrosivum, escharoticum præsentissimum.

Argentum vivum vide *Mercurius*.

Arnica Offic.

Wolferley. Fallkraut (Panacea lapsorium).

Arnica montana Botan. *Arnica* foliis ovatis integris caulinis latioribus, geminis oppositis Lin. *Plantula* perennis in frigidioribus Europæ alpibus, & in Carniola prope Idriam indigena, acris cum amaritie, & trita levem fragrantem odorem spargens.

Partes usuales. Flores. Corolla composita radiata saturate lutea, flosculis radiis longis tridentalibus, parte ima papposis, mense Junio colligendi & siccandi. Luteum colorem referunt, dum a papposa parte separantur; odorem, dum terruntur, subbalsamicum, saporem amarescentem, acrem exhibent. Quandoque flores Inulæ dysentericæ, aut saliciæ, anthemis tinctoriae aut hypochæreos maculatæ Lin. inepte in officinis substituuntur.

Radix mense Martio aut Aprilio effodienda, calamum scriptorum & ultra crassa, inæqualis, fibrillis multis donata, extus fusco rubella, intus albicans, odoris gravis, fragrantis, nauseosi, saporis acris, subaromatici, amati. Tamen radix, quam flores in vitro probe clauso serventur.

Preparata. Extractum florum Arnicae ex decocto florum exsiccatorum inspissato, syrpus florarum Arnicae ex decocto florarum cum duplo sacchari inspissato.

Ingriduntur flores species resolventes.

Vires in diversis plantæ partibus diversæ. Flores resinosi, herba mucilaginosa potius, radix principio volatili seatens. Propterea radix arnicæ non nisi infusionem, aut decoctionem levissimam admittit, quam tamen ejusdem flores sat protractam requirunt.

Flores vim possident irritantem, cum stimulo resolventem, cardialgicam, subemeticas, alterantem. Usu meretur in febribus nervosis, pituitosis, soporosis, intermittentibus, verminosis; in arthrite, rheumatismo chronico, viscerum obstructionibus, paralysi &c. Collin, Stoll, alii. Externe in contusionibus, sugillationibus, paralysi. Acetum est antidoton contra deleterios ex incauto hujus plantæ usu effectus. Hahnenm.

Dosis florarum in pulvere a granis quindecim ad drachmam unam in die, cum melle aut syrupo grato electuarii forma. Ab H. Collinio hocce medicamen in febribus intermittentibus cortici peruviano substituebatur. In infuso-decocto drachmæ duæ & plures pto usu interno adhibentur, plures adhuc pro fomentatione externa. Extractum in pilulis aut mixtura ad grana facile decem aut viginti de die. Syrpus consuetæ dosi ad Unciam semis vel integrum.

Radix viribus gaudet stimulantioribus adhuc, peuentrantioribus & magis resolventibus, in diar-

rheis e debilitate intestinorum specialius laudabiles. Ob vires sic dietas antisepticas in morbis septicis & purulentis adhiberi videtur. In majori dosi vomitum causat, cardialgiam & tormina cum tenesmo.

Dosis adscendendo a granis decehn in pulvere; drachma una vel due in infuso. Präparceret vinosa infusio pro floribus & radice.

Monogr. Mich. Alberti de Arnica. Hal. 1719.

L. F. Meissner de Arnica. Prag. 1736.

A. E. Büchner de Arnica. Erf. 1741.

F. A. Schütt de viribus Arnici. Gött. 1774.

H. Collin Heilküste der Wohlverley. Bresl. 1777.

Item in anno med. contin. T. V.

Ign. Fried de viribus & usu Arnici. Vien. 1780.

A d. M. Birkholz de Arnici virtute propria & specifica. Lips. 1785.

Dollinger Fascie, obs. circa vires Arnicæ Bamb.

W. H. S. Buchholz über die antisept. Kräfte der Wohlverley. q. Erf. 1785.

Arum Offic.

Zehrwurzel, Aronwurzel.

Arum maculatum Botan. *Arum acaule*, foliis hastatis integerrimis, spadice clavato Lin. Planta perennis indigena in nemorosis & umbrosis Europæ temperatoris locis.

Pars usualis. *Radix*, mense Aprili, planta nondum florente colligenda, globosa & oblonga, digitum crassa, tuberosa, fibris paucis infra instructa, extus epidermide subbruna, quæ ab-

jicitur, vestita, intus alba, carnosa, odoris expers, succo lacteo acri seatens, linguam pungente & exurente, cutem tubefaciens. Siccando multum mitescit, hinc omni anno recens colligenda; immo fortiori igne tosta, aut aqua saepius lota insipida fit & farinacea. Spiritus vini optimum ari menstruum est.

Vires irritantes, stimulantes, incidentes, resolventes. Usus in morbis frigidis, pituitosis, cacheeticis, in ventriculi inertia, chlorosi, asthmate chronicō &c. Jam ab Hippocrate commendatus.

Dosis. grana decem ad drachinam semis & ultra, optime forma pulveris. In vino medicato qd duas & plures drachinas.

Monogr. G. W. Wedel de Aro. Jen. 1701.

J. Chr. Weitsch Diss. de Aro maculato. Erl. 1798.

Assa foetida Offic.

Stinkender Assand. Teufelsdrack.

Ferula Assa foetida Botan. Ferula foliolis alternatim sinuatis obtusis Lin. Planta umbellata perennis Persiae indigena, Hingisch dicta.

Pars usualis. *Assa foetida*, succus gummiresinosus, qui ex radice vulnerata aut dissecta lactis instar stillat, sole condensatur, & in massis variae magnitudinis ac figure nobis advehitur. Consistentia est cerea, fracturæ languide splendentis, coloris flavescens, rubescens, fuscis, interspersis molleculis albis, subpellucidis, odoris

tetri, alliaci, saporis subacris, amari, valdopere nauseosi. Dentibus subasta tenax est, calore manus mollescit. Plus gummosi quam resinosi possidet; & quidem juxta experimenta Celsi. Tropimissor f in unciiis quatuor Assæ fetidae, duæ uncie cum semisse gummi, septem drachmæ resine, quinque drachmæ fibrarum lignosarum, & grana 45 olei ætherei latent. Solutio aquosa lactescit, gummosas partes recipit, resinosas dimittit, etiam in aceto vini lacteo colore solvit; Alcohol resinam extrahit; ab oleis vix adficitur; oleum tartari cum spiritu vini mixtum, præter spiritum nitri dulcem propria Assæ fetidae, uti sere omnium gummi resinarum menstrua sunt. Quæ arena aut aliis heterogeneis mixta est, debili odore & sapore gaudet, rejiciatur.

Vires stimulantes, antispasmodicas, antihelminthicas, antiputredinosæ. Magnus ejus usus in morbis nervosis, in affectionibus hystericis, epilepsia, paralysi, in carie ossium, & ad pellendos vermes, præcipue teniam. Externe in tumoribus frigidis, ulceribus fœdis, carie & spina ventosa, atque in cancro. Pediculos quoque necat. In clismate contra meteorismum, diarrheam & dysenteriam ex debilitate.

Dosis varia pro casus diversitate, a granis duobus usque ad viginti & ultra in die. Ad cariem ossium duas quoque drachmas per pysthematum dederunt. Forma optima pilularis. Calore emollita assa fetida sufficit per se, nisi alia addere scopus sit, ad pilulas formandas. Addito

extracto aliquo absque pulvere, missa pilularis nimirum mollis exoritur. Cum vitello ovi subiecta in mixturi exhiberi potest illis, qui ferre possunt.

Monogr. Jo. Pondt de Assa testid. Gott. 1798.

J. B. Traunmündorf Zerglied. des 20. Attal. Attal.

S. G. Gmelin.

Astragalus Offic.

Römerwurzel.

Astragalus exscapus Botan. *Astragalus exscapus*, leguminibus lanatis, foliis villosis Jacq. Planta perennis in Hungaria crescentis, & hinc inde in Germania.

Pars usualis. *Radix simplex*, longa, teres, calatum aut & digitum minorem crassa, extus fusca, intus lignosa ex albo flava, odoris expers, saporis subadstringentis, ex dulci amariusculi.

Vires cardialgicæ, alterantes, leniter purgantes; diureticæ, diaphoreticæ nonnunquam, antiarthriticæ, dulcissimæ, mezereo &c. analogæ; non specificæ antisyphiliticæ? Reculit C. L. Pr. Winterl morbos venereos in Hungaria confinibus mulieribus radicis hujus ope sanari. In L. B. Quarini (in animadvers. pract.) casus nonnullos enarrat, qui tentamine cum radice hac instituto, vites contra venereum luem quodammodo confirmant.

Dosis Uncia semis vel integræ in decocto libra

maius. Decoctum istud quoad saporem infusum
liquiritiae prope accedit.

Monogr. II. G. Endter de Astragalo exscapo.
Gott. 1789.

J. A. L. Tietz de virtute Astrag. exsc. antivenerex,
memorabili exemplo confirmata. Frs. 1790.

Vide quoq. L. B. Quarini animadvers. præst. Gir-
zanner von der Lustseuche, ubi plantæ effigies.

Aurantium Offic.

Pomeranze.

Citrus Aurantium Botan. Citrus petiolis ala-
tis, foliis acuminatis Lin. Arboe sempervirens,
grandæva, fœcundissima, originis orientalis, sed
copiose in australi Europa, & apud nos in hyber-
naculis culta.

Partes usuales. *Flores*, naphæ dicti,
sæpius potius petala ilorum, oblonga, crassa, alba,
saporis amaricantis, subaromatici, odoris suavissi-
mi, qui vero siiccando omnis aufugit. *Folia* ova-
to-acuminata, tenacia, petiolis cordato alatis, su-
perne nitida, lète viridia, subtus pallidiora, ma-
nu trita odorem gratum fragrantem exhibentia;
saporis amarescentis, subaromatici. *Fructus*,
abunde noti, globosi, nonnihil compressi, umbili-
cati, quorum cortex exterior fulvus inæqua-
lis, copiose porosus, gratae fragrans, amarescens,
a fungosa interna & alba substantia purgatus, in

usu est medico, atque siccatus officinas intrat; mora vero facile corrumperit, nigrescit, mucorem contrahit. Pulpa membranosa, succosa, novemlocularis cum 18 seminibus subvatatis, callosis, grata sapida ex dulci acidu*la* dietetico usui inservit.

P r a p a r a t a. *Aqua* destillata florum Aurantiorum, *Naphæ* dieta, subtilissimi, gratissimi odoris. *Oleum* *corticium* *Aurantiorum* destillatum, dum recens, excolor & fluidissimum, ætate fuscum & in balsami crassitatem spissescens aere, aromaticum, calidum, raro sincerum, nisi domi paretur. In insula Curaçao idem oleum æthereum sub nomine Bergamotte ex corticis recenti mali maturatissimi exprimitur, gratius fragrantiusque priori. *Ricinosaccharum* *Corticium* *Aurantiorum* adterendo saccharatum ad poma paratur, aut & consueto modo ex trituratione drachmæ unius sacchari cum tribus guttis olei essentialis obtinetur. *Syrupus* *corticium* *Aurantiorum* ex corticibus recentibus in quadruplo vini optimi maceratis, atque cum dupla quantitate sacchari in debitam spissitudinem coctis. *Syrupus* *foliorum* *Aurantiorum* ex infuso foliorum siccatorum cum duplo sacchari inspissato. *Tinctura* denique *corticium* *Aurantiorum* ex corticibus siccis in sexduplo spiritus vini rectificati digestis.

In greditur cortex præterea aquam carminativam, tincturam absinthii compositam, & stomachicam.

Viros fructuum in pulpa analoptica,

siti contrarie, antiscorbuticæ; in corticee roborentes, stimulantes, stomachicæ, carminative; in ventriculi & intestinalium debilitate & flatulentia, in cachexiis variis, atque in haemorrhagiis & laxitate, præcipue uterinis, suminopere commendabiles.

Dosis corticum ad plures drachmas in infuso vino; in pulvere (slavido corticum) ad plura grana, gratiæ causa. Itidem Syrupus pro gratia ad medium vel integrum unciam in mixturis, decoctis, electuariis. Tinctura ab una ad duas drachmas in vehiculo requisito.

Vires florū, dum recentes lenissime stimulantes, nervinæ, antispasticae. Aqua naphæ odoris gratia ad Unciam unam vel duas mixturis immiscetur, sed recens sit oportet.

Vires foliorum tonicae, leniter stimulantes, specialius antispasmodicae. Usus eorum in morbis convulsivis, epilepticis multum invalidit. Rethysnum nervosum imminuere valent, utpote illo fere principio seatentia, quod in lauroceraso & amygdalis amaris deprehenditur.

Dosis in pulvere a drachma semis ad unam. In decocto Uncia semis aut una de die. Syrupus ab Uncia semis ad integrum.

Monogr. Laur. Heister de Aurantiis. Helmst.

1741.

J. B. Ferrarii, P. Nati, Monardes et Burggravii Diss. de eodem argumento.

Andr. J. Loof Diss. sistens historiam epilepsie foliis Aurant. persanatz. Gron. 1771.

Copaivahalsam.

Copaifera officinalis Botan. *Copaifera* foliis alternis, pinnatis, quadrijugis; foliolis altero latere angustioribus, alternis, exceptis ultimis Willden. Arbor generosa in Brasilia, Guinea, Maranhau & Antillis sponte crescent.

Pars usualis. *Balsamum Copaiæ*, quod ex arbore saceriata, bis vel ter in anno proficit tanta copia, ut trium horarum spatio 12 fere librae colligi possint. Liquidum resinosum syrupi consistenter, limpicum, primo albi, dein aurei coloris & spissius, americanus; gravis nec ingrati odoris. Oleis pressis aut telebinthina veneta sape adulteratum occurrit. In spiritu vini, naphtha & oleis ætherois perfecte salvitur; ope mucilaginis cum aqua miscetur.

Vires multum stimulantes, calefacientes, diuretice, urinæ peculiarem amaritatem induentes; externe vulneracæ. Incepte in gonorrhœa exhibetur, nisi e laxitate proveniat. Nocet ægris in hæmorrhagijs proclivibus.

Dosis ad grana decent, viginti & ultra cum saccharo; vel etiam forma liquida prægressa cum vitello ovorum subactione.

Mopogr. Dan. Nebel de Balsamo Copaiæ Heidelberg. 1740. 1, F. Hoppæ.

Balsamum peruvianum Offic.

Peruvianischer Balsam.

Myroxilon · peruvianum Botan. Myroxilon
foliis abrupte pinnatis bijugis, foliolis suboppositis
Willden. Arbor pulcherrima, tota resinosa,
in calidissimis provinciis Terræ firme Americae
habitans.

Pars usualis. *Balsamum peruvianum*,
quod vel sponte ex arbore vulnerata stillat, album,
limpidissimum, & apud nos rarissimum; vel ex
ligno, cortice & foliis coctione obtinetur, atque
per regnum Peruvianum nobis advehitur. Resina
fluidospissa, syrapi consistente, ponderosa, opa-
ca, coloris e spadiceo nigricantis, odoris suaviter
fragrantis, summe volatilis; saporis aromatici,
acris, subamaricantis. Cum oleis pressis non
misceatur, plerorumque aliorum etiam liquidorum
connubium renuit, cum oleis tamen genuinis æthe-
reis se conjungens, & postea in alcoholo solubile.
Adulteratur cum balsamo copaivæ, & cum succha-
ro tosto; imo & spurium arte paratur, ex gemmis
populi, styrace, benzoe, asphalto. Fraus non nisi
odore, præcipue sub combustione ab expertis de-
tegitur; & dum cum balsamo copaivæ contamina-
tum est, instillatio olei vitrioli effervescentiam &
fumum footentem excitat.

In greditur balsamum aromaticum seu Com-
mendatoris, & emplastrum stomachicum.

Vires interne stimulantes, externe vulnera-
væ, consolidantes, eadem ac prioris balsami.

Usus internus rarus, vel nullus; externe terebinthinacea nostra idem præstant. Phæmacon eo magis ergo superfluum, quod raro sincerum & purum sit.

Dosis interne a granis deoem ad viginti,
Externe cum melle ad ulcera.

Monogr. Fr. Hoffmann de Balsamo peruviano,
Hal. 1703.

Jo. Chr. Lehmann de Bals. peruv. nigro, Lips.
1707.

Bardana Offic.

Klette.

Arctium Lappa Botan. *Arctium* foliis cordatis inermibus petiolatis Lin. Planta perennis foliis maximis in omni fere Europa crescens, apud nos ad vias & in ruderatis locis frequens.

Pars usualis. Radix simplex, crassa, longa, recta, extus cortice nigricante vestita, intus alba, spongiosa; odoris nullius. nisi herbacei, saporis ex subdulci amaricantis, mucilaginosi. Mense Mayo colligitur & siccatur.

Ingreditur species decocti lignorum.

Vires diuretice, diaphoretice adsignatae, sed ab aqua decocti potius, quam a radice pendentes. Nescio cur purificantes & contra acrimoniam venereum laudatae.

Dosis Uncia una ad colaturam libræ unius in decocto, quod fatuum omnino.

Beccabunga Offic.

Bachbungen.

Veronica Beccabunga Botan. Veronica racemis lateralibus, foliis ovatis planis, caule repente Lin. Planta perennis ad rives & in fossis fluentibus apud nos copiosa.

Pars usualis. *Herba recentis* caule repente, foliis oppositis, ovato obtusis, dentatis, late viridibus, tota succulenta, saporis amarescentis, aliis antiscorbuticis minoris. Incunite vere colligitur, & soluendo recente efficax.

Præparatum. *Conserva Beccabunge* ex herba recenti cum triplo sacchari parata,

Vires leniter roborantes, resolventes, specialius antiscorbutice laudatae.

Dosis succi recenter pressi a semi uncia ad uncias duas vel tres, per se, aut cum sero lactis, aut cum aliis. Conserva ad Unciam semis superius in die.

Belladonna, solanum furiosum Offic.

Tollkirsche.

Atropa Belladonna Botan. Atropa caule herbaceo, foliis ovatis integris Lin. Planta perennis, in sylvis, locis desertis umbrosis & paludosis Austriae, Helvetiae, Italiae, Angliae, sponte crescents. Inter stirpes venenatas ferme primaria, in buccis præcipue lethifera.

Pars usualis. *Radix*, mense Martio fodenda & siccanda, longa, crassa, in plures ramos fibrosos divisa, extus & flavo fusca aut grisea, intus alba, succosa, odoris ingrati, pastinacei sere, saporis dalecis, subadstringentis. *Folia* mense Aprili colligenda, ovato lanceolata, tenuia, integerrima, magna cum petiolo brevi, juniora villosa, adultiora nuda, superne saturatius vitidia, subtus pallidiora, saporis & odoris ferme oleracei. Ob vim deleteriam separete siccanda, & saute ad servanda.

Præparatum. Extractum Belladonnæ ex decocto foliorum siccatorum inspissato.

Vires in majori dosi venenatæ, narcotice, deliria, vertiginem cum peculiari oris siccitate, dysphagia, & oculorum caligine causantes; ad 24 aut & 48 horas permanentes. In cantissima dosi potentissime resolventes, irritantes, sudoriferæ, antispasmodicæ, specialius in cancro a Degenero & Gredingio exhibitæ & laudatæ, serius in prophylaxi contra hydrophobiam post mortuum canis rabidi, in ipso furore, in diris convulsionibus, in hydrope optato cum effectu tentatæ. *Folia* externe resolventia, qua anodynajam a Galeno in cancro applicata.

Dosis. Pulvis radicis & foliorum incipiendo ab uno grano vel duobus, adscendendo paulatim ad decem vel quindecim in die. In infuso scrupulus unus herbare pro decem unciiis aquæ ad usum internum, cochleatum adscendendo. Idem infusum, vel & saturatius pro externo usu in ulceribus can-

grossis, Extraeūm a grano seatis ab initio, ad-
scendendo ad unum bis de die, cum saccharo.
Quod ex succo foliorum paratur extraēum, effica-
cias est. Imo in radice major, quam in herba
officacia.

Monogr. J. M. Fabri strychnomania. A. V. 1677.
J. J. Mardorf de Maniacis a Solano furioso. Gieß.
1691.

Chr. H. Erndt ex veneno salus. Lips. 1701.
M. Alberti & Oerlinger de Belladonna tanquam
specifico in canero. Hal. 1739.

Tib. Lambbergeri lectio inaug. sist. Ephemeridem
personati carcinomatis. Gron. 1754.

Th. Gataker de usu interno solani. Lond. 1757.
(Refutat).

Will. Bromfield obs. pract. de solano ac Bella-
donna.

J. C. Bellot. utrum in canero Bellad. usus? Par.
1760. r. C. Coste.

Th. G. Timmermann pericul. med. de Bellad. Rint.
1765.

A. G. Plaza de Atropa. Bellad. Lips. 1776. r. Darie.

B. Fr. Münc h de Bellad. effic. in rab. canina. Gott.
1781.

J. H. Münc h obs. pract. circa usum Bellad. Gott.
1785.

— — — — Beob. bey angew. Bellad. Stend. 1790.

J. Fr. Ludwig de Bellad. ejusque usu in Vesania.
Jen. 1799.

Bellis minor Offic.

Gänseblümel. Maßlieben.

Bellis perennis Botan. Bellis scapo nudo
Lin. Plantula in pratis nostris copiosissima.

Partes usualis. Flores compositi, flosculis tubulosis flavis, radiis albis. In horis culi variant. Odor nullus, sapor exiguis, subamariusculus, levissime adstringens. Folia oblongo-ovata, floribus magis mucilaginosa, ceterum earundem qualitatum.

Vires roborantes? vulnerarie, pectorales nonnullis habite, refrigerantes aliis. Cur magni viri in asthmate & phthisi futilam hanc plantam laudarunt? Infantes in majori dosi purgare dicuntur.

Dosis Uncia semis pro libra infusi aquosi.

Monogr. J. P. Eyselii Belliographia s. de Bellide.
Erf. 1714.

Dan. Faber de Bellide minore. Heidelberg. 1721.

Benzoe. Assa odorata Offic.

Benzoe. Wohlriechender Assand.

Styrax Benzoën Botan. Styrax foliis oblongis acuminatis subtus tomentosis, racemis compotitis longitudine foliorum Lin. Arbor copiose crescens in insula Sumatra, item in Java & regno Siamensi.

Partes usualis. Resina arbore per longitudinem incisa parce obtenta, in magnis massis nobis adportata, impressionibus canute notatis, vel adhuc canna tectis, siccis, duris, fragilibus, operis, rubicundo bruneis, quibus multæ inspersæ super moleculæ albæ vel flavescentes; odoris, præcipue si pruvis inspergitur vel incalcescit, suavis, penetrantis, saporis subtilis ac aromatici. Flam-

mæ admota inflammatur, in alchohole tota solvitur. Optima censetur, quæ rubescens, mæulis candidis, amygdalarum instar notata, ab inquinamentis pura & suavissimi odoris est. Unicolor, brunea, nigrecessens, impura rejicienda.

Preparata. *Flores Benzoës* (acidum benzoicum essentiale) sicca destillatione in cucullum papyraceum sublimantur; crystallos formant argenteas, leves, subulatas, lineares, ad tactum saponaceas, odoris debilis benzoini, saporis subacidi, sauces irritantis; in ære invariables, in alchohole & lixivio alcalino optime solubiles, cum creta via humida mixtas effervescentes. Ulteriori destillatione protracta, cum flavescentibus floribus oleum butyraceum adscendit, fragrantis & suavissimi odoris. Tinctura Benzoës ex solutione resinæ in octuplo alchololis parata, profunde ex flavo rubicunda, ex diffusa aqua lactescens, tumique lac virginum vocata, cosmeticæ fine a mulieribus adhibita.

Ingreditur spiritum balsamicum.

Vires interne stimulantes, resolventes, incidentes, etsi raro adhibitæ. Laudantur in asthmate frigido, in chlorosi, in mensium subpressione & laxitate, in hysteriasi. Externe discutientes, vulnerariae, albo-cosmeticae. Præsertim ad suffimenta.

Dosis a gravis quinque ad decem & ultra cum saccharo; aut in pilulis cum aliis gummiferulaceis & extractis. Oleum immetne ad guttas tres in hysteriasi, externe ad paralysin.

Tinchira ad ulcera puræ, ad dentes cari-

sos & gingivarum laxitatem. Cura aqua scopo
cosmetico.

Berberis Offic.

Weinschädlung.

Berberis vulgaris Botan. *Berberis racemis simplicibus pendulis, foliis obovatis ciliato dentatis.* Willden. Frutex ad sepes & in sylvis nostris copiose habitans.

Pars usualis. *Fructus*, mense septembri legendi, baccae scilicet ovato cylindricæ, umbilico fusco notatae, uniloculares, cum seminibus duobus oblongis, in racemos congestæ; dum maturæ, amœne rubentes, grato, acido, subadstringente sapore præditæ, succulente, qui succus gratia & virtute vix succo citri cedit.

Præparata. *Rotula berberum*, ex saccharo cum succo berberino patet. *Syrupus berberum*, ex succo cum duplo sacchari.

Vires refrigerantes in astu sthenico, siti contrarie; aliis adstringentes, antisепtice. In febribus universim, frequenter in usum a medicis trahuntur.

Dosis non periculosa. Succus pauperibus leco succi citri ad unciam unam pro libra liquidi adhibetur. Rotula & syrupus ad sitim fallendam vacia dosi.

Bolus alba Offic.

Weißer Bolus.

Terra argillosæ analoga, griseo alba, friabilis, subpinguis, ex Germania atque Moravia obtenta, variis principiis composita. Ob vim quamdam adstringentem & siccantem a Chirurgis, etsi raro, in externum usum adhibetur; interne nunquam. Ex officinis exulari meretur.

Bolus armena Offic.

Armenischer Bolus.

Terra argillosa orientalis, etiam in Gallia, Bohemia & Episcopatu Salisburgensi occurrens, ad tactu pinguis, lingue adhaerens, saporis parum constringentis, coloris e flavo pallide rubri; cum acidis mineralibus vix effervescens. Ob vim imputataim adstringentem, in primarum viarum laxitate, hæmorrhagiis &c. inepte applicatur, melioribus substituendis.

Dosis a granis decem ad triginta & plura nisi ex mole terrestri damnum.

In greditur emplastrum defensivum rubrum.
Monogr. A. R. Kisewetter Diss. de Bolos Vien
1766.

Borax Offic.

Borax.

Borax sode alcalescens Chem. Alcali minerales boraxatum, seu sal medius ex acido boracis (sale sedativo Hombergii) & soda predominantem compositus. Natus, Tincal dictus, in India orientali & occidentali occurrit, terra inquinatus, a Venetis & Belgis purgatur, & soda supersatura. Crystallos format sex lateras columnares (vendibilis irregulares sunt), majores, solidas, semipellicidas, albas, saporis alkalini, amarescentes ex spbdulci. In aere farinescit, in duodecim partibus frigidæ, & in sex calidæ aquæ perfecte solvit, in igne facilime fluit, & cum spuma intumescit. Depravatio ejus cum alumine, tum sapore dignoscitur stiptico, tum difficiliori liquefactione, & precipitatione terre aluminosa ex instillato lixivio tartari; inquinatio vero cum sale geminae crepitatione super igne se manifestat.

Borax tartarisata in capite de tartaro occurret.

Vires leniter irritantes, resolventes, astringentes. Interne inmenstrua, urinas pellere dicuntur, externe ad maculas cornæ delendas & ad cristas sanandas adhibetur.

Dosis interne scrupulus unus vel semidrachma in vehiculo aquoso, sale alio nullo addendo.

Monogr. Ch. D. Meltzer de Borace. Reg. 1720.

Mich. Alberti de Borace. Hal. 1745.

J. G. Medelius de Borace nativa. Hal. 1749.

- Jac. Kaas Diss. sist. obs. quas. i. de Bor. Ult. 1769.
 Jo. M. de Rhoer de Boracis & salis sedat. orig. atq.
 usu. Gron. 1778.
 P. J. Hartmann de Borace ammoniacali. Frst. 1779.
 Chr. G. Gruner de virtute Boracis medicinali dubia
 Jen. 1784.
Neumann exercit. de Botace.
 G. F. C. Fuchs Vers. e. naturl. Gesch. des Borax.
 Jen. 1784.

Bryonia Offic.

Zaunrübe.

Bryonia dioica Jacq. *Bryonia foliis palmatis,*
seabris Lin. Planta perennis ad sepes nostras
vulgaris.

Pars usualis. *Radix* fusiformis, præ-
 grandis, brachium sæpe crassa, caruosa, succulen-
 ta, extus flava, intus alba, odoris herbacei natu-
 seosi, saporis acris, amari; autumno effodienda,
 siccanda, siccatione vero mitior evadens.

Vires interne purgantes drasticè, anthel-
 mintice; externe discutientes, resolventes cum
 irritamento, contra tumores pertinaces a Platte-
 ro laudatæ, antarthriticæ quondam habitæ; super-
 laudatæ a Boerhaavio, contra maniam a Sy-
 denhamo commendatæ. Miror, non reviviscere
 hodie hujus plantæ auctoritatem, ubi ceterorum
 venenorum tantæ decantationes. Efficax saepe
 pharmacon in hydrope & cachexiis cum intestino-
 rum inertia. Feculæ Bryoniae scopo albo-cosmeti-
 co & mulieribus parantur.

Dosis. Succus expressus a drachma una ascendendo. Radicis siccatae Uncia una in infuso, vinoso librarum duarum, coquileatim exhibendo. In substantia serupulus unus.

Monogr. Gen. Ch. Handewig de Bryonia, Rost. 1758.

Cacao Offic.

Cacao.

Theobroma Cacao Botan. Theobroma foliis integerrimis Lin. Arbor Americæ calidioris, in regno Mexicano, Guiana, Cayenne, Carolina & Antillis crescens.

Pars usualis. Semina, nuclei rotundo oblongi, teretes, epidermide scabra, fragili, atro rubra, pulvere griseo argenteo conspersa vestiti, cum medulla grisea, in lobulos divisibili, pingui, saporisque grate amaricantis. Abundant copia muci blandi, & adhuc majori olei unguinosi. Ad parandam Succulatam, seu Cacao tabulatum vulgo adhibentur.

Præparatum. Butyrum Cacao, oleum scilicet unguinosum nucleorum, sebaceæ consistentiæ. Ex decorticatis nucleis, modice tostis & tritis, vel expressione obtinetur, vel coctione cum aqua blando igne elicetur. Expressione parcus provent, spissius & cinerei coloris; coctione purius & albidius, tantaque copia, ut ex libra una nucleorum unciae septem adquirantur. Non facile rances-

eat, atque saponi medico parando optime inservire posset.

Vires interne nutrientes, ubi bona viscera, mucilaginosæ, obviscantes, in morbis consumtivis egregiae. Externe emollientes, relaxantes, in alvo stricta sub hæmorrhoidibus cæcis, in excoriatione labiorum & papillatum.

Dosis ad libitum, non periculosa. Plura in dieteticis.

Monogr. Jo. ar. Spies de nuce avellana mexicana. Helmst. 1724, r. Brückmann.

B. D. Mauchard de butyro Cacao. Frt. 1736.

Calamus aromaticus vide *Acorus*.

Calendula Offic.

Ringelblume,

Calendula officinalis Botan. *Calendula semi-pibus radii cymbiformibus echinatis, disci bicornibus* Lin. Planta annua in diversis Germaniae regionibus sponte crescens, in hortis multum culta.

Pars usualis. Flores recentes compositi, radiatis flosculis varie flavis, separatis calycibus per totam fere æstatem colligendi, adtaetū subpingues, saporis mucilaginosi, amarusculi, odoris integrati, fragrantis. Uterque siecatione multum perit.

Præparatum. Unguentum de *Calendula*, ex floribus recentibus contusis, dum duplo butyri ad humidi consumptionem coctis; virium ob butyrum emollientium, lenissime resolventium,

Vires florū leniter stimulantes, inepte quondam sudorifere, anthelmintice, uterinæ, antispastice, antihydropice depredatæ. In nullo usu hodie.

Calx viva.

Lebendiger, ungelöschter Kalch.

Lapis calcareus ustione acido carbonico & crystallisationis aqua privatus; sive terra calcarea caustica, alba, friabilis, saporis aeris, pungentis, in aëre fatiscaens in pulverem, & aquam adsusam avide cum servida ebullitione imbibens; tuncque extincta adpellata.

Præparatum. Caleis vivæ recenter ustæ pars una, in decim partibus aquæ successiva adsuſione extinguitur, reliquaque subſidentia ſolutio decantata & filtrata, limpida, ſub nomine aquæ calcis venit, quæ optima, dum recenter parata. Quousque in lagena ſedimentum non depoſuerit, atque a ſolutione mercurii ſublimati corrosivi aurantio tingitur colore, eousque non penitus perdiit vires.

Ingreditur præparationem lapidis cauſtici, ad acidum carbonicum absorbendum.

Vires aquæ calcis interne ſunt acidum absorbentes, anthelminticæ, in calculo renum a Car. Alfonſio multum laudatæ. Externe ſunt depurantes, exſiccantes, & resolventes; inde magnus externus uſus in ulceribus cancroſis, aliis ſordidis, in tumoribus œdematoſis &c. Etiam depilatorio

scopo, cum auripigmento. Jam Hippocrates aquam calcis in lepra externe adhibuit.

Dosis. Aqua calcis ab Unciis duabus ad quatuor & plures de die exhibetur, cum lacte, aut sero lactis dulci. Externe per se, aut cum spiritu vini camphorato in necessaria quantitate. Ne uncatur autem cum acidis, aut aliis salibus.

*Monogr. Jo. G. Tranæus de Calce viva, Par.
1685.

J. J. Fick de Calce viva. Jen. 1725.

J. Juncker de Calce viva, Hal. 1733.

J. Fr. Cartheuser de aquæ Calc. vivæ usu interno. Frf.
1743.

G. Ch. Detharding de aquæ Calc. vivæ usu interno
salutari. Rost, 1746.

Rob. Whytt de mira aquæ Calc. vivæ virtute.
Edinb. 1755.

J. B. Schaller de usu Calcis. Ing, 1767.

Rud. Aug. Vogel de curat, cancri per aquæ Calcis.
Gott, 1769. r. Baumgach,

J. A. A. Amburger de Calce viva, Gieß, 1776.

H. Dueckell Diss. de aquæ Calc. indole & usu.
Marb, 1798.

Camphora Offic.

Campher.

Laurus Camphora Botan. Laurus foliis triplinerviis lanceolato - ovatis Lin. Arbor copiosissime in Japoniæ sylvis spontanea, etiam in Java, Borneo, Sumatra & in Capite bonæ spei habitans.

Pars usualis. *Camphora*, quæ coctione radieis & ligni hujus arboris, & sublimationis quadam specie obtinetur; stramine autem adhaerente aliisque heterogeneis inquinata, prout ex Japonia cruda transmittitur, repetita sublimatione in Belgio & Germania depuratur, rafinatur. Datur etiam nativa, ex nudo arboris trunco exsudans, omnium optima, a patria Borneensis dicta, sed patriæ sines nunquam transscendens, utpote incolis pretiosa.

Depurata *Camphora* in massas seu panes orbiculares, in medio communiter perforatas, ultra pollicem crassas coacta, alba est, levis, transparens, nitida, fragilis, solida, ad adtaclum subpungnis, inter dentes subtenax, fracturæ splendentis & crassis granis crystallinæ, odoris proprii gravissimi, balsamici, saporis aeris, aromati ci, amarcantis, cum sensu primo ustionis, postea refrigerationis insignis. Aquæ innatæ, atque adeo inflammabilis est, ut aquæ innatans ardeat; cincrem nunquam relinquit. Aëri libero exposita sensim avolat, quare optime clauso vase servanda. Per se in pulverem non redigitur, nisi aliquot guttulis spiritus vini inrorata. In alcoholè, in acido vitriolico & nitroso, atque in oleis per se esse solvitur, minime vero in aqua, cui nonnisi mediante mucilagine aut ovi vitello miscetur; immo ex solutione in spiritu vini deaueo precipitatur aqua adsusa.

Camphora est singularis substantia, nec penitus resinosa, nec gummosa; atque videtur peculiare vegetabilium principium constituere, singu-

laris plane naturæ; ulteriori chemico scrutinio ob volatilitatem summam resistens. Plures sunt stirpes, quæ camphoram aut camphoræ similem substantiam largiuntur, ac præcipue ex oleis suis æthereis inveteratis dimitunt, quemadmodum rosmarinus, salvia, hyssopus; radix zedoariæ, millefolium, thymus, mentha piperita, lavandula, chenopodia plura &c. sed absque laco.

Præparata. Spiritus vini Camphoratus ex Uncia Camphore in libra spiritus vini rectificatissimi soluta.

In greditur acetum antisepticum, emplastrum defensivum, diabotanon, saponatum & vesicatorium, unguentum album camphoratum & de tutia.

Vires inepit quondam antiphlogisticæ habitanæ ob sensum refrigerii in lingua; omni respectu stimulantes, calefacientes, diaphoreticæ, nervinæ, penetrantes & summe diffusibiles, resolventes, anthelminticæ; antiputredinosæ; peculiarius comprobatae in febribus nervosis, malignis, systemate nervoso multum adfecto, in febribus inflammatoriis in gangrenam terminandis aut terminatis, in febribus exanthematicis cum vitali debilitate, in stranguria ex usu cautharidum, in morbis nervosis chronicis, epilepsia, mania &c. Laudatæ quoque in hydrophobia; sed absque ratione. Effectus hujus remedii non diu permanentes, sed transitorii. Sunt qui narcoticas ei vires adscribunt, relativas omnino. Nam major dosis more omnium stimulantium, temulentiam, vertiginem &c. inducit. Antidotum in opio. Hanc enim Externe ob vires irritantes,

disuentes, resolventes, antiputredinosas, ad contusiones & sugillationes, ad tumores frigidos, & ad partes spurie inflammatas, ophthalmias chronicas, cryspelata, ad gangraenam, cariem ossium, ulcera foetida & verminosa, ad morbos cutaneos.

Dosis interne a grano uno ad quinque, decem, viginti & ultra de die, prout circumstantiae postulant; iu majori dosi facile saucces exurit. Multae idiosyncrasiae penitus abhorcent ab hoc medicamine. Optima forma in pulvere cum saccharo aut cum aliis stimulantibus, dosibus refractis, sed saepius repetitiis. In decoctis, mixturis, emulsis ope mucilaginis subigi, & sepe concuti lagena debet. Simili ratione in clismatibus prescribitur. Externo quoque in sacculis, in unguentis, in linimentis spirituosis & oleosis, in fomentationibus ope mucilaginis guimmi arabici commiscibilis reddita exhibetur. Frustulum camphorae cuti adplicatum rubefaciente modo agit.

Monogr. God. Moebius, anatome Camphoræ, ejus orig. qualit. prep. & vires. Jen. 1660.

G. W. Wedel de Camphora. Jen. 1697.

Fr. Cronenberg de Camphora. Marb. 1697.

J. Fr. Cronovius historia Camph. L. B. 1715.

Fr. Hoffmann de usu Camph. interno. Hal. 1717.

Mich. Alberti de circumsp. Camph. usu. Hal. 1722.

Gravii epistola de Camph. qualitatibus,

L. B. Trallesii exercit. de virt. Camph. refrig. Vrat. 1734.

H. P. Juchiū de salut. & noxio Camph. usu Erf. 1737.

L. Fr. Meissner de Camphora. Prag. 1737.

- Ch. H. Haenel de Camph. L. B. 1739.
 J. H. Schulze nonnulla ad Camph. speQantia. Hal.
 1744.
 J. Fr. Cartheuser de insigni Camph. afflir. medi-
 ca. Frs. 1745.
 G. S. Kechelen de gen. Camph. ejusq. raf. Arg.
 1748.
 F. A. Agliardi de Camph. Vien. 1754.
 A. D. Prange de Camph. virt. anthelmi. Gott. 1759.
 A. H. Evers de Camph. usu externo. Buez. 1765.
 J. Laur. Pirck Diss. de Camph. Vien. 1767.
 Corb. Griffin de virib. Camph. Edinb. 1769.
 Sam. Friderich de Camph. Basil. 1771.
 Seb. Severi de Camph. Par. 1776.
 Von den Wirkungen des Camphers. Altenb. 1776.
 Dan. A. Kosegarten de Camph. Gott. 1785.
 Nic. Konz de præst. sed canto Camph. usu. Arg.
 1789.
 G. J. van Haecht Diss. de usu med. Camph. Lou.
 1792.
 A. Dörfurt Abhandl. über den Campher. 1793.
 J. Church Diss. on Camphor. Philad. 1797.

Cancerorum lapides Offic.

Krebsaugen.

Cancer pagurus & astacus Lin. dum testam veterem mutat, & simul membranam interiorem ventriculi exuit, quod mense Julio & Augusto fieri solet, inter ventriculi — qui penes caput jacet — tunicas, concrementa calcarea offert, unum in utroque latere ventriculi, quæ lapidum sive oculorum cancerum nomine veniunt. Hi lapides constant e terra calcarea mucilaginosis par-

tibus mixta, figuræ sunt orbiculatæ, uno latere convexæ, altero planæ, margine vero elevato, compagis solidæ, lamellatæ, coloris albi, interdum rubelli, odoris nullius & saporis terrestris, linguæ ac labiis non adhærent. In aqua non solvuntur; cum acidis pars terrestris effervescit & solvit, mucilaginosa parte intacta. Eligantur pro officinis genuini, maiores, integri, ex Russia, Polonia, Moldavia adlati, non arte facti ex terra nempe calcarea & tragacantha parati, linguæ adhærentes, & in aqua dissolubiles.

In g r e d i u n t u r pulverem anodynum & anti-epilepticum, dentifricium album & rubrum.

Vires acidum absorbentes, magnesicæ muriae viribus analogæ. Usus in acido primarum viarum, præcipue lactantiori; etiam in fluore albo, in vomitoritione ex chymo rancido & in vomitu nervoso ipso, sub effervescentia cum acido addito. Cum vino diureticum & antihydropicum medicamen.

Dosis a granis quinque ad viginti & ultra cum rheo vel aliis indicatis, optime forma pulveris. Subplent vires pretiosarum perlarum quondam usitatarum, & subplentur a testis ovorum & terra quavis calcarea pura.

Monogr. M. Alberti de lapidibus Canorum,
Hal. 1751.

J. J. Kirsten de lapid. Caner. Alt. 1751.

J. E. Cræff de lapid. Caner. citratis. Alt. 1762.

Canella alba Offic.

Weisser Zimmet.

Canella alba Botan. Arbor generosissima baccifera laurifolia aromatica, fructu viridi. Habitat in India occidentali, precipue Jamaica & Catolina.

Pars usualis. *Cortex*, qui nobis advehitur in fragiles, crassos, oblongos tubulos convolutus, ab exteriori epidermide liberatus, intus albens, foris parum flavescens intercurrentibus striis rubellis, odoris debilis, nisi contundatur, aromatici; saporis calidi, aromatici, caryophyllacei.

Vires stimulantes, roborantes, stomachicas, carminativæ. Usus rarus in ventriculi morbis a laxitate; atque ad gratiam medicaminum exaltandam.

Dosis a granis quinque usque ad viginti in pulvere.

' Cantharis offic.

Spanische Mücke.

Meloe vesicatorius L i n. Insectum coleopterorum, oblongo corpore, magnitudinis muscae majoris, ponderis granorum fere trium, coloris ex aureo viridis lacentis, odoris foetidi, peculiaris, virosum, saporis picei, acris & corrosivi. Habitant in regionibus calidioribus, Hispania, Gallia & Sicilia,

quandoque & incertis fere temporibus in Germania, & tota propemodum Europa vestivis mensibus; ubi imprimis fraxino, platano, ligistro, populo alba, salice & sambuco delectantur. Coneussis arboribus decidunt supera linteum extensem, suffocantur vapore aceti aut sulphuris, aut in forno necantur, adservanturque. Diu adservata in pulverem satiscent minus efficacem; quare recentes cantharides scilicet. Minores majoribus preferendae; nec non caput, pedes & aliae minus efficaces sunt, quam corporis truncus.

Vis cantharidum vesicatoria spiritu vini tota extrahitur, nequaquam aqua; proptereaque potius in resina, quam in sale alcalino volatili earundem residere videtur.

Preparata. Tinctura Cantharidum ex parte una cantharidum pulveratarum in duodecim partibus spiritus vini rectificati per tres dies digesta, saturate flavo viridis, & foetore insectorum imprægnata. *Emplastrum vesicatorium* ex pulvere cantharidum cum cera citrina, oleo olivarum, terebinthina & pauxillo camphoræ paratum.

Vires interne summopere irritantes, in maiori dosi causticæ usque ad necantem effectum cum perpetuo & summo conatu ad iningendum; in minori dosi aphrodisiacæ & diureticæ. Non semper tamen copiam urinarum augent, quin imminuant potius, sed vias urinarias specificè irritant & inflammant. Externe rubefacientes, vesicantes, sistema uropoeticum æque ac interno usu irritantes, promotis sudoribus alvum inhibentes.

Usus interne in urinæ incontinentia, diabete, in hydrope, in tussi convulsiva, paralysi & hydrophobia, prophylætico præcipue contra hoc malum scopo. Eo fine Hungari cantharides in aceto, l'oloni in melle totas conservant, ut demorsis a carne rabido hominibus & pecori propinare illico possint. Usus externe, scopo tum rubefaciens, tum vesicatorio; irritante scilicet & excitante, in febris nervosis & malignis cum vitali debilitate, cum pertinacibus topicis organorum adfectionibus, cum sensibilitate & irritabilitate inminutis, derivatorio a parte adfecta, ut ajunt, sine, aut causando in remoto loco per stimulum irritantem morbum. Præterea in doloribus chronicis, in hemiplegia & paralysi, in odontalgia, herpete &c. Sæpe etiam ad fonticulum formandum, ad ulcus artificiale producendum, ad variolarum insitionem, ad venenum rabidum destruendum, evocandum, ad subpurationem promovendam &c. cantharides applicantur.

Vesicantia emplastra cum cantharidibus parata, plurimos simul alios e fortiori incitamento pendentes secundarios & subalternos effectus in corpore producunt, viribus varie relativis ad conditionem ægri & morbi. Sic febrim excitant vel augent circulo accelerato, sitim causant, sudores movent, vires extollunt, spasmos reserant, congestiones levant, serum evacuant &c. Actio quoque eorum in humores secundaria, & non primaaria est. Tempore multum diverso vires suas exserunt. Mox post primam alteramve horam, præ-

cipue in infantibus & teneris; mox post decimam aut duodecimam primo horam, partem inflammant, irritant, rubefaciunt, cui adplicantur; mox nullum effectum exserunt, ubi vitalitas languet. Stranguria raro prius ac inter duodecimam & vigesimam quartam horam exoritur. Recentia emplastra promptius agunt vetustis; promptius quoque, si prius pars, cui adponuntur, vel acetо, vel allio aut cepa, vel spiritu salis ammoniaci &c. vel mechanica fricione irritatur. Mala illa methodus est, denudatis nervorum papillis cantharides denuo inspergendi.

Aretaeus ad vesicas excitandas cantharidibus
primus usus est. Arabibus vesicantium usus jam quidem notus fuit, sed negligebatur multum ex medicorum timiditate, donec XVII. Seculo circa annum 1676 a Mercuriali in febri pestilentiali confirmatus fuerit. Plura de vesicantibus in Therapia generali & speciali.

Dosis. Interne a quarta parte grani adscendendo successive ad unum vel duo grana de die, pulvis cantharidum exhiberi potest, præcipue cum camphora, que antidotum hujus veneni, & sub usu potus mucilaginosi aut emulsi. Similiter tinctura ad guttas quinque, usque decem & ultra adhiberi potest. Attamen raro, & summis cum cautelis heroicum hocce remedium interne exhibeatur. Externe pulvis, tinctura, emplastrum, varia dosi & varia duratione adplicanda, prouti vel resolventi, vel excitandi & rubefaciendi, vel vesicas cau-sandi scopus.

- Monogr. Bern. Albinus de Cantharidibus. Frs.
1687.
- J. Dan. Geyer de Canthar. Lips. 1697.
- M. Kirchdorff de Canthar. Reg. 1711.
- J. Groeneveld de tato Canthar. usu interno. Lond.
1713.
- G. W. Wedel de Canthar. Jen. 1719.
- Gu. Whitaker de Canthar. L. B. 1719.
- C. G. Stenzel de Canthar. VII. 1740. 1741. 1743.
1747.
- A. Hunter de Canthar. Edinb. 1751.
- Lud. Fr. Rumpell de Canthar. car. interno & ext.
usu. Frs. 1767.
- Chr. Fr. Jaeger de Canthar. car. actione & usu.
Tub. 1769. r. Kaiser.
- Alexander Diss. de Cantharidum historia & usu.
Edinb. 1769.
- Fr. Ph. Berset Diss. de Canthar. Oenop. 1771.
- Rud. Forsten Canthar. hist. nat. chem. & med. I.
B. 1775.
- J. Carson de Canthar. hist. operat. & usu. Edinb.
1776.
- Car. a Linnae Meloe vesicator. in Amoen. acad.
- P. E. Hartmann de hyperdiuresi ex perverso Canth.
usu. Frs. 1780.
- Jo. Conr. Stoikar a Neuform de Canthar. usu
interno. Gott. 1781.
- Mat. Schlechtleurner de vin. & usu Canth. Vien.
1783.
- Gu. P. Hayle de Canth. nat. & usu. L. B. 1785.
- Loschge Beytr. zur Gesch. der span. Flieg. im Na-
turforscher.
- Toti di Fojano de l'efficacia delle Cantharidi. Paris
1793.
- J. J. Schinow de Cantharid. Frs. 1794.

Capillus Veneris Offic.

Frauenhaar.

Adiantum Capillus veneris Botan. *Adiantum* frondibus decompositis, foliolis alternis, pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis Lin. Felix, quæ in Italia, Helvetia, Gallia, præcipue circa montem Pessulanum in Languedocia copiosissime nascitur.

Pars usualis. Herba caulis tenuibus, siccis, ramosissimis, foliis ovatis, dentatis, cum partibus fructificationis in margine, odoris debili, non ingredi, saporis ex dulci acerbi, submucilaginosi.

Præparatum. Syrupus Capillorum Veneris ex infuso herbæ cum duplo sacchari; celeber in Gallia pro jentaculo, cum lacte, cum potu theato, aut cum succo citri.

Vires lenissime stimulantes, incidentes, submucilaginosæ, quare pectorales; nescio cur diaphoreticæ, diureticæ laudacæ. Usus vulgaris in tussi catarrhalî, contra quam a plebo expetitur.

Dosis herbæ ab Uncia semis ad unam pro infuso. Syrupus ad unam vel duas Uncias in die, pro linetu, aut pro infusis edulcorandis.

Cardamomum minus *Offic.*

Cardamölein.

Amomum repens Botan. *Amomum* scapo rapido decumbente, foliis lanceolatis Willden. Planta aromatica perennis, in Malabarria copiosius crescens & Ceylonia.

Pars usualis, *Semina*. Olim tres diversitates seminum Cardamomi in officinis adservabantur, hodie solum semina fructus Cardamomi minoris officinas intrant. Fructus est capsula trivalvis, valvulis flexilibus, dissepimentis membranaceis; trilocularis, striata, pallide lutea, petiolo exiguo, apice decidua, cum duplice seminum inter se cohærentium serie. Semina ipsa sunt angulata, multiformia, rugosa, extus subrufa, intus alba, referta medulla alba; odoris fragrantis, saporis gratae aromatici, amaricantis, aeris, camphoracei. Olei ætherei albi $\frac{1}{2}$ inest.

In greditur spiritum aromaticum & balsamicum.

Vires stimulantes, carminative, incidentes. Scopo stomachico a nonnullis, ast raro in usum vocantur.

Dosis in pulvere a granis quatuor ad decem. In infuso vino drachmæ duæ & plures.

Monogr. Rud. J. Crause de Cardamomis. Jenæ 1704.

Jo. R. Spielmann, Cardam. Histor. & vindiciz. Arg. 1762.

Cardobenedict.

Centaurea benedicta Botan. *Centaurea caly-cibus* duplicato spinosis lanatis involucratis, foliis semidecurrentibus denticulato spinosis Lin. Planta annua in Hispania, & insulis Archipelagi sponte crescens, in hortis pharmaceuticis culta.

Pars usualis. *Herba* secca, foliis oblongis, denticulato spinosis, venosis, asperis, profunde viridibus, saporis intense amari, odoris integrati, qui vero siecatione perit. Quondam extractum prostabat amarum, quod vero aptius ex indigenis plantis paratur.

Vires roborantes, stomachiche, resolventes, in majori dosi more amaricantium purgantes; laudabiles in febribus intermittentibus, in cachexiis, in viscerum obstructione & ventriculi laxitate. Facile indigenis & melioribus subpletur.

Dosis. Uncia semis vel una herba in infuso protracto aquoso, quod omnes medicatas partes abripit, & minus nauseosum est decocto.

Monogr. G. C. Petri Asylum languentium, seu carduus sanctus, vulgo benedictus, medicina patrum-familias polychresta, verusq. pauper. thesaur. Jen. 1669.

G. C. Otto Diss. de Carduo bened. Arg. 1738.

Carica. Ficus Offic.

Feige.

Ficus Carica Botan. *Ficus* foliis palmatis Lin. Arbor in Asia, in Archipelago & in reliquo Europa calidiori spontanea crescens, apud nos inficitis culta.

Pars usualis. Fructus siccatae seu *Caricæ* (potius receptacula fructuum) in formam orbicularem compressi, coloris ex albo flavescatibus, pulpa subviscida, dulcissima, seminibus plurimis exiguis, lenticularibus instruti. *Caricæ* de Smyrna & de Genua sunt majores, Marsiliensis magis pingues, sed minores & valde corruptibles. Rejiciantur duræ, & insectis erosæ.

Vires interne nutrientes, mucilaginosæ, demulcentes sic dictæ in tussi sicca & raucedine. Externe emollientes, maturantes, ad gingivas & tonsillas inflammatas, forma gargarismatis, colutorii.

Dosis Uncia una vel duæ ad decoctum libræ unius.

Monogr. Car., a Linnae Ficus. Ups. 1744.

Petr, Lorrie Ficus maturans. Duisb. 1783.

Carvi Offic.

Kümmel.

Carum Carvi Botan. *Carum* caule ramoso, vaginis foliorum ventricosis, involucro partiali

nullo Willden. Planta biennis in pratis frequens spontanea, etiam arte in agris culta. Prior acriosa, posterior majora & gratiiora semina profert.

Pars usualis. *Semina* mense Junio & Julio colligenda, parva, ovato oblonga, uno latere concava & striata, altero plana, incurva, obscure brunea, saporis calidi, aromatice, subamari, acris, odoris fragrantis. *Aqua* & *spiritui* vini vires communicant.

Præparata. *Aqua seminum Carvi* destillata. *Oleum seminum Carvi* destillatum ex albo flavescentia, insigniter calidum & acre ^{et} febre in seminibus contentum. *Spiritus seminum Carvi* ex seminibus in octuplo spiritus vi- ni digestis, abstrahendo duas tertias.

In creditur aquam carminativam.

Vires stimulantes, carminativa, in doloribus colicis, absente inflammatione, usitatae.

Dosis. Semina in pulvere a granis decem ad viginti; in infuso aquoso aut vinoso ad drachmas duas & plures. Aqua ad Uncias duas vel tres in mixturi. Oleum a gutta una ad duas cum saccharo. Spiritus ad drachmam unam, duas, & plures.

Mouogr. Jo. Lud. Milhav de semine Carvi. Arg.
1740.

Caryophyllata Offic.

Benedictswurzel.

Geum urbanum Botan. *Geum floribus erectis, aristis uncinatis nudis, foliis caulinis ternatis,*

radicalibus lyrato pinnatis. Planta pereanis in locis ruderatis & ad sepes copiosissima.

Pars usualis. *Radix*, tempore verno herba progerminante colligenda, in umbra siccanda & clauso vase servanda, calatum ant digitum crassa, plurimis longis fibrillis stipata, nequaquam rejiciendis, extus subfuscata, intus ex albo rubella, odoris aromatici ad caryophyllaceum accendentis, saporis similis, austeri & amari. Aquæ & spiritui vini vires suas cum colore obscure rubro impertit; contrita pulvere in pallide rubellum sistit. Rayo & antiquioribus jam nota & in usum vocata fuit, a Buchhavio denuo oblivioni crepta. Inepte substituitur geum rivale, omni odore carens.

Vires roborantes, subadstringentes, leniter stimulantes, male cortici peruviano analogæ dieuntur. In febribus intermittentibus, diarrœa & dysenteria a laxitate, cachexia, debilitate post morbos devictos &c. aliqualem usum mereuntur, ubi peruvianus cortex non praesto est.

Dosis pulveris a semidrachma ad integrum ter, quater de die. Etiam in electuari. Pro decocto Uncia semis & integra.

Monegr. R. Buchhavo Observ. circa radicem Gei urbani, 1781.

— — — — de Gei urbani utilit. in febr. interm. Marb. 1786.

Anjou de radice Caryophylle. 1783.

Weber de nonnullor. febrisfugor. virtute & speciatione Gei urbani. Kil. 1784.

J. R. de Vassy Dills. de viribus Gei urbani. L. B. 1799.

Caryophyllus Offic.

Gewürznelken.

Caryophyllus aromaticus Botan. *Eugenia caryophyllata* Willden, foliis integerrimis oblongis acutiusculis, pedunculis trichotomis, paniculis axillaribus & terminalibus, calycibus repandis, fructu elliptico. Arbor insularum Moluccen-sium ex aridissimo solo excrescens, nunc & in alias calidiores regiones transplautata, tota aromatica.

Pars usualis. Flores cum perianthiis nondum expansi, siccati, *Caryophylli* dicti, clavi figuram simulantes, constantes ex globulo facile deciduo a calyce floris & corolla formato, atque ex germine infero subtereti, pollicem vix longi, ad basim nonnihil angustato, & obducto ab alio calyce crassiore supra quadripartito. *Vulgare* culinarum aroma, coloris extus atro rufi, intus obscure brunei, odoris fortis, grati, peculiaris, saporis acris aromatici, subamari, ferventis, diu in lingua permanentis. Seligantur grandes, egregie rufi, ponderosi, fragiles, ungue pressi oleum exsudantes, aromate fraudulenti lucri causa nondum privati. Aqua odoras partes, spiritus vini sapidas avidius abripit.

Preparata. *Oleum Caryophyllorum* æthereum, destillatione obtentum, sere caryophyllorum melioris notæ, aqua specifice gravius, odoris caryophyllacei fragrantissimi, saporis ferventis, coloris ab initio dilutissime flavi, mora

autem saturatus evadens. Ex Belgio vel India transmissum, nativo in loco destillatum profundioris coloris est, tinctura caryophyllorum aut aliis oleis plerumque inquinatum & adulteratum, tantumque acrimoniam possidens, ut eudem adurat & inflammet. *Balsamum Caryophyllorum* ex parte una olei caryophyllorum ætherei, cum tribus partibus olei pressi nucis moschatæ.

In grediuntur acetum antisepticum, balsamum embryonis, salem volatilem oleosum, pulverem dentifricium, spiritum aromaticum & melissæ compositum, atque tincturam aromaticam acidam.

Vires stimulantes, summopere calescentes, carminativæ, stomachicæ. Pulveris aliquot grana ingratis medicaminibus ad gratiam & stimulum adduntur, atque electuaris gingivalibus admiscentur. Vires olei interne calescentes, externe irritantes, causticæ, in carie, odontalgia cariosa, paralysi lingue adhibenda.

Dosis in pulvere a granis quatuor ad decem, in infuso vino drachma una & plures. Olei gutta una vel due cum saccharo; plures gossypio exceptæ atquo denti carioso impositæ ad nervi sensitatem destruendam. Ejusdem aliquot guttæ cum saccharo infra linguam paralyticam applicandæ. *Balsamum caryophyllorum* usui externo destinatur, innungendo illud partibus paralyticis, aut abdomini in colica flatulenta, aut temporibus, labio superiori, carpo &c. in animi deliquia.

Monogr. Fr. Hoffmann de Caryophyllis aromati.
civ. Hal. 1701.
Thunberg Diss. de Caryoph. arom. Ups. 1788.

Cascarilla Offic.

Sehakarille.

Croton Cascarilla Botan. Croton foliis lanceolatis acutis integerrimis, petiolatis, subtus tomentosis, caule arboreo Lin. An non autem Clutia Elutheria Lin? Frutex in America meridionali, in regno Peruano, in Jamaica, Florida & insulis vicinis obvius.

Pars usualis. *Cortex*, qui prostat in frustis tubulosis, plus minus convolutis, pollicem circiter longis, & lineam unam alteramve crassis, solidis, compactis, ponderosis, extus rugosis, epidermide cinereo alba vestitis, interne ferrugineus, saporis amari, aromatici, acris, odoris debilis, sub contusione aut accensione vero fragrantioris & aromatici, ad moschi vel ambræ odorem accedentis. Juxta experimenta Celeb. Tromsdorffii in 16 partibus hujus corticis 10 $\frac{1}{2}$ partes fibrarum lignosarum satnarum latent; quare cortex hic efficacior in decocto, quam in pulvere esse debet.

Vires adstringentes, roborantes cum stimulo, stomachicæ, in febribus intermittentibus, diarrhoeis & dysenteriis a laxitate efficiens. Ad finem seculi XVII a Stissero & Apino primo tentatæ. Ad suffumigia ob gratum ambræ æmulum odorem additur.

Dosis Uncia una pro libra infusi decocti.

Monogr. Fr. Hoffmann de cortice Onscarilla.

Hal. 1708.

Cassia Fistula Offic.

Rohrcassie.

Cassia Fistula Botan. *Cassia* foliis quinque-jugis ovatis acuminatis glabris, petiolis eglandulatis Lin. Arbor in utraque India copiosissime crescens.

Pars usualis. *Siliqua* longe, teretes, plus minus incurvæ, pollicem crassæ, unum duos-ve pedes longæ, ulgricantes, inter diaphragmata vel septa pulpam dulcem nigellam & semina complectentes. Graviores & medulla reserante eligendae.

Preparatum. *Pulpa Cassiae* medulla siliquarum in fervida aqua soluta, filtrata & evaporata obtenta, cum pauxillo sacchari adhuc edulcorata.

Vires refrigerantes, solventes, leniter purgantes absque torminibus.

Dosis pulpe pro infantibus drachma una, pro adultis uncia una, duæ & plures, forma electuarii vel mixture. Sunt qui in clysteribus eam quoque prescribunt.

Cassia lignea Offic.

Mutterzimmet.

Laurus Malabathrum Burm. Arbor copiosa in Malabar. An Laurus Cassia Lin. ? An Laurus Cinnamomum Lin. ? nonnisi loco natali ab illa arbore discrepans, quæ verum cinnamomum exhibit?

Pars usualis. *Cortex* interior, ast lignosior, saporis magis mucilaginosi & odoris debilioris, quam verum cinnamomum. Vale superflus, ubi cinnamomum habetur.

Vires & dosis vide Cinnamomum.

Castoreum Offic.

Biergeil.

Castor Tiber Lin. Animal mammale quadrupes, ex genere amphibiorum, magnitudinem sellis superans, caude piscem integrum referente, & posterioribus anserinis pedibus se distinguit; Americae septentrionalis, præcipue Canadæ, nec non septentrionalis Europæ, Moscovia, Polonie, Borussiae incola.

Pars usualis. *Castoreum* liquidum oleum in folliculis seu vesicis propriis juxta anum secretum. Hi folliculi tam in mariibus quam seminis utrinque in inguinibus inter partes genitales & anum jacent, & non sunt testicali, ut aliqui crederant; una cum suo humore contento absindun-

tur, extus lavantur, fumo indurantur, unde & humor exsiccatur. Prope hosce duos folliculos adhuc duo, sed minores jacent, qui continent axungiam castorei, ob odorem castoreo ipso multo debiliorem, in officinas non amplius susceptam. Optimum castoreum ex Moscovia adlatum, in folliculis siccis occurrit, magnis, ponderosis (pondus ab Uncia semis usque ad quatuor uncias), subcarnosis, gibbis, solidis, subrotundis, vesicam fellem fere presentantibus, substantia repletis tenaci, aut & siccatione solida & fragili, coloris obscure fusci, in cellulis membranosis inclusa, odoris peculiaris subnarcotici, virosci, ingrati, saporis amaricantis, subacris & nauseosi. Haecce substantia tamen aquae, quam spiritui vini principia sua communicat, sed neutri perfecte; melius menstruum spiritus nitri dulcis & vinum sistunt; sed optime omnia principia medicata in pulvere sunt concentrata. Caveant pharmacopoli ab omni fraude & adulteratione cum hocce pharmaco, quod rarissime sincerum & optimè notæ haberi potest. Imo artificiale deceptores parant, ex galbano, gurami ammoniaco & pauxillo pulveris castorei in testiculos hædieulorum intrusis.

Præparata. *Aqua Castorei* destillata, quam & ruta herba & alcoholis portio ingreditur. Tinctura Castorei cum sexduplo spiritus vini & pauxillo alcali vegetabilis ad perfectiorem subactionem & miscelam. Trochisci de Castoreo ex pulvere castorei cum saccharo & mucilagine tragacanthæ parati, ponderis granorum trium.

In greditur spiritum balsamicum & pulveram
antiepilepticam cum castoreo Rindsehielderi,

Vires stimulantes, nervine, antispasticae,
specialius uterinæ, in paroxysmis hystericis præ-
cipue laudatae; etiam in epilepsia cum fructu
tentatae. Nimis irritabilibus & plethoriciis non
conveniunt.

Dosis in substantia a granis quinque ad de-
cem, forma pulveris aut pillularum. Aqua ad se-
niunciam pro dosi; tinctura ad drachmam semis.
Trochisci ob gratiam delicatulis.

Monogr. A. H. Fasch de Castoreo. Jen. 1677.

J. Franci Castorologia. A. V. 1685.

J. Vesti de Castoreo. Ms. 1701.

S. P. Hilscher de Castor. natura & usu. Jen. 1741.

Thim. Back de Castor. Edinb. 1752.

Marii Diss. de Castoreo.

Haar analysis Castorei. Erl. 1795.

Catechu. Terra japonica Offic.

Catechu.

Mimosa Catechu Botan. & Areca Catechu
Lin. arbores, quarum prior in India orientali,
Bengala, Malabar, Pegu & Indostan, posterior
in toto fere regno sinensi copiose occurrit.

Pars usualis. Extraictum siccum, ex ligno,
corticibus atque fructibus dictarum, variarumque
aliarum arborum, coctione, evaporatione & ex-
siccatione paratum, nobisque male sub nomine suc-
ci aut terræ Catechu adlatum in massis siccis,

inæqualibus, solidis, fragilibus, extus ex rubro nigris, intus fuscis vel ruñis, linguae minime adhærentibus, saporis adstringentis, primo subdulcis, postea amaricantis. Chemico exploratum constat ex tribus fere partibus principii adstringentis, & una parte mucilaginis, fibrillisque ligneis sub præparatione intermixtis. In spiritu vini, vino, & maximam partem in aqua calida solubile est, quo posterior solutio post refrigerationem in coagulum mucilaginosum abit. Adulteratur cum argillacea terra quadam punicea, tuncque nec in alcoholo vini, nec in aceto solubile, diffractum splendet, & in igne indurescit.

Præparatum. Tinctura Catechu Ex una parte succi hujus in quatuor partibus alcoholis digesta & soluta.

Vires adstringentes. Interne in profluviis laxitate, externe in ulceribus scorbuticis, gangrenosis; in putredine oris, dentium vaccinatione & gingivarum erucitatione. Alumen & tormentilla nostra vix non præferri merentur.

Dosis interna a gravis decem ad drachmam semis in pulvere, pillulis aut electuariis. Tinctura ad semidrachmam & ultra, cum melle rosarum in laxitate oris scorbutica.

Monogr. E. Hagendorpii tract. de terra Catechu.
Jen. 1679.

*Andr. Jac. Kirsten de Arecca Indorum, AV
1739.*

Car. H. Wermüller de Catechu. Gott. 1779.

Centaurium minus Offic.

Tausendguldenkraut.

Gentiana Centaurium Botan. Chironia Centaurium Willden, foliis ellipticis trinerviis, caule dichotomo corymboso, calycinis laciniis subulatis subpatulis, corollæ limbæ piano.

Planta annua in totius fere Europæ pratis, & ad fluviorum ripas crebra.

Pars usualis. *Summitates floridas*, & ipsa herba, quæ vix non maiores vires possidet, foliis sessilibus ellipticis trinerviis, lato viridibus admodum amaris.

Præparatum. *Extractum Centaurii minoris*, ex decocto herbae exsiccatæ inspissato.

Vires roborantes, stomachicæ, resolventes; in febribus intermittentibus, laxitate primarum viarum, in viscerum obstructionibus, cachexia, debilitate post morbos perpessos egregite. In majori dosi more aliorum amaricantium purgantes, quemadmodum Dioscorides & Galenus jam adnotarunt.

Dosis. Pulvis a gravis decem ad drachmam semis, sed raro prescribitur. Sæpius herbae uncia semis pro infuso aquoso aut vinoso; decoctione amarities imminuitur. Extractum a gravis decem usque ad unam vel ad duas drachmas in die, forma mixture aut pillularum.

Monogr. Ledebelei tract. de Centaurio minore, auro tamen majore,

G. W. Wedel de Centaurio minori. Jen. 1713.
Schrammius detto.

J. H. Sievogti Compendatio Centaur. min. per
exempla. Jen. 1713.

Cera alba et citrina.

Weisses und gelbes Wachs.

Substantia pinguis, oleosa, condensat, separato melle ex favis apum colliquatis expressa, saporis lenti, oleosi; odoris grati, balsamici, coloris flavescentis (nisi a junioribus apibus proveniat), cera flava vocatur. Eadem aliquoties liquata, lota, radiis solis exposita, singularem priorem odorem plurimum deperdit, magis solidescit, de-albatur, & cera alba appellatur. Utique leni igne facile liquecit, frigore facile densatur, igne inflammatur & camphorae fere volatilitatem habet, in aqua & alchohole insolubilis, oleis tum unguinosis tum æthereis, & salibus alcalinis causticis miscibilis. Desraudatur sebo lueri causi, quod majori mollitie, maloque odore cognoscitur.

Præparata. *Oleum Ceræ* ex iterata distillatione cum anatica calcis vivæ parte obtentum, facile rancescens, propterea vitro optime clauso & loco frigido adservandum. Sic fluidum, tenue, limpidum, flavescentis, odoris penetrantis empyreumatici, saporis amari & urentis, in alchohole vini solubile. Ceratum simplex pro cerolis ex una parte spermatis ceti, tribus cere albae & sex olei cocti colliquesfactis. Huic massæ

leniter liquefacte panniculi hinc subtilissimi & molissimi immerguntur, & simulac sufficienter refrigerati fuerint, in segmenta pyramidalia discentur, digitisque primo mundissimis, & deinde super marmor levigatum ope lamine metallicæ politæ in cylindros convolvuntur levissimos & perfecte complanatos.

U s u s. Interne nec cera, nec oleum ceræ adhibentur, quod optime butyro exca, non facile rancescente subpletur. Externe cera ob vires relaxantes, emollientes, balsamicas, ad cereolas cerata, emplastra & unguenta frequentissimum in usum vocatur. Oleum, dum recens, ad fissuras labiorum & papillarum. Cereoli usui chirurgico externo destinantur, modoque sere mechanico agunt, nisi alio adhuc medicamine impregnentur.

Cerasa nigra *Offic.*

Schwarze Kirschen.

Prunus Cerasus & *Prunus avium* Botan. abunde notæ, sub diversis varietatibus tunc sponte in sylvis nostris provenientes, tunc arte cultæ.

Pars usualis. Fructus, drupa oblonga, nigra, carnosæ, grato dulcis, succo ex rubro nigro cum nucleo globoso, compresso instructa, qui corticibus abjectis, sapore & odore ad folia laurocerosi accedit.

Præparatum. Aqua Cerasorum destillata exsiccatorum & cum nucleis contusorum, grata atque reficiens, non magnarum virium, nisi re-

frigerantium. Mixturis aut emulsis ad gratiam additur.

Fruetus ipse ad Diæteticæ.

Cerefolium Offic.

Kerbekraut.

Scandix Cerefolium Botan. *Scandix seminibus nitidis ovato-subulatis, umbellis sessilibus pateralibus Lin.* Planta annua, in Europa meridionali sponte, apud nos in hortis crescens.

Pars usualia. *Herba* recens, primo vere colligenda, foliis triplicato pinnatis, tenerimis, glabris, obtuse lobatis, languide viridibus, odoris peculiaris fragrantis sœniculacei, saporis gratae subdulcis, aromatici.

Præparatum. *Aqua Cerefolii* de-
stillata.

In greditur aquam vulnerarium cum aceto.

Vires interne stimulantes, diuretice; in hydrope, ictero, cachexia, glandularum morbis & phthisi a nonnullis laudatae. Externe resolventes, discutientes.

Dosis. Succus expressus herbe recentis ad Uncias duas vel tres, per se, aut cum sero lactis, aut cum aqua soteria. Aqua destillata ad plures Uncias.

Monogr. Ch. Helwigii Diss. de Chærophyllo.
Gryph. 1711.

Cerusa vide Plumbum.

Hirschhorn und Inschlitt.

Cervus Elaphus Lin. Animal ex classe mammalium & genere pecorum, ruminans, cornibus distinctum ramosis, quotannis mense Aprili deciduis.

Partes usuales. *Cornu Cervi* rasum, *Sebum cervinum*.

Preparata. *Spiritus Cornu Cervi*, ex cornibus etiam aliis quibuscumque, ossibus & unguis destillatione obtinetur, separatoque sale & oleo empyreumatico rectificatur & depuratur, limpidus, flavescent, more salis alcali volatilis natus valdopere feriens, & in atmosphaeram summe diffusibilis; quare vitro epistomio vitro & vesica bubula optime clauso adservandus. Carbo residuus *Cornu Cervi* ustum vocatur. Sal vero volatilis alcalinus nova sublimatione depuratus, ut albus evadat, sub nomine salis *Cornu Cervi* adservatur. Imo in nonnullis pharmacopoliis oleum crassum empyreumaticum scotsim colligitur, & reducte destillatur, donec fluidius & limpidius evadat, exoriturque sic oleum animale ad modum Dippelii. Substantia, dum bene parata, post naphtham volatilissima, & proxime ad olea aetherea accedens. Liquor *Cornu Cervi* succinatus (succinas ammoniae), est spiritus *Cornu Cervi* sale succini saturatus; atque in capite de succino memorabitur.

Vires & dosis.

Cornu Cervi rasum vires possidet nutrien-
tes, gelatinosas. Quare exhaustis a morbo, &
chronicis ægris cum virium defectu inservit. Uncæ
duæ in quatuor libris aquæ ad remanentiam libre
unius coquuntur & colantur, gratiæ causa ad libe-
rum cum acido vegetabili coniunctur. Addito gum-
mi arabico, decoctum album Sydenhami
paratur.

Sal & spiritus cornu cervi, nec non ole-
um animale viribus alcali volatilis gaudent.
Hæ vires externe sunt excitantes, dum naribus ad-
trahuntur, aut linguae guttatum instillantur, in ani-
mi deliquio, asphyxia, apoplexia, paraplegia &c.
dum vero cuti illiniuntur; irritantes, rubefacientes
extimulantes, antiparalyticæ, antispastice, resol-
ventes, tumoribus arthriticis & serophulosis pro-
ficiæ saepè deprehensæ, Interne valdopere stimu-
lantes, diaphoreticæ, nervinæ, antispastice, in-
dentes, penetrantissimæ, hinc in diversis morbi:
nervorum e vera debilitate exoriundis, in hyste-
riasi, in languore & convulsionibus variolantium
in omni fere neurosi ex veneno animali, specia-
lius in morbis spasmoidicis pectoris summopere
proficiæ, Dosis multum varia, pro casus varietas
te, a guttis, tribus, quinque, decem, usq[ue] ad
viginti & ultra in die, forma optime liquida, in
mixturiæ aut decoctis bene refrigeratis, cavendo ab
omni alieno ingrediente, quod naturam alcalinam im-
mutare valeret. Plura hue spectantia adnotabuntur
in capite de sale ammoniaco.

Sebum cervinum emollientes, relaxantes,
obvolventes vires exserit, ad pectorales & ex ca-

riationes vulgo adhibetur. Ideo emplastrum & unguenta nonnulla ingreditur; pinguedine vero quavis recenti facile subpletur.

Monogr. Gu. Rollinkii Elaphologia. Jen. 1639.

J. A. Grabe Elaphographia.

J. G. Agricola de cervi -- in medicina vario usu.

W. H. Waldschmidt de sal. volat. Corn. Cerv. Kil. 1697.

G. E. Stahl de Corn. Cerv Hal. 1699.

Wessel de C. C. Duib. 1704.

J. Vesti de C. C. Urs. 1704.

J. Harmes de C. C. ejusd. usu & abusu. Reg. 1730.

F. de Ziegler de liqu. C. C. succinato. Rint. 1753.

G. W. Wedel de sale volatili oleose. Jen. 1711.

Ceti Sperma Offic.

Wallrath, Spermacet.

Physeter macrocephalus Lin. ex classe animalium mammalium lacustrium, & genere balaenarum sive cetorum, Oceani septentrionalis incola.

Pars usualis. Substantia sebacea, pinguis, candida, tenera, squamosa, odoris unguinosi, & saporis oleosi, igne facile liquecens, cum oleis intime miscibilis, in canalibus & cavis peculiaribus cerebri magna quantitate residens, inepta Sperma Ceti dicta. Candidissimum, pingue, recens, nec flavum, nec rancidum, optimum est.

Preparatum. *Emplastrum de Spermate Ceti* ex cera alba, sebo cervino & axungia porei cum spermate ceti, liquefactione para-

tum. Nonnisi ab obstetricibus ad mammae induratas puerarum expetitur, & a vetulis ad thoracem tussientium.

In greditur etiam ceratum simplex pro cereolis,

Vires emollientes, relaxantes. Internus nullus usus.

Monogr. Val. Cordi de halosantho S. Sperm.
Ceti. Tig. 1565.

M. Ettmüller cerebrum Orcæ. Lips. 1628.

J. Vesti de Hercule medico. Erf. 1701.

J. S. Henninger de spermate ceti. Arg. 1711.

G. de Magny an sperma ceti remed. in pleurit.
Par. 1744.

Chamædris Offic.

Gamander.

euerium Chamædris Botan. Chamædris foliis cuneiformi ovatis, incisis, cronatis, petiolatis, floribus ternis, caulinibus procumbentibus subpilosis Lin. Crantz. Planta perennis in montosis totius fere Europæ locis crescens, nonnunquam in hortis culta.

Pars usualis. Herba secca, coto fere aestivo tempore colligenda, coloris profundius viridis, odoris subaromatici siccatione perenantis, saporis amari sub adstringentis.

Vires lenissime stimulantes, roborantes. Melioribus substituendis, usum non meretur, quem in

cachexia, chlorosi, in febribus intermittentibus in arthritide, atque externe in ulceribus abstergendis & tumoribus resolvendis practici nonnulli commendant.

Dosis Uncia semis vel una in infuso aquoso, vinoso.

Chamomilla romana Offic.

Römische Kamille.

Anthemis nobis Botan. Anthemis folijs pinnato compositis linearibus acutis subvillosis L. in. Planta perennis in agris & pratis Europæ australis spontanea, etiam in hortis pleno flore culta.

Pars usualis. Flores, siccati. Constant corolla composita radiata, cum calyce communi corollæ æquali; flores radii albi, ligulati, ter dentati, & flores disci flavi tubulosi, floribus Matricariae Chamomillæ admodum similes, sed disco minus conico, potius plano, ac receptaculo paleaceo distinguendi. Odor fortior & fragrantior, sapor amarior. Destillatione paullo plus olei essentialis largiuntur.

Ingreduuntur aquam carminativam, spiritum balsamicum.

Vires & dosis uti sequentis.

Chamomilla vulgaris Offic.

Gemeine Kamille,

Matricaria Chamomilla Botan. Matricaria receptaculis conicis radiis patentibus, squamis calycinis margine aequalibus Lin. Planta annua, in agris, arenosis, ruderatis indigena.

Pars usualis. Flores sicci; constant corolla composita radiata cum calyce; flores radii albi, patentes sunt; flores disci flavi, tubulosi, in conum complicati, receptaculo nudo. Odor valde fragrans, sapor amarus, aromaticus. Non confundatur cum floribus Chrysanthemi Leucanthi inodoris, Anthemidis arvensis odore debiliiori, Anthemidos Cotulae odore nauseoso, aut Matricariae suaveolentis, cuius radii reflexi sunt.

Præparata. Aqua florum Chamomillæ destillata. Oleum florum Chamomillæ destillatum, saphyrini coloris, in aëre vero libero sensim brunescens. Syrupus florum Chamomillæ ex infuso, cum duplo sacchari.

Vires leniter stimulantes, roborantes, anti-spasticae, carminativae, anthelminticae; in flatulenta jam a Dioscoride, in hypochondriasi, hysteriasi, febris intermittentibus, & viscerum obstructionibus laudatae. Externe roborantes, resolventes, discutientes. Forma clismatis in spasmis intestinorum absque inflammatoria nota.

Dosis. In pulvere drachina semis plures in die. In infuso aut enemate Uncia semis vel integra pro libra aquæ. Ad succulos discutientes Uncia una & plures.

Monogr. J. Dan. Scheffer de Chamomilla. Arg.
1700.

J. H. Schulze de Chamomelo. Ital. 1739.

E. G. Baldinger vires Chamomilla. Gott. 1775. r.
Carl.

G. G. Groote virtus Chamomeli antipyretica. Fr.
1783.

Chelidonium majus Offic.

Großes Schöllkraut.

Chelidonium majus Botan. *Chelidonium pendunculatum umbellatis* Lin. Planta perennis in locis ruderatis apud nos copiosissima.

Pars usualis. Herba recens, foliis quercurum similibus, alternatim pinnatis cum impari, inæqualiter crenatis, folio terminali majori, tenuibus & mollibus, ex flavo dilute viridibus, succo croceo acri scatentibus, odoris ingratis gravis, saporis amari & acris.

Preparatum. Extractum Chelidonii ex succo paratum.

Ingreditur emplastrum diabotanon.

Vires roborantes cum irritamento, resolventes, in obstructionibus viscerum, in ictoro & hydrope laudatæ. Externe succus ad verrucas & her-

petes. Radix externe in cancro. Vide Celeb.
Mayr Dispens.

Dosis extracti a granis tribus incipiendo &
adscendendo ad plura saepius in die. Forma pillula-
ris aut mixture.

Monogr. Creuzbacher de rad. Chelid. major.

Arg. 1785.

J. A. Glümm Diss. de Chelid. maj. Duisb. 1786.

Th. A., de Schalltern Diss. qua Chelid. maj. virtus
med. novis observ. firmatur. Erl. 1790.

Chenopodium ambrosioides, Offic.

Mexicanisches Tranbenkraut.

Chenopodium ambrosioides Botan. *Chenopo-
dium* foliis lanceolatis dentatis, racemis foliatis
simplicibus Lin. Planta annua in Mexico & Lu-
sitania sponte crescens, jam & apud nos in hortis
cultæ.

Partus usualis. Herba sicca, ante flores-
centiam colligenda, odoris penetrantis, summe vo-
latilis, specifici, camphoracei fere, saporis grati,
aromatici, sub amari, calidi.

Vires, illis herbe *Chenopodii* Botryos quon-
dam usualis analogæ, ast fortiores; stimulantes,
incidentes, antispasmodicæ, specialem in paralysi
a nuperis commendatæ; in morbis pectoris pitui-
tosis non inutiles.

Dosis in infuso Uncia semis vel & integra
pro colatura libra unius.

China nodosa Offic.

Chinawurzel.

Smilax China Botan. Smilax canale aculeato teretiusculo, foliis inermibus ovato cordatis quinque nerviis L. in. Planta frutescens orientalis, in China, Japonia, Persia, Malabaria, Cuncan etc. spontanea.]

Pars usualis. *Radix*, tuberosa, lignosa, solida, ponderosa, cuticula fusca vestita, intus albo rubella, nullius odoris, saporis farinacei, subdulcis. Circa annum 1535 nostro orbi innotuit, & ab imperatore Carolo quinto contra arthritidem adhibita fuit. Smilax Pseudochina Lin. Frutex occidentalis, novæ Hispanæ, Virginie, Jamaicæ incola, similem sere radicem largitur, sed minus ponderosam & magis spongiosam, sæpissime cariosum, foraminibus fraudulenter holo rubra, aut & lithargyro, ut ajunt, expletis.

Vires tonicas exiguae. In lue venerea, in podagra, in acrimoniosis imaginariis corrigendis, purificantem auctoritatem radix hæc sibi quondam naæta fuit. Sed jam Vesalius & post illum Juchius laudes hasce limitare voluerunt, atque hodie vix in usum trahitur.

Dosis Uncia una pro libra decocti.

Monogr. Chr. G. Schwalbe de China offic. L. B. 1715.

H. P. Juchius de rad. Chinæ ejusque limitandis Iacobus. Erf. 1753.

Cichoreum Offic.

Wegwart.

Cichorium Intybus Botan. *Cichorium florigeminis sessilibus, foliis runcinatis Lin.*
Planta biennis ubivis in apricis, ad vias agrorumque, culta. Toti plantæ inest succus lacteus subamarus, isque amarior in sera, quam in culta.

Partes usuales. Herba recens et sicca, submucilaginosa, grata amara. *Radix*, tempore verno colligenda, coffea pauperum, digitum crassa, subramosa, fibrosa, extus subfuscata, intus alba, saporis subdulcis, subamaris, infusa planta amarioris, quam in culta. *Rejiciatur lignosa.*

Præparata. Extractum Cichorei ex herba sicca coctione & inspissatione parandum. *Syrupus Cichorei cum rheo*, ex herba & radice, cum rheo & pauxillo acalei vegetabilis coctis, & cum anatica sacchari parte inspissatis

Ingreditur extractum tinturam visceralem.

Vires roborentes, resolventes, nutrientes; in obstruktione viscerum atque eorum atonia, in cachexia, hydropo initiente, in febribus intermittentibus summe proficue.

Dosis. Succus herbæ recentie ad uncias duas vel tres. Radicis uncia una, sunt & ducunt pro libra decocti. Extracti drachma una & plures in die, forma pillulari, electuarii, mixturae. Syrupi-

pus cochleatim exhibuit, infantes leniter purgat & reborat.

Monogr. R. J. Camerarius de Cicuta. Tab.

Cicuta vulgaris Offic.

Schierling.

Conium maculatum Botan: *Conium seminibus striatis* Lin: Planta bienis umbellata, in locis umbrosis nostris & ruderatis indigena. Non confundatur cum Cicuta virosa, cum Aethusa Cynapi, cum Chaerophyllo bulboso aut *Sylvestri* Lin.

Pars usualis. Herba recens & secca, mense Junio ante florum expansionem ex locis siccoribus colligenda & clavis servanda. Folia sunt petiolata, tripinnata aut quadripinnata cum impari, pinnae oppositis, foliolis lanceolatis, pinnati fidis, venosis, nudis, nitidis, supra saturate; infra pallide viridis, trita odoris peculiaris virosi, lotio felium siue — cantharidibus similis, saporis subdulcis, subacris. Caulis subrotundus, cavus, laevis, late viridis, maculis & punctis purpureis dense adspersus, petioli pari modo leviter maculati.

Praeparata. Conserva Cicuta ex herba recenti cum triplo sacchari. Emplastrum de Cicuta ex extracto herbae cum pulvere, terebinthina, oleo & cera.

Extractum Cicuta ex succo herbae recentis inspissato, coloris fusco viridescentis & odoris ingrati, quasi a lotio matutini, saporis herbacei, sub-salsi, leviter nauseosi.

In greditur emplastrum diabotanion.

Vires in majori dosi venenatæ, emetice, narcoticae; dolores nonnunquam glandularum & ipsum ptyalismum causantes; in moderata dosi potentissime resolventes, incidentes, penetrantes, specialis in tumoribus induratis, scrophulis, scirrhis, ulceribus inveteratis, spina ventosa, fluore albo, scorbuto, rheumatismo chthonico & morbi venerei reliquiis laudandæ, etiam in convulsiva tussi & aliis nevrosibus cum fructu tentatae. Externe resolventes, discutientes, ulcera depurantes.

Dosis. Extractum a granis duobos in die, ascendendo paulatim ad viginti & ultra; optime forma pillulari cum pulvere herbae. Externe ad plures scrupulos, per se, vel forma emplastri ad glandularum indurations. Herbae uncia semis pro libra infusi ad usum externum, fomentationis forma, scopo resolvente. Etiam emplastrum potenter resolvit.

Monogr. Ch. Helvigh de Cicuta. Gryph. 1708.

Ant. et B. a Störk libelli III. de Cicuta. Vien. 1760
1761.

J. L. B. a Quar in tentamen de Cicuta. Vier. 1761.
Ferd. Leber Abhandl. vom Schierling, Wien. 1762.
Chr. L. Hoffmann vom Schierling. Münster. 1762.
Ant. de Haen Epistula de Cicuta. Vien. 1763.
S. J. Salomon de Cioute ageadi modo. Hal. 1763.
L. G. le Monnier ergo Cancer ulceratus Cleuram cludit? Par. 1763. r. C. Andry.

P. J. Ehrhart de Cicuta. Arg. 1763.
P. J. Hartmann observ. ad. Cicute, &c, usum, internum. Helaust. 1763.

J. G. Reissmann de Cicuta, & an sit remed. cancri? Quib. 1763.

- J. H. Lange dubia Cicutæ vexata. Helmst. 1764.
 J. J. Huber de Cicutæ. Calis. 1764.
 J. Viventi de Cicutæ commun. Neap. 1767.
 G. F. Kaltschmidt de Cicutæ. Jen. 1768.
 P. J. Hartmann insigni Cicutæ Stoeckiana efficiacia
 singul. obs. compre hacten. Ett. 1772.
 J. Spalowski Diss. de Cicutæ. &c. Vind. 1777.
 J. C. Gradelmann obs. de Cicutæ. & Gott. 1781.
 M. Schindler obs. circa usum Conii maculat & in
 scorbuto, alijsq. macbis Ulm. 1791.

Cina, Contra, Santonicum Offic.

Wurmsamen, Zittwersamen.

Artemisia judaica Botan: *Artemisia fruticosa*, foliis obovatis lobatis parvis, floribus paniculatis pedicellatis Lin. Planta perennis in Iudea, Arabia & Numidia spontanea. An non autem *Artemisia Santonicum*, in Persia & Tartaria habitans? An utraque?

Pars usualis. Semina parva, oblonga, coloris ex gilvo viridescentis, odoris peculiaris, fortis saporis amari subacris, resinosi, multis caulinis, florum & foliorum partibus intermixta. Optima ex Aleppo veniunt. Oleum essentiale continent, a quo luxima eorum vis pendet.

Vires stimulantes, anthelmintice. Cum vitriolo martis aut cum mercurio dulci mixta; semina haec frequenter ad necandos vermes a Mathioli temporibus exhibentur.

Dosis a gravis decem ad semidrachmam in pulvere; aut cum melle electuarii forma. Etiam majori dosi in decocto ad mentem Hufelandi.

Monogr. J. Fr. Cartheuser de ligno nephrit. & semine santonicæ. Frf. 1749.

Cinnamomum Officinale

Zimmet;

Laurus Cinnamomum Botan. Laurus foliis trinerviis ovato oblongis, nervis versus apicem evanescentibus. Lin. Arbor in solo arenoso variarum Indiae orientalis regionum; Negumbo, Columbo &c. elegantissima vero & summa aromatica in Zeylonia sponte proveniens. Etiam in variis Americae locis deprehenditur; ut in Brasilia, Martinica, Guiana Gallica &c.

Pars usualis. *Cortex*, praecipue ramorum, ab exteriori grisea cuticula liberatus, in canulas longas convolutus, tenuis, lignosus, levis, subtenax, coloris ex rubicundo flavi, subinde in brunum inclinantis, saporis aromatici, subacris, subdulcis cum levi adstringente, odoris proprii, gratissime fragrantis. Aroma celebratissimum. Rejiciatur autem crassus, bruncus, subamarus, viscosus, oleo essentiali (in quo tota virtus) jam privatus.

Præparata. *Aqua Cinnamomi communis* sive *simplex*; destillata ex simplici aquosa infusione hujus corticis. *Aqua Cinnamomi vinosa* seu *spirituosa* cum $\frac{1}{2}$ spiritus vini rectificatissimi aquæ cinnamomo adfusæ mixta, destillata. *Oleum Cinnamomi* destillatum, coloris (nisi recentissimum) aurei, in aqua fundum petens, saporis urentis cum dulcedine mixti. Raro sincerum nisi domi paratum. Ex duabus libris corticis ultradrachinam unam obtinetur. *Syrupus Cinnamomi* cum cortice aquæ vinose superinfuso & duplo

sacchari paratus. Tinctura Cinnamomi ex una parte corticis in sex partibus Alcoholis digesta, fuscō nigricans, odoris cinnamomei, saporis aromatici dulcis & subacidstringentis. Aquam utramque subplet.

In g r e d i t u r præterea acetum antisepticum, balsamum embryonis, theriacam, Spiritum aromaticum, balsamicum & melissæ compositum, saltem volatilem oleosum, tincturam absinthii compositam & aromaticam acidam.

V i r e s fortiter stimulantes, sistema nervosum excitantes, analeptice, stomachice. Magnus hujus remedii usus in omni vera debilitate, in febribus nervosis, in hæmorrhagiis omnibusque aliis morbis & laxitate. Ad gratiam quoque exaltandam, aut ad stimulum illorum acuendum, aliis medicaminibus additur. Oleum externe in carie.

D o s i s. C o r t e x ad drachmam unam vel duas in infuso aquoso, vinoso.

P u l v i s a granis quinque ad decem. Etiam in alectuario. A q u a s i m p l e x ad uncias duas, vi nosa ad unciam unam in mixturis & decoctis, scopo analeptico, excitante. O l e u m ad guttam unam vel duas pro ekeosaccharo. S y r u p u s ad semiunciam vel integrum. T i n c t u r a a scrupulo uno ad duos in mixturis, ad drachmas duas & plures de die cum aqua destillata in profluviis, hæmorrhagiis præcipue uterinis, partitis sæpiusque repetitis doses. Universim doses debilitatis gradui atque ægri irritabilitati &c. adcommmodande erunt.

M o n o g r. Herm. Grimmii laboratorium Zeylo nicum.

- Jo. Th. Schenkius de Cinnamomo. Jen. 1670.
 G. W. Wedel de Cinnamomo. Jen. 1707.
 Ch. L. Goelter de Cinnamomo. Traj. 1709.
 P. F. Gmelin de analepticis quibusd. e Cinnamom. &c.
 Tüb. 1763.
 Dexbach Diss. de Cinnam.

Citrus, Limonia Offic.

Citrone.

Citrus medica Botan. *Citrus petiolis* linearibus Lin. Arbor sempervirens in Media & Persia, atque in Europa australi vix non spontanea, apud nos in hybernaculis culta.

Pars usualis. *Fructus* ovalis, apice in papillam desinente, basi obtusiori cum adherentibus calyculi reliquiis, extus cortice flavo, folliculis oleiferis divite, aromatico, subanaro, intus spongioso albo vestiti, interne pulpa membranosa novemloculari, seminibus ovato acutis callosis & succo acido instructi. Eligantur fructus maiores & ponderosiores, nec obsoleti, nec situ corrupti.

Cortex exterior flavus, ab interno fungoso albo liberatus, tum recens, tum siccus officinas intrat, nomine *flavedinis* *corticium Citri*; odoris grati, fragrantis, saporis aromatici, subanari, calidi. Succus in ipsis officinis exprimatur, & per chartam bibulam filtratus in vasis probe repletis & clausis frigido loco adservetur; vendibilis enim raro siuerus; aceto aliisque acidis adulteratus. Color est seri lacteus; sapor gratae acidus, odor peculiaris.

Præparata. *Agua corticum Citri* recentium destillata, quondam totius citri. *Elæosaccharum* *corticium Citri*, adterendo saccharum ad poma paratum. *Oleum* *corticium Citri* recentium destillatum. *Syrupus acetositatis* *Citri* pro Limonada extemporanea, & *Syrupus* *corticium Citri* recentium. *Tinctura* *corticium Citri* siccatum cum sexduplo spiritu vini rectificati digestorum.

In g r e d i c t u r præcerea cortex aquam carminativam, spiritum melisse compositum & tincturam aromaticam acidam.

V i r e s succi sunt refrigerantes, siti contrariae leniter purgantes, interne & externe antiscorbutica, antiputredinosæ; *corticium* stimulantes, roborentes, stomachicæ, carminativæ. *Etiam* pro gratia medicaminum.

D o s i s. *Succus* ab uncia una ad duas, cum aquæ, decocti cerealis, seri lactis &c. libra una, pro potu. Externe ad ulcera scorbutica deliganda. *Cortex* in pulvere a granis decem ad viginti & ultra; drachma una vel due in infuso aquoso, vinoso. *Aqua* destillata ad uncias duas vel tres. *Olei* *corticium* guttæ tres pro elæosaccharo, *syrupi* quantum satis ad gratiam. *Tincturæ* drachma una vel due in mixturi, decoctis.

Monogr. Joh. Lanzoni Citorologia,

Herm. Grube analysis mali citrei,

Ge. Francus de malo citreo. Heidelb. 1686.

F. Hoffmann de praestantia mal. citr. in medic.
Hal. 1715.

Natus, Volcamerus, Pont. Mogardus, Dajaz
Nekelius de mal. citr.,

Coccinella Offic.

Cochenille.

Coccus Cacti Lig. Insectum testudineum pediculi magnitudinis, alatum (semelle autem nullas alas habent), externe coloris nigri, interne purpurei, qui ab acidis exaltator, ab alcalinis prosundior redditur, saporis amarecentis & adstringentis. Detecto novo orbe detectum fuit, nam locus natalis est regnum Mexicanum & nova Hispania. Dedit & nutritur foliis Opuntiae, seu Cacti cocciniferae, qui ab Indiæ incolis studiose colitur. Colliguntur copiosissime haec insecta ad linte substrata, atque vel sumo necantur, vel aquæ bullienti immerguntur; vel supra laminam ferream calidam, aut radiis solis urentibus exposita exsiccantur (atque tunc externe albescunt) alis denique pedibusque remotis in grana confricantur & adservantur. Scopo tinctorio technico magis inserviunt, quam medico. Dantur etiam germanica & polonica, supra seleranthum perennem præcipue degentia, ast longe viliora prioribus.

Vires quidem adstringentes, sed maximus usus ad infucanda medicamenta, ad rubrum scilicet gratum colorem variis medicaminibus conciliandum. Quondam vires cardiacas, sudoriferas, antifebribiles huic insecto adscripserunt.

Præparatum. Syrupus Kermesinus, ex coccinellis cum pauxillo alcali vegetabilis in aqua rosarum, corticum citri & cinnamomi maceratis, colatione cum dupla quantitate sacchari in

syrupum inspissata & alumine in colore exaltata.
Gratiae saporis & coloris causa usitatus.

Monogr. Melch. de Russcher histor. natural,
Coccion.

Ch. Fr. Richter de Cochinilla. Lips. 1701.

J. H. Schulze granor. Kerm. & Coccionella conveniens
entia & usus. Hal. 1743.

Marsigli observ. natur. de granis Kerm. & Coccion,
H. Pr. Delius purpurea & Coccionella in medendo
dignitas Erl. 1753.

C. J. Lange de Cochinilla,

J. Emil. Link de Coccionella rau. virib. & usu.
Lips. 1787.

Cochlearia offic.

Löffelkraut.

Cochlearia officinalis Botan. *Cochlearia* foliis
radicalibus cordato subrotundis, caulinis oblongis
subsinguatis Lin. Planta biennis ad littora maris.
Europæ septentrionalis in Anglia, Norwegia &c.
spontanea, apud nos in hortis pharmaceuticis culta.
Ne confundatur cum ranunculo ficaria.

Pars usualis. *Herba* recens, caule ramo-
so, foliis radicalibus petiolatis cordatis, obtusis,
integris, foliis caulinis amplexicaulibus, nitide
viridibus, succosis, saporis acris, amari, salini; odo-
ris, si teritur peculiaris, balsamici acris. Exiguam
quantitatem olei essentialis possidet, albi, pene-
trantis & adeo subtilis, ut uncia gutta spiritu vini
soluta vel saccharo excepta, sexdecim unciis liqui-

di alicujus, odorem & saporem Cochleariae communiceat. Siccata herba facile spiritum hunc restorem, quem inepte olim pro sale alcalino volatili habuerunt, deperdit.

Præparata. *Aqua Cochleariae* ex recenti herba abstracta; syrupum violaceum non mutat. *Conservæ Cochleariae* ex herba recenti cum triplo sacchari parata. *Spiritus Cochleariae* ex parte una herbae recentis in tribus spiritus vini rectificati digesta, medietate abstracta.

In greditur electuarium antifebrile.

*Vires stimulantes, roborantes, specialem
antiscorbuticæ. In viscerum obstruktione, cachexia,
hydropo, asthmate seroso, aliisque absorbençium
vasorum morbis utiles esse possunt.*

Dosis. *Succus expressus* ad unciam unam vel duas, per se, aut cum sero lactis, aut cum aliis succis. *Aqua* ad uncias duas vel tres. *Conservæ* ad drachmas duas, semiunciam & ultra. *Spiritus* ad gargarismata & collutoria in ulceribus gingivarum ad drachmas aliquot cum melle.

*Monogr. Val. And. Moellenbæccii Cochlea-
ria curiosa. Lips. 1674.*

Colchicum Offic.

Zeitlose.

Colchicum autumnale Botan. *Colchicum* foliis planis lanceolatis erexit Lin. *Planta perennis* in pratis & sylvis humidis vulgaris.

Pars usualis. *Radix* inenataestate colligenda; bulbus carnosus, succulentus, pollicem crassus, interne albus, externe pluribus cuticulis flavo-brunneis vescitus, saporis farinacei, amari, aeris, linguam stupefacentis, odoris subnauseosi.

Præparata. Acetum Colchici ex radice recenti in sexduplo aceti macerata. *Oximel Colchici* ex parte una hujus aceti cum duplo mellis in spissitudinem debitam cocta. Simili modo *Oxisaccharum Colchici* sive *Syrupus aceti Colchici*, cum saccharo loco mellis paratur.

Vires a *Dioscoride* venenatis adsignatae, serius & præcipue experimentis ab Iul. Præside nostro ævo institutis in usum medicum merito vocatae, utpote squillæ analogæ, potenter & cum irritamento resolventes, rubificante, diureticæ in hydrope morbisque frigidis, pituitosis eximiae.

Dosis. Radix ad unciam semis & ultra in infuso vinoso. *Acetum* ad drachmas duas & plures in die. *Oximel* & *oxisaccharum* ad unciam semis & unam; cochleatim pro infantibus.

Monogr. G. W. Wedelli experiment. curios. de Colchico veneno & alexipharm. Jen. 1718.

C. L. Wilhelmii Colchic. als ein Mittel wider die Pest. Leipz. 1721.

Ant. L. B. a Stoerk libellus de Colchico. Vien. 1763.

Car. Kratochwill de radice Colchici autumn. Pr. 1764.

J. Chr. Ehrmann de Colchico autumn. Basil. 1772.

Colocynthis Offic.

Koloquinte.

Cucumis *Colocynthis* Botan. Cucumis foliis
multifidis, pomis globosis glabris Lin. Planta an-
nua in Syria & Alepo habitans.

Pars usualis. *Fructus*, referens pomum
magnitudinis mali aurantii, cortice externo viridi
abjecto, exsiccatus; relicto tegmine albido coriaceo
includens pulpam fungosam, levem, albicantem
mucilaginosam, saporis intense amari, acris & nau-
seosi, sexlocularem cum seminibus plurimis oblon-
gis, planis, duris, rulis, officinas non amplius in-
trantibus. Poma albida, integra, secca, levia,
optima.

Præparatum. *Puluis Colocynthidis*
gummousus vulgo *Alhandal*, e pulpa colo-
cynthidis cum gummi arabico in pastam redacta,
exsiccata & pulverata. Aliter enim ob copiosam
mucilaginem in pulverem redigi non posset.

In greditur extractum catholicum, pilulas
purgantes drasticas & mercuriales.

Vires venenatæ, drasticæ, purgantes cum tor-
minibus; in hydrope, apoplexia frigida & lethar-
go a multis quidem laudatæ, nobis autem, uti
omnium drasticorum vires, multum suspectæ, cau-
te aut nunquam in usum trahendæ, & non nisi in
summa intestinorum inertia. Mors in olla, poma
diaboli judice Solenandro. Omni aëvo cognita
vehementia, qua alvum movet, torminibus possi-
mis & dejectionibus sæpe cruentis stipata,

Dosis. Pulvis Colocynthidis gummosus ab $\frac{1}{2}$
grani ad duo grana.

Monogr. M. A. Helleot au demorsis a cane rabido
Colocynthis? Linn. 1676.

J. H. Schulte de Colocynthide. Hall. 1731.

Hier. Valerius de col. argum.

J. Cl. Tode drassicorum in genere, sig. colocynthi-
dis vindicia. Hall. 1790.

Columbae radix Offic.

Columbawurzel.

Plantæ incognitæ radix, in talcolis inæquali-
ter orbicularibus, plerumque perforatis; interdum
etiam juxta longitudinem secta nobis e Zeilonia
advehitur, sepe cariosa. Constat tripli substi-
tia; corticali externa, rugosa, ferruginea; interio-
ri lignosa, compacta, intima medullari, farinacea,
coloris flavescens. Sapor ingrate amarus, odor
peculiaris, balsamicus, cumino sere analogus, mo-
ra decrescens. In pulverem redacta viridescentem
colorem induit, & humiditatem adtrahit. Per Fr.
Redi 1685. innovuit.

Vires roborantes; specialius in diarrhoea,
dysenteria, cholera morbo, in ventriculi laxitate
& cardialgia cum vomitu laudatæ, anterioribus ex-
perimentis confirmandæ. Viribus nostracium amari-
cantium, ut videtur, vix superiores.

Dosis. In pulvere grana viginti aut triginta
aliquoties in die. Uncia semis in decocto, aut po-

tius in infuso vinoso; nam infusione aquosa cito corruptelam init. A corticibus aurantiorum sapor corrigitur.

Monogr. J. F. Cartheuser de rad. Columbo. Frf. 1773.

Consolida major, Symphytum. Offic.

Schwarzwurzel.

Symphytum officinale Botan. *Symphytum* foliis ovato lanceolatis decurrentibus Lin. Planta perennis in locis umbrosis subhumidis Europæ australioris frequens.

Pars usualis. *Radix* siccata, ramosa, magna, digitum crassa, recens carnosa & viscida, siccata vero & diu servata spongiosa & farinosa, fragilis extus nigra, interne alba, inodora, saporis mucilaginosi, viscidi. Copiosorem, tenacioremque mucilaginem largitur quam althæa.

Vires mucilaginosæ, relaxantes, involventes, in diarrhæa & dysenteria laudabiles, althææ analogæ. Vires subadstringentes olim inepte huic radici imputatæ. Nam externe ad applicata hæmorrhagias more viscosorum sistit.

Dosis. Unica semis radicis pro libra decocti.

Contrajerva Offic.

Giftwurzel.

Dorstenia Contrajerva Botan. *Dorstenia* scapis, radicatis foliis pinnatifido palmatis serratis,

receptucalis quadrangulis L. i. n. Planta perennis in America meridionali, in nova Hispania, in Peru Mexico, Tabago, insulis Vincenti & vera cruce crescens.

Pars usnatis. Radix rugosa, solida, ex trunculo nodoso & tuberculato emittit ad latera & deorsum copiam fibrarum longarum ramosarum tenium, tenacium, nodosarum; extus e lavo bruna, intus ex albo flavescens, saporis subaeris & amaricantis, servidi, odoris debilis aromatici. Etiam aliarum Contrajervae specierum radieibus commiscetur, & inquinatur. Eligatur ponderosa, non cariosa, non fibrosa, non inveterata. Decoctum aquosum mucilaginosum, infusum autem spirituosum acre largitur. Primus Draken eques Anglus anno 1581. quasdam radices in Europam adulit.

Præparata. Syrupus Contrajervæ, cum anaticea parte radieis contrajervæ & serpentariae virginianæ aqua infusis, atque infuso cum duplo sacchari edulcorato paratus. Tinctura Contrajervæ ex parte una radicis in sex spiritus vini rectificati digesta, gratius rubra, quam aquosum hujus radieis infusum.

Vires stimulantes, excitantes, diaphoretice, propterea alexipharmacæ dñe; nam Contrajerva Hispanis quevis planta venenis obposita dicitur. In febribus nervosis cum virium vitalium languore, prouti radix Angelicae & Serpentariae virginianæ frequenter & cum fractu adhibetur; potentiores vero serpentariae virginianæ vires a Murrayo & aliis merito tribuantur.

Dosis. In pulvere grana decem; usque viginti; in infuso drachmæ duæ ad unciam semis. Praevalet vinosum.

Tincturae drachma semis vel una; syrapi uncia semis vel una.

Monogr. G. W. Wedel de Contragerva, Jen. 1722.

Coriandrum Offic.

Coriander:

Coriandrum sativum Botan. *Coriandrum fructibus globosis* Lin. Planta annua umbellata in Asia & Europa meridionali spontanea; in nostris agris & hortis culta.

Pars usualis. *Semina* globosa, striata, flavo, fusca, odoris non ingrati, aromati, subvirosi, siecatione corrigendi, saporis aromatici, subdulcis, subaeris.

In greditur aquam carminativam & carmelitarum.

Vires stimulantes, carminative, stomachice, incidentes, veteribus suspecte habite. Superfluum remedium, ubi anisum datur.

Dosis. In pulvere grana decem & plura; in infuso drachmæ duæ vel tres.

Monogr. Jo. Boecker de Coriandro. Arg. 1729.

*Cortex peruvianus, China offic.**Quinquina, Cortex corticum.**Fieberrinde, Peruvianische Rinde.*

Cinchona officinalis Botan. *Cinchona* foliis ovato lanceolatis glabris, capsulis oblongis Vahl. Arbor excelsa & crassa, interdum superans crassitatem corporis humani, crescens in America australi in Regno Peruviano, præcipue prope urbem Loxam in tota montium catena, austrum versus ad 30, septentrionem versus, ad 20 circiter millaria se extendente.

Pars usualis. *Cortex.* Ab Hispanis in Sarcinis ex pellibus animalium confectionis, 150 libras ponderantibus advehitur; impletis plerumque corticibus variarum qualitatibus, quæ a se invicem separari debent.

Optima corticis hujus frusta ex trunco & ramis arboris majoribus videntur. Occurrunt plus minusve convoluta, minimum digitum circiter crassa, & duos vel tres pollices longa, siccata, ponderosa, fragilia, extrinsecus fusca, seabra & communiter lichene albo vel cinereo hic inde obducta, intrinsecus levia & ferruginea, sive coloris tanninomei, saporis subamari, subadstringentis cum aliquo inuocore, odoris debilis, specifice mucidi & subaromatici, seligantur præcipue illa, quæ tenuiora, convoluta, extus fusca & lichene vestita, interne coloris cinamomei obscurioris sunt, solida, por-

dexosa & siccissima, diffracta nec fibrosa nec pulvulerulenta, sed punctis resinosis intentia, quorum bonitas etiam ex decocto aquoso dijudicatur, quod scilicet, dum calidum est, rubricundo brunaum colorem sistit, frigescunt vero palescit in colore bruno flavescentem, sedimento ad fundum dejecto. Rejiciantur cortices extus glabri & quasi politi, nigri, pallide flavi vel rutilantes, tenaces vel fungosi, interne albidi vel cinerei, diffracti fibrosi, lignosi, farinosi, amari, valde adstringentes, nauseosi, aut insipidi, vel & decoctione aut infusione prægressa, viribus jam privati.

Partes tum gummosæ, tum resinose huic cortici insident, sed proportione haud certo determinanda. Vis medicata in resina latere videtur, quæ quidem protracta coctione in aqua elicetur, non vero solvitur, sed turbidum decoctum reddit, & denique fundum petit. Sexdecim unciae corticis cum aqua coctæ, extracti aquosi uncias tres largiuntur cum vino sex uncias, cum spiritu vini uncias duas & drachmas duas. Vinum igitur optimum menstruum corticis peruviam esse videtur. Tamen & in extracto gummoso plurima semper pars resinosa simul juncta est. Infusio frigida non nisi amaritatem e cortice extrahere valet.

Vires hujus corticis medicatæ fortuito casu detectæ fuerunt, dum scilicet, Hallero testante, Barbari ex aqua lacuum potata, in quibus trunci arboris maoeracantur, a febri intermittente liberati fuissent. Celebre nomen autem naefus fuit anno 1638, ubi Commitissa de Cinchon, Peruviani Proregis conjux, ejus usu a pertinaci febre san-

ta fuit. Ab Anno 1640 usque 1648 in Europa, præcipue Hispania & Italia per Societatem Jesu magis magisque divulgabatur, a dicta Commitissa gratis distributas. Aceres tamen oīræ sunt lites, eum medici Hispani, Galeno addicti, pertinaciter abstinerent ab ejus usu. Postea vero jussit Papa Innocentius X., ut vires hujus remedii exactius inquirerentur; quo facto Romæ erexitur est emporium corticis peruviani. Tandem Sydenhamus & Mortonus omnem lapidem moverunt, suaque auctoritate effecerunt, ut indies magis in usum vocaretur hoc remedium.)

Præter istum autem hic descriptum vulgatissimum peruvianum corticem, plures aliae species serius innotuerunt, atque in nonnullas officinas jamjain adsumuntur. Liceat præcipuas saltem hic enumerare.

Cortex peruvianus ruber, seu *Cortex Chinæ rubræ ex alia fors specie Cinchonæ obtentus*, in regni Mexicanæ provincia Santa Fé, in sylvis supra insulam St. Lucie anno 1779 detectus fuit, atque per Anglos nobis primum innotuit, qui in bello cum Hispanis navim hoc cortice onustam abstulerunt. Ejus frusta sunt crassiora, majora prioribus, ponderosiora minus convoluta, distracta fibrosa adparent, & manifeste tria strata sistunt, quorum primum seu *externum* (*corticula*) temue, scabrum & rugosum, e rubro suscum, lichenæ cinereo vestitum; alterum (*sive cortex proprius*) fragile & resinosum, coloris obscuræ rubri, & tertium (*liber*) lignosum, fibrosum & coloris rubricandi. Saporem habent amariorem

& magis adstringentem, facilius quoque in pulvrem subiguntur. Infusa & decocta hujus corticis saturatiorem rubrum colorem contrahunt, nam maiorem longe quantitatem solubilium partium continet tum aquæ, tum spiritui vini communicabilium. Teste cl. Ackin & resinosi extracti, & gummosi largitur. Nec decoctum corticis rubri eam decompositionem patitur, quam vulgaris. Manifesta globulos olei ætherei in superficie aquæ ejusdem destillatæ observare voluit Irving. Extractum amarius, Quassiae temulum. In corpore humano sepe dimidiā dosin hujus corticis satisfacere, defendit Saunders. Jam nunc raro sincerus haberi potest.

Cortex Chinæ regius seu luteus ex ignota arbore & patria, sed certo ex America hispanica obtentus, anno 1790 innotuit. Occurit in frustis vix convolutis, exteriori cute, quæ ferruginea est, plerumque destitutis, quatuor circiter pollices longis, unumque latis, profunde luteis, fragilibus, fibrosis, odoris minus debilis, saporis amari, subacris, subaromatici, vix adstringentis. Non multum resinosi continere videtur; in pulvrem facillime teritur, colore cinnamomum fera referentem. Non confirmatur experimentis, minores ac vulgaris corticis doses sufficere. Sed saepè ex sarcinis vulgaris hujus frusta flava selecta loco regii corticis divenduntur.

Cortex Chinæ Tecamez ex propria Cinchonæ specie colligitur, atque nomen suum adquisivit a pago Tecamez in littoribus Quito Americæ australis. Ab anno 1796 Anglis notus est, caro pretio constat, & raro adquiri potest. Tenuis, fra-

gilis, in longa frusta convolutus coloris fuscō nigri, odoris debilissimi, saporis subaromatici, valde adstringentis, diffractus minime fibrosus, in pulverem redactus aurantium aut rhabarbarium fere colorem induens. Vide Friese in Hufeland Journal 5. B.

Cortices Chinæ angustifoliae, borgeensis, brasiliensis, caribææ, corymbiferae, martinicensis, surinamensis, spinosæ, idem cortices Cinchonæ floribundæ & macrocarpæ in nostris officinis non reperiuntur, neque multum a vulgari quo ad vires distincti esse possunt.

Præparata ex vulgari cortice peruviano.

Extractum Corticis peruviani ex decocto aquoso inspissato, resinosis quoque partibus fætum mellis plerunque consistentiæ. In non nullis officinis adhuc ex priori Dispensatorio extractum spirituosum sive resinosum prostat, tam molle, tum siccum, sal essentialis inepte sic dictus, utrumque pro forma pillulari.

Syrupus Corticis peruviani cum vino digesti, & duplo Sacchari edulcorati. Tinctura Corticis peruviani in sexduplo Spiritus vi ni rectificati digesti.

In greditur electuarium antifebrile.

Vires summe roborantes; adstringentes, nervine & antispasmodicæ, resolventes, anthelminticæ, antiputredinosæ, specificæ antifebriles. Maximus hujus remedii usus & exlinius in febribus intermittentibus & nervosis continuis, tum acutis, tum lentis, verminosis, hecticis, absente gastrico fo-

mite & stheuica nota, in morbis periodicis plerisque, spasmodicis, convulsivis; hysteriasi, hypochondriasi, epilepsia, tussi convulsiva in omni debilitate yera & laxitate, & in reliquis omnibus e debilitate & morbis diuturnis exoriundis, atque in nimia irritabilitate Systematis nervosi e simili causa proficidente, in profluviis laxorum, haemorrhagiis, diarrhaeis, diabete, fluore albo; in cachexiis; rhachitide, scrophulis, ulceribus, hydrope, scorbuto; denique in omni languore vitali, ubi miserorum insanabilium superstitis vitule scintillæ fo-vendæ, in canero, marasmo, paralysi, gangraena, sphacelo &c. &c. Sunt tamen ægri, qui ex usu remedii hujus sepe purgantur; proinde debilitantur, tuncque talia addenda erunt; quæ datus casus postulabit, specialia plura hic adsignari non possunt nam ad Therapiam spectant.

Non facile deprehenditur medicamen, quod cortici huic substitui posset. Laudant quidem cortices hippocastani, salicis, fraxini, cascarilla, radicem caryophyllatae & flores chamomille. Sed — in intermittentibus saltem febris — succedaneum adhuc desideratur.

Dosis ratione ætatis & circumstantiarum multum diversa. Maximam efficaciam, præcipue in intermittentibus febris, cortex in substantia exserit, seu in pulvere alcoholisato; sed viscera valida requirit. Ad Scrupulum unum vel semidrachinam aliquoties de die exhibetur, vel per se, vel in electuariis, pillulis cum extracto, aut in proprio decocto, bene concutiendo. In majori dosi ipsis sanis hominibus febrilem paroxysmum causa-

re, affirmit Hahnemannus. Ubi ventriculus debilior, forma decocti exhibetur, quemadmodum in febribus continuis nervosis. Plerumque uncia una corticis ruditer tusi in duodecim aquæ unciis coquitur ad remunentiam unciarum octo. Hocce decoctum tum pro interno usu, cochlearium aut vasculatum sumendo, tum pro externo, fomentationis, elismatis forma. Mala est methodus sub coctione addendi salem alcalinum, quo principium adstringens decomponitur; atque idem de martialibus intelligendum. Pro infuso aquoso aut vinoso sufficit pro sex unciiis liquidi, uncia una corticis ruditer tusi, sèpius tamen concutiendo miscelam. Hujus usus in morbis illis a febribus, ubi meritis roborandi scopus. In iisdem fere casibus extractum, ad drachmam unam vel duas de die, ad mixturas; pillulas, electuaria, aut ipsius corticis decocta acuenda. Tinctura quoque corticis ad unam duasve drachmas, imo ad plures pro externo usu. Syrupus communiter ad unciam unam.

Monogr. Paul Amann, Antiquarii peruviani historia Lips. 1663.

Badi anast. Corr. peruv. 1663.

C. J. Horbini de febrisfuga cortic. Chinæ virtute. Alt. 1693.

Fr. Hoffmann de Chinchina modo operandi Hal. 1694.

— — — — de resto Corr. Chinæ usu &c. Hal. 1728.

M. B. Valentini de Chinachina. Giess. 1695.

C. Ph. Lombard de Chinæ Chinæ usu & abuso, Col. 1695.

Ch. J. Lange de Chinæ usu febrisfugo. Lips.

J. G. de Berger de Chinachina ab inquis judiciis vindicata. Vit. 1711.

- H. Heinrichi de Cort. Chinæ usu & susp. Hal.
1713.
- J. C. Spies de Cort. peruv. virtute & modo oper.
Helvst. 1721.
- A. O. Goelické de impostura Cort. peruv. Frs. 1727.
— — — — de Cort. peruv. usu in febr. ibid. 1729.
- J. A. Kloeck de usu & abusu Cort. peruv. in febr.
L. B. 1727.
- Hannes de Chinach. usu & abusu. D. 1729.
- P. van Baalen de Cort. peruv. Tab. 1730.
- A. Vater de efficac. Chinæ ad gangr. sist. V. 1735.
- G. Ch. Detharding de Cort. peruv. Rost. 1737.
— — — — — — — efficac. in gangr.
dubia. Rost. 1746.
- V. Kreuyfeldt de Cort. peruv. virt. antehydr.
Duisb. 1738.
- J. B. Nebel de Cort. peruv. operandi modo. Heid. 1740.
- E. v. Roseu de Cort. peruv. Lund. 1744.
- Ch. Hart de Cort. peruv. Ed. 1748.
- J. A. Scrinicius de legit. usu & abusu Cort. peruv.
&c. Frag. 1750.
- Ph. S. Lürseuius de Cort. peruv. I. B. 1751.
- J. Juncker de usu Cort. peruv. &c. Hal. 1756.
- J. G. Krüger de Cort. peruv. &c. Helvst. 1757.
- Car. a Linné de Cort. peruv. Ups. 1758.
- D. G. Trillerus de Cort. Peruv. usu &c. Vit. 1758.
- J. Fr. Mautt de Cort. peruv. Leyd. 1760.
- A. G. Tretzel de præstantiss. usu Cort. peruv. in
Medic. Alt. 1761.
- J. W. Hartiens de Cort. peruv. Ultraj. 1762.
- H. P. Sultzer Theses de Cort. peruv. Arg. 1763.
- J. Fr. Rodenberger de Cort. peruv. præstantia
Arg. 1763.
- Rich. Pulteney de Cinchon. offic. Edinb. 1764.
- A. E. Buchner de usu Cort. peruv. chirurg. Hal. 1766.
- — — — — de virt. Cort. peruv. antiphlog. Hale
1768.

- A Nunn de princip. Cort. per. Erf. 1767.
- J. Fr. Moller de vera Cort. peruv. vi specifica. Gott. 1768.
- J. J. Reichard de peruv. Cort. in plur. gener. febr. exhib. opportunitate. Gott. 1768.
- Fr. A. Ackermann de Cort. peruv. Oen. 1769.
- E. G. Baldinger de Cort. peruv. connubialis & cum exhibendi modis. Jen. 1769.
- J. Warren de Cort. peruv. Edinb. 1771.
- Chr. G. Krazenstein de usu Cort. per med. Hafn. 1773.
- R. Eschasseraux de Cort. peruv. Monsp. 1775.
- J. M. Luther de præcip. usus Cort. peruv. contraindicant. Erf. 1778.
- H. J. Rueter de vi Cort. peruv. antispasm. Gott. 1779.
- G. Wynne de Cort. peruv. &c. Edinb. 1779.
- Uhland hist. Cort. peruv. med. pract. Tub. 1781.
- Schott de Cort. peruv. rubro. Harder. 1781.
- G. F. Sigwart histor. Cort. peruv. &c. Tub. 1782.
- A. J. v. Orlow progr. de Cort. peruv. rubro. Reg. 1783.
- Ad. M. Birkholz de Cort. peruv. virt. propria & specif. Lips. 1785.
- J. A. C. Gravenhorst diss. de Cinchona corticibus. Gott. 1791.
- Ruiz von dem officinel. Fiberrindenbaum und den verschiedenen Arten desselben. 1794.
- Comparetti observationi sulle proprietà della China de Brasil. Pad. 1794.
- J. Ralph inquiry into the medical efficacy of a new species of peruvian Bark, under the name of gel-law Bark. 1794.
- - - Deutsch durch Fries. Brel. 1797.
- Fr. Mirabelli chemische Untersuch. der gelb. peruv. Rinde aus dem Ital. von Titius. 1797.
- C. J. Stehr de mutatis per usum cortic. peruv. systematis med. Hal. 1799.

Omissi (& hic & alibi) sunt illi auctores, quorum tractatus stricte therapeutici, habito præcipue ad speciales morbos intuitu.

Creta alba Offic.

Weisse, kölnische Kreide.

Carbonas calcis nativus Chem. Terra peralba, levis, fragilis & friabilis, scriptura inquinans, sapore & odore carens, aquam avide imbibens, humectataque argillam spirans, acidis fere omnibus, præter vitriolico, facile solubilis, calcinatione acido carbonico privata in calcem vivam absunt. Optima fere Coloniensis.

Vires interne absorbentes, externe exsiccantes. Usus tamen medicus perrarus, aut nullus; pharmaceuticus aliquis, uti pro paranda aqua mephitica.

Monogr. Ch. Helwigius de Creta. Gryp. 4705.

Crocus Offic.

Safran,

Crocus sativus Botan. *Crocus stigmate* tripartito longitadine corolle reflexo, soliis linearibus margine revolutis Willden. Plantæ perennia sponte quidem in Persia & Turcia crescens, ut plurimum vero arte culta in Oriente, Gallia, Sicilia, Hispania, Lusitania, Anglia, Bavaria, Silesia, & præcipue in Austria.

Pars usualis. *Stigmata* pistilli, sive laciniae trifidæ floris, que in pistillo ex apice stylis

emergunt, planæ, siccatione vero varie corrugatæ & contortæ. Color profunde ruber in aureum vergens, sive rutilus, splendidus, odor penetrans aromaticus speciosus, narcoticus, sapor amaricauis aromaticus, nonnihil aeris. Eligatur neque marcidus, neque humidus tactu, levis, tenax, mollis, longus, subpinguis; digitos oleo inquinans, odore & sapore fortis, rejiciatur pallidus & debilis. Præcipue caveatur ab inquinato aut fibris carneis sumo induratis, qui prunis injectus fetet, aut a carthami tinctorii vel calendulae flosculis adulterato, dilutus flavo, tincturam gratae flavam minime exhibente. Austriacus crocus orientali propterea vix non præferendus, quia genuinus, & facilius recens comparandus. In vesica elapsus pyxidi stannæ immissa a pharmacopolio adservandus.

Vires croci tingentes & odoras (saponacessere) tum aqua, tum Spiritus vini extrahit. Destillatione olei ætherei exigua quantitas obtinetur, aqua specifice gravioris; ex uincis scilicet tribus vix guttæ decem.

Præparata. Tinctura Croci ex una parte croci cum octo Spiritus vini rectificati digestione obtenta. Quæ si superfluo alchohole privatur, atque ad spissitudinem evaporatur, extractum Croci spirituosum exhibet.

In greditur etiam laudanum liquidum, pulvereum contra tussim, elixirium proprietatis & pilulas Rusi, balsamum commendatoris, emplastrum de mucilaginibus, de galbauo crocatum & oxycreum.

Vires stimulantes, excitantes (ut ajunt exhilarantes) antispasmodicæ, sub certo respectu anodynae, majori dosi narcoticæ; a multis qua uterinae laudatae, atque in defectu mensium ex debilitate uti& totius systematis, omnino laudabiles. Externe resolventes, discutientes, in vera inflammatione dolores non lenientes. Præstantius culinare aroma, quam medicamen. Magnum quoque usum in technicis habet.

Dosis in pulvere a granis quinque usque ad viginti in infuso Serupulus unus vel duo. Tinctura a guttis decem ad quadraginta. Extractum ab aliquot granis usque ad Serupulum; optime forma pillulari.

Monogr. Jo. Ferd. Hertodt Crocologia. Jen. 1671.

J. A. Rauch de usu & abusu Croci. Vien. 1674. t. Tiemann.

Crystalli Tartari vide Tartarus.

Cubeba Offic.

Cubeben.

Piper Cubeba Botan. Piper foliis oblique ovatis s. oblongis venosis acutis, spica solitaria pedunculata oppositifolia, fractibus pedicellatis Lin. Planta perennis frutescens in Malabarja, Guinea & Javæ sylvis sponte crescens.

Pars usualis. *Fructus*, baccæ siccatae, sive grana rugosa, piperis magnitudinis, nucleus parvum nigrescentem, unguinosum complectentia,

petiolo longo instructa, coloris grisei aut subfuscii, odoris fragrantis grati, saporis aromatici, acris, calidi, subcamphoracei.

Vires stimulantes, carminative, stomachicae; anthelminticae, incidentes. Usus perratus.

Dosis a granis decem ad viginti in pulvere; drachma una vel duæ in infuso aquoso, aut potius vinoso, spirituoso.

Monogr. G. W. Wedelius de Cubebis.

C u p r u m.

Metallum omnibus notum, post Dioscoridem a Boerhavio aliisque multis pro usu medico commendatum. Vires quidem venenatas, emeticas, drasticas possidet sub interno usu, ast cauta manu exhibitum effectus quoque salubres exserere valet. Ipsam limaturam cupri e pane butyraceo ad præcavendam hydrophobiam e morsu rabido, absque detrimento propinataq[ue] legibus, atque in Hungaria hancce methodum hodieum adhibitam scimus. Præcipue externum in usum frequentissime a Chirurgis magno cum emolumento trahitur.

Præparata. Aerugo seu *Piride aeris*, cuprum aceto oxydatum, seu cuprum per acidum vi-naceorum acescentium, cum quibus perstrata disponitur, corrosum. Hacce arte in meridionali præsertim Gallia magna copia paratur, & divenditur, acinis ad-huc uvarum & racemorum non raro impurum. Pro usu antem medico depuratam & magis oxydatum requiri-

tur; hinc in destillato aceto solvitur, filtratur, & crystallisatur; atque venit nunc sub nomine aërugininis crystallosatæ, seu (inepte) destillatae. (Acetis cupri; cuprum acetatum). Crystallos format quadrilateras pyramidales, nitentes, siccans, fragiles, coloris æcruleo viridescentis, saporis acidi, æcris & nauseosi metallici, in aqua & spiritu vini solubiles, atque solutioni colorem elegantem viridem impertinentes; ad tactu aëris vero in pulverem pallide viridescentem defatiscentes. Addito melle & aceto, coctione & inspissatione paratur unguentum ægyptiacum sic dictum sive oximel æruginis.

Vires. Internæ minima dosi adsumtum hoc aëris viride, atrocissimum est emeticum, diros vomitus cum vitæ periculo causans; venenis propterea adnumeratum. Nuper tamen in variis morbis — incassum tentatum, atque præmature nimis laudatum qua anthelminticum, antihydropicum, antiepilepticum, antihydrophobicum. In frigidissima Russia solutio saturata cupri in aceto ad guttas quinque vel decem & plures de die pro antisyphilitico medicamine servit. Externus æruginis usus frequenter & certior, scopo corrosivo, ulcera purificante, detergente, siccante. Quare ad carnem luxuriantem prohibendam & absundendam, atque ad ulcera sordida purificanda a chirurgis utiliter adhibetur, tum unguenti (oximelis) tum & pulveris forma. Paratur quoque ceratum cum ærugine ad pedum clavos & verrucas erodendas.

Vitriolum cupri seu æruleum dictum, sulfas cupri, est sal metallicus ex cupro & vitrioli

acido compositus. Crystallos format latae prismaticas sexlateras utroque extremo sed juxta linearum parallelas truncatas, late cerulei sive saphirini coloris, saporis stiptici, acris, nauseosi. In aere, si purum est, pulvere obductur albo, si vero ferro inquinatum (prouti vendibile utplurimum est) flavescente. In aqua quatuor partibus, minime vero in spiritu vini solvitur. Omne sere in Germania, praeципue artis opera progignitur, aut ex mineris cupro & sulphure gravidis, aut ex cupri tabulis per sulphuris vapores corrosis, aut ex aquis vitriolicis cupreis evaporatis obtinetur.

Vires interne venenatae, emeticæ, corrosivæ, quare interne non adhibetur. Externe itidem corrosivæ & stipticæ, ad excrescentias & condylomatata consumenda a Chirurgis usitatae. Solutio hujus vitrioli dilutior in gonorrhœa, inflammatione jam absente, pro injectionibus adhibita fuit, & ad vermes in ulceribus necandos. Olim vitriolum hoc pro pulvere sympathetico.

Cuprum ammoniacum; sulfas cupri ammoniacalis, paratur ex duabus partibus vitrioli cupri cum tribus alcali volatilis siccii in mortario tritis, donec effervescentia cesset. Massa leni calore siccata adservatur.

Vires hujus preparati in majori dosi sunt quidem emeticæ, drastice, sed minus venenatae ac priorem. In minima dosi qua antispasmodicæ commendantur in epilepsia, hysteria & in febribus intermittentibus.

Dosis. Granum semis aut unum in uncijis quatuor aqua destillata solvitur, atque cochlear unum omni bihorio exhibetur. Dum vomitum ciet, aut

pauseam solum vehementem cum torminibus vel
cardialgia causat, illico ab ulteriori usu absti-
nendum.

Monogr. B. Roussel de Cupro. Edinb. 1759.

C. G. Weitzenbreyer de Cupro medicato. Ets.
1782.

C u r c u m a O f f i c .

[Gilbwurzel.]

Amomum Curcuma Jacq. *Curcuma longa* Lin.
Foliis lanceolatis utrinque acuminatis, nervis late-
ralibus numerosissimis. Planta perennis Indiæ ori-
entalis, a Chinensibus, item in Java & Baleda tech-
nico scopo in hortis culta, per dissectas radices
propagata.

Pars usualis. *Radix* tuberosa, nodosa,
crassa, mox oblonga (*Curcuma longa*), mox glo-
bosa magis (*Curcuma rotunda*), dura, ponderosa,
solida, rugosa, extus pallide lutea, intus profunde
flava, crocea & temporis decorsu panicea; saporis
amaricantis, subacris, subcalidi & leviter aromati-
ci, odoris fragrantis. Infusione aquæ obtinetur
tinctoria crocei coloris, quæ ab acidis instillatis pal-
lidior redditur, ab addito alcali illico in colore in
badium mutatur.

Usus ad parandam tinctoriam, reagente sco-
po pro detegendis salibus alcalinis usitatam. Tam-
quam medicina non amplius adhibetur. Adscri-
buntur tamen vires subtonicae, resolventes, diure-
tice; quondam antictericae.

Dosis potest esse ad drachmam semis pluries in die. Forma in pulvere, vel in tinctura spirituosa, nam medicata vires in resina latent.

Monogr. A. E. Buchner de Guicciardii Ital. 1748.

Cydonia, Cotoneum Offic.

Quitten.

Pyrus Cydonia Botan. *Pyrus* soliis integerimis, floribus solitariis Lin. Arbor humilis in hortis culta, frequens in Hungaria ad ripas petrosas danubii, in Turcia, & in insula Creta. Variet fructu oblongo, globoso & pyriformi. Cujus fructus pyriformis est, ad usum medicum & economicum præfertur.

Pars usualis. Fructum pyriformium, odoris specifice gratis, saporisque subausteri Semina, oblonga, compresso angulata, disformia, uno extremitate obtusa, altero acuata, uno latere plana, altero convexa, extus nitida, brunea, intus alba, pulposa, mucilagine abundantia, que coctione vel infusione facile elicetur, præcipue ex corio externo.

Præparatum. *Mucilago seminum Cydoniorum* ex drachmis duabus subtrituratione operse sex unciarum aquæ extracta; expressa & collata albumini ovorum simula.

Vires hujus mucilaginis involventes, in diarrhoeis; dysenteriis atque in defectu muci naturalis laudandæ; externe ad excoriationes papillarum labiorum, linguae, faucium, genitalium usitatæ. Usus exterius frequentior.

Monogr. Iung malum aureum s. Cydon. Vind. 1673.
Ph. Fr. Mysel de medicamentis ex malo Cydonio
patatis. Erf. 1717.
L. Heister de Cidoniis. Helmst. 1744. n. Bauer.

Datura vide *Stramonium*,

Daucus sylvestris Offic.

Wilde Möhren, Gemeines Vogelnest.

Daucus Carota Botan. *Daucus seminibus hispidis*, petiolis subtus nervosis Lin. Planta umbellata biennis, in dumetis, collibus, campis & pratis aridis spontanea; radicis gratia in agris hortisque culta.

Pars usualis. Semina subrotunda, altero latere plana, altero convexa, aspera, hispida, ex viridi fusca, saporis aromatici, subamari, odoris fragrantis.

Vires stimulantes, carminativæ, incidentes.
Usus obsoletus.

Dosis in pulvere grana decem aut viginti;
in infuso uncia semis.

Dictamnus albus Offic.

Weisser Diptam.

Dictamnus albus Botan. Planta perennis in locis montosis Galliæ, Italiæ, Germaniæ Spontanea. Atmosphæra inflammabili cingitur.

Pars usualis. *Radix* crassa, divaricata, coloris externe gilvi, interne albicans, odoris hircini, saporis aromatici, amaricantis, uterque siccatione multum imminuitur. In cortice exteriori majores quam in pulpa vires latere videntur.

Ingreditur spiritum balsamicum, & pulvrem antiepilepticum.

Vires stimulantes, anthelminticae, in epilepsia a vermicibus laudandae.

Dosis ad grana viginti in pulvere, ad unciam unam in libra infusi vinosi.

Monogr. A. R. Buchner de Fraxinella. Erf. 1742
Aut. L. B. Störk in Ilbello de Flamm. Jovis. Vien. 1769.

Digitalis Offic.

Fingerhut.

Digitalis purpurea Botan. *Digitalis calycinis* foliolis ovatis acutis, corollis obtusis, labio superiore integro Lin. Planta biennis in Europa australioris montibus, in primis in sylvis creduis Helvetiae & Suevia habitans; colitur etiam in hortis.

Pars usualis. *Herba*, rectius *folia*, post expansionem florum colligenda, ovato lanceolata, petiolata, rugosa, leviter & inaequaliter crenata, majora, mollia, supra obscure viridia, infra pallidiora, subhirsuta, saporis ingrate amari & adeo acris, ut partes gustantes exulcerentur.

In nonnullis officinis extractum prostat.

Vires venenatae, drasticæ, symptomata quoque herbarum narcoticarum excitantes, vertiginem,

oculorum caliginem & specialius pulsum cardum in moderatissima dosi resolventes cum irritamento, diureticæ; in scrophulis & indurationibus glandularum atque in hydrope cum fructu tentatæ a medicis Percivall & Withering, aitiorumque experimentis confirmatae. Externe cataplasmatis aut unguenti forma ad ulcera feda.

Dosis. *Pulvis* herbae a grano uno adscendendo ad tria bis vel ter de die; etiam forma pilulari. Extracti granum semis ter aut quater in die. In infuso drachma una herbae ad libram aquæ per quatuor horas protracto. Diutinus & incautus usus periculosus. Saltem doses non sæpe sunt repetendæ, quia effectus per plures dies durare valent.

Monogr. W. Withering von rothen Fingern etc
Leipz. 1784. 1799.

C. Chr. Schiemann Diss. de Digitali purp. Got. 1795.
Darwin de Digit. purp. (in Samml. für pr. Arzv.)
J. J. Merz Diss. de Digitali purp. ejusq. usu in Scrophulis medico. Jen. 1790.

J. Ferriar an Essay on the medical properties of the Digitalis purpurea. Lond. 1799.

Dulcamara Offic.

Bittersüßs.

Solanum Dulcamara Botan. *Solanum* caule inermi fruticoso scandente, foliis cordatis glabris, superioribus auriculatis, corymbis oppositis foliis Willden. Planta frutescens ad sepes, in fruticetis; in humidis locis indigena.

Pars usualis, Cäules vulgo *Stipites*, fl-

xiles, penum anserinam & supra crassi, plures pedes longi, ramosi, glabri, lignosi, virides, & dum adulti fusco virides, fistulosi, cum medulla spongiosa in medio, saporis primo subamaricantis, dein dulcis, odoris mucidi, virosi. Primo vere, vel autumno in locis siccoribus colliguntur, a foliis liberati. Quolibet anno recentes comparantur.

Præparatum. Extractum Stipitum Dulcamarae ex decocto aquoso inspissato.

Vires subemeticae, alterantes, potenter & cum irritamento resolventes, secretiones promoventes; in morbis arthriticis, serophulosis, lymphaticis aliis & vasorum absorbentium summopere commendabiles, in majori dosi periculose, drasticae. Stranguriam ingratum pruritum in cute & genitalibus causantes.

Dosis a drachmis duabus in die incipiendo, forma decocti protractioris vasculatim exhibendi.

Adscenditur facile ad mayores doses, dummodo vomitus non causatur. Extractum ad grana decem ab initio, formæ mixturæ aut pillulari.

Monogr. C. E. Spissenhof de Dulcamara. Held, 1742. r. Schobinger.

G. Hallenberg de Dulcamara. Ups.

*Carr. a Linnè de Dulcamara. Ups. 1771. It. in annuit. Kühn, Solamen dulcamarum non esse. Frf. 1779.
— — — deutsch 1785.*

Carrere in Samml. für pract. Aerzte.

J. G. Otto de usu med. Dulcamarae. Jen. 1784.

Ebulus Offic.

Actig.

Sambucus Ebulus Botan. Sambucus cymis tripartitis, stipulis foliaceis, caule herbaceo Lin. Planta herbacea perennis, procer ubique sere apud nos obvia.

Pars usualis. *Fructus* baccæ scilicet subrotundæ cum stellato umbilico, uniloculares, cum seminibus tribus ovatis, subtriangularibus, rugosis; dum maturæ sunt, coloris nigri & succo nigro violaces divites, saporis proprii subacidiusculi. Stirps tota & baccæ non multum absimiles sambuco; sed vires fortiores.

Præparatum. *Roob Eboli*, ex sex partibus succi baccarum cum una parte sacchari insipissatis.

In greditur electuarium purgans.

Vires solventes, diureticæ, purgantes, in cachexia, leucophlegmatia & hydrope absque vi-
rium jactura, non spernendæ.

Dosis. Roob ad unciam unam per se exhibitum leniter purgat; plerumque autem cum aliis in electuario miscetur.

Elemi Offic.

ELEMI-HARZ.

Amyris elemifera Botan. Amyris foliis vernatis quinato-pinnatisque subtus tomentosis

L i n. Frutex in Carolina, Brasilia & nova Hispania habitans.

Pars usualis. Ex cortice inciso succus resinosis promanat, qui dum solidescit, resinam sistit fragilem, Elementi dictam, semitransparentem, calore mollescentem; foliis arundinaceis involutam nobis advectam. Coloris est flavo albescens, ad griseum aut viridem inclinantur; odoris fragrantis peculiaris, non ingrati, seneculacei, saporis amaricantis. In alcoholе penitus solvitur, in oleis pro parte. Occurrit etiam spurium ex resina flava cum oleo terebinthine compositum, sed odore facile distinguendum. Alia quoque consimilis & sincera resina ex Zeilonia advehitur, & universim resinas hujus origo non penitus detecta & determinata est.

Præparatum. Unguentum Elementi vulgo Balsamum Arcæ ex terebinthina, porci axungia, sebo cervino & resina Elementi Jeni liquefactio-ne compositum.

Ingreditur etiam unguentum de styrace.

Vires externe vulnerariæ, subpurationem promoventes, depurantes, consolidantes; quare in balsamis vulnerariis adhibetur, atque resolvente scopo etiam in emplastris adhiberi posset. Usus inter-nus nullus.

Enula Offic.

Alant.

Enula Helenium Botan. Enula (foliis amplexi-caulibus ovatis rugosis, subtus tomentosis, caly-cum squamis ovatis L i n. Planta perennis in præ-

humidis, depressis Angliae, Belgii, Helvetiae, Italiae sponte crescens, apud nos in hortis quidem cultura, sed ad usum medicum minime apta.

Pars usualis. Radix primo vere fodienda, magna, longa, ramosa, non multum fibrosa, extus bruna dum recens, siccata vero glauca, interno pallida, saporis initio subrancidi, glutinosi, postea amari, acris, subaromatici, odoris recens camphoracei, aromatici, siccata vero violacei. Latet aetherei olei aliqua quantitas, quod butyraceam consistentiam induit.

Præparata. Tinctura Eñuliæ e radice cum sex duplo spiritus vini rectificati digesta. Abstractione spirituosi, evaporatione & inspissatione Extractum Eñuliæ spirituosum obtinetur.

Vires stimulantes, stomachicæ, incidentes, atque propterea pectorales laudatæ, in morbis scilicet pulmonum absente vera inflammatione, & in fusi stomachica. Externe antiscabiosæ.

Dosis in pulvere grana decem aut viginti, in infuso vino drachmæ duæ & plures. Tinctura ad scrupulum unum, duos &c. Extractum vix moderatiore dosi, nam volatiliora avolant.

Monogr. J. Ad. Wedelii Diss. de Helenio. Jen. 1719,

Euphorbium Offic.

Euphorbium.

Euphorbia officinalis Botan. Euphorbia aculeata nuda multangularis, aculeis geminatis L i n.

Frutex in Africa calidiori & Capite horæ spei habitan.

Pars usualis. Dum vulneratur planta incisione, succum gummiresinosum lacteum emittit (quem etiam alias Euphorbie species largintur, præcipue antiquorum & canariensis Lin.), solis calore condensatum. Haecce gummiresina sub nomine Euphorbi nobis advehitur in guttis vel lachrymis varie magnitudinis & multiplicis figuræ, globosis, oblongis, angulatis, ramosis, excavatis vel perforatis (ab aculeis, quibus succus adhaerescit), friabilibus, arena, terra aliisque heterogeneis subinde mixtis, extus sordide flavescentibus vel rufescentibus, intus albicantibus; saporis post longiorem masticationem mordacis & urentis. Flamma ad motum Euphorbium ardet odore grato & flamma lucida. In resinosa parte virtus.

Vires interne venenatæ; externe inflammantes, rubefacientes, vesicatoriae, validissime pectoralæ. In carie ossiam pulveris aut tincturæ forma adhiberi potest, cavendo tamen, ne partes carnosæ tangantur. Interim medicamen hoc e penu pharmaceutica potius eliminaci meretur, atque Boerhaavia suadente Hippiatricis relinqu.

Monogr. Car. a Linnè Qiss. de Euphorbio. Usp. 1753

Faba Officinalis

Bohne.

Vitia Faba Botan. Vicia caule erecto, petiolo absque cirrhis Lin. Planta annua in Aegypt.

to & ad mare caspicum in confinis Persie spontanea, copiose apud nos in hortis & agris culta.

Pars usualis. *Semina* pro culinari magis, quam medico usu. *Farina* ex hisce parata ad sacculos & fomentationes siccas emolientes in temporibus calidis & erysipelate a plebe expetitur.

Farfara, Tussilago offic.

Huflattig.

Tussilago Farfara Botan. *Tussilago* scapo unifloro imbricato, foliis subcordatis, angulatis, denticulatis Lin. Planta perennis ad fossas, & in agris argillaceis & humidis crebra.

Pars usualis. *Folia* subcordata, angulata, dentata, majora, supra dilute viridia, infra lanuginosa incana, sporis subausteri, viscidi.

In greditur species pro Theod.

Vires emollientes, in phthisi quondam laudatae, jam Dioscoridis & Galeni temporibus. Externe recentia folia a pauperibus imponi solent vulneribus.

Dosis uncia semis vel una in libra aquæ pro decocto.

Monogr. Jo. Ph. Ry sel Dits. de filio ante patrem, phthisicorum asylo. Erf. 1714.

Fel taurinum,

Ochsengalle.

Fel tauri est bilis cystica, consistenter viscosa, coloris ex flavo viridis, odoris grati, sa-

ris intense amari. Facile & penitus solvitur in aqua & in spiritu vini, in oleis autem perfectam solutionem negat. Solutio aquosa nec cum acidis, nec cum alcalinis effervescit, ab acidis vero, in primis mineralibus congelatur & sedimentum depositum gelatinosum. Recens facillime putrescit, ergo ad conservationem in extracti solidioris consistentiam statim inspissari, & in vitro clauso servari debet. Fel tauri inspissatum officinarum.

Ingreditur unguentum de arthanita.

Vires tonicæ, roborantes, resolventes, stomachicæ, viscerales, defœctum naturalis bilis resurgentibus; in debilitate priuarum viarum atque viscerum obstructionibus non inutiles, sed aliis amaricantibus facile subplendæ. Vires anthelminticas negavit Cullenius, Blochius vindicavit; exiguae omnino.

Dosis ad scrupulum unum & plures formas pillulari.

Monogr. Pr. Hoffmann de Bile, medicina & veneno corporis. Hal. 1764.

Zeller de Bile & ejus usu medico. Par. 1741.

Hufeland de Biliis interno & exterioro usu medico. Jen. 1752. Pr. Kaltenschmied.

R. Ramsay de Bile. Edinb. 1757.

J. Ph. Cezan corporis balsamum Biliis. Par. 1769.

J. D. Schulze de Bile medicina. Got. 1775.

Richter experimenta circa Biliis naturans. Erl. 1788.

C. Reiche Fel taurinum e numeris anthelminticorum expungendum esse. Frf. 1794.

Ferrum. Mars.

Metallum vulgatissimum omnibus notum, a magnete adtrahendum, [chalybis] in formam redactum cum silice scintillam proliens. Tum forma propria metallica, tum oxydata varia & preparata in usum medicum vocatur. Medicus hujus metalli usus antiquissimo Melampo jam notus fuit.

Frustum feri purissimi lima pura (quod in ipsis pharmacopolis fieri debet) in scobem redactum, dein in mortario ferreo in pulverem subtilissimum contusum, atque vase bene clauso adservatum, ne aeris adtaetu in crocum mutetur, aut ferruginosum evadat, sub nomine limaturæ Martis pure in officinis prostat.

Preparata. *Aethiops martialis*, oxydum ferri nigrum, est ferrum oxygenis aquæ adsusæ arrosum, subtilissimi nigerrimi pulseris forma occrens. In hoc preparato ferrum semicalcinatum existit, atque a magnete adhuc adtrahitur. In aere autem libero aethiops hic in perfectum crocum mutatur, propterea vase bene clauso adservandus. Paratur etiam juxta Dispensatorium nostrum ex vitriolo ferri puro, in s. q. aquæ destillatæ soluto, cui solutioni necessaria quantitas alcali Ixiviiosi instillatur, ut calx ferri præcipitetur, quæ edulcata & siecata, cum oleo lini in paltem redacta, eosunque calcinatur, donec oleum perfecte combustum fuerit.

Tinctura Martis cum succo pomorum, tinctura malatis ferri, obtinetur dum ferrum

limatore pars una cum tribus partibus succi pomorum acidulorum digeritur, & ad medietatem inspissatur. Hujus liquoris partes sex cum una parte spiritus vini miscentur & digestur. Si vero haec tinctura ante spiritus vini additionem ulteriori evaporetur & inspissetur, Extractum Martis cum succo pomorum exoritur. Quod tincturam visceralem ingreditur.

Flores salis ammoniaci martiales, murias ferri ammoniacalis, ex sublimatione partis unius lapidis haematis pulverati cum sexduplo salis ammoniaci exoriuntur. Colore gaudent aurantis, odore fere craceo, sapore aceri salino astrigente, in aere humescunt, super prunis in cochleari candente in totum avolant. Residuum ex hac operatione est ferrum acido salis calcinatum. Quodsi hoc forti igne tractetur, obtinetur sublimatum in Iaco humido deliquescens, qui liquor oleum Martis nuncupatur. Hujus olei pars unia cum duplo aetheris sulphurici optimi miscetur, quo fit, ut reliquo acido salis in fundo, ferrum ab aethere suscipiat, & una cum illo sub flavi liquoris specie supernatet. Probe separatus ab acido salis hic flavus liquor, in radiis solaribus decolor evadens, atque in umbra denso semper recoloratus, duabus partibus spiritus vini rectificatissimi mixtus, sistit spiritum aetheris martialem, seu liquorē anodynūm martialem, sic dictam tincturam nervino tonicam Bestuscheffii (Lamotische Goldtropfen).

Ferrum vero ad saturationem in aqua forti solutum, instillato triplo fere liquoris salis tarta-

ri, liquidum rubrofuscum gignit, constans ex nitro regenerato, croco martis & alcali lixiviato, atque adservatur sub nomine Tincturæ Martis alcalinæ Stahl iij.

Globuli martiales, ponderis unciae unus in officinis prostantes, ex miscela partis unius limaturæ ferri cum duabus tremoris tartari operis, q. aquæ in pultem redacta, atque leni calore exsiccata parantur.

Vitriolum martis artificiale, subfas ferri, propterea in officinis paratur, quoniam venale ex pyrite defatiscente obtentum, quam sæpiusse cupro inquinatum est. Limatura scilicet ferri pura in s. q. olei vitrioli multa aqua diluti solvit, atque evaporata solutio crystalisationi exponitur, servanturque crystalli in vitro probe clauso. Crystalli hæc rhomboidales sunt, coloris viridis minime in cœruleum vergentis, saporis ab initio amari, postea vero dulcisculi cum acredine constringente, ab aere accedente in pulverem dilabuntur flavescentem, in sex partibus frigidæ, atque in dusibus calidæ perfecte subiles. Vitriolum hocce constat ex 20 partibus ferri, 36 acidi vitrioli, & 44 aquæ crystallisations.

Vires & dosis. *Ferrum* ex omnibus metallis minime noxiū corpori humano, vix non principium omnium animalium vegetabiliumque constitutivum est, facillimeque ab ipsis nostris humoribus fere subigitur. Universim exserit vires roborantes, adstringentes, stimulantes, resolventes. Quare præcipue in omnibus morbis a laxitate, in cachexia, chlorosi, in mensium defectu,

in digestione debili, scrophulis, rachitide atque virium languore post morbos superatos maximum usum habet & meretur; absentibus somite gastrico, plethora & omnisthenica nota.

Dosis limatur martis puræ a granis decem usque ad viginti & ultra, pro morbi diversitate & ægri irritabilitate; forma pulveris, pillularum, electuarii crassioris aut vini medicati, cum aromatibus aut amaricantibus. Idem fere valet de æthiope martiali, cui pro varia indicatione etiam liamatura martis, aut vitriolum, aut extractum pomatum facile substitui possunt.

Extractum martis pomatum, præcipue ubi vermium simul suspicio est, exhibetur a granis decem ad viginti pro dosi, in mixtura, holo, electuario, pillulis. Gratiorem paulo saporem habet tinctura martis cum suco pomorum, a drachma una ad plures propinanda per se, aut cum vino.

Flores salis ammoniaci martiales vicibus ferri tonicis junetas simul habent salinas solventes, incidentes, stimulantiores, & quodammodo antispasticas. A granis duobus ad decem juxta circumstantias, in pulvere cum aliis exhibentur. Simili fere virtute gaudet tinctura nervino tonica, quod ex denominatione claret; imo magis adhuc nervina & excitante, ob principia volatiliora conjuncta. A guttis quinque ad decem & ultra in mixturis prescribitur. Tinctura vero martis alcalina Stahlii, nitri atque alcali lixiviosi prevalentibus vires solventes

tonicis martialibus jungit. A guttis decem a viginti dari potest.

Globuli martiales externo potissimum suis destinati sunt, aqua, aceto vel vino macerantur, donec color & sapor ferrum solutum testetur; aut aquæ vegeto minerali junguntur, ad fermentationes in vulneribus a laxitate multum subpurantibus; profluviis aliis, tumoribus ædematosis, contusionibus. Etiam balneis roborantibus injiciuntur. Interne grana viginti aut triginta, forma boli, pillularum aut vini medicati.

Vitriolum denique martis artificiale magis efficax & adstringens est, quam ferrum parum. Præcipue egregium anthelminticum sistit remedium, atque vi sua stiptica in profluviis a laxitate, in haemorrhagiis diabete, pollutionibus &c. summe commendabile.

Dosis infantibus a granis duobus ad decent, adultis ad scrupulum unum, in pulvere cum aliis, vel in mixturis. Externe solutionis vitrioli aquosæ in ulceribus putridis & gangrenosis, nec non in profluviis sanguinis sistendis usus præcipuus est.

Monogr. J. Michaelis de Ferro. Lips. 1658.

R. G. Grause Mars salutifer. Jen. 1672.

G. Rollfinek Diss. chem. de Marte &c. Jen. 1679.

J. Fr. Jani de Martialium operandi modo. Ulcr. 1682.

Chr. Vater de virt. Mart. adstr. & aperit. Vit. 1683.

M. Hoffmanus de medicament. martial. Alt. 1685.

A. Teutsch de Tinctoris martial. Traj. 1693.

A. Spole de Ferro. Ups. 1698.

J. Ph. Homberg de Marte & martial. Marb. 1701.

D. N ebel de medicamentis chalybeat. Heil. 1711.

R. Beard de usu & operat. chalybis L. B. 1713.

- J. Vesti de Martial. nat. usu & abusu. Ref. 1713.
- J. J. Henninge r de medicina, martial. Arg. 1715.
- M. Ph. Hartmann de Marte s. Ferro. Reg. 1718.
- J. A. Fischer quod sit in Marte, quinque invenit medentes. Ref. 1718.
- A. Lauingron de Ferro. La. B. 1719.
- L. Roberg de Ferro ejusq. usu vario. Ups. 1725.
- J. Ant. de Plecourt de Ferro. Duit. 1734.
- Gourraigne de Ferri usu & abusu. Monap. 1737.
- M. Alberti de Ferro. Hal. 1738.
- Jos. Dehu de Ferro chem. & med. consideratio. Ref. 1742.
- J. J. Weber de Martial. interno usu. Hal. 1749.
- A. E. Buchner de viribus & usu Ferri. Hal. 1749.
- J. Chr. Stock de præstantia Matis in morb. chron. Jen. 1750.
- B. Wepfer de medicamentis chalybeat. Heid. 1751.
- E. Wrigch. de Ferri hist. nat. prepar. & usu med. Edinb. 1753.
- J. M. Stadler de Ferro optime auto med. Wiss. 1754.
- F. D. Hübner de Marte. Vien. 1755.
- Ph. Fr. Gmelin de usu interno Vitrioli mart. suitt. Tub. 1763.
- M. Enzeusperger Diss. de Marte. Ing. 1766.
- J. S. Kachler de Ferro ejusq. prepar. Lips. 1768.
- Geoffroy observ. de marre & vitriolo.
- J. P. Riesenberger de Ferro &c. Goc. 1771.
- S. E. Keimb de Ferro. In Wasserberg fasc. dissert.
- C. Marxer Diss. de usu Ferri med. Oenop. 1772.
- J. S. Luboschütz de aperitiva martial. vi. Hal. 1773.
- H. Haskey de Ferro, ejusq. in morb. cur. usi. Edinb. 1777.
- D. G. Nebel de Ferro. Heidelberg. 1781. r. Virmont.
- T. Bergmann de analysi Ferr. Ups. 1781.

- G. G. Leonhardi de Ferro animadv. Vit. 1785.
 P. J. Hartmann de arcanor. medicamentor. martial.
 circumspecto usu. Frf. 1787.
 Bocke de Martis transitu in sanguinem, ejusq. virt.
 med. Jen. 1793. Pr. Gruner.

Filix Mas Offic.

Farrenkraut.

Polypodium Filix Mas Botan. *Polypodium*
frondibus bipinnatis, pinnis obtusis crenulatis, sti-
pite paleaceo Lin. Stirps pereunis, in sylvis Eu-
ropaeis montosis, etiam maxime septentrionalibus
indigena.

Pars usualis. Sripes vulgo dictus radix,
tempore autumnali colligendus, digitum crassus,
tuberulosus, extus squamis ferrugineis obsessus,
intus pallidus, odoris debilis nauseosi, saporis ab
initio subdulcis, dein amaricantis, subadstringentis.

Vires subtonice; specialius anthelminticas;
ad necandos vermes intestinales, præcipue teniam,
a Diocoridis temporibus usuales. Ingreditur
haec radix arcanum Nufferianum contra teni-
am celebre, & pleraque alia hujus farinæ.

Dosis infantibus a granis viginti ad drach-
mam semis, adultis ad drachinas duas & ultra, for-
ma pulverum aut electuarii. Conjungitur cum pur-
gantibus; jalapa, gratiola &c. vel cum aliis an-
thelminticis, uti cum calomеле, sed male cum vi-
triolo martis, quod principium adstringens hujus
radicis decomponit.

Flammula Jovis offic.

Brennkraut.

Clematis erecta Botan. Clematis foliis pinacatis, foliolis ovato lanceolatis integerrimis, caule erecto, floribus pentapetalis tetrapetalisque Linnae Frutex in collibus umbrosis Austriae & Helvetiae frequens. Non confundatur cum Vitalba & Flammula L. i. n.

Pars usualis. Flores umbellati, albidum recentes odorati, masticati ardorem diu persistentem in lingua causantes. Folia in dorso pallidiora, inedora, saporis ex acido subdulcis, acerrimi, linguam exulcerantis, siccata autem parum urentia.

Preparatum. Extractum Flammulae Jovis ex decocto foliorum siccatorum aquoso inspissato.

Vires interne venenatæ, in eautissima dosi irritantes, potenter resolventes, sudores urinasque moventes, in ossium doloribus & morbis cutaneis pertinacissimis, in reliquiis a lue venerea, in cephalaea pertinaciæ chronica &c. cum fructu tentac. Externe tubefacientes, corrosivæ, carne fungosam libentius, quam sanam consummantes; ulcera fæda, cancerosa depurantes.

Dosis. Pro usu interno florum drachma tina, & foliorum drachmæ duxi infunduntur. Extracti granum unum vel duo in die cum saccharo partitis vicibus exhibentur. Pulvis foliorum cum saccharo ad grana tria bis vel ter in die. Externo ad consumendas carnes luxuriosas & ulceras

ra depuranda, necessaria, sed ab initio cauta quantitas.

Mjung. Ant. I., B. Störk libellus de Flammula Jovis. Vien. 1769.

Foeniculum Offic.

Fenchel.

Anethum Foeniculum Botan. Anethum fructibus ovatis Lin. Planta biennis in Europa calida, Gallia, Hispania, Helvetia, Italia sponte crescens, in diversis regionibus Germanie arte culta.

Pars usualis. *R ad i x*, secundo anno effodienda, fusiformis, digitam crassa, fibrillis paucis obsessa, alba; saporis submucilaginosi dulcis, aromatici. *S em in a* oblonga, uno latere plana, altero convexa, striata, angustata, subseabra, saepissime incurvata, coloris pallide flavescens, odoris fortis, peculiaris, saporis aromatici cum dulcedine, Optima ex foeniculo italico, majora & dulciora scatent oleo tum essentiali, tum unguinoso.

P r æ p a r a t a, *Aqua seminum fœniculi*, destillata.

Oleum fœniculi seminum destillatum. *S yrupus fœniculi* seminum.

In g rediuntur semina balsamum embryonis, aquam carminativam, electuarium pectorale, spiritum balsamicum. *Radix syrum ononidis*.

Vires stimulantes, carminativæ. Semina potissimum in colica non inflammatoria, in morbo pectoris pituitosis, & ad augendum lac nutritum.

commendantur. Radix diuretico scopo, aut ad decoctorum gratiam augendam ordinatur. Usus antiquissimus, Hippocrati & Dioscoridi notus.

Dosis *seminum* in *pulvere* a granis decem ad viginti; itidem ad *pillulas* conspergendas. In *infuso* drachmæ duæ aut quatuor. *Oleum* ad guttas duas, tres, aqua ad uncias plures; s *syrupus* ad unciam unam. Radicis uncia una in *infuso*.

Monogr. J. Th. Schenk. de Foeniculo. Jen. 1665.
J. Boecler de Foeniculo. Argent. 1732.
J. Chr. Hermann Diss. de Foeniculo.

Fœnugræcum Offic.

Bockshorn.

Trigonella Fœnugræcum Botan. Trigonella leguminibus sessilibus strictis erectiusculis subfalcatis acuminatis Lin. Planta annua papilionacea, in Europa meridionali spontanea, apud nos in agris culta.

Pars usualis. Semina siliquis corniformibus inclusa, granulata, angulosa, dura, flavâ, odoris & saporis ingrati, mucilagine scatentia.

Ingriduntur emplastrum de mucilaginis & meliloto, species emollientes.

Vires emollientes. Usus mere externus ad cataplasmatâ, fomentationes siccas; Hippistris frequentior.

Formicæ, Ameisen.

Insecta hymenoptera parva, ferruginei coloris; omnibus probe nota. Odorem, si teruntur, acidum spargunt, quod manifeste continent.

Præparatum. *Spiritus formicarum*, abstractus e formicis majoribus recentibus, cum triplo spiritu vini rectificati digestis.

Usus. Externus in paralysi qua remedium stimulans & penetrans inungitur, melioribus facile substituendis.

Monogr. J. Willde liber singul. de Formica. Amb. 1615.

Lochneri Myrmecologia in Act. Nat. Curios.

J. A. Schmidt de republica Formic. Jen. 1684.

P. G. Sperling de chem. Form. analysi Vit. 1689.

R. Ewaldt de Formicar. usu in medic. Reg. 1702.

L. Roberg de Formicar. natura. Ups. 1719.

J. Afzelius de acido Formicar. Ups. 1777.

Fumaria Offic.

Erdrauch.

Fumaria officinalis Botan. Fumaria pericarpis monospermis racemosis, caule diffuso Lin. Plantula annua in agris nostris & in hortis inter olera frequens.

Pars usualis. *Herba*, mense Junio & Julio, dum floret, colligenda; foliis alternatim bipinnatis, foliolis trilobatis, angustatis, subrotundis, lanceolatis, mollibus, tenerrimis, ex languide cœruleo viridescentibus, odoris mucidi, gravis,

saporis amari, paulisper acris. Multo sale nitroso
scatet.

Præparata. *Conservæ Fumariae* ex
herba recenti cum triplo sacchari. *Extractum*
Fumariae ex succo inspissato. *Syrupus Fumariae* ex
infuso herbe seccate cum duplo sac-
chari edulcorato, qui etiam ingreditur electua-
rium antifebrile.

Viræs roborantes, resolventes, in obstrœctio-
nibus viscerum abdominalium, iætero &c. vulgo
& cum fructu adhibitæ, a Galeno jam laudatæ.

Dosis. *Herba* pro infuso ad unciam semis
vel integrum in libra aquæ. *Succi* recente, pres-
si unciae duæ vel tres, cum sero laetis, aut aliis
succis antiseorbucitis. *Extractum* a scrupulo
uno ad drachmam unam & ultra, forma mixturæ,
elefluarij, pillularum. *Conserva* ad semiunciam
aliquoties.

Monogr. Rud. Jac. Camerarius de Fumaria,
Tub. 1716.

J. H. Umannus de herba Fumaria. Gron. 1723.

J. Lud. Roussy de Fumaria vulgaris. Arg. 1739.

Fungus melitensis Offic.

Hundsruthe.

Cynomorium coccineum Botan. Planta para-
sitica super arboribus Pistacia Lentiseo, aliisque in
Mauritania, Maltha, Sicilia, Italia deprehendenda.
Nequaquam fungus.

Pars usualis. Planta integra aphylla, qua-
est unicuius Amentum, intropicum, crebro-

undique tectum flosculis, succo rubro amaro se-
tens, odoris expers, saporis salso amaricantis, ad-
stringentis. Pro usu medico exsiccatur.

Vires adstringentes, in scorbuto, dysente-
ria & in profluviis sanguinolentis anno 1697 a
Bocconio primo dein, & a Murayo laudatae.

Dosis in pulvere drachma una, ex vino aut
jusculo interne. Externe ad gingivas laxas, ha-
morrhagias validas; præcipue si recens planta ha-
beri potest.

Monogr. Car. a Liné de fungo meltensi. Ups.
1755.

Galanga Offic.

Galgant.

Maranta Galanga Botan. Alpinia Galanga
Wilden. racemo terminali laxe, floribus alter-
nis, nebbarii labio emarginato, foliis lanceolatis.
Planta perennis, cum majori radice in Java & Ma-
labaria, cum radice minori in regno Sinensi occur-
rens, radicis segmentis propagata.

Pars usualis. *Radix* olim duplex, ma-
jor & minor, sed ex eadem specie proveniens
hodie tantum posterior, ob majorem efficaciam præ-
ferenda. Tuberosa est, nodosa, dura, digitum
crassa, annulata; præsto est in particulas pollicem
circiter longas vel minores transversim secta, ex-
tus spadiceo rubra, intus rubella, saporis servidi,
acris, subamari, constringentis, odoris fragran-
tis. Eligatur non cariosa. $\frac{1}{3}$ olei ætheri iusidet,

Vires stimulantes, tonice, stomachicæ.

Dosis in pulvere a gravis decem ad viginti.
Sed ob aroma calidissimum raro in pulvere interne
exhibetur, nisi electuariis illum immiscendo. In
paralysi lingue forma pulveris sub lingua applica-
ri potest. In cincturis aut vinis medicatis drachma
una vel altera insunditur.

In greditur theriacam diatesseron & tinctu-
ram aromaticam acidam.

* Galbanum Offic.

Galbangummi.

Bubon Galbanum Botan. Bubon foliolis ova-
to cuneiformibus acutis argute serratis, umbelis
paucis, seminibus glabris, caule frutescente glauco
Lin. Frutex in Arabia, Persia, Aethiopia, May-
ritania, Capite bonæ spei habitan.

Partus usualis. Gummi resina, quæ ex
fruticis hujus nodis vel sponte, vel incisione vul-
neratis forma lactei succi guttatum stillat, solis ar-
dore condensati & concreti, Galbanum officinale
dicti. Advehitur ex Turcia in massis majoribus,
ex frustulis siccis flavescētibus vel rufescentibus
& albis nitidis aggregatis, quæ facile diffingi pos-
sunt, seminibus ac glumis admixtis, consistentia
tenacis cereæ, calore mollescentis, frigore indure-
scens, odoris gravis ingrati, saporis calidi, ama-
ricantis, acris. Optimum est granulosum, semi-
pellucidum, sed difficillimum comparatu. Vulgare
in officiis depuratur, cum aceto coquitur, colatur,

evaporatur. Non tamen perfecte in aceto salvitur, sed tantum emollitur. Neque in alchole, neque in aqua, cui lactescentem impertitur coloreni, penitus solubile est.

Præparatum. Emplastrum de Galbano crocatum, quod ob pluralitatem ingredientium in capite de compositionibus occurret.

Inreditur præterea emplastrum diachylon cum gummi & oxycroceum, atque spiritum balsamicum.

Vires gummi ammoniae analogæ, sed fortiores. Interne stimulantes, antispasmodicæ, resolventes, in viscerum obstruktionibus, spasimis, hysteria, morbis pectoris spasmodicis, & megrismus suppressione e simili causa laudatæ. Externe resolventes, stimulantes, maturantes.

Dosis a granis decem ad viginti pro semel, forma pillularis optima. Externe pulvis ad ossa cariosa. Emplastrum ad resolvendos aut maturandos furunculos, bubones aliquosque tumores.

Gentiana Offic.

Enzian.

Gentiana pannonica Botan. *Gentiana corollis subsexfidis campanulatis punctatissimis verticillatis, calycibus coriaceis truncatis* Willden.

Planta perennis in alpibus Pyrenæis, Tyrolis, Bavariæ, Carinthiæ, Styriæ, Austricæ & Bohemicæ habitans. Testante Dioscoride a Gentio Rege Illyrico inventa & denominata.

Pars usualis. *Radix longa*, digitum raro crassa, multifida, tenax, extus rugosa, fusca, intus spongiosa, ex flavo rubescens, saporis intense amari. Praestantissima inter amara, ut vix aliud quam Quassia cum ea comparari possit. Vires medicatis amaras tam aquae quam vino & ejus spiritui communicat.

Preparatum. Extractum Gentianæ ex decocto aquoso inspissato. Tinctura in nonnullis officiis.

Ingreditur theriacam diatesseron, tincturam absinthii compositam & stomachicam.

Vires roborantes, stomachicæ, anthelminticae; antisebriles, & Boerhaavia testante, ante corticis peruviani inventionem, ad febres quartanas expugnandas usitatissimæ. Laudabiles præterea specialius in priuarum viarum laxitate, cachexia, leucophlegmatia, hydropœ & debilitate &c. In majori quantitate niore aliorum amaricantium alvum movet.

Dosis in pulvere a graniis decem ad viginti & ultra. In infuso drachmæ duæ. Extractum a graniis decem ad triginta in die, forma pillulari.

Monogr. J. H. Slevogt de Gentiana. Jen. 1730.

P. J. Hartmann Historia Gentianæ. Fr. 1777, t.
Siemerling.

Geoffroya Offic.

Wurmrindenbaum.

Geoffroya inermis Botan. Arbor in Jamaica sponte crescens. Jacq.

Pars usualis. *Cortex* crassus, fibrosus, fragilis, coloris mox cinerci, mox subferruginei, mox maculati ex utroque, odoris ingrati, nauseosi, saporis mucilaginosi, subdulcis cum levi amaritie.

Vires venenatae; *casticæ*, *cineticae*, in majori dosi narcoticæ, lumbricos necantes, quo scopo apud Barbaros magnum in usum venit. Easdem vires exserit cortex *Geoffroyæ surinamensis*, qui 1770 innotuit.

Dosis incipiendo a minima eousque augetur, donec nauseam causet. Infantibus a quinque ad decem grana, pueris ad viginti, adultis ad triginta porrigi potest. Melius in decocto prescribitur; uncia scilicet semis in libra aqua remanentiam unciarum quatuor coquitur, cuius decocti grata rubroslavi cochleare una vel alterum jejuno ventriculo exhibetur. Idem decoctum in clismate contra asearides.

Monogr. N. Bondt de cortico *Geoffroyæ surinamensi.*

L. B. 1788.

J. G. Klingsohr de *Geoffroyæ*. Erl. 1789.

J. D. Eggert *Geoffroyæ surinam. circus anthelm. observ.*
probata. Marb. 1791.

A. J. Schwartz *observ. de virt. Cort. Geoffr. Surinam. contra tæniam.* Got. 1792.

Gramen Offic.

Graswurzel. Quecken.

Triticum repens Botan. *Triticum calycibus quadrifloris subulatis acuminatis, foliis planis Lin.*
Planta perennis in agris, ruderatis & pratis vulgarissima.

Pars usualis, *Radix* verno vel autunnali tempore colligenda, subramosa, culmum fragmenti crassitie æquans, longissima, horizontaliter se dispergens, geniculata, glabra, ex flavo alba, saporis subdulcis, qui coctione evanescit.

Præparatum. Extracrum Graminis Liquidum ex decocto radicis aquoso inspissato.

Vires nutrientes, saponaceæ, resolventes; leniter urinam pellentes, prouti jam a Plinio observatum. Majorem, quam necetur, hujus radicis usum Medici faciunt in febribus acutis omnis generis, in cachexiis & viscarum obstructionibus.

Dosis ab uncia una ad duas, per quadram tem vel per dimidiam horam decoctis in libra aquæ. Protractior ad empyreuma coctio, fortisque colature expressio, resolventes decocti vires exaltat, visceribus obstruētis reserandis aptiores reddit. Succus recenter expressus ab uncijis duabus ad tres, per se, vel cum sero lactis. Extracrum facile ad semiunciam in vehiculo liquido.

Monogr. J. Pfantzii descriptio Graminis pied. plenior. Ulm. 1656.

J. A. Kniphof de Gramine Levidensi præcellentis. Erf. 1747.

Gratiola Offic.

Wildaurin.

Gratiola officinalis Botan. Gratiola foliis lanceolatis serratis, floribus pedunculatis Lin. Plantæ perennis in humidis Germaniæ, Austriae regionibus crescens, etiam Galliæ, Italique incola-

Partes usuales. *Herba* foliis oblongis, lanceolatis, sessilibus, serratis, nervosis, glabris; lète viridibus, saporis admodum amari, acris, nauseosi absque odore. *Radix* cylindrica, calauum crassa, geniculata, alba, horizontalis fibris descendentibus, intense amara cum adstrictionis sensu, odoris nullius, efficacior quam herba. *Spiritus vi- ni* & *aqua vires* medicatas extrahunt, optime au- tem *vinum*.

Preparatum. *Extractum Gratiolae* ex decocto herbæ aquoso inspissato.

Vires venenatæ, drasticæ, vomitum cientes, minima dosi potenter resolventes, alterantes, anthelminticæ. In scirrhis & tumoribus induratis, in obstruktionibus viscerum post diurnas intermit- tentes, in hydrope & tympanitide ex simili causa atque in mania specialius commendatæ.

Dosis. Herba in pulvere a graniis decem ad drachmam semis purgat & vomitum causat. Drachma una ejusdem aqua vel vino infusa virtute re- solvente gaudet, & vermes necante. Scopo ta- men resolvente optime in extracto adhibetur, a graniis duobus bis de die adscendendo pede dentim ad scrupulum unum, nisi valide purgaret. Optima forma in pillulis. Radix in magno usu non est.

Monogr. J. J. Bückerel de Gratiola, Arg. 1738.

J. Kostrewski de Gratiola, Vien 1775.

Zobel de Gratiola, ejusq. usit chirurg. Erl. 1782.

C. B. Sommer de virtute & vi medica. Gratiola offic. Reg. 1796.

G. F. de la Vigne Diss. de Gratiola offic. ejusq. usu in morbis cutan. ? Erl. 1799.

Guajacum, Lignum sanctum Offic.

Franzosenholz.

Guajacum officinale Botan. Guajacum foliolis bijugis obtusis Lin, Arbor americana in Jamaica, Domingo, Hispaniola, Barbados, Brasilia, aliisque regionibus Americæ meridionalis & pluribus insulis Indiæ occidentalis spontanea

Partes usuales. *Lignum integrum* unicum cortice, compactum, ponderosum, resinosum, coloris obscurioris, cortice vestitum-lineam erasso, extus scabro, maculato, intus griseo, resinoso, saporis subacris & amariantis, odoris nullius, nisi flamma concepta. Ex patria in maximis frustis advehitur, comminutum in officiis sub nomine rasurae ligni Guajaci prostat.

Multum resine continet, que vero adeo arte cum gummi copulatur, ut spirituoso & aquoso menstruo eruatur. In arboribus ætate provectionibus per corticem sponte, vel vulneratione exsudat *Gummi resina Guajaci* nativa dicta, in magnis frustis nobis adveeta, sepe fragmentis corticis unitis, fragilis, friabilis, diffracta nitens & semipellucida, coloris extus fuscæ, intus viridescentis, interspersis diversi coloris granis, inter digitos non lentescens, igne modica fundenda subgrato odore disperso, pulverisata pulverem exhibens album, tempore viridescentem, saporis amariantis, aeris, fances exurentis & exsiccantis. Luciferi causa colophonio adulterata obvenit, aut & resina Guajaci factitia illi substituitur, spiritu vini & ligno extracta, & tincture evaporatione

obtenta, saporis minus acris, sed amarioris. Anno 1517 pharmacon hoc in Germania innotuit.

Præparata. Species decocti lignorum ex ligno guajaco cum anatica parte juniperi & dimidia radicis bardane & sarsaparillæ. *Tinctura lignorum* ex anatica ligni sancti, sassafras, santalirubri & juniperi partibus in spiritu vini rectificato digestis. *Extractum ligni Guajaci* ex decocto aquoso inspissato. *Tinctura Guajaci* cum Taphia ex gummiresina Guajaci in 24 partibus spiritus sacchari digesta, ab Emerigone inventa.

Vires ligni stimulantes, potenter resolventes, penetrantes, diaphoretice, in morbis cutaneis & debilitate variis, rheumatismo chronico, arthritide & in morbis partium a malo venereo debilitatarum specialius commendabiles. Resina eadem vires, ast majori intensione possidet.

Dosis. Ligni uncia semis vel integra coquitur cum aqua libra per horam & plures, ut resinosa pars cum gummosa vi ignis exactius miscatur. Sunt qui salis tartari pauxillum, non inepte, addant. Idem de speciebus decocti lignorum intelligendum est. Resina agranis quinque ad decem, bis in die exhiberi potest, forma vel pulveris, vel pillulari. Extractum in majori paulo dosi, quam resina. *Tinctura Guajaci* cum taphia ad cochleare unum bis de die ex vasculo Juris aut potus theati propinatur, viridem potus turbulentiam causans, proinde cito ebibenda, antequam resina præcipitetur. Si faucium ariditatem & pruritum causat, qui frequens Guajaci ad-

sumti effectus est, decoctum mucilaginosum superbibendum erit. Tincturae lignorum drachma una vel due pro dosi, ex vehiculo aquoso, aut ex eorumdem lignorum decocto.

Monogr. J. Arn. Friderici de Guajaco. Jen. 1665.
Schrot de medicata Copaci viride L. B. 1719.

Consalvi Ferrandi tract. de ligno sancto.

Alph. Ferri & Dem. Canavarri tract. de ligno
Gata.

Chr. C. Gruner de Specieco antipodagrico ameri-
cano. Jen. 1728.

J. Fr. Ackermann de Guajaco. Kil. 1782.

Gummi arabicum vide Acacia vera.

Gummi Gutta Offic.

Gummigatt.

Cambogia Guttta Botan. Guttæfera vera König.
Arbor mediocris staturæ, in regno Siamensi,
Malabaria & Zeilona crescens.

Partus usualis. *Succus gummatora resi-*
nosus ex truncis incisione vulneratis guttatum stil-
lans, flavescentes, tremoraceus, calore solari siccatus;
tuncque Gumi guttae dictus. Adfertur pla-
centarum vel frustorum cylindricorum forma, sa-
bulo sapinis & aliis quisquiliis contaminatorum,
frisabilium, fracturæ nitentis, coloris ex flavo rufi,
sub humectatione pallidioris, odoris nullius, sapo-
ris acris cum siccitatis sensu. Ob partes gummo-
sas resinosis arctissime iunctas, in spiritu vini æque

ac in aqua flavo colore solvitur; sed optimum menstruum est alcali liquidum, quæ solutio dein saponacea fere evadit, ac sanguineum colorem induit. Anno 1603 Clusio primo ex India missum pro tentamine fuit.

Vires venenatæ, drasticæ, purgantes cum vomitu & torminibus. Contra vermes & tæniam, male in hydrope commendantur. Deleterias vires enumerat Trillerus. Relinguatur piætoribus hocce gummi.

Dosis moderata & repetita optima testante Cullenio. A granis duobus ad decem forma pilulari cum extractis.

Monogr. Latichii [Discurs. de Guimí Gutta, laxativo Indico.

Castellii tract. de Gutta Cambodia.

Chr. Jaeger & Gaupp de Cambogia Gutta succo.

Tub. 1777.

Hedera terrestris Offic.

Gundelreben. Gundermann.

Glecoma hederacea Botan. Glechoma foliis reniformibus crenatis Lin. Planta perennis ad septes, ad vias & in dunetis copiosa.

Pars usualis. Herba mense Mayo vel Junio colligenda, foliis cordato reniformibus, crenatis, glabris, petiolatis, obscure viridibus, odoris dum fricantur balsamici, saporis amariuscui.

Præparatum. Conserva Hederae terrestris ex foliis recentibus cum duplo sacchari.

In greditur electuarium pectorale, species pro Theé.

Vires leniter roborantes, resolyentes, in phthisi, hemoptysi, mictu Cruento & exulcerationibus internis qua balsamicæ nimis commendatae.

Dosis in infuso unica semis vel integra, succi expressi uncia una & plures. Conservæ uncia semis sæpius in die.

Monogr. Ol. Rudbeck de Hedera, Ups. 1707.
r. Lodenius.

Ch. Andr. Heder de Hedera terresiri. Alt. 1736.

Ch. B. Bender Glecomia heder. egreg. in atroph. remed. Erl. 1787.

Helleborus niger Offic.

Schwarze Nicsswurzel.

Helleborus Niger Botan. Helleborus scapo subbifloro subnudo, foliis pedatis l. i. n. Planta perennis in montibus Austriae, Stiriae, Helvetiae, Silesiae, Apenninis & Pyrenæis crescens.

Pars usualis. *Radix*, ex tubere subgloboso nucem moschatam crassio, nigro & sulcato, dimittens ramos breves, articulatos, ex quibus germinant copiose fibrillæ carnosæ, cylindricæ, tenues, nonnihil tenaces, exsiccatione rugosæ & fragiles evadentes, extus e fusco griseæ, intus e flavo albidae, odoris nauseosi & acris, saporis amaricanis, acris, nauseosi, sensum caloris stuporisque in lingua excitantis. Haæ fibrillæ libentius in usum medicum trahuntur, quam tuber, quod vix adhiber-

tur. Commutatur ssepe radix hellebori nigri, vel adulteratur cum radice adonidis vernalis, odore fortiori & sapore subdulci distinguenda. Imo plures aliae radices loco hellebori nigri divenduntur, præcipue radix Hellebori viridis & fætidi, Trollii Europæi, Astranciæ majoris & Actææ spicatae, ad quas commutationes & adulterationes evitandas Pharmacopoleæ adtentis sint opportet.

Præparatum. *Extractum Hellebori nigri ex decocto radicis aquoso inspissato.*

In greditur extractum catholicum, pillulas purgantes drasticas.

Vires drasticæ, purgantes cum irritamento, in mania, vermibus & hydrope, in ipsa quoque epilepsia multum quendam usitatæ; externe ptarmicæ.

Dosis. Vix unquam hodie pulveris forma exhibetur, qui tamen a quinque usque ad decem & plura grana dari posset. Antiquiores drachmas duas, vel & unciam semis in infusis & vinis medicatis prescripserunt. Communis exhibendi modus hodie est in extracto, quod a granis duobus ad decem & ultra propinatur in die.

Monogr. Agathini liber de Helleboro.

G. D. Metzger Elleborus niger med. delineat. Tab.
1684.

J. H. Schulz de Elleborinis veterum. Hal. 1717

L. Woleb de Helleb. nigro. Bas. 1721.

G. C. Bachov de Helleb. nigro. Alt. 1733.

A. E. Buchner de salutari & nox. Elleb. usu. Hal.
1751

P. Chr. Linke Epist. de Helleb. viribus in fluore albo serv. 1775.

Chr. G. Franz virtus Helleb. nigri Hydragogi hydragogæ. Fr. 1787.

Hordeum Offic.

Gerste.

¶

Hordeum vulgare & distichon Botan. Graines annuum ignota patris; frumentum omnibus notum, in agris nostris cultum.

Pars usualis *Semina*, pro usu oeconomico communissima, tum cruda, tum perlata, Cruda pro usu medico mundentur.

Vires nutrientes, obvolentes, in decocto cum acidis vegetabilibus & melle (sub nomine Ptisanæ) refrigerantes, estim sitimque sthenicam temperantes. Idem decoctum pro elismatibus, gar-gacismatibus, injectionibus emollientibus, detergentibus, maximo in usu.

Dosis uncia una & ultra pro decocto libra unius, coctione ad granorum crepaturam continuata.

Semina hordei crudi, aqua emollita, & germine utrinque protruso subfermentata, siccata *mazum* sistunt; cuius unciae quatuor in libra aquæ per quatuor horas digestæ, musti hordei nomine in scrobuto egregios effeclus exserunt, libris tribus, quatuor & ultra de die potatis. Vide H. Collin Ann. med. cont. Macbride.

Hyoscyamus Offic.

Bilsenkraut,

Hyoscyamus niger Botan. *Hyoscyamus foëns* amplexicaulibus sinuatibus, floribus sessilibus

Lin. Planta biennis ad vias, in cæmeteriis & fumatis vulgarissima.

Pars usualis. Herba, mense Majo ante florescentiam colligenda, caute siccanda & servanda, foliis aplexicaulibus, oblongis, latis, acuminatis, ample sinuatis, crassi, mollibus, pilosis, e cinereo dilute viridibus, odoris virosi, saporis amaricantis salini, nauseosi. *Semina* parva, reniformia, pallida, saporis oleosi, mense Septembri maturescentia.

Præparata. Extractum Hyoscyami, foliorum ex succo inspissato. *Oleum Seminum Hyoscyami* pressum. *Emplastrum de Hyoscyamo*, simili modo ac illud de cicuta paratum.

Vires venenatæ, stupefacentes, narcoticæ, sub caloris naturalis imminutione insaniam, cum hæmorrhagiis sæpe induentes. Hinc merito planta inter medicamina infida reponitur. Semina in exigua dosi exhibita effectus funestissimos, deliria, sapores, maniam, convulsiones lethales interduci causarunt. Antidotum post emesin in alcalescentibus, sinapi, allio, cepa deprehensum. Attamen in minima & cauta dosi egregiæ quoque medicantes vires latent, antispasmodicæ, potentissime resolventes, certo respectu anodynæ, ab antiquis & recentioribus medicis in morbis convulsivis, epilepsia, tetano, & aliis nervosis, in mania, doloribus rheumaticis & arthriticis laudatæ. Post 12 circiter horas, effectus medicamentis hujus evanescunt.

Dosis. Extractum incipiendo a grano gemis, adscendendo sensim ad decem in die, & ul-

tra. Oleum locis dolentibus illinitur, ubi emolliendum & relaxandum. Folia recentia cum mihi panis & lacte forma cataplasmati in tumoribus dolentibus, induratis, scopo emolliente, analyno, resolvente adlicantur. Eodem scopo emplastrum.

Monogr. Ant. L. B. Stoerk libellus de Hyoscyamo,
Vien. 1762.

G. H. Stockar de Neuform Diss. de Hyoscyami
nigri virt. medic. Erl. 1797.

Hypericum Offic.

Johanneskraut.

Hypericum perforatum Botan. *Hypericum*
floribus tryginis, caule auncipiti, foliis obtusis pel-
lucido punctatis Lin. Planta perennis in pratis &
pascuis frequens.

Pars usualis. Flores mense Junio & Ju-
lio colligendi, petalis 5 oblongo ovatis, obtusis;
saturate luteis, atro rubre punctatis, cum pedunculis & calycibus quinquelidis; saporis balsamicis,
amaricantis, subadstringentis, odoris delilissimi.
Materia gummiresinosa colorante, rubicunda, p̄cipue dum recentes sunt, turgent.

Vires subadstringentes, externe vulnerariae;
in consolidandis ulceribus & ambustionibus; olei
infusi aut balsami traumatici forma a plebe vulgo
usatæ. Quondam antimagicæ creditæ.

Monogr. J. P. Lysel de Fuga Daemonum. Erl. 1714.
G. W. Wedel de Hyperico, alias fuga Daemonum.
Jen. 1756.

Car. a Linne de Hyperico, Ups. 1776.

*Hypocistis Offic.**Hypocisten.*

Cytinus Hypocistis Botan. Planta parasitica aphylla, in insula Creta atque in Gallia Narbonensi & Provincia copiose crescens, ex qua tota abscissa & contusa Succus exprimitur & condensatur; subresinosus, austerus, nullius odoris, saporis acidi, adstringentis, coloris nigrescentis splendidi.

Vires adstringentes. Usus facile superfluus; quondam ad numerum Theriacæ ingredientium augendum destinatus.

*Hyssopus Offic.**Isop.*

Hyssopus officinalis Botan. Hyssopus floribus verticillatis racemosis secundis, lacinia corollæ intermedia biloba integerrima, foliis lanceolatis Willden. Planta perennis suffruticosa, in Austriae, Saxonie Subalpinis & Sibiria sponte crescens, in hortis ubique culta.

Pars usualis. Herba, folia scilicet cum floribus ante horum expansionem colligenda, lanceolata, angustata, integerrima, nervosa, glabra, late viridia, odoris fragrantis, saporis amari aromatici. Ex libris 16 recentis herbæ unca una olei stil. latiti obtenta fuit.

Præparata. *Aqua Hyssopi destillata* & fragrantiam herbare recipiens. *Syrupus Hys-*

soppi ex infuso foliorum cum duplo Sacchari edulcorato.

Ingreditur aquam vulnerarium utramque, atque electuarium pectorale.

Vires stimulantes, resolventes, incidentes, specialius in morbis pectoris asthenicis, atque externe in singillationibus discutendis commendatae.

Dosis. Uncia semis pro libra infusi. Aquæ destillatæ uncie quatuor vel sex.

Jalapa Offic.

Jalape.

Convolvulus Jalapa Botan. *Convolvulus caule volubili, foliis ovatis subcordatis obtusis, obsolete repandis subtus villosis, pedunculis unifloris Willden.* Planta perennis in Mexico, in primis in vera cruce habitans.

Pars usualis, *Radix* non integra nobis advepta, in orbiculos, vel in duas partes longitudinaliter secta, lenique testate siccata, solida, ponderosa, resinosa, extus rugosa, nigricantis, intus grisei coloris, saporis acris, resinosi, nauseosi, subaciduli, odoris debilis, ingrati. Pulverata colore ex flavo griseo comparet. Frusta ponderosa, crassa, prompte inflammabilia optima, vix non quartam partem resine continentia. Fraus cum hac radice duplex occurrit, vel radice bryoniae adulterator, quod colore pallidiori & textura spongiosa dignoscitur; vel talis divenditur, que post resinae multam extractionem denuo siccata est, quod

tentamine cum spiritu vini agnoscitur. Circa Annū 1610 radix h̄ec ex novae Hispaniae oppido Jalapa in Europam primo adlata fuit.

Præparatn. Resina Jalapæ, digestione radicis in spiritu vini, colatione, evaporatione atque præcipitatione ex aqua frigida obtenta. Extus sit profunde ciuerea, nonnihil flavescens, sicca, rimosa, intus nigrescens & nitida, valde fragilis, in aëre non humescens, in alcoholē vini penitus & facillime solubilis. Colophonio adulterata terebinthinam redolet. Anno 1634 usus ejus Lipsiæ jam innotuit. Sapo antimoniālis cum resina Jalapæ vide Antimonium.

In greditur electuarium purgans & contra vermes, atque pillulas purgantes deasticas.

Vires anthelminticæ, cum irritamento purgantes, sæpe vomitum cientes, ad eliminanda primarum viarum heterogenea, absente inflammatione & magna irritabilitate, adeoque etiam in hydrope cum magna intestinorum inertia &c. egregiæ; dummodo ex debilitate per dejectiones exoriunda nullum detrimentum.

Dosis radicis in pulvere incerta, ob diuersam resinæ contentæ copiam. Communiter infantibus a gravis quinque ad decem, adultis a viginti ad quadraginta, vel per se, vel cum aliis, præcipue salinis. Resinæ vires efficaciores & certiores, infantibus a grano uno ad tria, adultis nunquam ultra grana quindecim, cum saccharo, amygdalis aut aliis inviscantibus, ne spasmos & tortilla vehementia causet. Sunt tamen, qui illam & spi-

ritu vini solutam exhibent, addito syrupo antispas-
tico.

Monogr. Paulini tract. de Jalapa.

J. W. Wedel de Gialappa. Jen. 1628.

A. E. Buchner de danis ex abusu res. Jalap. 1750.

P. B. Schallier de Jalappa. Arg. 1761.

Ichtyocolla.

Hausenblase, Fischleim.

Ancipenser sturio & stellatus Linn. atque plus
res alii hujus generis pisces excoquendam ex in-
testinis, ventriculo, vesicis, cute, caude & pinnis
mucilaginem possident, que collam piscium
sive ichtyocollam sistit. Genuina paratur ex
ancipenserum vesica natatoria, que ablata membra-
na exteriori recens in aqua maceratur, convolvi-
tur, in spiras cogitur, comprimitur & exsiccatur.
Optima est moscovitica, ponderosa, frustis siccis,
albis, subdiaphanis dividenda, odoris expers. In
aqua & spiritu vini dissolvitur.

Vires gelatinosæ, nutrientes, involventes,
in diarrhœis, dysenteriis, gelatinæ forma non
spertiendæ. Usus quoque magnus ad decocta clari-
ficanda, in quibus inutile sedimentum.

Preparatum. *Emplastrum anglicanum*
sive *a dhesirum glutinosum*, ex mucilagine
ichtyocolæ in spiritu vini soluta serico nigro ali-
quoties illinita.

Monogr. Fabricius de Ichtyocolla. Helmst. 1756.
r. Stolze.

Imperatoria Offic.

Meisterwurzel.

Imperatoria Ostruthium Botan. Planta perennis in montibus Italiæ, Helvetiæ, Silesiæ, Stirice; Austrice sponte crescens; in hortis quandoque culta, ast minorum virium.

Pars usualis. Radix teres, oblonga, nodosa, pollicem crassa, annulata, geniculata, fibrata, foris crisea nigrescens, intus albida, sa poris calidi, pungentis, penetrantis, aromatici, odoris validi, fragrantis, Angelicæ similis. Primo vere aut sero autumno effodienda, nam æstate inefficax est.

Vires stimulantes, sudoriferæ, incidentes, nervinæ, excitantes, antispastice, Angelicæ analogæ. Externe pulvis ulceribus inspersus eadem repurgat, & radix masticata ad lingue paralysin a nonnullis adhibebatur.

Dosis prouti Angelicæ. In pulvere a granis decem ad viginti; in infuso drachmæ duæ aut quatuor. Infusio vinosa, spirituosa prævalet.

Inreditur. Spiritum balsamicum.

Ipecacuanha Offic.

Brechwurzel,

Psychotria emetica Botan. Psychotria herbacea procumbens, foliis lanceolatis glabris, stipulis extrafoliaceis subulatis, capitulis axillaribus pe-

dunculatis patensfloris Lin. Planta perennis subtemperi e calidissima Americae septentrionalis provinciae Gironensis habitans.

(Plures quidem plantæ radices emeticas larguntur, quemadmodum *Viola ipecacuanha*, *Euphorbia ipecacuanha* L. i. n. & *Cynanchum ipecacuanha* (Wilden: in India orientali habitans, atque exinde etiam diversitates harum radicum in officinis occurrentium veniunt, griseæ scilicet, albæ & fusca brasiliensis. Grisea autem ex *Psychotria emetica* veniens, efficacissima est, & maximum in usum trahitur).

Pars usualis. *Radix*, calamus majorem minoremve crassa, digitum circiter longa, dura, varie inflexa, aspera, annulis incisurisque profundis notata, extus cinerea, intus ex albo flavescens, nucleo ligneo albo vel flavo percussa, a cortice facile secernendo. Odor sere nullus vel mucidus, sapor partis corticalis americanus & subacris, nuclei vero lignosi mucilaginosus. Optima est tenax, solida, a fibris liberata, diffracta resinosis particulis splendens. Adulterata quandoque deprehenditur radix Apocyni cuiusdam speciei, que nucleo rubro se distinguit. Vires in cortice latent, qui rejectis fibris & nucleo præstantissimum pulverem sistit, grisei coloris, naribus autem, oculis & pulmonibus sub contusione infensum. Dia adservatus, viribus orbatur. Infusione, coctione quoque radicis, vires emeticæ multum perduntur.

Usus hujus radicis a seculo XVII. innotuit, anno 1649 a Guil. Pison e & Adr. Helvetio

vix non omnium primis & præcipue commendatus, a G. W. Wedelio maxime divulgatus.

Præparatum. *Pulvis Doveri* sive *ipecacuanhae cum opio*, ex parte una opii, duabus ipecacuanhae & septem sacchari paratus. In granis ergo decem granum unum opii latet.

Vires in plena dosi emeticæ; quandoque emeticæ tocatharticæ; in refracta dosi alterantes, sudoriferæ, resolventes, totum systema in minima fibra concutientes. Priori scopo ad evacuationem heterogeneorum e ventriculo, atque ad ciendum vomitum vario intuitu exhibetur. Posteriori in morbis mucosis, frigidis, in diarræa habituali ad motum peristalticum invertendum, in dysenteria absque inflammatione, in hæmorrhagia uteri ex debilitate, in tussi convulsiva & aliis nervosis malis, præcipue cum opio juncta.

Dosis in palvere alcoholisato, scopo emetico pro varia etate, irritabilitate ægri varia; infantibus a granis tribus ad quinque, adultis a scrupulo uno ad duos. Scopo alterante & resolvente ab una quarta parte grani, ad unum aut duo grana. Pulvis Doveri facile ad grana decem & ultra de die, nam opium & ipecacuanha reciproce vires suas infringunt.

100
Monogr. Leibnitii relatio de novo antidysenter

Americano. Hannov. 1696. (Rarus liber).

M. B. Valentini de Ipecacuanha, novo Gallorum antidysent. Giss. 1698.

G. W. Wedel de Ipecacuanha. Jen. 1705.

J. B. Fermelhuis an omni alvi fluxui radix Brasilensis? Par. 1706.

- Abr. Vater de Ipecac. virt. febris. & antidysent. Vit.
1732.
- J. H. Schulz de Ipecacuanha Amerie, Hal. 1744.
- A. E. Buchner de rad. Ipecac. Erf. 1745.
- C. Gianella de admir. rad. Ipecac. virt. in curand.
febribus &c. Pat.
- A. Westphal de limitand. laud. Ipecac. ad curand.
Dysenter. Gryph. 1764.
- Car. a Linné de Viola Ipecac, Ups. 1774.
- G. A. Meyer de eximio Ipecac. &c. refracta dosi
exhibit. usq. Gott. 1779.
- Lassonne und Cornette über die Eigensch. und
Bestandth. der Ipcc.

Iris florentina Offic.

Veilchenwurzel.

Iris florentina Botan. *Iris barbata*, foliis
ensiformibus glabris brevioribus, scapo subhifloro
Willden. Planta perennis Europæ calidioris, in
Italia, Grecia, Turcia frequens, & apud nos in
Carinthia, plurimum culta in Florentia.

Pars usualis. Radix, tuberosa, nodosa,
ponderosa, pulposa, cortice rubro & fibris ablatis
siccata nobis adfertur in frustis oblongis, digitum
crassis, ex albo flavis, punctis fuscis interspersis,
saporis acris & subamari, odoris violacei. Facile
in pulverem reducitur; & a vermibus consumitur,
nisi bene servata. Cum radicibus varietatis vilio-
ris adulteratur; quare odoratissima eligenda.

In greditur pulverem contra tuftim, pulve-
rem & electuarium dentifricium, atque balsarium
Schauerianum.

Vires. Dum recens est radix, nauseam patit & cum vehementia purgat. Siccata leniter stimulat, incidit. Quare in morbis pituitosis pectoris & in muco infantum multum laudabatur. In pulvere ob suavem odorem pillulis conspergendis atque in frustis infantibus dentientibus sub uisu masticationis vulgo — sed inepte — inservit. Aptius pulveribus dentifriciis inniscetur. Externe in carie.

Dosis ia pulvere a grana decem usque ad semidrachinam. Infantibus ad aliquot grana.

Monogr. Abr. Hobering de Iride. Alt. 1710.

J. H. Schulz de radice Iridis florent. Hal. 1739. r. Kortum?

Juglans Offic.

Wälscher Nussbaum.

Juglans regia Botan. Juglans foliolis glabris subserratis subequalibus Lin. Arbor ubivis culta.

Pars usualis. *Cortex viridis fructum*, putamen scilicet carnosum nucem includens crassum, extus lète viride, intus albicans, digitos fusco colore inquinans, saporis adstringentis; austeri, vitriolacei.

Præparata. *Roob nucum*, ex succo corticum viridium expresso, cum medietate mellis inspissato. *Extractum corticum viridium nucum Juglandis* ex succo inspissato.

Ingredientur celebre antisyphiliticum decoctum Pollicini.

Vires adstringentes, anthelmintice, externe laudabiles in ulceribus laxis, praecipue gingivarum & faucium, atque in angina frigida.

Dosis. Uncia una cum libra aquæ per tres horas infunditur, deinde per quadrantem coquitur, atque colatura in linteis carptis ad ulcera applicatur. Rooh ab uncia semis ad unam in gargarismatibus. Extractum interne ad plures scrupulos.

Monogr. J. Fr. Luppert de Jaglande, Vien. 1777,
L. F. Friedrich das Pollinische Decod. Wien. 1794.

Juniperus Offic.

Wachholder.

Juniperus communis Botan. *Juniperus* foliis tenuis patentibus mueronatis bacca longioribus Lin. Frutex in sylvis nostris areuosis indigena.

Partes usuales. *Hacca* globosæ carnose; infra tribus perianthii reliquiis obsoletis & supra tribus a petalis relictis exiguis dentibus notatae, extus nigre & glabrae, intus rufescentes & resinosaæ, pulpa subviscida & tribus seminibus instructæ; odoris balsamici gravis, saporis amaricantis, cum dulcedine resinosi. Grandes, succosæ, ponderosæ, maturæ optimæ. *Lignum* trunci, ramorum majorum & radicis (quod ultimum præferendum) solidum, ponderosum, cortice cinereo ciuctum, intus rubellum, odoris grati fragrantis, in primis si comburitur, saporis aromatici, subaeris, resinosi. *Sandaraca*, substantia resinosa inter corticem & lignum sæpe collecta, liquide exsu-

dans, dein concrescens in glebulas semipellucidas flavescentes, odoris grati, dum pronis inspergitur, saporis resinosi. Advehitur ex Africa, ubi ex arbore juniperi majoris colligitur, adhibeturque tum pro suffumigis, tum a scriptoribus ad praecavendam atraimenti in charta diffluentiam.

Præparata. *Aqua baccarum Juniperi* destillata. *Oleum Juniperi baccarum* destillatum, viridescens, fragrantissimum, subterebinthinaceum, ex 60 libris fere ad uncias septem obtentum. *Roob Juniperi* ex decocto baccarum cum quarta parte sacchari inspissato. *Spiritus Juniperi* ex tintura baccarum abstractus. *Unguentum Juniperi* denique ex baccis recentibus contusis cum duplo butyri ad consumtionem humidi coctis & colatis.

Ingradiuntur: baccæ pulverem sumalem, roob theriacam modernam & diatesseron, atque electuarium purgans, lignum vero species decocti lignorum & tinturam lignorum, oleum denique unguentum nervium & de arthritate.

Vires totius plantæ stimulantes, specialius diureticæ, baccarum lenissime purgantes, propterea in hydrope frigido multum usitatae; quondam antipestilentiales laudatae.

Dosis. *Baccæ* in pulvere a granis triginata ad quadraginta, in decocto uncia semis pro libra aquæ, item in infuso vinoso. *Roob* ad unciam unam & plures in mixtura aut electuario. *Aqua*, *oleum* & *spiritus*, prouti aliorum stimulantium consimilia præparata. *Lignum* utpluriū ad suffumigia adhibetur, in morbis cutaneis & ve-

nereis a nonnullis pro interno usu ad unciam se-
mis & unam in libra aquæ coquitur. Unguentum
scopo carminativo.

Monogr. Benj. Scharrf descriptio Juniperi curiosa.
A. O. Bang de Junipero. Hafn. 1708.

J. G. Wilhelm de Junipero. Arg. 1715.

J. C. Klein de Junipero. Alt. 1719.

F. D. Bruch de radicis frut. Junip. decocto. Arg. 1733.

Kino, Gummi Gamniense. Offic.

Gambiensergummi.

Gummiresina ex Africa, ubi ad fluvium Gambia ex cortice arboris ignotæ inciso succi rubri forma copiose stillat, radiisque solaribus condensatur, nobis adlata in massis varie magnitudinis, fragilibus, ex rubro nigris, opacis, fracturae splendentis & saepè cellulosæ, odoris nullius, saporis mucilaginosi, adstringentis, subdulcis. In pulvrem profunde rubrum facile redigitur, in aqua & spiritu vini solvitur colore rubro, flamma vix accenditur, nec facile liquescit. Nec gummi, nec resina, sed ex principiis saponaceis & adstringentibus plurimum conflata substantia. Usus ejus primo a Fothergillio 1757 commendatus.

Vires adstringentes, interne in diarrhœis, profluviis variis aliis & hemorrhagiis a debilitate, nec non in febribus intermittentibus; externe in vulneribus sanguinem fudentibus, in hemorrhagiis post dentis evulsionem, atque in ulceribus scorbuticis, pluribus experimentis utiles deprehensa.

Dosis interne in pulvere a granis decem ad triginta. Externe tinturæ forma adhibetur, que & interne ad semidrachmam & ultra propinari potest. Solutum in aqua calcis pro injectionibus ad fluorem album; in aqua destillata aut alio apto vehiculo pro clysmatibus. Prostat apud nonnullos alumen Kinosatum, potentissime adstringens.

Monogr. C. A. Schenk Diss. sistens gummi Kino usum ejusq. virt. Marb. 1794.

Lac vaccinum.

Lac vaccinum in aberibus vaccæ secretum, atque emulgendo elicium, multipli scapo, tum diaetetico, tum therapeutico in usum medicum trahitur. Ad nutriendos exhaustos debiles, cum mucilaginous, uti granis sago aut oryzæ, cum decoctis roborantibus, cum aquis soteriis &c. pro varia indicatione jungitur. Ad involvenda venena deglutita, per se, vel cum oleosis aut mucillaginous exhibetur. Variis quoque ejusdem usus in clysmatibus, ubi vel emollire, vel relaxare, strictiones spasticas solvere, vermes adlicere scopus. Item ad cataplasma, fomentationes, balnea, garganis, collutoria emollientia &c. Cremoris ad deligandas excoriations a vesicantibus causatas, ulteriusque non irritandas frequens usus. Itidem, butyrum recens e cremore extractum ob vim laxantem, emollientem & lubricantem unguentis linimentisque parandis crebro inservit. Serum lactis, nutritive, saponacea, resolvente virtute donatum, interne cum succis resolventibus, cum

aquis soteriis, vel vinosum, acidulum tamarindinatum scopo diuretico, ecpottrico, solvente, i vario exhibetur, externe quoque ad balnea resolventia, nutrientia adhibetur, aut ad fomentationes cum sapone.

P r e p a r a t u m. Hujus ceri sal essentialis sub nomine *Sacchari lactis* in officiis adservantur. In regionibus, ubi major quam consumuntur laetis quantitas colligitur, in Helvetia, Lotharingia &c. saccharum hoc e sero dulci evaporatione & crystallisatione paratur; crystallos format parvas, subprismaticas fere, semipellucidas, coloris laetescens, saporis subdulcis. Purissimum in quatuor partibus servidæ, & in oëto fere frigidæ aquæ solvit, minime in alcoholè. Sub igne leni piquescit, dein intumescit, carbuncle spongioso relieto. Rejiciatur illud, quod partibus oleosis, caseosis, aut sale communi, aut alumine vitiatum, colore flavescente, sapore alieno, reagentibusque mediis detegendum.

V i r e s sacchari laetis nutrientes, resolventes, in phthisi multum commendatae.

D o s i s in pulvere ac drachmam unam sæpius in die; uncia semis vel integra in libra decocti.

Monogr. J. A. Slovo ḡt &

J. J. Fick de arthridis remedio Saccharo laetis. Jen. 1713.

J. E. Trostius de Saccharo laetis. Gis. 1739.

M. L. Will y amoz de Sale lactis essentiali. L. B. 1756.

Pluta de lacte in Dieteticis,

Lacca Offic.

Gummilack.

Croton lacciferum Botan. *Ramus Jujuba*,
Ficus religiosa & *indica*, aliæque fors arbores Indiae orientalis & regni Siamensis, non sponte quidem, sed punctione insectorum (*Coccus Lacca Lin*) in superficie materiam quamdam pro concreto resinoso emittunt, cui per totam massam particulae animales ex insectis immixte sunt, quæ resinx etiam colorem rubicundum communicant.

Tres species hujus Lacceœ occurunt. *Lacca in baculis* dicitur illa, que rami arborum, super quibus formatur, adhaerens advehitur. *Avulsa* vero a rami, aut & emolitione aquosa ab illis separata, colore autem suo in patria jam pauper orbata, *Lacca in granis* dicitur, pellucida, rubricunda, saporis resinosi, & odoris, si accenditur, uon ingrati. A fæcibus liberata & fusca, *Lacca in tabulis* exhibet, pellucidam, flavo rubentem, fragmentis vitri antimonii similem.

Lacca in granulis proprie officinas intrat. Nec in oleis pressis, nec in destillatis, nec in mucilaginibus solubilis; in spiritu autem vini, spiritu salis ammoniaci vinoso & oleo tartari per deliquium dissolvitur, solutionem rubram & fere mucilaginosam sistens. Usus hujus Lacceœ technicus magnus, ad vernices, ceras sigillares, & tabulas electricas parandas. Itidem pictorio usui inservit, uti & tingendis coriis, lanis, gossypiis, sericis.

Vires medicæ interne quidem adstringentes, geniter urinas pellentes, sed exterum solummodo

in usum trahuntur. Nempe tintura Lactae
e parte una granorum in duodecim spiritus cochlea-
rie digesta, in exhalationibus seorbaticis gingi-
varum, relaxatione uvulae &c. cum melle rosarum
aut aliis coindicatis nonnunquam prescribitur.

Tungreditur quoque pulverem dentifricium
albem.

MENAGR. D. Godofredi obs. in A.B. phys. med.
Vol. III.

Lactuca sylvestris Offic.

Wilder Lattig.

Lactuca virosa Botan. *Lactuca* foliis verti-
calibus carina aculeatis Lin. Planta perennis la-
etescens in totius sere Germanie incultis locis
sponte crescens. Non confundatur cum *Lactuca*
scariola.

Pars usualis. Herba, dum florescentia
instat colligenda, foliis amplexicaulinibus, alternis,
oblongis, denticulatis, datis, rigidis, aculeatis,
odoris nauseosi, narcotici, saporis amari, acerrimi,

*Præparatum. Extractum Lactucæ
virose*, ex decocto herbari exsiccatæ inspissato.

Vires in magna dosi venenatae, subnarcotice,
emetice, in moderata dosi potenter resolventes,
diaretice, alvum laxantes; quare in hydrope, icte-
ro, in cæhexia cum viscerum obstructionibus sumo-
pere laudabiles.

Dosis in extracto a gravis decem de die in-
cipiendo, ad scrupulum unum, semidrachmam &
ultra paulatim ascendendo, pillularum, electuarii,
vel mixturæ formæ.

Memogr. H. J. Collin Laetucæ Sylvestris contra hydroponem vires. s. anni med. cont. p. VI. Vien. 1780.

Lapathum acutum · Offic.

Grindwurzel.

Rumex acutus Botan. Rumex floribus hermaphroditis, valvulis dentatis graniferis, foliis cordato oblongis acuminatis Lin. Planta perennis totius Europæ, in locis humidis crescens. Non confundatur cum rumice obtusifolio, criso aut aquatico.

Pars usualis. Radix longa, pollicem & ultra crassa, fusiformis, vel simplex vel ramosa, nonnihil fibrosa, externe fusca, interne flava, saporis amari constringentis, acris, odoris nullius. Masticata salivam croceam reddit instar rhei.

Vires lenitor roborantes, purificantes olim dictæ, & in morbis cutaneis multum adhibitæ. Usus obsoletus.

Dosis uncia una ad libram decocti, quod nauseosum saporem adquirit, atque bardanæ decocto nequaquam præstantius est.

Lapis hæmatites.

Blutstein.

Oxydum ferri nativum argillaceum; minera ferri in Hispania, Suecia, Norvegia, Bohemia occurrens; dura, ponderosa, striata; ex fusco nigra, digitum inquinans, saporis adstringentis. Ad parandos flores salis ammoniaci martiales adhibetur.

Vires adsarientes, in profluviis a laxitate olim in usum traxit, dosi granorum viginti aut triginta. Vide Ferrum.

Larix offic.

Lerchenbaum.

Pinus Larix Botan. *Pinus* foliis fasciculatis obtusis Lin. Arbor in montibus Galliae, Helvetiae Tirolis, Stiriae, Bohemiæ, Hungarie &c. crescents.

Pars usualis. Balsamum vulgo Terebinthina Larigna, male veneta diela, succus scilicet resinoso oleosus, seu resina liquida, que sponte ex foraminibus cortici terebratis promanat, consistentia mellis, tenax, pellucida, coloris albi flavescentis, odoris gravis, ingrati, resinosi, saporis nauseosi, pungentis, amaricantis. Minus tamen acris & purior est terebinthina communis que ex pino sylvestri eodem modo colligitur.

Præparata. *Oleum* seu *Spiritus* Terebinthina destillatione obtentus, albicans, saporis acerrimi, servidissimi, amari, odoris fragrantissimi terebinthinae, & terebinthina cocta sive residuum ex hacce destillatione, dura, transparens, coloris obscure flavi, odoris terebinthinae, saporis resinosi, quodammodo empyreumatici. Resina hacce inspissata, obscurioris coloris & friabilior, Colophonium audit.

Vires terebinthinae summe stimulantes, specialius diureticæ; urinamque violaceo odore imbuentes, interne vix usitatae. Externe ad clisma-

ta irritantia drachma una vel altera cum vitello ovi subaëta, Praecipue vero ob vim subpurantem, balsamicam, consolidantem ad deliganda ulcera; quare in unguento digestivo, basilico, elemi, styraeis, atque in emplastro diachylo cum guimmatibus, citrino; galbani, minii, oxycrocei & ad fonticulos princeps fere ingrediens.

Inreditur quoque balsamum schanerianum, emplastrum stomachicum, cicutæ, meliloti, vesicatorium & mercuriale, ut mercurius citius subigatur, nec non unguentum althœ & nervinum.

Oleum terebinthinae interne periculoso, nimis calefaciens, subcausticum. In arthrite & calculo hepatis cum fructu tentatum, ad decem & plures guttas cum saccharo. Lumbricos ipsamque teniam solliciter necavit, in propriis experimentis. Externe ob vim stipticam ad hemorrhagias sistendas, ob vim antisepticam & stimulantem, ad gangrenam prægressa scarificatione, ob vim irritantem penetrantem ad combustiones (juxta recentissimos), ad perniones, ad tumores frigidos, ad anchylosin, & ad vermes ulcerum necandos.

Terebinthina cocta tutius quidem interne & haud periculosa dosi, scopo leniter stimulante & diuretico pillularum forma exhibetur, ast inepte sat in gonorrhœa, aut & in veris exulcerationibus internis, præsertim cum febre junctis. Colophonium exsiccantibus viribus donatum, ulceribus difficulter consolidaudis in pulvere inspergitur, & escharam quidem causat, sed vix consolidat. In procidentia anni forma suffimigii adhibetur.

Monogr. Jac. Vonge enrus triumphalis ex terribinthina.

Fr. Hoffmann de Terebinthina. Hal. 1690. 1730.

G. W. Wedel de Terebinthina. Jen. 1749.

Don. a Moliis, Symphonii, Campegius & Mich. Cruguer de eod. argum.

Lavandula Spica Offic.

Lavendel.

Lavandula Spica Botan. *Lavandula* foliis sessilibus lanceolato linearibus margine resolutis, spica interrupta nuda. Murr. *Fruticulus* in Europa calidiori, Hispania, Gallia, Italia spontanea, apud nos in hortis culta.

Paras usualis. Flores, id est integri verticilli, seu spicæ florentes cum bracteis, calycibus, & corollis ringentibus nondum expansæ, coloris cœrulei, odoris suavissimi, saporis amaricantis, calidi.

Præparata. Acetum Lavandulae ex parte una florum in duodecim aceti optimi macerata. *Aqua Lavandulae* florum destillata, & *Oleum Lavandulae* destillatum, lete flavicans, acre, copia non semper eadem, nec magna in floribus contentum. *Spiritus Lavandulae* ex maceratis floribus siccatis in duabus aquæ lavandulæ & oculo *Spiritus vini* partibus abstractus.

In g r e d i t u r quoque acetum antisepticum, aquam vulnerarium cum vino, balsamum embryonis & saxonicum, species resolventes & spiritum salis ammoniaci lavandulatum.

Vires excitantes, nervinæ, externe resolventes. Hoc scopo flores in sacculis, oleum & spiritus in linimentis, a Chirurgis & Ophthalmiatriis ad resolvendos tumores inveteratos & grandines palpebrarum crebro adhibentur. Oleum etiam ob gratum odorem varijs unguentis additur. Acetum externe ad cephalæam, & etiam pro suffumigio. Idem spiritus pro excitamento in animi deliquio. Usus internus nullus fere. Aqua tamen destillata ad aliquot uncias in vertigine senum & debilium laudata fuit.

Monogr. Car. a Linné de Lavandula. Ups. 1781.

Laurus Offic.

Lotbeerbaum.

Laurus nobilis Botan. *Laurus* foliis lanceolatis venosis perennantibus, floribus quadrisidis, dioecis Lin. Arbor calidis regionibus Europæ indigena, apud nos in hybernaculis culta.

Pars usualis. *Fructus*, baccæ oblongo rotundæ, rugosæ, nucleus ovatum gemellum incidentes, profunde brunæ, odoris fragrantis proprii, saporis amari, aromatici, pinguis. Duplex continent oleum, æthereum & unguinosum.

Præparatum. *Oleum Lauri* baccarum e baccis prius coctis expressum, consistentiæ butyraeæ, coloris e viridi flavescentis, odoris fragrantis laurini, saporis amari.

Ingredientia electuarium diatesseron, unguentum nervinum, balsamum Schauerianum, emplastrum meliloti.

Vires stimulantes, tonicas, carminative, resolventes. Usus vero internus rarus; nam bacca in pulverem vix rediguntur, & non nisi electuariis stomachicis ad serupulum unum alterumque quandoque addi solent. Oleum lanarinum externe in tumoribus frigidis, in colica flatulenta, spasio & paralisi variarum partium adhibetur.

Monogr. G. G. de Reichenb. de Laci in medicinae praemaria. Vr. 1714.

M. G. Augachter de Lacio. Hal. 1731.

Lentiscus, vide Mastiche.

Levisticum Offic.

Liebstöckel.

Ligusticum Levisticum Botan. Ligusticum foliis multiplicibus, foliolis superne incisis Lin. Planta perennis in alpibus Apenniniis sponte cresens, in hortis crebro-pro medicina domestica culta, succo luteo gumino resinoso seatens.

Partes usuales. *Radix* crassa, racemosa, carnosa, extus e gilvo nigricans, intus alba cum nucleo subflavo, odoris peculiaris fragrantis, saporis subdulcis, aeris & ingrati. *Semina* oblonga, ex una parte plana, ex altera convexa, membranacea, quinques striata, coloris fuscet, odoreis & saporis subaromatici, radiei analogi.

Vires stimulantes, sudorifere, incidentes. Usus obsoletus, ob Angelicæ & Imperatoriae angelicas vires preferendas.

Dosis in pulvere drachma semis, in infuso aquoso aut potius vino uno uncia semis.

Lichen islandicus Offic.

Lungenmoos.

Lichen islandicus Botan. *Lichen foliaceus* adscendens laciniatus, marginibus elevatis ciliatis Lin. Alga perennis in Islandia copiosa, sed & in Helvetiae & Germaniae sylvis arenosis & sterilibus montanis ad terram & saxa proveniens.

Pars usualis. *Integra planta*, foliis siccis, coriaceis, laciniatis, lobisque iterum incisis & laciniatis, margine elevato pilisque brevibus tenuerrimis rigidis, parallelis obsesto, maculis albis punctatis, & in apice communiter subrubicundis. Passim inveniuntur peltata, nitida, viscida, nonnullis excavata corpora, intus brunea, quae sunt pericarpia. Redens coloris ex viridi fulvi, vel ex cinereo-brunnei, siccatus vero ex albo viridis vel grisei oleagini, saporis amaricantis & mucilaginosi, odoris algarum & fungorum soliti. Uncia una cum libra aquæ per quadrasitem horæ cocta & expressa, mucilaginem spissam sistit. Lac decocti amaritatem aliquantisper temperat. Usus hujus algæ antiquis haud ignotus fuit, seculo XVI. Valler. Cordus illum novit. Jo. Ant. Scopoli restaurator.

Vires roborantes, mucilaginosæ, nutrientes, obvolventes, in contabescientia ex subpuratione ulcerum, in phthisi & in morbis consumtivis aliis, etiam in dysenteria summe laudandæ.

Dosis uncia semis pro libra decocti aquosi
aut lactei.

Monogr. G. B. Trommadorff de Lich. island,
Erl. 1778.

J. P. Ebeling de Guas. &c Lich. island. Glasg. 1779.

G. Chr. Camer de Lich. Island. Erl. 1780.

Ch. Fr. Etzner de Lich. Island. Reg. 1791.

B. J. H. Swarting Dic. de vivis Lich. island. Har-
derw. 1791.

Vogler, Reiss de eod. argmt.

Limonia vide Citrus.

Linaria. Offic.

Leinkraut.

Antirrhinum Linaria Botan. Antirrhinum fo-
liis lanceolato linearibus confertis, caule erecto,
spicis terminalibus sessilibus, floribus imbricatis
Lin. Plantæ perennis in locis ruderis, ad vias,
agros & muros cœbra. Non lacteosa.

Pars usualis. *Herba*, dum floret, col-
ligenda, foliis lanceolatis, linearibus, longis, an-
gustis, sessilibus, lato viridibus, subtus pallidio-
ribus, odoris ingrati nauseosi, saporis subamari
ingrati. Euphorbia Cyparissias, summe huic plan-
te analoga, succo lacteo se distinguit.

Præparatum. *Unguentum de Linaria*
ex herba recenti cum duplo butyri recenti, ad
consumptionem humidi cocta & colata.

Vires totius plantæ ob affinitatem suam &
odorem virosum suspecte. Testante Linnaeo
ad necandas muscas lacti recenti immersu in Smo-

landia adhibetur. Quapropter solummodo externe, unguenti vel cataplasmati forina ob vires emollientes & annodynas quasdam ad haemorrhoides cæcas dolentes præcipue adhibetur. Superflua planta proficiens nostris.

Linum Offic.

Lein.

Linum usitatissimum Botan. *Linum calycibus* capsulisque mucronatis, petalis crenatis, foliis lanceolatis alternis, caule subsolitario Hall. Planta annua in Hispania, Helvetia, aliisque terris australibus sponte nonnunquam inter segetes crescens, in agris nostris pro usu œconomico frequenter culta.

Pars usualis. *Semina*, grana ovato oblonga, compressa margine acuto, admodum glabra, nitida, cortice plus minusve bruneo, nucleo albo, saporis ingrate dulcis, mucilaginosi; unctuosi absque ullo odore. Mucilaginis circiter $\frac{1}{3}$, olei unguinosi $\frac{1}{3}$ continent. Prior in cortice, posterius in nucleo residet.

Præparatum. *Oleum Lini* pressum, pellucidum, limpidum, odoris saporisque non grati, facile in rancorem degenerans.

In greditur emplastrum de mucilaginibus & species emollientes.

Vires emollientes, relaxantes, obvolventes. Semina comusa cum lacte cocta dant optima cataplasmata. Sunt qui unciam semis in libra aquæ

coctam, in rancedine, stranguria, adfectionibus calculosis scopo obvolvente interne exhibent. Oleum interne a medicis raro adhibetur, nisi post venena ingesta, aut in colica pistorum. Negligatur raneidum. Externe pro innunctionibus incerta dosi, atque in elismatibus ad unciem unam & duas-crebro adhibetur.

Liquiritia Offic.

Süßholz, Lakritz.

Glycyrrhiza glabra Botan. *Glycyrrhiza leguminibus glabris, stipulis nullis, foliolo impari petiolato* Lin. Planta perennis in Hispania, Gallia inferiori & Italia sponte crescens, in Anglia, in Gallia Lotharingica & Narbonensi, etiam in Germania, præsertim in agro Bambergensi copiose culta.

Pars usualis. Radix, digitum & ultra grassa, tenax, longa & siccatione rugosa, extus bruno fusca, intus flava; saporis dulcis & mucilaginosi, cum levi amaritie ad finem. Aqua omnes vires extrahit, difficulter fermentationem subit.

Præparata. Extracatum vulgo dictum succus liquiritiae ex succo recentis radicis, vel decocto inspissato. In Hispania magna quantitate parator. Fragile est dum siccum, & diffusum splendens, coloris nigri, saporis ex dulci subamaricantis. Gelatina liquiritiae, vulgo taleola catarrhales, cum gummi arabico & succharo parate; atque in frustulis adservatae; saporis satui, & in ore difficulter diffluenta.

Ingreditur electuarium pectorale, elixirium asthmaticum, pillulas de styrace, species decocti althææ & pectorales, atque syrupum diacodii.

Vires a principio saccharino dependent, emollientes, involventes, pectorales. Ad decocta edulcoranda forma infusi additur, nam coctione ingrate amarescit. Hinc decoctis ad unciam semis vel integrain pro libra sub finem additur, ut sollemmodo infundatur. Succus & pulvis in tussi sicca cum aliis mucilaginosis vulgo adhibetur, & a plebe expetitur. Etiam ad pillulas conspergendas,

Monogr. J. Hess epistola de Glycirrhiza.

J. Chr. Goetz de Glycirrh. Acl. 1715.

G. W. Wedel de Glycirrh. Jen. 1717.

Lithargyrum [vide Plumbum.]

L u m b r i c i .

Regenwürmer.

Lumbricus terrestris Lin. *Lumbricus trifarium extorsum aculeatus*; pedem saepè longus, pennam anserinam crassus, carnosus, mollis & annulatus. Capiuntur ubi vis terrarum aestivo tempore, & vino abluti ac suffocati in fornio leni calore exsiccantur.

Vires adscriptæ fuerunt quondam diureticæ, externe résolventes & anodynæ. Usus autem hodie nullus. Spiritus lumbricorum in officinis hucusque servatus summe superfluus, tum ob spiritum formicarum, tum ob alia longe potentiora.

NEW
KL

- Monogr. Chr. Fr. Paulini schediasma de Lami-
brio terrestri,
G. E. Stahl de Lombe. terrestre. communq. usu anti-
spasmi. Hal. 1704.
Dern de van Lombe. terrestre. antisp. Giss. 1718.
Bromelius de Lombe. terr. L. B.
H. P. Jach de Lombe. terr. Batt. 1732.

Lysimachia purpurea vide Salicaria.

Macis Offic. Muskatblüthe

et

Moscatanux, Muskatnuss.

Myristica officinalis Botan. *Myristica aro-*
matica Lin. & *Myristica moscata* Thunb. *Ar-*
bor magnitudine pyri, in insulis Moluccanis spon-
tanea, præcipue in provincia Banda nite culta.

Partes usualis. Fructus, qui drupa est
pyriformis, sulco longitudinali notata, magnitudi-
ne sere Persicæ fructus. Constat quadruplici sub-
stantia. Putamen externum subearnosum annarum
sponte dehicit & abjectur. Sequitur involucrum
sive tegmentum proximum nucleus moschatae; reticu-
lare, in lacinias fiscum, carnosum, pingue, oleo-
sum, *Macis dictum*, coloris ex auro rufescen-
tis, odoris fortis balsamici, saporis aromatici, sub-
amari, acris. Flexile fragili præferendum. Infuso
aquoso colorem albicantem & saporem debilem
communicat, tinctura autem spirituosa colorem,
odorem & saporem ipsius macidis nansicitur. Hæc
membrana Macis immediate cingit unctum, expu-

tamine externo nigro, cortice nucis avellanae tenuiori, & ex nucleo constantem. Nucleus proprius Nux moscata seu myristica audit; subrotunda, solida, dura, ponderosa, externe nonnihil sulcata, ex griseo fusca, intus flavescens & rufis striis undulatis notata, scissilis, tactupinguis & adeo oleosa, ut acu candente puncta oleum emitat, odoris balsamici, saporis aromatici, gratus amari. Nux rotunda minor, vulgo femina dicta, profertur oblongae & majori; que mas dicitur, odoris atque saporis longe debilioris. Aqua parum extrahit, spiritus vini totas vires.

Præparata, *Tinctura Macis* cum sex-duplo spiritu vini rectificatissimi digesta. Oleum Macis destillatum, tenuissimum, volatile odoris valde aromatici, pellucidum, dilute flayum aquæ supernatans crassiore parte solummodo fundum petente, in libra una macidis ad drachmas fere sex contentum. Oleum nucis moschatae destillatum, flavo rubescens, aquæ pro parte innatans, pro parte fundum petens, in libra una nucum ultra semiunciam contentum. Oleum nucis moscatæ pressum, vulgo oleum Nucistæ, butyraceum, sebi consistentia, coloris ex rubro slavi, ad quatuor uncias ex libra nucum extrahendum; saporis & odoris moschati, ast debilioris quam in destillato oleo. Utrumque ex Hollandia magna quantitate adfertur, leviori quidem pretio comparandum, ast minus sincerum. Præcipue expressum sebo & cera contaminatum occurrit.

Ingre diuntur acetum antisepticum, balsamum caryophyllorum, embryonis, schauerianum

& saxonicum, salix volatilem oleosum, emplastrum stomachicum, pulverem & electuarium dentifricium, spiritum Carmelitarum & aromaticum, atque tincturam aromaticam acidam.

Yires utriusque, tum macidis, tum nucis stimulantes, caefacientes, roborantes, stomachice, carminative, antispasmodice, summe commendabiles in laxitate primarum viarum & flatulentia, in spasmis ex debilitate, in hysteriasi mensiumque defectu ex consimili causa. Inde vis decantata uterina eruenda. Aliis medicamentis ingratis, uti rheo, ob gratiam adduntur. Macis externe in suffumigio. Dosis in pulvere a gravis quinque ad decem cum saccharo. Tinctura ad drachmam unam aut plures. Olea destillata ad duas tresve guttas interne, externe ad drachmam semis & ultra pro unguentis nervinis & scutis stomachicis. Oleum nucistae externe in paralysi, in morbis ventriculi & intestinalium e debilitate exortis, per se vel cum aliis inungitur.

Monogr. Paulini curiosa descriptio Nuc. moschat.

J. H. Dietz de Nuce moschata. Giess. 1681.

Nic. Schulze de Nuce mosch. Traj. 1709.

M. B. Valentini Macis, vulgo sed perperam Muscatenblume dicta. Giess. 1719.

Thunberg de Myristica. Upsal. 1788.

Magnesia nitri Offic.

Salpetermagnesie.

Carbonas calcis Chem. Terra calcarea e nitri nativi lixivio per adfussum alcali vegetabile

præcipitata; edulcata; atque protracta coctione a superfluo acido carbonico liberata. Superflua.

Vires acidum absorbentes; lenissime purgantes. Dosis ad semidrachmam.

Magnesia Vitraria orum.

Braunstein.

Oxydum Magnesii nativum Chem. Substantia metallica proprii generis oxydata; in Anglia, Saxonia, Thuringia, Transylvania &c. obvia, coloris ut plurimum nigri, manus inquinantis, ponderosa, fragilis, nitens.

Usus medicus nullus; pharmaceuticus aliquis, præcipue ad obtinendum acidum salis oxygenatum, atque ad spiritum salis dulcem rite parandum.

Monogr. J. C. A. Schröder num Magnesia Vitrata in febribus inflammat? Jen. 1793.

Majorana offic:

Majorana.

Origanum Majorana Botan. Origanum spicis subrotundis ternis compactis pedunculatis, foliis petiolatis ellipticis obtusis glabriusculis, radice annua Willden. Planta annua in Oriente, in Palæstina & Lusitania sponte crescens, apud nos in omnibus fere hortis calta. Coquisi gravior quam medicis.

Pars usualis. *Herba* cum summitatibus florentibus, foliis parvis ellipticis, subtomentosis, integerrimis e brevi petiolo, ex albo vitidibus, odoris fortis peculiaris, saporis aromatici, subacris, amaricantis.

Præparata. *Aqua Majoranae* destillata, fragrantis odoris. *Oleum Majoranae* destillatum, & fere totius plantæ, saporis acris calidi, coloris pallide lutei aut rubicundi, ætate in salem volatilem oleosum solidum concrescens. *Unguentum Majoranae* ex herba recenti conusa cum duplo butyri.

In greditur aquam vulnerarium cum vino, balsamum saxonicum, emplastrum meliloti, pulvere sternutatorium & species resolventes.

Vires stimulantes, resolventes, nervinæ, interne raro adhibitæ; externe resolventes.

Unguentum seu butyrum Majoranae in paralysi, in obstruktione narium infantum a mucō. Scopo sternutatorio in pulvere.

Dosis. *Aqua* scopo excitante ad uncias duas vel tres. *Herba* in pulvere ad grana viginti, in infuso ad drachmas tres, si aliquis præscribere vellet.

Monogr. Georg. Gravii *Panacea vegetabilis* caida, seu *Majorana nostra*. Jen. 1689.

Malva vulgaris Offic.

Käsepappel.

Malva Sylvestris Botan. & *Malva rotundifolia* Lin. Plantæ annuae, in ruderatis, ad sepes & vias nostras communissimæ.

Partes usnales. *Flores*, quinque petalis, obcordatis; præmorsis, coloris cærulecentis, saporis fatui mucilaginosi. Sub hoc nomine saepe etiam colliguntur flores Alceæ roseæ. *Herba* foliis reniformibus, orbiculatis, obsolete quinque lobatis, crenatis, glabris, saepe subplicatis, longiter petiolatis, lâte viridibus, saporis mucilaginosi. Herba hujus plantæ plus mucilaginis continet quam radix, quod in Althæa contrariuin.

In greditur species decocti althææ, & emollientes.

Vires althææ analogæ, ast minores; mucilaginosæ, emollientes, laxantes.

Dosis. Herba ad unciam semis vel integrum in infuso, pro gargarismate, clismate, aut & pro interno uisu. Flores raro, & ad drachmam solummodo unam vel alteram in infuso.

Manna Offic.

Manna,

Fraxinus Ornius Botan. Fraxinus foliolis serratis; floribus corollatis Lin. Arbor Indiæ orientalis, Syriæ, tum & Europæ australis, præcipue Siciliæ, Calabriæ & agri Romani indigena.

Pars usualis. Arbor hæcce (tum & plures aliæ Fraxini species, præcipue Fraxinus rotundifolia & excelsior Lin.) in climate calidiori, dum junior est, ex trunko & rânis incisione vulneratis succum viscidum saccharinum emittit, in aëre & a radiis solaribus condensatum, qui Manna est officinarum. Copiosissime ad nos venit Calabri-

na, in massis siccis, dissimilibus, varie magnitudinis, grummosis, submollibus, ex glebis albo flavescentibus & subgriseis compositis, variis quisquiliis contaminata, odoris fere nullius, saporis dulcis, subnauseosa; Vilissima est illa, que sordida, coloris obscurioris, odoris & saporis peregrini, mellea consistentia, cum saccharo farinaceo, vel melle, vel amylo adulterata. Praestat siccior, levior, purior, subpellucida, diffusa substantiam liquidam mellitam ostendens, albicans, cum rubidine, super lingua deliquecens. Glebae hujus Manne majores, purissime, albae vel rubella & transparentes, sub nomine Manna electa venduntur. Optime autem notae est Manna canella in frustis subtubulosis albis occurrent, sed raro ad nos venit, & rarius sineera. Purissima esset Manna in lactymis, sponte ex arbore stillans, sed nobis inquinata visa.

Non solum in aqua & spiritu vini Manna fere penitus solvit, sed etiam ex aere humiditates adtrahit & dissipat; quare siccio & calido loco adservanda.

Preparatum. *Syrupus mannatu*s, quem simul intrant purgante scopo folia senne, & feuillus anisi stellati, ne tormina causetur.

In greditur præterea aquam angelicam & infusum laxativum.

Vires eecoprotice. laxantes absque stimulo, solventes, detergentes. In repurgandis primis viis magnus hujus medicaminis usus, præcipue ubi tumori intestinali non licet irritare anulum, &

apud infantes, quibus dulcia grata. Sunt tamen idiosyncrasie, quæ dulcedinem hancce renunt.

Dosis infantibus a drachmis duabus ad unciam semis, adultis ab uncia una ad duas in vehiculo aquoso. Solvitur in infusis aut decoctis antecolaturam, dum fervent adhuc. Simili modo pro clismatibus. Syrupus mannatu's ad unciam semis vel integrum infantibus prescribitur, & cochleatim scopo purgante exhibetur.

Monogr. A. D. ab Altomari 1562 primus usum & vires hujus medicaminiis descripsit.

C. Posner de Manna. Jen. 1677.

P. Hoffmannius de Manna. Ups. 1681.

F. Hoffmann de Manna, ejusq. præstantissimo in medic. usu, Hal. 1725.

P. Fr. de Sailly de Manna. L. B. 1740.

L. Heister de Manna. Helmst. 1752.

J. H. Fabri historia Mannæ inter Hebreos, Kil. 1770. Trauner Exam. chem. Mannæ, Erl. 1793.

Marrubium album *Offic.*

Weisser Andorn.

Marrubium vulgare Botan. Marrubium foliis subrotundo - ovatis dentatis rugoso velosis, calycinis dentibus setaceis uncinatis Willden: Planta perennis in locis ruderatis, ad sepes & vias indigena.

Pars usualis. Summitates & herba, mense Junio colligenda, foliis ovato oblongis, crenatis, rugosis, mollibus, lanuginosis, crassis, petiolatis, supra viridioribus, infra albicantibus, odoris,

dum fricantur, balsamici, submoseati, saporis amaricantis, subadstringentis.

In greditur species resolventes.

Vires leniter stimulantes & roborantes, resolventes; in morbis racheticis cum viscerum obstructione, in chlorosi, in morbis mucosis, praecipue pectoris quondam laudatae. Externe discutientes.

Dosis uncia semis vel una pro infusi libra una. Succus expressus ab uncia una ad tres cum melle vel aliis, a Boerhaave laudatus, a Culjenio damnatus.

Monogr. J. Fr. Gartheuser de Marub. albo. Prf.
1755.

Mastiche Offic.

Mastix.

Pistacia Lentiscus Botan. *Pistacia* foliis abrupte pinnatis, foliolis lanceolatis Lin. Arbor sempervirens in Aegypto, Syria, in insulis Archipelagi, in Sicilia, Italia, Hispania, Gallia inferiori sponte crescens, in insula Chio industrioce culta.

Pars usualis. Resina, ex vulnerato cortice hujus arboris in climate calidiori sponte stillans, Mastix officinarum. Adfertur in granis sive lachrymis varie magnitudinis, siccis, fragilibus, subpellucidis, citrini coloris, odoris subbalsamici, saporis adstringentis, aromatici. Masticata mollescit & tenax evadit, super prunis grato odore inflammatur, in alcohole, oleis pressis

& destillatis, atque in spiritu terebinthinae solvitur. Rejiciatur sordida, impura, cærulescens.

Præparata. *Tinctura Mastiches composta*, cum anaſtis partibus myrræ & olibani in spiritu vini rectificato digestis. Hujus miscelæ abstractione obtinetur *Spiritus Mastiches compositus vulgo matricalis*.

Ingreditur emplastrum oxycroceum stomachicum & defensivum rubrum, pulverem fumalem, balsamum schauerianum & iuguentum digestivum.

Vires roborantes, vulnerarie. Usus tantum externus, pro suffumigis ad prolapsum intestini & tumores frigidos laudatus, atque pro emplaſtris. *Tinctura Mastiches* in carie & ulceribus sordidis laxis. Sunt qui frustulorum masticationem in lingue paralisi, aut in congestionibus serosi capitis, fauciunque commendant.

Dosis. Interne grana decem aut viginti exhiberi possent; forma pulveris cum saccharo, aut pillularum. Inepte a medicastris in gonorrhœa præscribitur.

Monogr. Stroberberger Mastichologia, seu de univ. Mastich. natura Diss. medr

Matricaria Offic.

Mutterkraut.

Matricaria Parthenium Botan. Matricaria foliis compositis planis, foliolis ovatis incisis, petiunculis ramosis Lin Planta perennis, hinc in

de in ruderatis & ad muros crescens, plerumque in hortis flore pleno culta.

Pars usualis. *Summitates florentes & herba*, foliis planis, ex alternatis foliolis ovatis incisis compositis, teneris, mollibus, subpilosis, pallide viridibus, Absinthio similibus, odoris fragrantis ad illum Millefolii accendentis, sed naufragi, saporis valde amari.

Vires Chamomille analogae, ast debiliores; stimulantes, nervine, anti-pasmodice, uterinæ multum laudatae, in hysteriasi, mensium anomalia, chlorosi &c. Superflua in officinis ob Chamomilam plantæ.

Dosis in pulvere scrupulus unus alterve; in infuso drachme due aut uncia semis ad libram.

Mel communæ.

Honig.

Substantia dulcis saccharina, liquida crassiuscula, ex albo flavescenti, fermentabilis, e nectaris florum ab apibus collecta, & in favos delata. Optimum est virginatum, nulla pressione vel coctione adhibita e favis diffractis sponte sub leni calore defluum; spissæ consistente & granulosa, coloris albicantis vel dilute flavi, odoris suavis, saporis grato dulcis in aqua & spiritu vini facilime solubile. Mel communæ vel crudum e favis expressum vel excoctum, partibus cereis multum contaminatum est, pro usu igitur interno depuratum & desputatum in officinis adservator.

Præparata. *OximeL simplex* ex aceto vini optimo cum duplo mellis ad inspissationem coctum. *OximeL quoque æruginis, colchicum & sciliticum* suo loco memoratum. *Mel pectorale* ex decocto specierum pectoralium cum duplo mellis inspissato. *Mel rosatum* ex infuso rosarum rubrarum siccatarum cum dupla mellis quantitate, ad inspissationem cocto.

Vires interne solventes; emollientes, externe consimiles, detergentes. Usus propterea multiplicissimus. Mixtulis & decoctis ad gratiam; anti-phlogisticis præcipue ad augendas simul vires additur, imprimis oximel, aceti virtute simul donatum. Ad formandam electuariorum — edulcoratrorum simul — consistentiam quamoptimum inservit. Nocet vero primis viis debilitatis, atque iis, qui ob idiosyncrasiam dulcia remunnt. Majori dosi alvum movet. Externe ad clismata solventia, emollientia, ad injectiones, gargarismata, collutoria detergentia in angina ulcerosa, aphthosa &c. crebro adhibetur. Itidem ad subpurationem promovendam.

Dosis ad unciam unam, duas vel tres de dia.

Monogr. G. Ch. Moeller de Melle, Jen. 1691.
B. Ewaldt de sanit. hom. per mel & oleum conservanda, Reg. 1711.

J. Fr. De pre de quinta essent. regni veget. s. Melle Erf. 1729.

Fr. P. Mel, Mel saccharo præstantius. Alt. 1724.

A. Venturi de Mellis orig. & usu. Vener. 1763.

A. Th. de Martini Diss. de Melle. Oenop. 1771.

J. Mastalirz Diss. de ape mellifica &c. Vien. 1781.

Melilotus Offic.

Steinklee.

Trifolium Melilotus officinalis Botan. Trifolium leguminibus racemosis nudis dispermis rugosis acutis, caule erecto Lin. Planta biennis ad vias, in ruderatis, collibus & agris frequens.

Partes usuales. *Herba* foliis teruatis, ex oblongo rotundis, crenatis, superne quasi refeatis, saporis subamari, mucilaginosi. *Flores* lutei seu citrini, corollis papilionaceis cum pendulis & calycibus, odoris subfragrantis, siccatione pereuntis, saporis herbacei, subamari. *Varietas* flore luteo manifeste magis odora & in ipsa herba fragrantior est altera, que albo flore instrueta est.

Præparatum. Emplastrum de Meliloto compositissimum, constans præter herbam meliloti ingredientem, ex pulvere herbae absinthii majoris, florum chamomillæ; seminum feniugræci, baccarum lauri, gummi ammoniaco, resina pinii, terebinthina, oleo & cera.

In greditur species emollientes.

Vires emollientes, resolventes, discutientes, ob odorem ingratum ad usum solum externum adhibendæ, fomentationum vel cataplasmatum forma. *Emplastrum de meliloto* ad discutiendos tumores colli scrophulosos communiter laudatur & plebe expeditur, sed inefficax est.

*Melissa Offic.**Melisse.*

Melissa officinalis Botan. *Melissa verticillata* dimidiatis, bracteis oblongis pedicellatis, foliis ovatis acutis serratis Willden. Planta perennis in Europa australi spontanea, apud nos in hortis culta.

Pars usualis. *Herba* foliis ovatis subcordatis, serratis, breviter petiolatis, subhirsutis, sulcatis, late viridibus & infra pallidioribus, odoris suavissimi citrini, saporis balsamici, aromatici. Infusum aquosum citreum odorem recipit, & adeo gratum saporem habet, ut Thee Chinensi substitui posse quibusdam visum fuerit. Olei aetherrei minima quantitas inest, nec facile evolvenda.

Præparata. *Aqua Melissæ* destillata cito spiritum rectorem deperdens. *Spiritus Melissæ compositus* vulgo *Aqua Carmelitarum*, cum corticibus citri, seminibus coriandri, nuce moschata, caryophyllis, cinnamomo & radice angelicae in spiritu vini maceratis, abstractio ne obtentus, a plebe quondam superstitione administratus. Gratum odoramentum.

Ingreditur Species pro Thèe, balsamu m embryonis & aquam vulnerarium cum vino.

Vires leniter stimulantes, gratae excitantes nervinæ, antispasmodicæ, stomacho gratae, exhilarantes multis dictæ & grata insomnia causantes. Externe discutientes.

Dosis ad drachmas duas vel quatuor in libra infusi. A qua ad uncias tres & plures. Spir-

tus a guttis viginti ad quadraginta. Externe largius in animi deliquio.

Monogr. J. H. Schultze Diss. de laudatissima Melicis virtutibus usq. med. Hal. 1739.

Melo Offic.

Melone,

Cucumis Melo Botan. Planta annua apud nos ob gratiam fructus copiose culta.

Pars usualis. Semina ovato oblonga, plana, minora, compressa, ex albo flavicantia; inferne marginata & angustata, quorum arillus coriaceus medullam albam, dulcem, mucilaginoso — oleosam continet.

Vires refrigerantes, mucilaginosæ. Usus pro emulsis gratis refrigerantibus, siti contrariis. Vide amygdalas.

Dosis, uncia una vel duæ pro libra emulsi.

Meloe Proscarabæus Offic.

Maywurm.

Meloe Proscarabæus L. i. n. Insectum apterum; corpore violaceo, molli, annulato, sesqui pollicem longum, digitum ferme crassum, ad tacta humorem crassum, oleosum; flavescentem ex articulationibus emitens, saporis calidi, acris. In apricis campis mense Mayo & Junio deprehenditur; ranunculo utplurimum & veratro vescens. Sale ammoniali sentet; Inepte scarabæus Melolanthæ Lin.

(Maykäfer) substituitur. Posset tamen substitui Meloe majalis, in Europa australi occurrentis.

Pars usualis. Insectum demto capite in melle conservatum, ea cum cautela; ne succus detergatur, in quo quærunt virtutem.

Vires, cantharidum viribus analoge, Ab anno 1754 in præcavenda hydrophobia post morsum rabidum in Silesia & Borussia celebres quidem, sed non satis efficaces; præcipue topica vulneris tractatione neglecta.

Dosis pro adulto $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{4}$ insecti de die, pro vacca, bove integrum. Sed verum arcanum a Collegio medico Berolinensi Anno 1777 divulgatum, atque a Maximo Regum de rustico Silesio emtum, pluribus præter Meloen ingredientibus constat, theriaca scilicet, pulvere serpentariæ virginianæ, rasura plumbi, ligno ebenino &c. cum melle in electuarium redactis, cuius drachmæ fere duas pro dosi exhibentur.

Monogr. J. T. Pauli Meloas Antilyssicas, Erf. 1778.

J. Chr. Kemmene hydrophobia ejusq. specifico, Meloe maj. & Proscarab. Hal. 1783.

Dohne Abhandl. vom Maywurme, und dessen Anwend. in der Wuth und Wasserschene, Leipzig. 1783.

Mentha crispæ Offic.

Krausinfuzze.

Mentha crispæ Botan. *Mentha spicis* capitatis, foliis cordatis dentatis undulatis sessilibus, staminibus corollam æquantibus Lin. Planta perennis in Sibiria, Helvetia, Hercynia, Germania sponte.

te crescens, in hortis multum culta. Substituitur
stepe *Mentha sativa* Lin. foliis petiolatis, ovato
acutiusulis.

Pars usualis. Herba mense Junio & Ju-
lio colligenda, foliis cordatis, undulatis, dentatis,
rugosis, hirsutis, sessilibus, profunde viridibus,
odoris fortis, fragrantis, balsamici, non admodum
grati, siccatione non multum pereuntis, saporis sub-
amari, aromatici, utentis.

Preparata. Aqua Menthae crispa de-
stillata. *Conserua* *Menthae* e foliis recenti-
bus cum duplo sacchari. *Oleum Menthae cris-
pa* destillatum. *Spiritus Menthae* & *syrupus* *Menthae*.

In creditur etiam acetum antisepticum,
aquam carminativam & vulnerarium cum vino,
balsamum embryonis & saxonicum, emplastrum
stomachicum & unguentum nervinum.

Vires Hippocrati & Dioscoridi
jam note stimulantes, nervini, antispasmodice,
antiemeticæ carminative, in affectionibus spas-
ticis, præcipue vero ventriculi, in anorexia &
vomitu e primarum viarum laxitate egregiæ, ex-
terne resolventes in tumoribus frigidis, antisep-
tice.

Dosis uti herbarum stimulantium. Pro in-
fuso aquoso aut vinoso drachme duæ vel uncia
semis. *Conserva* ad semiunciam vel integrum.
Aqua ad plures uncias. *Spiritus* ad drachmam
semis vel integrum.

Monogr. Car. a Linné *Mentha usus.* In amoenis

Mentha piperita Offic.

Pfefferminze.

Mentha piperita Botan. *Mentha spicis capitatis*, foliis ovatis serratis petiolatis staminibus corolla brevioribus Lin. Planta perennis in locis humidis Angliae sponte crescens, in hortis nunc crebro culta. Non commutetur cum *Mentha viridi* Lin.

Pars usualis. *Herba*, foliis oblongo ovatis, sulcatis, serratis, petiolatis, supra glabris, infra subhirsutis, late viridibus, odoris fragrantis, fortis, saporis aromatici camphoracei urentis, & postea gratae refrigerantis. Siccatio vix ali- quid in qualitatibus hisce mutatur.

Præparata. *Aqua Menthae piperitæ* destillata, que diu adservata, filamenta candida vere camphoracea excutit. *Oleum Menthae piperitæ* destillatum, flavo viride, tempore ob- scurius. *Rotulae Menthae piperitæ*, ex sacharo imprægnato hujus plantæ oleo & aqua de- stillata.

Vires uti prioris menthae, ast majori intensitate stimulantes, debili ventriculo gratiores, externe potentius resolventes. Rotulae in paralysi lingue & ventriculi laxitate vulgo adhibitæ.

Dosis fere eadem; ac prioris menthae, pau- le moderatione.

Menogr. Th. Knigge de *Mentha piperita*. Erl. 1780.

Mercurius Offic.

Argentum vivum, Hydargyrum,

Quecksilber.

Metallum post aurum & platinam ponderosissimum, liquidum in vulgari atmosphaerae nostrae calore, digitos non madefaciens, impellucidum, in mediori igne totum volatile vaporem summe nocivorum paralysin inducentium formam, coloris splendidi argentei, levissime pressum in globulos parvos ac multos dissiliens. Vel nativum, quod virginem vocatur, in mineris reperitur, vel arte ex illis educitur. Ex India orientali, Hispania, Hungaria, Carniola & Palatinatu adseritur.

Suspectus pro usu pharmaceutico est omnis sere mercurius vendibilis, plumbi, bismutho, stanno plerumque inquinatus. Bonus censetur, qui in superficie nitet & lucide splendet, non languidus aut quasi membranula obductus adparet, qui in charta vel disco vitro currens in globulos exacte rotundos libetissime dissilit, levissime iterum coeuntes & in cursu nihil impuri relinquentes; qui aquam destillatam, si teritur cum illa, minime inquinat; per corium transpressus nihil impuri pulverulenti relinquit, qui ob plumbeas partes absentes acetum minime dulcificat, atque liquore probatorio vel aliis reagentibus tentatus nullam labem detegendam exhibet, atque in cochleari ferro super carbones ardentes absque decrepitatione totus evolat, nullo residuo relieto. Optimus ta-

men ille & parissimus, qui ex cinabari per revi-
vificationem obtinetur.

Mercurius vivus in forma sua metallica
vires medicatas nullas fere exserit, vias secundas
non intrat, sed gravi suo pondere cito intestina
transcurrit & intumatus iterum exit. Quare a ve-
teribus in morbo ileo, in volvulo intestinali &
pertinacissima alvi constipatione ad sex aut & ad
decem uncias cum oleo exhibitus fuit. Præparatus
vero vario modo, ut metallicam formam exuat,
oxydatus, forma calcis ut ajunt, aut salis me-
tallici occurrens, egregias illas & peculiares vires
naneiscitur, quas nullum aliud pharmaton possidet.

Præparata. *Aethiops antimonialis*
vnde Antimonium.

Aethiops mineralis (sulphuretum hy-
drargyri) inventus a Th. Turqueto; ex tritu-
ratione partis unius florū sulphuris cum duplo
mercurii vivi ad globulorum disparentiam sine igne
juxta præscriptionem Dispensatorii paratur;
higri pulveris forma comparens. Aptius autem hoc
præparatum cum igne obtinetur, majorem mer-
curii quantitatem, eaque cum sulphure iutimias
mixtam continens, dum septem partes mercurii uni
parti sulphuris in crucibulo fusi caute admiscentur
massa subito nigrescente exorta, que frigefacta ser-
vatur. Hocce præparatum sublimatione forti igne ex
cucurbita vitrea charta obturata sistit. Cinnabar-
rim factitiam, sulphuretum hydrargyri subli-
matum, massam crystallinam chalybei coloris, quæ
in subtilissimum rubentem pulverem trita adserva-
tur. In greditur pulverem antispasmodicum.

Acidum nitri libenter mercurium adgesit. Ipsa haec solutio saturata, in aqua forti, atque communis destillata apice ad paucas gentulas instillata, post Lemerynum a sellio aliquaque sub nomine mercurii nitrosi cochleatim regris eante exhibita fuit. Eadem solutio cum quadruplo axungie porcina unguentum mercuriale citrinum sistit, unguentum nitracis hydroargyri.

Hinc vero haecce mercurii in s. q. aqua fortis solutio ad siccitatem usque destillatur, remanensque massa eosque calcinatur, donee colorem eleganter rubrum adquisiverit, exoritur mercurius praecipitatus ruber, oxydum hydroargyri rubrum. Minutissimis squamulis rubicundis splendet, odoris nullus est, saporis vix sensibilis, nec corrosivi nec metallici. Ab illis qui eum vendunt, cum minio & cinnabari sepe adulteratur. Hicce autem mercurius acido nitri oxydatus pro usu interno nimis est causticus. Prevalet igitur praecipitatio ex hac mereutii cum acido nitri unione ope salis alcalini, siveque pro usu interno tutior redditur. Ex instillatione spiritus salis ammoniaci aquosi exoritur mercurius praecipitatus cinereus Blackii; ex instillatione vero spiritus salis ammoniaci caustici in dilutam mercurii in aqua forti solutionem, mercurius praecipitatus niger sive solubleis Hahnemannii obtinetur. Praecipitatum autem obtenum lotione repetita in aqua destillata edulcorari debet, & in umbra siccari. Ex ipso nigro si diu & incante adservatur, temporis tractu cinereus,

saltem griseus exoritur. Minime quidem solvitur in aqua; etsi solubilis dictus, sed in massam glibbosam cum aqua abit, & cum humoribus nostris facilis uniri ab inventore dicitur.

Mercurii cum acido salis oxygenato unio, multiplici modo a Chemicis praestanda, exhibet quidem præparata summe corrosiva, cauto tamen sub regimine summe in praxi medica utilia. Huc spectat omnium primo Mercurius sublimatus e corrosivus, murias oxygenatus hydrargyri, vario processu chemico obtinendus. Juxta nostrum Dispensatorium quatuor partes vitrioli mercurii sieci & probe calefacti cum quinque partibus salis communis decrepitati communiscentur & ex curbita vitrea sublimantur. Frigesacto adparatu eximitur sublimatum & servatur, sale mirabili residuo, utpote suspecto, abjiciente. Mercurius hinc sublimatus crystallinae compagis est, ex spicis parallelis formatæ, splendens, solidus, diffractus radiosus vel spicatus adparens, coloris albi, odoris nullius, saporis maxime corrodentis, nauseosi, metallici, etiam si in maxima quantitate aquæ dilutus. Ab aëre non mutatur, lèni igne autem avolat & denuo sublimatur, rapido igne semivitrificatur. In sexdecim fere partibus aquæ perfectly solvitur, spiritus vinj autem majori quantitate pro perfecta solutione indiget. A salibus alcalini & aqua calcis decomponitur, & quidem solitus in s. q. aquæ destillatæ, ex adsuso spiritu salis ammoniaci aquoso, forma pulveris albi præcipitatur, qui aqua calida perfectly edulcoratus, mercurius præcipitatus albus vocatur, sal triplex, murias hydrar-

gyro ammoniacalis. Aqua calefa vero præcipitatum antientiacum sistit, totaque miscela sub nomine aquæ phagadenie aut liquoris mercurialis occurrit, qui tamen liquor juxta recentissimum Dispensatorium etiam ex sale ammoniaco solutioni mercurii sublimati addito obtinetur.

Denique mercurius sublimatus corrosivus ad imminuendas ejus pro usu interno vires, metallice mercurii portione superimprægnari potest; atque hunc in finem anatice sublimati & vivi partes in pulverem cinereum conteruntur, in eucurbita sublimantur, ac sublimatum obtentum in pulverem titrum, nec non aqua destillata servida perfecto edulcoratum, insipidum nunc & in aqua difficulter solubile colorisque subflavescens, adservatur nomine mercurii dulcis, calomelis, aquilæ albæ, sive panacea mercurialis (muriæ hydrargyri sublimatus). Hocce preparatum cum triplo masse pillularum purgantium drasticarum pillulas mercuriales sistit Dispensatorii nostri.

Mercurium oxydandum adgreditur quoque acetum. Dum nunc mercurius præcipitatus ruber in s. q. aceti distillati ad perfectam solutionem digeritur, atque solutio filtrata & debite evaporata ad crystallandum reponitur, formantur orystalli squamosæ, in aqua difficillime solubiles, in aëre libero defatigentes, saporis acerrimi corosivi; vocantur terra soliata mercurialis (acetis hydrargyri).

Quum denique in acido phosphorico magnas vires medicatas quæsiverint hodierni, mercurius phosphoratus quoque prostat in officinis (phos-

phas hydrargyri), qui præcipitatione obtinetur ex instillata solutione aquosa sodæ phosphoratæ in solutionem mercurii in aqua forti. Præcipitatum aqua destillata frigida abluitur, & siccatum servatur; album, subroseum, in aqua difficillime solubile. Schæfferus atque Fuchsius inventores hujus præparaci.

Mucilagines vivum mercurium trituratione accedente in minimos globulos dividunt potius, quam solvunt; hinc magnam mercurii partem intactam & metallicam relinquunt. Hanc ob rationem Plenckiana methodus mercurium gummosum mixturæ aut pillularum forma exhibendi nou multos amplius seftatores agnoscit,

Cum axangis vero diurna trituratione per 6o & plures horas, vivus mercurius tum miscetur, tum oxydatur. Tali modo obtinetur unguentum mercuriale sive neapolitanum, ex una parte mercurii currentis, cum tribus axungie porcinæ exacte triti, addita aliqua pro meliori consistentia sebi cervini portione. Emplastrum mercuriale autem continet mercurium vivum terebinthina extinctum, cum quadruplo emplastri diachyli simplicis mixtum.

Vires & dosis. Ab antiquissimis medicis mercurius venenis adscribatur, quemadmodum revertunt externe, tum interne quacunque forma incaute adhibitus venenosos & lethales sœpe effectus exsere-re valet. Mathiolus primus hoc metallum interne adhibuit, mercurium scilicet præcipitatum a Vigo e 1510 inventum. Sublimatus mercurius a Basilio Valentino denuo commendatus, jam

Arabibus non ignotus erat, quibus etiam unguenta & emplastrum mercurialia jam in usum tracta fuerunt; atque per illos Europaeis secundo XI. innotuerunt Peter Hispanus Medicus, postea anno 1576 sub nomine Joannis XXI. Punitex sumimus electus, salivationem inde oriundam jam observavit. Idem innotuit Theodoro & Guidoni de Cagliaro. Atque fumigationes cinnabarinae eandem fore originem habuerunt. Morbi autem venerei posca per gentis fusa propagatio, largiorem tuitioremque hujus metalli usum edocuit; confirmavitque omni die experientia, canto sub regimine absolute venenatas ipsi vires minime inesse.

Vires medicæ preparatorum mercurialium in genere; dum caute adhibentur, sunt stimulantes aut potius irritantes, potenter resolventes & deobstruentes, secretiones fere omnes promoventes, anthelminticæ, & specificæ antivenereæ, venenis universim animalibus ex ignota ratione contrarie, ac proinde etiam antihydrophobicæ sive antirabidæ. Commemoranda potissimum venit singularis illa incitans facultas, quam mercurialia exserunt in systema lymphaticum, glandulosum, & præ aliis in glandulas salivales. Largior scilicet vel diutius protractus mercurialium usus, adaucta omnium primo circuli celeritate, sive febri, mercuriali dieta producta, saporem in ore ingratum & metallicum causat, capitis dolores lancinantes sub horribus totum corpus concutientibus, faciem pallidam inducit & labia livida tumida, ciborum fastidium, linguam spuream, animæ fetorem, musculorum colli rigorem, difficilem paulisper deglutitionem,

tonsillarum & glandularum submaxilarium tumorem cum doloribus vagis pungentibus, salivæ largissimum profluvium, cum dentium vacillatione & hebetudinis sensu, atque gingivarum exulceratione. Idem in pancreate, utpote glandula maxima salivali obtinere, ex analogia conjecturatur. Saliva interim cum auro tentata, nec minimam mercurii huc delati suspicionem sovet.

Theoria actionis hujus medicaminis nulla hucusque satisfecit. Eatenuis specifice agit, quatenus modo penitus ignoto adhuc actiones suas medicas absolvit.

Usus mercurii multa circumspectione indiget. Plethora, gastrica colluvies, morbosa individuum irritabilitas, habitus scorbuticus & magna in hæmorrhagias proclivitas, omnem mercurii usum vetant, nisi prius amoverti aut corrigi possint.

Dosis mercurialium in genere, ab initio semper cauta esse debet & refractissima, adscendendo paulatim sensimque ad generosiores portiones. Tali modo salivales glandulæ adsnescunt parumper huic medicamini, feliciterque salivatio præpeditur, quam præsentem jamjam inhibere difficultatum est. Tumultuarius mercurialium usus promptum ptyalismum ciet, omni intuitu pratico superfluum, atque etiam tum primarum viarum, tum totius systematis morbos gignit. Scopo tamen anthelmintico, mercuralia purgantibus juncta lautijs ea ex causa exhiberi possunt, quod una cum alvo statim iterum eliminentur. Sic Boerhaavius quindecim grana calomelis cum totidem resinæ jalapæ ad tæniam expellendam pro dosi exhibuit.

In variis mercurii præparatis, vires quodammodo speciales latere videntur, a modo præparandi multum dependentes, atque propterea etiam diversa dosi adhibenda.

Aethiops mineralis sulphuris contenti gratia corporis superficiem libenter petit, & irritat, leves sudores movet, atque in morbis cutaneis, precipue e causa syphilitica exortis, vires exaserare tendit. A grano uno, adscendendo usque ad decem de die exhiberi potest forma pulveris. Externe ad unguenta antiscabiosa. Raro adhibetur.

Idem vere valet de cinnabari factitia, quo tamen externo potius usui destinatur. In Wallachia fumigationes cum ea instituunt ad mala venerea sananda, salivatione autem citissima ex hacce methodo exoriunda *). Ut ilius topice fumus ille per insundibula ad ulcerata admittitur. Coloris causa, nam aliam ignoro, aut fors sudatiuncula pellendæ scopo, pulverem, inepte sic dictum antispasmodicum cinnabaris ingreditur, nonnisi a plebecula expeditum.

Mercurius nitrosus, sive solutio satrata mercurii in aqua forti, ad guttam unam, adscendendo ad duas & rarius tres ex cochleari aquæ destillatæ simplicis, semel in die propinatur. Præstantissimum remedium in lue venerea inveterata eum fœdis ulceribus & ossium malis, propria post Selii aliorumque virorum experientiam pluries confirmatum. Arrideat hoc præparatum illis præ-

* Vide meos aphorismos de morbo aphrodisiaco, Viena
1784.

cipue nuperrimis, qui solo acido nitri syphilitideum fugare contendunt. Unguentum mercuriale citrinum Parisiense, unguento neapolitano sive mercuriali vulgari substitui certo possset, ut plurimum vero in impetigine venerea laudes meretur.

Mercurius præcipitatus ruber causticas vires possidet, usi ergo externo destinatus. Ulceribus veneris impuris sarcoticis in pulvere cante inspergitur, atque cum butyro ad unguenta ophthalmica inservit. Protractus usus periculosus, etiam ptyalismum causat.

Mercurius cinereus & solubilis Hahmanni pro usu interno admodum mite præparatum est, dulci mercurio analogum, salivationem minus prompte excita; in morbis venereis omnibus summe laudabile. Incipiendo a $\frac{1}{4}$ grani, ascendendo ad dimidium, integrum in die & ultra, forma pulveris, cum liquiritia optime exhibetur; aut cum opio, si diarrhaeam causaverit. Grana scilicet aliquot hujus mercurii cum scrupulis aliquot pulveris liquiritie præscribuntur, & in debitas doses dividuntur.

Mercurius sublimatus corrosivus in majori dosi atrocissimum venenum est, ventriculi inflammationem & erosionem sub diris vomitibus causans. Cauta vero & minima dosi exhibitus efficacissimam medicinam præbet, quam ex cura antisyphilitica male quidam proscribere voluerunt. Nocet tamen certo ægris sensilioribus, irritabilioribus, pulmone debili præditis, siccis, in tussim, hæmoptysin aliasque hæmmorrhagias aut & alvi

profluvia pronis; febre lenta laborantibus, plethoriciis, tumoribus inflammatoriis aut scirrhosis adfertis. Evitatis vero collisionibus hisce maximas omnino opus fert in omnibus morbis venereis, praecipue pertinacibus & inveteratis, ubi preparata mitra antea adhibita inefficacia fuerant; pressum in morbis veneris ossium, in morbis cutaneis & in cancro venereo, imo in malis quibusdam non venereis, lymphaticis, glandulosis, in rachitide & cachexia serophulosa, cum aliis coindicatis remediis. Multum autem pendet felix hujus remedii successus a dosi, que variis aegris varie accommodanda est. Adultis ab olla granis parte in die incipiendo, lentissimoque gradu, si gravitas morbi postulet, ad dimidium, imo ad integrum granum diurno spatio, usq; partitis vicibus prahendum, exhiberi potest; solente tamen evendo, ut sub vomitus aut cardialgiae adparentia, dosis aut immittatur, aut penitus pro aliquo saltem tempore — a remedio hocce abstineatur. Antidotum in alcalinis, oleosis, mucilaginosis.

Usus hujus pharmaci, nunt Arabibus jam ianuauerit, seculo tamen precipue XVI. contra venereum luem divulgatus fuit, atque post Zwölferum nostro aeo ab Iul. L. B. van Swieten demio, uti promeruit, commendatus. Optimum vehiculum prabent potus mucilaginosi, decoctum hordei, infusum althae &c. Swietenii autem methodus fuit, grana sex mercurii sublimati corrosivi in duodecim uncis spiritus frumenti dissolvere, hujusque solutionis cochleare bis in die exhibere, superpotato decocto mucilaginoso. Ast solutio haec nauseosum metallicum saporem habet. Sunt ergo,

qui aquosam solutio nem cum mica panis in massam
pillularem redigunt, methodo Hoffmanniana,
atque priori forme præferunt.

Externe magreurias sublimatus corrosivus cau-
sticas vires exserit. In pulvere ulceribus inspersus
adeo rodit, ut ipsas nonnumquam convulsiones pro-
ducat. Quare in aquoso vehiculo adhibetur, nam
multa aqua destillata dilutus, regium exterum
abstergens & antivenereum remedium sistit. Gra-
num semisugatum & integrum in uncis decem aqua
destillatae sulutum, cum admixta gumina arabici
mucilagine, injectionibus in gonorrhœa & fluore
albo inservit. Similis solutio in decocto emolliente
aut eicutre, fomentationes egregias in phymosi &
tumoribus aliis venereis non nimis inflammatis, &
cum melle gargarismata in angina venerea ulcerosa
sistit. Duo grana sublimati in uncia aquæ soluta
jam exserunt causticas vires... Aqua p. ha g ad æ-
nica cum aqua calcis parata, minus caustica est
simplici sublimati solutione, siccantem potius vim
& depurantem exserit; cum sale ammoniaco para-
ta vero magis corrosiva est, ex crescentias condy-
lomatosas, ulcera cancrentia & cariosa arrodit.

Mercurius præcipitatus albus ob
vires causticas externe solammodo adhibetur, &
facile est superfluus, ubi præcipitatus ruber tenetur.

Mercurius dulcis vero omnium fere mer-
curialium securissimum est præparatum, & in praxi
communissimum, sed prompte salivationem causat
& alvum movet. Frequentissime non solum in om-
nibus morbis venereis, sed etiam in morbis cuta-
neis aliis, in tinea capitis, in morbis vasorum ab-

sorbentium, ossium, lymphaticis, in tumoribus & ulceribus scrophulosis, in glandulis induratis, in hydrope, rheumatismo chronico & arthritide, atque in morbis verminosis adhibetur. In ipsis quoque nervosis malis, in hydrophobia, angina nervosa, in febribus intermittentibus, praecipue quartanis cum viscerum obstructione, in typho, in febribus variolosis & aliis contagiosis absence sthenica nota, quin & in inflammationibus hepatis felici eventu nonnullis tentatus fuit. Externo sternutationem capitat, dum naribus adtrahit.

Incipiendo a grano semis, ad unum, duo & ultra in die ascendi potest cum hoc remedio apud adultos. Optima forma in pulvere cum aliis coindicatis; a quibus non decomponitur, aut in pilulis cum extracto, sed non austero.

Pilulae mercuriales a scrupulo uno ad semidrachmam; scopo valide purgante, antihelmintico.

Terra soliata mercurialis sive hydrargyrum acetatum a recentioribus nonnullis medicis ad sanandos morbos venereos adhibitus fuit, sed peculiares vires non ostendit. Ulterioribus experimentis usus ejus confirmandas. Ad granum semis de die ab initio propinari potest. Idem de mercurio phosphorato valet, qui tamen promptiorem salivationem ciet, nec infrequenter nauseam & vomitum causat, quare ad granum ab initio exhibetur. Uterque optime forma pulveris prescribitur, v. g. cum cinnamomo &c.

Mercurius gummosus Plenckii ob rationes supra addatas non est quidem efficacissimus,

attamen e foro medico minime exulandus. Mitis-simo modo agit, longeque minus tubum intestina-lem ingrate adficit, ac sales mercuriales. Etiam externe in ophthalmiis v. g. venereis aliis mercuria-lium formis præferri nonnunquam meretur. Pro drachma unius mercurii vivi subactione drachmæ duæ gummi arabici sufficiunt. Forma pillularis vel mixturæ, sed partitim exhibenda.

Unguentum mercuriale non solum ad sanandam lhem venereum universalem, sed etiam præcipue ad lenienda mala topica venerea, bubo-nes, tophos, paralysiu venereum &c. adhibetur.

Usum præterea habet post morsum canis rabidi ad arcendam hydrophobiam, in tetano ma-xillarum, in tumoribus frigidis & oedematosis, in hepatitis spuria, & presertim in phthiriasi, ad necandos pediculos & morpiones.

Pro dosi drachma semis aut scrupuli duo ac-cipiuntur, semel quotidie repetenda couisque do-nec febris mercurialis, aut prima salivationis symptomata compareant. Vulgo in crure uno, dein altero ægri semetipsos ihungere incipiunt, ad-scenduntque ad brachia, & denuo descendunt. Sa-livationem promptam hæc methodus causat.

Emplastrum mercuriale ad tumores venereos aut alias lymphaticos applicatur. Diuturno usu salivationem quoque excitare dicitur.

Monogr. G. Lusson & Fr. Mambel estne lui venerez hydrag. remedium? Par. 1575.

P. Seguya & A. Rabault an lui venerez hydrargy-rosis? Par. 1598.

Bouignonier & R. Patin estne certa luis vener,
Per solam hydrargyr curatio? Par. 1649.

- G. C. Kirchmeier de Mercurio. Vitib. 1660.
- J. G. Triumphus de salivat, mercuriali. Jen. 1668.
- J. G. Major de usu & abuso Merc. in lue veneti. Kil. 1672.
- P. Amatay de usu Hydrarg. in plathirias. Lips. 1684.
- J. Bing de Cinnab. & Merc. Hafn. 1691.
- C. Vater de mercurial. medicam. Vit. 1695.
- M. Pantelius de Merc. & ejus usu medico, operandi ratione. Reg. 1698.
- F. Hoffmann de Merc. & medicam. mercurial. selectis. Hal. 1700.
- — — — von der giftig. Art der Mercur. Mittel.
- G. W. Wedel de Merc. dulci. Jen. 1703.
- R. J. Camerarius de Panac. mercur. Tab. 1705.
- J. J. Baier de Merc. crudii usu interno. Alt. 1704.
- J. Vest i de usu & abuso medicam. mercur. Erc. 1705.
- J. Renodens & G. Arbaud an hydrarg. tutum luis indice alexiph. 7 Par. 1706.
- J. Dapper de Mercurio. Hard. 1708.
- H. Heinrici testim. & argum. med. pro Merc. Hal. 1713.
- J. A. Hofstotter de Cinnab. natura. Hafn. 1714.
- J. S. Henninger de medicam. merc. Arg. 1715.
- J. C. Thileman de ab usu medic. Merc. Arg. 1715.
- Chr. S. Scheffel de noxis in C. H. ex abuso merc. Gryph. 1718.
- H. Ludolf de Merc. vivo. Ref. 1722.
- J. Fr. Schromm do Aethiopie miner. Alt. 1725.
- Chr. Ditmar sicut astrum Merc. regeneratum in morb. chron. Reg. 1725.
- J. G. Rauch de Merc. usu & abuso. Marb. 1727.
- H. Kaay de Argenti vivo. L. B. 1729.
- J. Fourneau & O. Barlaeuecht an tut. Iridiones ex Merc. &c. 7 Par. 1732.
- H. Boerhaave de Mercur. experimenta. Traj. 1735.
- J. F. Hebenstreit de usu hydrarg. interne ad ment. recentior. Lips. 1735.

- J. Fr. Herrenschwand historia Mercur. medica.
L. B. 1737.
- J. J. Kirsten de modo Merc. subl. purum a deprav.
discern. Alt. 1737.
- M. Plag et an lui vener. per frict. potius quam per
suffit. &c. ? Par. 1738.
- J. G. Baier de Merc. in C. H. agendi modo. Alt. 1739.
- G. de Rabours an in lue vener. parciores Merc. do-
ses plenior. antepon. ? Par. 1739.
- M. Alberti de Hydrargyrosi. Hal. 1740.
- J. H. Schulz de Mercur. usu in febr. quart. curanda.
Hal. 1742.
- van Well & Chr. Sanders de Merc. crudi usu in-
terno. Duisb. 1742.
- Abr. Swaine de Merc. Edinb. 1742.
- Chr. G. Stenzel de Merc. dulci, præstantiss. pitu-
tæ resolv. remedio. Vit. 1742.
- Chr. Xav. Wabst tentam. phys. med. de Hydarg.
- J. Fr. Cartheuser de cinnabaris inertia. Fr. 1743.
- Bertini del uso esterno e interno del mercur. Flor.
1744.
- M. Alberti de singulari Merc. dule. usu in despe-
ratis quibusd. morib. Hal. 1745.
- H. Ludolff de Merc. per alcali soluto. Erf. 1747.
- F. X. Wanner ratio dulcificationis Merc. Arg. 1747.
- G. Key Miss. on the effects of Mercury in human bo-
dies. Lond. 1747.
- S. P. Hilscher de Aethiope miner. Jen. 1748.
- A. E. Buchner de modo agendi virt. resolventis
Merc. 1748.
- J. J. Stahl de Merc. in C. H. agendi modo. Erf. 1748.
- J. Fr. Netter de actione Merc. in C. H. Afg. 1748
- S. T. Quellmalz de hydrarg. viribus a Sulph. in
C. H. suspensis. Lips. 1749.
- S. de Meza de nat. & effic. Mercur. L. B. 1749.
- J. Boecler de Cinnabari factit. Arg. 1749.
- Chr. L. Friis obs. circa Merc. usum intern. Hafn. 1750.

- Chevatier & L. R. le Thieullier an per sif.
flit. facilis quam per innat. mercuria!, morib. ve-
ner. cur. ? Par. 1752.
- C. Fr. Hund et marek & C. Bergmann Disp.
de Merc. vivi sal. mixt. efficacit. Lips. 1754.
- A. E. Buchner de mercurial. com salib. parat. effic.
Hal. 1754.
- — — — de mercurial. in spina vent. Ibid.
- — — — in Cancer. Hal. 1755.
- J. Chr. Stock de usu & abusu mercurial. Jen. 1754.
- H. M. Missa, ergo Iui vener. Hydarg. camphorat.
Pat. 1756.
- C. F. Kalschmidt de istis mere. partibus quo[¶] mi-
nima vener. destruunt. Jen. 1757.
- P. Owen de Merc. Edinb. 1757.
- A. E. Buchner de Merc. sublim. cor. usu med. in-
terne. Hal. 1758.
- J. Bon a hist. aliquot curation. Merc. subl. cor. per.
sectorum. Ver. 1758.
- J. Fr. Carteuse de suspectis quibusd. pharmae.
salino mercurial. Fr. 1759.
- Chr. B. Lot de arthrit. & mercurial. effectu. Hal. 1759.
- B. le Clerc an hydrophob. hydrargyr. ? Par. 1759.
- P. J. Hartmann Martis cum Merc. conjunct. Hal. 1759.
- A. Thomson de Merc. operat. med.
- C. Oer de Hydrarg. natura, virib. & usu.
- J. S. T. Stoll de Mercur. in solidis C. H. harenti
noxa. Arg. 1760.
- S. Aurivillius de spiritu vini mercuriali. Ups. 1760.
- F. C. Oettinger Cinabaris exut, in Pharmacopoli-
um deano redux. Tub. 1760.
- A. N. Hagg de hydroph. ejusq. per mercurial. cu-
rat. Arg. 1761.
- J. R. Spielmann de Hydarg. preparat. in Sangui-
nem effectibus. Arg. 1761.
- G. E. Zannini Merc. sublim. vindicet. Rom. 1761.
- A. d. Nietzky de Cinabari. Hal. 1761.

- J. G. Wallerius de Cinnabar. in C. H. effectu,
Ups. 1762.
- A. Augustini stranguria aliquando Mercur. effectu,
Venet. 1763.
- G. Fr. Venet & J. Fr. Drilhon de innocent. util.
lit. præstant. hydrargyrosis in curar. morb. ventos.
Pisc. 1764.
- Gilbert an his vener. Merc. corros. ? Par. 1765.
r. Vieq. d' Acy.
- J. J. Plenck meth. nova argent. vivum ægris exhiben-
di. Vien. 1766.
- J. M. Hoffmann de Merc. sublim. viet. in affect.
cutaneis. Arg. 1766.
- Davison de solut. Merc. vivi in acido vegetab.
L. B. 1767.
- J. Fr. Thirion an Mercur. adhibendi methodi mul-
tiplices ? Erf. 1768.
- W. Munichs Diss. de lue vener. &c exam. remedior.
ill. Swieten & Plenckii L. B. 1769.
- P. J. Hartmann Cautiones nonnullæ ad liquor. merc.
Plenckiani usum spellant. Fr. 1769.
- — Progr. de liquor. merc. Plenckiani viet. anthelm.
Fr. 1770.
- C. C. Krause de virib. medicam. Hydrarg. Lips. 1773.
1783.
- Watson von der gut. Wirk. des Calom. gegen Verst.
der monatl. Reinigung.
- Lind vom Gebrauch des Merc. in Entzünd. und in
der Ruhr.
- A. Hosty an herpeti sublim. corros. ? Par. 1773.
- P. J. Hartmann de Merc. dulci martiali, Fr. 1773.
r. Berndt.
- — de circumsp. Mercurial. injectione. Fr. 1779.
r. Hertz.
- C. G. H. Moery de actione Merc. in C. H. salubri &
noxia, Duisb. 1774.

- M. A. Nicolai de virib. ac usu' Mercurial. Jen. 1775.
r. Müller.
- Fr. J. G. Schroeder de Mercurial. usu in medic. Marb. 1775.
- F. R. Martse s de Hydrarg. usu in lue vener. Monsp. 1776.
- G. Bicker de recto satq. tuto Merc. subl. corros. in variis morbis usu. Gott. 1777.
- P. Demetrius Epist. de medicis Cinnab. viribus. Lips. 1778.
- Th. Fowler de meth. medendi varioliz auxilio Mercurii. Edinb. 1778.
- J. J. Zimmerman obs. pract. circa virt. Merc. Act. 1779.
- Wagwiz de Merc. dulci.
- Fr. Schoenmezel facta antim. & Mercurii. Heid. 1780.
- G. A. Langgut Progr. de Merc. dulci, potentiss. hydrop. domatore. Vit. 1780.
- W. Wykysaly Diss. de Merc. publ. corros. Vien. 1780.
- D. Poayrka de anathyiasi Cinnabaris. Arg. 1780.
- J. G. Baumer Progr. de Hydrarg. Gieß. 1782.
- Horn von den verschied. Method. das Quecksilb. in vene. Krankh. zu geben. 1782.)
- E. G. Baldinger histor. Mercur. & mercurial. med. Gott. 1783. 1785.
- Fr. A. Clad de proscribendo potius quam prescrib. Merc. subl. corros. Arg. 1784.
- Fr. Jacobi descriptio methodi mercur. subl. cuius. copiosiusque exhibendi. Monast. 1785.
- J. C. T. Bolke de Mercur. tartaris. Gott. 1787.
- G. H. Scherholz de Mercur. usu in variolis) Gott. 1788.
- Hahnemann Unterricht über die vene. Krankheit. gebst einem neuen Quecksilb. Präpar. 1789.

- E. Platner de mercurial. quibusd. pharmaciae Lips.
 1790.
 B. Mayer Diss. super Mercurial. in morbo vener.
 attione & usu. Marb. 1790.
 R. Makintosh de Mercurii in Iue vener. attione.
 Edinb. 1790.
 F. Schaeffer Diss. de Mercurial. quibusd. pharmaciae.
 eorumq. virt. (principie de Merc. phosphor). Lips.
 1790.
 C. Reil de medicam. mercurial. varia Indole. Hal.
 1791. r. C. G. Börner.
 C. Ch. G. Amelung de Mercur. solub. Hahnemann.
 Jen. 1792.
 Fr. Hildebrandt Diss. sistens dulcis Merc. laudes.
 Erl. 1793.
 — — Geschichte des Quecksilb. 1793.
 Herold Diss. sistens quæd. momenta de usu Merc.
 phosphor. Schaefferi, Præs. Gruner. Jen. 1793.
 J. Fr. Schmidt Diss. de Hydrarg. phosphor. Erf.
 1794.
 J. D. Bauer de Mercur. virtute antisyphilit. e caus.
 secretionis animal. explicanda, Frf. 1794.
 Göttling chem. Bemerk. über das phosphor. Queck-
 silb. und den Hahnemann. schwarzen Quecksilb.
 Kalk. 1795.
 Chr. L. Hoffmann von den Arzneykräften des rohen
 Quecksilb. des Sublim. des abgesüßten Quecks. &c.
 Mainz. 1796.

Mezereum Offic.

Seidelbast.

Daphne Mezereum Botan. Daphne floribus
 sessilibus ternis caulinis, foliis lanceolatis decidu-
 is Lin. Frequens in sylvis Germaniae frutex, pri-
 mo initiente vere floribus purpureis oblectans.

Pars usualis. *Cortex* trunci vel ramorum & radicis vere incunabula colligendus, tenuis, tenax, rubellus, cuticula subtili testis, saporis ad primum gustatum vix aeris, deinde vero intense ardentis.

Vires interne venenatae, causticæ, acriter purgantes & emeticæ, attamen sub canto usu cum irritamento resolventes, in cophis & doloribus osteocopis venereis; in rheumatis mis chronicis & morbis cutaneis e simili causa, non sine fructu tentatae; summe vero illis periculosæ, qui pulmonum quadam labe laborant. Externe rubefacientes, inflammantes, exuleerantes, scopo irritante, revulsorio ut ajunt, & avoante humores ad dissita loca, in malis chronicis, præcipue oculorum, aurium, in paralysi, rhemate pertinaci & post fonticulos exsiccatos adhibende.

Dosis. Corticis, præcipue e radice desumti & recentis, drachmæ duæ & ultra in tribus libris aquæ cum liquoricia coquuntur, ad remanentiam librarum duarum. Hujus decocti libra semis ab initio interne exhibetur, cautissime autem adscendendo, ne vomitus excitetur. Externe frustula corticis incertæ magnitudinis, aqua vel acetato emollita, atque eviti adligata, reiteratis vicibus ad ipsissimum locum adplicantur, donec uleus formetur.

Monogr. Archambault le Roi, sur l'usage de l'écorce de Garry. Par. 1763.

— — — Dertsch. Strasb. 1773.

P. J. Harrmann super Daphnes gnidii usu epispasti-
ca. Fr. 1780. r. Haschke.

Engel quedam de usu Cort. Mezer. externo. 1781.

C. G. Justi Diss. de Mezereo. Marb. 1798.

Millefolium Offic.

Schafgarbe.

Achillea Millefolium Botan. *Achillea* foliis bipinnatis nudis, lacinias lineariibus dentatis, canaliculis sulcatis Lin. Planta perennis, in montosis, ad vias, ad prata & in pascuis crebra.

Pars usualis. *Herba florescens* colligenda, folia habens bipinnata lobulis dentatis, longa, sessilia, in pagina inferiori hirsuta, viridia, odoris balsamici, saporis subaromatici, subamari, subadstringentis.

Vires, *Diorcoridi* & *Cratoni* jam non incognitæ, leniter stimulantes, roborantes, a nonnullis apodynæ laudatæ, specialius in haemorrhoidibus dolentibus, in haemoptysi & aliis haemorrhagiis a fluxu, haemorrhoidalali subpresso aut a laxitate, commendatae.

Dosis uncia semis vel & integra pro libra insusi. Inservit quoque herba speciebus pro potu theato.

Monogr. C J. Lange de Millefolio. Alt. 1714.

J. S. Henniger de Millefolio. Arg. 1718.

F. Hoffmann de Millefolio. Hal. 1719

Maumery von den antispasm. Kräft. der Schafgarb.

Normand de Soigny von den Wirkungen der Schafgarbe;

Millepedes Offic.

Assel.

Oniscus Asellus Lin. Insectum apterum, corpore in parte supina acuminato, lateribus serratis, cuncta acuminata bifida, antennis dubbus sera-

ceis, pedibus 14, cuto quasi squamosa e novem articulis inaequalibus constante, quibus sese, dum tanguntur, in orbem piluliformem contrahere possunt, coloris pallide cinerei, infra albicantis, odoris debilis ingrati, saporis nauseosni, subsalsi. Scatent haec insecta gelatina animali. Occurrunt per omnem fere Europam, atque in locis humidis, in cellis & sub lapidibus viva colliguntur. Vel viva in usum trahuntur pro succo exprimendo, vel ablutione ab adhaerentibus sordibus purgata, in vino albo ussorcantur, & vino decantato siccata in vase clauso adservantur. Uncia una drachmas fere duas succi expressi largitur. Jam a *Dioscoridis* temporibus inter pharmaca locum injuste defendunt.

Vires imputatæ solventes & diureticæ, in hydrope abdominis & pectoris inepte laudatae.

Dosis. Succus ex 50 — 100 expressus cum uncia mellis, aut duabus uncias vini exhibetur. Nauseosum medicamen & inutile; atque omnis ejus effectus fors ex nausea proficiuntur. Pulvis ad scrupulum unum, inefficacissimus testante **Cullenio.**

Monogr. G. Franci Oniscographia s. de Asellis.
Heidelb. 1679.

J. S. Henninger de Milleped. Arg. 1711.

Dan. Nebel de Milleped. Haid. 1716.

J. Fr. Depre de Milleped. form. & Lumbricis. Erf. 1722.

J. Fr. Cartheuser de Milleped. Frs. 1771.

Minium vide Plumbum.

Morus Offic.

Maulbeeren.

Morus nigra Botan. *Morus foliis cordatis*
scabris Lin. Arbor originis orientalis, in nostris
provinciis copiose culta.

Pars usualis. *Fructus* ovato oblongi,
ex copia baccularum vel acinorum quadrilobatorum,
receptaculo communi adfixorum, seminaque
triangulari ovata in cludentium aggregati, ex ru-
bro nigricantes, succo nigroviolaceo divites, sapo-
ris acido dulcis.

Præparata. *Roob Mororum*, ex succo
baecarum cum sexta parte sacchari inspissato. *Syr-
upus Mororum* ex succo recenter presso cum
duplo sacchari unica ebullitione coctus.

Vires refrigerantes, solventes, subadstringentes.
Præcipue in aphthis oris & linguae aridi-
tate roob & syrupus per se illiniuntur, aut cum
spiritu vitrioli aliisque necessariis gargarismata in-
trant.

Dosis minime periculosa. Syrupus & roob
facile ad unciam unam vel duas.

Moschata nux vide Macis.

Moschus Offic.

Bisam.

Moschus moschiferus Lin. Animal quadru-
pes ex classi mammalium, & genere fere cervino,
tres circiter pedes longum, capite lupino & den-
tibus caninis duabus magnis ex maxilla superiori

extra os exponeretis, atque eute variegata instru-
tum. Habitat in Tartaria, Sibirie; Chine & In-
diae sylvis ac locis montosis.

Pars usualis Substantia grumosa, mactuo-
sa, atrofusca, in folliculis prope umbilicum col-
lecta, Moschus dicta. Hocce folliculum extus
pilosum, infra umbilicum situm, in matibus ovum
columbinum adaequat, & in sua cavitate nucistam
continere valet, a testiculis solimmodo per mem-
branam separatur, in semellis vero seorsim pen-
det. Interiore superficie adhuc specialem habet
pelliculam, moschum cingentem, in qua praeter
vasa sanguifera, complures glandulas, procul du-
bio ad moschi secretionem facientes invenire li-
cet. Optima Moschi species in folliculis tenui-
bus, subrotundis, ovum columbinum magnis, ex-
tus pilis brevibus rufis obsessis, intus membrana
tenera vestitis; ex India orientali, ex regno
Tunquin & Sinensi adseritur, quorum substantia
interior sieca; granulosa, mactuosa, obseure ru-
bra, aut & ferrugineo nigrescens sanguinem siccatum
sere simulatur, perpanuis frustulis nigris in-
termixtis, saporis amaricantis, odoris peculiaris
fragrantissimi, summe diffusibilis, proinde vase
optime clauso adservetur. Genuinus & probus
moschus masticatus & cultro supra charta deductus
nihil arenosi ostendat, particulis micet resinosis
& flavescent, laminæ candenti impositus, totus fe-
re, grato odore evaporet, atque cum alcali fixo
tritus, odorem spargat urinosum. Plus in aqua,
quam in spiritu vini solubilis est. Moschus mos-
coviticus, odore debiliori, pilisque in vesica al-

bis dignoscendus, longe vilior est priori. Fraudulenta imitatione artesælius quoque deprehenditur.

Vires summopere stimulantes, summe diffusibiles & penetrantes, sudoriferæ, nervinæ, antispasmodicæ, adhibendæ cum maximo fructu in febribus cum debilitate vitali & statu sic dicto nervoso, subsultu tendinum, singulpi &c. in exanthematis, præcipue variolis ob vim vitalem languidam seculter prorumpentibus, in epilepsia, mania, paralysi & tussi convulsiva. In aliis nervosis malis, in tetano & hydrophobia non omni experientia confirmata.

Dosis a grana quinque ad triginta & ultra de die, prout indicatio petit; sed partitis vibus. Optima forma in pulvere cum saccharo, opio, camphora &c. Rariss in clismatibus ad granæ viginti, quadraginta. Dantur idiosyncrasiae, que moschum minime ferunt.

Monogr. J. Th. Schenk de Moscho. Jen. 1667.

P. Fr. Gmelin Specif. antidot. advers. mors. can. rabidi, febr. malign. &c. Tub. 1750.

B. L. Tralles de Moschi limitand. laudibus & abusu. Vratisl. 1783.

J. B. Werner de Moscho. Gott. 1784.

G. G. Reinick de Moscho natur. & artefacto. Jen. 1784.

J. G. Zinck hist. natur. Cast. & Moschi. Lips. 1786.

B. F. Gross diss. de Moscho. Tub. 1790.

Sal. Alberti in Orat. Norimb. 1585. atque D. Ultraeus, Corn. Heris & Jacob Landsberg de eod. argum. in divers. fragm.

Mustela fluviatilis Offic.

Aalruppe.

Gadus Lota Lin. Piscis anguilliformis, non squamosus, fluviatilis. Ejus hepar concretum ac sacculo lineo inclusum, suspenditur in vitro oblongo, cineribus calidis imposito. Oleum inde in vitrum subpositum effluens servatur, sub nomine liquaminis hepatis mustelæ fluviatilis.

Ungus externus, ad maculas cornem detergendas, guttata instillatione semel vel bis in die.

Myrobalanus citrina Offic.

Myrobalauen.

Fructus arboris ignote (an Terminaliaæ species?) oblongo rotundi, pollicem longi, rugosi, quinque prominentiis instructi, coloris flavescentis. Ex China Malabaria, Java, Madagascar adferuntur. Occurrunt variae species; Myrobalani scilicet empliæ, chebulæ, belliricæ, indæ & citrinæ. Posteriorum solummodo cortex pulveratus officinas hodie intrat, saporis adstringentis, stiptici, exsiccantis.

Vires roborantes, in diarrhæa a laxitate quondam multum laudatae; in majori dosi purgantes. Obsoletum medicamen ob meliora alia.

Dosis a granis quindecim ad viginti in pulvere. Drachma una adultos leniter purgat. In decocto drachmæ duæ vel tres. Etiam externe ad recti intestini prolapsum.

Myrrha Offic.

Myrrhen.

Succus gummiresinosus ex stirpe adhuc indeterminata, quam pro Mimosæ specie habent, illico postquam profluxerit aëris ad tactu indurescens, in granis sive lacrymis diversæ magnitudinis & figuræ ex Africa, præcipue Aethiopia, Arabia & Aegypto adlatus, antiquissimo Dioscoridi jam notus. Horum granorum selectiora sub nomine Myrræ rubræ electæ veniunt, sunt fragilia, subpellucida, fracturæ splendescētis, manui calidæ nonnihil adhærentia, coloris fulvi aut rufi, odoris specifci, fragrantis, saporis aromatici valde amari, pungentis; masticatione mollescunt, dentibus adhærent & salivam lacteam reddunt, difficulter inflammantur, longe plus gummosi, quam resinosi possident, olei ætherei parum insidet. Adulterantur gummi cerasorum & bællii frustulis.

Præparatum. *Tinctura Myrræ*, vel gum, vel absque sale tartari in sexduplo sp̄iritus vini digestæ. Posterior simplex dicitur.

In greditur electuarium diatesseron, pilulas Rufi, balsamum schauerianum, & Commendatoris, spiritum & tincturam masticis compositam, elixirium proprietatis dulce, unguentum digestivum.

Virēs interne stimulantes, roborantes, in affectionibus hystericis eximiae; externe irritantes, resolventes, antisepticæ, in carie, ulceribus scorbuticis, in gangrena, & ad dentifricia.

Dosis a graniis quinque ad decem & ultra
in die forma pilulari. Extetne per se in pulvere
adhibetur, ad gangraenam, cariem, ulcera saefida
& verminosa, vel emplastri aut unguenti forma.
Tinctura vel sola, vel ad aliquot drachmas in
fomentationibus aut garganibimatis cum aliis.

Monogr. Sam. Pollicii Mythologia.

A. H. Fasch de Myrrha. Jen. 1676. v. Becker.

J. Fr. Garcheuser de eximia Myrrha vin. med.

Frl. 336.

Myrtillus Offic.

Heidelbeere.

Vaccinium Myrtillus Botan. Vaccinium pe-
dunculis unifloris, foliis serratis ovatis deciduis,
caule angulato Lin. Fruticulus in sylvis nostris
frequens.

Pars usualis. *Fructus* mense Julio vel
Augusto maturescentes, bacca scilicet globosæ,
saturatissime exeruleæ, umbilico duplice concentrico
notatae, quadriloculares, multis seminibus minimis,
atque succo purpureo repleti, saporis acido dulcis,
similique submisteri. Siccatæ plus adstringunt.

Præparatum. *Syrupus Myrtillorum* e succo recenter presso cum duplo sacchari.

Vires refrigerantes, leviter adstringentes.
Syrupus maxime propter gratiam saporis & colo-
ris mixturiis antifebrilibus ad unciam unam alteram-
ve additur. Non misceatur cum terra absorbente.

Nasturtium aquaticum Offic.
Brunnenkrefse.

Sisymbrium Nasturtium Bot. n. *Sisymbrium* siliquis declinatis, foliis pinnatis, foliolis subcordatis Lin. Planta perennis ad fontes & rivulos indigena, per totam hyemem viridis.

Pars usualis. *Herba recens* foliis pinnatis cum impari, foliolis cordato subrotundis, crassis, succosis, glabris, late viridibus, saporis subacris, amaricantis. Proxime accedit cochleariae, attamen paulo mitior est. In natum saltem alcalinum non possidet, sed olei essentialis paucillum.

Præparatum. *Conservæ Nasturcii* ex foliis recentibus cum triplo sacchari.

Vires leniter roborentes, antiscorbuticæ, resolventes, in obstructionibus viscerum & glandularum atque in hydrope ex hac causa initiente, summe commendabilis.

Dosis. Succus expressus ab uncis duabus ad tres, per se, cum sero lactis, aut aqua soteria.

Conservæ ab uncia una ad tres in die.

Monogr. Th. Zwingeri examen plantarum Nasturcinarum. Bas. 1714.

Nicotiana, Tabacum Offic.
Taback.

Nicotiana Tabacum Bot. n. *Nicotiana* foliis lanceolato ovatis sessilibus decurrentibus, floribus acutis Lin. Planta annua, in America sponte crescentis, in Europa ubivis fere nunc crebro culta.

Anno 1560 a Joh. Nicotio ex insula Tabago in Galliam primo transmissa.

Pars usualis. *Folia* lanceolato ovata, magna, sessilia, integerrima, late viridia, saporis aeris, nauseosi, odoris peculiaris fortis & ingrati.

Vires intere emeticæ, narcoticæ, in majori dosi nauseam, vomitum cum vertigine, remulcentia & sapore inferentes, effectu ad 24 fere horas perdurante; in canta dosi potenter resolventes, ast raro adhibitæ. Externe consimiles, irritantes, sternutatoriae, sub masticatione salivam prolicientes. Infusum ex drachmis duabus foliorum tabaci irritantissimum enema, in asphyxia, hernia incarcerata, ileo morbo &c. Idem fumus nicotianæ mediante instrumento clismatico simili indicatione adhibetur. Fomentum & solis in tumoribus frigidis non sine fructu applicatum fuit. Neque negligendæ extremitatæ horum foliorum vires antiscabiosæ & antiphthiriace.

Monogr. J. Neandri & Alstedii Tabacologia.
Baras. 162v.

Aeg. Everardi Comment. de herba Panacea, Tabaco.

J. N. Baumann de Tabaci virt. usu & abusu. Bas. 1629.

J. Franck de præclar. herb. Nicot. virtut. Ups. 1633.

J. A. Friderici de Tabaco. Jen. 1667.

J. Magnus de Tabaco. Ainst. 1669.

J. D. Dorsen de Tabaco. Marb. 1682.

J. Tappius de Tabaco, oratio. Helmst. 1689.

B. Albin de Tabaco Frs. 1695.

Gu. Fagon an ex Tabaci usu vita brevior? Par. 1699.

H. Ludolff de Tabaci noxa post past. Erf. 1723.

A. G. Plax de Tabaco sternutator. Lips. 1727.

- N. Braun de fumo Tabaci. Gifs. 1718.
 J. J. Stahl de Tabaci effect. salut. & nociv. Erf. 1732.
 H. Löhstor de Nicotiana vera, ejus prep. & usu.
 Hafn. 1738.
 J. L. de Garbenfeld de Tab. usu & abusu. Arg.
 1740.
 J. Juncker de masticatione Tabaci, Hal. 1744.
 G. L. Beck de suetione fumi Tab. Alt. 1745.
 A. E. Buchner de genuin, virib. Tab. Hal. 1746.
 J. Herment an post cibum fumus Tab.? Par. 1749.
 Chr. C. Reichel de Tabaco. Vit. 1750.
 G. A. Langguth de immoder. Tab. abusu. Ups. 1750.
 J. M. de la Sone & J. B. Bariolle ergo Tabacum
 lentum homini venenum? Par. 1751.
 S. Petitmaitre de usu & abusu Nicot. Bas. 1756.
 J. E. A. Koegl Dils. de usu & abusu Nicot. Oenop.
 1769.
 Tournay an asthamati fumus Tab.? Nanc. 1773.
 de Méza de Nicot, usu nox. & salut. Hafn. 1775.
 Fr. J. Cuntira de virib. med. Nicot. Vien. 1777.
 R. Hamilton de Nicot. virib. in medic. Edinb. 1780.
 Mundi, Ectmüller, Carti, Thebesius,
 Piso, Monardi, Schäffer, Clusius,
 Schroeder, Zwölffer, Paschi, Hermann,
 Kerkring, Boerhaave, Cartheuer,
 Kestner de eodem arguin, in divers.
 oper. & fragm.
 Sisteri epistola de machinis fumiductoriis curiosis,
 Valentini diss. de clistere Tabacino.
 Reliqui in Chirurgicis & Diäteticis.

Nitrum Offic.

Salpeter.

Nitras lixivæ Chem. Alcali vegetabile nitratum, sal neutrum perfectum, ex acido nitri & sale

alcalino fixo vegetabili compositum, crystallos formans prismaticas, sexangulares oblique truncatus, majores, limpidas, nitentes, saporis acris amarienantis cum frigoris sensu in lingua, quem sensum frigoris adauicti etiam aquosa solutio prodit. Aque frigida septem, fervida unam fere partem pro perfecta solutione requirit, in aere non variaatur a sole manus calore dissilit, in igne aperto deflagrat & nonnisi in clauso liquefit, cum inflammabilibus corporibus detonat.

Rarior Nitrum in natura sinu purum & perfectum occurrit; plurimum artis auxilio, ex terris vitro gravidis, aut cineribus lignorum taeri diutius expositis extrahitur. Propterea illud, quod venale est, terreis aliisve salibus, sato praesertim digestivo inquinatum est, atque pro usu medico & pharmaceutico nonnisi depuratum adhibetur. Constat ex o. 49 alcali vegetabilis, o. 33 acido nitri, & o. 18 crystallisationis aqua.

Præparatio. Spiritus nitri sumant, acidum nitrosum concentratum, oleo vitrioli optimo cum duplo nitri siccati mixto destillatione obtentus; residuo in retorta areano duplicato. Hicce Spiritus cum duplo aqua destillate, aquam fortē sistit, acidum nitricum dilutum, aut Spiritum nitri acidum simpliciter; qui etiam sub ipsa destillatione spiritus nitri sumantis & adparatu Woulliano in excipium tertium s. q. aquae destillatae provisum obtinetur.

Spiritus nitri dulcis ex aqua forti cum quadruplo spiritus vini rectificatissimi mixta abstrahendus. Sit limpidissimus, odoris pomorum borsdorianorum, saporis dulcis amariuscui, cum lixi-

vio salis alcalini minime effervescat. Eo melius censetur, quo plus gummi resinæ solvit. Ingreditur tinturam visceralem.

Nitrum præparatum sive lapis prunellæ paratur injiciendo duodecimam florum sulphuris partem ad nitrum fusum, in rotulas dein formandum. Sic privatur nitrum crystallisationis aqua, durius atque minus solubile evadit.

Magnesia nitri, vide M.

Ingreditur denique nitrum pulverem antispasmodicum.

Vires & dosis. Nitrum vires possidet refrigerantes, antisthenicas, quodammodo diureticas, sanguinis rubram partem — extra corpus saltē — resolventes, & propterea adtenuantes impunitatas, in omnibus febribus vere inflammatoriis eximias, nocivas vero in omni debilitate & humorum discrasia. Empirice laudatur in chronicis ulceribus.

Dosis a scrupulo uno ad drachmani semis & integrum semel vel bis in die, optime forma pulveris partitis vicibus, qui durante solutione aetualiter refrigerat, aut in infuso, decocto, emulso, gargarismate, chismate, fomento. Nitri præparati rotula in siti sthenica aliquoties in die exhibetur ægris, ut in ore difluat.

Spiritus nitri fumans externe ad cariem, excrescentias & verrucas destruendas adhiberi posset, sed ob tutiorem lapidis infernalis aliorumque causticorum applicationem, usum fere nullum habet. Spiritus nitri acidus a nuperis in lue venerea non absque effectu tentatus; etiam in febribus malignis ad guttas quinquaginta de die

aque instillans, ab Hahnemannio jam efficiac
deprehensus fuit, quemadmodum salis spiritus juxta
Reichiana experimenta.

Spiritus nitri dulcis vero vires egregias
excitantes, stimulantes, nervinas, antispasticas,
carminativas, diureticas possidet, atque vehiculo
aquoso ad plures guttas — prouti circumstantiae per-
tinet — a decem ad triginta & plures instillatus,
in morbis nervosis & spasticis; in omni vera vi-
rium prostratione, tum & in locali debilitate varis,
principue printarum instantiarum eximios effectus
exserit. Moschum dissolvit, & vires ejus exaltat.

Monogr. H. Couring de sale, Nitro & alum.
Helmst. 1672.

F. Hoffmann de Nitro, ej. nat. & usu med. Hal.
1691.

— — — circa Nitram obseruat. Hal. 1712.

E. Goeshen diss. de Nitro. L. B. 1705.

Ch. Harder de Nitri nat. & usu in medic.

Th. Zwinger de Nitro, ej. nat. & usu in med. Bas-
sil. 1708.

A. Herrmann epist. de usu & abusu Nitri.

R. S. de Klettenberg de Nitro. Alt. 1716.

Chr. A. Jacobi de medicam. nitrosis. Hard. 1718.

R. J. Camerarius de Nitro. Tub. 1718.

J. W. Creuder de Nitro. Duisb. 1723.

Th. Hirsch de Nitro. Vien. 1732.

J. R. Brandmüller de Nitro. Basil. 1737.

Ch. Rettel de Nitro. L. B. 1740.

J. Boecker an Nitrum sanquin. resolv. Arg. 1741.

J. Juncker de Nitrosorum agendi modo. Hal. 1745.

J. Fr. Cartheuser de amplis. Nitri depur. usu.
Erf. 1747.

J. G. Wallerius de Nitri orig. & natura. Ups. 1749.

B. J. de Buchwald analys. Nitri. Hafn. 1752.

J. H. Kniphof de Nitro. Erf. 1753.

- H. P. Juch de acido nitri vinoso. Erl. 1753.
 J. G. Krüger de nitri virtute temper. Helmst. 1754.
 P. C. Prosky de Nitro. Vind. 1765.
 Delius de moderando usu Nitri. in febr. Erl. 1772.
 r. Selig.
 Fr. Mutzer de Nitro. Vien. 1776.
 G. Fr. Reuiling casus nonnulli de ulcer. pedum, &
 exim, Nitr. effic. Giess. 1778.
 J. J. Doeruer de acido Nitri. Iug. 1779.
 J. J. Burg de Nitri effectibus in C. H. Giess, 1780.
 J. H. Pfingsten Nitti hodierni hist. atq. propriet.
 Helmst, 1781.

Olea Offic.

Ochilbaum.

Olea europaea Botan. Olea foliis lanceola-
 tis integerrimis, racemis axillaribus coarctatis Lin.
 Arbor Europeæ meridionalis.

Pars usualis. *Oleum olivarum* ex fru-
 etibus pressum, quod, si bona notæ est, pelluci-
 dum, album vel subflavum, odoris levissimi,
 saporis subdulcis, blandi, minimo frigore in massam
 sebaceam albam cogendum. In Italia, Gallia, Hi-
 spania paratur. Rejiciatur omne rancidum pro usu
 medico, etiam illud, quod oleo lini vel raparum
 contaminatum, atque non raro saccharo saturni
 edulcoratum est.

Viræ interne relaxantes, emollientes,
 involventes, post venena ingesta, in colica saturnina
 & pertinaci alvi constipatione summe laudabiles,
 specificæ post morsum viperarum. Externe ad
 clysmata, unguenta, linimenta & emplastra; inun-
 dum nec non interne simul exhibitum in febri pe-

stentiali nuper laudatum fuit; inepte quondam in hydrope.

Monogr. Reynardson. de medicata olei virtute.
L. B. 1718.

A. Valer de olei olivar. efficacia contra mors. canis rabiosi. Vit. 1736.

— — — de antidoto novo advers. Viperar. mors. Ib eod.

— — — virt. olei Oliv. advers. mors. animal. venenar. 1751.

J. H. Schulze de oleo Olivarium. Hal. 1760.

G. P. L. Lehr de Oleo Europae. Got. 1779.

L. Conte de Berchold descrizione del nuovo rimedio contra la peste Vien. 1797.

Oleum Vitrioli vide Vitrioli oleum.

Olibanum. Thus Offic.

Weyrauch.

Juniperus lycia Botan. aut & fors *Juniperus thurifera*; frutex saltem consimilis Arabice & Aethiopae indigena, succum e cortice exsudantem gummoso resinosum largitur, qui est Olibanum officinarum. Prostat in granis variis magnitudinis & figuræ, sœpe invicem coherentibus, semipellucidis, siccis, fragilibus, ex albo subluteis vel rubellis, saporis balsamici, amari, subacris, odoris suavissimi, resinosi. Masticatum dentibus adhaeret, facile inflammatur odore gratissimo, cum aqua latescit, in alcoholo vini maximam partem solvitur, aut potius emollitur. Ex Arabia & Aethiopia per Meccam Cairam, porroque maxima pars Massiliam adlata ad nos advehitur. Contaminatio cum resina

pini vel thure vulgari, colore magis rufo & varegato, atque odore terebinthinaceo dignoscitur.

In greditur emplastrum defensivum rubrum & oxyeroenum, pulverem sumalem, balsamum schanerianum & commendatoris, unguentum digestivum.

Vires interne stimulantes, roborantes, sed vix usitatae; externe vulnerarie, discutientes. Frequentissime forma suffimigii.

Dosis interne a granis decem ad triginta.

Ononis Offic.

Hauhechel.

Ononis spinosa Botan. Ononis floribus raeemosis solitariis, foliis ternatis, ramis spinosis Lin. Planta frutescens indigena, ad vias & in eridis vulgaris.

Pars usualis, *Radix* primo vere colligenda & siccanda, cylindrica, digitum crassa, pedem & ultra longa, ramosa tenacissima, lignosa, extus fusca, intus alba, odoris nullius, saporis mucilaginosi, subdulcis, subnauseosæ.

Præparatum. *Syrupus ononidis* loco quinque radicum antiquioris Dispensatorii, ex anaticeis partibus radicis hujus & faniculi decoctis, atque saccharo addito in justam consistentiam inspissatio.

Vires leniter resolventes, diureticæ.

Dosis in decocto uncia una radicis pro libra aquæ. Syrupus ad plures uncias. In pulvere radix ad drachmam unam bis vel ter de die; sed raro præscribitur.

Opium, vide *Papaver album*.

Origanum Offic.

Wohlgemuth.

Origanum vulgare Botan. *Origanum* spicis subrotundis paniculatis conglomeratis, bracteis ciliis longioribus, ovatis Lin. Planta perennis in montibus & ad dumeta sequens.

Pars usualis. *Herba* siccata, foliis ovatis, parvis, integerrimis, breviter petiolatis, in margine pilosis, late viridibus. Majoranae similibus, odoris balsamici grati, saporis aromatici, subamaricantis.

Preparatum. *Oleum herbæ Origanii* destillatum, valde acre, odoris ejusdem ac herba, exigua quantitate in planta contentum.

In greditur aquam vulneraria in cum vino, balsamum saxonicum, species resolventes.

Vires interne stimulantes, externe resolventes, discutientes. Interne raro adhibetur, Oleum ad dentes cariosos dolentes vulgo expetitur, gosypio excipiendum. Cariem quoque ossium coercere dicitur.

Dosis uncia semis herbae in infuso.

Ostrea Offic.

Auster.

Ostrea edulis Lin. Oceani cibis, animal ex classē vermium & genere testacearum, nobilissimus cibus, habitans in pomicilio calcareo bivalvi, sive testis, que officinas intrant, ostracoder-

mata dictis, inaequivalvibus, semiorbiculatis, magnitudine & colore variis, extus imbricatis, undulatis, & cinereo plus minus nigrescentibus, intus nitidis, albis. Mundatæ ac in pulverem tritæ, terram calcaream sistunt; ejus vires acidum absorbentes. Externe ad depurandos dentes mucosos tutissimum dentifricium. Vide lapides cancerorum.

Monogr. R. G. Krüger experim. nonnulla cum aqua Oscracoderm. instituta. Hal. 1754.

Ovum gallinaceum.

Hühner - Ey.

Ova gallinacea in officinis pharmaceuticis multiplicem usum habent.

Testæ ovorum, ex terra calcarea principio gelatinoso conglutinata constantes, dum preparantur, ob virtutem absorbentem antacidam aliis calcareis terrestribus pharmacis substitui possunt.

Albumen ovorum est humor lymphaticus, pellucidus albus, in aqua frigida penitus solubilis, in calida vero, uti in acidis & spiritu vini coagulatur. In spinam conquassatum decocta turbida clarificat, quorum sedimentum superfluum censemur. Ad pastam althææ adhibetur. Cum spiritu vini coagulatum, utile format linimentum in excoriacione a decubitu.

Vitellus ovorum est humor flavus oleosus, unguinosus, lymphatica tamen parte non destitutus, saponem fere naturalem constituit. Inservit ad corpora resinosa & oleosa aquæ miscibilia reddenda. Quondam oleum ovorum ex illo parabatur; usui externo in excoriacionibus destinatum, ob citam vero rancescentiam facile superfluum,

Monogr. E. G. Struve de ovarum gallinac. usi medico. Kil. 1766.

Fr. X. de Wasserberg exam. chem. ovi. In fasc. Dissert. Vien. 1775.

C. T. G. Witte His. de album. ovi. Marb. 1794.
Plura in Diateticis.

Paeonia Offic.

Paeonia.

Paeonia officinalis Botan. Paeonia foliis decompositis nudis, foliolis lobatis, lobis latolanceolatis, capsulis rectiniscalis tomentosis Willden. Planta perennis, in sylvis montium Helvetiarum sponte crescens, ob gratiam florit in hortis culta.

Partes usuales. Radix vere primo effodienda, e tuberibus ope fibrarum cohærentibus composta, carnosa, extus griseo rubella, intus alba, odoris non ingrati, subnidorosi, saporis acris, acerbi, amaricantis, nauseosi. A cortice externo liberata, in taleolas seissa adservatur. Flores mense Mayo colligendi, petalis quinque majoribus, subrotundis, concavis, basi angustioribus, coloris purpurei, odoris debilis non ingrati, subnidorosi; siccatioe pereuntis, saporis mucilaginosi, subamarecentis.

Præparatum. Syrupus florum Paeoniae ex infuso cum triplo sacchari coctus.

Ingreditur radix pulverem antiepilepticum.

Vires & usus. Flores cum radicibus communem virtutem habent, leniter stimulanteam, nervinam, antiepilepticam quondam celebrant.

Priores in substantia non adhibentur, sed syrups ex illis paratus in usum accersitur, ad semiunciam ter vel quater in die pueris epilepticis exhibendus, aut & mixturis antispasticis immiscendus. Pulvis radicis eodem scopo ad drachmam unam & ultra in die porrigitur, eandemque ob rationem pulveri antiepileptico Dispensatorii nostri intermiscesetur. Ob inefficaciam vero rarus hodie hujus plantæ usus.

Monogr. J. A. Friderici de Paeonia. Jen. 1670,
J. A. Hünerwolff anatomia Paeoniae. Amst. 1680.

Papaver album Offic.

Weisser Mohn.

Papaver somniferum Botan: *Papaver calycinibus capsulisque glabris, foliis amplexicaulibus incisis* Lin: Planta annua in oriente habitans, apud nos in hortis & agris crebro culta.

Partes usuales. Capsulæ, vulgo capita papaveris, globosæ, magnæ, glabrae, pileo stellato ex reliquis stigmatis formato, coronatae, immaturæ & recentes succum lacteum amaricantem opiatum largientes. Ob vim leniter anodynæ unacum siliquis dulcibus & liquiritia adhibentur ad syrum diacodii sive meconii parandum, protussi infantum & adulorum a plebe multum expeditum, prevalentibus viribus potius emollientibus & relaxantibus, quam narcoticis instructum. Propterea dosis syrapi hujus non periculosa; facile ad unciam unam & ultra pro linitu aut in mixturi præscribitur.

Semina papaveris alba & nigra (cinerea potius) exigua, reniformia, rugosa, subbulculia & oleosa, in emulsionibus frequenter exhibentur, præcipue febricitantibus pævigilio vexatis, sed vires narcoticæ & antodynæ multas sere possident. Idem valet de oleo, quod pressione ex illis obtinetur, unctuoso.

Ipsissimum vero hujus plantæ capsule immatura, in loco Orientis nativo vulnerata, saccum lacteum gummiresinosum fundunt, qui inspissatus & condensatus Opium est officiarum. Evidem & ex nostris in Europa plantis simili artificio obtinetur, sed viribus multo inferius. Longe majori luero in orientalibus regionibus, præcipue in Natolia, Persia, Aegypto Opium verum eruitur, & viribus præstantius. Climatis enim benignitate & cultura accedente stirps in Persia subinde adsequitur magnitudinem 40 pedum, & capsule interdum in Arabia ad enormem amplitudinem pervenient.

Tres sere species opii habentur ex eadem planta. Prima est coloris ex flavo albi, vocatur Mastae (lacryma opii) ex succo sponte promanante & aëre calido condensato oritur; nobis autem haec species non adseritur. Secunda dicitur Opium thebaicum, paratur expressione succi ex capitulis & coccione horum cum aqua; decoctum cum expresso succo insimul dein inspissatur. Haec species est usitatissima in officinis. Tertia vocatur Mecorium, haec ex omnibus plantæ partibus aqua decoctis & inspissatione paratur; vilissima omnium.

Opium thebaicum in frustis subrotundis, forma placentarum rotundo complanatacum ex Turcia,

Persia, Arabia, Aegypto aliisque locis calidioribus adfertur, magnitudinis diversæ, ponderis unicarum quatuor ad libram unam & ultra, foliis variis involutis, ac pulvere conspersis vario. Solidum est & compactum, plane opacum, inter digitos mollescens, sectione in frusta dissiliens, fracturæ splendentis, coloris e rubicundo brunei, saporis amari, haueseosi, calidi; odoris fortis, virosi, gravis, terti. Comminutum largitur pulverem fulvi coloris. Succo liquiritiae adulteratum sapore dulciori dignoscitur; sabalo inquinatum proditur sectione stridente solutione & microscopio.

Constat opium partibus tum gummosis, tum resinosis; & in parte resinosa principium narcoticum contineri nonnullis videtur; etsi alii iterum principium hocce narcoticum ab utroque priori separatum & distinctum defendant. Tam arctus futem est gummatis & resinæ nexus, ut aqua & resinæ partem, & alcohol gummī bonam partem abripiat. Spiritus vini tenuior utramque partem solvit; vinum autem est optimum menstruum opii. In aqua solvitur, sed non ex actissime, tincturam tamen bene coloratam, puniceam exhibens. Candelæ ad motum facile flammam arripit.

Præparata. *Pulvis anodynus* ex opio cum lapidibus cancerorum & saccharo. In granis triginta, opii granum unum latet. *Pulvis Doveri* sive ipecacuanhae cum opio, ex parte una opii, duabus ipecacuanhæ & septem sacchari paratus. In granis decem granum unum opii continetur. *Tinctura anodyna simplex* ex opio puro in sexdoplo spiritu vini soluto. In grauis septem

sive guttis quatuordecim opii granum unum habetur. Tinctura anodynæ composita, sive Laudanum liquidum sydenhami ex duabus partibus opii cum una croci austriaci in duodecim aquæ cinnamomi vinosæ maceratis & solutis. In granis septem opii sere granum unum.

In greditur præterea theriacam Audromachi & pilulas de styrace.

Vires Opii in majori dosi sunt venenatae, narcoticæ, saporiferae, temulentiam cum ebrietate etiam vomitum quandoque inducentes; effectu ultra 24 horas perdurante. Antidotum in emeticis, acidis vegetabilibus, & camphora. In dosi vero moderatori opium vires exserit stimulantes, irritantes, nervinas antispasmodicas, diaphoreticas, alvum inhibentes. Vires excitantes & exhilarantes, aut ex obpresso anodynæ, sedantes, narcoticæ sunt mere relatives ad subjeæti ægroti morbosum conditionem, atque ad dosin opii exhibiti. Maximum venenati hujus remedii incitamentum indirectissimam debilitatem cum sapore inducere, Bruno cum assecitis defendant. Irritabilitas saltem ab opio non semper, nec absolute infringitur, quemadmodum veteres crediderunt; quin persatpe ab eodem exacerbatur vehementer. Agenti ratio hujus medicamenis ex illis quodammodo intelligitur, que de narcoticis dicta fuerunt.

Usus opii maximus est in omnibus morbis nervosis absque erethismo, quorum ingens numerus & forma; præcipue vero in affectionibus nervosis capitis, ventriculi & intestinalium; specialius ergo in febribus nervosis continuis & periodicis, sopor-

rosis, convulsivis, dysentericis, in colica asthenica & pictonum, in vomitu & diarrhoea absente sanguina & inflammatione, in nigra exanthematum eruptione & in morbis cutaneis a debilitate nervosa, in gangrena sicca dolorosa, in doloribus chronicis a partium dolentium inertia & spasmo &c. &c. Animus non est, intra therapiæ limites ingredi. An contra lucem venereum opium vires possidet? Videatur natura soli Mercurio dotes hasce impertivisse.

Vetant hujus remedii usum plethora, sthenica nota, gastrica colluvies, nervosus erethismus. Ob posteriorem hancce rationem in epilepsia, in hydrophobia &c. saepissime incasum opium adhibetur.

Externe viribus irritantibus, stimulantibus consimiliter gaudet, ac interne. Propterea in tumori bus frigidis resolvendis vel matrandis, in chronicis oculorum inflammationibus, in odontalgia non inflammatoria, in profluviis e debilitate exortis, in spasio emico & alio locali, in vomitu &c. partis affectæ illinitur, vel necessaria forma applicatur. Laudat linimentum opii cum saliva aut succo gastrico Fr. Chiarenci.

Dosis Opii multum varia, e regulis therapeuticis in dato casu semper determinanda. In recta debilitate a minima dosi neoterici incipiunt, paulatim adscendendo. Granum unum in die, aut & partitis vicibus exhibitum ab initio adultis sufficit. Adscendunt ad duo, tria, quinque & ultra, nam natura & huic veneno adeo adsuefit, ut sub diurno usu enormes quandoque doses ægri ferant. In debilitate indirecta schola Brunonis a maxima dosi orditur. Ipse Bruno plura quam decem gra-

na pro prima dosi exhibuit, experimento non facile — nisi in desperato casu — recenterando. In tetano & colica pectorum jam antiquiores omni hora granum integrum dederunt, imo Plenkius & alii majores quoque doses non absque fructu tentarunt. Notandum tamen est, in elismatibus opium exhibitum, generosius non raro agere, ac ore adsumptum. Eo magis hoc in infantum diarrhaeis hoc animadvertisendum est, quam in teneris hisce & irritablebus subjectis, ob metum lethalis saporis caute universim cum opio mercandum sit.

Prescribitur in pulvere cum saccharo aut aliis, in decoctis, mixturis, pillulis, electuariis, in quibus eo exactius dissolvi debet, quo crassioris sunt consistentie. Externe in fomentis, inunctionibus, injectionibus, elismatibus.

Electuarium anodynūm in granis circiter 64, pillulae de styrace in granis 8, pulvis anodynus in granis 30, tintura anodyna utraque in granis 7, pulvis Doveri in granis 10 opii puri granum unum continent. Exinde eluent, quomodo horum preparatorum doses dirigendae sint.

Acida opii vires multum infingunt; alkalina vero lixiviosa alternatim interpollata juxta experimenta C. L. ab Humboldt observationesque recentissimas C. L. Scütz opii incitantes vires mirum in modum exaltant.

Monogr. Lochneri Metanopægnion.

J. J. Reitter de Opio & Opiatis. L. B. 1623.

D. Beckher de Opio. Reg. 1652.

G. W. Wedelli dis. de Opio. Jen. 1657. r. Ledeb.

— — — — — Opilogia. Jen. 1682.

- Adhæret, M. Et tñiller diss. de virt. opii. diaphoret. It. Lips. 1679. Separ.
- P. Pantel de Opio, ejus natura, ac usu. L. B. 1670;
- Ph. Mathon an Opium hyster. access. noxiū? Par. 1677.
- J. J. Waldschmid monita præst, circa Opium. Marb. 1679.
- J. Birch de Opio. Alt. 1681.
- A. Heigel de Opio. Alt. 1681.
- Ol. Borrich de somno & somnifer. maxime papav. Hafn. 1682?
- J. Broen de somno & somnif. Oipo. L. B. 1683.
- Cl. Guerin an Opium venerem accentuat? Par. 1688.
- H. Heideck de usu Opii in catharis. Duisb. 1691;
- Sam. Schröer de Opii nat. & usu. Erf. 1693;
- Fr. Vezov an vires consoc. Op. & Chinchin? Par. 1696;
- M. Lubbeek de Opio. L. B. 1699.
- Fr. Hoffmann de Opiatorum nova, enque mecha-
 nica operandi ratione. Hal. 1700.
- — — de Opii correctione genuina & usu. Hal. 1702.
- A. M. Dengaw au Opium dysenter salub. Par. 1703.
- J. G. de Berger de vi Opii rarefaciente. Vit. 1703;
- G. Fr. Reichnau de Opio. L. B. 1704.
- J. Ad. Hoffsteter de Papav. & Opio. Hal. 1704;
- G. E. Starki impostura Opii. Hal. 1707.
- J. Medley de nat. & vir. Opii. L. B. 1716.
- L. Cl. Bourdelin an Opium hyster. Par. 1725.
- J. H. Schulze de medicam. opiat. officin. Hal. 1735;
- Sal. de Monchy de Opio. L. B. 1739.
- H. Chr. Zencker de partib. cōstitut. Opii & agendi modo. Gott. 1744.
- J. Juncker largiss. usus Opil per plur. arthos in ea-
 su pract. Hal. 1744.
- A. E. Buchner de genuinis Opil effect. Hal. 1748.
- C. H. Oberlin de Opio liberius illi medicis adhibendos Arg. 1752.

- G. Young a treatise on Opium. Lond. 1753.
- J. Ritter de purg. & Opio in hydrope. Vien. 1754.
- B. L. Tralles usus Opii. Vratish. 1757. in 1774. Sect. IV.
- — — — — de vi Opii cardiaca. Ibid. 1774.
- G. Maxwell de Papav. usu &c. in puerp. Edinb. 1764.
- S. Bard de viribus Opii. Edinb. 1765.
- De Valancourt an rabici Opium? Par. 1766.
- J. Rumpel de Opio. Duisb. 1773.
- D. G. Triller de suspecta Opii ope in pleurit. Vit. 1774. r. Schultze.
- R. B. Remond de Opii usu in morbi inflam. Edinb. 1774.
- Cathisea de Opio. Hafn. 1775.
- A. Thomson de Opii oper. med. in Diss. med.
- Car. a Linnae de Opio. Ups. 1775. It. in medicin.
- C. J. Wirtensohn Opium vires fibrar. cord. debilitate & mot. tam. Sangu. augere. Hafn. 1775.
- J. Hirisch de Opii modo oper. in mitig. dolor. Hal. 1776.
- J. Drescher de Opio ejusq. usu. Vien. 1777.
- J. G. Haase Diss. de usu Opii in morbi inflam. Lips. 1778. 1779.
- P. H. Buhr de usu Opii chirurg. Gott. 1780.
- J. J. Schuetlich de usu Opii in Febr. interm. Gott. 1783.
- [Th. G. Timmermann de Opii abusu. Rint. 1783.]
- H. D. Reimarus de Opii in Febr. usu. L. B. 1784.
- B. Boehm de rite estim. Opii virt. in morbi inflam. Hal. 1784.
- E. Harrison de Opio. Edinb. 1784.]
- E. J. a Thneissink de Opii usu in Syphil. L. B. 1785.
- Leigh erfahrungsmäfs. Unters. der Eigensch. des Opium. Leipz. 1787.
- A. A. Weber de Opii modo agendi. Hal. 1789.
- C. Alexander de partib. C. H. que viribus Opii parent. Edinb. 1790.

J. P. J. Randolph de Opil in lue vener. efficac. Erl. 1792.

J. G. Knebel Diss. de Opio. Frf. 1794.

L. J. Zoude de effectu Opii salutari. Lovan. 1794.

S. Crump. Umers. der Nat. u. Eigensch. des Opium. Leipzig. 1796. A. d. Engl.

Nebel analoga de Opio. Heidelb. 1797.

Sinapii, Hambergeri, Freytag, Doering, Tiling, Hartmann, Winkler, Siebold de eod. argum.

Streng über den Missbrauch des Opiums, in Rüschlaubs Magazin.

Papaver erraticum Offic.

Klapperrose.

Papaver Rhæas Botan. Papaver capulis glabris globosis, caule piloso multifloro, foliis pinnatifidis incisis Lin. Planta annua, in agris vulgarissima. Varietas flore rubro simplici, unice intelligitur.

Pars usualis. Flores, mense Junio & Julio colligendi & siccati, petalis quatuor subrotundis, cum basi angusta & nigra, taetu pinguis, mollibus, dum recentes odoris subvirosi, saporis mucilaginosi subamari. Infusum aquosum gratae rubrum & mucilaginosum sistunt.

Præparatum. Syrupus florum Rhæados ex infuso cum saccharo in debitam spissitudinem cocto.

Ingredientur species pectorales.

Vires mucilaginosæ, levissime adstringentes, vix anodynæ.

Dosis drachmæ duæ aut tres pro libra infusi. Syrupus ad plures uncias.

Monogr. J. A. Fischer de Papap. erratio. Ed. 1718.

Pepo, Cucurbita Offic.

Platter, Kürbis.

Cucurbita Pepo Botan. Cucurbita foliis latiss. apertis, pomis levibus Lin. Planta annua hirsute parte, in hordeis & agnis pugrandi fructu culta.

Pars usualis. Semina cucurbitae, majora, oblonga, utrinque plana acuminata, toea marginie tumido cincta, superne ovata, inferne quasi resecta, medullam albam videntia, coloris albi vel flavescens, eorum nucleus vero cuticula viridi tegitur. Sapore amygdalaceo gaudent, oleo que unguinoso scatent ita, ut ex libra seminum semilibra olei obtineatur; atque ob mucilaginem admixtam hæc semina egregias cum aqua & sanguino emulsiones sistunt, refrigerantes, antisthenicas.

Dosis una & ultra pro libra emulsi. Possunt etiam Cucurbitæ lagenariz semina substitui.

Petroleum

Steinöhl.

Bicumén fluidum consistentia olei exptessi, odoris fortis & saporis acris, plus minus parum, inde etiam plus minus coloratum. Modo terris mixtum, modo inter rinas rupium aut aquis supernatis comprehenditur, etiam ex lithantracibus & succino obtinetur. Flavum ex Sicilia & Italia, rubrum ex Alsacia & Languedocia adportatus. Quæ-

temporis tractu colorem obscuriorem & consistentiam crassiorem adsumit.

Petroleum in nostris pharmacopoliis prostans est coloris flavi vel e fusco rubri, odoris succinei, calefactum inflammatur & ardet flamma admodum fuliginosa, ingratumque odorem spargit. Spiritu vini, quem quidein tingit, non solvit, & cum aqua minime miscetur. Adulteratur cum oleo terebinthinae & cum oleis expressis. Prior adulteratio ipso odore dignoscitur. Pro usu interno sit rectificatum.

Vires stimulantes, summopere calefacientes, anthelmintice, ipsam tæniam necantes. Antidotum quoque napelli petroleum dicitur. Externe ad perniones dispellendos & præeavendos illinitur, in odontalgia genis, & ad vermes necandos forma unguenti abdomini inficatur. Partibus quoque rheumaticis & paralyticis atque pertinacibus impetiginebus utile dicitur.

Dosis a guttis decem ad viginti & triginta, semel vel pluries in die pro vario casu, optime ex saccharo vel cum syrupo quodam. Major etiam dosis contra tæniam, & in colica piætonum.

Usus hujus remedii sat antiquus. Anno 1561 J. Nisius unguentum anthelminticum ex eo jam composuit.

Monogr. Fr. Ariosti de oleo montis Zibini tract. Hafn. 1690.

G. W. Wedel de Petroleo. Jen. 1799.

H. F. Teichmeyer de Naphtha. Jen.

J. Th. Hoeffel historia bals. mineral. Alsatici. Arg. 1731. Chr. C. Reichel Naphthæ, Petrolei &c. historia. Witib. 1746.

Scheda dell'olio di Sasso; in Parma 1746.

Pimento Offic.

Nelkenpfeffer, Neugewürz.

Myrtus Pimenta Botan. *Myrtus* foliis alternis Lin. Arbor in u. va Hispania, in Antillis atque jamaica tum sponte crescens, tum arte culta.

Pars usualis. ova ex perpetuo seminaria Amomi dictæ, globosæ, magnitudinem piperis nigri sequentes, fusconigricantes, umbilicatæ, biloculares. Seminibus duobus hemisphaericis, saporem plurimum aromatum præ se ferentes. Decerpuntur autem ante maturitatem, ne aroma debilitetur, & radiante sole siccantur.

Vires stimulantes, stomachicæ, ad conditios cibos potius, quam in medicina usitatæ.

Dosis ad grana decem & ultra, si quis adhibere vellet. Ucplurimum pro masticatoriis.

Monogr. Cechini Martinelli Discurs. de Amomo & cal. arom. Venet. 1604.

Examen hujus Discurs. ab Anonymo. Marc. 1605.
Nic. Maronea tract. de Amom. Basil. 1608.

Pimpinella alba Offic.

Weisse Bibernelle.

Pimpinella saxifraga Botan. *Pimpinella* caule striato glabro, foliis pinnatis glabris, radicalibus foliolis subrotundis argute dentatis, caulinis bipinnatis linearibus. Willden. Planta perennis in Europæ locis iucundis & arenosis, pascuis siccis & ad vias sponte crescens.

Pars usualis. *Radix*, primo vere aut natum effodienda & cante siccanda, fusiformis, digitum minorem crassa, extus e lavo cinerea, in-

tus alba cuin nucleo nonnihil lignoso, saporis amaricantis, acris, odoris hircini. Siccatione uterque fere perit.

Vires leniter stimulantes, resolventes, stomachicæ, in pituitosis morbis laudatæ.

Dosis in pulvere a granis decem ad semidrachmam; in infuso a drachmis duabus ad unciam semis, pro libra aquæ aut potius vini. Usus perrarius.

Monogr. E. Fr. J. Heimreich de Pimpinella, alba. Alt. 1723,

J. C. Hertius de Pimpinella saxifraga. Gies. 1726,
r. Hilchen,

J. A. Haruisch de Pimpinella nigra. Lips. 1757,
(Añ Pimpin magna Lin. aut nigra Willd.?)

Pinea Offic.

Pinole, Zirbelnüsse.

Pinus Pinea Botan. *Pinus foliis geminis, primordialibus solitariis ciliatis* Lin. Arbor in Hispania, Gallia meridionali & Italia frequens.

Pars usualis. *Nuclei* plano oblongi, subacuminati, albi, pollicis longitudinis, saporis subdulcis amygdalacei, tenui fusca pellicula vestiti, in duris crassisque nucibus squamatos strobilos inhabitantibus delitescentes. Unacum cum oleo unguioso, quod larguntur, facile rancescant.

Vires nutrientes, emollientes. Pro subigendis resinis potius, quam pro medicamine inserviunt. Usus antiquissimus. In marmorea Aesculapii templi tabula hæmoptoicis jam commendatus fuit.

Pinus Sylvestris Offic.

Fichtenbaum.

Pinus Sylvestris Botan. *Pinus* foliis geminis, primordialibus solitariis glabris Lin. *Arbor sempervirens* in sylvis ubique cognita, proceritate venerabilis.

Partes usuales. *Strobili*, tunciones pinii, jam a Cællo Aureliano in usum tracti; amenta tenera nondum expansa, extrinsecus squamis tenuibus, siccis, rufis testa, interne viridia, fragilia, ad tactus resinosi, odoris grati, saporis balsamici amari. *Terebinthina communis*, resina liquida, ex arbore vulnerata profluens, viscosa, semipellucida, sordida, coloris ex griseo flavescentis, saporis amaricantis nauseosi, odoris proprii. Vilissima species *Terebinthinae*. *Vide Larix*. *Pix alba seu resina alba communis* ex cortice sponte fluens & aere indurata, coloris albi vel flavi, ardens odore ingrato.

Vires strobilorum stimulantes, diureticæ; leniter tonicae. In scorbuto, etiam in morbis cutaneis cum emolumento tentatæ: Dosis ab uncia semmis ad unam pro colatura infusi librae unius, quod externe etiam antileprosum.

Pix alba ad emplastra adhibetur, ob vim emollientem & discutientem. Ingreditur propterea emplastrum citrinum, diachylon cum gummibus, meliloti, oxycroceum, unguentum basilicum & althææ.

Monogr. R. J. Camerer de Cervaria nigra & Pinicoulis. Tüb. 1712.

L. Roberg de Picem Pinique Sylvestr. resina, Ups. 1724. r. Helselius.

Piper rotundum Offic.

Pfesser.

Piper nigrum Botan. *Piper* foliis ovatis sub-septemnerviis glabris, petiolis simplicissimis Lin. Planta frutescens in India orientali quidem sponte crescent, sed ignobilem fructum ferens, hinc in Malabarria, Sumatra & Java industriose culta.

Pars usualis. *Fructus* baccae scilicet virides immaturae, siccatione nigricantes, nisi minoris magnitudinis, globosae, durae, non petiolatae, intus ex cinereo albidae, odoris subaromatici, saporis acris, pungentis. Virtus in parte resinosa, proinde aqua non facile extrahitur.

Vires summopere stimulantes; calefacientes, stomachicæ, hinc variis febribus non saporis unice causa, sed & pro adjuvanda digestione usu quotidiano additur. Prava & hodie dum inter plebem consuetudo, piper cum alcoholo in febribus intermittentibus exhibendi, ab ipso adhuc Dioscoride derivanda. Externe rubefacit cutim, & pediculos necat. Subibus infestum venenum.

Dosis in pulvere a granis quinque ad decim, in infuso vinoso a scrupulo uno ad drachinam unam. Ast rarus medicus usus.

Monogr. L. Heisteri Diss. de Pipere. Helmst. 1740:

In gratiam Candidati Pfesser vocati exarata.

Plantago Offic.

Wegerich.

Plantago media Botan. *Plantago* foliis ovato lanceolatis pubescentibus, spica cylindrica, scandentereti Lin. Planta perennis in pascuis steri-

libos ad vias & in locis inenatis argillosis totius sere Europee frequens.

Pars usualis. *Herba* foliis ovato lanceolatis non dentatis, longe petiolatis, suberassis, juvantis, subhirsutis, saporis subadstringentis, amaricantis, salini, odoris nullius.

Vires :ubadstringentes, vulnerariae. Folia recentia ulceribus, fonticulis impouuntur. Decoctum in angina ulcerosa laudabatur. Hodie melioribus substituendis pro domestica solum medicina inservit. In eundem usum *Plantago major* & lanceolata colligitur.

Monogr. G. W. Wedel de Plantagine. Jen. 1712.

Thesmisonem integrum volumen de laudibus plantaginis conscripsisse, memorat Plinius.

Plumbum, Bley.

Metallum omnium molissimum & minime elasticum, omnibus notum. Forma autem metallica, usum medicum nullum habet, & nonnisi forma calcis, oxydatum & vario modo preparatum, officinas inteat. Quammaxime in usu sunt Cerussa, Lithargyrum, Minium.

Cerussa alba, Bleyweiss, Plumbum aceto oxydatum Chem. seu plumbum per aceti vapores corrosum, occurrit sub laminis aut conulis ponderosis, fragilibus, nivea albedinis & saporis dulcissimi. Comparatur ex fabricis Angliae, Hollandiae, Germaniae. Veneta sepe creta adulteratur, pravitatis minoris, coloris impuri. Redacto plumbo in metallicam formam, ex remanente mafsa irreducibili frans detegitur.

Rræparata ex Cerufsa. Emplastrum album coctum, ex cerufsa cum oleo olivarinum in emplastri spissitudinem coctis. Unguentum album, ex cerufsa cum axungia, cum vel sine Camphora. Saccharum saturni (acetis plumbi) cerufsa crystallisata, prægressa solutionis in aceto evaporatione. Crystallos format albas impellucidas aciculares, saporis dulcis adstringentis, in aëre defatiscentes, in aqua & spiritu vini solubiles. Basili Valentini inventum.

Vires Cerufsaæ, prouti omnium præparatorum plumbatorum internæ venenatæ, nunquam adhibitæ; externe exsiccantes, adstringentes, refrigerantes, irritabilitatem & sensibilitatem imminentes, consolidantes. Ad loca præcipue excoriata, absente inflammatione, emplastrum & unguentum album adhibentur.

Saccharum Saturni ad scrupulum unum in libra aquæ solutum aquam lacteam vegeto minere palem sistit; externo usui refrigeranti, siccanti destinata. Interne adhibitum, dirum venenum est, termina intestinorum, alvi pertinacem constipationem, colicam sic diætam Piætonum causat, atque sub symptomatibus pessimis nervosis, paraliticis aut convulsivis, tabidam mortem. Imo & externus hujus, aut aliorum plumbi præparatorum protractus & diutinus usus eodem effectus causasse legitur. Interea in refractissima dosi, præcipue cum opio mixtum, more aliorum venenorū audaci manu & interne adhibitum a nonnullis medicis fuit, præcipue in desperata illa colliquativa diarrhoea, quæ phthisicorum tragædias claudere solet,

nullo alio artis moliente & pulchenda. Dederunt il-
lud interne Fullerus, Myrsichtius, Ett-
millerus, Hoffmannus Pater, Dolaeus,
Zwingerus, Grammannus, Charasius,
Poterius, Wedelius, Maloninus, Rind-
linus, Hundertmarkius, S. G. Vogelius,
Cullenius, Whitius, Saxtorphius, Tis-
sotus, alii. Dissuadent prudentes multi, aut
saltem nonnisi in desperatissimis cassibus, ubi me-
lius anceps quam nullum remedium, usum ejus ad-
mittunt. Interim vīna saccharato saturni adulterata
affatim potantur.

Lithargyrum; oxidum plumbi semivitri-
fieatum, in depuratione metallorum nobilium a
plumbo addito potissimum nascitur, ideo vix un-
quam a cupro simul extracto liberum, quod facile
dignoscitur, si solutio ejus in spiritu salis ammo-
niaci caustico exrulescat. Lithargyrum bracteis
flavis in rubrum vergentibus occrens, Lithargy-
rum auri seu Crysitis, Goldglitte; bracteis al-
bis Lithargyrum argenti seu Spuma ar-
genti, vel Agyratis, Silberglatte vocatur;
discrimine vix adtentio digna, & unice ab ignis
gradu exoriundo. Utrumque ponderosum est, squa-
mosum, tenax, ad tactum pinque.

Præparata ex Lithargiro, Acetum
lithargiri in quadruplo aceti ad medietatem co-
cti & filtrati. Idem acetum magis concentratum sub
nomine extracti saturni in officinis quondam
prostabant. Utrumque aqua (sed ab omni alumine
liberte) instillatum, laetescensem eam reddit, atque
drachma una circiter cum dimidia libra aqua mixta,

quam sic dictam vegeto mineralē sive Gouardi sistit.

Acetum vero lithargyri cum anatica olei olivarum & dimidia cerea albæ portione coctum, Unguentum lithargyri vulgo nutritum vocatur. Unguentum fuscum ex lithargyro pulverato cum axungiis oleo & cera coctione mixtum, atque in tabulas effusum. Emplastrum diachylon simplex ex lithargyro pulverato cum duplo olei olivarum cocto exoritur. Additis gummi-ferulaceis, galbano, ammoniaco, resina pini & terebinthina. Emplastrum diachylon cum gumi in i componitur.

Vires lithargyri, prouti plumbi universim sunt exsiccantes, adstringentes, quodammodo refrigerantes, solo externo usu adhibendæ. Aqua vero vegeto mineralis, qua antiphlogisticum remedium consideratur; atque in inflammationibus — attamen non vere sthenicis — oculorum, mammarum, haemorrhoidum, testiculorum, vulvæ vulnerum, contusiorum, fracturarum, luxationum &c. cum fructu adhibetur. Emplastrum diachylon simplex est emplastrum fere emolliens; compositum vero inaurans simul & potentius resolvens. Unguentum nutritum sola consistentia differt, frequentissime ad ambustiones, cutis excorations, scabiem & ad alia cutanea vitia laudatur. Unguentum fuscum simili fere modo agit.

Minium, Menig, oxydum plumbi tubrum, diurno, ast leniori igne quo non liquefit igne ex plumbo purissimo paratur; ponderosum, ex squamulis irinutissimis consistens, coloris vegete.

rubri sammetini, nonnihil in slavedinem virgentis, præcipue si teritur. Paratur in Anglia, Tureia & in Germania prope Norimbergam in officinis ministris. Cum ochra rubra, que pulvere laterum luci causa viciatur.

Præparator. *Emplastrum de Minio*, cum terebinthina, cera & oleo.

Vires uti priorum adstringentes, exsiccantes, refrigerantes.

Ingreditur propterea alia emplastra varia, defensivum rubrum, ad fonticulos, noricum.

Monogr. *Scerup Triumphus Lithargyriatorum*.
Hafn. 1700.

S. Tolke mit de Sacch. *Saturni usu & abuso*. L. B.
1712.

J. A. Sievogt de Ceruſa. Jen. 1718.

J. A. Fischer de Saturno ejusd. nat. usu & nova-Extr.
1720.

C. Pr. Hundertmark exercit. de Sacculo Saturni usq;
interno Salutari, &c. Lips. 1741.

S. J. A. Albrecht medicamentorum *Saturni & Jovis* his-
tor & usus. Gote. 1772.

G. C. Lillie de Plumbi virtut. med. Edinb. 1775.

J. C. Gehler de *Plumbo*, ejusq; vi medic. Lips. 1777.

D. G. Nebel de *Plumbo*. Heidelb. 1777.

Richtiger Gebrauch des Bleylextracts in außerk-Zufallen
Hal. 1783.

Andr. J. G. Murray de extracto *Saturni* & aqua ve-
geto miner. Gote. 1788.

Polygala vulgaris Offic.

Kreuzblümchen.

Polygala vulgaris Botan: *Polygala floribus*
aristatis racemosis, *caulibus erectiusculis*, *soliis ra-*

dicalibus obovatis majoribus Lin. Planta perennis in regionibus montosis Austriæ & reliquæ Germaniæ sponte crescens, & efficacior, quam in pratis progerminans.

Pars usualis. *Radix* mense Júnio colligenda & siccanda, ex subnodoso fere capitulo multas fibrillas emittens, extus griseo flavo, intus alba, odoris nullius, saporis ex subdulci amaricantis.

In greditur pulvere in stetnutatorium species pectorales.

Vires lenissime roborantes; in phthisi pulmonary cum laetis usu a H. Collinio & Portalio præcipue laudatae. Non multum, ut videtur, efficaces.

Dosis. Forma pulveris a granis viginti ad drachmam semis bis vel ter de die, aut & forma electuarii cum melle: In decocto uncia una pro libra aquæ vel laetis.

Monogr. Nic. Candon Diss. de Polygala in phthisi.
Vien. 1762.

Polygala Senega Offic.

Senegawurzel.

Polygala senega Botan. *Polygala* floribus imberbibus spicatis, caule erecto herbaceo simplicissimo, soliis lato lanceolatis Lin. Planta perennis in Virginia, Pensylvania & Marilandia spontanea. Etiam in terris cisalpinis habitare dicitur.

Pars usualis. *Radix* digitum circiter crassa, varie torta & inflexa, lignosa, intus alba & iners, extus tenaci, crasso, resinoso, flavescente, cinerea epidermide vestito cortice instructa, in quo tota virtus radicis residet. Odor nullus, sapor pri-

ino farinaceus, mox subacidus & denique acris & amarus. A Tenento primum in usum vocata, qui ejus in demorsorum ab angue febribus cum symptomatibus pneumonieis efficaciam vulgo in America notam, analogice ad alios thoracis morbos transtulit.

Vires in majori dosi emeto catharticae, in minori potenter resolventes, leniter diureticae & sudoriferae; specialius in peripneumonia & pleuritide non sthenica, in hydrothorace, astmate spasmodico & humorali, atque in omni serosa thoracis colluvie & pulmonum atoria laudatae.

Dosis forma pulveris a granis decem ad quindecim omni tertia hora; in infuso decocto a drachmis duabus ad semiunciam pro dimidia libra aqua aut vini, cochleatum omni hora sumendo.

Monoqr. Car. a Linnae de rad. Seneca. Holm. 1749

G. C. Detharding de Seneca Root. 1749

J. J. Burchard de rad. Seneca. Arg. 1750. v. Siemerling.

G. S. Kellhorn de rad. Seneca & Salab. Fr. 1768

Le Cle Hellmuth de rad. Seneca. Erb. 1782.

Polypodium Offic.

Steinwurzel.

Polypodium vulgare Botan: Polypodium frondibus pinnatifidis, pinnis oblongis subserratis obtusis, radice squamata Lin. *Felix in sylvis nostris ubivis fere obvia.*

Pars usualis. *Radix cylindrica, articulata, calatum crassa, extus squamulis tenuibus, pro exsiccatione reiciendis, obsessa, intus flavo vire-*

scens, siccata vero fuscescens, odoris nullius, saporis dulcis, acerbi, non grati, ad finem amaricantis.

Vires fatuae, in maxima dosi alvum laxantes. Infusione pro edulcorandis decoctis inservit; nimium cocta autem amaritudinem contrahit. Dosis uncia una pro libra.

Monogr. J. H. Sievogt de Polypodio. Jen. 1699.
G. W. Wedel de Polypodio. Jen. 1721.

Porcī axungia.

Schweinfett.

Pinguedo mollis, alba, inter viscera invenienda. Unguentis basim dat,

Vires emollientes, relaxantes, prouti omnium axungiarum & pinguedinum, quoisque recentes & non rancidæ sunt.

Monogr. J. M. Verdries de pinguedinis usibus.
Gieß. 1701.

J. Fr. Cartheuser de pinguedi animali. Fr.

Prunus Offic.

Pflaumen.

Prunus domestica Botan.: Prunus pedunculis subsolitariis, foliis lanceolato ovatis convolutis, ramis imuticis Lin. Arbor copiose apud nos culta, pluribus varietatibus obvia.

Pars usualis. Fructus, drupa oblonga, glabra, ad latus sulcata, profunde violacea, glauco rore obsessa, carne succosa flavescente & nuce compressa instructa, saporis acido dulcis.

Præparatum. Pulpæ prunorum ex fructibus recentibus coctis & filtratis inspissatione

cum pauxillo Sacchari parata. Pauperibus subpletis
pulpam tamarindorum.

Ingrédiente electuarium lenitivum.

Vires antiphlogistice, refrigerantes, resolventes, eocoprotice.

Dosis minime periculosa.

Meningr. J. N. Hors. Pronorum usu dysenteriam non
produci. Gies. 1638.

Pulegium Offic.

Poley.

Mentha Pulegium Botan.: *Mentha floribus verticillatis, foliis ovatis obtusis subcrenatis, capibus subteretibus repertibus, staminibus corolla longioribus Lin.* Planta perennis in locis humidis Angliae, Galliae, Helvetiae, Germaniae spontanea, etiam in hortis culta.

Pars usualis. *Herba mense Junio & Julio colligenda, foliis ovatis, obtusis, parvis, serratis, breviter petiolatis, viridibus, odoris fragrantia, saporis subamari, acris.*

Præparatum. *Aqua herbae Pulegii de-*
stillata.

Vires stimulantes, resolventes, antispasmodice, hyssopo analogæ, in morbis pectoris frigidis laudabiles.

Dosis a drachmis duabus ad unciam semis in aquoso aut vinoso infuso. Aqua ad uncias tres & plures.

Pulsatilla nigricans Offic.

Schwärzliche Küchenschelle.

Anemone pratensis Botan: Anemone pedunculo involucrato, petalis apice reflexis, foliis bipinnatis Lin. Planta perennis in campis, pratensibus apriis aridis Germaniae obvia. Non confundatur cum Anemone Pulsatilla.

Pars usualis. *Herba florida* mense Aprili & Majo colligenda. Folia sunt bipinnata foliolis bi- vel trifidis angustis, pilosa cum petiolo longo, sericeis pilis obsesto & ex stipulis longis, crassis, albis, vaginalibus proveniente. Flos pendulus, hirsutus, petalis sex reflexis, coloris profunde violacei, pedunculo tenui longo, pilis albis obsesto. Odor nullus, sapor recentiorum acris, mordax, sieccatione vero in herbaceum amaricantem, cum acrimonia debili mutabilis.

Præparata. *Aqua florum Pulsatillæ nigricantis* destillata, acris & penetrans, in majori dosi vomitum ciens. Extractum Pulsatillæ ex decocto totius herbæ inspissato.

Vires irritantes, resolventes, majori dosi purgantes. In morbis chronicis oculorum & in ipsa ainaurosi, ubi nulla organi destrœctio specialius laudantur.

Dosis herbæ in pulvere a graniis decem ad vi- ginti, in infuso ad drachmas duas Extracti granum unum ab initio, adscendendo paulatim ad scrupulum unum in die. Aqua ad unciam unam pro dosi.

Monogr. Aut. L. B. de Störk libellus de Pulsatilla nigricante. Viena 1771.

Zimmermann de Pulsat.

H h 2

Pyrethrum Offic.

Bertram.

Anthemis Pyretrum Bot. n. *Anthemis* caulis
bus, simplicibus unifloris decumbentibus, foliis
pinnato multifidis L. in. Planta perennis in Barba-
ria sponte crescens, in Bohemia & Thuringia hinc
inde culta.

Pars usualis. *Rodix* primo vere fodienda,
aliquot pollices longa, calamus crassa & ultra, pa-
ram fibrosa, tenax, extus grisea rugosa, intus alba,
odoris expers, saporis acris, mordacis.

Vires potenter irritantes, quammaxime in
usum externum vocandis, ad paralysin lingue &
dentium cruciamenta commendatae.

Dosis. Frustulum sicce masticatur, aut drach-
mae duas vel plures in sex uncias vini infunduntur,
atque infusi portio in ore tenetur.

Monogr. J. H. Slevogt de Fyretro, Jen. 1705.

Quassia Offic.

Quassienholz.

Quassia amara Bot. n. *Quassia* floribus her-
maphroditis, foliis impari pinnatis, foliolis oppo-
sitis sessilibus, petiolo articulato alato, floribus
racemosis L. in. Prutex in Surinamo habitans. Plan-
ta rarissima, ligno amarissimo. Lignum Quassie
venale a Quassia excelsa colligitur, que minus
amara. Haec in sylvis Jamaicæ & Caribbeanum ha-
bitat. Arbor mediae magnitudinis.

Pars usualis. *Lignum* trunci & ramorum
in frustis subcylindricis diverse magnitudinis &

trassitie adlatum, solidum & durum, leve, subalbidum vel pallidum, extus cortice subcinereo rugoso, facile separando & friabili vestitum, odoris expers, amaritiei insignis, ast non ingratæ, diutissime lingue adhaerentis, absque omni adstrictio-
nis sensu. Adeo amarum lignum est, ut pulveris scrupulus unus integrum libram aquæ ferventis suo sapore imprægnet, & recens aqua duodecies fere adsusa semper aliquam amaritatem extrahat. Colocynthis & Gentiana unicae fere amaritie precedunt. Subinde ligno Rhois metopii Lin: adulteratum occurrit, cuius vero cortex glaber fortiter ligno adhaeret. Ab anno 1756 Europæis innotuit.

Præparatum, Extractum Ligni Quassiae ex decocto evaporato, tam amarum, ut granum unum, aquæ libras quatuor notabili amaritie imbuat. Ex libra una ligni duæ fere unciae extracti obtinentur.

Vires roborantes absque omni adstrictione & stomachicæ, in debilitate primarum viarum, catexiis & morbis omnibus a laxitate, in sudoribus & diarrhœis colliquativis, etiam in debilitate virium post morbos devictos summe proficiæ. Vermes quoque necat, & nunquam fere purgat.

Dosis. In pulvere lignum vix exhibetur, nam difficulter in pulverem redigitur. Cortex vero, qui adhuc amarior & efficacior est, facile conteritur, atque a granis decem ad viginti pro dosi in pulvere exhibetur. In decocto drachma una pro libra aquæ ad dimidij fere consumptioem. In infuso frigido, quod præfertur, drachmæ duæ ad libram aquæ vel vini, protrahendo infusionem ad duode-

cum aut plures horas. Crassissimum omnium est infusum ex hoc ligno cum vino albo hispanico. Ad mitigandam amaritatem libere unius decocti aut infusi aquosi, duce unice sacchari aut syrapi sufficiunt. Extractum ob summum amarorem in pilulis, ad grana decem aliquoties.

Mouge & Car. a Linne ligum Quassiae Holm 1765. In amaritatem.

P. M. Parhamann examen ligni Quassie. Arg. 1772.

S. Severi de Quassia. Par. 1776.

Graf de Quassia amara. Eis. 1777.

J. M. Lucher de praetoria ligni Quassie. Eis. 1778.

Thorstensen de usu med. ligni Quassie. Hafn. 1778.

J. Th. Ebeling de Quass. & lichen. island. Glasg. 1779.

Quercus offic.

Eiche.

Quercus robur Botan. Quercus foliis deciduis oblongis superne latioribus, sinus acutioribus, angulis obtusis Lin. Arbor europea maxime longevis, apud nos vulgatissima.

Partes usuales. Cortex ramorum junctorum, glaber, lichene albo obscurus, extus cinereus; intus albus, accidente autem aere vel humido rufescens, saporis amari, valde constringentis. Folia oblonga, superne latiora, sinuosa, sinus acutioribus, angulis obtusis, petiolata, glabra, late viridia, saporis austeri, constringentis, decerpida, simulac progerminant. Fructus seu Glandes, nuces oblongo ovatae, glabrae, in basi obtuse, cortice coriaceo ex flavo fuscio nucleus ovatum amarissimum includentes. Ab adnexo calyculo condito liberentur.

Vires in omni parte Quercus adstringentes. Cortex interne in febribus intermittentibus, in rachitide &c. Scopo robore pauperibus prescribitur; externe forma balnei, fomenti, gargarismatis. Folia quoque eodem scopo externe. Glandes tostæ cum lacte in tabe e laxitate, &c, quod vix perspiciendum, in obstructionibus mesenterii lundantur.

Dosis. Cortex in pulvere a granis viginti ad triginta. In decocto uncia una pro libra aquæ aut vini rubri. Posterius decoctum gargarismatis in angina frigida, aut fomentis ad loca hermiosa firmando inservit.

Monogr. Ch. Helwig de Quinquina Europæorum.

Rost. 1712.

F. J. W. Schröder von den Wirkungen der Eicheln
Göt. 1774.

M. Marx bestätigte Kräfte der Eicheln. Berl. 1781.

— — — Geschichte der Eicheln. Dfts. 1784.

J. F. J. Reckeder de quercus roboris virtute medica
Duisb. 1791.

Rheum offic.

Rhabarber.

Rheum palmatum Botan. Rheum foliis palmatis acuminatis scabriusculis, sinu baseos dilatato, petiolis supra obsolete sulcatis margine rotundatis Willden. Planta perennis in Mongoliæ editionibus & arvis Chinensis tum sponte creseens, tum & industriose culta, imo in diversis jam regionibus Europæ, in Anglia, Gallia, Turcia, Germania, præprimis in Palatinatu, Borussia, & in ducatu Brabantensi educata.

Pars usualis. Radix, in pharmacopolijs prostans decorticata, solida, compagis spongiosæ, levis, extus obscure flavi vel ex albo lutei, intus aurantii coloris, rubris & albis maculis striisque variegatis, odoris peculiaris quodammodo aromatici, saporis amari, subacris, subadstringentis, ingrati. Optimæ nota Rhabarbarum est Moscoviticum itinere terrestri ex China per Sibiriam transvectum, a vitiōsis radicibus in Russia depurgatum, atque tentanda probitatis causa ibi foraminibus perforatum, in frustis multangularibus, oblongis, subteretibus, quandoque latioribus, unguis equinae similibus adlatum. *Rheum Hollandicum* in itinere maritimo ex China & India orientali a belgis advectum in frustis presto est durioribus & compactioribus, cum lateribus duobus planis, pressione fors formatis. Rhabarbari Europæi frusta sunt minora, magis viridescentia, amariora, minorum virium. Seligatur semper radix non cariosa, non mueida, masticata stridens & salivam colore croceo imbuens.

Rhei undulati, compatti & hybridi l. i. n. radices, proprietates viresque consimiles cum palmato Rheo possident, atque passim cum illo accurrere videntur. Usus hujus pharmaci iam seculo IV. innocuit. Vires medicatæ in principio saponaceo & sale terrestri selenitico resident, qui & fere totius constituit, atque ex acido acetosellæ & terra calcarea constare videtur.

Preparata. Extractum Rhei ex decocto aquoso evaporato. Syrupus Cichorei cum Rheo ex anaticis dictorum ingredientium partibus

aqua decoctis, saccharo addito inspissatis. Tinctura Rhei aquosa cum pauxillo alcali vegetabilis ope aquæ destillatæ modica ebullitione extrahenda, proinde optime ex tempore paranda.

Vires leniter purgantes, & anthelminticæ, roborantes, stomachicæ, deobstruentes, ad hepar infarctum peculiarius agentes (inde Rheum veteribus anima hepatis dicebatur), itidem ad vias urinarias, nam lotium croceo colore tingunt. Laudabile remedium est, tum ubi purgare scopus, & alia purgantia nimis irritant atque debilitant, uti in infantibus neonatis si meconium evacuandum, in hystericis; hypochondriacis, gravidis, nutricibus &c., tum ubi primæ vias roborandi indicatio, in dysenteria, diarrhœa a laxitate, & in omni ventriculi atque intestinorum atonia, & cachexia exinde oriunda varia.

Dosis scopo purgante infantibus ad grana decem, in pulvere, adultis a grana viginti ad drachmam unam. Scopo roborante refractioribus dosibus exhibetur. Extractum magis roborat, minus purgat; dosis ad grana viginti & ultra. Syrupus infantibus cochleatim, donec purget. Tinctura ab uncia semis ad unam in die. Cortices citri Rhei ingratum saporem multum emendant. Anaticæ partes per saceulum aquæ immersæ extemporaneum sistunt tincturam, ipsis infantibus non ingratam.

Rheum Europæum majores doses exigit ac Indicum.

Monogr. Tiltingii Rhabarbarologia. Erf. 1679.

G. W. Wedel de Rhabarbi orig. Jen. 1708.

- G. W. Wedel de Rhabar. genere, differ. & virt.
Jen. 1718.
- Ch. H. Hollstein de Rhabarb. L. B. 1718.
- Trosp. Alpinus de Rhapontico L. B. 1718.
- B. J. de Buchwald de Diabet. cura per Rhabarb.
Hafn. 1733.
- H. P. Juch. de Rhabarbaro. Erf. 1745.
- J. G. Gmelin de Rhabarbar. offic. Tab. 1752.
- Car. a Linnée Rhabarbarum. Ups. 1753. It. in Amer.
nic.
- H. A. Kennedy de Rhabarb. Edinb. 1754.
- G. Sandemann de Rheo palmato. Edinb. 1769.
- J. Ch. Remond de exim. Rhabarb. virt. in morb. quib.
busq. chron. Hal. 1771.

Ribesium rubrum Offic.

Rothe Johannisbeere.

Ribes rubrum Botan. Ribes inerme, racemis
glabris nutantibus, floribus planis, foliis obtuse
quinquelobatis, caule erecto Willden. Frutex
in Suecia sponte crescens, in hortis nostris multum
cultus.

Pars usualis. Raceme magnitudinis fere
pisi, globosæ, umbilicate, pellucide, grata rubræ,
succosæ, uniloculares cum seminibus multis subro-
tundis, nonnihil compressis; sapor grata acidulus.

Præparata. Roob Ribium ex succo
cum pauxillo sacchari inspissato. Succus etiam
sponte in gelatinam coit. Syrupus Ribium ex
succo cum duplo sacchari.

Vires refrigerantes, antisthenicæ, siti con-
maricæ, in morbis febrilibus vulgo adhibitæ.

Dosis. Roob & syrupus ad libitum, & pro
gratia.

Monogr. Gu. Chambers de Rices Arabum &c. L.
B. 1724.

Ricinus Offic.

Grosse Springkörner,

Ricinus communis Botan. *Ricinus* foliis peltatis subpalmatis serratis Lin. Planta biennis in India utraque, Africa & Europa australi habitans; apud nos in hortis colitur.

Pars usualis. *Semina*, vulgo Cataputia majoris dicta, ovata, utrinque compresa, phaseolum majorem inagna, sub cortice tenui nitido variegato, nucleus album undulosum acrem continentia, capsulam trilocularem subrotundam, sculeis obsitam inhabitantia, quae sponte violenter dehiscit, ut semina exsiliant.

Præparatum. *Oleum Ricini* unguinosum, ex seminibus decorticatis expressione obtentum, proportione non semper eadem. Plerumque libra una seminum decorticatorum duas uncias olei largitur. Spissisculum est, coloris ex glauco viridescentis, saporis & odoris fere nullius; cito rancescit. In Jamaica coctione elicetur.

Vires. Cortex seminum violenter purgat, acri principio scatet, atque propterea ad oleum pure obtinendum abjicitur. Oleum vires possidet mere emolientes; tribuunt illi tamen ~~accoproticas~~. Quare in colica pictonum & contra vermes laudatum fuit. Externe ad paralysin.

Dosis olei ad drachmas duas, ad cochleare scilicet mensale unum alterumve saepius in die, vel solum, vel ex jure carnium.

Monogr. J. A. Fischer de Ricino Americano Eef.
1789.

Hungerby hler de Oleo Ricini. Frib. 1780.

Fuchs de Oleo Ricini adulterato & vero.

Rosa rubra Offic.

Rothe Rose.

Rosa centifolia Botan. *Rosa germinibus*
ovatis pedunculisque hispidis, caule hispido acu-
lato, petiolis inermibus L. in. Frutex in hortis
eulta, multis varietatibus occurens.

Pars usualis. *Flores*, ante expansionem
optime colligendi, abjecto calice ad lenem ignem
siccandi, petalis (dum pleni flores) plurimis, ob-
cordatis, coloris gratae rubri, odoris suavis, sapo-
ris subamari adstringentis. Lentiori siccatione vis
adstringens & color multum debilitantur.

Preparata. *Acetum Rosarum* ex flor-
ibus siccis cum duodecim partibus aceti vini opti-
mi digestis. *Aqua Rosarum* destillata; Con-
serva Rosarum e floribus recentibus cum du-
plo sacchari in aceto Rosarum soluti. Quæ si vi-
triolata petatur, admixtis guttis decem spiritus
vitrioli pro uncia conservæ, ex tempore parati
potest *Mel Rosarum* ex infuso Rosarum sica-
tarum cum duplo mellis inspissato. *Syrupus*
Rosatus solutivus melius ex foliis sennæ
ingredientibus denominandus. *Unguentum ro-
satum*, Pomada pharmaceutica, a Rosis vix de-
nominari meretur, nam unice axungia cum pauxil-
lo cera mixta lavatur aqua Rosarum, atque odo-
ris gratia ab admixto oleo de Bergamo & Lavan-
dula pendet.

Vires leniter excitantes, adstringentes, Usus
praecipius ad electuaria dentifricia, ad gargarismata
subadstringentia, atque ad fomentationes ophthalmicae.
Acetum Rosarum gratum suffimigium. Conserua
antiscorbutica.

Dosis non periculosa, ad libitum larga.

Monogr. J. C. Rosenbergii Rhodologia. Arg. 1628.

Nic. Monardes Comment. de Rosa.

R. G. Kraus de Rosa. Jen. 1732.

J. Herrmann de Rosa. Arg. 1762.

Rosmarinus hortensis; Anthos Offic.

Rosmarin.

Rosmarinus officinalis Botan. *Rosmarinus*
foliis sessilibus Willd. Frutex in Hispania, Gal-
lia narbonensi, Italia sponte crescens, apud nos
in hortis passim cultus, & in hybernaculis.

Pars usualis, summitates florentes, flo-
res nempe & folia. Flores ringentes, ex
violaceo rubri coloris, saporis & odoris pene-
trantis. Folia sunt linearia, angusta, sessilia,
marginibus reflexis, supra in medio sulcata, sa-
turate viridia, infra in medio nervosa, incana &
tomentosa, odoris fragrantis, saporis acris, amari,
camphoracei.

Præparata. *Aqua Rosmarini* folio-
rum destillata. *Oleum Rosmarini*, foliorum
destillatum, $\frac{2}{3}$ totius, flavicans vel subviride,
ingratioris odoris quam ipsa herba,estate campho-
rescens. *Conserua Rosmarini* ex foliis re-
centibus cum duplo sacchari. *Spiritus*, *Aqua*
Reginæ Hungariæ vulgo dictus (*Eau de la Reine*

d'Hongrie) ex foliis siecatis in duplo aquæ Rosmarini & octuplo spiritus vini rectificati maceratis abstractione medicatatis obtutus.

In g r e d i t u r acetum antisepticum, aquam vulnerarium spirituosam, balsamum saxonum, species resolventes, spiritum balsamicum, unguentum nervinum.

V i r e s stimulantes, excitantes, nervinæ, roborantes, ideo & resolventes atque externe discentientes, in fomento vinoso contra sugillationes, oedemata frigida & gangrenæcentias. Non perspicio ejus in plica polonica laudatam efficaciam.

D o s i s a drachmis duabus ad unciam semis pro libra infusi aquosi aut vinosi, Conserva ad semiunciam aliquoties in die, spiritus maxime pro usu externo.

M n o g r. J. C. Spies Rore marini coronarii historia.
Helmst. 1718.

M. Alberti de Rore marino. Ital. 1718.

J. J. Fick de Rore marino. Jen. 1725.

Der Rosmarin medicinisch betrachtet. Budiss. 1764.

Rosmarinus Sylvestris Offic.

Wilder Rosmarin.

L edum palustre Botan. Ledum foliis linearibus margine revolutis, subtus tomentosis Willden. Fruticulus in regionibus paludosis Europæ frigidioris, hinc inde in Germania & ad montes Carpathicos habitans.

P a r s u s u a l i s. Folia linearia, foliis Rosmarini hortensis similia, breviter petiolata, supra nitide & profunde viridia, infra lana ferruginea

obducta, odoris subaromatici, nidorosi, ingrati, saporis amariantis, subadstringentis. Non confundantur cum foliis Andromedæ polifoliae Lin.: foliis latioribus, subtus glancis, inodoris.

Vires stimulantes, paulisper narcoticæ, sudoriferæ, sub incanto usq; anxietatem & peculiarrem cutis pruritum causantes. Usus fere nullus, attamen in tinea capitis, in scabie, in lepra tum interne tum externe utilis deprehensus. Decoctione foliorum pediculos, tineas & cimices necari posse dicitur.

Dosis a drachmis duabus ad unciam semis in infuso aquoso aut vinoso.

Monogr. Car. a Linnae Diss. de Ledo palustri.

Ups. 1775.

J. C. F. Rauchfuss Diss. de Ledi palustris natura & virib. Jen. 1793.

Rubia Offic.

Fürberröthe.

Rubia tinctorum Botan. Rubia foliis annuis, caule aculeato Lin. Planta perennis in Italia, Gallia, Helvetia spontanea, in Germania, præcipue in Silesia prope Vratislaviam arte culta.

Pars usualis. Radix, longa, reptans, ex trunculo nodoso fibris lignosis calamum crassis ob sessa, extus parenchymate tenui, pallide bruneo obducta, intus rubra cum medulla rubicundiori, saporis subadstringentis, amariuscui. In officinis præsto sit a parenchymate lignoso liberata. Tincta tam aquam, quam spiritum vini & olea destillata rubedine sua, Propterea magnus ejus technicus

usus. Alcali elevat, acidum obscurat colorem. Vi-
res leniter roborantes, urinam, lac & ipsa ossa
rubro colore tingentes. Hicce color ossium a vi-
adtrahente terrae calcareæ materiam colorantem de-
rivatur, quin ideo ad consistentiam ossium emen-
dandum aliquid contribuat. Interim in rachitide &
morbis ossium aliis jam a Glissonio, & reite-
ratis post Cosnierum a Levreto experimen-
tis medicamentum hoc laudatum fuit. Etiam in
iectero a Sydenhamo.

Dosis ab uncia semis ad unam in libra de-
cocti, cui nonnulli grana aliquot salis tartari adde-
re solent. In pulvere drachma semis aliquoties
de die.

Monogr. Fr. S. Wurfschein de Rubia tinctorum.
Bas. 1707.

J. B. Boehmer de Rub. tinctor. effect. in C. animal.
Lisp. 1751.

P. Dehlieff ossium calli generatio rubia radice demon-
strata &c. Got. 1753.

R. Cosnier ergo Rachidi Rubia tinct. ? Par. 1758.

G. Fr. Steinmeyer de Rubia tinct. Arg. 1762.

Fr. Oettinger de virib. Rub. tinctor. ancirachit, a virtu
ting. non pendent. Tub. 1769.

Rubus Offic.

Himbeere.

Rubus idaeus Botan: Rubus foliis quinato pin-
natis ternatisque, caule aculeato, petiolis canalicu-
latis L. i n. Frutex in sylvis nostris luxurians.

Pars usualis. *Fruktus*, baccae, sursum con-
vexæ, deorsum cavæ, ex multis acinis inter se
junctis congregatae, succosa cum seminibus mini-

mis, oblongis, coloris rubelli, sapcris dulcis cum aciditate, odoris grati.

Præparata. *Acetum Rubi idæi* ex fructibus cum duplo acetii. Aqua Rubi idæi destillata, & Syrupus Rubi idæi ex succo baccharum cum Saccharo.

Vires refrigerantes, in æstu sthenico usitatisimæ.

Dosis ad libitum larga.

Monogr. R. J. Camerarius de Rubo idæo Tüb.
1721.

J. H. Schulze de Rubo idæo. Hal. 1744.

Ruta Offic.

Raute.

Ruta graveolens Botan: Ruta foliis supradecompositis, foliolis oblongis terminali obovato, petalis integerrimis Willden: Subfrutex in Europa australi & Helvetia Spontaneus, apud nos in hortis cultus.

Pars usualis. *Herba*, Hippocrati & Dioscoridi jam grata, dum floret colligenda; foliis decompositis, e languido cæruleo viridibus, odoris peculiaris balsamici, saporis acris, amari, subaromatici, siccatione mitigandi. Adeo acris est, ut in manibus colligentium pruritum cieat.

Præparata. *Acetum Rutiæ* ex herba sicca in duodecim partibus aceti macerata. Aqua Rutiæ destillata. *Oleum Rutiæ* destillatum, coloris flavidæ, odoris gravioris, quam qui herbæ inest, frigore congelascens, parva quantitate $\frac{1}{44}$ fere totius obtinendum.

In g r e d i t u r acetum antisepticum aquam vulnerarium ultramque, balsamum saxonicum, species resolventes. Spiritum balsamicum.

V i r e s potenter stimulantes, sudoriferae, antispasmodicae, antiehemiticae, resolventes in morbis preecipue nervosis, spasticis & paralyticis laudabiles. Externe disentientes, antiputredinose, in gangrena, ozena, suritisca fletido &c.

D o s i s uncia semis in infuso aquoso aut vinoso. Acetum externe scopo antiseptico, interne, a drachmis duas ad unciam semis. Aqua ad uncias duas & plures in mixtura.

Mono gr. J. H. Stevogr de Ruta. Jen. 1715.

& br. Vater de Ruta ejusdque virtut. Vi. 1735.

Chr. C. Stenzel de Ruta meditina & veneno Vir. 1735.

Sabadilla Offic.

Sabadille.

Veratrum luteum Botan; vel alia fors planta est, que Semina Sabadille largitur, ex Regno Mexicano nobis adlata, tum nuda, tum intra capsulas integras vel difractas recordita. Capsulae sunt ovato oblongae, compressae, circiter semipollicares, coloris straminei, includentes semina bina, oblonga, uno extremo obtusa, altero acuminata, latere uno subplana, altero convexa margine acuto, compaeta, nitida, profunde brunea vel nigrescentia & subrugosa, intus albida, saporis acerrimi ingrate amari, pungentis, salivam ultrahtantis Odore carent, attamen pulvis eorum naribus adtractus sternutationem causat. Pulvis mora vires deperdit.

Vires interne irritantes, anthelminticæ, dramaticæ; externe pediculos necantes, monachis, militibus & nautis usitatæ. Tamen & externe cautus sit usus oportet, ne vomitus aut vertigo causetur. Madidam quoque memoriam reddere dicuntur.

Dosis pulveris interna adultis ad grana quindecim, infantibus nunquam ultra quinque grana. Testantibus Lentino & Plenchio mania & convulsiones usum internum sequabantur.

Sabina Offic.

Sewenbaum.

Juniperus sabina Botan: *Juniperus* foliis oppositis erectis decurrentibus, oppositionibus pyxidatis Lin. Frutex sempervirens in Italia, Helvetia spontaneus, apud nos hortensis.

Pars usualis. Frondes profunde virides odoris gravis, narcotici, resinosi, saporis amari, resinosi, acris. Olei stilititii magna quantitas inhaeret.

Vires summe stimulantes, circulationem valdopere adaugentes, nonnisi frigidissimis subjectis utiles, ob haemorrhagias, quas facile causant, interne potius vitandæ. Externe pulvis subtilissimus condylomatibus, polypis & ulceribus fungosis scopo corrosivo inspergitur, non semper optato effectu. Superfluum sane pharmacon.

Monogr. G. W. Wedelius de Sabina. Jen. 1707.

Saccharum Zucker.

Saccharum officinale Botan: *Saccharum* floribus paniculatis, foliis planis Lin. Gramen p.

renne arundinaceum in paludosis utriusque Indiæ tum sponte crescens, tum arte cultum, ex eius culmis succus exprimitur, evanescere condensatus, despumatus, varie depuratus & rafinatus, Saccharum sistens, cuius varie species pro diversa puritate occurunt.

Saccharum est sal essentialis dulcis, crystallisabilis crystallis tetrædris. Etiam nostratibus nonnullis vegetabilibus inest, sed lucro minori extrahitur. Ex arundine Saccharina paratum atque in panibus conicis vulgo vendibile, candidum est, durum & friabile, in fragmentis micans, in aqua, imprimis calida plenarie solubile, difficiliter in spiritu vini; ardet intumescens flamma cærulea sub grato odore disperso & carbone relicto; oleum ætherea, si cum iis teritur, in aqua solubilia reddit.

Rejeclanca varia arundinis Sacchari, & spuma sub Sacchari coctione adscendens fermentationi commissa, destillatione inflammabilem spiritum lagantur, qui spiritus Sacchari, Anglis Rum, Gallis Taffia dicitur; ad solutionem gommi Guajaci nativi in officiis adhibetur.

Græcis & Romanis Saccharum incognitum erat; melle præ edulcoratione utebantur. Serius innovuit Saccharum quoddam naturale crystallisatum, in el arundinaceum a Plinio & Galeno memoratum. Arakum Saccharum manna fuit. Seculo primum XII. grande Saccharina in diversis orientalibus locis jam colebatur; & Seculo XV. ars vera innovuit Saccharum artificiale parandi.

Vires Sacchari mucilaginosæ, emollientes, relaxantes, externe lenissime irritantes, detergen-

tes. Interne quam maxime ad medicamina edulcoranda, & varia preparata pharmaceutica, syrups, conservas, eleosacchara &c. adhibetur, nec non ad volumen medicaminum heroicorum in minimas doses dividendorum augendum. Externe ad ulcera sarcotica, fistulosa, aphtosa depuranda, ad dentes sordidos purificandos, ad maculas cornicet detergendas, atque ad enemata alvum leniter sollicitantia usurpatatur. In Diæticis fusius pertractandum.

Curiosum est, quod ex Tavernerio (itin. orient.) adnotat Trillerus, Saccharum optimum per triginta annos ad servatum in atrocissimum venenum mutari; imo viperam a recenti Saccharo necatam fuisse.

Monogr. Ang. Sala Saccharologia.

F. Hoffmann de Sacchari hist. nat. & med. Hal. 1701.

J. Fr. Depre de arundine Sacchar. Erf. 1719.

G. Crump de arund. Sacchar. L. B. 1720.

S. Kiuck de diæta Saccharat. Reg. 1723.

J. H. Bonhoefer de Saccharo ejusq. vir. & usu. Alt.

1752.

J. Astruc. an Saccharum alimentum? Par. 1759.

J. Fr. Gartheuser de Saccharo. Erf. 1762.

A. G. Platz de Saccharo. Lips. 1763.

J. Gourlez de la Motte au condimenta Sanit. nox?

Par. 1765.

G. Ch. Moeller de Saccharo. Gieß. 1768.

J. de Zalheim b. de Saccharo. Vien. 1772.

J. H. Ruy s de Sacch. eff. salubr. & insalubr. Duisb.

1775.

T. Bergmann de acido Sacchari. Ups. 1776.

J. Fr. Schricket de salib. Saccharinis vegetabil. & Sacch. vulg. Gieß. 1776.

J. G. Baum er emula regum, med. de Sacch, nat. Gleß,
1776.

Sagapenum Offic.

Sagapenugummi.

Gummiresina ex arbore adhuc indeterminata incisione vulnerata promanans, ex Media, Persia, Alexandria in laerumis vel granis advecta pellucidis, rufoscentibus aut subslavis, aut & alblicantibus — quae optima; manus calore mollescentibus, saporis, ingrati, amari, acris odoris, porracei. Partibus resinosis prægummosis superabundat, igitur flammæ admotum ardet.

Vires more gummiferulaceorum stimulantes, resolventes, antispasmodice; externe disentientes, maturantes. Usus rarus, utpote aliis similibus pluribus prostantibus.

Dosis a granis decem ad triginta. Forma pilularis.

Sal alcalinus mineralis vide Soda.

Sal alcalinus vegetabilis.

Alali vegetable puerum, Carbonas lixivit Chem. Sal medius ex acido carbonico & alcali lixivioso tum in nitro habetur, tum ex vegetabilibus incineratis & elixatis magna quantitate obtinetur. Triplex serie habetur. Sal tartari, ex tartari combustione, elixatione, filtratione & evaporatione adquiritur, purissimus est omnium, a securissimus pro usu medico. Cineres clavell-

I a t i sunt alcali vegetabile fixum impurum ex incineratis lignis elixatum, ad siccitatem coctum ac in fornacibus peculiaribus calcinatum. Minime parum est, sed partibus heterogeneis inquinatum, subinde carbonibus, cineribus, terra & arena, communiter etiam salibus mediis, præcipue tartaro vitriolato. Propterea etiam cineres clavellati sordidi semper sunt, coloris grisei, aut ex griseo cærulescentis, atque pro usu medico depurandi. Sal herbarium denique variarum incineratarum, quemadmodum quondam ex absinthio, genista, junipero &c. præparatur, idem omnino sal est cum reliquo alcali vegetabili.

Omnis hocce alcali saporis est ingrati, acris & urinosi, in aqua libentissime solvitur atque in aëre minime humido liquefit, proinde siccissimis locis & vasis probe clausis adservandum.

P r æparata. Suspensum alcali vegetabile in sacculo lineo loco humido, ut deliquescendo invas subpositum depluere possit, liquor em Salis tartari sistit valde ponderosum, vulgo oleum tartari per deliquium (liquor carbonatis lixivæ.)

Ad obtinendum alcali vegetabile causticum, atque ad acidum carbonicum ex illo absorbendum, calcis extinctæ partes tres cum una parte alcali vegetabilis miscentur, filtrantur & evaporantur, donec omnis aqua abacta sit & massa instar olei fluit, tuncque effunditur in modulus vel supra laniham frigidam atque indurata servatur sub nomine lapidis caustici chirurgorum (lixiva pura.)

Vires alcali vegetabilis sunt acidum in primis viis absorbentes, viscidos & pituitosos humores incidentes, antihelmintiae, irritabilitatem muscularam inhibentes, propterea valdopere antispasticae. Interpollatis opatiis in tetano morbisque convulsivis aliis sanandis aliquam sibi laudem alcali hocce nuper promeruit. Acidis inter pollatis, aut sub ipsa cum illis effervescentia exhibitum, celebre antiemeticum Riveriarum sistit. Quin & per se atque solum exhibitum vomitum quenvis inhibet, nam irritabilitatem ventriculi imminnit. Hinc intelligitur, eur protractus ejus usus ab expertis practicis vituperatus fuerit, utpote vires ventriculi debilitans. Cauta tamen adhibitum morbos convulsivos alias plurimos, praecipue infantum, feliciter sanat, quod propria plura post Cel. Michaelis experimenta confirmarunt. In calculo renum & vesicæ etiam laudatur. Externe ad impuritates cutaneas, scabiem, tineam & furfures capitis adhibetur, animalibusque venenis multum contrarium videtur, sicuti & mineralibus acidis interne sumtis. Multum quoque usui pharmaceutico inservit tum ad Sales medios & saponem parandos, tum ad resinoas partes vegetabilium sub coctione aut infusione extrahendas. Oleum tartari per deliquitum ad tentandas corporum proprietates, reagentibus etiam adnumerandum. Lapio causticus, caustico scopo a Chirurgis adhibetur, ad ulceræ soridæ, fistulosa depuranda, addestruendum venenum rabidum, viperarum, venereum in ulceribus genitalium &c. Solutum quoque granum unum alterumve in uncia aquæ destillatae pro injectionibus in gonorrhœa & fluore albo inservit.

Dosis alcali vegetabilis interna est a granis quinque ad decem & ultra in die, olei tartari a guttis decem ad viginti in aqua destillata.

Monogr. J. H. Schmeuser de usu & abusu alcalium L. B. 1698.

F. J. de Overkamp de Saluum alcal. fixorum noxis. Heidelb. 1750.

F. A. Klebe de medicam, alcalin. varia indole ac virtutibus. Hal. 1792.

Sal amarus, Bittersalz.

Sulfas magnesiae Chem. magnesia vitriolata, Sal imperfekte medius terrestris ex connubio acidii vitriolici cum magnesia alba, crystallos formans aciculares, quadrilateras columnares cum bilateris extremis, pellucidas, albas, saporis amari. In aquæ frigidæ quantitate sesqui altera penitus solvitur, minime vero in spiritu vini; in aëre cum pellucidaris dispendio sensim in pollinem album satiscit; igne primo intumescit, postea siccatur, tandem funditur. Gypso aut Sale mirabili st̄pe inquinatus deprehenditur. Prostat plurimum nativus, potissimum in aqua fontium Salsorum; apud nos in aquis Bohemiæ amaris, ex quibus Sal Sedlicensis & Seidschicensis excoquuntur, in Anglia Ebshamensis. Sed etiam artificialis paratur, & quidem in Anglia ex residuo lixivio depurationis Salis marini elaboratur; nobisque transfertur, unde & Sal anglicus vocatur.

Si anaticæ partes Salis amari & alcali vegetabilis in aqua fervida seorsim solute commiscentur,

& facta una alterave ebullitione loco quieto & frigido expomuntur, magnesia praecepitatur, quæ perfecte eduleata & siccata in officini servatur, magnesia alba sive murice dicta (carbonas magnesiae.) Quæ si usione sub fortiori igne acido carbonico privatur, magnesia pura evadit, usata magnesia dicta, in vase vitro bene clauso adservanda. Prior, utpote medius sal, in aqua pro parte solvitur, atque saporem terrestrem offert; posterior in aqua insolubilis & saporis expers est.

Vires & dosis.

Sal amarus in minori dosi vires exserit refrigerantes, solventes, in majori dosi purgantes. Ab uncia semis ad unam in aqua solutus adultis exhibetur, dum alvus movenda est. Eodem scopo clismatibus quoque additur. Nonnullis idiosyncre-
siis ob ingratum saporem vomitum causat.

Magnesiae albae vires sunt acidum absorbentes, lenissime quandoque eccoproticae. Propterea infantibus ad acidum primarum viarum corrigendum, & ad alvum leniter movendam solemne remedium. Ad grana decem ipsis infantibus his aut ter in die exhiberi potest. Adultis in majori dosi, quibus etiam chymi ranciditatem corrigerere valet, Magnesiae usq[ue] vero dimidia dosis sufficit.

Monogr. Neb. Grew. tract. de Salis amari in aquis Ebham, contenti nat. & usq[ue] Lond. 1695.

M. B. Valentini relatio de Magnes. alba. Gies. 1707.

J. H. Stevngt Magnes. alba nov. & innox. purgans. Jen. 1709.

J. J. Flick de Saech. lat. & Magn. alba. Jen. 1713.

- J. A. Wedel de Sale cathart: amaro anglico, vulgo Epsoniensi. Jen. 1735.
 — — — de Magn. alba. Jen. 1732.
 H. P. Juch de Sale Anglor. Epson. Erf. 1746.
 Chr. G. Debra de cauto & incanto Salamari sedlicens.
 usu &c. Prag.
 H. Schmitk. de Magn. alb. Edinb. 1752.
 J. Black de Magn. alb. Edinb. 1754.
 H. J. Ruperti Magn. alb. propriet. Helmst. 1762.
 A. J. Orlov de Magnes. Edinburg. Reg. 1773.
 J. C. G. Schäffer de Magnesia. Arg. 1774.
 Bergmann de Magn. alba. Ups. 1775.
 Chr. Fr. Jäger de Magnes. cruda & calcin. Tub. 1779.
 J. Chr. Gehler dē insigni Magnes. offic. differentia.
 Lips. 1779.
 J. G. Becker Diss. de sale amaro. Erl. 1796.

Sal ammoniacus. Salmiak.

Murias ammoniz Chem. Alcali volatile salitum, sal scilicet neuter, ex acido salis & alcali volatili compositus, in crystallos abiens parvas, flexiles, sexlaterales, pyramidales, ob plurimum concretionem speciem pennataim induentes, albi coloris, saporis perquam ingrati, pungentis, acrioris ac reliquorum salium. In sexduplo aquæ frigidæ solvitur, frigore solutionis adauerto; servidæ autem aquæ nonnisi anaticam partem pro solutione requirit. Ex aëre humorem vix adtrahit; proutis inspersus flammarum viridescentem format, atque fumi albi specie totus in auras avolat, aut fortiori igne vasis clausis sublimatur. A natura ipsa parce procreatur, in montibus ignivomis & in Tartaria nativus quidem deprehenditur, maximam vero partem arte

paratur, cum in Aegypto e fuligine sublimata fumi camelini, cum in Anglia, Gallia, Belgio e principiis suis constitutivis. Ut ergo in placentas magnas compactus dividitur, vitiatus sc̄pē Sale communi, atque in usum medicum depurandos, aut sublimandus. (*Flores Salis ammoniaci.*) Circa annum 834 jam atte paratus fuit.

Præparata. Spiritus Salis ammoniaci multiplex. Communis vel aquosus (liquor carbonatis ammoniae) ex destillatione anaticarum fere partium Salis ammoniaci & alcali vegetabilis in aqua destillata solutarum, vel & ex simplici solutione partiū unius alcali volatilis siccī (carbonas ammoniae) in triplo aqua destillata obtinetur. Alcali autem volatile siccum ex sublimatione Salis ammoniaci cum duplo crete mixti exoritur. Salis ammoniaci vero cum duplo caleis vivae in adparatum Woulfianum aqua destillata provisum destillatio spiritum Salis ammoniaci causticum largitur, seu ammoniam puram. Qui commixtus cum quadruplo spiritus anisi spiritum Salis ammoniaci anisatum; cum duplo spiritus lavandulæ spiritum Salis ammoniaci lavandulatum vulgo aquam anodynām; & cum duplo spiritus vini rectificatissimi spiritum Salis ammoniaci vi nosum officinarum nostrarum sistit; cum oleo denique caryophyllorum, cinnamomi, macis & spiritu aromatico liquorem seu Salem volatilem oleosum. Sapo ammoniacalis vulgo linimentum volatile ex mixtione ejusdem spiritus ammoniaci caustici cum quadruplo olei olivarum vel amygdalorum.

dalarum exoritur. Flores Salis ammoniaci martiales & Tinctura nervino tonica vide ferrum. Spiritus Mindereri vide acetum.

Vires & dosis,

Sal ammoniacus vires exserit cum stimulo resolventes, incidentes, nonnisi in majori dosi purgantes aut & emeticas. In morbis pituitosis & lymphaticis, in obstructionibus viscerni, in cachexia exinde oriunda, in chlorosi, hydrope, in ipsis intermittentibus febribus &c. maximum usum merito meretur. Externe est egregium resolvens medicamen in tumoribus frigidis, in contusionibus & sugillationibus, hydrocele, angina, ophthalmia frigidis, mania, e serosis congestionibus &c. nec non irritans medicamen in carie ossium & partium mollium gangrena, pulveris inspersi vel fomentationis forma.

Dosis interne a granis decem ad triginta & ultra in die, forma pulveris, mixtura, electuarii. Externe major dosis, aut quantum in fomento solvi potest.

Spiritus Salis ammoniaci aquosus vires habet stimulantes, excitantes, nervinas, dia-phoreticas, diureticas, acidum absorbentes, in morbis nervosis tum febrilibus (præcipue cum lenta exanthematum eruptione) & a febrilibus apoplexia, lethargo, præsertim autem in pectoris lencis pituitosis aut nervosis morbis summe efficaces. Externe in animi deliquio, debilitate vera, asphyxia &c. naribus scopo excitante admovetur, aut frictione adPLICatur. Itidem linimenti volatilis forma in

debilitate omni locali, paralysi, arthritide inflammatio-
tione spuria, hydrope &c. Internae drachma semis
& ultra de die e vehiculo aquoso dari potest.

**Spiritus Salis ammoniaci causti-
cus vero majores adhuc excitantes & stimulantes
vires possidet, atque simul externe irritantes & ru-
bescentes. Idem de vinoso, anisato, lavandulato
intelligendum, ratione stimuli parum diversis ob
olei simul ad mixti etherei diversitatem.**

**Monogr. G. W. Wedel de Sale ammoniaco, Jen.
1695.**

Fels, Penoti, Rolfink de sol. arg.

Legell histor. Sal. ammoniaci.

Th. Balthasar de Sale ammonaco, Alt. 1702,

**W. G. Muys de prael. Sal. ammon. ad febr. interm-
usu, Fran. 1716.**

**Ch. D. Metzger de Sal. ammon. nat. & use, Reg.
1720.**

J. A. Salchlin de Sale ammon. Bas. 1724.

M. G. Loescher de Sale ammon. Vir. 1726.

H. P. Juch de Sale ammon. Erl. 1729.

H. Ludolff de Sale ammoniacali &c. Erl. 1730.

**J. G. Model Schediahma de Sale ammon. nativo.
Lips. 1758.**

**A. Nietzky de Sal. ammon. vitriol. quad. specie.
Hal. 1763.**

G. R. Boehmer de Salib. ammoniacal. Vit. 1767.

**Chr. Fr. Jager de spir. Sal. ammon. cum calee viva
&c. Tab. 1768.**

G. A. R. Schmid de Sal. amon. Gott. 1788.

J. Olig de natura & usu salium volatil. Hafn. 1693.

Fr. B. Wever Diss. de alcali volat. Erl. 1795.

Sal communis, culinaris, fontanus.

Kochsalz.

Murias Soda Chem. Alcali minerales salitum sal scilicet neuter ex acido salis & alcali minerali, crystallos formans cubicas, in aere invariabiles, coloris albi, saporis peculiaris vere salsi, in igne cum crepitatione dissilientes, in quadruplo fere aquae frigidæ & calidæ penitus solubiles. Sal hic in Anglia, Russia, Polonia, Hungaria effossus Sal gemmæ sive fossilis; ex aqua marina in Britania, Hispania &c. extractus Sal marinus, atque ex lacubus fontibusque salsis excoctus, Sal fontanus vocatur; quorum nullus perfecte purus.

Præparata. Spiritus Salis acidus (acidum muriaticum) ex sale communi admixto oleo vitrioli elicitus destillatione obtinetur. Cum spiritu vini rectificatissimo & magnesia vitrariorum mixtus destillatusque, *s p i r i t u s s a l i s d u l c i s* vocatur, spiritus ætheris muriatici.

Vires & dosis.

Sal communis viribus cum stimulo solventibus atque purgantibus gaudet, quas posteriores consuetudo sub usu quotidiano salis culinaris multum infringit. Condimentis ergo culinaribus, non medicaminibus adnumeretur. Externe vero scopo resolvente, ut ajunt discutiente, leniterque irritante ad epithemata pro contusionibus, ad aquas vulnerarias, ad sinapismos, ad pediluvia, nec non ad clismata irritantia & revellentia frequenti usu exhibetur, & quidem pro majori irritamento muria

Salis communis, seu quantum in aqua dissolvi potest. Pro vulgari vero enemate minus irritante uncia semis Salis plerumque sufficit. Aqua marina pro balaeis in seacie & morbis cutaneis handatur; possent ergo etiam talia balnea artificialia facile parari.

Spiritus Salis acidus interne hodie magno cum fructu experimentis Reichianis, proprieatis recenteratis in morbis febrilibus fere omnibus, præcipue nervosis malignisque cum fructu saepe, & quidem generosissima dosi exhibetur. Uncia semis de die in vehiculo aquoso facilius adhuc fertur ab ægris, major dosis difficultius, vomitum diarrhoeamve causat, sauces erodit. Neque desunt observationes, quæ acidi hujus vires medicatrices in ipsa lue venerea, aliisque cachexiis commendabiles reddunt. Ceterum scopo caustico, ad vulnera a canis rabidi morsu, ad gangrenam, cariem, ad ulcera aphthosa depuranda diu iam externe hoc acidum cum fructu adhibitum fuit.

Spiritus Salis dulcis, naphtarum omnium gratissima, vires summe analogas cum liquore anodynῳ possidet; stimulantes, excitantes, nervinas, diureticas, dosisque æque varia in casu vario, a guttis decem ad quadraginta & ultra.

Monogr. Th. Balthasar de Sale commun. Alr. 1702.

F. G. Hreckel de Sale commun. Huib. 1719.

G. Harmens de Sale commun. Lond. 1748.

Licht. de Sale commun. Hafn. 1749.

A. E. Buchner de part. constit. Sal. com. hujusq; actione in C. II. Hal. 1754.

G. Blackburro de Sale com. Edinb. 1780.

Scorr de usu acidi muciatici chirurgico Tub. 1787.

S. Zeller proct: Bemerkungen. Wien 1797.

G. Chr. Reich vom Fieber. Berl. 1800.

Plura de sale communī in Diætesicis:

Sal mirabilis Glauberi:

Wundersalz:

Sulfas sodae Chém. Soda vitriolata, sal perfecte medius ex acido vitriolico & alcali minerali, occurrens sub crystallis majoribus prismaticis, sex lateribus inæqualibus & extremis bilateris, albis, semipellucidis, saporis primo refrigerantis, postea amari. In aëre farinescit & in pulvere dilabitur, in aquæ frigidæ quadruplo & fervidæ aniaticis partibus solvitur; super igne liquescit, fortissimo denique funditur. Natura nobis hunc salēm præbet nativum ita aquis variis soteriis, v. g. Carolinis in Bohemia, Furediensibus in Hungaria &c., ex quibus vili pretio educitur, & vix non plurimorum fontium salsorum aquis inhæret; imo & siccum aliquando ex muris (etsi non purum) efflorescit, & in ipsa terræ superficie occurrit. Magna tamen salis hujus venalis pars arte producitur, atque ex sale communi conficitur, aut sub destillatione acidi salis obtinetur &c. Hinc sèpe inquinatum deprehenditur, vel acido salis, vel sale communij, vel magnesia aut sale amaro.

Vires refrigerantes, resolventes, in majori dosi purgantes, viribus salis amari & arcani duplicati multum analogæ:

Dosis pro adultis uncia semis & ultra, scopo purgante, in vehiculo aquoso sufficienti. Scopo resolvente ad drachmam unam in die, imo & minori

dosi, si alvum movet. Etiam in elismatibus irritantibus & purgantibus.

Monogr. J. Fr. Cartheuser de sale mirab. Glaub.
nativo. Erf. 1764.

v. Delius vorläuf. Nachr. von dem sale aperitivo
Fridericiano. Hildb. 1768.

B. Trommsdorff. Pr. de sale mirabili. Gl. Erf. 1771.
sal polychrestus, vnde Arcanum dupli-
cum.

sal Seignetti } vide Tartarus.
sal Tartari }

Salep Offic. Salepwurzel.

Orchis Morio Botan: Orchis bulbis indivisis,
nectaris labio quadrifido crenulato, cornu obtuso,
petalis omnibus conniventibus L. i. n. Planta peren-
nis in Sylvis & pratis nostris indigena.

Pars usualis. Radix, testate exente col-
ligenda, bulbosa, oblonga, inferius acuminata, so-
lida, dura carnosa, magnitudinis circiter nucis mo-
schatae, coloris pallidi, saporis mucilaginosi, odoris
hircini, qui siccando perit. Olim radix hæc ex Per-
sia & China advehebatur, nunc autem extra dubi-
um possum est, omnes sere plantas ex genere or-
chidum in Europa indigenas earumdem viginti ra-
dices subpeditare, præcipue Orchis mascula, morio
letiolia, maculata, bifolia, pyramidalis Lin. Ad
detergendam externam cuticulam aquæ calidæ in-
tinguntur, dein filo trajecto in æro suspense sic-
cantur. Sic transparentes evadunt, & cornu instar
duæ, atque exoticis simillimæ. Tantum mucilagi-
nis aut potius farinæ continent, ut masticatæ labia
adglutinent, atque drachma una in octo unciiis aquæ

cocta mucilagineum gummi tragacanthæ similem largiatur.

Vires mucilaginosæ emollientes involventes, nutrientes, in diarrhæa, dysenteria, tabe &c. multum proficiunt.

Dosis in pulvere a drachma semis ad unam; sed nauseosa est; attamen in aqua, lacte, juseculo dissolutus ille pulvis non ingratam mucilaginem sistit. Pro decocto libras unius sufficit drachma una radicis peti quadrantei cocta.

Mouogr. J. Chr. Handtwig de Orchide. Rost. 1747.
Percival, Moul de ecod arg. in fragm.

Salicaria, Lysimachia Offic.

Weiderich.

Lythrum salicaria Botan. *Lythrum* foliis oppositis cordato lanceolatis floribus spicatis dodecandris Willden. Planta perennis ad ripas aquarum in tota fere Europa obvia.

Pars usualis. *Evolia* amplexicaulis, cordato lanceolata, in pagina inferiori subpilosæ, saepis adstringentes, submucilaginosi.

Vires leniter adstringentes, mucilaginosæ, in diarrhæa, dysenteria, hæmoptoe & fluore albo laudatæ. Attamen herba facile superflua.

Dosis in pulvere a drachma semis ad drachmam unam; potius in decocto unica semis vel integræ; præcipue pro usu externo vulnerario, foimento, balneo &c.

Mouogr. Michel Saget Diss. de salicaria. In Wasserberg fascic. Dissert.

J. Scherbius de Lysimachia purpur. virtute med. Jen. 1790.

Salvia Offic.

Salbey.

Salvia officinalis Botan: *Salvia* foliis lanceolato ovatis crenulatis, verticillis paucifloris, calycibus mucronatis Willden: Fructulus in Europa australi spontaneus, apud nos in hortis frequens.

Pars usualis. *Folia* subflourescentia legendae, lanceolato ovata, subtiliter crenata, crassa, papillosa, ex griseo viridescentia, odoris fortis aromatici, saporis amariusculi, subadstringentis. Amaras & adstringentes partes aqua, aromatias spiritus vini elicit.

Preparata. *Aqua solvæ* foliorum destillata, fragrans. *Oleum salviæ* destillatum ad scrupulos fere duos in libra contentam, ab initio viride vel album, ætate flavescens, acre & calidum, temporis mora odorem camphoraceum adsumens. In nonnullis pharmacopoliis conserva prostat.

In greditur acetum antisepticum, aquam vulnerarium utramque, balsimum saxonicum, species pro Thè & resolventes.

Vires stimulantes, roborantes, resolventes; in sudoribus nocturnis a laxitate, in fluore albo ex eadem causa, & aphthis infantum multum usitatae; jam ab Hippocratis & Plinii temporibus. Externe ad fomenta resolventia, antiseptica, & collutoria tonica in gingivarum laxitate.

Dosis a drachmis duabus ad unciam semis pro libra infusi,

Monogr. Paullini tract. de salvia. S. herba sacra.

G. W. Wedel. de salvia. Jen. 1715.

C. G. Stenzel de salvia præ Thèse Chin. præstant. Vit. 1723.

A. E. Ettlinger de salvia. Erl. 1777.

Sambucus Offic.

Holder.

Sambucus nigra Botan: *Sambucus cymis quinquepartitis*, caule arboreo Lin. Arbor humilis ad sepes in pagis nostris & in tota fere Europa crebra.

Partes usuales. *Flores*, cymæ quinquepartitæ, corollis monopetalis, rotatis, quinquefidis, albis, pedunculis & pedicellis ex viridi albis, odoris peculiaris balsamici, subnarcotici, saporis mucilaginosi, amaricantis. *Baccæ* nigræscentes, subrotundæ, umbilicatæ, uniloculares cum seminibus tribus & succo multo ex nigro rubro, saporis acido dulcis, vix grati. *Cortex interior* viridis, tempore verno detrahendus, ab exteriore parte cinerea & aspera liberandus.

Præparata. *Acetum Sambuci* ex floribus siccis cum duodecim partibus aceti maceratis. *Aqua florum sambuci* destillata ex recentibus. *Roob sambuci* ex succo baccarum cum sexta parte sacchari insipissato. *Syrupus baccarum sambuci* ex succo cum duplo sacchari.

In greditur Roob electuarium lenitivum & purgans.

Vires & dosis.

Florum vires sunt leniter stimulantes, diaforeticæ; externe discutientes, forma sicca in

sacculis ad cryspelas & cedema; forma gargaris-
mati in angina, forma epithematis in ophthalmia.
Dosis a drachmis duas ad unciam semis pro
una libra infusi. Aceti uncia una & aquæ plures
unciae de die.

Baccarum vires lenissime stimulantes, sol-
ventes, eccoproticæ, diureticæ. Roob & Syrupus ad
unam & plures uncias de die, in mixturis, elec-
triis.

Cortex a plebe ad obtegendas partes erys-
pelatosas expetitur. Interne vires diureticas, quip
& purgantes exserit, hydropicis non inutiles. Un-
cia semis vel & integra, præcipue recentis, in vino
infunditum.

Monogr. Blanchettii Anatomia Sambuci,

G. W. Wedel de Sambuco. Jen. 1720.

G. R. Bochmer de Sambuco in totum medicinali,
Vit. 1771.

Sanctum lignum vide Guajacum.

Sandarea vide Juniperus.

Sanguis Draconis Offic.

Drachenblut.

Resina friabilis, profunde rubra, odoris, nisi
liquefiat fere expers, saporis adstringentis, ex va-
riis orientalibus vegetabilibus, præcipue vero &
fructibus Calami Rotang & ex cortice Pterocarpi
Draconis Botan: tum spontanea stillatione, tum
expressione obtenta, mox in lacrymis sive granis,
mox in frustulis, mox & in tabulis adlata in aqua
minime solubilis, facillime in spiritu vini atque

oleis, solutione in eleganter rubram exhibens. Pessime adulterata occurrit.

Vires tribuuntur adstringentes & siccantes. Remedium hodie facile superfluum, dum meliora indigena possidemus. Interne vix unquam, externe ad gingivarum laxitatem in spiritu vini solutum adhibetur.

Dosis a granis decem ad viginti pro usu interno.

Monogr. J. Fr. Ochs de Sanguine Draconis. Alt. 1712.

Santalum rubrum *Offic.*

Rothes Sandelholz.

Pterocarpus santalinus Botan: Arbor utriusque Indiae, præcipue in Zeylon, Golconda & Timor, vicinisque insulis crebra.

Pars usualis. *Lignum* ponderosum, durum, in magnis frustis longitudinaliter scissis advectum, extus profundissime, intus lætius rubris. Sapore & odore caret, aquam flavo, spiritum vi- ni rubro colore tingit, nam maxima virtus in resinoso principio. Tinctoribus utilius quam medicis.

In greditur tinturam lignorum.

Vires leniter roborantes, olim depurantes dictae.

Dosis ab uncia una ad duas in decocto protractiori.

Santonicum vide Cina.

Sapo, Seife.

Substantia ex coniunctione olei cum sale alcalino artefacta, Vulgaris sapo ex oleo unguinoso aut

& pinguedine animali cum alcali vegetabili compo-
nitur; ast peregrinorum additamentorum suspectus.
Purior est hungaricus Debreczinensis, Ve-
netus & omnium purissimus Hispanicus ex
oleo olivarum cum soda. Variarum harum specie-
rum consistentia varia est, attamen talis, ut digitis
traelari possit, sapor odorque omnium ingratus.
In aqua optime solvit, solutionem largiens lacte-
am, facile spumescens, per quodvis acidum de-
componendam. Attamen etiam in spiritu vini, ex-
cepto paucō residuo dissolvitur, Jam a Plinio sa-
ponis mentio sit.

Præparata. *Emplastrum saponatum,*
diachylon scilicet simplex cum sapone veneto &
pauxillo camphore. *Spiritus saponis,* ex sa-
pone veneto in spiritu vini soluto, addita aqua la-
vandulae & pauxillo alcali vegetabilis.

Vires ab alcali plurem pendent; interne
resolventes, leniter purgantes, acido contrarie. Ex-
terne leniter irritantes, abstergentes, resolventes,
ad tumores induratos usitatissima.

Dosis interne a granis quinque ad deceim &
ultra. Præplaceat forma pilulacis ob saporem nau-
seosum, propterea & rarus internus usus. Externe
frustulum oleo intinendum pro subpositorio inservit;
etiam ad clysmata. Scopo resolvente emplastrum,
spiritus, aut fomentationes cum sapone solato. Ad
vesicantia irritanda, ut subpuratio promoveatur,
chirurgi saponem nigrum cum unguento digestivo
pro dalgatione miscent.

- Monogr. J. H. Schulzii Diss. de saponis usu medico. Hal. 1746.
- G. G. Küchelbeker de saponibus. Lips. 1756.
- J. Markmüller Diss. de sapone veneto Vind. 1757.
- A. Daller de saponibus Bas. 1767.
- J. Th. Brey Diss. de saponibus in genere & specie. Oenop. 1774.
- A. Fr. Hildebrand Diss. sistens internum saponis usum nocivum. Marb. 1794.

Saponaria Offic.

Seifenkraut,

Saponaria officinalis Botan: Saponaria calyculibus cylindricis, foliis ovato lanceolatis Lin: Planta perennis ad rivulos in variis Europæ locis sponte crescens, in hortis flore pleno culta.

Partes usuales. *Herba*, foliis ovato lanceolatis, oppositis, glabris, integerrimis, odoris expers, saporis mucilaginosi, amaricantis. *Radix* primo vere fodienda, longa, digitum minimum crassa, geniculata, solida, fibrosa, extus epidermide rubescente vestita, quæ siccatio rufescit, intus ex albo flavescentia, saporis subglutinosi, ab initio dulcis, postea amaricantis subausteri, odore carens.

Præparatum. *Extractum saponariae* ex decocto herbae sicca inspissato.

Vires leniter solventes, subtonicae, inepta in iure venerea laudatae, si meliora negliguntur.

Dosis ad unciam unam & ultra in libra decocti, quod agitatum instar saponis spumescit & sordes pingues linteorum eluit, ab acidis vero non decomponitur. In decocto foliorum manifestius hoc contingit. Imo extractum ore agitatum salivam spuma

mescentem reddit. Hocce ad drachmas duas & ultra de die exhibetur forma pilulari.

Monogr. II, L und off de radice saponaria, Erf. 1756.
J. Fr. Cartheuxer de saponaria, Frl. 1760.

Sarsaparilla Offic.

Sarsaparille.

Smilax Sarsaparilla Botan: *Smilax caule* aculeato angulato, foliis inermibus ovatis retuso imbricatis trinerviis Lin. *Frutex sarmenosus* in America, praecipue in regno Peruviano, Mexicano & Brasilia sponte crescens. Etiam in Japonia & regno sinensi?

Pars usualis. *Radix*, seu potius radicis crassae, tuberosa; rami longissimi; pennam auserinam crassi, fibrosi, tenaces, flexiles, facillime juxta longitudinem dilinendendi, foris obscuriores, intus albicans, saporis subamari, saringacei & subsalsi. Adseruntur in corbibus vel globosis, vel sphæricis. Circa annum 1530 usus in Europa innovavit.

In creditur species decocti lignorum.

Vires similes saponarie, quæ & probe huic exoticæ radici substitui potest. Vires diureticæ, diaphoreticæ ab aqua decocti pendare videntur; atque Cartheuxero testante officinæ nostræ Sarsaparilla æque ac china nodosa commode carere possunt. Etiam Carex arenaria Botan: a nonnullis substituta fuit.

Dosis. Uncia una cum libra aquæ coquitur ad remenantiam medietatis. Decoctum hocce spumam agit, & manus nitentes reddit. Ceterum autem sa-

tum jama Vesalio & recentius ab Iul. Swietenio pronuntiatum fuit.

Sassafras Offic.

Sassafrasholz.

Laurus Sassafras Botan: Laurus foliis integris trilobisque Lin. Arbor in temperatoribus Americae septentrionalis regionibus, Virginia, Carolina, Florida, Canada habitans.

Pars usualis, *Lignum radicis*, in frustis longis, levibus, compagis spongiosis prostans, coloris ex albo ferruginei, odoris fragrantis ad foeniculum accendentis, saporis subdulcis, aromatici. Cor tice instructum est, qui etiam solus a medicis prescribitur; rugoso, spongioso, crasso, ferrugineo, odoris & saporis fortioris. Circa annum 1563 in Europa innotuit;

Prostat in nonnullis pharmacopoliis oleum destillatum, fragrans, initio limpidum, ætate flavescens, & rubescens in aqua fundum petens.

In greditur tinturam lignorum.

Vires stimulantes, diaphoreticæ, in morbis chronicis rheumaticis, cutaneis, crebro usitatæ.

Dosis: ligni a drachmis duabus ad quatuor, corticis ab una ad duas drachmas pro libra infusivæ.

Monoogr. J. Neandri. Sassafrasologia.

Scabiosa Offic.

Scabiose,

Scabiosa arvensis Botan: Scabiosa corollulis quadrisfidis radiantibus, foliis pinnatifidis incisis,

caule hispido Willden: Planta perennis in passuis, pratis & ad margines agrorum frequens.

Pars usualis. *Herba*, mense Junio & Julio colligenda, soliis multum diversis, inferioribus integerrimis, superioribus laciniatis, ovato lanceolatis, odoris nullius, saporis amariuseuli.

In creditur species pro Thē.

Vires lenissime roborantes, ad morbos per floris magnopere quandam, sed absque sufficiente ratione laudatae.

Dosis ad unciam semis & ultra pro libra infusi,

Scammonium Offic.

Scammonie.

Convolvulus Scammonia Botan: Convolvulus soliis sagittatis postice truncatis, pedunculis teretibus subtrifloris Lin. Planta perennis, convolvulo sepium simillima, in Syria circa Antiochiam, in insulis Lesbo & Samo obvia,

Pars usualis. *Gummirexina*, seu succus concretus, qui e radice plantæ hujus incisa aut expressa, non magna quantitate obtinetur. Advehitur pessime inquinata & summe diversicolor; optima (Scammonium de Aleppo) illa est, quæ grisea, levis, nitida, splendida, friabilis, madesfacta lactescit. Odor ingratus, sapor nauseosus, acris, urens.

Scammonium in subtilissimum pulverem redactum, qui dum in usum vocatur cum amygdalis dulcibus subigi debet, Diagrydium præparatum in officinis vocatur.

Ingredientur extractum catholicum, pilulas purgatites drasticas.

Vires purgantes, drasticæ, anthelminticæ, suspectæ, uti oīnium drasticorum. Superfluum ob resinam jalapæ remediū.

Dosis a grānis tribus ad decem. Per se raro prescribitur, sed aliis purgantibus ad vim acuendam additur.

Scordium offic.

Lachenknoblauch.

Teucrium scordium Botan: *Teucrium foliis oblongis sessilibus dentatis nudiusculis, floribus axillaribus, pedunculatis geminis, caule diffuso pubescente Schreb.* Planta perennis in plurimis ulla-ginosis Europæ locis crescens.

Pars usualis. *Herba*, mense Junio & Julio colligenda, foliis oblongis, dentato serratis, sub-hirsutis, sessilibus, profunde viridibus, odoris sub-alliacei, subaromatici, saporis amari, alliacei, sub-aeris. Longiori mota odorem perdit & saporem integratiorem nanciscitur.

Ingredientur species resolventes, balsamum Schauerianum.

Vires leniter stimulantes, resolventes externe antisepticæ multum laudatæ, in gangrena, ulceribus sordidis.

Dosis uncia semis vel una in aqua aut vino infundenda.

Monogr. R. J. Camerarius de scordio. Tab. 1706.
J. A. Wedel de scordio Jen. 1726.

J. H. Slovoigt de scordio Jen. 1716.
Klein knecht de scordio Ulm. 1720.

Scorzonera Offic.

Scorzonere.

Scorzonera hispanica Botan: *Scorzonera* cag-
le ramoso, foliis amplexicaulibus integris serrata-
tis Lin. Planta laetescens perennis, in Hispania
sponte crescens, apud nos in hortis multum culta.

Pars usualis. *Radix*, in secundo anno
fodienda, longa, digitum crassa, carnosa, foris ni-
gra, intus alba, saporis subdolis. Siccata rufescit
& sapore fere omni destituitur. Oleribus potius
quam medicaminibus ad numeranda.

Vires nutrientes, resolventes.

Dosis uncia una & ultra pro libra aquæ in
decocto.

Monogr. J. M. Feltz de anchora sacra vel Scorzo-
nera Jen. 1666.

Scrophularia Offic.

Braunwurzel.

Scrophularia nodosa Botan: *Scrophularia* fo-
liis cordatis trinervatis, canule obtusangulo Lin.
Planta perennis ad margines fossarum & rivulorum,
aliisque locis uidis in tota Germania frequens.

Partes usitales: *Radix*, primo vere col-
ligenda, e tuberibus variz magnitudinis composta;
albicans, odoris ingratii, saporis subacris, asturi. *Fo-
lia*, florescente planta colligenda, odoris saporis
que nauiseosi; frequentius e scrophularia aquatica
desumuntur.

Vires leniter resolventes. Ad cortigendum fastidiosum saporem & odorem foliorum sennæ laudatae. In g r e d i u n t u r propterea folia aquam laxativam.

Monogr. J. H. Slovogt de Scrophularia. Jen. 1720.

Secalis farina,

Ad parandum fermentum panis pro epispasticis & sinapismis.

Sedum majus, sempervivum Offic.

Große Hauswurzel.

Sempervivum tectorum Botan.: Sempervivum foliis ciliatis, propaginibus patentibus Lin. Planta perennis in tectis, muris & rupibus crescens.

Partus usitatis. Herba recens, rosam plenam fingens, foliis ovato acuminatis, ciliatis, crassis, concavis, late viridibus, in apice rubellis, succosis, succunt continentibus acidulum austерum, a spiritu vini & liquore alcalino ibi massam albam mucilaginosam congelandum.

Vires refrigerantes abstergentes. Succus ad aphthas oris & ulceras applicatur. Folia recentia & subcontusa, atque acetō macerata clavis pedum impountur.

Senna Offic.

Sennesblätter.

Cassia senna Botan.: Cassia follis sejugis subovatis, petiolis eglandulatis Lin. Planta annua in Aegypto habitans.

Pars usualis. Folia, subovata, acuminata, pollicem longa & quartam pollicis partem latę, in medio nervosa, tactu mollioseula, coloris ex luteo viridis, odoris pectinatis nauseosi, saporis amaricantis, subæcris, subviscidi, ingrati. Plus gummosarum partium illis inhæret, quam resinorum. Optima sunt, quae ex Alexandria adseruntur; quæ ex regno Tripolitano, Arabia & Italia advehuntur, vii liora sunt; majora, latiora, minus acuminata, ketus viridia, dulciora, multumque inquinata varia heterogeneis foliolis. Leguminæ vulgo folliculi senne sunt capsule sive siliquæ seminales, semilunares, compresæ, continent semina quatuor vel sex nigricantia. Odore carent, sapore salso amaricante gaudent. Inepte a quibusdam præferuntur foliis. Ab Arabibus loco foliorum in usum trahebantur.

Præparatum. Syrupus foliorum senne, ab ingredientibus rosarum floribus, male Rosarum solutivus dictus.

Ingreditur etiam alia composita medicamina, quorum principes sere vires constituit; electuarium lenitivum, infusum laxativum.

Vires purgantes, cum irritamento, sæpe cum torminibus. Ad heterogena primarum viarum eliminanda, absente nota inflammatoria, usitatissimæ. Eorum usum vero pertinax ut plurimum alvi obstrucțio sequitur. Subjectis nimis irritabilibus vix condagunt.

Dosis in pulvere a drachma semis ad uniam; in iufuso ac drachmis duabus ad unciam semis. Stipites foliorum male pro causa torminum agno-

scuntur, in coctione potius protractiori resinosam partem extrahente, & colaturæ expressione quærenda Nauseosum saporem scrophulariam emendare diximus.

Monogr. Ant. Mizaldi opuscul. de senna, plantæ inter omnes, quotquot sunt, hominibus beneficentissima.

J. C. Senner de Senna. Alt. 1733.

Serpentaria virginica Offic.

Virginische Schlangenwurzel.

Aristolochia serpentaria Botan: *Aristolochia* foliis cordato oblongis planis, caulis infirmis hexagonis teretibus, floribus solitariis Lin. Planta perennis in America septentrionali, imprimis in Virginia habitans.

Pars usualis. *Radix*, que formatur ex trunculo, saepè particulis herbe adhuc instructo, nodoso, præmorso, extus bruneo viridi, intus pallido, cum fibrillis copiosissimis invicem complicatis, ex eodem prorumpentibus. Odor aromaticus. Valeriane quodammodo similis, camphoracens; sapor amari- cans, pungens, aromaticus.

Præparatum. *Tinctura serpentariae virginianæ* ex radice in sexduplo spiritus vini digesta.

Ingreditur etiam electuarium anodynum & syrupum contrajervæ.

Vires valdopere stimulantes, permanentius camphora agentes, excitantes, sudoriferae, jam 1635 contra morsum serpentum memoratae. In febribus

nervosis & malignis cum virium prostratione, in angina nervosa aliisque septicis inflammationibus, magnus hujus radieis & eximius usus est.

Dosis in pulvere a granis decem ad triginta; in infuso a drachmis duabus ad unciam semis pro sex uncis vehiculi aquosi aut vinosi. Tinctoria ad drachmam unam & ultra, in mixtura aut decocto.

Monogr. G. W. Wedel de serpentaria virginiana,
Jen. 1710.

Chr. Lud. Gockelii Dic. de serpent. virgin.

Serpillum Offic.

Quendel.

Thymus serpyllum Botan. *Thymus floribus capitatis, caulis repentibus, foliis planis obtusis basi ciliatis Lin.* Planta subfruticosa in locis nostris campestribus siccoribus frequenter obvia.

Pars usualis. Herba foliis ovatis, planis, glabris, basi ciliatis, ferme sessilibus, parvis, viridibus, odoris balsamici grati, fere citrini, saporis aromatici, subhamari.

Preparatum. Oleum destillatum Serpylli, rubicundum, fragrans, blandius quam thymi, parca quantitate obtinendum. *Spiritus Serpylli* ex herba sicca cum spiritu vini digesta, addito pauxillo aquae lavandule.

Ingreditur aquam vulnerarium utramque, pulverem sternutacorum, species resolventes.

Vires interne & externe stimulantes, resol-

ventes. Herba ad fomenta resolventia, spiritus in contusionibus & paralysi externe adhibetur.

Dosis uncia semis herbæ pro infuso.

Siliqua dulcis *Offic.*

Bockshörlein,

Ceratonia siliqua Botan. Arbor in regionibus calidioribus, præcipue in Palæstina, Syria, in Archipelago, Sicilia & Hispania adeo crebro occurrens, ut fructibus pecora nutriantur.

Pars usualis. *Fructus*, siliqua magna, longa, compresa, plus minus incurva, extus nitida ex rubro brunea, intus mollis, carne grata dulci & seminibus ovatis, planis, durissimis instructa.

In greditur syrupum diacodii.

Vires nutrientes, mucilaginosæ, pectorales. Adhiberi solent in decoctis pectoralibus & ordinariis, pro potu infantum.

Simaruba *Offic.*

Simaruba.

Quassia Simaruba Botan. Quassia floribus monoicis, foliis abrupte pinnatis, foliolis alternis subpetiolatis, petiolo nudo, floribus paniculatis Lin. Arbor Americana, in locis arenosis Cajennæ, Guianæ, in Carolina, & in insulis Sandominicana & Jamaica crescens.

Pars usualis. *Cortex* radicis, seminudæ in superficie soli ample se extendentis siccatus in longis frustis ad nos translatus, aliquot pollices la-

tis & lineam crassis, convolutis, compagis fibrose & laxe; levis, tenax, flexilis, extus varie tuberosus, subbrunneus, pallidiori epidermide indutus, intus glaber, coloris dilutioris, odoris nullius, saporis intense amari, sine adstringentis sensu. Constat principio mucilaginoso, amaro, resinoso. Anno 1713 ex America ad nos translatus fuit.

Vires roborantes, leviter adstringentes, in dysenteria & diarrhaea absentibus saburra & inflammatione laudate omnium primo a Jussieno, confirmata Tissoti, Degeneri aliorumque tentamine.

Dosis in pulvere ad scrupulum unum; in decocto aquoso (que optima forma est) ab uncia semis ad unam pro colatura librae unius, cochleatim exhibendo. Decoctum hocce aquosum, dum calet turbidum & subfuscum est, refrigeratum rubicundum brunneum & pellucidum fit. Barbari eo utuntur in febribus & diarrhaeis curandis, unde cognitionem habuerunt Europaei.

Monogr. De Jussien an in flugibus atei inveter. Simarouba? Par. 1732. 1772.

J. Fr. Crett de cortice Simarouba? Helmst. 1736.

De Overkamp de remed. specie in specie de Simarouba. Wirs. 1732.

J. H. Kniphof cort peruv. succulenterum quorund. examen. Erf. 1747.

S i n a p i O f f i c e.

Schwarzer Senf.

Sinapis nigra Botan. *Sinapis siliquis* glabris coccino adpresso Linu. Planta annua in agris sponte.

Pars usualis. Semina exigua, rotunda, nigrescentia, saporis subamari aeris, odoris in pulvere redacta nares serientis.

Vires interne antiscorbuticæ, externe irritantes, rubefacientes, inflammantes. Farina scilicet sinapis ad pncias duas & ultra cuin fermento panis forma cataplasmati sive Sinapismi, vel ad morbos & inflammationes locales producendas scopo, ut ajunt, derivante, vel ad partes topica debilitate affectas irritandas, vel in universali debilitate & languore ad irritandum & excitandum suris aut femoribus, aptius quam callosis pedum plantis applicare. Citius hi Sinapismi agunt & eodem fere modo irritant, ac ipsa vesicantia, nec tamen stranguriam causant. Exaltantur hæ irritantes vires armoracia in scobem rasa addita. Sed mala praxis est, irritantia eosque exaltare & continuare, ut vesicas adtrahant, ulcera saepe mali moris relinquentes. Unciæ quatuor seminum Sinapis contusorum etiam pro balneo irritante adhibentur. Internus nullus usus, nisi ad mustardam parandam.

Monogr. Cl. Bourdier de l'Amouliere au salubre condiment. Sinapi? Par. 1743.

J. Kopp de Sinapi optima C. H. medicina. Duisb. 1775.
Storr de semine Sinapi. Tub. 1780.

Soda Hispanica.

Soda, mineralisches Laugensalz.

Carbonas Soda Chem. Soda aerata, sive sal alcalinus fixus mineralis acido carbonico imbutus. Soda tum nativa deprehenditur ad telluris superfici-

ciem in Aegypto, Persia, India orientali, & libe-
ralius in Hungaria (Natrum), nec non e muris es-
florescens, atque in aquis soteriis contentum; tum
etiam arte obcinetur ex sale communii, atque ex ci-
neribus plantarum quarundam maritimiarum, sub
salsole potissimum genere militantium. Talis ex
Hispania adseritur, multum impura & cinerei coloris.

Depurata ab omni inquinamento adhaeren-
te crystallos exhibet vitreas, longe rhomboidales
vel columnares, saporis urinosi, alcalini, in aere
minime liquefiantes, sed colorem album induentes,
atque in pulverem farinosum fatiscentes. In dupla
quantitate aquæ penitus solvitur.

P r æparata. Supersaturando sodæ drachmas
duas in libra aquæ destillatae solutas acido carboni-
co, ex solutione crete evoluto, obtinetur aqua
mephistica alcalina, liquor carbonatis lixivæ
aciduli. Soda pura e contra seu caustica est
aleali minerale purum, acido carbonico ope calcis
vivæ privatum. Soda phosphorata sive phos-
phas sodæ, sal perlatus etiam dicta, est sal nenter
ex acido phosphorico & aciali minerali, cuius præ-
parationem dispensatorium fuse describit. Sapor ab
ilio communis salis non multum alienus. In triplo
aqua solvitur.

Vires & dosis. Soda per se tum interne,
tum externe vix exhibetur, etiamsi possideat vires
salis alcalini fixi in genere, quas descriptas videre
licet in capitulo de sale alcalino fixo vegetabili,
enjus communior usus. Attamen ad præparata phar-
maceutica multum adhibetur, præcipue ad salem
seignetti.

Aqua mephitica alcalina vices fere aquæ selteranæ suplet, vires possidet acidum absorbentes, quæ in calculo renum & vesicæ, decompositionis producendæ causa laudantur. Neque solventes & deobstruentes hujus remedii vires contemnendæ. Dosis ad plures uncias omni matutino tempore, vel per se, vel eum lacte aut sero lactis.

Soda pura prouti lapis causticus agit.

Soda phospharata viribus resolventibus gaudet, & in maxima dosi purgantibus. Longe enim mitius agit, quam plerique alii sales neutri, nam ad drachmas sex exhibitum vix alvum sensibiliter promovet; atque proinde irritabilibus subjectis summe commendari meretur; quin & antispasticæ, ut volunt nonnulli, vires ei adseribendæ essent.

Monogr. J. Fr. Cartheuser de sale soda. Fr. 1756.

A. E. Buchner de soda Hispanica. Hal. 1758.

Ph. J. Imlin se soda. Arg. 1760.

F. de Jean histor. Soda Hispanica. L. B. 1773.

V. C. E. Meier Diss. de varia soda indole. Erf. 1790.

W. Falconer von der Wirksamk. des luftsaur. alkal.

Wassers in Steinkrankh. Leipz. 1794.

Spatum ponderosum.

Schwerspath.

Sulfas Barytæ Chem. Terra ponderosa vitriolata; lapis scilicet solidus, admodum ponderosus, ponderi metallorum accedens, constans ex terra ponderosa & acido vitriolico. Figura ejus communiter irregularis, compages foliata, fibrosa, mox pellucida, semipellucida, mox & opaca. Color varius, albus, lacteus, cinereus, flavescent, rubescens.

Diffractus splendet, ex calybe ignem non elicit; in igne crepitat & dissilit, tandem in pulverem satiscit. Sepe arsenico, ferro aut plumbo inquinatus; ergo semper ad item medicina deputatione indiget. Comparatur ex Herynnie & Bauxite sodinis.

Præparatum. Terra ponderosa salita, murias baryte, sal neuter ex acido salis & terra ponderosa. Mixtione scilicet alcali vegetabilis cum tertia spati ponderosi parte, fluxione in crucibulo atque elixatione arcani duplicari vnde exorti terra ponderosa pura obtinetur, cui acidum muriaticum ad saturationem adsunditur, atque solutio evaporator & crystallisatur. Sal hinc neuter crystallos format tessellatas, squamosas, albissimas, in aëre invariabiles, sapotis acris, subamari, nauseosi in triplo aqua frigida solubiles, minime in alcoholi vini. A. C rawford i o omnium primo pro usu medico commendatus.

Vires terre ponderose salite in majori dosi sunt venenatae, anxietates cum vertigine, nauem vomitum, aut tormina cum diarrhoea producent. In minori atque cauta do si vires observantur anthelmintice, egregie resolventes & penetrantes cum omnium fere secretionum promotione, in morbis præcipue lymphaticis & glandularum, atque in omnibus subalternis huic cause morbificæ malis summe efficaces & proficiæ. Præcipue in morbo serophuloso, etiam sub varia quæcumque larva comparente, ab Hufelando recentibusque plurimis medicis merito laudantur; viribusque antimonii, mercurii, atque salis ammoniaci &c. ob tonicam virtutem

junctam, & nullam ex diuturno usu incomoditatem exoriundam, præferendæ censemur.

Dosis & modus exhibendi sequens est. Solvitur dimidia drachma hujus salis in uncia aquæ de stillatæ, atque hujus solutionis decem, usque triginta guttae bis, aut serius ter. in die adultis exhibentur. In pulvere aut pilulari forma duo ab initio, atque adscendendo plura grana propinari possunt. Ast dosis absoluta adsignari non potest, nam pro variis circumstantiis, ac præcipue pro varia individui irritabilitate multum diversa esse debet.

Hujus salis solutio quamoptime etiam in explorationibus corporum pharmaceuticis ut Reagens ad examinandam quorundam præparatorum probitatem, scilicet ad detegendum acidum vitriolicum inservit, cuius minima quantitas spati ponderosi regenerati forma præcipitatur.

Monogr. J. S. Goerling de terra ponderosa salita.
Erl. 1792.

J. A. Schmidt de baryte muriatis. Lips. 1793.

J. F. Pocermann Diss. de terra ponderosa salita ejusque usu medico, Jen. 1793.

C. W. Hufeland Darstellung der medic. Kräfte und des Gebrauchs der salzsauren Schwererde. Berl. 1794.

G. Stiustra. Diss. de Muriatis Barytæ usu. Gron. 1797.

Spina cervina Offic.

Kreuzbeere.

Rhamnus catharticus Botan. Rhamnus spinis terminalibus, floribus quadrisidis dioicis, foliis ovatis Lin. Frutex altior, in sylvis nostris frequens.

Pars usualis. Base rotundæ, pisi magnitudine, nitentes, puncto elevato in apice notatae, nigre cum pulpa succosa profunde viridi, seminibus quatuor crassis ovatis instructæ, odoris ingrati, saporis nauseosi amaricantis, subacris. Colliguntur mense Septembri.

Præparata. Roob de spina cervina ex succo inspissato cum pauxillo sacchari. Syrupus de spina cervina ex succo cum duplo sacchari, qui electuarium purgans ingreditur.

Vires purgantes, diureticæ, in hydrope quondam multum laudatæ & usitatæ. Succus etiam ob viridem colorem pictoribus inservit (Saftegrün).

Dosis. Roob aut syrupus ab uncia semis ad duas, præcipue in electuario cum aliis.

Monogr. J. G. Kolb Diss. de cortice Rhamni cathartici. Erl. 1794.

Spiritus Nitri acidus vide Nitrum.

Spiritus salis acidus vide sal communis.

Spiritus Vitrioli acidus vide Vitrioli oleum.

Spiritus Vini vide Vinum.

Spongia Offic.

Badschwamm.

Spongia officinalis Lin. Habitaculum vermium ex genere coralliorum, prostans in frustis varie magnis, disformibus, communiter latere uno convexis, altero planis, flexilibus, tenacibus, tomen-

tosis, bibulis, dense foraminulatis, lapillis non-nullis quandoque intermixtis, coloris flavicantis, odore & sapore carentibus. Ad nos e mari mediterraneo & rubro adportantur, ubi copiose ad rupes inveniuntur.

Vires humidum absorbentes; atque dum spongia humectata multum intumescit, hinc obturando & dilatando agit. Propterea vulnerum ulcerumque orificiis dilatandis, atque ad sistendum sanguinem ex vulnere profluentem inservit, atque ipso agarico efficacior est. Denique pro ablutione partium a chirurgis etiam crebro adhibetur.

Pulvis strumalis sive spongia usta est carbo spongiae marinæ combustæ in pulverem redactus. Vires adscribuntur resolventes, in struma & scrophulis utiles. A scrupulo uno ad drachmam unam bis aut ter de die, cum saccharo aut aliis interne exhibetur.

Monogr. S. Zeller pract. Bemerk. über den Nutzen des Badschwamms &c. Wien 1797.

Squilla Offic.

Meerzwiebel.

Scilla maritima Botan. *Scilla nudiflora*, bracteis refractis Lin. Planta perennis in locis arenosis maritimis Lusitanæ, Hispaniæ, Siciliæ, Galliæ, Syriæ & Africæ septentrionalis spontanea.

Pars usualis. *Radix*, plurimum ex Hispania nobis advecta, bulbus scilicet, pugni magnitudinis, ponderis libræ unius & ultra, pyriformis, ex squamis crassis, carnosus, nervosis consistens, aliis-

que exsuccis membranaceis tunicatus, in basi fibris numerosis instructus, pro usu pharmaceutico unicum squamulis effervescit presecedendis. Radix recens tota secat albo & viscidio succo, adeo aeri, ut manus pruritum excitet, saporis aeris, amari, nauseosi, odoris sere nullius.

Optimum est, si pharmacopolæ integros & recentes bulbos sibi procurant, & ipsimet siccatione ad usus medicos preparant; que scilla siccata vocatur. In pulverem difficulter redigitur. Testante Plinio a Melampo inventa. Ab Hippocrate Dioscoride, Galeno jam vino & aceto infusa.

Preparata. *Acetum scilliticum* ex radice recenti in sexduplo aceti optimi (quod optimum scille menstruum est) macerata. Extractum scille ex decocto viioso radicis siccata inspissato, intense amarum & aere.

Oxymel & Oxisaccharum scilliticum ex aceto scille cum duplo mellis aut sacchari coctione paratum. Inreditur electuarium contra verines.

Vires stimulantes, potius irritantes, potenter resolventes & incidentes, subemeticae, alterantes, in majori dosi emeticae, secretiones omnes promoventes, specialius autem diureticae; etiam anthelminticae. Magnus propterea usus in hydrope frigido, in morbis glandulosis & lymphaticis, in viscerum obstructionibus non inflammatoriis, in pituitosa thoracis & abdominis inertia &c.

Dosis in pulvere aut extracto a grano uno ad tria, cum saccharo aut aliis coindicatis remediis. Drachma una vel duæ radicis in infuso frigido vi-

noso, quæ optima forma est. Acetum a drahma una ad duas pro dosi. Oximel ad cochlearc coffeanum unum vel alterum, ad unciam semis & integrum in mixturis. Universim autem dosis non facile determinanda, ob diversitatem casuum & individuorum. Adtendendum semper solummodo est, ne nauseam aut vomitum hoc remedium causet; nisi necesse foret.

Monogr. Werlhofii observ. de admirandis scilla virtutibus.

G. L. Corvinus de scilla. Alt. 1715.

M. Alberti de squilla. Hal. 1722.

J. H. Schulze de astmatico usu scilla sublevato. Hal. 1735.

— — — — — examen chemicum radicis squille. Hal. 1739.

J. G. Wagner obs. de scilla. Lub. 1737.

H. T. G. Thienen de squillæ rad. virtutibus. Duisburg 1740.

J. Brickender Diss. de rad. scilla. Edinb. 1759.

Ph. H. Caspari de scilla. Gott. 1795.

Stramonium. Offic.

Tolläpfel.

Datura stramonium Botan. Datura pericarpis spinosis erectis ovatis, foliis ovatis glabris Lin. Planta annua ad sepes, vias & in fmetis spontanea, omnibus partibus venenata.

Pars usualis. Folia angua, ovata, acuminata, aneulosa, dentato sinuata, petiolata, venosa, saturate viridia, odoris virosi, saporis summe ingrati & nauseosi.

*Præparatum. Extractum Stramonii
ex succo foliorum inspissato, valde nauseosum.*

Vires in majori dosi venenatæ, narcoticæ; sanguinem cum insomniis & delirio confabulante, tremores, convulsiones, pupille dilatationem & hydrocephalias sere adfectiones inducentes, ab 8 ad 24 horas perdurantes; in moderatissima tamen dosi antispasmodice, in mania & epilepsia utiles deprehense. Etiam externe folia recentia subcontusa mammis induratis scopo resolvente adlicantur, atque lac retropellere dicuntur. Usus hujus plantæ internus omnium primo 1765 a L. B. de Störk tentatus.

Dosis. Extractum ad granum semis de die ab initio propinatur, caute sensimque adscendendo ad grana duo & ultra. Forma in pulvere cum saccharo, aut pilularis.

Monogr. Ant. L., R. a Störk libellus de stramoni. Vien. 1765.

J. Siden, de Stramonii usu in morbis convulsivis, Usp. 1772 r. Wedenbergh.

S. Cooper Dissert. on the properties and effects of the Dat. Stramon. Philad. 1797.

Styrax calamita Offic.

[*Storax.*

Styrax officinalis Rotan. *Styrax* foliis ovatis subtus villosis, racemis simplicibus foliō brevioribus Willden. Arbor in Italia & Galloprovincia, in primis autem in Aethiopia, Palestina, Arabia & quibusdam insulis Archipelagi crescens. Incisione succum gummiresinosum parca quantitate largitur,

in guttas vel grana coeuntem quæ vero ad nos, vix, aut raro pervenient. Calamita vocabatur, quia in cannis vel calamis olim advehebatur.

*S*t y r a x officinarum vulgaris videtur potius aut artefactum esse, aut residuum, ut alii putant, ab excoctione & expressione balsami peruviani. Adfertur ex Turcia in massis seu glebis multarum librarum pondere, badio rufis, Turfæ speciem habentibus, levibus, digito facile conterendis, compressione in pastam compingendis, constans ex partibus gumminiresinosis, ex scobe lignea, sabulo, aliisque quisquiliis. Odor ejus, præcipue dum ardet, fragrans, gratus, sapor aliquantis per amarus.

Vires interne stimulantes, incidentes, externe vulnerariæ, balsamicæ. Usus præcipuus externus adsuffimigia discutientia.

In g redi t u r spiritum balsamicum & tinturam balsamicam.

P illulæ d e S t y r a c e ex anaticis succi liquiritiæ & Styracis, dimidia opii & quarta olibani atque croci partibus compositæ, cum syrupo diacepii in pilulas conficiendæ, vires suas utpluriūm opio debent, narcoticas quodammodo, tussim molestam, in qua vulgo adhibentur, mitigantes; ceterum stimulantes. In granis octo, opii granum unum continentur, pròpterea facile ad grana sex & ultra exhibendæ; præcipue vesperi, ad præcavenda nocturna phthisicorum incommoda.

M on e g r. J. J. K i r s t e n de S t y r a c e, Alt. 1736.

Styrax liquida Offic.

Flüssiger Storax.

Liquidambar styraciflua Bet. an. Liquidambar foliis palmato angularis L. in. Arbor in Virginia, Carolina & Regno Mexicanu spontanea, que largitur substantiam resinosam, fusco griseam & tenacem, mellee consistentem, odoris grati ad Benzoeum & Ambrae accedentis, saporis aromatici subacris, Ambra liquida dictam, Storax liquida officinarum. Alia species sub unguenti fere consistentia, diverso colore & variiis impuritatibus occurrit, atque artificialis potius compositio videtur.

Vices leniter irritantes, balsamicæ, vulnerarie.

Preparatum. Unguentum de *Styrace* minimum fere partem styracis possident, nam anaestheticæ partes eulophonice atque elemi, cum oleo amygdalarum & cera intrant. Ub' vim stimulantem, antisepicam pro deligatione nuceum gangrenosorum applicebetur.

Ingreditur etiam emplastrum diabotonon.

Succinum, Bernstein.

Bitumen solidum, fragile, leve, nitens, pellucidum, polituram admittens, frictum corpora leviora adtrahens, coloris latius profundiusve navi, igni impositum cum grato odore sumans. Et terra quandoque effuditur, præcipue tamen ad littora maris Balthici copio issime reperitur. Nee aqua, nec spiritu vini perfecte solvitur. Parum tamen ab in-

dole resinæ ablutit, cum oleis unguinosis connubium init, in balsamis & oleo vitrioli solvitur. Similis succino massa factitia ex America sub nomine *Gum milook* venit, sale volatili carens.

Vires. Externe fumus ex succino prunis insperso adsurgens, princeps est materies suffumigorum, tum scopo conclavium atmosphærā corrigente, tum stimulante, discutiente & anodyno, si pannis laneis excipitur, quibus partes ægrotantes (non vere inflammatae) lemiter fricantur. Interne viribus nervinis, antispasticis pollet, sed per se non adhibetur, præparatis solummodo ejus in usum trahendis.

Præparata. *Oleum succini* reiterata destillatione rectificatum, atque a liquore acido, qui simul prodit, crystallisatusque sub nomine *sалис succини* (acidi succinici) adservatur, separandum. Quod vulgo venditur, sæpe petroleo inquinatum est.

Ingredientia balsimum saxonicum.

Oleum hocce ex externo potissimum usui dicatur, tam hysteriarum ac parturientium animi deliquium patientium naribus admovendum, ut nervos resuscitet, tum membris paralyticis & disentiendi scopo tumoribus frigidis illiniendum. Sunt tamen, qui idem & interne a guttis quinque ad quindecim in morbis convulsivis & spasmodicis commendant.

Sалис succини acidus volatilis est irritans medicamentum, stimulans & antispasticum, sudores atque urinas promovens. Potissimum vero ad præparandum liquorē cornū cervi succinatum adhibetur, qui externe resistente scopo, interne scopo antispasticō, excitante & exanthema-

ta pellente a guttis viginti ad quadraginta propriis natura.

Tinctura succini ex succino cum sale tartarato in spiritu vini digesto exoritur, non magnaram virium, ad guttas triginta & ultra facile exhibenda.

Moschus artificialis est massa resinoso-sa ex oleo succini relictico cum quadruplo spiritu nitri somantie commixto producta & probe ablata adservata, coloris slavi & odoris moschatii. Vires possidet moschio naturali parumper analogas, sed multo minori gradu efficaces. Hinc in iisdem morbis, sed in majori dosi, facile ad grana sex aliquoties in die exhibetur.

- Monegr. S. Gobet de Suetino. Reg. 1582.
- B. Zollner de Succino. Lips. 1604.
- Fiecius de Succino. Reg. 1636.
- A. Conci de Succino. 1660.
- J. Thilio de Succino Boculorum. Lips. 1663.
- G. Thilio de Succino VII. 1668.
- S. Schelgwie, de Succino Thurni. 1671.
- J. Th. Schenk de Succino Jen. 1671.
- Th. Kemper de Succino Jen. 1689.
- G. Eurelius Electron. Lips. 1687.
- Ph. J. Hartmann Succinata Succini Prussici Historia. Lond. 1699.
- J. Vestri de Succino, physice & medice considerato. Ed. 1702.
- M. Ph. Hartmann de summa Succini in medic. eff. cacia. L. B. 1710.
- H. von Sanden de Succino, Electricorum principiis. Reg. 1711.
- L. H. Schulze Diss. de Succino. Hal. 1734.
- E. La Anchaz de Succino. Hafn. 1737.

- C. H. Rappolt Epist. de origine Succini. Reg. 1732.
 M. Alberti de Succidi solutione. Hal. 1739.
 — — — — de Succino. Hal. 1740.
 Nath. Sendei Historia Saccharorum. Lips. 1742.
 — — — — Elektrologia.
 J. G. Stockar von Neuton de Succino &c
 Leyd. 1760.
 J. G. Leonhardi Progr. de Salibus Succinis Lips. 1775.
 F. X. Hoffmann Diss. de Succino. Hendt. 1794.
 Ol. Borrichius, Wigandus, Paulus, Neu-
 manus de eod. argum.

Sulphur, Schwefel.

Substantia dura, fragilis, flavescens, inflam-
 mabilis, in flammam cernileam exurdescens, eructans-
 que tunc vaporem acijum suffocantem, colores plu-
 rimos vegetabiles & animales destruentein, vase
 clauso autem liquefacta sub forma vaporum adsce-
 dens, qui frigefacti integrum & immutatum sulphur
 sistant. Odoris ingrati est & saporis proprii, in
 aere invariabilis, cum plurimis metallis, igne ad-
 juvante, coit; aquae & spiritus vini, plurimorum-
 que acidorum connubium respuit; facilis in oleis,
 præcipue unguinosis & salibus lixiviosis dissolvi-
 tur, saponisque fete speciem constituit, quæ tum
 aquam tum spiritum vini subit, atque acido adfuso
 gas hepaticum dictum, foetidissimum ovi putridi ad-
 iistar, & inflammabile emitit.

Sulphuri non raro vitium inest ab iunctis ma-
 teriis peregrinis, metallicis, præcipue ferro & ar-
 senico. Deprehenditur tum nativum, virgineum
 dictum, in montibus præsertim ignivomis
 atque in thermis, tum etiam arte elicatur ex terris

eo fetis, ex pyritibus & variorum metallorum mineralis sulphure gravidis.

Preparata. Flores sulphuris seu sulphur separatum, sublimati one igne moderato obtinentur, & lotione ab adhaerente acido purgati siccantique adservantur. Sunt pulverulent*i*, subgilyi coloris, tenerimi, ad tactum leves & lubrici. In gredituntur palverem contra tussim.

Hepar sulphuris (sulphuretum lixivæ) ex sulphure cum triplo alcali vegetabilis fuso, frigefactum in vitro clauso servandum, quoniam humidates ex aere adtrahit. Color hepaticus, odor ovorum putridorum.

Unguentum ad seabiem ex floribus sulphuris cum unguento lithargyri.

Vices sulphuris interne sunt stimulantes, sudoriferæ, majori dosi alvum laxantes, antihelminthice. Ad tussim & asthma chronicum jam a Galeni temporibus, atque ad haemorrhoidum cecrum dolores ex alvo dura a multis commendantur. Externe in seabie ad animalem cutanea necanda, atque forma balnei in doloribus chronicis arthriticis & rheumaticis, nec non in paralysi, atque in morbis variis e debilitate exoriundis.

Dosis. Flores in pulvere a granis quinque ad viginti & ultra. Hepar sulphuris externe ad thermas artificiales, interne ad salivationem a mercurio ortam minuendam; atque post arsenicum deglutitum vomitu non sufficienter expulsum landatur; a granis quinque ad decem, omni secunda se re hora, superbibendo potum acidulum exhibetur. Inservit quoque parando liquori probatorio

Hannemann ad detegendum plumbum & arsenicum in variis liquidis.

Monogr. Stahlii anatomia Sulphuris commun.

G. Rollinck Diss. de Sulphure, Jen. 1679.

J. H. Slevogt de Sulphure Goslariensi, Jen. 1719.

Fr. A. Walther Progr. de Sulphure & Marte. Lips. 1743.

J. H. Fürstenau de Sulphure & medicam. sulphureis. Rint. 1745.

G. Chr. Detharding de Sulphure præstantiss. Bezoardico. Rost. 1746.

G. D. Hamberger de Sulphure, Jen. 1748.

J. F. Schopp de Sulphure & remedii ex eo variis. Gryph. 1762.

H. W. S. Buchholz de Sulphure minerali. Jen 1763.

Fr. Nic. Sedey de Sulphure. Vindob. 1765.

J. B. Reisig de Sulphuris crudi usu interno. Lips. 1768.

Ch. Fr. Elsner numi Sulphur interne adhib. jure medicam. habeatur iners? Reg. 1774. r. Lepper.

Fr. J. G. Schrader pinguinum, Sulphuris & mercurialis. usq; in medic. Marb. 1775.

H. M. Misca, in variis chronicis variæ hepatis sulphurei species. Par. 1778.

J. F. Wunsch Diss. de Sulphure ejusque vi medic. Erl. 1798.

Tabacum vide **Nicotiana**.

Tamarindus Offic.

Tamarinden.

Tamarindus indica Botan. Arbor in India, Arabia, Aegypto & America calidiori habitans. Pars usualis. *Fruitus* ad nos adlati in pul-

per tuis, exuti tegminibus externis sive corticibus
legi, inesis, seminibus vero, atque eorum filamenti
adhae prædicti, sistentes substantiam pulposam,
mucilaginosam, tenacem, filis solidis ne seminibus
subrotundis, compresis, duris, molidis permixtam,
coloris & siccæ nigricantis, odoris vinosi, saporis
grate scidi, qui aere dependet a sale essentiali
fructus, acido tartari in omnibus simili. Indici Amé-
ricani multo præcunctores, utpote mollioribus &
caloribus a saccharo admixti. Occurrunt quoque
inuncti syrups communis, aut aceto, aut & cu-
preis pungulis, quoniam pulpa in vasis cupreis
coquuntur.

Fruktus Tamarindorum in aqua servida modera-
ta chullitione soluti, solutione filtrata & sub tertia
parte sacchari additione inspissata, pulpam Ta-
marindorum a depuratum officinarum nostrarum
statit.

Vires refrigerantes, ecproticeæ, in febri-
bus sthenicis, collecta præcipue in primis viis col-
lative biliosa, egregie. Arabibus jam uitate.

Noxiis fructuum emuleatur ad uncia una
ad duas pro libra decocti. Pulpe uncia semis vel
una pro dosi. Serum lactis tamarindinatum
egregium antisthenicum potum, refrigerantem &
ecproticum sicut.

Tanacetum Offic.

Wurmkraut.

Tanacetum vulgare Botan. Tanacetum foliis
bipinnatis incisis serratis Lin. Planta perennis ad

agros, muros, fossas, in locis incultis indigena.

Partes usuales. *Herba*, mense Junio & Julio colligenda, foliis bipinnatis, foliolis oblongis, incisis, serratis, late viridibus, odoris fortis balsamici, subcamphoracei, sapotis amari, aromatici. *Flores* corollis compositis, semiglobosis, convexis, solidis, cum flosculis subulosis margine quinquefido reflexo, coloris lutei, saporis amari.

Præparata. *Aqua herbæ Tanaceti destillata* & *Oleum Tanaceti* destillatum, quod ingreditur unguentum de arthanita. *Extractum Tanaceti* ex decocto herbæ sicce inspissato.

Vires roborantes, stomachicæ, antihelminthicae in digestione vitiata a ventriculi laxitate, chlorosi & vernibns laudatæ. Externe roborantes, resolventes, fomentationis forma.

Dosis. Herba aut flores ad unciam semis in libra infusi. Extractum a scrupulo uno ad drachmam unam & plures de die. Aqua ad uncias duas, tres &c.

Taraxacum Offic.

Röhrelkraut.

Leontodon Taraxacum Botan. Leontodon canaliculæ squamis inferne reflexis, foliis runcinatis denticulatis laevibus Lin. Planta perennis subhirsuta vulgaris in pratis, pascuis & ad vias.

Pars usualis. *Radix*, primo vere fodenda, longa, minorem digitum crassa, ut plurimum

rainosa, fibrosa, foris obscura, intus alba, filo lignoso trajecto, saporis amaricantis. Dura recens, laetescit.

Præparatum. Extractum Taraxaci Liquidum ex anaticarum radicis & herbæ partium decocto inspissato.

Vires leniter roborantes, resolventes, in obstructionibus viscerum abdominalium; hydrope, febris intermittentibus eximia. Herba easdem cum radice proprietates possidet.

Dosis. Radix ab uncia una ad duas pro libra colaturæ per dimidiā horum costæ. Eadem dosis pro enemate solvente. Extractum a drachma semis usque ad duas & ultra in die, forma pilulari aut liquida. Succus recenter pressus ab uncia una ad tres per se, aut cum aliis succis solventibus, aut cum sero lactis.

Monogr. H. Fr. Delius de Taraxaco, præsertim aquæ ejus per ferment. paratæ eximio usu. Erl. 1754.

D. Th. Barnwasser salubres Taraxaci vires. Regioni. 1756.

J. H. A. Niemeyer de Violæ canina? usu medico 1785.

Tartarus crudus.

Roher Weinstein,

Tartris acidulus lixivæ impurus Chem. Sal essentialis vini neuter, cui vero acidum peculiare ultra saturationem inest; sensim a vino secretus & dolia incrustans, partibus oleosis & aliis heterogeneis mixtus, saporis aciduli, in aqua difficulter

solubilis, & ex solutione terrain insipidam depo-nens. E vinis rubris secernitur ruber, ex albis sub-griseus, priori preferendus. Adportatur e locis vi-norum divitibus.

Præparata. Tartarus depuratus, seu cry-stalli tartari (tartris acidulus lixivæ depuratus), est tartarus crudus solutione in aqua, colatione & allumine ovi a terra arallacea & calcarea depura-tus, in crystallos redactus parvas, irregulares, im-pellucidas, solidas, albas, saporis acidi, vinosi. Est sal medius, in quo acidum tartari exsuperat; continet scilicet 6-7 partes acidi vinosi, & 33 salis alcalini vegetabilis. In pulverem subtilem redactus et emor tartari vocatur. In aqua difficulter sol-vitur, ita ut in uncia aquæ frigide solummodo gra-na tria, & in aqua servida grana septem, post re-frigerationem mox præcipitantia, solvantur. Ex Gallia magna quantitate & sufficienter puro ad-vehitur; alias nitro, alumine, cupro, terra varia inquinatus. Etiam in Austria hodie paratur. In g re-di-tur electuarium lenitivum; aquam angelicam & laxativam, pulverem & electuarium dentifricium.

Idem sal in solutionem alcali vegetabilis suc-cessive ad saturationem injectus, donec effervescentia cessen-t, perfecte medius evadit, atque filtrata & evaporata hacce solutione aut in crystallos quadri-lateras coacta sub nomine tartari tartarisati-sive solubilis (tartris lixivæ) adservatnr. Sapo-ris est refrigerantis, subamari, leniter pungentis; in aëre libero humescit. Longe facilius in aqua sol-vitur, & vix non a duplo aquæ penitus recipitur.

Strictius loquendo autem tartarus solubilis ille compositus sal est, qui exoritur, si crystalli tartari ope salis alcalini volatilis perfecte saturantur. Hæ crystalli sunt rhombooidales & in aëre persistentes.

Itidem cum alcali minerali saturatæ crystalli tartari salem Seignetti polychrestum constituant, tartarisatam pro parte sodam. Exoritur, dum solutioni sodae depuratæ cremor tartari ad saturationem injicitur; atque lixivium filtratum evaporatur & crystallisatur. Crystallos format magnas, quadrangulares, pellucidas, in aëre fatiscentes in pulverem, propterea vase optime clauso adservandas; in anatica aquæ portione fere solubiles.

Ideum processus chemicus, cum admixtione quadrupli crystallorum tartari in solutionem boracis, compositissimum medium salem largitur, qui vocatur horax tartarisata sive cremor tartari solubilis. Hicce sal in crystallos non cogitur, in aëre diffinit. Anno 1732 Ulmae a le Fevre inventus. Alii Bergium inventorem adsignant.

Principium quoque tartari utrumque, tum acidum, tum alcalinum, separatim usui medico inservit.

Acidum tartarosum, vulgo sal essentialis tartari obtinetur, dum crystallorum tartari solutioni creta pura ad saturationem usque admiscetur. Selenitis tartareus (tartris calcareus) sic exortus, adfuso oleo vitrioli diluto, liquorem acidum superficie innatantem dimitit, qui decantatus, filtratus, evaporatus in crystallos coit, que siccatae serventur. Sunt rhombooidales, ut plurimum foliatæ

extremis acutis, albæ, nitidæ, siccæ, saporis gratiſſime acidi, aeris, in aëre persistentes, in aqua faciliter solubiles.

Sal tartari sive alcali vegetabile purum videlicet **sal alcalinus vegetabilis**.

Vires & dosis. *Cremor tartari* vires habet refrigerantes, temperantes, antisthenicas, leniter diureticas, in majori dosi ecproticas, insigneſ praeipue in febribus inflammatoriis, in hydrope sthenico & hemmorrhoida. Dosis a granis decem ad drachmam unam & ultra, optime in pulvere aut electuario, nam difficulter in aquoso vehiculo solvitor. Debilibus ſepe pondus in ventriculo creat. Externe ad dentifricia adhibetur, & in delendis maculis corneaſ suam efficaciam habet.

Tartarus tartarisatus, sal Seignetti & horax tartarisata conſimiles fere cum *cremore tartari* vires exerunt, attamen magis resolventes & purgantes, minusque diureticas. Dosis quoque eadem, & facilius in vehiculo aquoso exhiberi possunt, ac *cremor tartari*. **Tartarus vero solubilis** cum alcali volatili paratus, parumper magis irritat, ac proinde in minori dosi propinandus erit.

Sal essentialis tartari, utpote acidum vegetabile purissimum, eisdem, quibus acetum, viribus gaudet. Eiusdem drachma cum septem drachmis sacchari in libra aquæ solutis, gratissimum acidulum potum silit, refrigerantem, antisthenicum, iisque commendandum, qui succo citri carent, acetum renuant.

Vires & doses salis tartari vide sub sale
alcalino vegetabili.

Monogr. Ang. Salic Tartaroologia.

G. Rollfinie Diss. de Tartaro. Jen. 1679.

Th. a Zelst de Tartaro. L. B. 1701.

Fr. G. Haupt de sale Seignette, alias polychresto Ru-
pellensi. Reg. 1740.

H. F. Teichmeyer de sale Seignette. Jen. 1742.

R. Worthington de natura & usu Tartari. Edinb.
1778.

M. a Paecken de sale essent. acido tartari. Goet. 1779.

J. R. Spielmann de Tartaro. Arg. 1780.

Zobelius de eod. argum.

Tartarus vitriolatus vide Arcanum
duplicatum.

Tauri fel vide Fel taurinum.

Terebinthina vide Laryx & Pinus.

Terra foliata tartari vide Acetum.

Thymus Offic.

Thymian.

Thymus vulgaris Botan. *Thymus erectus*,
foliis revolutis ovatis, floribus verticillato-spicatis
Lin. Planta perennis subfrutescens, in Hispania,
Gallia, Italia spontanea. Apud nos in hortis fo-
vetur.

Pars usualis. *Herba* florida, mense Jú-
lio colligenda, foliis sessilibus, oppositis, ovato
oblongis, minoribus, floribus rubellis, corolla &
calyce bilabris. Tota planta penetrante, aromate

gaudet, sapore balsamico acri, oleo essentiali scatet, quod ob odoris gratiam multum queritur.

Ingredientur species resolventes, aquam vulnerarium cum vino.

Vires stimulantes, serpylio analogae. Usus potius culinaris, quam medicus.

Tilia Offic.

Linde.

⁸⁷ *Tilia europea* Botan. *Tilia floribus nectario destitutis* Lin: Arbor procera longæva, in sylvis nostris cum sponte crescentis, tum pro ambulacris culta.

Pars usualis. Flores mense Julio legendi, arboribus inhærentes, foliolis propriis albis subsiccis provisi, perianthio quinquepartito, filamentis plurimis, germine subrotundo, petalis quinque oblongis, coloris ex albo viridescentis, saporis dulcis subviscidi, odoris suavissimi, caput parum obnubilantis, qui vero siecatione perit.

Vires lenissime stimulantes, nervinae.

Dosis ad Drachmas duas pro sex unciiis infusi.

Monogr. Joach. Steigii descriptio Tiliae.

Imerna de Tilia.

Tormentilla Offic.

Tormintille.

Tormentilla erecta Botan. *Tormentilla chale* erectiusculo; foliis sessilibus Lin. Planta perennis in sylvis, pratis & pascuis siccis frequens.

Pars usualis. *Radix* nodoso tuberosa, brevis, contorta, solidioris compagis, valde fibrosa, foris fusca, intus ex flavo rubescens, saepe maculis lignosis variegata, saporis constringentis & austeri. Tam adstringens est radix haec, ut ad coquia densanda aptius, quam cortex quercus inserviat. Aquæ & spiritui vini partes sua adstringentes impertit. Ejus infusa colore rubrum adquirunt, atque subroseum odorem spargunt.

Præparatum. *Extractum Tormen-*
tillæ, ex decocto radicis inspissato.

Vires valde adstringentes, roborantes, profluvia a laxitate sistentes. Hinc in diarrhoea chronica, in hæmorrhagiis laudatæ, neque inutiles in febribus intermittentibus. Externe ad locales debilitates.

Dosis in pulvere a granis decem ad triginta, in decocto ab uncia semis ad integrum pro libra aquæ. Extractum a quinque ad viginti & plura grana.

Tragacantha Offic.

Traganth.

Astragalus gummifer & creticus Botan. Fruites exigui in Gallia meridionali, Italia, præ ipse vero in Græciæ Insulis & Oriente crescentes; ex quorum cortice & seminibus succus gummosus sponte prorumpit, qui contactu aëris condensatur. In laminis rugosis, lineam plus vel minus crassis, pelliculidis, contortis, fragilibus, vel & in granis advehitur sub nomine Tragacantha. Ab initio al-

bescit, trahit temporis slavescit; odoris nullius, saporis mucilaginosi. Difficulter in aqua solvit; intumescit quidem, & crebra agitatione turbidam init miscelam, sed quiete sedimentum glutinosum fundit petit. Drachma una, tres uncias aquæ in crassam mucilaginem redigit, atque librae aquæ syrupi episcindinem inducit. Vilissima species, impuritatibus inquinata sordida, flava vel fusca, Tragacantha in sortis sive gummi de Balsora nancupatur.

Præparatum. Mucilago Tragacanthæ ex granis decem cum duabus uncias aquæ parata.

In greditur ob vini conglutinantem & mucilaginosam varia pharmaceutica præparata.

Vires nutrientes, mucilaginosæ, obvolentes in dysenteria, stranguria, tufsi, & post venena ingestæ inadabiles. Ad camphoram quoque in mixtis aquosis solutam tenendam, optimum remedium.

Dosis minime periculosa.

Trifolium fibrinum Offic.

Bitterklee.

Menyanthes trifoliata Botan. Menyanthes foliis ternatis Lin. Planta perennis in locis paludosis & in fossis indigena

Pars usualis. Herba, mense Mayo colligenda, foliis ovato oblongis, longiter petiolatis, ternatis, glabris, integerrimis, majoribus, late viridibus, odoris subfetentis, saporis insigniter amari;

Præparata. Conserva Trifolii fibriz

ni ex herba recenti cum triplo sacchari. Extractum Trifolii fibrini ex decocto herbæ exsiccatæ.

In greditur tincturam visceralem.

Vires roborantes, stomachicæ, resolventes; in laxitate primarum viarum, cachexia, ictero, scorbuto, viscerum obstructionibus, hydrope incipiente &c. summæ commendandæ.

Dosis ad unciam semis pro libra decocti. Succus recenter pressus ad unciam unam. Conserva ad plures drachmas. Optime extractum forma pilulari ad unam alteramve drachmam in die.

Monogr. Jo. Chr. Schröeri scrutin. medicum de nat. & virib. Trifol. fibr.

Ph. Fr. Eysel de Trifolio fibrino. Erf. 1716.

J. Fr. Bockelman de Trifolio paludoso. L. B. 1719.

J. Franci Hist. Trif. fibrini observ. illustrata. Der edle Scharbolz und Fieberklee von N. K. P. S.

J. Val. Willii Exercit. de miris virt. Trif. fibr. i. Aet. Hafn.

Math. Tilliugii Obs. de Trif. fibr. in Ephem. nat. Cur.

Tussilago vide Farfara.

Tutia vide Zincum.

{ Valeriana Sylvestris Offic.

Gemeiner Baldrian.

Valeriana officinalis Botan. Valeriana floribus triandris, foliis omnibus pinnatis Lin. Planta perennis in locis nemorosis indigena.

Pars usualis. *Radix* ex trunco brevi, oblongo, fibris crassis, teretibus, divaricatis terminata extus flavis, intus albis, saporis acris, aromatici, subamaricantis & subadstringentis, odoris gravis, penetrantis, hircini & subnauseosi. Hæc radix colligi debet in locis siccis & montanis, atque primo vere cvelli, in umbra siccari, & clausis vasis adservari. Non substituatur radix Valeridæ dianicae.

Præparatum. *Extractum Valerianæ ex tintura radicis spirituosa inspissata.*

In greditur electuarium contra vermes.

Vires roborantes, potenter stimulantes & nervine, antispasmodiceæ, anthelminticæ, in febribus nervosis cum singultu, tensidum subsultu, convulsionibus &c. & in malis nervosis chronicis convulsivis & epilepticis eximite, præcipue ubi termium consortium.

Dosis in pulvere — in quo summa efficacia — a gravis viginti ad semidrachmam & ultra. In infuso aquoso aut vinoso drachme dñæ, aut & semiuncia pro libra. Extractum ad unum alterumve scrupulum.

Monogr. J. C. Spies de Valeriana. Helmst. 1724.
M. Alberti (J. F. Stanke?) Diss. de Valerianis officinalibus. Hal. 1732.

G. Dieský de Valeriana officinali. Erl. 1776.

B. H. Stör de rad. Valerianæ offic: in febribus acutis effectu. Ed: 1799.

Verbascum Offic.

Himmelbrand.

Verbascum Thapsus Botan. Verbascum foliis decurrentibus utrinque tomentosis, caule simplici Lin. Planta biennis; in arenosis, ruderatis indigena.

Partes usuales. *folia* longa, ovato lanceolata, obsolete dentata, mollia, crassa, ex griseo viridia, utrinque lanuginosa, saporis herbacei subamari, subadstringentis. *Flores*, mense Julio colligendi, suaveolentes, & mellei subpinguis saporis. Corollæ sunt rotatæ monopetalæ, subæquales, tenues, limbo luteo quinquepartito.

In greduntur species pectorales.

Vires emollientes, sub certo respectu anodynæ; potissimum in tussit & phthisi laudatae. Flores virium intensitatæ herbam superant.

Dosis florum ad drachmas duas & ultra pro libra infusi, herba uncia semis in decocto. Pro fermentationibus & gargarismatibus, etiam major dosis.

Monogr. Jac. Risler de Verbasco, Arg. 1754.

Veronica Offic.

Ehrenpreis.

Veronica officinatis Botan. Veronica spicis lateralibus pedunculatis, foliis oppositis obovato — subrotundis pilosis annuis, caule procumbente hirto Willden. Planta perennis in pascis & sylvis frequens.

Pars usualis. *Herba*, tempore verno legenda, foliis ovatis, dentatis, oppositis, kete vi-

tidibus, odoris nullius, saporis amaricantis; subadstringentis.

In g r e d i t u r species pro Thèe:

V i r e s lenissime roborantes, non multum sudoriferæ, ut vulgo ajunt, & pectorales. Tota planta satina & iners.

D o s i s ad semiunciam & ultra, pro libra in-
fusi.

M o n o g r. Fr. Hoffmann de Veronica præferenda
herbæ Theæ. Hal. 1694.

J o. Franci polychresta herba Veronica,

— — — Veronica theizans. Cob. 1740.

Ph. Fr. Eysel de Veronica. Erf. 1717.

J. G. Dolfus de Veronica; Basil. 1781.

V i t u m.

Vitis vinifera Botan. Frutex perennis sarmen-
tosus, apud nos & in aliis temperatis atque calidiori-
bus regionibus sedulo cultus; uvas fert unicuique
notas, ex quibus maturis succus plus minus acidod-
 dulcis exprimitur, in ustum dictus.

Hocce mustum cum recenti butyro ad humidi
consumptionem coctum, addita cera & panxillo oleo
de Bergamo unquentum de vis sive unguentum
ad labia officinis sistit, ob vim adstrin-
gentem emollienti junctam; ad labiorum aridorum
papillarumque fissuras crebro adhibitum.

Idem succus fermentatione in spirituosa in pas-
sus, vinum fit; quod quidem & ex succo pomo-
rum fructuumque aliorum acido dulcium nec non ex
melle obtineri potest; sed gratissimum ex uvis
atque fortissimum. Hujus vini odor & sapor multi-

plex quidem est, & pro diversitate uvarum, nec non varia sua ætate multum versus, specificus; generatim autem gratus, spirituosus, vinosus proprius dictus.

Virini ususque vini doctrina Diæteticam potius spectat, quam Pharmacologiam. Quam tamen vina ad infusa varia vinosa, fomentationes vinosas diversas &c. ex ipsis officinis pharmaceuticis sæpe præscribantur, imo a nonnullis medicis ipsis decoctis & mixtulis quandoque addantur; hinc generaliores saltem regulas de viribus atque usu vinorum adducere hic licebit.

Vires vini in genere sunt stimulantes, calefacientes, excitantes, stomachicæ, exhilarantes, inebriantes, sudoriferæ; externe roborantes, resolventes, putredini adversæ. Specialiores vires ab ætate vini, a cœlo, sub quo crescunt, a solo, in quo coluntur, ab ipsa colendi ratione, denique a stirpis specie fere ipsa dependent.

Vina acid'a, austera, multo tartaro feta, vina saxonica, silesiaca, moldavica, rubra agriensis, budensia, siksardiensia, gallica rubra ordinaria, viribus adstringentibus, roborantibus prævalent.

Vina acidula, acido prædominante instruxta, atque aquæ miscelam facile & cum gratia inuenit, rhenana, mosellana, neccarina austriaca, moravica, in Hungaria Schumlavienia, dum juniora sunt, minus stimulant urinasque copiose pellant; ætatem nocta & benefermentata, spirituosa magis & magis stimulancia evadunt.

Vina sub dulcescentia aut vere dulcia sedam oleo obvolvant, aquam minus ferunt, hijs

facilius inebriant; quo vetustiora, eo generosiora evadunt. Debiliora sunt vina grecia, italica, tyrolensia, gallica nonnulla alba, campanica, muscatellina.

Generosiora sunt vina hispanica, malacensis, maderacea, capensis, transsylvania & hungarica alba, dum vetusta, rexque omnium, vinum Tokayense.

Externe omne vinum viribus excitantibus, resolventibus, discutientibus, roborantibus, anti-septicis gaudet; quare pro fomentationibus crebro adhibetur.

Dosis vini non facile determinanda, pro variis stimuli necessitate, pro varia ægri consuetudine, ætate &c. varia. Cauta debet esse & cochleatim fere instruēta in ægris debilibus summeque simol irritabilibus, saepiusque potius repeti, quum transitorios effectus causet. Cautissima in infantibus, si quidem fas est, illis vinum exhibere.

Spiritus vini post fermentationem vinosam ex vino, tum etiam ex fecibus vini & vinaceis distillatione obtinetur. In regionibus, ubi nulla viticultra, ex frumento (spiritus frumenti), ex prunis (Sliwowiza), ex cerasis (spiritus cerasorum), ex saccharo (Tafia seu Rum) ex oryza (Arak), ex lacte (Kumis) fermentatis obtinetur.

Est liquidum inflamabile, aquæ miscibile, levissimum, summopere volatile, consueto frigoris gradu non congelandum, odoris fragrantissimi, saporis aeris constringentis, reficientis proprie spirituis dicendi. Olea ætherea, camphoram, resinas ve-

getabiles, balsama naturalia, saponem solvit, hinc ad varias essentias & tinturas pharmaceuticum in usum trahitur. Solvit quoque sales quosdam, salem ammoniacum, mercurium sublimatum, saccharum, salem sedativum, flores benzoës, & illos medicos sales quos acidum aceti intrat. Mediante calore unitur etiam cum salibus alcalinis fixis causticis, constituitque cum illis producta saponacea, aut tinturas alcalinas. Gummata vero non solvit, atque in olea preffa, piquedines animales, ceram, succinum &c. vix illas vires exserit. Cum acidis singularem effectum producit, incalescit cum quibusdam, cum omnibus autem, precipue concentratis intime unitur, atque hac unione tollit horum acrimoniam, & iis saporem reficiet, odorem gratissimum volatilem conciliat. Hoc modo oriuntur acida dulcificata; & naphthæ. Cum spiritu salis ammoniaci aquoso coagulatur in Offam Helmontii, atque hac ratione quoque coagulat lac, albumen ovi, serum sanguinis.

Quo plus aquæ hic spiritus continet, eo debilior erit; ideo repetitæ destillationes & rectificationes requiruntur, ut ab aqua liberetur. Imo spiritus vini vulgaris sæpe multas partes alienas acidas & oleosas continet, ut ex odore & colore cognoscitur; hinc ut de puritate certi sint Pharmacopœi, non adhibeant venalem, nisi destillatione prægressa depuratum. Inde varias denominations adquirit, ratione majoris aut minoris quantitatis phlegmatis aut & heterogenei contenti. Nempe spiritus vi- ni vulgaris, spiritus vini rectifi-

tus, spiritus vini rectificatissimus,
sue Alcohol vini.

Certissimum signum fortitudinis ejus desumitur expondere relativo cum pondere aquæ. Gravitas specifica spiritus vini rectificati erit 9, 42, seu vasculum, continens aquæ destillatæ uncias sex, continebit hujus spiritus uncias quinque, drachmas sex & grana duo. Gravitas specifica Alcoholis erit 8, 29, seu vasculum continens aquæ destillatæ uncias sex, continebit hujus Alcoholis uncias quatuor, drachmas septem & grana triginta novem.

Vires spiritus vini sunt interne inebriantes, in cauta dosi vero summe stimulaentes excitantes, roborantes, stomachicæ, diureticæ. Hocce ergo scopo ad varia preparata adhibetur. Externe præter vires stimulantes, exserit etiam antiputredinosas, roborantes, & vera stipticas. Adplicatur propterea in gangrena humida (præsertim cum camphora); ad partes quoque laxas, herniosas, ad tumores cœdematosos, ad ulcera & vulnera nimis manantia (prouti aqua vulneraria cum vino), ad inflanimationes chronicas ex atonia ortas, uti anginas & ophthalmias. Ob vires denique stipticas, vasa atona aut discessa crispantes, sanguinemque & serum coagulantes, ad hæmorrhagias sistendas creberatum in usum vocatur; a Bohnio 1683 inventum.

Dosis prouti vini multum varia, qæsi dato ad commodanda.

Monogr. P. Canonier de admirandis vini virtutibus. Antv. 1627.

A. E. Buchner de vino, ut medicina & veneno Hal. 1756.

- N. Burmester Diss. de usu vini medico. Gotb. 1797,
 T. Kappenhagen de insigui usu spirit. vini in sa-
 nandis vulneribus. Alt. 1745.
 J. P. Koch de spiritu vini, medicam. ad sistend. haemorrhæ
 optimo Hal. 1762.
 J. B. Schurmannu Diss. de effectibus liquorum spirituoso-
 in G. H. Hard. 1791.
 Plura in Diæticis.

Viola Offic.

Blaue Veilchen.

Viola odorata Botan. *Viola acaulis*, foliis, cordatis, stolonibus reptantibus Lin. Plantula pe-
 rennis, in australioris Europæ nemoribus, & pascu-
 is, etiam in hortis crebra.

Partus usualis. Flores primo vere legendi, corolla quinque petala, irregulari, postice cornuta, petalis purpureo cæruleis, odoris specifici gratissimi; saporis subamaricantis & mucilaginosi,

Preparatum. Syrupus Violarum, ex infuso florum a calycibus mundatorum, cum duplo sacchari paratus.

Vires emolientes, lenissime, ut ajunt, anodynæ, ad tussim, aphthas dolentes infantum landatae, sed insufficientes fere. Prævalet coloris gra-
 tia, ad chemica simul experimenta idonei.

Dosis non periculosa.

Monogr. G. W. Wedelius de *Viola martia* pur-
 purea, Jen. 1716.

J. S. Henninger de *Viola martia* purpurea, Arg:
 1718.

D, G. Triller de morte subita ex nimio violar, odore
suborta. Vit. 1762.

Fr. A. Keszler de Viola. Vien. 1763. It. in Was-
serberg Facie. Dissert.

Viola tricolor, Jaceq Offic.

Dreyfaltigkeitsblume. Freysamkraut.

Viola tricolor Botan. *Viola caule triquetrum*
diffuso, foliis oblongis incisis, stipulis dentatis L in.
Plantula reptans, in agris & pascuis crebra, in hortis
quoque pulchriori & plenō flore culta.

Parts usualis. *Herba florida*, mensibus
Junio & Julio legenda, foliis ovato oblongis, inci-
sis, floribus quinque petalis tricoloribus. Odor her-
bare nullus, sapor mucilaginosus, amaricans, sub-
acris.

Vires lenissime irritantes, in majori dosi pur-
gantes, subemeticae, diureticae; in morbis lymphati-
cis, scrophulosis, cutaneis, & specificae in achori-
bus post *Mathiolum* & *Tabernæ montana*
num astrackio laudatae.

Dosis in pulvere a granis decem ad triginta,
In infuso aquoso aut lacteo a drachmis duabus ad
semiunciam, coquleatim infantibus exhibendo. Ex-
terne ad fomentationes major dosis.

Monogr. A, Haase *Viola tricolor*. Erl. 1782.

G, G. Plouequet de virtutibus quibusdam Violæ tri-
color, Arnicae & Assæ fæt. p, exper. clin, comprob,
Tub. 1786. r. Eccoard.

Viscum quercinum Offic.

Eichenmistel,

Loranthus europaeus Botan. Loranthus racemis simplicibus terminalibus, floribus dioicis Lin. statura Visci albi Lin., cui proprie vires medicatæ adscribuntur. Planta parasitica, aliarum arborum, præcipue quercus succo nutrita, in tota fere Germania, præcipue in Austria vulgaris.

Pars usualis. *Lignum*, seu caules potius lignosi, bifurcati, cortice e flavo fusco incrustati, odoris, dum recentes sunt, debilis, specifici, saporis nauseosi, subadstringentis, qui uterque vero siccatione perit.

Ob vires specificas antiepilepticas quondam multum laudatas, ingreditur pulverem antiepilepticum Dispensatorii nostri. Sed inutile lignum esse solide defendunt alii, atque jam suo tempore Rich. Meadius propria experientia hocce coimpertum habuit. Druidarum veterum religioni commendationem hanc unice deberi putavit.

Dosis in pulvere a drachma semis ad unam; in decocto ad unciam unam.

Monogr. J. J. Baier de Visco. Alt. 1706.

J. H. Kölzer de Visco. Arg. 1747.

B. J. de Buchwald analys. Visci, ejusque in diversis modis usu. Hafn. 1753.

Chr. Fr. Pfundel de Spasmis Visco, albo persanatis. Jen. 1783.

Colbacchius de eod. argum.

Ad. a Lebenthal de Visci quercini admiranda virtute, præcipue antiepileptica. In Ephem. Nat. Curios.

Vitrioli Oleum Offic.

Acidum sulphurosum concentratum, ob spissam consistentiam incongruo olei nomine insignitum, ex sulphure potissimum, aut ex vitriolo martis calcinato vi ignis obtinetur; in Anglia, Galia, Hollanda, Germania paratur. Ponderosum est, fuscum & fumans, odoris sulphurei, saporis — etiam si maxime dilutum — acidi, stiptici. Concentratum pro usu pharmaceutico frequenter quidem, pro usu vero medico nonnisi dilutum adhibetur. Ex oleo scilicet vitrioli cum sex partibus aquæ destillatæ mixto exoritur spiritus vitrioli acidus, crebro in usum medicum tractus.

In greditur tincturam aloës acidam & aromaticam acidam.

Præparata. Oleum vitrioli cum tribus partibus spiritus vini rectificatissimi abstracta medietate destillatum, liquor em anodynum mineralm Hoffmanni sistit, spiritum ætheris sulphurici. Optimus est, dum limpidissimus, dum sulphur non redolet, sapore omni accente caret, cum alcali non effervescit, succos vegetabiles cæruleos non mutat, & gummiferulacea perfœcte solvit. Æther sulphuricus vero, sive vitriolicus ex anatolis eorumdem ingredientium portionibus repetita destillatione obtinetur; frigoris sensum, sicuti instillatur, imprimit. Simplex denique mixtio ex anatolis partibus olei vitrioli & alcoholis Elixirium acidum Halleri dicitur,

Vires & dosis. Spiritus vitrioli acis

dus vires stipticas & crispasante quas in lingua gustatus exserit, in omni parte organica viva exse-
rere videtur, atque organismum firmare & robo-
rare non inepte creditur. Propterea in nimia fibra-
rum debilitate & irritabilitate, atque in nervoso
erethismo sub morbis tum febrilibus tum chronicis
eximios effectus producit. Imo in omni fere febri-
um genere Reichiano aliorumque experimento
commendatur; itidem in epilepsia, malisque nervo-
sis convulsivis ex erethismo omnibus; nec non in
scorbuto, ob vires vere tonicas potius, quam ima-
ginatae putredini resistentes. Jam circa annum 1616
Siglicius hoc acidum in sanandis febribus mu-
num Dei vocavit.

Dosis communiter quidem a drachma una du-
as pro libra aquae, atque cum uncia syrapi gratis-
simus potus exoritur. Attamen longe majori dosi
ab ægris fertur, nullasque præter dentium stuporem
incommoditates causat, si non diarrheam levem, aut
ventris expansionem, externe in haemorrhagiis, ad
contusiones & sugillationes cum fructu applicatur.

Liquor anodynus & naphta sive
æther vitrioli vires summe stimulantes & pe-
netrantes, resicientes, nervinas, antispasticas, sto-
machicas, carminativas, diureticas vario gradu pos-
sident, in omni genere morborum nervosorum at-
que debilitatum — qui stimulus ferunt — omni lau-
de superiores.

Dosis non facile eadem, a guttis viginti ad
drachmam unam de die, pro varia indicatione; in
vehiculo aquoso, aut guttatum ex saccharo. Aether
vitrioli penetrantior est, proinde cautiore dosi, sed
sæpius repetita exhibendus.

Monogr. Fr. Hoffmann de acido Vitrioli^m vinoso,
Hal. 1732.

J. H. Schulze de oleo Vitrioli dulci. Hal. 1732.

H. Ludolf de acidi Vitrioli præstancia. Erf. 1739.

J. A. J. Serincius de oleo Vitrioli dulci. Prag. 1753.

G. Fr. Siegwart de Naphtha Vitrioli. Tub. 1764.

Chr. Fr. Rottboll de usu medico acidi Vitrioli.
Hafn. 1778.

A. Campbell Observ. de acido Vitriol. Edinb. 1778.

P. J. Hartmann de acidi Vitriol. virtute calcul pel-
lente. 1778.

J. Ch. A. Mayer Aetheris vini & aquæ frigidæ præstan-
tia in febre lenia nervosa. Frst. 1784.

A. H. Hülsenkamp Diss. quedam de æthere Vitriol.
experimenta exhibens. Gron. 1791.

L. J. Windorff Diss. de acidi Vitrioli in morbotum
medela usu & abuso. Erl. 1792.

Vitriolum album vide Zincum.

Vitriolum cupri vide Cuprum.

Vitriolum martis vide Ferrum.

Urtica major Offic.

Brennessel.

Urtica dioica Botan. Urtica foliis oppositis
cordatis, racemis geminis Lin. Planta perennis vul-
gatissima.

Pars usualis. Herba, foliis cordatis, ser-
ratis, petiolatis, e griseo viridibus, pilosis, cutem
exurentibus cum rubidine & vesiculis, odoris nul-
lius, saporis herbacei, aquosi subadstringentis.

In greditur electuarium pectorale.

Præparatum. Conserva Urticæ ex foliis recentibus cum duplo sacchari.

Vires resolventes, diureticæ laudatæ, non magnæ. In morbis pectoris a nonnullis in usum trahitur. Herba recens pro urticatione partium paralyticarum.

Dosis minime periculosa.

Monogr. J. H. Slevogt de Urtice, Jen. 1707.

Jo. Franci Træst. de Urtica urente. Diling. 1725.

Hufeland von der Urtication in Journ. d. Medics

Uva ursi Offic.

Sandbeere.

Arbutus Uva ursi Botan. Arbutus caulinæ procumbentibus, foliis integerrimis Lin. Frutex in sylvis arenosis Germaniae & reliquæ frigidoris Europæ habitans.

Pars usualis. Folia, oblongo ovata, basi angustiora, apice subrotunda, glabra, venosa, integriflora, crassa, solida, breviter petiolata, supra profunde, infra pallide viridia, saporis grata amari, subtropicæ, odoris debilis sabbalsamici glycyrrhizini. Male substituntur folia vaccinii vitis idææ & buxi sempervirentis.

Vires roborantes, adstringentes quodammodo diureticæ, in leucorrhæa; urinæ incontinentia, ischuria a paralysi vesicæ stranguræ; ulceribus renum & vesicæ, nec non in ipso calculo, plus quam justum est, laudatæ.

Dosis in pulvere a granis quindecim ad quadraginta, pluries in die. In decocto, aut poti-

us infuso a drachinis duabus ad semiunciam. Hocce a solutione vitrioli martis illico nigrescit.

Monogr. M. Girandi de Uva ursina, ejusq. & aqua.
cale. vi lithontrip.

J. A. Murray Commentatio de Uva ursi Gott. 1765.

Zedoaria Offic.

Zittwerwurzel.

Amomum Zedoaria & Kämpferia rotunda Botan. radicem largiuntur, quæ in officinis sub nomine radicis Zedoariæ prostat, in longam & rotundam distinctam. Ex India orientali, præcipue ex Malabarria & Zeilonia per Belgas advehitur in frustis aliquot pollices longis, minimum digitum crassis, transversim dissectis, ponderosis, incurvis, rugosis, angulosis, tuberosis, extetne pallidis, intus tubellis, saporis aromatici, subactis & amaricantis, odoris penetrantis, camphoracei.

Vires aromaticæ, stimulantes, calefacientes, stomachicæ, carminative, sudoriferæ, resolventes, etiam contra vermes laudatæ. Ad acuendas vires & gratiam allis potius medicamentibus additur hæc radix.

Dosis in pulvere a graniis quinque ad viginti; iu infuso vinoso ad drachmas duas, tres &c.

Monogr. Sam. G. Mauritii Relatio de Zedoaria.

Zincum. Zink.

Semimetallum lamelosum, quodammodo tractabile, cœruleoæsentis argentei ritoris. Ante ignitio-

nem facile liquatur, & in igne forti in flammam elegantem pallide virentem exardescit, sumoque albo, nonnihil alliaceo flagrat. Sensim aëre libero in calcem albam comburitur, & floccorum niveorum instar in atmosphærā adscendit & sublimatur. Sic oriuntur flores Zinci (oxydam Zinci sublimatum), in quos integrum Zincum converti potest; quarta parte Zincum pondere superantes.

Forma metallica Zincum medicis non usitatum est, neque in natura occurrit; nisi oxydatum aut calcis forma; quæ mineræ in India orientali, regno sinensi, & in Germania penes Goslariam comprehendentur. Dum igne tractantur, flores quoque sublimatos in furni angulos dimittunt; qui quo altius colligantur, eo puriores, albidiiores, leviores, nihilum album seu Pompholyx dicti; quo profundius vero, eo impuriores & magis grisei; Tutia officinarum. Mineræ Zinci goslarienses, tostione, elixatione & crystallisatione salem metallicum largiuntur, ex Zincio & acido vitriolico compositum, vitriolum album sive Zinci dictum (sulfas Zinci); ob plumbum vero, cuprum, ferrum, argentum, sulphur adhaerentia, pro usu medico depurandum. Sacchari instar album & durusculum est, saporis austeri, summe adstringentis, haueseosi, in aëre defatiscit, in triplo fere aquæ exacte solvitur.

Vires & usus. *Flores Zinci* a medicoastro Ludemannno in usum medicum introducti, interne venenatas vires exserunt; largiori dosi nau-seam & vomitum causant; minori autem pondere exhibiti, more aliorum emeticorum tubum alimenta-

rem irritant, vermes necant, totum systema alterant, sudores movent, spasmos & nervorum turbas & debilitate exortas sedant; proinde in morbis convulsivis & in epilepsia bonos st̄epe effectus produxerunt. Externe posident vires adstringentes, exsiccanres, specialius in ophthalmiis laudatas. Dosis in pulvere a dimidio grano vel uno incipiendo, atque adscendendo augenda, quousque vomitum aut cardialgiam non causat.

Tutia cum pauxillo camphorae, cera alba & axungia unguentum de Tutia ophthalmicum ingreditur.

Vitriolum album viribus adstringentibus, exsiccantibus gaudet, emeticis in majori dosi (nisi hoc a cuprea fors labe pendeat), atque errhinis, dum naribus adtrahitur. Exiguo pondere propinatum spasmos coercet, atque in epilepsia, in asthmate spasmodico, palpitatione cordis, in colica saturnina, rheumatismo & arthritide chronicis, nec non in intermittentibus febribus optato effectu sepe adhibitum fuit. Externe ob vires depurantes & exsiccaentes in gonorrhœa & fluore albo, in ulceribus & aphthis fauenciorum, in profluviis sanguinolentis, in scabie (uti unguentum Jafseri) & herpete, in ophthalmiis & obscurationibus cornes plurimum convenit.

Dosis scopo emetico a scrupulo uno ad semidrachmam, ut momentaneus vomitus exoriatur post venena deglutita. Scopo antispastico a grano semis ad tria grana, continuato usu adscendendo, per se, aut cum opio. Externe granum unum ad unciam aquæ destillatæ pro injectione in gonorrhœa
O o

aut fluore albo, aut cum aqua rosarum vel sambuci in ophthalmis, cum aquæ majoranæ in naribus mico vel pure obstructis.

Monogr. J. S. Lawson de Nihilo. L. B. 1737.

J. Hartt de Zinco, ejusq; florum usu medico. L. B. 1772.

Wiel de usu interno nuc. vom. & Vitrioli albi in pertusæ, morb. curandis conspicuo. Witb. 1775.

G L. Hertelbusch de Zinco medico consid. Helmst. 1776.

A. J. Wurgo de Zinco. Vindob. 1777.

R. J. Hartmann super flor. Zinci, usu interno. Erf. 1778.

L. Crell de Zinco medico recentius observata. Helmst. 1780.

C. H. Stoltze de Vitriolo albo, ejus usu medico & chirurg. Gott. 1787.

E. H. A. Kohlmann obser. clinice, quarum oper. Flor. Zinci vires in morb. asthmatis. examinantur. Erf. 1791.

Fr. D. Kerksg. obs. & experim. circa usum Zinci & Bismuthi. Hal. 1792.

C. H. Stoltze de Vitriolo albo. 1792.

A. M. Birnholz de præcipuis Zinci calcibus Lips. 1796.

Zingiber Offic.

Ingwer.

Amomum Zingiber Botan. Amomum scapoundo, spica ovata, squamis ovatis, foliis lanceolatis, ad apicem margine ciliatis Willden. Planta perennis in India orientali & Africa occidentali, Madagascar, Guinea &c. spontanea. Ex India ori-

entali in Americanam translata, præcipue hodie in Antillanis & Jamaica colitur.

Pars usualis *Radix*, quæ nobis adportatur in segmentis nodosis, tuberosis, hipollicularibus, sublobatis, compactis & compressis, coloris externe albidi, vel straminei, vel cinerei, intus solida, resinosa, ex rubro flava, saporis valde aeris, servidi & odoris grati aromatici.

Ingreditur balsamum embryonis.

Vires aromaticæ, stimulantes, stomachicæ, in colica flatulenta & primarium viarum debilitate laudatae. Maneat culinis hoc aroma.

Dosis a granis quinque ad quindecim & ultra in pulvere; in infuso vino ad drachnum unam & plures. Etiam masticatoriis inservit.

Monogr. J. A. Gesner de Zingiberes Alc 1723.

CAPUT DECIMUM.

DE PHARMACIS COMPOSITIS DISPENSATORII NOSTRI.

Medicaminum optimæ sane compositiones illæ sunt, quæ dato cuivis casui a Medico adaptantur, atque ut ajunt — magistraliter præscribuntur.

Interea tamen in pharmacopoliis pro varii dispensatorii norma, varia compōsita pharmaca venalia jam præsto sunt; tum quia clinicis experimentis aliquam sibi auctoritatem naæta sunt, tum quia non quævis extemporaliter parari posunt; tum etiam — quæ quidem ultima, nec sufficiens ratio videtur — quia a plebe ad illa adsueta crebro expectuntur.

Horum inefficacia nonnulla & fatua penitus e dispensatoriis exulata sunt; alia vero ob efficaciam aliquam conservata, sed multum simpliciora reddit a pluribus ingredientibus, sive superfluis, sive & abpositis quandoque, quantum licuit, depurata.

Pauciora omnino, quam sequentia in dispensatorio nostro adhuc enumerata, practico medico sufficient. *)

*) Daehne de noxia medicamentorum compositorum in pharmacopoliis copia. Lips. 1796.

Acetum antisepticum.

Herbae siccae absinthii vulgaris, pontici, rosmarinii, salvie; menthae, rutae ana sesquiuncia, flororum siecatorum lavandulae unciae dux, calami aromatici, cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatae, allii ana drachmæ dux; in libris octo aceti viini optimi macerantur ad perfectam extractionem, vase clauso. Colaturæ expressæ & filtratæ adduntur camphoræ drachmæ sex, & servatur in lagena bene clausa. Optimum, dum recens paratum, ne camphoræ summe volatilis viribus privetur. Ab inventoribus acetum quatuor lacronum. (*Vinaigre de quatre voleurs*) dictum.

Vires hujus aceti tum interne exhibiti, tum externe naribus adtracti, ore retenti, aut ad cutem applicati sunt summe excitantes, penetrantes, anallesticæ. Ejus usus vel prophylacticus tempore epidemiarum malignarum, aut post morsum rabidum, vel & curativus laudatur in morbis variis a debilitate oriundis. Quammaxime externe forma fomentationis aut gargarismatis ad ulcera sœda, ad partes gangrenosas, & ad auginam malignam, principue ulcerosam adhibetur.

Dosis interne a drachmis duabus ad semiunciam.

Aqua aromatica spirituosa vulgo

Balsamum Embryonis.

Florum lavandulae herbae siccae salvie, melissæ, menthae crispe ana quatuor unciae, nucis

moschatæ, caryophilloram, ciuannomi, maciæ, radicis zingiberis, seminum fæniculi ana uneiæ duas concindantur, in libris quatuor spiritus yini rectificatissimi, viginti aquæ libris diluti per nycthemerum macerantur, utque sexdecim librae abstrahuntur.

Vires sunt excitantes, nervinæ, antispasmodice, carminativæ. Interne raro, ad guttas aliquot aquæ instillatas prescribitur; externe in animali deliquis naribus admovetur, aut debilibus ad arterias pulsantes vulgo inungitur. A sola plebe ut plurimum pro gravidis debilibus atque in abortum proclivibns expetitur, unde nomen adquisivit.

Aqua carminativa communis.

Florum chamomille romanæ semilibra, corticum aurantiorum, citri, herbae absinthii pontici, menthae crispe, seminum coriandri, caryi, fæniculi ana sesquuncia, concisa & contusa macerantur per nycthemerum in sexdecim aquæ libris, & medietas abstrahitur.

Vires antispasticæ, carminativæ, stomachicæ.

Dosis ab uncia una ad plures in mixturiæ ad eundem scopum agentibus. Cum syrupo kermesino jentaculum potius pharmaceuticum, quam medicamen.

Aqua vulneraria cum aceto.

Anaticæ partes herbarum recentium cerefolii, salviae, rutæ hyssopi, serpylli, & florum chamo-

trilla vulgaris, consuetae digeruantur per 24 horas in decuplo aceti vini optimi, & duas tertias abstrahuntur.

Vires roborantes, discutientes, antisepticæ, pro usu externo in contusionibus, sugillationibus & gangraena incipiente destinatae.

Aqua vulneraria cum vino
seu
spirituosa.

Herba recentis origani, hyssopi, menthae crispæ, salvie, rutæ, rosmarini, serpylli, thymi, melisæ, majoranæ, & florum lavandulae ana uncia, digeruntur in decem unciosis spiritus vini rectificatissimi duodecim aquæ libris diluti, & abstrahuntur libere decem.

Vires ob spiritum loco acetí contentum magis stimulantes & roborantes. Usus præcipue ad vulnera eruenta recentia & haemorrhagias. Prontius & ex tempore aqua vulneraria Thebaniana habetur ex spiritu vini & vitrioli, aqua & siccato; aut sale quodam medio cum aqua.

Balsamum saxonicum.

Olei destillati lavandulae, succini ana quatuor scrupuli, olei origani, majorane, salvie, anthos ana drachma una, olei macis, rutæ, menthae ana duo scrupuli, & olei pressi nucis moschatæ unciae quinque frigide inter se miscentur in balsamum.

Vires stimulantes valdopere, nervinas, carminativas. In terminibus ventris e causa frigida,

principue infantum, abdomini illinitur, atque usui ergo mere externo inservit. Adultioribus modica quantitate (ad gutas aliquot) cum jusculis, quondam in simili adfectione exhibitum fuit, Hystericas gratum odoramentum.

Electuarium anodynnum

vulgo

Theriaea.

Ab Andromacho Imperatoris Neronis Archiatro inventa, ac contra animalium venena, quin & contra plurimos alios, praesertim malignos morbos luxuriante laude elata. Olim compositissimum remedium, ex superfluis, imo contradictoriis ingredientibus conflatum; hodie simplicius redditum, nam ac opio scilla & aromatibus vires unice dependebant.

Solvitar juxta nostrum dispensatorium hodiernum opii purissimi uncia una in quatuor uncias aquae cinnamomi spirituosa, admiscenturque mellis despumati librae tres cum semisse, atque roob juniperi semilibra. Denique adduntur pulveris specierum resolventium unciae octo, & pulveris radicis serpentariae virginianae unciae tres cum dimidia, ut fiat electuarium.

Vires stimulantes, diaphoreticæ, ab opio contento plurimum pendentes. Usus in morbis ventriculi & intestinorum e laxitate, in vomitu, sanguitu, diarhœa febris nervosis & malignis &c. Olim pro Panacea hoc remedium habebatur. Quum vero ineautius adhibitum ad variolas expellendas,

Angliae Reginæ Marie mortem causaverit testante Harisio, multum celebritatis perdidit. Tamen & hodie adhuc magnus ejus inter plebem abusus.

Dosis determinatur juxta opii contenti necessariam quantitatem. Ob gratum unum opii in 64 circiter granis Theriacæ contignum, dosis vulgo a semidrachma usque ad unam esse solet. Forma in bolo vel electuari, etiam cum vino. Externe pro scuto aut emplastro stomachico; nec non in elisimate.

Monogr. Th. Bartholini Diss. II. de Theriacæ.

Libarrii Diss. de Theriacæ Andromachi.

M. de Odis medic. in Theriacam. Ven. 1576.

Gv. Rondellet de Theriacæ. L. B. 1652.

G. Budæi relatio de Theriacæ.

Chr. Wedelius de Theriacæ Jen. 1700.

Fr. G. Haupt de composit. Theriacæ. Reg. 1723.

M. Charras de ingredient. Theriacæ Androm.

Electuariom antifebrile.

Conservæ absinthii & cochleariæ, atque pulveris corticis peruviani anaticæ partes cum syrupo fumariæ in electuarium rediguntur, quod etiam ex tempore parari potest, aut potius pro dati casus diversitate magis:raliter præscribi.

Vires sunt roborantes, nervinæ, resolventes. Usus quam maxime in febribus intermittentibus.

Dosis ab uncia semis ad duas in die. Ex eodem cum aqua destillata aromatica possunt etiam mixturae confici.

Electuarium contra vermes.

Drachma una arcani duplicati, radicis jalapæ & valerianæ sylvestris pulverata cum quatuor unciiis oximellis scillitici in electuarium miscentur.

Vires incidentes, anthelmintice, purgantes, Egregia compositio pro pueris mucosis, verminosis.

Dosis ad cochleare coffeatum infantibus, bis vel ter de die; adultis ad cochlearia mensalia.

Electuarium dentifricium.

Pulvis dentifricius ruber cum s. q. mellis rotarum in electuarium redigitur.

Usus ad dentes purgandos, & ad gingivas firmandas.

Electuarium diascordii.

Idem est ac electuarium anodynnum.

Electuarium sive

Theriaca diaefseron (ex 4 pulveribus).

Pulveris radicis gentianæ, galangæ, baccarum lauti, juniperi & myrræ anaticæ partes cum duodecim partibus mellis despumati miscentur in electuarium.

Vires stimulantes, roborantes, incidentes carminativæ; in laxitate primarum viarum & morbis inde exortis multum laudabiles.

Dosis ad cochleare coffeatum aliquoties de die,

Electuarium lenitivum,
vulgo

Tamarindorum.

Polpa prunorum libra tres, roob sambuci libra una, pulveris soliorum seneca & cremoris tartari ana libra semis, atque sufficiens quantitas mellis despininati miscentur in electuarium; quod etiam ex tempore confici potest.

Vires solventes, leniter purgantes.

Dosis ab uncia una ad duas in die, & plures;

Electuarium pectorale.

Pulveris succi liquoritiae inspissati, seminum anisi & fenniculi ana uncia una, conservae hederae terrestris & urticae ana unciae sex, atque syrupi hyssopi q. s. rediguntur in electuarium mollesculum.

Vires leniter incidentes, expectorantes ut vulgo dicunt, in morbis pectoris non inflamatoriis utiles.

Dosis. Bolus scrupuli unius, iter vel quater de die superbibendo potum theatum, exhibetur.

Electuarium purgans.

Roob sambuci, ebali, juniperi ana uncias quatuor, pulveris radicis jalapie & arcani duplicati ana sesquiuncia, & syrapi de spina cervina q. s. commiscentur in electuarium; etiam ex tempore, aut magistraliter parandum.

Vires resolventes, purgantes, diuretica. Usus quammaxime in hydrope.

Dosis ab uncia semis ad unam.

Emplastrum aromaticum,
sive
(stomachicum.

Ex pulvere mastiches & nucis moschatæ, balsamo peruviano, oleo menthae & terebinthina cum cera citrina & oleo olivarum liquefactione paratur emplastrum.

Vires stimulantes, roborantes. Usus in ventriculi inertia, vomitu, singultu ex consimili causa. Potest etiam ad morbos locales frigidos qualescumque applicari.

Emplastrum citrinum.

Ex terebinthina, resina pini & cera citrina paratur, atque in tabulas scinditur.

Vires conglutinantes, balsamicæ. Vulgatissimum adhæsivum emplastrum Chirurgorum, ad labia vulnerum unienda.

Emplastrum defensivum rubrum.

Bolus armena, minium, thus, mastix & camphora cum oleo olivarum & cera citrina rediguntur in emplastrum.

Vires roborantes, siccantes. Usus ad defendenda ab aëre ulcera. Bolus facile superfluuus.

Emplastrum diabotanum.

Quondam compositissimum, Blondelio inventore. Hodie ex emplastro diachylo cum gummi, admixtis extracto cicutaæ & chelidonii camphora & styrace liquida paratur.

Vires ivitantes, resolventes, maturantes. Usus in ulceribus frigidis, laxis.

Emplastrum diachylon [vide Plumbum.]

Emplastrum ad fonticolos.

Cerae citrinæ, sebo cervino, terebinthinæ & oleo olivarum colliquefactis additur minium, intingunturque linteæ, quæ frigefacta poliuntur pistillo vitreo, & in frusta quadrata scisa servantur.

Vires roborantes, siccantes, uti aliorum plumbatorum. Usus ad fonticulos & ad ulcera manantia.

Emplastrum de Galbano crocatum.

Emplastro diachylo simplici & de meliloto, cerae citrinæ, Terebinthinæ & Galbano depurato colliquefactis additur pulvis croci austriaci, ut fiat emplastrum, auctore Mynsichtio.

Vires emollientes, resolventes.

Emplastrum de mucilaginibus.

Colliquefactis emplastro diachylo simplici, sebo cervino & oleo olivarum admiscentur palveres radicis althææ, seminum fænugræci, lini, & pauxilium croci.

Vires emollientes. Usus in tumoribus inflammatoriis, ubi cataplasmata emollientia calida haberi non possunt.

Emplastrum noricum.

Ingrediuntur minium, camphora, acetum, oleum olivarum, & cera citrina. Quoad vires ab aliis ceratis plumbatis vix differt.

Emplastrum oxytoccoeum.

Galbanum & ammoniacum depuratum, mastix, olibanum, crocus, resina pini, terebinthina & cera citrina in emplastrum rediguntur; quod etiam emplastrum ad rupturas dicitur.

Vires resolventes, roborantes.

Extractum catholicum
potius
purgans drasticum.

Colocynthidum decorticatum unciae tres, agarici albi, saffronae, radicis helleborei nigri, und unciae duæ, atque aloes unciae quatuor digeruntur s. q. spiritus vini ad perfectam extractiōnem. Facta colatione residuum adhuc in aqua coquitur, atque decoctum hocce cum tintura priori commixtum inspissatur in extractum. Inventum Potterii spagyricum.

Vires sumisopere irritantes, drasticæ, anthelminticæ; in summa intestinorum inertia & verminosa colluvie, non apte semper in hydrope laudate.

Dosis pro adultis a granis decem ad vigintiij in forma pillulari.

Infusum
sen
Aqua angelica.

Cremoris tartari drachma una solvitur in aqua bullientis uncis octo. Sub ebullitione adjiciuntur,

mannæ electæ unciae duce, arcani duplicati drachmæ ducet, succi citri uncia una, & cisticum citri drachmæ ducet. Clarificatum & per chartam emporeticam filtratum exhibetur.

Vires purgantes absque magno stimulo.

Dosis pro infantibus ab uncia setmis ad unam;
adultis a duabus ad tres uncias; etiam partitis vi-
cibus.

Infusum

seu

Aqua laxativa.

Foliorum sennae drachmæ sex, foliorum sero-
phulariæ drachmas duas, tremoris tartari drachma
una infunduntur in s. q. aquæ fervidæ per $\frac{1}{2}$ horæ.
Solutis prius mannae electæ unciiis duabus, colatura
unciarum sex exhibetur. Quæ si syrupo quodam
eduleatur, habetur sic dictum Hydromel in-
fantum. Prestat recens & ex tempore paratum.

Vires purgantes, priori similes.

Dosis feve endem quoque.

Liquor

seu

Sal volatilis oleosus.

Vide Sal ammoniacus.

Medicamenta pectoralia.

Decoctum specierum pectoralium cum dupla
quantitate mellis evaporatur in debitam spissitudinem,

Vires emolientes, relaxantes, atque propterea non absolute pectorales, nec in omni thoracis morbo laudabiles.

Dosis ab uncia una ad duas, forma linclus, electuarii, mixtare, decocti.

Pilulæ purgantes drastice.

Aloes, diagridii, pulveris coloeyuthidis gummosi ana unciae duæ, resine jalapæ amygdalis subactæ sesquiuncia, atque uncia una extracti hellobri nigri cum s. q. spiritus vini in massam pilularem rediguntur.

Vires summe irritantes, drastice, anthelminthicæ, illis extracti catholici analogæ.

Dosis a granis decem ad viginti.

Pilulæ Rifi vide Aloe.

Pulvis anodynus vide Papaver.

Pulvis antiepilepticus vulgo

Marchionis.

Radicis paeoniae, dictamni albi, ligni visci querini, lapidum cancerorum anaticeæ partes miscentur in pulverem. Si singulis unciis hujus pulveris adantur viginti quatuor grana castorei, habetur pulvis antiepilepticus cum castoreo, vulgo Rinscheidleri.

Vires antispasmodicæ, in convulsionibus & epilepsia certo intuitu utiles. Non negligantur meliora.

Dosis a granis quindecim ad triginta &c. ssepius de die.

Pulvis antispasmodicus.

Cinnabaris factitiae pars una, arcani duplicati partes duæ & nitri partes quadror miscentur in pulverem. Stabiliana inventio. Non quadrat cinnabaris cum reliquis, nisi colorem exaltet.

Vires antisthenicæ, refrigerantes, proinde non saepe spasmis contrarie.

Dosis a granis decem ad triginta, per se, vel in potu theato.

Pulvis dentifricius.

Cornu cervi ustum, lapides canerorum, radix iresos florentinæ, tremor tartari, pauxillum caryophyllorum & nucis moschatæ miscentur in pulverem, habeturque pulvis dentifricius albus. Addita quinta parte lacce florentinæ acquiritur pulvis dentifricius rubet.

Usus ad purgandos dentes, gingivasque firmandas. Posterior magis adstringit. Continuatus usus dentibus periculosus, crystallinam crustam deterit, arrodit.

Pulvis fumalis.

Mastix, olibanum & bacca juniperi abatica portione commiscentur & ruditer contunduntur.

Usus pro suffumigis & ad tumores frigidos.

Pulvis gummous

vulgo

Haly.

Amyli, radicis liquoritiae ana uncia una, gummi arabici & sacchari albi ana unciae duas miscentur in pulverem.

Vires nutrientes, obvolventes, in phthisi laudatæ, sed non convenientes in quavis tussi.

Pulvis sternutatorius.

Herbae majoranae, serpylli ana unciae tres, radicis polygalæ uncia una semis commiscentur in pulverem subtilissimum.

Nomen vires designat. Usus in frigidissimis capitis morbis, ubi irritandum, excitandum.

Pulvis contra tussim.

Pulveris gummosi uncia una, radicis ireos florentinæ uncia seenis, florum sulphuris drachmæ duæ, croci austriaci drachma una, & tres unciae sacchari commiscentur in pulverem.

Vires mucilaginosæ, emollientes, leniter incidentes, sub certo respectu expectorantes, nequam in omni tussi convenientes.

Dosis a drachma una ad duas in die, vel per se vel in linetu aut mixtura.

Species decocti lignorum vide Guajacum.

Species emollientes.

Conseiduntur, contunduntur & miscentur florum chamomillæ vulgaris, herbae meliloti, malvae,

althææ, radicis althææ, sebinum fenugreci & linii anaticæ partes.

Nomen de viribus loquitur. Usus pro cataplasmate, fomento, elismate, balneo.

Species pectorales.

Herbæ althææ librae duæ, radicis althææ libra una, radicis polygale liquiritiae ana libra semis, florum rhæados, verbasci ana unciaæ tres conciduntur & miscentur.

Vires mere emollientes; ergo unice in morbis pectoris sthenicis laudabiles.

Dosis uncia una pro libra aquæ.

A vulgo inepte absque morbi distinctione exceptuntur.

Species pro Thæ.

Foliorum veronicæ, hederae terrestris, farfaræ, seabiosæ ana unciaæ tres, melissæ, salvæ ana sesquuncia conciduntur.

Vires lenissime stimulantes, subtonicæ. Usus contra tussim non sthenicam, præcipue phthisicorum.

Dosis ab uncia semis ad unam pro libra infusi.

Species resolventes pro cœcupha & fomento.

Concinduntur & commiscentur anaticæ partes florum arnicæ & lavandulæ, herbæ majoranæ, maribii, origani, rosmarinii, tutæ, salvæ, scordii, serpylli, & thymi.

**Vires stimulantēs, resolventes, quodammodo
roborantes.** Usus ad morbos e debilitate locales,
tumores, contusiones &c. forma sacculi, fomenti
vinosi aut aquosi, cum vel sine aceto.

Spiritus aromaticus.

Herbæ recentis menthæ uncia una semis, semi-
num anisi, cinnamomi, nucis moschatæ ana uncia
semis, caryophyllorum, cardamonii minoris, radi-
cis angelicæ ana drachmæ ducæ in libris quatuor spi-
ritus vini, rectificati per 24 horas macerantur, &
tres libræ abstrahuntur.

**Vires interne stimulantes, excitantes, ner-
vinæ, carminativæ, stomachicæ, sudoriferæ; ex-
terne analepticæ, irritantes, diæctuentes, antisep-
ticæ.** Usus in morbis e debilitate innumeris.

**Dosis ad drachmam semis & ultra, aliquoties
in die; cum saccharo, vel in mixturi.**

Spiritus balsamicus

vulgo

Balsamum schauerianum.

Terebinthinæ unciae tres, galbani unciae duæ,
aloës, benzoës, styracis, masticæ, myrrhæ, oli-
bani ana drachmæ duæ, radicis ireos florentinæ,
dictamni albi, imperatoriæ, seminum anisi, feni-
culi ana uncia semis, florum chamomillæ romanæ,
herbæ absinthii, rosmarini, scordii, rutæ ana
drachma una, cardamonii minoris, nucis moschatæ,
cinnamomi, castorei ana drachmæ duæ, baccarum
lauri uncia una macerantur in spiritus vini rectifi-
cati libris quatuor & abstrahuntur libræ tres.

Vires summopere stimulantes, nervinæ, anti-spasmodicæ, incidentes. Luxuriosa compositio. A vulgo expetitur tum pro usu interno, guttatinque e saccharo aliquoties in die exhibetur in affectionibus spasmodicis, tum pro usu externo, analeptico scopo & irritante, in apoplexia, animi deliquio, paralysi &c. naribusque admovetur, aut linguæ instillatur, aut temporibus & arteriis superficialibus illinitur. A medicis non adhibetur.

Tinctura aromaticæ acida
vulgo

Elixirum vitrioli anglicanum.

Radicis calami aromatici, galangæ ana unciaæ duæ, cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatae ana drachmæ tres, corticum citri uncia semis & sacchari albi unciaæ tres digeruntur per octiduum in libris duabus spiritus vini rectificati, admixtis spiritus vitrioli unciis tribus. Liquor filtratus servatur.

Vires stimulantes, toniceæ, in laxitate primatum viarum perutiles.

Dosis a guttis quinque ad quindecim e saccharo; pluries in die. Ad mixturas a drachma semis ad duas fere addi potest.

Tinctura balsamica
vulgo

Balsamum Commendatoria.

Aloës, myrræ, olibani ana uncia semis, styracis in granis unciaæ duæ, radicis angelicæ uncia

una, croci austriaci drachmæ duæ & balsamii peruviani uncia in spiritus vini rectificatissimi libris tribus ad perfectam tinturæ extractionem digeruntur, quæ filtrata servatur.

Vires interne stimulantissimæ, externe balsamicæ, antisepticæ.

Dosis a guttis sex ad duodecim. Sed nunquam compositissimo hoc remedio, & nonnisi plebeji eo utuntur. Externus frequentior usus.

Tinctura lignorum. vide Guajacum.

Tinctura pectoralis

sive

Elixirium asthmaticum.

Succi liquoritiae insipissati unciae tres, spiritus aromatici libra una, spiritus salis ammoniaci anisati libra semis digeruntur ad solutionem succi.

Vires stimulantæ, antispasmodicæ, incidentes, in morbis pectoris spasmodicis & frigidis perutiles. Sed compositio fere ex tempore fieri potest, proinde dato casui adhuc melius adaptari.

Dosis a guttis decem ad viginti, ex saccharo, in linetu aut mixtura.

Tinctura stomachica.

Extracti absynthii, gentianæ ana unciae duæ alcali vegetabilis uncia semis, tinturæ corticum anteriorum unciae quatuor, vini albi generosi librae quatuor commiscentur & digeruntur.

Vires tonicas; vulgo in anorexia, dispepsia, aliisque ventriculi e laxitate morbis, itidem in febris intermittentibus post gastricas evacuationes celebres.

Dosis drachma una vel duæ, aut cochlearia mensale.

Tinctura visceralis.

Extracti absinthii, cichorei, trifolii fibrini, martis cum succo pomorum ana drachme tres, tincturae corticum aurantiorum, spiritus nitri dulcis ana unciae duæ, aquæ corticum citri unciae octo macerantur ad extractorum solutionem.

Vires eadem cum priori, ast intensiores, debilibus laxis, cachecticis, chloroticis, mucosis, verminosis proficuae.

Dosis a drachmu semis ad unam & ultra.

Unguentum basilicum. (regium).

Cera citrina cum sebo cervino, resina pini, pice nigra, terebinthina & oleo cocto.

Vires emollientes, leniter irritantes, subpurantes, purificantes. Usus ad ulcera subpuranda.

Unguentum contra vermes

loco

de Arthana.

Unguentum juniperi cum cera citrina, fello tauri inspissato, aloë & aloë destillato radaceti communiscentur.

Vires irritantes, purgantes, anthelminthicae. Pueris laxis, mucosis, verminosis, medicamina renuentibus drachma semis vel integra abdomini inungitur; non s^epe optato effectu.

Unguentum digestivum.

Terebinthina, oleum coctum, pulvis mastiches, myrrhae & olibani, miscentur in unguentum.

Vires & usus prouti basilici unguenti; sed magis irritat.

Unguentum fuscum & album.

vide Plumbum.

Unguentum nervinum.

Unguentum juniperi, cera citrina, oleum lauri & parva quantitas olei destillati anethi, juniperi, menthae, rosmarini & terebinthinae miscentur in unguentum.

Vires stimulantes, excitantes, nervinæ, antispasmodicæ, resolventes. Usus ad partes debiles.

* * *

Reliqua composita pharmaca, quæ ab ingrediente quodam principali aut nomen, aut vires desumunt; in priori capite sub simplicium præparatis occurebant.

Si quis autem plures celebrissim compositionum præscriptiones desideraret; adeat dispensatoria varia tum publica, tum & privata. Posteriora erunt:

- G. Melichii dispensatorium medicum. 12 Frs. 1609.
 C. F. Brechtel nomenclatura pharmaceutica. Fol. Norimb. 1605.
 A. Hornung cista medica. 4to Norimb. 1611.
 P. Gruling florilegium chymico medicum. 12. Lips. 1631.
 * J. C. Schröder pharmacopæa medico physica. 4. Ulm. 1641.
 — — — — Arzneyschatz. Fol. Nürnb. 1748.
 H. Mynsichtii thesaurus & armamentarium medico-chymicum. Hamb. 1631. L. B. 1638. &c.
 — — — — deutsch. Scuttg. 1725.
 J. Zweoelfteri pharmacopæa regia, s. dispensat. locupl. & absolutiss. Norimb. 1675.
 Pharmacopæa Batiana. Lond. 1691.
 N. Lemery pharmacopœa universelle. Par. 1697. 1754.
 Amst. 1748.
 Th. Fulleri pharmacopæa extemporanea. Lond. 1701.
 1705. Laus. 1761.
 J. Chr. Sommerhoff Lexicon pharmaceutico-chymicum. Fol. Norimb. 1701.
 J. J. Manger bibliotheca pharmaceutica. Gen. 1703.
 M. B. Valentini Museum musorum. Frst. 1704.
 J. Quincy pharmacopæa officinalis & extemporanea. Lond. 1717.
 J. B. Boyer codex medicamentarius. 4. Par. 1758. Frs. 1760.
 W. Lewis neues allgemeines Dispensatorium. a. d. Engl.
 G. Kleinii selectus rationalis medicamentorum. Frst. 1760.
 Gillet Diss. de medicamentis compositis. Mons. 1761.
 D. W. Trilleri Dispensatorium pharmaceuticum universalis. 4. Frs. 1764.
 Ph. L. Wittwer idea Dispensatorij. 4. Arg. 1774.
 J. Plenk pharmacia chirurgica. Vien. 1775. 1791.
 J. Ph. Vogler pharmaca selecta Wetzl. 1777. 1788.
 Fr. J. Piderit pharmacia rationalis. Gafs. 1779.
 1782. 1791. c. Suppl.

602

- J. R. Spielmann pharmacopœa generalis, Arg. 1783.
A. Fröhlich diss. de medicam. composit. Vien, 1784.
J. H. Pfingsten deutsches Dispensatorium. Stuttgart. 1783
S. Largi composition. medicam. Arg. 1786.
Chr. Fr. Reuß's dispensatorium universale. Arg. 1786.
c. Suppl. II.
G. H. Piepenbring. pharmacia selecta. Erf. 1792
II. Tom.
Chr. Mayer dispensatorium universale. Vien. 1798.

CAPUT UNDECIMUM.

DE FORMIS MEDICAMINUM.

Pro diversitate morbi, ægri, ætatis, quin & proprietas pharmaci qualitatum diversitate, medicamina diversa forma exhibentur & adplicantur; tum internæ, tum externe.

Medicamina interna vocantur, que inventriculum deglutiuntur. Alio quoque modo adplicata externa dicuntur.

A. Medicamina interna.

Medicamina interna vel sicca sunt, vel humidæ,

a. Medicamina Sicca.

Ad sicca medicamina referuntur pulveres, pilulæ, pastæ, tabulæ, taleolæ, trochisci &c.

I. Pulveres.

E corporibus medicatis friabilibus contundendo, tritando & percribrando pulveres parantur. Sunt vel grosso modo contusi, inser-

viantque tunc infusionibus, decoctionibus aut extero-
no usui. Pro usu autem medico interno, aut & pro
ophthalmicis externe, substantiae quasi subtilissime
commixtæ sunt, ita ut intra dentes minime stri-
deant, & particulae nec vix, nec sensu distinguan-
tur. Qui polvis tenuissimus alcoholisatus nun-
cupatur; in pyxide lignea per linteum duplicatum
cribrandus, cavendo ne pollen acrum oculos & na-
res operatoris infestet.

Materies pulverum est omne corpus, quod
contusione aut trituratione commixti potest; ergo
metalla, terræ, sales sicci, vegetabilium partes va-
riæ exsiccatæ, ligna, radices, cortices, semina,
flores & folia sicca, succi vegetabiles inspissati, sic-
ci, guminata, resinæ, animaliumque partes consi-
miles, dummodo humiditatem non adtrahant &
diffuant, aut a minimo calore conglebentur. Ipsæ
tenaciores & humidiores substantiae in pulveres com-
mixti possunt, si antea vel leni calore arescant,
vel glutine quodam impastantur & exsiccantur. De-
nique etiam alia corpora minime friabilia pulvri-
bus eousque addi possunt, quousque pulverulenta
forma exinde non immittatur. Sic olea stillatitia,
camphora, spiritu vini irrorata, moschus, castore-
um, extracta varia &c. superaddito alio apto corpo-
re in pulveres rediguntur. Sapo sexduplum alte-
rius partem requirit, ut bene pulveretur; v. g. in-
fantibus cum lapidibus cancerorum a nonnullis præ-
scribitur.

Ea autem corpora medicata præcipue forma
pulveris exhiberi merentur, quorum virtus in tota,
ut ajunt, substantia residet, nulloque fere pharma-

centico processu extrahi potest; v. g. cortex peruvianus, rheum scopo purgante, ipecacuanha, moshus &c. Unde regula exoritur, illorum corporum pulveres, quorum virtus medica facile avolat, nunquam in magna copia parandos esse; adseratione enim diuturna corruptuntur, vel minus efficacia redduntur.

Dosis pulverum interne sumendorum nec sit infra grana octo vel decem, nec drachinam unam excedat; alias difficulter ab ægris adsumitur. Voluminosi & nauseosi præcipue evadunt pulveres, qui ex aqua admixta nimis intumescunt, uti v. g. flores pulverati. Exacte & ad pondus determinatur dosis illorum pulverum, qui in parva dosi maxime efficaces sunt; minus eracte, ad cuspidem cultri vel cochleare coffeanum, si sit pulvis minorum virium.

Pulveres sunt vel simplices, vel e pluribus ingredientibus compositi. Posteriores sape in plures doses dividendi.

Dum adsumuntur pulveres, repentina aquæ adfusione inundari non debent, quia non æquabiliter aquæ miscentur, sed cauta adfusione & triturations commisceri debent. In mixturis præscripti, repetitam semper lagenæ concussionem requirunt.

Infantibus pulveres vix præscribantur. Minime etiam summe debilibus, & ventriculo langido laborantibus. Non tantum quod difficulter deglutiuntur & digerantur, sed etiam mechanico suo stimulo irritabilibus subjectis molesti esse possunt. Nec præscribantur illis, qui ex idiosyncrasia illös non ferunt. Sunt enim qui ex omni pulvere adsumunt nanseant vel vomunt.

II. Pilule.

Pilulae (catapotia veterum) sunt medicamentum internum, in globulos ciceris circiter magnitudinis efformatum. Pondus unius pilulae sit a grano uno, ad grana tria.

Materiem subpeditant corpora medicata in parca dosi activa, in aere non diffuentia:

1. tenacia, coherentia, per se, aut addito pauxillo aquae vel spiritu vini facile tractabilia, prouti sapones, extracta summe spissa, resines & gummiresinæ &c. que posteriores in mortario calcato tractatae facile in pilulas formari possunt. V. g. R. Asæ fætidæ drachmas duas, f. l. a. pil. gr. duorum.

2. sicca pulverata ope vehiculi excipientis in massam tractabilem transmutanda. Excipiens autem varium est, pro diversitate corporum constituentium, eorumque consistentia; hinc syrpus, mel, balsamum, terebinthina, mucilago, tinctura, spiritus &c. V. g. R. Rhei alcohol, drachmam unam mel pur. q. s. f. l. a. pil. gr. trium.

3. molliæ subfluida, addito corpore sicco aut pulvere tractabilia reddenda. V. g. R. Extract. Cicut. drachmas duas, pulver. herb. Cicut. q. s. f. l. a. pilul. granor. duorum.

Qui ad hasce regulas non adtendunt, magnos errores in prescribendis pilulis committunt, saepiusque causant, ut ab ipso pharmacopœo ineptum aliquid ad massam tractabilem obtinendam substituantur. Difficillimum est cum extractis justam pilulæ massam prescribere, quoniam varie sepe sunt consistentiae.

Pilulæ jam formatæ, ne inter se cohæreant, pulvere quodam consperguntur, vel linguae grato, vel in eundem cum medicamine scopum collimante, vel penitus indifferenti, insipido, inodoro; qualis lycopodii. Vix convenit mos, pilulas lamellis auri vel argenti obducere, quoniam haud raro integræ & non solutæ per alvum eliminantur tales pilulæ.

Dosis pilularum est ab una ad sex, bis vel ter in die. Major quantitas vix adsumitur, quia ventriculum molestet. Universim pilulæ non conducent ventriculo debili, & maxime solummodo in chronicis malis præscribuntur.

Dantur subjecta, quæ pilulas non sumunt, quia deglutire illas nesciunt. Ita infantes. Alii obvolvunt eas lamina pastacea, aut cerasis, prunis, aut multam aquam superbibunt, eliduntque tali modo vires pilularum. Hisce melius alia medicaminum forma exhibetur.

III. Condita.

Pastæ, tabulæ, taleolæ, trochisci, &c. sunt medicamina solida sicca, quæ in officinis jam parata prostant, atque ex tempore, aut magistraliter vix præscribuntur. Ab ægris in ore volvuntur, & dum deliquescent, deglutiuntur. Similimodo nitro tabulato, sale prunella &c. utuntur ægri.

b. Medicamina humida.

Sunt vel spissa, vel fluida. Prioribus adnumerantur electuaria, conservæ, linctus, posterioribus infusa, decocta, mixtæ, guttulæ, succi, emulsa.

I. Spiffs.
I. Electuaria.

Electuarium est medicamentum internum spissum, consistentiam habens syrupo crassorem; ita ut portiuncula ejus in cultro vel spathula exempta minime a lateribus desluat. Distinguitur crassum & molle.

Si materies excipienda ex levioribus & gravioribus mixta, consistentiam postulat spissorem, ne ingredientia graviora nimis cito fundam petant; tunc medicus prescribit electuarium crassum. Hujus electuarii crassioris portio, in globulum mediocrem pondatis circiter drachmæ unius formatæ ut commode sita ulla masticatione deglutiri possit, bolus (buccella) vocatur. Prescribitur, ut sumatur semel, bis aut ter de die. Non convenit autem hæc forma debilibus, febricitantibus, iis, qui inente destituti sunt; non inadscriptis, non pueris.

Electuaria mollia, mellis circiter consistentæ, sunt vulgatiora, quia & facilius ab ægris adsumuntur, & a bonis practicis corpora metallica & ponderosa in electuariis non libenter prescribuntur. Horum dosis quidem diversa est pro ratione ingredientium; sed vulgo ad coquileare coffeanum, vel & ad communie mensale sepius in die exhibentur.

Materies excipienda pro electuariis sunt pulveres; inateries autem excipiens syrapi, mel, conservæ, pulpæ, roob, extracta, quæ omnia solertissima trituratione & agitatione debent permisceri, ut massa evadat perfectissime æqualis miscelæ.

Aliquid autem in præscribendis & parandis electuariis pharmacopœo relinquendum est; & quidem optime syrapi quantitas ad subigendum necessaria. Præscribitur ergo de syrupo aut melle q. s. ut fiat electuarium crassum vel molle.

Monendum adhuc est, electuaria in magna quantitate præscribenda non esse, quia molliora libenter fermentationem subeunt; crassiora autem exsiccantur. Nec præscribantur talia in electuariis; que tempore iterum a se invicem separantur, uti olea, balsama &c.

2. Conservae.

Flores & folia recentia saccharo condita conservae audiunt, fructus autem simili modo adservati confectiones. Utrumque præparatum magistralli ter nunquam prescribitur, sed in officinis jam habetur. Dosis ad cochlearia coffearia.

3. Linctus.

Linctus, eclegma, looch est medicamen internum consistentiae quidem fluidioris quam electuarium, sed spissioris tamen, quam, syrups. Paratur ex mucilaginibus, gelatinis, oleis unguinosis, syrups & saccharo, aut melle.

Præscribitur in morbis oris, fancium, vel & asperæ arteriæ. Dosis est arbitraria, nec certo tempore definita. Sumitur fere ad libitum parvum cochlearie, in ore tenetur, & lente deglutitur.

II. Fluida.

x. Infusa.

Infusa sunt medicamina interna, extractis e pharmaco, mediante menstruo liquido viribus impræ-

gnata, filtrata, & ut plurimum eduleata. Sunt vel calida, vel frigida.

a. Calida.

Calida infusa (potus theati) parantur: ad fusione aquæ servidæ aut calidæ ad corpus infusioni destinatum, vase ut plurimum clauso. Peracta debita solubilitati partium extractione filtrantur, atque plerumque saccharo edulcorantur. Frequentissime domi parantur, & solummodo species pro infusis præscribuntur. Nonnunquam tamen etiam ex officinis petuntur.

Materiem infusorum constituant herbae, flores, radices & omnia illa corpora, quorum medicata vis in volatili proprietate hæret, aut aqua facile extrahi potest. Nam plures dantur aliæ substantiæ principio volatili penitus destitutæ, que tamen potius infunduntur, quam decoquuntur, quia vires medicatus in aquam calidam faciliter dimittunt; v. g. flores althææ, verbasci, rheum, folia senneæ &c.

Si binæ aut plura ingredientia necessaria sunt, quorum alterum decoctione, alterum vero infusione indiget, peracto prius decoctionis negotio infusioni institui debet. V. g. p. Radic. Gram: Uncias duas; coqu. c. s. q. aqua per dimid. hor. Dein adde Fol. sennæ drachmas duas, inf. adh. v. cl. per quadrig. horæ.

Quantitas aquæ pro infusione sumenda a medico quidem ipso definiri deberet, quia autem subponitur, pharmacopœiam hauc proportionem aquæ ad

corpus insundendum probe scire, hinc quantumque aquae prescribitur, colatur autem pondus determinatur. V. g. & flor. samb. drachmas duas; inf. insufficiente quantitate aquae vase cluso per quadratam horam. Colatura unciarum octo D. II.

Quantitas ipsius infusi (uti & decoctionum) talis esse debet, qua intra nycthemerum, & sextas tempore intra decim horas absorbiatur, cum alias facile corruptatur.

Dosis determinatur ab uncis duabus ad uncias, quatuor, vel a vasculo dimidio ad unum usque, omni bihorio, trihorio, aut omni hora. Si tota quantitas una vice absumenta sit, dicitur haustus. Celebratores tales sunt v. g. infusum laxativum, hydromel infantum &c. ad uncias duas vel tres pro unico haustu sumendum.

Infusum sapore, odore & coquente commen-

p. Frigida.

Infusa frigida sunt aquosa vel vi no sa.

Infusa aquosa frigida, maceratione potius quam infusione corporis medicorum in aqua parantur, quorum vires medicatae in frigidam aquam faciliter transibent, uti e. g. rhei, ligni Guassiae &c.; aut quorum vires adeo sunt volatiles, ut ex intimo calore abigantur; uti v. g. in cortice peruviano. Sed infusio frigida diutius quam calida protrahi debet, indigetque ut plurimum duodecim vel & viginti quatuor horas. Etiam quantitas corporis medicis relativa ad aquam major esse debet, quam in calidis infusionibus.

Infusa vinosa, vina medicata cum vino, loco aquæ parantur. Tali modo optime extra-huetur vires corporum, quorum virtus in volatili, aut in acri, aut resinoso principio residet; quæ virtus stimulo vini insimul exaltatur. Parantur autem frigide, ne vini spiritus calore abigatur. Quod si autem aqua & vinum simul pro menstruo necessaria essent, consultius est primo aqua calida infusionem peragere, infusoque paulisper refrigerato vinum adfundere.

Huc etiam spectant cerevisiae medicatae et acetæ medicatae.

2. Decocta.

Decocta sunt medicamina interha, in quibus medicatorum corporum vires protractiori aquæ bullientis calore extractæ hærent. Sæpius decocta etiam domi parantur, & nonnisi species pro illis ex officina præscribuntur.

Decocctioni aptæ sunt substantiae, quarum vires resident in principio gummioso, mucilaginoso, gummiresinoso, salino, saccharino, saponaceo, amaro & adstringente. Minime vero illæ, quæ acri principio donatae aut volatili aut quæ aqua ebulliente decomponuntur.

Materies ergo decoctis inserviens multum varia est. Inservient autem e vegetabilibus vix non omnes partes, radices, rötices, ligna, stipites, herbae, flores, fructus, semina; solidæ animalium quoque partes, ut rasura cornu cervi, cibaris &c.; quin & mineralia, ut antimonium, mercur-

rius vivus &c., nescio quo jure, a nonnullis decoquatur. Materies excipiens est aqua, lac, aut serum lactis.

Proprietate inter ingrediens & excipiens, multum quidem variat, prout in historia medicaminum simplicium semper adnotatum fuit; attamen in genere venit pro libra liquidi uncia plerumque una de speciebus, corticibus, radicibus, uncia semis de herbi, drachmæ dyæ de floribus & seminibus. Dantur tamen plurimæ exceptiones, sic e. g. radix salep tantum ad drachinam unam, radix graminis ad duas, tres & plures uncias prescribi potest, ut quasi extractum liquidum habeatur. Praeter dosim ingredientis exprimitur quoque ejus prævia preparatio, que est rasura, contusio, maceratio &c.

Copia liquidi pro decoctione suinendi ut plurimum quidem pharmacopæo relinquitur, sed tempus coctionis & quantitas colaturæ exacte determinari debet. Protractior enim coctio vires medicaminum quandoque immutat, quemadmodum liquiditiae, rhei, qualitate, dulcamaræ &c. Nonnunquam autem etiam copia liquidi adsignatur, & determinatur coctio ad remanentiam tertiae aut dimidiaz partis, præcipue si corpora diutius decoquenda prescribuntur, ut v. g. guajacum.

Dantur casus, ubi plura ingredientia pro decoctione insimul prescripta, minime æquali tempore decoqui possunt, uti v. g. althæa aut salep cum cortice peruviano. Tunc ergo unum alteri superaddere oportet. E. g. #. Cort. peruv. unciam unam coqu. in s. q. aqu. r. cl. per med. hor. Dein adde rad. salep, drachmam unam; coqu. adh. per quadr horas.

Neque negligendum est ut exprimitur modus coquendi; aut vase clauso, vel non clauso; colatura aut exprimenda, sortiter exprimenda; clarificanda, vel decantatione depuranda &c.

Nonnulla decocta perse exhibentur, aliis vero adhuc extracta, sales, syrapi &c. adduntur. Decocata cerealium vulgo p̄tissimæ vocantur.

Quantitas decocti medicati ea esse debet, ut uno die absymatur, hinc non ultra libram unam senuis. Si vero inserviat pro potu ordinariis, non ultra libras quatuor.

Dosis decocti singula vice absymendi determinatur, ut sumat æger bis, ter &c. in die, aut omni bihorio, trihorio vasculum unum vel dimidium. Vires ventriculi digerentes, hic perpendendæ veniunt.

3. Mixturae.

Mixturae sunt medicamina interna fluida ex pluribus composita, quæ ex tempore facile commisceri possunt. Requiruntur præcipue illis in casibus ubi periculum moræ decoctionem aut infusionem prohibet. Libenter etiam præscribuntur delicatulis, debilibus, & qui difficulter deglutiunt. Quodsi colore grato, sapore & ordore mixtura se compinendet, restaurat simul aut sitim fallat, julepum vulgo vel julepus dicitur. Mixtura parva ad semel sumenda haustus audit.

Materiali consistunt medicamina, quæ in minori dosi efficacia sunt, tum sicea, pulveres, sales, tum mollia omnia, uti electuaria, extracta, coob, pulpiæ, syrapi, tum fluida, tincture, spiritus, aquæ destil-

laten; ino quoddam modo infusa & decocta. Negligantur ingredientia valde ponderosa & cito sundum potentia.

Præstat in exponendis ingredientibus ille ordo, quem pharmacopœas observare debet in mixtura componenda. Primo igitur sicca & spissa, deinde fluida ponantur. Placent formulae Störkianæ. V. g. &c. Nitr. par. unciam semis, syrup. alth. uncias duas, aqu. destil. simpl. uncias octo, liqu. anod. min. guttas quindecim. M. D.

Quantitas mixturae debet esse talis, ut intra viginti quatuor horas absundi possit, tum ob periculum corruptionis, tum quia pro diversa morbi modificatio- ne sepius quidquam vel addi vel demi debet; unde tam in acutis, quam in chronicis morbis frequentio- rem usum habeat. Optimæ quantitas est ab unciis quinque ad octo vel decem, & nunquam ultra libram.

Dosis est cochlearē unum vel alterum omni hora, vel medium vasculum omni bihorio, tri- horio &c.

4. Guttulæ.

Mixtura concentrata alias etiam sub nomine guttarum venit.

Materviem sunt extracta, tincture, spiri- tūs, aquæ destillatæ.

Quantitas unius præscriptionis solet esse uncia semis ad unam usque.

Dosis communiter ad guttas viginti, triginta, bis, ter &c. in die. Nunquam excedat guttas centum. Adsumuntur vel ex frustulo sacchari, vel ex aquæ cochleari.

5. Succ*i*.

Succ*i* expressi sunt medicamina interna liquida, ex plantis recentibus, soliis radicibusve expressi. Non quovis anni tempore, sed solum verno prescribuntur; aliis enim temporibus conservae succis substituuntur.

Plantæ huic scopo inservientes sunt præcipue succulentæ, saponaceæ, antiscorbuticæ, & harum solummodo recentes, v. g. taraxacum cum toto, herba cichorei, endivie, portulacea, beccabunga, nasturtii, chærophylli, acetosæ, acetoselle &c.

Modus prescribendi optimus est, si jubeamus radicum aut herbarum recipere, quantum sufficit, ut exprimatur inde succus unciarum tot vel tot.

Dosis consueta est ab uncijis tribus ad quartuor. Exhibitentur vel soli, vel cum coindicatis, cum lacte, sero lactis, syrupo &c.

Debili ventriculo non prescribantur, aut saltem non jejuno, sed post adsumptum jentaculum, partitis vicibus.

W. A. G. Manniske Diss. sistens nonnulla, que ad usum med. succorum veget. recent. speulant. Jen. 1791.

6. Emulsa,

Emulsa sunt medicamina interna, trituratione mediante menstruo liquido ex corporibus oleoso — mucilaginosis obtenta. Prescribuntur scopo refrigerante, demulcente, emolliente.

Parantur ex nucleis & seminibus oleum unquinosum largientibus, ex amygdalis, seminibus cucurbitæ, papaveris, cannabis &c. Horum quantitas et quantitas, mate-

rie excipiendæ quæ est aqua simplex; aut serum lactis &c. a medico prescribente deter minari debet. Plerumque requiruntur octo partes fluidi ad unam partem materiæ emulgendæ. Proced enīmodus autem relinquitur pharmacopœia, ut fiat *lege artis* emulsum.

Parato additur saccharum, syrups, camphora, nitrum &c. aut quod indicatum est; nunquam autem tale corpus, quod saporem aut colore mutaret, aut totum decomponeret.

Quantitas emulsoriū sit ad libram unam alteramve; ut vasculatum consumatur. Non serventur ultra diem, & aestate neque tam diu, quia corruptuntur.

Olea unguinosa, resinæ, gummiresinæ, balsama nativæ, ast addito medio conjunctivo, in primis mucilagine gummi arabici, vel tragacanthæ, vel vitello ovorum largiuntur etiam emulsiones spuriæ.

B. Medicamina externa.

Etiam externe adipicanda remedia sunt vel sicca, vel humida.

a. Sicca.

Siccis adnumerantur masticatoria, dentifricia, sternutatoria, fomenta sicca, suffitus, globi, pulveres & alia plura quoad formam innominata.

i. Masticatoria.

Masticatoria sunt corpora sicca duriuscula, consue & eo plerumque scopo in ore volven-

da & wasticanda, ut sajya, aliisque humores adlieantur, partesque oris irritentur, aut halitus emendetur.

Inserviunt huic scopo non solum simplicia nonnulla, uti grana mastiches, radix pyrethri, caryophylli, cortex cinnamomi, sed possunt etiam variae ex hisce masse componi.

D. Fr. Helius de medicamentor, mastica, usu & praestantia. Erl. 1766.

2. Dentifricia.

Corpora, quibus dentes ut purgentur, et gingivæ ut firmentur perfricari solent, dentifricia vocantur. Adhibentur quidem utplurimum pulveris forma; possunt tamen etiam forma electuarii applicari.

Materiem sistunt pulveres in officiis jam eo scopo prostantes; possunt tamen etiam alia, tum simplicia, tum magistraliter composita prescribi, dummodo talia non sint, que substantiam dentium crystallinam arrodunt. Preplacent absorbentia cum aromatibus, moderato mechanico tritu simul utilia.

3. Sternutatoria.

Pulveres, nicotiane modo naribus adtraffi, fit sternutationem artificialem causent, concutiant & mucum moveant, sternutatorii vocantur. Quo sicciores, eo altius penetrant. Finunt ex heliboro, majorana, saccharo, calomele, vitriolo albo, &c., aut prescribitur pulvis sternutatorius Disp. nostri.

4. Fomenta siccata.

Pulveres aut species siccæ in sacculo inclusæ & partibus morbosim impositæ, fomenta siccata dicuntur. Adplicantur scopo roborante, stimulante, discutiente &c. ad tumores oedematosos, erysipelaceous.

Materies fomenti siccæ est omne siccum talii qualitatæ medieq; donatum, ut morbis localibus adplicari & mederi valeat; pulveres, farinae, flores, herbe, species, cum vel sine camphora. Imo cineres, sal communis, avena &c. hinc in scopuli a plebejis adhibentur.

Hæcce mox linteo quadruplicato, tantum involvuntur, mox cum illis sacculi, pulvinaria, eueniphæ formantur; immo & integra pulvinaria pro erubibus oedematosis, aut & dectuli integræ pro insantibus rhachiticis, & hydropicis sic parantur. Utplorimum calefiant prius, & deinde externe illis camphora adfricatur; aut sumigantur, antequam corpori adplicantur.

5. Suffitus.

Adplicatio sumi medicati ad totam corporis superficiem, vel, quod frequentius contingit, ad unam ejus partem, suffitus, fumigatio audit. Instituitur scopo siccante, roborante, stimulante, discutiente, aërem corridente. Suffitus cinnabarinus ad curanda mala venerea in Moldavia solum frequens.

Materiem pro suffumigio sistunt corpora quevis inflammabilia, sumum medicatum spar-

gentia; præcipue resinæ, thus, sucinum, benzoë, mastix, ligna & baccae juniperi &c. Indeterminata horum quantitas prunis injicitur, pannique laneo vel lineo sumus excipitur, fovendis aut fricandis partibus inserviens.

Fumus nicotianæ in asphyxiis, pertinacissimis alvi obstructionibus, herniis incarceratis &c. ubi inflammatio abest, & vehemens irritamentum requiritur, forma clysmatis adplicatur.

G. W. Wedel de sussimentis Jen. 1676.

J. H. Schulze de sussiment. Hal. 1741.

6. Globi, pulvres &c.

Medicamina externa, quæ sub forma & nomine globorum in officinis adservantur, sunt præcipue globi ad erysipelas & martiales. Piores chartæ illiti erysipelati vulgo imponuntur; posteriores scopo vulnerario aut roborante, fomentationibus humidis & balneis addantur.

Etiam pulvres externo cuidam corporis loco inspergendo inserviunt, vocanturque adspergines. Sic ad vulnera, ulcera; ossa nudata, cariosa, partes gangrenosas, multiplici scopo, ad excoriations sieandas, ad haemorrhagias sistendas, ad carnes luxoriosas consuppendas &c. insperguntur.

Lapidum nomine infernalis & causticus lapis in usum exterum veniunt.

Denique plura alia sicea externe remedia adhibentur, quæ a forma nomen non desumunt, uti v. g. frustula corticis mezerei, &c.

b. Humida.

Sunt vel mollia, vel vere fluida.

I. M o l l i a.

Hicce adnumerantur emplastra, cerata, subpositoria, unguenta, linimenta, cataplasma.

1. Emplastrum

Emplastra sunt medicamina externa in frigore siccā & digitos non inquinantia, digitis vero calidis tractata (mala xata) iis adhærentia, mollia, duætilia, tenacia & adeo glutinosa, ut linteo vel alutæ illiti, facile cuti adhærescat. Inserviunt scopo adhæsivo vulnibus affiendis & tegendis, scopo medicante vario, tumoribus emolliendis, maturandis, resolvendis. Sæpe cutis etiam sanâ ab emplastris pruritu, pustulis, erysipelate adficitur.

Consistentiam emplastra adquirunt a cera, calcibus plumbi, extractis &c. dulcilitatem ab oleo, vim adhæsivam a terebinthina, pice, ulia resina, ichtyocolla.

Magistraliter vix prescribuntur, quia sufficiencia in officiis prostant.

Magnitudo & figura emplastri ope spatulæ linteo, alutæ vel telo sericeo illiti a loco, cui imponi debet, determinatur.

J. H. Schulze de Emplastor. usu & abusu. Hal. 1734.

2. Cerata.

Cerata sunt emplastra mollioris consistentie, unguentis tamen spissiora. Solâ proportio ingredientis olei major esse debet, ac in emplastris. Usus ferc idem.

3. Subpositria.

Medicamina externa solida mollia, globuli vel glandis forma a no inmittenda, subpositria dicuntur. Adhibentur vel ad alvum exonerandam (pronti passim frustulum saponis oleo illitum), vel adcurandos morbos intestini recti. Dum vaginae induuntur, pessai vel pessaria vocantur.

4. Unguentia.

Unguentia sunt medicamina pinguia, mellis spissi consistentiam habentia, ceratis molliora.

Materies pro unguentis est axungia, vel oleum cum cera, superadditis ingredientibus necessariis.

Adplicantur vel ope lintei, torridæ, plumaceoli &c., vel mediante manu parti illipiuntur. Magis & facilior in cutem penetrant, quam emplastra & ceratra; unde ad tumores emolliendos, resolvendos, ad ulcera, vel vulnera in subpurationem ducenda, aptiora censemur.

Constat imperrimis experimentis Cl. Charenti & Brera medicamina quæcumque humore quodam animali subacta, cum axungia in unguentum formata atque externe corpori (per anatrispin) illita, eosdem fere effectus exserere, ac interne adsumta.

Fri: Chiarenti lettera sul nuovo metodo di somministrare Popio esternamente per trizime Fior 1798; A. Brera Anatrisiologie oder Lehre von den Einreibungen. Wien 1800. 2. Th.

5. Linimenta.

Linimenta sunt unguenta molliora, dissoluta, media sere inter oleum & unguentum spissitudinis. Materies hinc eadem ac unguenti, sed olei proportio major.

Adplicantur partem adfectam obliniendo, promptiusque ac unguenta penetrant; precipue frictione accedente. Ambo diu adservata rancida sunt, hinc magis irritant, quam emolliunt.

6. Cataplasma.

Cataplasma sunt massæ pulsiformes, quæ fomenti (epithematis) ad instar parti morbosa ex parte adponuntur. Varias denominations adquirunt.

Pastæ scopo depilatio, ad nævos quoque, herpetes &c. sanandas, partibus exteris illinuntur, atque dum siccescere incipiunt, aquâ calida iterum abluantur. Sic sapo cum calee viva.

Eispasticæ sunt species cataplasmati, ex stimulauntibus atque humiliis astrahentibus remedii parata. V. g. fermentum panis cum aceto & salé commixti. Quodsi talibus acerantur, quæ cutis inflammationem aut ruborem caudent, armöracia rasa &c. rubefaciens dicuntur; sinapis vero, si facta sinapis integradiatur.

Cataplasma in vulgari sensu; partibus inflammatiis emolliente aut maturante, resolvente aut discentiente scopo adponuntur. Coquuntur vegetabilia indicata, v. g. mica pahi albissimi, aut semina lini contusa, aut species emollientes pro ea-

taplasmate in pulvorem contusæ &c. cum s. q. laetis
aut aquæ in consistentiam catplasmatis; quod ca-
lidum (ambustionem tamen cavendo), linteo dupli-
cato inclusum parti morbosæ applicatur. Consisten-
tia ergo talis esse debet, ne a parte diffuat.

Efficacius catplasmata agunt, quam fomenta,
quia diutius calorem conservant.

II. Fluida.

Fluidis externis remediis adnumerantur bal-
nea, fomenta humida, collutoria, i-
jectiones, clismata.

1. Balnea.

Balnea alluendo externam corporis super-
ficiem opem præstant. Sunt vel aquosa, vel va-
porosa, vel & sicca.

a. Aquosa tum calida, tum frigida, mox
simplicia ex aqua dulci parantur, mox varie medi-
cata, mineralia, vinosa, aromaticæ &c. Ex offici-
nis pharmaceuticis vix petuntur, ac proin magis
Diæticam spectant. Attamen quandoque species,
herbæ, aromaticæ, hepar sulphuris &c. in officinis
decoqui possunt, atque baltieo domi jam jam pa-
rato infundi.

Adlicantur balnea quadruplici modo. Ab lu-
tione simplici ope spongise, frictione humida, aut
& inspersione mera in delicatulis & inadsuetis, qui
frigus repentinum ferre non possunt. In seßione,
toto trunco cum extremitatibus insidente, vel par-
tiali soluti demissione in semicupia, pedilu-

via &c. Immersione (Stürzbad), in frigidam
principue aquam, ubi motus corporis simul con-
junctus est. Denique embrocatione, (Trop-
bad), si aqua ex altitudine guttatum in partem de-
labitur.

Vaporosa balnea plus prestant, po-
tentius penetrant & emolliunt quam calida & tepida.

V. Sicca balnea vix non extra omnem
usum hodie sunt. Huc spectant balnea arenæ,
cinerum calidorum, salis marini, cui pedes
immerguntur; balnea terræ & fimi equini, qui-
bus homines ad caput usque obruuntur; balneum
aërenum si quis nudus aëri exposuitur, insola-
tio, sudatorium (Schwitzstube) &c.

Hecce omnia hue striete non spectant, atque
in Diaceticis pertractabuntur.

2. Fomenta.

Fomenta (epithemata) humida sunt liquo-
res medicati, qui ope lintei quadruplicati partibus
morbosis superimponuntur; calida, vel frigida.

Calidis utplurimum inserviunt decocta vel
infusa, aqua calida ipsa, vel cum lacte, sapone &c.
Adplicatur utplurimum scopo emolliente, resol-
vente. Etiam vaporosa fomenta dantur.

Frigidis fomentis aqua frigida, vel & frigi-
dissima basin dat, cui adduntur sales medii, aut &
acida vitrioli, aceti &c., tuncque oxicrata dicun-
tur; scopo refrigerante, discutiente, repercutiente
ut ajunt, adplicanda. Epithema ad frontem adpli-
catum a secibus vini, aceto &c. frontale dici-
tur; ad oculos collyrium.

J. A. Brambilla über den nützlich. und schädlich.
Gebrauch des Oxyerats. Wien, 1778.

J. P. Klett Diss. de Epithemar. frigid. vi atque usu.
Erl. 1794.

3. Collutoria.

Collutoria sunt liquida medicamina, quæ in oris cavo detinentur, aut quibus oris cavum cluitur; ab æstro vero iterum ejicienda. Quæ si sub cauto muscularum motu ad fauces demittantur, gargarismata audiunt. Adstringunt, emolliunt, leniunt, depurant, consolidant, varie agunt.

Materies est omne liquidum, simplex vel compositum, mörbo oris aut faecium congruum. Seliguntur ut plurimum infusa & decocta, cum accepto, sale &c. Præscribuntur ad libram unam, imo in majori dosi, si collutio sèpius repetenda.

4. Injectiones.

Liquor medicatus, qui in cava corporis naturalia vel præternaturalia siphonis ope infunditur, injectio dicitur. Cava naturalia sunt aures, narres, puncta lacrymalia, os, anus, urethra, vagina. Præternaturalia sunt vulnera, sinus, fistulae.

Materies injectionis est omne liquidum adeo tenue, ut siphonis canulam transeat; ut plurimum infusa, decocta, solutiones aquosæ. Adhibentur scopo eluente, diluente, penetrante, depurante, adstringente &c. Delectus materiei ab indicacione morbi pendet.

5. Clismata.

Iniectiones in intestinum rectum clismata, exanimata vocantur. Fint scopo purgante; emolliente, nutritive, irritante, refuliente, anthelmintico, chincante &c.

Hac clisteream sibi injicientis perantiqua est historiola; ita ab ave homines id artificium didicisse fertur. Fabellam Gallenus jam ridet. Plinio teste Aegyptii autem jam clisteres injiciebant; & Caelius Aurelianus dandi modum jam adequare exponit.

Materies est omne liquidum, scopo morbi accommodatum. Plecumque tepidum sit oportet.

Quantitas clismatis pro adultis vix excedat uncias octo, pro infantibus vix quatuor uncias. Quae retineri in intestino debent & absorberi, ad uncias duas vel & ad unam injiciantur.

Clisma ex famo tabaci, Woodalii inventum, ad sufficius pertinet.

S. Campogii libellus Clysteriorum. Bas. 1532.

A. Rhodius de recta Clysierum administratione. Vir. 1512.

G. Mebbius Diss. de natura & usu Clysterum saluberrimo Jen. 1549.

J. D. Major Diss. de Clysteribus veterum & novis. Kil. 1670.

E. R. Camerarius de Glysmatibus. Tub. 1688.

J. Lanzone de Clysieribus. Ferar. 1691.

J. G. Albrecht de Enematum evacuant alterant ac nutrientium usu. L. P. 1698.

J. J. Fick Clysieres nutritii & frigidi. Jen. 1718.

J. C. Schwartz, Clysiere ein allgemeines Hausmittel. Hamb. 1723.

- G. Chr. Detharding Diss. de eo, quod justum est
cirea Enemata. Rost. 1737.
- H. Ludolff de insigni Clysterum utilitate & noxa.
Ed. 1749.
- J. D. Triller de Clysterum nutrient. antiquitate &
usu. Vit. 1750.
- Th. Quellmalz de Clysmatibus frigidis. Lips. 1751.
- J. Diaper de Clyster. Ed. 1754.
- J. J. Girard Diss. de Enemat. intestinal. Arg. 1762.
- Feller de Enematabus. Lips. 1764.
- J. M. Saphraui de Clysteribus, eorumq. effectib.
Hal. 1781.
- J. C. Meyer Diss. de Clysmatibus. Got. 1786.
- J. E. Pfaff Historia Clysterum. Jen. 1787.
- Bochmer Diss. de noxa & ab usu Clysmatum. Vit.
1788.

CAPUT DUODECIMUM.

DE METHODO FORMULAS CONCINANDI.

Formulæ (Recipie) sunt remedii pharmaceutici quoad materiem & formam consignationes, juxta quas id a pharmacopœo parari, atque ab æstro adhiberi debet. Distinguuntur in officinales, quæ in Dispensatoriis publicis habentur, ut ad normam earum medicamina omni tempore jam parata prostent; & in magistrales, quæ a medico aut chirurgo morbo speciali adaptatæ ex tempore præscribuntur.

In hisce formulis integrum de morbo practicum judicium medici continetur, & fere concentratur, datumque consilium scriptum adservatur. Sunt ergo documenta permanentia de rebus in morbo a medico gestis.

Quodsi hoc perpendatur, simulque influxus præscriptionum harum in ægri salutem consideretur, ars formulandi magni momenti sane res videtur.

Ad rite concinnandas hasce formulas medicas tironibus sequentes canones exponuntur.

1. Remedia in formula consignata sint morbo æquata, nec minora, nec majora morbo. Sub-

ponantur ergo in formulante cognitiones solidae therapeuticae, ac aequa audacia nimia quam timidas in prescribendo vituperanda venit.

B. Meihomii Diss. de leuorum medicaminum exis-
mio usus Helmst. 1692.

Pauli Diss. de medicaminum delectn. Lips. 1694.

J. C. Pohl Diss. de selectu remediorum. Lips. 1773.

2. Sicuti domestica, si ejusdem virtutis suerint, pharmaceuticis, sic vilia medicamina & facile parabilia pretiosis semper, & vernacula æquivalentia exoticis sunt preferenda.

M. Alberti de cura per domesticas. Hal. 1727,

Heister de medicamentis Germanie indigenis, Germa-
nis sufficientibus. Helmst. 1730.

C. S. Scheffel de Exoticomania. Gryph. 1733.

Strave oratio de vauitate remediorum preciorum. Ill. 1747.

Fiaz Diss. de vulgarior, remediorum usu non rej-
endo. Lips. 1763.

König Diss. de remedior. indigenorum ad morbos cui-
vis regioni endemicos expugnandos efficacia. Hain.
1771.

Inefficacia & exoleta exulet penitus, uti v. g.
gemmarum, crania humana, nummorum &c., seligantur
que illa sola, ad quae tenenda pharmacopeus hodie
obligatur. Probata semper incertis preponantur.

Stahl Procr. de fidis remedis, Hal. 1708.

Slevogt Procr. de remediis quibusq. auxiliis,
dubiis impatis & ineptis. Jen. 1712.

Pauli de medicamentis corporis humani desumptis merito ne-
gligendis. Lips. 1721.

J. Lenhardt Arzneyen ohne Maske. Leipzig. 1787. II. Th.

4. Placet simplicitas in formulis & in medicamentum selectu. Certe ignorat morbum is, aut sanare non scit, qui compositam ultra necessitatem prescribit formalam. Seligantur necessaria, superflua omnittantur. Optimum semper est talia remedia indicatea seligere, que pluribus, si opus est, indicationibus satisfacere valent. Ridiculum e contra cuivis morbi symptomati peculiare pharmacon adsignare; farragineisque medicaminum ordinare. Superfluum denique synonima praescribere, sales plures medios, aquas destillatas aut syrups plures in eadem formula.

A b Hartenfels de paucitate & delectu medicamentum
Erf. 1701.

Fest i Diss. de delectu & paucitate medicamentorum in curandis morbis. Erf. 1701.

S tahl de multitudinis remediorum abusu Hal. 1703.

J. P h. Ryse l de eo, quod medicamina simplicia compositis sint preferenda. Erf. 1717.

M. Albert i de prærogativis præcessis per simplicia præcompositis. Hal. 1729.

Meltzer de jambis superfluor. medicamentorum. Reg. 1772.

D. Cooper de parca & simplici medicina. L. B. 1729.

F r. Hoffmann de medicina simplicissima summae efficacie. Hal. 1731.

C. S. Scheffel Diss. de Mictopharmacomania. Gryph. 1735.

J. H. Schulze de medicinum apparatu compendiario diffusori anteponendo. Hal. 1739.

J. A. Segner de prærogativa medicamentorum. simplic. præcompositis. Jen. 1752.

J. Dipolt de effectu remedior. simplicissimor. in morbis gravissimis. Vien. 1754.

G. Ja. Nossi Diss. de medicament. si simplic. præcellentia. Traj. 1764.

Menghin de præstantia medicament. simplic. Oenip. 1767.

5. Nomina ingredientium exponantur litteris, non signis chemicis, que sepe confusionem cau-sant. Sic. & poñera litteris, non numeris aut car-acteribus exprimantur. Evitentur quoque mensuræ incertæ, manipuli, pugilli. &c.

6. Non negligatur ordo ingredientium pharma-ceuticus, ita enim sunt ponenda, prout a phar-macopeo recipienda erunt. Etiam ejusdem speciei in-ingredientia proxime semper sibi subjungantur, radix radici, pulvis pulvri &c.

N. v. Jacquin von den pharmaceutisch. Composition: d. Arz. Wien 1786.

7. Non præscribantur talia, quæ obpositis vi-ribus gaudent, sed ex meritis in unum scopum con-spirantibus remediis constet præscriptio; alias unum alterius vires elidit.

J. Sylvii method. medicam. componendi Par. 1541.

G. W. Wedel de medicamentor. compositione extem-poranea. Jen. 1678.

Ludwig de medicamentor. contrar. compositione. Lipsie. 1758.

E. G. Baldinger Pr. de optima medicamentor. mix-tione Got. 1775.

Sonnauer de compositione pharmaceut. medicamen-tor. Vien. 1777.

8. Non peccetur contra leges chemicas. No misceantur acidacum alcalinis, olea pressa cum aquo-sis, acerba cum metallis, resinæ cum decoctis,

qui subigantur; nec tanta salis quantitas præscribitur, quæ in determinato vehiculo solvi non potest &c.

C. G. Gruner de dannis ex neglegitu studii chemici oriundis quoad medicamenta compositionem. Jen. 1786.

J. B. Tromsdorf chemische Receptirkunst Erf. 1797.
Wien 1800.

9. Neque contra leges pharmaceuticas peccetur. In pilularum & electuariorum præscriptione, ridicula & impossibilis pharmacopœo miscela non raro a junioribus exponitur.

F. Schrader de medicamenta vehiculis. Helmst. 1701.

J. Schaefer Diss. de vehiculis medicamentorum appropria-
tis. Erf. 1721.

10. Unum aut plura ingredientia, quorum efficiacia morbum quam maxime profligare, aut scopum therapeuticum adtingere intendimus, basin totius formulæ sistunt. Haecce, computatis reliquis circumstantijs, docebunt formam præscriptionis necessariam in pilulis, in pulvere &c., atque reliqua constituentia necessaria. (Speciales pro diversa tali forma regulæ in priori capite adsignatae fuerunt).

Chr. M. Adolphii Diss. de forma medicamentorum pro curandis morbis apte et utiliter exhibenda. Lips. 1749.

11. Tale principale remedium adjuvante saepe indiget, quod actionem ejus promovet; uti

v. g. rheum scopo purgante cum sale medio conjugitur. Eius vero perpetua necessitas in omni formula non est.

12. Aliud vero iterum corrigente quodam remedio indiget, quod noxiā vel nimiam ejus actionem, si opus est, moderetur. Sic resina jalape, aut alia drastica cum oleosis aut mucilaginosis pro irritabilibus subjectis sepe prescribuntur. Neque hoc in omni formula necessarium est.

13. Quandoque etiam saporem medicaminum corrīgere decet. Nunquam enim, praecipue delicioribus, & infantibus, in tali nauseosa qualitate aut & qualitate medicamina sunt prescribenda, ut ægris vomitum frustrancum, aut nocivum, aut inhobidentiam in adsumendo causent; nisi peculiaris scopus sit, vomitum aut nauseam ciere. Nequam tamen in dulcore unice medicaminum gratia consistit; multa e contra saccharo magis nauseosa redduntur; & peculiaris fere ars est (in praxi præcipue nobilium) grata reddere medicamina, quin de viribus perdant. Sic rheum corticibus citri, quinquina cinnamomo, gentiana caryophyllis &c. gratiora sunt. Universim hic multum & idiosyncrasias indulgendum.

Heinrich Dis. de fastidio medicamentorum. Basil. 1598.
Hottinger de eod. argum ibid.

14. Operationes pharmaceuticæ, infusiones, decoctiones, misesse, pilularum formationes, dosum divisiones &c. adecuratissime in formula sunt adsignandæ; nam formula est instructio pro pharmacopæo.

15. Etiam si subponatur, ægrum vel adstantes ab ipso medico de remedii applicationis modo informari, tamen idem & per pharmacopæum in propriis schedulis medicamini adherentibus fieri debet. Medicus ergo ne obliviscatur cuivis formulæ signaturam adjungere, in qua idiomate ægris noto explicatur, qualenam remedium sit, an externe aut interne, & quonam modo adhibendum. Alias confusiones & sæpe summe noxie contingere possunt *).

16. Unique monere oportet, formulam quamvis in charta pura, characteribus legibilibus & orthographice scribendam esse, nomine quoque medicis & dato semper subsignandam.

Plura circa hoc objectum desiderantibus suadentur sequentes libri.

Chr. Hollwig regula de formulis medicamis. conscribendis. Fr. 1715.

N. Rosen de erroribus in formulis medicinalibus. Ups. 1737.

H. D. Gauthii libellus de methodo concinnandi formulas medicamentorum L. B. 1739.

E. A. Nicolai methodus concinnandi formulas medicamentorum. Hal. 1747.

J. Junker conspectus formularium medicinal. Hal. 1752.

Anweisung zur Wissenschaft die Arzneyen zu verschreiben. Berl. 1761.

J. F. Carteuse tabulae formular. medicar. præscriptioni inservientes. Fr. 1766.

* Placuit methodus in nosocomio universali Vindobonensi, ubi ex jussu sapientissimi Directoris in scheda enjusvis lagena formula præscripti contenti legitur. Utinam & ad privatam praxin — ad evitandos multifarios errores — ordo iste transferatur.

- C. J. Mellin *selecta formulae medicinalium exempla*
Kempt. 1771.
- S. Schaaerschmidt *Abhandlung vom Receptschreib-*
ben. Borl. 1771.
- C. G. Gruner *via & ratio formulas medicas prescri-*
bendi. Hal. 1775. Deutscl. Heidelb. 1786.
- F. Steininger *Art zu verschreiben.* Wien 1784.
- J. F. C. Pichler *methodus formulae medicas conscri-*
bendi. Ar. 1785. 1786.
- Max. Stoll *Diss. de materia medica practica. Opus*
posthumum. t. I. 1788.
- J. J. Pleulk *Pharmacocataqaphologia.* Vien. 1790.
- J. C. L. Tode *das Receptschreiben.* Coppenh. 1792 —
1798. V. Tom. II. Edit.

Formularum exquisitum exempla qui expo-
stulat, adeat inter nostrates Stoerkii, Quar-
nii, P. Frankii opera.

APPENDIX.

DE VENENIS.

Diu hæsitavi, quo venena relegarem. Dum corpori humano nocent, ad medicaminum tribum minime pertinent; dum cæta manu adhibita morbis medentur, venena non sunt. Ad pharmacologiam igitur qua venena non spectant. Neque diæticis præceptis eorum doctrinam inserere fas est, nam summe negativo intuitu & eatemus tantum ad diæticam spectant, quatenus ea nosse, atque ab usu eorum abhorrire deceat. Potius ergo hic in appendice de venenis disserere placuit, que alioquin rarius absolute, & absque omni distinctione perniciosa sunt; sæpius longe relativa, sub certa tantum dosi deleteria, ac æque salubria, dum cæta manu diriguntur, ac alia ceterum innocua corpora sub dosi incauta, periculosa & venenata fieri possunt.

D e f i n i t i o. Ex hisce jam patet, definitionem veneni non adeo facilem esse, quam venenorū vires æque ac medicaminum, plurimum relatiæ sint. Omne tamen corpus, quod homini interne aut externe applicatum, in minori dosi constanter lethæ-

Ies aut funestos effectus producit, valgo venenum dicitur. Quin autem & idem valeat de miasmate omni contagioso; hinc bene monente J. Franchio notandum est, hreco miasmati in corpore animali multiplicari, enique generis materiem progenerare, quod de venenis minime valet.

Modus agendi. *Ratio venenorum* in corpus humanum & animale quodvis vix concipi minusque adhuc explicari potest. Nonnulli eoram agunt in ipsum organismum, eum vel destruendo, prouti mechanica & corrosiva venena; vel materie organicæ formam mixtionemque iumentando, & facultates organi vitales incitando. Et quidem aliqua peculiarius sistema tantummodo intestinale irritant, uti inflammantia, drastica & exsiccantia venena; alia vero & reliqua simul sistema totius corporis adficiunt, prouti narcotica & stupefacentia venena. Nonnulli iterum mixto ex utroque modo actiones suas deleterias exerunt, incitando stimulandoque simulque organismum penetraudo iumentandoque agunt. Neque negari debet & talia dari venena, quorum agendi ratio penitus latet, nec concipi potest; quod de principio venenato lanocerasi & amygdalarum amararum, & de anigalium venenis universim valet.

Divisio. Clases ergo venenorum sequentes hic occurant. I. Venena mechanica. II. Corrosiva. III. Inflammantia. IV. Drastica. V. Exsiccantia. VI. Stupefacentia. Cuivis & remedia que contra haec venena dantur, seu antidota adjungentur. Limites tamen pharmacologiae ne egrediamur, specialiora de-

tractamento venenatorum therapiæ speciali, uti & symptomatum, quæ a venenis causantur atque signorum, que venenum adsumptum designant, doctrinam, speciali pathologiae relinquimus.

I. Venena mechanica.

Solida corpora, quæ deglutita acutis suis superficiebus solutionem continui in ventriculo aut intestinis efficiunt & organismum destruunt, uti v. g. vitrum tusum, metallorum ossium acuta fragmenta &c. mechanica venena vulgo dicuntur. Veneni autem nomen vix merentur, alias & gladius venenum mechanicum externum eset.

II. Venena corrosiva.

Non tantum caustica, quæ externe applicata corporis superficiem adrodunt; sed etiam alia aeria deglutita tenuorem ventriculi fabricam excoitant, atque symptomata aut mortem ex ventriculo inflammato causant. Huc speellant:

1. Metalla oxidata caustica, non diluta, aut majori quantitate, quam ut sufficienter diluti possent, ingesta; mercurius sublimatus corrosivus, precipitatus albus & ruber, butyrum antimonii, lapis infernalis, ærugo &c. Auxilium in aqua, scopo diluente; in lixivio & saponis solutione, scopo reagente, in lacte, mucilaginosis, oleosis, scopo involvente.

2. Acida concentrata, oleum vitrioli, spiritus nitri & salis fumans, quin & aqua fortis. Auxilium in prioribus.

3. Alcalina caustica, acido carbonico privata, tum fixa, tum volatilia, lapis causticus, spiritus salis ammoniaci causticus &c. Auxilium in diluentibus, acidulis.

III. Venena inflammantia.

Non tantum caustica venena diluta, aut ea dosi adhibita, qua destruere organa non possunt; sed etiam alia aeria plurima, aut deglutita aut externe applicata irritando inflammant, quin excoriationes causet, & tamen funestissimos effectus producent. Hosce quidem effectus in intestinis summe iritabilibus etiam drastica venena exserere valent; sunt tamen alia nonnulla, quae specialius, etiam in extenis cute tectis partibus ardorem, ruborem, uno verbo inflammationis phenomena causant, & quae propterea, si funesto eventu agunt, inflammantia venena vocare licet.

Primum inter haec tenet arsenicum, venenum atrocissimum, substantia metallica summe volatile; quae si vase adperto deflagret, odore allaceo disperso sublimatur, vocaturque arseniculum album. Regulus autem arsenici sulphuri unitus, an ripimenti, sandaraca nomine occureit (sulfuretum arsenici).

Arsenicum album, quoniam facile in aqua solvitur, & in pulvere etiam arenosum potius stridorem quam saporem aliquem exhibet, ab improbis hominibus in aliorum perniciem eo magis adhibetur, quod longe magis venenatum sit, ac sulfureta arsenicalia.

Etiamsi accerrimum hoc venenum in majori quantitate ingestum, partes, quas tangit, organicas

sphaecelo subitaneo destruere valeat, ut plurimum tamen in cadaveribus eo interemtorum intestina ventriculusque inflammatu potius, quam erosa & destrueta reperiuntur. Ergo non semper vitibus causticis & organismum destruentibus agit sed incitantibus saepe, partesque, quibus applicatur, inflammantibus; atamen adeo validis, ut citius seriusve totum reliquum systema ex consensu morbose adfixatur, ac inevitabilis mors insequatur.

Nihilominus a medicis audacibus arsenicum ad pertinacem luem aut cancerum sanandos, quin ad febres intermittentes debellandas tentatum fuit, experimento non amplius reiterando. Nam & felici ab initio eventui, ast doloso, tabida mors successit. Pars una arsenici in ducentis fere & ultra adhuc aquae partibus diluta, atque ad guttas tantum triginta de die exhibita, in Storkianis experimentis febrim hecticam causavit, quam nonnisi emollientissima & laetieinia fugare iterum valuerunt. Imo & externus arsenici usus valde suspectus, & ipsi vapores arsenicales praecipue venenati deprehensi sunt.

Interim sulphuri unitum arsenicum vires quodammodo minus venenosos exserit, atque propterea antidotum contra hocce venenum in hepate sulphuris queritur; & quidem specialius in hepate sulphuris martiali, quoniam ferrum vehementiam arsenici infringere dicitur. Hinc etiam laudatur vitiolum martis, aut ipsum attramentum, si nihil aliud in promptu est. Auxilium insimul in oleosis & mucilaginosis; hinc usus lactis, solutionis saponatae, mellitae, aut aliorum consumilium nunquam negligendus.

- P. G. Sperling Diss. de Arsenico. Vir. 1686.
 G. W. Wedel Diss. de Arsenico Jen. 1719.
 P. Sievogt Arsenici modesta excusatio. Jen. 1719.
 B. Meibomius Diss. de Arsenico. Helmst. 1729.
 A. Købeke de Arsenico. Bus. 1777.
 T. Bergmann Diss. de Arsenico. Ups. 1777. r. Pihl.
 R. T. Navier Gegengifte des Arseniks. Greifsw. 1782.
 S. Hahnemann von der Arsenikalvergiftung. Leipzig
 1786.
 J. R. Haviga Diss. de Arsenico. Gron. 1793.
 Elias experimenta super Arsenico. Marb. 1793.
 Sulzer de Arsenici usu medico. Jen. 1796.

Plora alia, utut non tam atrocia ac arsenicum, tam
 men summe inflammantia venena in regno animali
 deprehenduntur; uti v. g. cantharides, tum
 interne, tum externe adhibitæ. Præcipue vero
 huc spectant illa venena, quæ a variis animalibus
 & insectis tactu, morsu, vel icta cuti communican-
 tur. Talia sunt bufo[n]es, colubri, scorpio-
 nes, araneæ, apes, vespa[e] &c. Quæsiuerunt
 auxilia contra venena hæcce in aceto, oleo &c.,
 sed maximum auxilium in terris calcareis absorben-
 tibus, præcipue ossibus combustis latere mihi vi-
 detur, nuperis experimentis convicta. Imo & in
 sole alealino fixo, præcipue caustico, terris hisce
 quodammodo analogo. *)

- S. R. Sulzberger de morsu Viperæ Lips. 1666.
 Lundelius de Viperæ morsu, Ultr. 1690.
 J. H. Schulze de Vipera[t]um usu medico. Alt. 1737.

*) C. G. Hagen Pr. de similitudine salium alealiorum.
 cum terris absorbentib, præcipue calcareis, Reg. 1784

- C. Linnæi mors. serpent. Ups.
 Freiskorn de veneno Viperarum, Vien. 1782.
 Fontana vom Viperngift &c. Berl. 1787. II. Th.
 Heucher Araneus homini perniciosus & salutaris.
 Vit. 1701.
 Berner Diss. de Aranex punctura, Amst. 1720.
 Kirchmäyr Diss. de Aranea, imprimis de Tarantula
 Vlt. 1660;
 W. Seeguerc de Tarantula, L. B. 1668.
 Platner Diss. de Tarrantismo. Bas. 1669.
 Hübner de Tarantismo, Arg. 1674.
 Adlung Diss. de Tarantula. Erf. 1676.
 Müller de Tarantula. Vit. 1676.
 H. Grube de ietu Tarantulae Fr. 1679.
 Fr. Serrao della Tarantula. Nap. 1742. (Non esse ve-
 nenum)
 Busching gesammelte Nachrichten von der Tarantelle
 Berl. 1772. (Esse fraudem).
 E. Iragneta Trat. del Tarantismo. Madr. 1785.
 J. Bauhinus Traité des animaux ayans ailes, qui
 nuisent par leurs piquures ou morsures. Montp. 1593.
 Jesseuius Diss. de morbis, quos venenæ extrinsecus
 morsu, ietu illata inferunt. Vit. 1595.
 Redi Esperienze intorno alli insetti. Fior. 1668.
 Wezel Diss. de morsibus & puncturis animalium. Arg.
 1676.
 D. Brogian f de veneno animalium naturali & acqui-
 sito. Ver. 1752.
 Amoreux de noxa animalium. Avign. 1762.
 Berthelot de venenatis Gallis animalibus. Monsp.
 1763. Auët. Sauvages ?
 J. R. Spielmann de animalibus nocivis Alsaciæ. Arg.
 1768.
 J. N. Laurenti specim. medic. exhibens synopsin rep-
 tilium emendat. cum experiment. circa venena rep-
 tilium austriacorum. Vien. 1768.

J. A. Schönbauer Geschichte der Kolumbaezer Mä-
ken. Wien. 1795.

Demum & inflammantia venena in vegetabili
regno inveniuntur, quibus adnumerare licet ran-
nunculos, euphorbias varias, laureola m,
flamulam Jovis &c. Auxilium contra illa
in diluentibus, mucilaginosis.

C. Kra pf de ranunculorum venenata qualitate. Vien. 1766.

A. Mayr de venenata ranunculorum indole. Vien. 1783.
Buchoz Diss. Sur l' Ipo , èspèce de poison subtile
dont se servent les :auvages pour empolsoner leur
fieches. Par. 1795.

IV. Venena drastica.

Venena drastica partibus externis cute non
denudatis inflammationem quidem non causant,
deglutita vero ventriculum tubumque intestinalem
summopere irritant & inflammant, sub termini-
bus, vomitu, dejectionibus, symptomatibus variis
inde pendentibus, aut & morte subsequente.

Adnumerantur hisce purgantia quidem acriora
omnia & emetica, majori quam par est dosi exhibita,
principue vero ex regno vegetabili hellebo-
nus, cucumis asininus, cyclamen, colo-
cynthis, agaricus, gummiguttæ, aliaque
plura in capite de purgantibus drasticis enumerata.
In regno animali drasticæ hæc venena vix depre-
henduntur; in regno autem minerali præter anti-
monium, viribus hisce venenatis præcipue cuprum
& zincum gaudet, nec non calces horum metal-
lorum variae, quæ irritante suo stimulo, alimenta-
rem tubum præ aliis partibus adficiunt. Auxilium
in oleo, mucilagine.

- J. H. Schulze mors in olla. Alt. 1722.
 Amy Reflex. sur les vaisseaux de Cuivre &c. Par. 1752.
 G. C. L. Hucker de ænea culinaria suppelætilli. Arg. 1756.
 W. C. Ploue quest Warnung vor einem in manchem
     Brauntwein enthaltenen Gift (Kupfer). Tüb. 1730.
 W. Blizard experiments and observations on the
     danger of Copper &c. Lond. 1786.
 Busch Diss. de noxis ex incauto vasorum, æneor. usu.
     Goet. 1791.

V. Venena exsiccantia.

Illa venena, quæ partes, quibus adplicantur,
 præcipue alimentarem tubum incitamento suo adeo
 spastice contrahant, ut omnis secretio impediatur,
 quæve humores adeo avide adtrahant, ut partes
 exsiccentur, exsiccantia dicuntur. Interne ergo
 sumata alvi stipationem ex spasmo intestinorum
 causant.

Huc omnium primo spectat plumbum non
 adeo forma sua metallica, quam forma sua varia
 oxydata & vaporum. Causat enim non tantum tor-
 mina intestinalium cuim abdominis intraictatione &
 pertinaci alvi constipatione (colicam saturni-
 um a m sic dictam pectorum); sed etiam sequuntur
 non raro convulsiones, paralyses, tabes & ipsa
 mors. Auxilium in mucilaginosis, oleosis, saponi-
 ceis, opiatibus, quibus junguntur purgantia si alvus
 nulla, & venenum in alimentari tubo hæret. An
 etiam in alumine & mercurio?

J. Zeller doctrinia & noxe vino lithargirio inango-
 nizat. Tub. 1705.

J. Chr. Hoffmann etwas über das Blei, die Blei-
 glasur &c. Leipzig 1797.

Gypsus & calx viva dum deglutiuntur, exsiccantibus quoque venenis adnumerantur. Auxilium in evacuando, diluendo cum mucilaginosis, pleosis.

VI. Venena stupefacentia.

Venena, quae deglutita, vel pulmonibus adtracta sensum internorum, tum & externorum usum rapiunt, caliginem, temulentiam, vertiginem, mortemque ut plurimum apoplecticam induunt, stupefacentia vocare licet. Sunt vel narcotica, vel suffocantia.

i. Narcotica venena encephalon obruunt, delirium aut saporem inducunt modo non penitus explicabili, nisi illo fere, quem in capite de narcoticis memoravimus. In majori dosi etiam violentum vomitum causant. Spectant huc cicuta viosa, conium maculatum, belladonna, hyoscyamus, datura, digitalis purpurea, opium, nux vomica, solani plures species &c. Hisce ferè adnumerari possunt fungi venenati, agaricus muscarius, boletus elegans, phallus impudicus &c.; denique & lolium temulentum & secale cornutum raphaniam inducens.

Patet inde, narcotica venena maximam partem e regno vegetabili peti. Auxilium contra ea, præmisso vomitorio (quod ad omne venenum tempestive expellendum requiritur, nisi spontaneo vomitu expellatur), in acidis vegetabilibus. Sæpe tanqæ & stimulantia antispastica requiruntur.

Helwig specimen pharmacologiae sueræ. Gryph. 1708.
C. G. Stenzel de anodynorum virtutibus venenorum.

Vit. 1735.

J. R. Spielmann de vegetabilibus venenatis Alsatiæ.
Arg. 1766.

Fr. A. G. Knölle plantæ venenaræ umbelliferæ. Lips.
1771.

J. G. Pöhl de yenuis vegetabilibus. Erl. 1784.

Th. Röninger Diss. de vegetabilibus venenatis.
Duisb. 1790.

J. J. Wepfer historia cicutæ aquatice. Bas. 1679.
Dresig Diss. de cictia, Atheniensium poena publica.
Lips. 1734.

J. J. Mardorf de Maniacis a solano furioso. Gifs. 1693.
Fr. A. Gartheuser Progr. de fragorum venenorum
notis. Gifs. 1777.

Seeger de lollo temulento. Tub. 1710.

H. G. Baldinger Progr. secale coticuum perperam
ab infamia liberari. Jen. 1771.

G. L. Nebel Diss. de setali cornuto, ejusq. noxis.

Promptissimum autem horum venenorum in principio amaricante laurocerasi & amygdalarum amararum haeret, certis saltem animalibus & præcipue avibus plurimum infenso. Incitabilitatem eorum ex hoc veneno instantaneè consumni cum neotericis dixerim, nisi observassem, columbam guttula olei stillatitii amygdalarum amararum linguae tantum imposita necatam amarore hocce integrum adeo penetratam fuisse; ut eam commissee omnes renuerint. Ispis hominibus haecce venenata principia, si non adultis, saltem iuventibus suspecta videntur.

A. Vater de laurocerasi indole venenata. Vit. 1737.
J. Schaub laurocerasi qualitates medicæ & venenatae.
Marb. 1792.

J. Chr. Dölz neue Versuche und Erfahrungen über
einige Pflanzenärzte. Nürnb. 1792.

L. J. Spandaw du Cellieré Diss. de laurocerasi v-
ribus venenatis & medicatis. Gron. 1797.

Tandem & in animalibus consimilia venena de-
prehendi, negari non potest, si symptomata mor-
bosa consideramus, que usum piscium mytilo-
rumque nonnullorum, carnium morticinatu-
rum præcipue cancerorum &c, insequuntur.

2. Illa venena, quibus aër pulmonibus inspi-
randus adeo inquinatur, ut respirationis negotium
cesset cum asphyxia vel & perpetua apoplectica
morte, suffocantia sunt. Taliæ erunt vapo-
res acidi, sulphurei, mephitici, exha-
lationes vegetabilium, animalium, fermentantium
aut putrescentium, mineraliumque variae, positivo
deleterio principio aërem inquinantes. Negativæ
aëris qualitates, illo principio destituti, quod pro-
pabulo pulmonum requiritur, vix venenatæ vocari
possunt; etsi sumine morbificæ.

Fr. Hoffmannus de fumo carbonum.

Poussé ergo carbonum vapor sedulo vitandus? Par.
1747.

Portal Bericht über die mephitische Dämpfe. Fr. 1778.

Scriptores de venenis.

P. de Abano de Venenis, eorumq. remediis. Venet.
1473.

Santes de Ardoynis de Venenis. Ven. 1491.

Averroës de Venenis. Arg. 1503.

J. F. Bouchard de Venenis. Bas. 1509.

- Curranii question. de Venenis. Ven. 1548.
 J. F. Arima de Venenis. Tur. 1557.
 J. Stubing liber de Venenis. Vind. 1561.
 H. Cardanus de Venenis. Par. 1563.
 Grevinus de Venenis. Antv. 1571.
 H. Mercurialis de Venenis. Fr. 1584.
 A. Baccius de Venenis & antidotis. Rom. 1586.
 R. a Fonseca de Venenis Rom. 1587.
 Jessenius de morbis, quos Venena intra corpus sumata efficiunt. Vir. 1596.
 P. ab Uffenbach de Venenis & morbiferis medicini. Bas. 1597.
 Fuchs de Venenis Bas. 1602.
 J. Koegler de Venenis. Lips. 1603.
 A. Daniel de Venenis Marp. 1604.
 Weikart de Venenis. Bas. 1608.
 I. Ziegler de Venenis. Bas. 1615.
 J. Burser Paradoxum de Venenis. Bas. 1615.
 S. Lebzelter de natura Venenoram. Lips. 1631.
 P. a Castro de Venenatis. Tol. 1636.
 Ch. Schellhamer de Venenis. Jen. 1649.
 A. Bulgatius de Venenis. Pat. 1657.
 J. C. Faustus de Venenis. Heid. 1661.
 V. H. Vogler de Venenis. Helmst. 1661.
 Goeckel de Venenis. A. V. 1669.
 V. Loberi Mantissa de Venenis & eorum antidotis.
     Fr. 1671.
 B. Scharf Toxicologia. Jen. 1678.
 J. A. Schlegel de Venenis & morbis venenosis. Erf.
     1679.
 Fr. Schrader de Venenis & antidotis. L. B. 1679.
 B. Albinus de Venenis. Fr. 1682.
 Menzel de Venenis. Fr. 1682.
 G. W. Wedel de Venenis & Bezoardicis. Jen. 1682.
 J. G. Roesser de Venenis. Vit. 1687.
 G. Rast de Veneno in genere. Reg. 1691.

- C. Vater de Venenis eorumq. antidotis. Vit. 1700.
 G. Whinrey de viribus Venenorum. L. B. 1700.
 L. Bauer Theses de Venenis. Arg. 1706.
 M. Friccius de virtute Venetorum medica. Ulm. 1710.
 Gastald, an Venena inter se differant. Aven. 1711.
 Fr. Hoffmann de erroribus circa Venena vulgaribus.
 Hal. 1718.
 — — — — — de cauta Veneni dati accusatione.
 Hal. 1734.
 D. F. Frese de Venenis eorumq. antidotis. L. B. 1722.
 E. Camerarius de Vegenorum indole ac dijunctio-
 ne. Tub. 1725.
 Borrichii oratio de Venenis Hafn. 1725.
 M. E. Ettmüller de Veneno ejusq. adsunti signis.
 Lips. 1729.
 Boecker Diss. de Venenis. Arg. 1729.
 Mays Diss. de Venenis Fran. 1733.
 C. G. Stenzel Toxicologia. Vit. 1733.
 R. Mead mechanica Venenorum expositio. L. B. 1737.
 J. Lindestolpe de Venenis. Lips. 1739.
 J. Fr. Cartheuser de Venenis. Fr. 1741.
 J. Loneq de Venenis & antidotis. L. B. 1744.
 J. H. Engenhagen de Dryophagia. Got. 1744.
 G. G. Richter de adsuetudine venena ferendi Got.
 1774.
 A. E. Buchner de Venenis eorumq. diverse modo
 agendi. Hal. 1746.
 L. H. Hilchen de Venenis. Giss. 1748.
 Fr. J. de Oberkampf de nonnullor. Venenorum vir-
 tute. Heid. 1750.
 Th. Ruyys de correctoriis Venenorum. Duisb. 1752.
 J. A. Th. Sproegel experimenta circa varia Venena
 in viv. animalib. insticta. Gott. 1753.
 S. Scheffel de indole venenata multorum mineralium
 falso presuma. Gryph. 1756.
 Fr. Lauter antidota & varie Venenorum classes. Vien.
 1759.

- G. C. Hillefeld experimenta circa Venena. Gott. 1760.
- A. Nunn de Veneuis, eorum agendi modo &c. Erf. 1760.
- C. G. h. Detharding de methodo medendi per Venena. Büz. 1762.
- R. A. Vogel de Venenorum quorumd. virtute medica. Gott. 1762.
- P. Rossi de nonnullis plantis, quae pro venenatis habentur. Pis. 1762.
- J. J. Piccard de Venenis antidotis L. P. 1764.
- G. Fr. Sigwart Venenorum discrimina summatim excusa. Tub. 1765.
- P. h. Fr. Gmelin de materia Toxicorum in medicam vertenda Tub. 1765.
- G. I. Grater de Venenis ingenere. Arg. 1767.
- Isenflam Diss. de remedii suspectis & venenatis Erl. 1767.
- C. P. de Fursani de salubri Venenorum in C. H. es-
seb. Vien. 1768.
- Fischer de Venenis. Prag. 1770.
- J. M. Lutser de Venenorum, eorum different. & actio-
ne. Erf. 1773.
- J. D. Hahn Oratio de usu Venenorum in medicina.
Ultraj. 1773.
- Fr. J. W. Schröder de modo quo Venena ut medica-
mina agunt. Marp. 1773.
- C. Harvey de Venenis. Edinb. 1774.
- E. G. Rose de Veneno ingerito & in corpore genito.
Lipr. 1774.
- Id. de remedii ambiguis & suspectis. Lips. 1784.
- Gift und Gegengift. Strash. 1776.
- J. Fr. Gmelin allgem. Geschichte der Gifte. Leipz. 1776.
- J. A. Stadler de Venenis fossilibus. Vien. 1779.
- G. Logan de Venenis. Edinb. 1779. Germ. 1783.
- J. Fr. Ackermann de Venenorum actione generatim.
Kil. 1782.

- J. J. Pienk Toxicologia, Vien. 1785.
J. S. Hallens Gifthistorie des Pflanzen-, und Mineral-Reichs, Berl. 1786.
Schulze Toxicologia veterum Hal. 1789.
P. Holbani Über die Küchengifte. Presb. 1792.
— — — — — Giftgeschichte Wien 1798.
J. Frank Handbuch der Toxicologie (nach den neuesten Grundsätzen). Wien 1803.

ERRATA.

Pag.	Lin.	Legit.
47	17	ex vice quaque querendi antiepileptidis viribus,
53	14	cum Cartesii Philosophia.
—	16	van Boneteko &
—	22	extremaretur.
55	5	Juncakium
57	penult.	Angli
58	16	In hoc genere labora fuit post I. G. Bre- delium
—	14	fervidissime.
65	ad fin.	G. Fr. Hildebrandt
90	14	in corpore vivo.
93	3	G. Fr. Hildebrandt
94	5	quum
100	5	deridendam.
116	penult.	quod cum aqua
163	26	antiphthisica
223	2	ventriculum molestat & alvum movet;
284	15	Fiber.
292	9	cornibus.
301	5	ad vias agrorumque oras crescens, in hor- tis quoque pro acetariis culta.
310	penult.	unica gutta.
313	penult.	movent,
—	ult.	stipatam.
321	8	Manifeste.
327	11	abiens.
330	13	legimus.
334	14	Fructuum.
409	17	Serosis.
418	7	vaporum.
422	8	metallica.
427	ult.	haemoptysin, haemorrhagias, haemorrhoi- des.
428	4	opos.
430	22	adhibitum.
444	19	emblici, chebuli, bellerici, indi & citrini;
448	8	temulentia & sopore.
450	27	ex adaptatu.
457	3	ex cinereo.
464	8	No magis in infantum.

Pag.	Lm.	Leges
462	12	calefacientes, diureticae,
471	25	Una pum plo.
477	30	ast leniori, quo.
485	13	atonia.
493	21	cultus.
513	18	siccus.
—	19	purus.
—	23	iquinatus.
534	13	convenit.
—	22	alcali minerales.
535	12	exhibita.
542	8	soporema.
550	18	sistunc.
552	13	a drachma una.
563	6	fasces.
—	23	unguentum de uvis.
572	1	crispantes.
—	15	a drachma una ad duas.
574	26	Stranguria.
580	20	oppositio.
584	15	ab opio.

Plura alia orthographica & interpunktiohnum errata ob ipsius Auctoris absentiam Typographo condonanda.